

ΑΘΗΝΑΙ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ — ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ Γ. Κ. ΠΩΠ.

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΔΙΔΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΣ ΤΟΥ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΦΥΛΛΟΥ

[Ἐκαστον Μηνιαῖον Παράρτημα ᾗ ἀποτελεῖται ἐξ 128 τοῦλάχιστον σελίδων. Οἱ συνδρομηταὶ λαμβάνουσι τὸ Μηνιαῖον Παράρτημα ἄνευ ἄλλης διατυπώσεως. Οἱ τακτικοὶ ἀναγνώσται ὀφείλουσι νὰ πέμπουν εἰς τὰ Γραφεῖά μας κατὰ τὸ τέλος ἐκάστου μηνὸς τὰ ἀγορασθέντα φύλλα τῶν « Ἀθηγῶν » διὰ νὰ λάβωσι τὸ Παράρτημα δωρεάν καὶ ἀπηλλαγμένον ταχυδρομικῶν τελῶν].

ΓΡΑΦΕΙΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΣΤΑΥΡΩΣΙΣ ΟΔΩΝ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ ΚΑΙ ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΟΥ

[ΕΙΣΟΔΟΣ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΥ]

ΑΘΗΝΑΙ

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ
ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ Γ. Κ. ΠΩΠ

ΤΙΜΗ ΕΚΑΣΤΟΥ ΦΥΛΛΟΥ 10 ΛΕΠΤΑ

ΤΙΜΑΙ ΠΡΟΠΛΗΡΩΜΩΝ

[Διὰ τὰς «'Αθήνας» καὶ τὸ Μηνιαῖον Παράρτημά
των ἐξ 128 τοῦλάχιστον δελτίδων ἀποτελούμενον
κατὰ μῆνα]

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ
'Ετησίαι..... Δρ. 30 'Ετησία..... Φρ. χρ. 40
'Εξάμηνος..... > 16 'Εξάμηνος... Φρ. χρ. 20

ΕΚΑΣΤΟΝ "ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.,

Πωλούμενον χωριστὰ, τιμῆται :

'Ἐν τῷ 'Ἐσωτερικῷ Δρ. 2 καὶ ἐν τῷ 'Ἐξωτερικῷ Φρ. χρ. 2,50
'Ἐλεύθερον τεχυρόδρμ. φελῶν

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΟΥ Ε' ΜΗΝΙΑΙΟΥ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ ΤΩΝ "ΑΘΗΝΩΝ,"

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΜΑΡΤΙΟΣ 1908

ΜΗΝΟΛΟΓΙΟΝ.....	σελ. 3	P. Shiel κατὰ μετάφρασιν Θραυτιού- λου Ζωιοπούλου	57
ΤΑ ΜΕΓΑΛΕΥΤΕΡΑ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑ- ΣΕΩΣ ΓΕΓΟΝΟΤΑ.....	» 4	ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΟΙ ΕΡΩΤΕΣ 'Ιστορική τραγωδία εἰς πράξεις πέντε, ὑπὸ Κωνστ. Ι. Ἀγγελοπούλου	65
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.....	» 5	ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ Εἰς ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑΣ.....	96
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.....	» 6	Η ΓΕΦΥΡΩΤΙΚΗ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΜΕΣΑΙ- ΩΝΑ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΝΕΩΤΕΡΟΥΣ ΧΡΟ- ΝΟΥΣ ὑπὸ Γεωργ. Β. Γράβαρη ὑπο- λοχαγοῦ τοῦ Μηχανικοῦ καὶ καθηγητοῦ τῆς 'Εφηρομοσμένης Μηχανικῆς, παρὰ τῇ Σχολῇ τῶν Εὐελπίδων.....	97
ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.....	» 11	ΓΕΝΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ.....	100
ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ ΑΘΗΝΩΝ ὑπὸ 'Ιωάννου Φωτίου τραπεζομοσίτου....	» 15	ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΣΑ ΕΦΕΥΡΕΣΙΣ ὑπὸ Πολ. Κ. Χατζηδημητρίου Χημικοῦ καὶ Με- ταλλειολόγου ἐν Βελγίῳ.....	101
ΟΙ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΕΣ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΙ.....	» 16	Ο ΟΜΙΛΟΣ ΤΩΝ ΕΚΑΡΟΜΩΝ.....	104
ΓΕΝΗΘΗΤΩ ΦΩΣ ὑπὸ Γ. Ν. Χατζιδάκι καθηγητοῦ τοῦ 'Εθνικοῦ Πανεπιστημίου	» 17	ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΚΙΝΗΣΙΣ—'Ἐπιστήμαι— Γράμματα—Τέχναι.....	107
ΤΙΜΑΙ ΚΑΙ ΠΡΟΒΑΔΙΣΜΑ ΕΝ Τῇ Γ- ΠΑΛΛΗΛΙΚῃ ΙΕΡΑΡΧΙΑ ὑπὸ Χρ. Παλαμᾶ Νομάρχου Ἀχαΐας.....	» 28	ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΠΕΝΤΕ ΠΗΞΙΡΩΝ... ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ — Παιδαγω- γικά ζητήματα—'Αθροισμένοι Στίχοι— 'Ἡ Μαγειρικὴ τῆς Οἰκοκυρᾶς — 'Ο Συνο- μὸς καὶ τὸ Καλλυντήριον τῶν Κυριῶν— 'Ἰατρικὰ Δελτία — Πρακτικαὶ Γνώσεις— Γνώμαι καὶ Παροιμίαι — Μικροὶ Διαγω- νισμοὶ — Ποικίλα — Εἰδοποιήσεις.....	111 113-128
Ο ΒΙΟΣ ΚΑΙ Η ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΤΟΥ ΘΟΥ- ΚΥΔΙΔΟΥ ὑπὸ Παντῆ Μ. Καράλη ..	» 33		
Η ΘΑΛΑΣΣΑ, ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΟΥ ΕΛ- ΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ ὑπὸ Δημοσθ. Ν. Παπαμιχαλοπούλου Νομ. Συμβούλου τοῦ ὑπουργείου τῶν Ναυτικῶν.....	» 49		
Η ΠΡΩΤΟΜΑΡΤΙΑ "Η ΤΟ ΧΕΛΙΔΟΝΙ ποίημα 'Αριστοτέλους Βαλαωρίτου..	» 52		
ΤΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΦΥΤΟΙΣ ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΖΩ- ΟΙΣ, ἐκ τοῦ «'Εγκληματοῦ» τοῦ Καίσα- ρος Λομπρόζο κατὰ μετάφρασιν Μπά- μπη Ἀννίου	σελ. 54		
Ο ΒΡΑΧΟΣ ΤΟΥ ΑΕΤΟΥ Διήγημα τοῦ Μ.			

ΜΗΝΟΛΟΓΙΟΝ

ΜΑΡΤΙΟΣ

Ἡμέραι 31 — 'Ο "Ἡλιος εἰς τὸν Κριὸν

Σ. Π.	Ἡμ. ἑβδ.	
1	Σάββατ.	Τῶν Ἁγίων Θεοδώρων
2	Κυριακὴ	Α' τῶν Νηστειῶν
3	Δευτέρα	Εὐτροπίου, Κλεονίκου καὶ Βασιλίσκου, Γερασίμου τοῦ ὁσίου τοῦ ἐν Ἰορδάνῃ.
4	Τρίτη	Κόνωνος, Ἀρχελαοῦ, Εὐλογίου, Εὐλαμπ. Τῶν ἐν Ἀμορίῳ 12 μαρτύρων.
5	Τετάρτη	Βασιλέως ἐπισκ. Χερσονόου.
6	Πέμπτη	Θεοφυλάκτου ἐπισκόπου Νικομηδείας.
7	Παρασκ.	Β' τῶν Νηστειῶν τῶν 40 Μαρτύρων. Κοδράτου μάρτυρος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ. Σωφρονίου ἀρχιεπισκόπου Ἱεροσολύμ.
8	Σάββατ.	Θεοφάνους τοῦ ὁμολογητοῦ.
9	Κυριακὴ	'Ανακ. Λειψ. Νικηφόρου ἀρχιεπισκόπου Βενεδίκτου τοῦ ὁσίου.
10	Δευτέρα	'Αγαπίου μάρτυρος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.
11	Τρίτη	Γ' τῶν Νηστειῶν.
12	Τετάρτη	'Αλεξίου τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ. Κυρίλλου ἀρχ. Ἱεροσολύμεν.
13	Πέμπτη	Χρυσάνθου καὶ Δαρείας μαρτύρων.
14	Παρασκ.	Τῶν ἐν τῇ Μονῇ ἁγ. Σάββα ἀναίρ. Πατ. 'Ιακώβου τοῦ ὁμολογητοῦ.
15	Σάββατ.	Βασιλείου ἱερ. Δροσίδου μάρτυρος.
16	Κυριακὴ	Δ' τῶν Νηστειῶν.
17	Δευτέρα	Ζαχαρίου τοῦ ὁσίου.
18	Τρίτη	Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου.
19	Τετάρτη	Τοῦ Μ. Κανόνος. Σύν. Ἀρχαγγέλ. Γαβρ. Ματρώνης ὁσίας τῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ.
20	Πέμπτη	Τοῦ Ἀκαθίστου Ὕμνου. Ἰλαρίωνος
21	Παρασκ.	Μάρκου ἐπ. Ἀρεθουσιῶν, Κυρίλου
22	Σάββατ.	Ἰωάννου τοῦ συγγραφέως τῆς Κλίμακος
23	Κυριακὴ	'Υπατίου ἱερομάρτυρος,
24	Δευτέρα	
25	Τρίτη	
26	Τετάρτη	
27	Πέμπτη	
28	Παρασκ.	
29	Σάββατ.	
30	Κυριακὴ	
31	Δευτέρα	

ΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΕΛΗΝΗΣ

4	Μαρτίου	Πανσέληνος ὥρα 4, καὶ λ. 3 μ. μ.
11	»	Σελήνης τελευταῖον τέταρτον ὥρα 4, καὶ λεπτά 58 π. μ.
18	Μαρτίου	Νέα Σελήνη ὥρα 6, λ. 36 π. μ.
24	»	Σελήνης πρῶτον τέταρτον ὥρα 6 καὶ λεπτά 6 π. μ.

ΤΑ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΤΩΝ ΚΥΡΙΑΚΩΝ

Α'. Κυριακὴ 2	Μαρτίου	Μάρκ.	17—31.
Β'. Κυριακὴ 9	»	Μάρκ.	32—45.
Γ'. Κυριακὴ 16	»	Ἰωάν.	1—18.
Δ'. Κυριακὴ 23	»	Ἰωάν.	1—17.
Ε'. Κυριακὴ 30	»	Ἰωάν.	19—31.

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΟΥ ΛΗΞΑΝΤΟΣ ΜΗΝΟΣ

Ὁ Φεβρουάριος ὑπῆρξεν ἀληθῶς εὐεργετι-
κὸς διὰ τοὺς θέλοντας θάλπος. Ὅλαι σχεδὸν
αἱ ἡμέραι τοῦ πάντοτε ψυχροῦ καὶ χιονώ-
δους ἐν Ἑλλάδι Φεβρουαρίου διήλθον μὲ
λάμπριν ἑαρινοῦ ἡλίου. Ἀντιθέτως εἰς πολλὰ
μέρη τῆς Ἑδρώπης τὸ ψῆχος ὑπῆρξε δομινα-
τον καὶ πολλαχοῦ ἔπεσαν ἀφθονοὶ χιόνες, ἀλλὰ
γενικῶς ἡ θερμοκρασία καὶ ἐν γένει ἡ ἀτμο-
σφαιρικὴ κατάστασις ὑπῆρξε ἀσυγκρίτως καλλι-
τέρα τῆς ἀληθοῦς ἀσυνήθους καιρικῆς ἀνωμα-
λίας τοῦ Ἰανουαρίου.

Διὰ τὴν Ἑλλάδα ὁ καιρὸς εἶχε καὶ τοῦτο τὸ
εὐεργετικὸν ἀποτέλεσμα, ὅτι ἀφήκε τὸν κόσμον
νὰ διασκεδάσῃ μᾶλλον ἐν ὑπαίθρῳ κινήσει τὰς
ἐσοτὰς τῶν Ἀπόκρῶν.

ΩΡΟΣΚΟΠΙΟΝ

Ἦτο φυσικὸν νὰ ἀποτελέσῃ μέρος τῶν λαϊκῶν θρύ-
λων τῆς ἀρχαιότητος καὶ ὁ Κριὸς ἐκεῖνος ἀπὸ τοῦ
ομοίου ὁ ἴσων ἀπέσπασε τὸ χρυσομάλλον δέρας.
Ὁ Κριὸς αὐτὸς ἐγένετο ἀστερισμὸς ὑπὸ τῶν ἀρ-
χαιῶν. Οἱ ἄνδρες γεννώμενοι ὑπὸ τὸ ζῶδιον τοῦτο
εἶνε περιπαθεῖς, εὐγλωττοὶ, φιλεργοί, ἀλλ' εὐκόλως
παραβαίνουσι δοθείσας ὑποσχέσεις. Ὁρμηφύτως
ἀπενοῦσι τῆς ἰππασίας. Ἐχουσι κλίσιν πρὸς τὰς σω-
ματικὰς ἀσκήσεις καὶ ἰδιαίτερον στοργὴν πρὸς τὸ
κυνήγιον καὶ τὴν ἀλίσταν, ἀλλ' ἡ τύχη δὲν τοὺς εὖνοεῖ
πολύ. Αἱ γυναῖκες εἶνε εὐμορφοὶ, ζωηραὶ, περίεργοι,
υπερβολικαὶ, καὶ ὀλίγον, ψεύστρια. Εἶνε παράφοροι
τὸν χαρακτῆρα, εἶνε δὲ λαίμαργοι. Θὰ ὑπάρδου-
σιν πολὺ νέαι, ἴσως καὶ παρὰ τὴν θέλησίν των, καὶ
ὁ ἀποκτήσουσι πολλὰ τέκνα. Εἰς τὸν βίον των πολλὰ-
κις θὰ κινδυνεύουσι ἐκ πυρός.

ΜΕΓΑΛΑΙ ΕΟΡΤΑΙ

1	Μαρτίου	Τῶν Ἁγίων Θεοδώρων
2	»	Α' τῶν Νηστειῶν.
25	»	Ἐυαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου.
29	»	Τοῦ Ἀκαθίστου Ὕμνου.

1 Μαρτίου

1825. — Παράδοσις διὰ συνθήκης τοῦ Αἰτωλικοῦ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων εἰς τὸν Ἰμβραήμ πολιορκουντα τὸ Μεσολόγγιον.

2 Μαρτίου

1822. — Μάχη εἰς Γεροκομιῇ τῶν Πατρῶν καὶ καταδίωξις τῶν Τούρκων μέχρι τῆς πόλεως.

3 Μαρτίου

1821. — Φερμάνια Σουλτανικὰ διατάσσουσι τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν ν' ἀποκηρύξῃ τὴν ἐπανάστασιν. Ἐφ' ᾧ καὶ ἐκδίδεται φοβερός ἀφορισμὸς ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου, ὑπογραφείς ἐπὶ τῆς Ἁγίας Τραπέζης.

4 Μαρτίου

1827. — Μάχη ἐν Κερατεινῷ τῶν ὑπὸ τὸν Καραϊσκάκη Ἑλλήνων κατὰ πολυαρίθμου στρατεύματος τοῦ Κιουταγῆ καὶ ἀπόκρουσις μετὰ ζημίας.

7 Μαρτίου

1828. — Λύσις τῆς πολιορκίας τῆς Χίου καὶ ἐπάνοδος τοῦ ὑπὸ τὸν Φαβιέρου Ἑλληνικοῦ στρατοῦ εἰς Σῦρον.

8 Μαρτίου

1821. — Σύστασις καὶ ὀρκωμοσία τοῦ Ἱεροῦ Λόχου ἐν Φωξάνῃ.

9 Μαρτίου

1822. — Οἱ ἐν Πάτραις Τούρκοι ἐνίσχυθέντες ἐκ Ρίου καὶ συμποσυνθέντες εἰς 8 χιλ. ἐκστρατεύουσι κατὰ τῶν Ἑλλήνων, κατεχόντων διάφορα σημεῖα εἰς τὰ περίεξ τῆς πόλεως καὶ ἐκτοπίζουσι αὐτοὺς σχεδὸν πανταχόθεν. Μετ' ὀλίγον ὁμοῦ καταφθάσας ὁ Θεόδ. Κολοκοτρώνης συνάγει τοὺς διεσκορπισμένους Ἑλληνας συνάπτει νέαν μάχην εἰς τὸν Παλαιόπυργον καὶ καταδιώκει τοὺς Τούρκους μέχρι τῆς πόλεως.

10 Μαρτίου.

1872. — Ὁ Λυκούργος Λογοθέτης μετὰ 2.500 ὀπλοφόρων ἀποβιβασθεὶς εἰς Χίον καταλαμβάνει τὴν πόλιν καὶ ἄλλους μὲν τῶν Τούρκων φονεύει, ἄλλους δὲ κλείσας εἰς τὸ φρούριον πολιορκεῖ.

11 Μαρτίου

1821. — Ἀφορισμὸς τοῦ Ὑψηλάντου καὶ τῶν ἄλλων ἐπαναστατῶν ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου.

12 Μαρτίου

1826. — Ἀτυχὴς ἐφοδος τῶν ὑπὸ τὸν Φαβιέρου Ἑλληνικῶν στρατευμάτων πρὸς ἄλωσιν τῆς Καρύστου καὶ ἀπόκρουσις αὐτῶν ὑπὸ τῶν Τούρκων. Μεγάλῃ φθορᾷ τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ. Θάνατος τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν σταυροφόρων Στέφα καὶ τοῦ λοχαγοῦ τοῦ τακτικοῦ Πίσσα.

13 Μαρτίου

1829. — Παράδοσις τοῦ Ἀκρωτηρίου εἰς τοὺς Ἑλληνας καὶ ἀναχώρησις τῶν Τούρκων ἐξ Ἑλλάδος.

14 Μαρτίου

1825. — Ἐναρξίς τῆς πολιορκίας τοῦ Νεοκάστρου ὑπὸ τοῦ Ἰμβραήμ. Ἀκροβολισμοὶ Ἑλλήνων καὶ Ἀράβων. Τραυματισμὸς τοῦ Ι. Μαυρομιχάλη, ἀποθανόντος μετ' οὐ πολὺ.

15 Μαρτίου

1821. — Πρώτῃ ἐχθροπραξία τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Τούρκων ἐν Κάλαβρύτοις.

16 Μαρτίου

1825. — Ἐκστρατεία τῶν Ἑλλήνων ἐκ Ναυπλίου καὶ τοῦ Ἰμβραήμ ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ προέδρου τῆς Κίψου ἡσέως Κουντουριώτου.

17 Μαρτίου

1829. — Παράδοσις τοῦ φρουρίου τῆς Ναυπλίου ἐκ συνθήκης εἰς τοὺς Ἑλληνας καὶ ἀναχώρησις τῶν Τούρκων.

18 Μαρτίου

1841. — Λήξις τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἐθνικῆς Συνέλευσεως. Ὁ Βασιλεὺς Ὄθων ὀρκίζεται ἐπὶ τοῦ Ἱεροῦ Βιβλίου τὸν εἰς τὸ ψηφισθὲν σύνταγμα ὄρκον.

19 Μαρτίου

1837. — Πανώλης φθοροποιὸς ἐν Πόρῳ μεταβόητος ἐκ τινος καταπλεύσαντος εἰς τὸν λιμένα αὐτοῦ πλοίου ἐπιερχομένου ἐκ Καραγατσίου καὶ μεγαλοπολέμησις τοῦ ἡγίου Ὄρου.

21 Μαρτίου

1821. — Οἱ ἐν Πάτραις Τούρκοι κλείονται εἰς τὸ φρούριον καύσαντες πολλὰς οἰκίας τῆς πόλεως.

22 Μαρτίου

1821. — Κανονισμοὶ τῶν Πατρῶν ὑπὸ τῶν ἐκ τοῦ φρουρίου κλεισθέντων Τούρκων. Εἴσοδος εἰς τὴν πόλιν διαφόρων ἀρχηγῶν μετ' ὀπλοφόρων. Ὁ Π. Πατρῶν ἐκμανὸς στήσας σταυρὸν ἐν τῇ πλατείᾳ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ὀρκίζει πάντας. Ἐπίσημος ἀνακοίνωσις πρὸς τοὺς ἐν Πάτραις προξένους περὶ τῆς ἐπαναστάσεως.

23 Μαρτίου

1821. — Εἴσοδος εἰς Καλάμας τῶν Μανιατῶν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Πετρόμπεη καὶ παράδοσις τῶν Τούρκων. Πάνδημος δοξολογία ὑπὲρ εὐδοκίας τοῦ ἀγῶνος.

24 Μαρτίου

1821. — Πρώτῃ ἐκστρατεία τοῦ Κολοκοτρώνη ἐκ Σουλίου μετὰ 300. Ὁ ἐνθουσιασμὸς τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν ἀπερίγραπτος. Οἱ ἱερεῖς τοὺς ὑποδέχονται μετ' εὐχῶν καὶ ψαλμῶν.

26 Μαρτίου

1821. — Ἐναρξίς τῆς Ἐπαναστάσεως ἐν Σπέτσαις.

27 Μαρτίου

1821. — Οἱ Μπαρδουνιώται Τούρκοι καταφεύγουσιν εἰς Τρίπολιν. Οἱ Γαστουναῖοι Τούρκοι κλείονται εἰς Χρυσήν.

28 Μαρτίου

1821. — Πρώτῃ συνεδρίασις τῆς ἐν Καλάμας Ἑλληνικῆς Γερουσίας τῆς συσταθείσης ὑπὸ τοῦ Πετρόμπεη διακήρυξις εἰς τὴν Εὐρώπην περὶ τῆς Ἐπαναστάσεως.

29 Μαρτίου

1821. — Ὑψωσις τῆς ἐπαναστατικῆς σημαίας ἐν Ψαρᾷ. Πολιορκία τῶν ἐν Καρυταίνῃ Τούρκων ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων.

30 Μαρτίου

1821. — Εἴσοδος τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Δειβαδείας Θεοφάνη Διάκου μετὰ σώματος ἐπαναστατῶν εἰς Δειβαδαίαν καὶ ἀπόκρουσις τῶν Τούρκων ἐν τῷ φρουρίῳ.

31 Μαρτίου

1833. — Παράδοσις τῶν Ἀθηνῶν ὑπὸ τῶν Τούρκων εἰς τοὺς Ἑλληνας καὶ ἐκκένωσις τῆς Ἀττικῆς.

Μετὰ τὴν ἐπελθοῦσαν ὑπουργικὴν μεταρρυθμίσειν διὰ τῆς παραιτήσεως τοῦ κ. Α. Σιμοπούλου, ἐξηκολούθησαν ἐπὶ τινὰς ἀκόμῃ ἡμέρας αἱ συνεδριάσεις τῆς Βουλῆς καὶ κατητάληθησαν κυρίως εἰς συζήτησιν ἐπὶ τῆς σταφίδος καὶ ψήφισιν τῆς νέας συμβάσεως, διὰ τὰ ποσὰ τῶν χρηματικῶν ἐγγυήσεων κατεπέστησαν, ὅπως χρησιμεύσωσι μετὰ τῶν τόκων αὐτῶν εἰς ἀγορὰν σταφιδοκάρπου. Ἐπειτα ἡ Βουλὴ διέκοψε τὰς ἐργασίας αὐτῆς καὶ πάλιν, μάλιστα δὲ μετὰ τινὰς ἡμέρας θὰ κατορθωθῇ ἡ ἐπανάληψις αὐτῶν. Αἱ δύο διακοπαὶ τῶν ἐργασιῶν τῆς Βουλῆς, ἡ μία λόγῳ τοῦ ἀναγκάτους ἐπεισοδίου τῆς ψήφου μομφῆς κατὰ τοῦ κ. Α. Σιμοπούλου καὶ ἔπειτα λόγῳ ἐορτασμοῦ τῶν Ἀποκρέω, δὲν ἀφήκαν τὸ κοινοβούλιον νὰ ἐργασθῇ. Οὐδὲν νομοσχέδιον εἰσηγήθη πρὸς συζήτησιν καὶ οὐδεμία ἐγένετο εἰσηγήσις μεγάλης τινος ἀνακαινιστικῆς ἐργασίας ὑπὲρ τῆς Χώρας. Καὶ αὐτὸ τὸ ναυτικὸν πρόγραμμα, περὶ οὗ τόσα ἐλέγοντο, μελετᾶται ἐπιπλέον ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου τοῦ Ναυτικοῦ καὶ θὰ μελετᾶται διὰ μακρὸν εἰσέτι χρόνον.

Ἄλλ' ἡ κοινοβουλευτικὴ αὕτη ἀργία ἢ γνωμὴ ἀφορμὴ ὅπως μὴ ψηφισθῇ ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ κράτους, φαίνεται, ὅτι θὰ προκαλέσῃ καὶ τὴν σπατάλην δύο, πρὸς τὸ παρὸν, ἑκατοντάδων χιλιάδων δραχμῶν διὰ πρόσθετον βουλευτικὴν ἀποζημίωσιν. Καὶ ὄχι μόνον τοῦτο, ἀλλ' ἐπειδὴ κατὰ τὰς ὑπολειπομένους μέχρι τῶν ἐορτῶν τοῦ Πάσχα πέντε ἐργασίαις ἑβδομάδας εἶνε πιθανὸν μόνον τοῦ προϋπολογισμοῦ ἢ ψήφισις νὰ ἐπιτευχθῇ, θὰ τὴν ἢ ἡ Χώρα εἰς τὴν ὑποχρέωσιν πληρωμῆς καὶ τὴν συγκρότησιν ἐκτάκτου Συνόδου. Ποιοτοτρόπως ἢ εἰσαχθεῖσα μέθοδος ὅπως ἢ προσάγονται εἰς τὴν Βουλὴν νομοθετικὰ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς καὶ ἐργασία παρεσκευα-

σμένη, ἢ ἀποστολὴ διὰ τὸ ἔτος τοῦτο εἰς τὸν Ἑλληνικὸν προϋπολογισμὸν ἐν περίπτῳ ἑκατομμύριον δραχμῶν. Ἀσχέτως πρὸς τὸ ἀντισυνταγματικὸν τοιούτων μεθόδων καὶ τὴν ἐπίδρασιν αὐτῶν ἐπὶ τοῦ γοήτρου τῆς Βουλῆς καὶ τοῦ κοινοβουλευτικοῦ πολιτεύματος, αἱ μέθοδοι τοῦ οὕτω πολιτεύεσθαι εἶνε ἀσύμφοροι καὶ ὑλικῶς διὰ τὴν Χώραν. Εἶνε παγκοίμως γνωστὸν ὅτι διὰ τὸ ἔτος τοῦτο αἱ εἰσπράξεις τοῦ κράτους ἐμειώθησαν ζωηρῶς. Ἐπίσης οὐδένα λανθάνει, ὅτι αἱ μεγάλαι ἐθνικαὶ περιπέτειαι, ὧν διαβλέπει τις τὴν ἔναρξιν, ἀπαιτοῦσι περισυλλογὴν οὐ μόνον τῶν ἠθικῶν ἀλλὰ καὶ τῶν ὑλικῶν δυνάμεων τῆς Χώρας. Ἀληθῶς δ' ἤκιστα ἐνθαρρυντικὸν εἶνε, ὅταν βλέπῃ τις τὰς κυβερνήσεις τῆς Χώρας ὁμολογούσας τὴν ἀνάγκην καὶ νέων ἴσως φόρων διὰ τὴν πολεμικὴν ἐνίσχυσιν τῆς Χώρας, νὰ μανθάνῃ τὴν σπατάλην ἐνὸς ἑκατομμυρίου δραχμῶν ἑτησίως σχεδὸν κατὰ τὴν καθιερωθεῖσαν μέθοδον πρὸς πληρωμὴν πάσης κυβερνητικῆς φυγοπονίας παραλυούσης τὸ νομοθετικὸν ἔργον, ὅπερ διὰ οὐ ἐνὸς τετάρτου τῶν καταβαλλομένων ἐκάστοτε ἀποζημιώσεων θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπιτελεσθῇ.

Ἄλλ' ἡ τοιαύτη φυγοπονία ἔχει καὶ τὴν ἄλλην συνέπειαν, ὅτι δὲν κατορθοῦται ἢ ψήφισις τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Κράτους εἰμὴ κατὰ τὴν λήξιν σχεδὸν ἐκάστης χρήσεως. Διὰ τοῦτο θὰ ἦτο ἄξιον ἐπίσης μελέτης καὶ προσοχῆς νομοθέτημα μεταβολῆς τοῦ χρόνου τῆς ἐνάρξεως τοῦ οικονομικοῦ ἔτους τοῦ κράτους. Ἴσως οὕτω θὰ κατορθοῦται καὶ ἡ εὐρύτερα συζήτησις τοῦ προϋπολογισμοῦ καὶ ἡ ἐκ τῆς συζητήσεως ταύτης ἐπίτευξις γενικωτέρας τινος οικονομικῆς διαρρυθμίσεως τῆς Χώρας. Ἀλλὰ διὰ νὰ γίνωσι πάντα ταῦτα ἀπαιτεῖται κυβερνήσις ἐπιθυμοῦσα νὰ ἐργασθῇ ἐπὶ τῇ βάσει σχεδίου καὶ προγράμματος. Τοιαύτη

ἀποβλέπει εἰς τὴν βιομηχανικὴν, τὴν ἐμπορικὴν, τὴν οἰκονομικὴν προαγωγὴν αὐτῆς διὰ σιδηροδρομικῆς ἐπικοινωνίας μετὰ τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης, ἀφ' ἧς τελείως εἶνε ἀπομεμονωμένη, καὶ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν, εἰς τὴν πρόοδον τοῦ λιμένος τοῦ Πειραιῶς.

Καὶ ὅμως οἱ πόθοι οὗτοι, οἱ εἰλικρινέστατοι, οἱ νομιμώτατοι, οἱ εἰρηνικώτατοι τῆς Ἑλλάδος προὔκλεισαν τόσας διαμαρτυρίας καὶ τόσας ἀντιπροτάσεις, αἵτινες βεβαίως δὲν ἔχουσιν οὔτε τὸ εἰλικρινὲς οὔτε τὸ εἰρηνικόν, οὔτε τὸ ἀκίνδυνον τῶν ἑλληνικῶν προτάσεων, ὡς ἀμερόληπτος καὶ ἀκριβοδικαία τῶν πραγμάτων ἔρευνα θὰ ἔπειθε καὶ τὸν ἐχθρικότατον πρὸς τοὺς Ἕλληνας διακαίμενον.

Ἡ 19 Φεβρουαρίου ἦτο ἡμέρα ἑορτῆς μεγάλης διὰ τοὺς Βουλγάρους, ἡμέρα ἑορτῆς καὶ παραπόνων, ἡμέρα ἑορτῆς καὶ ἀπειλῶν, ἡμέρα ἑορτῆς καὶ ἀπογοητεύσεως, ἡμέρα ἑορτῆς καὶ ἐλπίδων. Τριάκοντα συνεπληρώθησαν ἔτη, ἀφ' ἧς ἡ μεγάλη προστατίς τῶν Σλαύων, ἡ Ρωσσία, νικηφόρος προελαύνουσα ἐπὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἠνάγκαζε τὴν Τουρκίαν νὰ υπογράψῃ τὴν Ἀγίῳ Στεφάνῳ, προαστείῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, Συνθήκην περὶ εἰρήνης. Διὰ τῆς ἐπαράτου ἐκείνης Συνθήκης ἐδημιουργεῖτο τὸ Βουλγαρικὸν Ἔθνος καὶ ἐδημιουργεῖτο Μεγάλη Βουλγαρία περιλαμβάνουσα, πλὴν τῆς Βουλγαρίας καὶ τῆς ἀρπαγείσης Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας, τὸ πλεῖστον τῆς Νοτίου Θράκης μέχρι τῶν προθύρων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἅπασαν σχεδὸν τὴν Μακεδονίαν, πλὴν τῆς Χαλκιδικῆς, τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τινῶν νοτιοδυτικῶν τμημάτων. Δυστυχῶς τοὺς Βουλγάρους τῆς Συνθήκης τοῦ Ἀγίου Στεφάνου κατερράκωσε τὸ Βερολίνοιον Συνέδριον, διότι, ὡς διεκήρυξεν ὁ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν ὑπουργὸς τῆς Ἀγγλίας ἀείμνηστος Σώλσβαρν, ἡ Θράκη ἅπασα καὶ ἡ Μακεδονία εἰσὶν ἑλληνικαὶ χῶραι, διότι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐπιτραπῇ ἡ δημιουργία Μεγάλης Βουλγαρίας εἰς βᾶρος τῶν ἑλληνικῶν πληθυσμῶν, διότι ἡ Εὐρώπη δὲν ἦτο δυνατόν ν' ἀνεχθῆ τὴν δημιουργίαν νέας Ναυτικῆς Δυνάμεως ἐν τῷ Αἰγαίῳ, δεδομένου μάλιστα ὄντος, ὅτι οὐδὲν τὸ κοινὸν μετὰ τοῦ Αἰγαίου, τῆς Ἑλληνικῆς ταύτης θαλάσσης, ἔχουσιν οἱ Βούλγαροι. Ὡς τὰ ἀπειλητικὰ στόμια τῶν τηλεβόλων τῶν πρὸ τοῦ Ἀγίου Στεφάνου, κατὰ τὰς Πριγκηπονήσους, ἑλλημενισμένων ἀγγλικῶν θωρηκτῶν ἀπέτρεψαν τὴν εἰς Κωνσταντινούπολιν εἰσοδὸν τῶν Ρώσων, οὕτω καὶ οἱ διπλωματικοὶ τῶν Ἀγγλῶν μύδροι ἐν τῷ Βερολίνῳ Συνεδρίῳ ἀπέτρεψαν τὴν ἐπὶ τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Θράκην κάθο-

δον τῶν ρωσικῶν προσκόπων, τῶν Βουλγάρων τῶν ἀπωλειῶν τούτων ἀναμνησκόμενοι οἱ Βούλγαροι μαρτυρήθησαν ἐπὶ τῇ μὴ πραγματώσει τῶν περὶ Μεγάλης Βουλγαρίας ὑποθηκῶν τῆς Συνθήκης τοῦ Ἀγίου Στεφάνου καὶ ἐνθουσιωδῶς, εὐγνωμόνως ἐσπέρουν τὸν ἀνδριάντα τοῦ Τσάρου Ἐλευθερωτοῦ Ἀλεξάνδρου τοῦ Β'. Καὶ ἠπειλήσαν τοὺς Ἕλληνας, τοὺς Τούρκους, τοὺς Ἀυστριακοὺς, τοὺς Γερμανοὺς ἀντιστρατευόμενους εἰς τὴν προαγωγὴν τῆς Βουλγαρίας καὶ εἰς τὴν ἔνωσιν τῶν Θρακῶν καὶ τῶν Μακεδόνων ὑπὸ τὸ πτερον τοῦ Ἡγεμόνος Φερδινάνδου. Ναί, οἱ Βούλγαροι θέλουσι τοὺς Θρακὰς καὶ τοὺς Μακεδόνες, καὶ πλεῖστον τῶν Ἑλλήνων ἀπάντων μισοῦντας καὶ περιφρονοῦντας αὐτοὺς, Βουλγάρους! Τίς οἶδε ποσὴν τερπνὰ καὶ ἀστεία θ' ἀκούσωμεν ἀκόμη παρὰ τῶν ἐκθρασμάτων τοῦ Βόλγα.

Πρὶν κλείσωμεν τὰς γραμμὰς ταύτας πρέπει κλαύσωμεν τὸν θάνατον ἐγκρίτου τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ὑπαλλήλου, τοῦ πρώτου διερμηνέως τῆς Ἑσσαλονίκης Γενικοῦ Προξενείου τῆς Ἑλλάδος Θεοδώρου Ἀσκητοῦ, ὃν ἀγρίως καὶ ἀτίμως ἐφόνευσαν οἱ Βούλγαροι δολοφόνοι μικρὸν τι πέραν τοῦ Προξενείου. Ἡ δολοφονία τοῦ Ἀσκητοῦ, ἐξεγείρασα ἅπασαν τὴν Θεσσαλονικὴν, ἐξεγείρασα ἅπασαν τὴν Μακεδονίαν, ἐξεγείρασα ἅπαντα τὸν Ἕλλητισμὸν, ἐσημείωσαν ἀδίκημα πρωτοφανὲς κατὰ τῶν διεθνῶν νομίμων καὶ κατέδειξεν, ὅτι παρὰ τοῖς Βουλγαροῖς τῆς Σόφιας οἱ ὄργανα μισθωτὰ ἦσαν οἱ βούλγαροι ἐκτελεσταὶ τῆς δολοφονίας, πᾶν αἶσθημα ἀνθρωπισμοῦ, πᾶς σεβασμὸς πρὸς Ἀντιπροσώπους Κρατῶν καὶ πᾶσα μὴ κηκοῦργος σκέψις εἰσὶν ἄγνωστα πράγματα. Ἡ δολοφονία αὕτη, στυγερά, ἄτιμος καὶ πρωτοφανὴς ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν, προσέθηκε νέαν ἀπαισίαν σελίδα εἰς τὰς σειρὰς τῶν φρικαλεοτήτων καὶ τῶν κακουργιῶν ἃς διέπραξαν καὶ διαπράττουσιν οἱ Βούλγαροι ἐν Μακεδονίᾳ. Ἐὰν ἡ Εὐρώπη ἢ Δυτικὴ, ἢ Πεπολιτισμένη, συνέρχομένη, δὲν πατάξῃ τοὺς Βουλγάρους κακούργους ἐν αὐτῇ τῇ Βουλγαρικῇ Ἡγεμονίᾳ, ἐὰν δὲν ἀξιώσῃ τὴν παραδειγματικὴν τιμωρίαν τῶν δολοφόνων, ἐὰν δὲν περιστείλῃ, ἀφίνουσα ἐλευθέρως τὰς χεῖρας τῆς Τουρκίας, τὰς ἐκ Βουλγαρίας τῶν ξένων καὶ ἐπηλύδων βουλγάρων ληστῶν εἰσβολὰς, βεβαίως φοβεραὶ καὶ αἱματηραὶ θὰ γένωνται ἀντεκδικήσεις ἀπὸ μέρους τῶν Ἑλλήνων οἵτινες ἐν τῷ αἵματι θὰ πνίξωσι τοὺς Βουλγάρους ὅλους τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Θράκης, ἐπισήμους ἢ μιεπισήμους καὶ ἀγελαίους, ἐξελαύνοντες τὸ ἄγος μαιίνει καὶ ρυπαίνει τὰς ἑλληνικὰς ταύτας χῶρας.

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1908

Βεβαίως ὁ λήξας μὴν ὑπῆρξε μὴν ἀνησυχιῶν, φόβων καὶ κινδύνων. Διαφοραὶ ἀνεφύθησαν, συγκρούσεις ἐπέβησαν, παρεξηγήσεις ἀνέκυψαν καὶ συρράξεις ἐπέβησαν. Καὶ πάντα ταῦτα ἔνεκα τῆς ἀτυχοῦς καταστάσεως πρὸς ἣν τείνουσι τοὺς μισαρτοὺς αὐτῶν ἀντιπροσώπους τὰ διάφορα Μεγάλα Κράτη καὶ τὴν ἀντιπροσώπων ἐπ' ἀποκλειστικῇ ὠφελείᾳ ἑαυτῆς ἐπιζητήσασαν ἐπὶ τῶν Μεγάλων Δυνάμεων. Καὶ ἡ Μεγάλη, ἡ Ὁρθόδοξος Ρωσσία ἔδωκε τὸ σύνθημα τῶν ἀντεγερμένων καὶ τῶν συζητήσεων, αἵτινες μικροῦ δεινῶν ἀπέκλεισαν σοδαρωτάτας τῶν πραγμάτων τροπὰς τῶν δηλώσεων τοῦ βαρῶνου δ' Αἰρενταλ, περὶ ὧν ἐπρόβλεψεν ἐν τῇ ἐπιθεωρήσει τοῦ προηγουμένου φυλλαδίου, καὶ ὅτι ἐκ τοῦ μέρους τοῦ ἔχοντος σχέσιν πρὸς τὴν κατασκευὴν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν, ἐξυπηρετουσῶν τὴν παγκόσμιον κίνησιν, ἀναπτυσσοῦσιν τὸ πρόβλημα τὴν προαγωγὴν τῶν οἰκονομικῶν πόρων τῶν Κρατῶν καὶ τὴν συγκοινωνίαν τῆς Νοτίου Εὐρώπης μετὰ τῆς Κεντρικῆς, καὶ διανοίγουσαν νέας προόδους καὶ πολιτισμοῦ ὁδοὺς, ἠπειλήθη Πανευρωπαϊκῇ διαφωνίᾳ, ἧς ἄγνωστον ὅποια θὰ ἦσαν τὰ ποτελέσματα. Καὶ ἡ διαφωνία ἢ μάλλον ἢ κατ' ἐπίφασιν μὴ διαφωνία δὲν ἐπέβη, διότι οἱ προκαλέσαντες αὐτὴν δὲν ἐπέβησαν, ἀπατηθέντες ἐν τῇ ἐκτιμῇ τῶν διαθέσεων τῶν Μεγάλων Δυνάμεων, νὰ ἐπιμείνωσιν ἐν τῇ ἀποκλειστικῇ ἀδιαισχύνῳ στάσει καὶ νὰ παροξύνωσιν τὴν ἀντιθέσιν, ἧτις, καταλήγουσα εἰς διαφορὰν, θὰ ἐξέσπα ἢ ἢ εἰς σύρραξιν, ἧς αἱ διαστάσεις καὶ ἡ ἔκτασις μεγάλα καὶ ἐπιφοδοὶ λίαν θὰ ἦσαν. Καὶ ἐδόθη οὕτως ἀσφάλεια νὰ μετρηθῶσι καὶ ἀντιμετωπιθῶσιν ἐπὶ διπλωματικῷ πεδίῳ αἱ δυνάμεις τοῦ Παγγερμανισμοῦ καὶ τοῦ Πανσλαυτισμοῦ, ἐδόθη ἀφορμὴ νὰ ἐκδηλωθῇ μέχρι τίνος βαθμοῦ τὰ Δυτικὰ Κράτη εἰσὶ διατεθειμένοι νὰ εὐνοήσωσι τὰς σλαυτικὰς βουλμίας, ἀπεκαλύφθησαν πολλὰ ὑστέραι σκέψεις καὶ ὀπισθοβουλία καὶ ἀποκαλύθη ποιά τις ἀλληλεγγύη σκέψεων καὶ βλέψεων μετὰ τῶν δύο γηγενῶν Κρατῶν τῆς Ἀνατολῆς, τῆς Τουρκίας καὶ τῆς Ἑλλάδος.

Ἐν τῷ διπλωματικῷ πεδίῳ ὑπερίσχυεν ὁ Παγγερμανισμὸς, καὶ ὑπερίσχυεν ὁ Παγγερμανισμὸς, διότι ὁ Πανσλαυτισμὸς, ἀπειλήσας ἐν ἀρχῇ γῆν καὶ οὐρανόν, ἀποκρούσας πᾶσαν σιδηροδρομικὴν πολιτικὴν καὶ κακοήγησάν τὴν Συμφωνίαν τοῦ Μύστρεγ, ἠναγκάσθη ἀποκρούσας νάνακρούσῃ πρῦμναν πρὸ τῆς ἐπιμόνου ἀποστροφῆς τοῦ Παγγερμανισμοῦ καὶ νὰ δεχθῆ συνεννόη-

σιν ἐπὶ ἀντισηκώματι καὶ ἀνταλλάγματι ἀφορῶντι εἰς κατασκευὴν γραμμῶν, ἐξυπηρετουσῶν σλαυτικὰ συμφέροντα, ὑποχωρήσας οὕτως εἰς τὰς ἀξιώσεις τῶν Αὐστριακῶν, ἀντιπροσωπευόντων τὸν Παγγερμανισμὸν. Σήμερον ἄρα συζητοῦνται αἱ λεπτομέρειαι τῶν αἰτούμενων ἀνταλλαγμάτων, τὰ ὅποια πολλὰς θὰ ὑποστῶσιν ἐκπτώσεις, διότι οὔτε ἡ Δυτικὴ Εὐρώπη οὔτε τὰ γηγενῆ τῆς Ἀνατολῆς Κράτη σκέπτονται νὰ ἐπιτρέψωσι, ὅπως τὰ αἰτούμενα καὶ δοθησόμενα ἀνταλλάγματα ζημιώσωσι τὴν ἐθνολογικὴν συγκρότησιν τῆς Χερσονήσου τοῦ Αἴμου καὶ ἀποτελέσωσι θεμέλια σλαυτικῆς ἐπικρατήσεως. Τὰ Δυτικὰ Κράτη, παρὰ τὰς διαχωρίζουσας αὐτὰ πρὸς τὴν Γερμανίαν ἀντιθέσεις συμφερόντων καὶ βλέψεων, δὲν ἠθέλησαν ν' ἀναμιχθῶσιν ἐνεργῶς ἐν τῇ σλαυο-γερμανικῇ διαφορᾷ καὶ δὲν ἀπέκρυψαν ποῖαν τινα δυσφορίαν ἐπὶ ταῖς ἀξιώσεσι τῶν Σλαύων, εἰ καὶ ἐπιμελῶς ἀπέφυγον πᾶσαν ἐνίσχυσιν τῆς Γερμανικῆς Πολιτικῆς, ἧς ἐν τούτοις ἐπεκρότησαν ὠρισμένα σημεῖα δράσεως, ὡς περισσῶς κατεδείχθη ἐκ τῶν ἐν ταῖς Ἀγγλικαῖς Βουλαῖς δηλώσεων τοῦ σερ Ἐδουάρδου Γκρέυ καὶ τοῦ Φίτς Μῶρις, δι' ὧν ἐπισήμως ἀνεγνωρίσθη τὸ δίκαιον καὶ τὸ ὀρθὸν τοῦ ἐκ τῆς Βερολινείου Συνθήκης κερτημένου δικαϊώματος περὶ κατασκευῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς ἐν τῷ Σαντζακίῳ τοῦ Νόβι-Παζάρ καὶ μέχρι Μητροδίτσης, διαμφορητικῆς μόνον τοῦ ἐπικαίρου τῆς ἐκλεγείσης στιγμῆς πρὸς ἀνακίνησιν τοῦ ζητήματος. Ἐν Γαλλίᾳ δὲν ἐγένοντο μὲν σαφεῖς ἐπὶ τῆς ἀναφύσεως διαφορᾶς δηλώσεις, ἐκ τῆς στάσεως ὅμως τῆς Γαλλικῆς Κυβερνήσεως περισσῶς μαρτυρεῖται, ὅτι αὕτη ἐπεφύλαξεν ἑαυτῇ δρᾶσιν σύμβιβαστοῦ ἐν περιπτώσει, καθ' ἣν ἡ ἀναφανείσα διαφορά θὰ ἐτέρετο ἐπίφοδον τροπήν. Ἄλλως τε τὰ ἐν Μαρόκῳ πράγματα ἐπιβάλλουσιν εἰς τὴν Κυβέρνησιν τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας πολλὴν προσοχὴν ἐν ταῖς σχέσεσιν τῆς Γαλλίας μετὰ τῆς Γερμανίας, ἧτις ἀπροκαλύπτως καὶ ἐπισήμως ἐκηρύχθη ὑπὲρ τῆς συμμάχου αὐτῆς Αὐτροουγαρίας. Ἐν Ἰταλίᾳ, παρὰ τὰς καταβληθείσας προσπάθειας πρὸς δημιουργίαν παρεξηγήσεων καὶ πολιτικῆς δυσπιστίας, ἡ Κυβέρνησις τοῦ Βασιλέως Βίκτωρος Ἐμμανουὴλ οὐδόλως ἐφάνη τασσομένη κατὰ τῶν σιδηροδρομικῶν καὶ εἰρηνικῶν βλέψεων τῆς Αὐτροουγαρίας, ἧς τὸναντίον αἱ ἀξιώσεις ὡς ὀρθαὶ καὶ δίκαιαι ἐκρίθησαν, καθ' ὃ ἐβεβαίωσεν ἐπισήμως ἀπὸ τοῦ Β' ἡμματος τῆς Ἰταλικῆς Βουλῆς ὁ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν

υπουργός κ. Τιτόνι. Ἀνά τὰ δύο γηγενῆ τῆς Ἀνατολῆς Κράτη, τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Τουρκίαν, ἤρξατο ἐκδηλουμένη αὐτομάτως καὶ κατ' ἐνστικτον αὐτοσυντηρησίας ποιά τις ἀλληλεγγύη σκέψεων καὶ βλέψεων, ἥτις ἴσως δὲν θὰ ἐξεδηλοῦτο ἤδη, ἐὰν αἱ ἀποκαλυφθεῖσαι τῶν Σλαύων βουλιμίαι δὲν ἀπεκάλυπτον ἀπτόως καὶ καταφώρως τοὺς περισφίγγοντας τὴν Ἀνατολὴν κινδύνους. Ἡ Ρωσία, τῆρῆσασα τὴν ἦν ἐτήρησε τακτικὴν, ἀποκαλύψασα τὰς μυχιούς αὐτῆς βλέψεις, ἐμφανισθεῖσα ἀπροκαλύπτως ὡς τῶν Σλαύων μόνον προστατίς, ὑστερικὰς κραυγὰς ἀτόπως καὶ ἐκτρόπως βαλοῦσα, ἀφύπνισε καὶ τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Ἀνατολὴν καὶ ὑπέστη, ὡς ἐκ τῆς ἀδιαφόρου πρὸς αὐτὴν πολιτείας τῆς πρώτης, ὡς ἐκ τῆς στάσεως τῆς δευτέρας, τῆς Ἀνατολῆς, καὶ ὡς ἐκ τῆς ἐπιμονῆς τῶν Αὐστρογερμανῶν, οὐδὲ κατὰ κεραίαν ὑποχωρησάντων, διπλωματικὴν ἐν τῇ ἐγγυῶν Ἀνατολῇ ἦταν, πολὺ φοβερωτέραν ἴσως τῆς ἐν τῇ Ἄπω Ἀνατολῆς πολεμικῆς ἤττης.

Ἐν τῇ Ἀσίᾳ αἱ ἐν Περσίᾳ ταραχαὶ καὶ ἡ κατὰ τοῦ Σάχου δολοφονικὴ ἀπόπειρα οὐχὶ μικρὰς παρέσχον ἀνησυχίας, ὑπετέθη δὲ πρὸς στιγμὴν, κατόπιν γενομένων στρατιωτικῶν κινήσεων, ὅτι ἐπέκειτο πολεμικὴ σύρραξις μεταξὺ Τουρκίας καὶ Ρωσίας. Καὶ οἱ φόβοι οὗτοι ἦσαν, ἐν τινι μέτρῳ δεδικαιολογημένοι, διότι ἡ Τουρκία, ἔχουσα ἀπὸ καιροῦ ὀροθετικὰς μετὰ τῆς Περσίας διαφορὰς, ἡδύνατο, ἐν περιπτώσει ἐσωτερικῶν περιπλοκῶν ἐν Περσίᾳ, νὰ ἐπιληφθῆ τῆς εὐκαιρίας πρὸς στρατιωτικὴν προέλασιν, ἥτις πιθανῶς θὰ ἐξετείνετο καὶ πέραν τῆς ὑπὸ ἀμφισβήτησιν ὀροθετικῆς γραμμῆς.

Τοιαύτην τινὰ προέλασιν ἔχουσα ὑπ' ὄψει ἡ Ρωσία καὶ μὴ λησμονοῦσα αὐτή, ὅτι ἡ Περσία εἶνε μουσουλμανικὸν Κράτος καὶ ὅτι κατ' ἀκολουθίαν στρατιωτικῆ τῶν Τούρκων προέλασις δὲν θὰ συνήντα πολλὰς ἀντιδράσεις, συνεκέντρωσε περὶ τὸν Καυκάσον καὶ κατὰ τὰ Περσικὰ σύνορα μεγάλα στρατιωτικὰ σώματα ἔτοιμα νὰ συμπλακῶσι πρὸς τὸν τουρκικὸν στρατὸν ἢ ν' ἀνακόψωσι τὴν ἐπὶ τὰ πρόσω πορείαν αὐτοῦ. Τῇ ἐπεμβάσει τῶν Μεγάλων Δυνάμεων, καὶ δὴ τῆς Ἀγγλίας, μεγάλη ἐχούσης ἐν Περσίᾳ συμφέροντα, ἀπετραπή ὁ πρὸς στιγμὴν ἐπιφανὴς κίνδυνος πολεμικῆς συγκρούσεως μεταξὺ τῶν δύο χωρῶν, ὧν ἡ σύρραξις σοβαρωτάτας θὰ προῦκάλει περιπλοκὰς, δεδομένου ὅντος, ὅτι οἱ ἐν Καυκάσῳ μουσουλμᾶνοι καὶ οἱ γηγενεῖς τῆς Ἀνατολῆς ἀδιακρίτως θὰ ἐτάσσοντο ὑπὲρ τῆς Τουρκίας.

Ἐν τῇ Ἄπω Ἀνατολῇ ἄλλος πάλιν κίνδυνος ἐνεφανίσθη, κίνδυνος ἀπειλήσας ἄλλων ἐπιπλοκῶν τὴν ἐκρηξίν. Ἀφ' ἐνὸς ἀναφανείσα μεταξὺ Ἰαπωνίας καὶ Σινικῆς διαφορὰ ἐπὶ τῇ κατακρατῆσει σκάφους ἰαπωνικοῦ, περὶ οὗ ἰσχυρίσθη ἡ κυβέρνησις τοῦ Πεκίνου,

ὅτι διενήργησε λαθρεμπόριον ὄπλων, μικροῦ προῦκάλεσεν ἐπιφοβωτάτην τροπὴν ἐν ταῖς σχέσεσιν τῶν δύο Κιτρίνων Κρατῶν, ἀποσοδηθείσαν, κατὰ τελευταία τηλεγραφήματα, διὰ τῆς ὑποχωρήσεως τοῦ Οὐρανίου Κράτους, κατόπιν ἐντονωτάτου τῆς κυβερνήσεως τοῦ Τόκιο τελεσιγράφου. Ἀφ' ἐτέρου ἔδειξαι βλέψεις τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν καὶ τῆς Γερμανίας ἐπὶ λιμένων τινῶν τῆς περιμαχίτου Μαντσουρίας, ἐγέννησαν φόβους παρεξηγήσεων καὶ περιπλοκῶν μεταξὺ τῶν δύο τούτων χωρῶν καὶ τῆς Ἰαπωνίας, περιπλοκῶν, αἵτινες βεβαίως δὲν θὰ κατέληκαν ἀδιαφόρους οὔτε τὰς Μεγάλας Δυνάμεις, οὔτε καὶ τὴν Κίαν. Εὐτυχῶς ἐπίκαιροι καὶ ἐγκαιροὶ δηλώσεσιν τῶν κυβερνήσεων τοῦ Βερολίνου καὶ τῆς Βασιλευσίδος διέλυσαν τὰ θολοῦντα τὸν πολιτικὸν ὀρίζοντα τῆς Ἀνω Ἀνατολῆς νέφη.

Ἐν τῇ Ἀμερικῇ αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι διετίγνουσι πάντοτε συνεννοήσεις καὶ διαπραγματεύσεις μετὰ τῆς Ἰαπωνικῆς κυβερνήσεως ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῶν Ἰαπώνων μεταναστῶν, πλὴν δύναται νὰ εἴπη, ὅτι αἱ διαπραγματεύσεις αὗται κατὰ πολὺ προήχθησαν διαρκούντος τοῦ μηνὸς Φεβρουαρίου καὶ ὅτι δὲν ἀφίσταται ἡ ἡμέρα, καθ' ἣν, διακανονιζομένων τῶν ὑπὸ ἀμφισβήτησιν θεμάτων, θὰ ἐξευρεθῇ λύσις ἱκανοποιοῦσα ἀμφοτέρω Κράτη καὶ μὴ θίγουσα οὐδετέρου αὐτῶν τὴν ἀξιοπρέπειαν. Οὗτος ἡ ἀπειληθεῖσα φοβερὰ μεταξὺ Ἰαπωνίας καὶ Ἠνωμένων Πολιτειῶν σύρραξις, μετὰ τὰς δηλώσεις μάλιστα τῶν τελευταίων, ὅτι οὐδὲ βλέψεις τρέφουσιν ἐπὶ λιμένων τῆς Μαντσουρίας, ἀπετραπή.

Ἐν τῇ Νοτίῳ Ἀμερικῇ ἡ Ἀργεντινὴ Δημοκρατία συνταράσσεται ἐκ κομματικῶν διαμαχῶν, ὧν ἠθέλησε νὰ περιστείλῃ τὴν ἐκρηξίν ὁ πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας Φαγκουερβά Ἀλκόρτα διὰ μέτρου ἡκιστα συνταγματικοῦ, διὰ τῆς κηρύξεως τῆς λήξεως τῆς Συνόδου τῆς Βουλῆς καὶ διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ 1907 ἐν τῇ χρήσει τοῦ ἔτους 1908, διὰ περ καὶ ἐπραξε, ἀλλὰ τὸ μέτρον τοῦτο ἐξηρέθησε τοῦς ἐν τῇ Ἀντιπολιτεύσει καὶ διήγειρε τὰ κομματικὰ πάθη μέχρι βαθμοῦ τοιοῦτου, ὥστε νάποτοληθῆ δολοφονικὴ ἀπόπειρα, ἀποτυχοῦσα εὐτυχῶς, κατὰ τοῦ προέδρου Ἀλκόρτα.

Ἐν τῇ Μαύρῃ Ἠπείρῳ, τῇ Ἀφρικῇ, τέσσαρα ζήτηματα προῦκάλεσαν τὴν προσοχὴν κατὰ τὸν Φεβρουάριον. Τὸ ζήτημα τῆς ἀκωλύτου προαγωγῆς τῆς πολιτικῆς χειραφεσίας τοῦ Τράνσβααλ, τῆς Ὀράγγης, τῆς Νατάλης καὶ τῶν ἄλλων Νοτίων ἀγγλικῶν ἀποικιῶν, αἵτινες, ὑπὸ τὸ φιλελεύθερον καὶ ἀμερόλητον πνεῦμα τῆς ἀγγλικῆς διοικήσεως, ἀνέκθησαν τοῦς τελείως αὐτονόμους θεσμοὺς καὶ τὴν αὐτοδιοίκησιν ἣν εἶχον, ἐν τινι μέτρῳ, ἀπολέσθη, κατόπιν τῆς ἐπιφύλαξιν καὶ ἀδιαλλάκτου στάσεως τῶν Βόρειων Ἠπείρων.

τὰς τελευταίας ἐκλογὰς, αἱ πλείστοι τῶν Νοτίων ἀποικιῶν Ἀφρικανικῶν Ἀποικιῶν αὐτοδιοικοῦνται καὶ αὐτοδιοικοῦνται ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τῶν τῶς ἐξήθρων Ἀγγλίας, ἀνευ οὐδεμιᾶς ἀντιρρήσεως τῆς Ἀγγλικῆς κυβερνήσεως. Ἐτερον ζήτημα εἶνε ἡ θέσις τοῦ Ἐλευθέρου Κράτους τοῦ Κογκῶ, περὶ οὗ ἀπὸ μακροῦ χρόνου ἐξελλίσσεται διαφορὰ, ἕσον ἀφορᾷ εἰς τὴν διαίτησιν αὐτοῦ, μεταξὺ Ἀγγλῶν καὶ Βέλγων, εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν ὀπίων ἀνετέθη ὑπὸ τῶν συμβληθεισῶν ἀντιπροσώπων ἡ βασιλεία καὶ ἡ διοίκησις τοῦ Ἐλευθέρου Κράτους. Οἱ Ἀγγλοὶ ἀξιοῦσιν ἀνθρωπινωτέραν καὶ ἀνθρωπιστικωτέραν διοίκησιν, καταγγέλλοντες τοὺς Βέλγους ἐπὶ υπερβασίαις, ἀντινομίαις καὶ ἀσκήσει δουλεμπορίας, ἣν πρὸ πολλοῦ κατήργησεν ἡ θέλησις τῶν πεποιτισμένων Κρατῶν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης. Οἱ Βέλγοι ἀποκρούοντες τὰς περὶ ἀπανθρώπου διοικήσεως αἰτιάσεις τῶν Ἀγγλῶν καὶ δικαιολογοῦντες τινὰς τῶν υπερβασίων, εἰς ἃς εὐρέθησαν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ προσφύγῃσι, λαμβανόμενης ὑπ' ὄψει τῆς νηπιώδους διανοητικῆς καταστάσεως τῶν ἐν Κογκῶ ἰθαγενῶν, ὑπεραμύνονται τῶν διοικητικῶν αὐτῶν μεθόδων, ἐξ ὧν πολλὰ ἀπεκδέχονται ὑπὲρ τῆς εὐημερίας τοῦ Ἐλευθέρου Κράτους. Τὸ ζήτημα τοῦτο δὲν εἶνε σοβαρὸν, ἐπὶ τῷ παρόντος τοῦλάχιστον, διότι αἱ ἀμφοτέρωθεν ἀκαταλληλα αὐτὰ συζητήσεσι ἀπὸ ἐτῶν διεξάγονται.

Ἄλλο ζήτημα εἶνε ἡ ἐπιτελεσθεῖσα ἐν Αἰγύπτῳ μεθόδος ὑπὸ τὴν ἀγγλικὴν διοίκησιν, ἥτις ἤδη εὐεργετικώτερον θὰ ἐπιδράσῃ ἐν τῇ χώρᾳ τοῦ Νείλου, ἀπαλλαγῆσθαι τολμηροῦ ταραξίου, τοῦ Μουσταφᾶ Κάμελ Πασᾶ, ἀρχηγοῦ τῶν ἐπιλεγομένων ἐθνικοφρόνων, οἵτινες, ἔχοντες ὡς ἔμβλημα πολιτικόν: «Ἡ Αἰγύπτος εἰς τοὺς Αἰγυπτίους καὶ διὰ τῶν Αἰγυπτίων», κατὰ τῆς Αἰγύπτου μᾶλλον ἐργάζονται καὶ οὐχὶ ὑπὲρ αὐτῆς, διότι δὲν εἶνε ὑπὲρ τῆς Αἰγύπτου ἡ ἰσχυρὰ ἐκείνη, ἡ ἀφορῶσα εἰς διακρίσεις φυλετικὰς καὶ θρησκευτικὰς, δετε μάλιστα εἶνε γνωστὸν, ὅτι αἱ μεθόδοι τῆς χώρας τῶν Φαραῶν ὀφείλονται οὐχὶ εἰς τοὺς Φελλάχους, ὑστεροῦντας ἐν πολλοῖς τῶν ἄλλων λαῶν, ἀλλ' εἰς τοὺς Τούρκους Πρίγκηπας, καὶ εἰς τοὺς Ἑλληνας, τοὺς Ἀγγλοὺς, τοὺς Γάλλους, τοὺς Ἰταλοὺς καὶ ἄλλους, ὧν πάντων τὰ δίκαια καὶ δικαιώματα ἐπεζήτησε νὰ καταπατήσῃ ὁ Μουσταφᾶ Κάμελ διὰ τῆς ἐπικρατήσεως τῆς πολιτικῆς ἢ μᾶλλον πασιλαμικῆς σημαίας αὐτοῦ. Βεβαίως ὁ θάνατος τοῦ Κάμελ Πασᾶ, εἰ καὶ οὐδεὶς δύναται νὰ ρηθῆ, ὅτι ἔχει πᾶν ἰκανότητα ὁ ἀνὴρ, ἐσημείωσε τὸ τέλος τοῦ λεγομένου ἐθνικοῦ αἰγυπτιακοῦ ἀγῶνος, ὃν ἀπέπρασεν καὶ ἀποκρούουσι, ὡς ἐγράφαμεν καὶ ἐξηγήσαμεν ἐν τῷ φύλλῳ ἡμῶν, οἱ σῶφρονες τῶν Αἰγυπτίων. Τὸ προέχον ζήτημα ἐν τῇ Μαύρῃ Ἠπείρῳ εἶνε τὸ ζήτημα τοῦ Μαρόκου, διότι ἡ ἐκεῖ εἰρηνικὴ προέλασις τῶν Βέλγων πολλὰς συναντᾷ δυσκολίας, καὶ διότι,

ἵνα κατασταλῆ τῶν ἰθαγενῶν ἢ ἐπανάστασις, ἐνδείκνυται ἡ διάθεσις μεγάλων στρατιωτικῶν μονάδων. Ἐκ τούτου προκύπτει ὁ φόβος, μὴ ὁ γαλλικὸς στρατὸς, εἰς μεγάλας συγκροτούμενος μονάδας καὶ θέλων πρόρριζα νὰ πατάξῃ τὴν ἐν Μαρόκῳ κρατοῦσαν ἀναρχίαν, ὑπερβῆ τὰ ὅρια τῆς χαραχθείσης ὑπὸ τῶν Μεγάλων Δυνάμεων δράσεως αὐτοῦ καὶ μοιραίας ἐπιτελέσῃ υπερβασίας ἀντικειμένης εἰς τὸ Πρωτόκολλον τῆς Ἀλγεθίρας, δετε πάντως θὰ ἐνεφανίζοντο περιπλοκαὶ διεθνούς φύσεως. Παρὰ τὰς ληφθείσας δμως ἀποφάσεις περὶ ἐνισχύσεως τοῦ ἐν Μαρόκῳ γαλλικοῦ στρατοῦ καὶ τὸν μελετώμενον διορισμὸν μεράρχου ἐπὶ κεφαλῆς τῶν αὐξανομένων κατ' ἀριθμὸν γαλλικῶν μονάδων ἀντὶ τοῦ διοικούντος μέχρι τοῦ νῦν ταξιάρχου τὰς ὀλιγομέρας μονάδας, ἡ Γαλλικὴ Κυβέρνησις ἐσπευσε νὰ δηλώσῃ, ὅτι ἡ ἐν Μαρόκῳ δράσις αὐτῆς ἐσεται ἀποκλειστικῶς εἰρηνικὴ, ἀπὸ πολιτικῆς ἀπόψεως, καὶ ὅτι αἱ διατάξεις τοῦ Πρωτοκόλλου τῆς Ἀλγεθίρας, θὰ παραμείνωσι σεβασταί.

Αἱ δηλώσεις αὗται περιώρισάν πως τὰς ἐπιφανείσας ἀνησυχίας.

Ἐν τῇ γηραιᾷ Εὐρώπῃ οὐδὲν τὸ ἕκτακτον ἐσημείωσεν ὁ ἐπελθὼν μῆν, ἐὰν μὴ τὰ ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς «Ἐπιθεωρήσεως» ταύτης σημειωθέντα σχετικῶς πρὸς τὸ Σιδηροδρομικὸν Ζήτημα τοῦ Αἰμου. Ἐν Ρωσίᾳ ἡ αὐτὴ πάντοτε τρομοκρατικὴ κατάστασις, ἡ ἐμπνέουσα φόβους διὰ τὸν Θρόνον τοῦ Τσάρου, αἱ αὐταὶ διοικητικαὶ παρανομίαι καὶ υπερβασίαι, αἱ αὐταὶ τρομοκρατικαὶ μέθοδοι τῶν φιλελευθέρων, ἀνευ ὑπεμφαινομένης ἐλπίδος περὶ βελτιώσεως καταστάσεως, πολλὰ τὰ φοβερὰ καὶ τὰ ἀπρόοπτα ἐγκλειούσης. Ἐν Γερμανίᾳ ἐψηφίσθη τὸ νομοσχέδιον περὶ ἀναγκαστικῆς ἀπαλλοτριώσεως γαιῶν τῆς Γερμανικῆς Πολωνίας, δι' οὗ ἀπανθρωπότατον καὶ τολμηρότατον τελείται βήμα πρὸς ἐκγερμανισμόν τῶν ἐν ταῖς Ἀνατολικαῖς τῆς Πρωσίας ἐπαρχίαις ἀτυχῶν Πολωνῶν.

Ταυτοχρόνως ἐκγερμανιστικαὶ τάσεις ἐκδηλοῦνται ἐν τῇ Ἀλσατίᾳ καὶ τῇ Λοθαριγγίᾳ, ἀλλ' οἱ κάτοικοι τῶν ἐπαρχιῶν ἐκείνων, οἱ γερμανοὶ μὲν τὴν καταγωγὴν, γάλλοι δὲ τὴν ἐθνικὴν συνείδησιν, ἀπειλοῦσιν ἐξέγερσιν, ἀπειλοῦσι πρόκλησιν ἐπεμβάσεως τῶν Δυνάμεων, ἀπειλοῦσιν ἐπανάστασιν κατὰ τῆς Γερμανίας, ἐὰν αὕτη τολμήσῃ νὰ θίξῃ τὰ δίκαια καὶ τὰ δικαιώματα τῶν Ἀλσατῶν καὶ τῶν Λοθαριγγίων. Ἡ πολιτικὴ θέσις τῆς Γερμανικῆς αὐτοκρατορίας, ἀπὸ διεθνούς ἀπόψεως, πάντοτε ἡ αὐτῇ, ἴσως δ' ἰσχυροτέρα ἀπέβη μετὰ τὰς ψηφισθείσας πιστώσεις διὰ νέας μεγάλας ναυτικὰς παρασκευὰς.—Ἐν Αὐστροουγγαρίᾳ διεπιστώθη κατὰ τὸν λήξαντα μῆνα ἐνότης βλέψεων καὶ συμφερόντων, ἐνότης ἀνέφικτος θεωρουμένη μέχρις ἐπ' ἐσχάτων. Εἰς τὴν ἐκδήλωσιν τῆς ἐνότης ταύτης συνετέλεσε τὸ σιδηροδρομικὸν ζήτημα, καθ' ὃ

ἐν ἀγαθῇ ὁμοφωνίᾳ ἐνεφανίσθησαν οἱ Τσέχοι, οἱ Κροάται, οἱ Γερμανοί, οἱ Οὐγγροί, οἱ Πολωνοὶ καὶ οἱ τῶσοι ἄλλοι τῆς Δουαδικῆς Αὐτοκρατορίας λαοί. Μέχρι τοῦδε ἐκράτε: ἡ ἰδέα, ὅτι ἡ Αὐστροουγγαρία εἶνε γεωγραφικῆ ἔκφρασις, συγκαλύπτουσα καὶ συγκρατοῦσα δυσκόλως τὰς χωριστικὰς τῶν ἐν αὐτῇ ἑτεροφύλων λαῶν τάσεις καὶ βλέψεις, πλὴν νῦν ἀριδύτως ἐδείχθη, ὅτι οἱ συγκρατοῦντες τὴν Δουαδικὴν Μοναρχίαν λαοί, διαφωνοῦντες ἕσον ἀφορᾶ εἰς τὰ τῆς ἐσωτερικῆς αὐτῶν ἀποκεντρωτικῆς διοικήσεως καὶ ἀντιμαχόμενοι τοῦτου ἕνεκα κατ' ἀλλήλων, ὁμοφωνοῦσι καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν, ἅμα ὡς παραστῆ ἀνάγκη προασπίσεως τῶν δικαίων καὶ τῶν συμφερόντων τοῦ Κράτους, ἀδι-ἀφορον ἂν οἱ καθ' ὧν θὰ διαμφισβητηθῶσι τοῦ Κράτους τὰ δίκαια ὡς: Σλαβοί, μεθ' ὧν πολλοὶ, οἱ πλείστοι τῶν κατοίκων τῆς Δουαδικῆς Αὐτοκρατορίας διὰ φυλετικῶν δεσμῶν συνδέονται. Τὸ μάθημα εἶνε σδδα-ρώτατον καὶ διδακτικώτατον, ὡς μαρτυροῦν ὅποισι καὶ ὅποσα δύναται: νὰ ἐξεργασθῆ καὶ νὰ ἐπιτελέσῃ σοφῆ διοικήσις καὶ ὡς βεβαίον, ὅτι οἱ μικτοὶ πολιτειακοὶ συνδυασμοὶ δύνανται νὰ διαπλάσσωσι ἐνότητά καὶ κοινότητα βλέψεων καὶ συμφερόντων, ἐφ' ὅσον καὶ καθ' ὅσον οἱ πολιτειακοὶ συνδυασμοὶ οὔτοι ἐδράζονται ἐπι εὐλοκροῦσιν ἰσοπολιτικῆς διαχειρίσεως τῶν κοινῶν.

Ἐν Ἰταλίᾳ οὐδὲν ἐσημειώθη, ἐὰν μὴ ὁ ἐντὸς κα-ἐκτὸς τῆς Βουλῆς ἀγὼν περὶ χωρισμοῦ τελείου τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐκπαιδεύσεως ἀπὸ τῆς λαϊκῆς, εἰς ἧς, τῆς τελευταίας, τὰ διδασκῆρια, δὲν θέλουσιν οἱ πλείστοι τῶν Ἰταλῶν νὰ διδάσκωνται ἱερὰ καὶ θρη-σκευτικὰ μαθήματα. Συνεκίνησε τὴν Νότιον Ἰταλίαν καὶ δὴ τὴν Σικελίαν ἡ καταδίκη τοῦ τέως ὑπουργοῦ Νάτζι, ἐπινοσημῶν δημοσίων χρημάτων. Πρὸ τῆς ἐξεγέρσεως τῶν Νοτίων Ἰταλῶν, δυσηρεστημένων ἄλλως τε ἐκ τοῦ λυμαινομένου τὴν Νότιον Ἰταλίαν ἀγροτικῆς ζητήματος, οὐδεμία ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἡ Κυβέρνησις τῆς Ρώμης θὰ ἀπαλλάξῃ τὸν Νάτζ τῆς ἐπιβληθείσης αὐτῷ ποινῆς ὑπὸ τῆς Γερουσίας συγκροτηθείσης εἰς Εἰδικὸν Δικαστήριον. Ἐν Γαλλίᾳ δὲν ἔλαβε χώραν σημαίνον τι γεγονός, ἐὰν μὴ ἡ ἐπιφανείσα ἐν τῷ Μαροκινῷ Ζητήματι δυσχέρεια, περὶ ἧς γράφομεν ἀνωτέρω. Ὅπωςδὲποτε πρέπει νὰ σημειωθῆ, ὅτι οἱ ἐκεῖ δημοκρατικοὶ θεσμοὶ διὰ νέων ἐγγυ-ήσεων ἐκρατύνθησαν καὶ ὅτι ἡ Γαλλία ἰσχυρὰ πλέον, ἀτάρβητος καὶ ἀφοβος προσβλέπει ἐπὶ τὸ μέλλον, ὡς διεκλήρυσεν ὁ Κλεμανσὼ πρὸ τοῦ Ἀνδριάντος τοῦ Σέουρερ-Κέστνερ, τοῦ ἀποθανόντος γνωστοῦ γάλλου Γερουσιαστοῦ, Ἀλσατοῦ τὴν καταγωγὴν.

Ἐν Ἀγγλίᾳ ἡ ἀσθένεια τοῦ Κάμπβελ-Μπάννερμαν, Πρωθυπουργοῦ, καὶ ἡ ἀποδιδομένη εἰς αὐτὸν πρόθεσις περὶ ἀποχωρήσεως ἀπὸ τῆς πολιτικῆς, προκαλοῦσι συζητήσεις περὶ τοῦ διαδόχου αὐτοῦ. Ὁ συγκεντρῶν τὰς πλείοτερας ἐλπίδας εἶνε ὁ κ. Ἀσκούϊθ, ὑπουργὸς

ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν, εἰ καὶ προβάλλονται πολλοὶ ἀντιρρήσεις ἐκ μέρους τῶν λίαν προοδευτικῶν φιλελευθέρων. Πλὴν τοῦ ζητήματος τοῦτου προὐκάλεσε προσοχὴν τῆς ἐν Ἀγγλίᾳ Κοινῆς Γνώμης ἡ διαπραχθεῖσα συζήτησις ἐπὶ τῆς διαμειφθείσης Σύμμωνος μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Ρωσσίας ἐν σχέσει πρὸς τὴν Περσίαν, τὸ Τουρκεστὰν καὶ τὸ Θιβέτ. Ἡ Συμμῶν αὕτη κατεκρίθη, ὡς σημειώσασα ὑποχώρησιν πρὸς Ἀγγλίαν. Ὁ Σερ Γκρέϋ, ὑπουργὸς ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν, ἐδήλωσεν ὅτι ἡ Ἀγγλία εὐρέθη πρὸ τοῦ ἐπισημασθέντος ἢ νὰ μετέλθῃ πολεμικὴν πολιτικὴν ἢ εἰρη-κὴν, ἀνγνωρίζουσα ὠρισμένα εἰς τὴν Ρωσίαν ὄρια ἐπι-ώματα. Προτίμησε τὴν τελευταίαν, δεδομένου ὅτι αἱ Ἀγγλικαὶ Κυβερνήσεις, κατὰ τὰ τελευταία ἐπο-κοσιν ἔτη, ἐπολιτεύθησαν χλιαρῶς καὶ οὐχὶ σθεναρῶς καὶ ὅτι ἡ σημερινὴ τῶν πραγμάτων τροπὴ ἐν τῇ Ἐγγύς Ἀνατολῇ ἐπέβαλον εἰς τὴν Ἀγγλικὴν Κυβερ-νησιν νὰ διαρρυθμίσῃ διαφορὰν, ἀπὸ πολλοῦ ὑπιστάμε-νην, ἵνα ἔχῃ ἐλευθέρας τὰς χεῖρας ἐν Εὐρώπῃ. Μὲν-προὐκάλεσεν ὁμοίως θόρυβον ἡ ἐπιστολή, ἣν ἀπέστει-λεν ὁ Κάιζερ πρὸς τὸν Ἄγγλον ὑπουργὸν τῶν Ναυτι-κῶν καὶ δι' ἧς ἠθέλησε νὰ πείσῃ τὸν λόρδον Ζβίδμουδ ὅτι αἱ μεγάλαὶ ναυτικαὶ παρασκευαὶ τῆς Ἀγγλίας οὐδένα ἔχουσι λόγον, γνηστοῦ ὄντος, ὅτι ὁ Γερμαν-κὸς στόλος εἶνε κατὰ τὸ πέμπτον ὑποδεέστερος τοῦ Ἀγγλικοῦ. Εἰς τὰς περὶ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης ἀποκα-λύψεις προέβησαν οἱ «Καιροὶ» τοῦ Λονδίνου. Ἡ Κυ-βέρνησις ἠρνήθη ν' ἀνακοινώσῃ τὸ κείμενον τῆς δια-μειφθείσης ἀλληλογραφίας, ἰδιωτικῆς ὄψεως οὐσης ἔ-σεως, καὶ τὰ κυβερνητικὰ φύλλα γράφουσιν ὅτι ἡ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Κάιζερ ἐπεζητήθη ὁ περιορισμὸς τῶν ἐξουλισμῶν, συμφώνως πρὸς τὰς ὑποθήκας τοῦ Συνεδρίου τῆς Χάγης καὶ ὅτι ἡ τοιαύτη προσπάθεια τοῦ Κάιζερ οὐδόλως ἐδέσμευσε τὴν Ἀγγλικὴν Κυβερ-νησιν, ἣτις ἐψήφισεν ἤδη μεγάλας πιστώσεις διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῶν ναυτικῶν παρασκευῶν τῆς χώρας. Καὶ ἐκόπασε μὲν ὁ ἔγερθεὶς θόρυβος, ἀγνωστον δ' εἶνε ἂν τὸ ζήτημα τῆς ἐπιστολῆς δὲν θὰ προκαλέσῃ τὴν πα-ραίτησιν τοῦ λόρδου Ζβίδμουδ.

Ἐν ταῖς Σκανδιναυϊκαῖς χώραις πολὺς γίνεται λό-γος περὶ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης, ἣν Κράτη τινὰ καὶ δὴ ἡ Γερμανία, ἐπιθυμοῦσι νὰ ἴδωσιν οὐδετέραν καὶ ἀπαραβίαστον θάλασσαν. Φαίνεται ὅμως ὅτι θὰ πε-μείνῃ αὕτη, ὡς καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἐλευθέρα, παρ-εχομένων ἐπιπροσθέτων τινῶν ἐγγυήσεων διὰ τὴν ἀνε-ραιότητα τῶν Σκανδιναυϊκῶν χωρῶν.

Ἐν Πορτογαλίᾳ ὑπὸ τὸν νεαρὸν Βασιλέα Μαν-ουήλ διαδηλοῦται σοβαρὰ τάσις πρὸς διαρρυθμίσιν τῆς ἑ-ρας καὶ κυκλοφορεῖ ἡ φήμη περὶ συνοικεσίου τοῦ βα-σιλέως μετὰ τῆς Προγκηπίσεως Βικτωρίας-Λουίζης θυγατρὸς τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας.

Ἐν Ἰσπανίᾳ πλήρης κρατεῖ τάξις, ἐξαιρέσει τῶν

Βαρκελώνῃ ἀναρχικῶν ταραχῶν, ἃς ὑποθάλλει ἀτή-ρας ἡ ἀδιάλλακτος στάσις τῆς Κυβερνήσεως, θελού-σας βιαίων μέτρων νὰ μεταβάλῃ τὰς ἐξουσίας, ἀπὸ πολλοῦ κρατούσας ἐν τῇ κατ' ἐξο-κλήν πόλει τῶν ἀναρχικῶν, τῇ Βαρκελώνῃ. Ἐν Τουρκίᾳ, Ἑλλάδι, Σερβίᾳ, Μαυροβουνίῳ καὶ Ἰταλίᾳ οὐδὲν τὸ σοβαρὸν διεδηλώθη ἀπὸ Παγκο-σμίου ἀπόψεως.

Τὴν ἐν τοῖς ἀνατολικῶν πράγμασι: δρᾶσιν τῶν Κρα-τῶν τούτων ἀνεγράψαμεν ἐν τῇ «Ἀνατολικῇ Ἐ-πιθεωρήσει». Αὐτὰ εἰσιν ἐν συνόψει τὰ συμβάματα, ἀ-ἐξετυλίχθησαν κατὰ τὸν λήξαντα μῆνα, ἴσως δὲ κατὰ τὸν ἐπόμενον μῆνα θ' ἀνγράψωμεν σοβαρὰ γεγονότα, ἅπερ ἐκ τῆς Ἀνατολῆς ἐκπηδῶντα θὰ ἐπηρεάσωσι πάντως τὴν Παγκόσμιον Πολιτικὴν.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1908

Κατὰ τὰς τελευταίας εἰδήσεις ἐξ Εὐρώπης, ὁ ἐπί-σημος τόκος τῆς προεξοφλήσεως ἰδίως ἐν Ἀγγλίᾳ, δὲ ἔνκυριως ἐνδιαφέρεται ἡ χρηματαγορά μας, πα-ρέμεινεν ὁ αὐτὸς, ἦτοι 4 ο)ο μετ' ἐλπίδος μικρᾶς τι-νος ἐκπτώσεως, καθὼς καὶ σχετικὴ τοιαύτη ἐπῆλθεν ἐπὶ τῶν ἄλλων εὐρωπαϊκῶν πόλεων.

Ὅσον δ' ἀφορᾶ τὴν παρατηρηθείσαν ἐν τῇ χρη-ματαγορᾷ μας μεγάλην ὑψωσιν ἐπὶ τῆς τιμῆς τῶν ἐπι-κεντρῶν τραπεζικῶν καὶ ἐταιρικῶν μετοχῶν, ταύτην ἐπεβλήθη ἀξία λόγου ἐκπτώσις, καίτοι τὰ διανεμη-θέντα μερίσματα ἦσαν λίαν ἱκανοποιητικὰ, ἐν τού-τοις ἡ τιμὴ αὐτῶν δὲν ἠδυνήθη νὰ διατηρηθῆ, καθό-σον παρατηρήθη πληθώρα διαφόρων μετοχῶν εἰς χεῖ-ρας ἀδυνάτων, οἵτινες προέβησαν εἰς τὴν ἐκποίησιν αὐτῶν καὶ εἰς ἐπίμετρον τούτων ἦλθε καὶ ἡ ἐκ μέ-ρους τῶν διαφόρων Τραπεζῶν ὑψωσις τοῦ τόκου ἀπὸ 5 1)2 τοῖς ο)ο ο)ο ἦτο τὸν μῆνα Φεβρουά-ριου, ἣδη ζητοῦσιν 7 ο)ο καὶ μετ' ἀναλόγου ἐπιφυ-λάξεως ἐκ μέρους τῶν, προβάλλοντες τὴν ἔλλειψιν ἀρκούντων νομισμάτων πρὸς παροχὴν δανείων, ἦτοι περὶ ἐπὶ τῶν διαφόρων ἀξιών.

Ὅσαύτως ἱκανὴ ὑποτίμησις ἐπῆλθε καὶ ἐπὶ τῶν ὁμολογιῶν τοῦ Ἡνωπονημένου δανείου καὶ Πύργου—Μετρώλα, καθόσον τυγχάνει γνωστὸν, ὅτι τὸν προσε-χῆ Μάρτιον θέλει ἐκτεθῆ εἰς δημοσίαν ἐγγραφὴν πρὸς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τὸ Ἐθνικὸν Δάνειον 200,000 5 ο)ο τοῦ 1907 εἰς χρυσὸν, ἦτις τὸ ἀνέ-καθεν εἰς τὰ 91 δι' ἐκάστην ὁμολογίαν καὶ θέλει τὸ ἐκῶσι εἰς τὰ 96 καὶ τοῦ ὁποίου ὁ τόκος εἶνε 5 ο)ο ἐτησίως, ὥστε ἀναλογεῖ 5 1)4 τοῖς ο)ο ἐπὶ τῆς τιμῆς τῆς ἐκδόσεως, ὥστε λίαν δεδικοιογημένη τυγχάνει ἡ τῶν ἀνωτέρω ὁμολογιῶν ὑποτίμησις, τὴν ὁποίαν θέ-λει διαδεχθῆ πολὺ μεγαλειτέρα τοιαύτη λίαν προσεχῶς.

Ὅσον δι' ἀφορᾶ τὴν τιμὴν τοῦ συναλλάγματος, καὶ

αὕτη ὑπέστη ἀξίαν λόγου ἐκπτώσιν ἐλλείψει ἐπαρκῶν ἀγοραστῶν.

Ἡ τιμὴ τῶν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ Ἐθνικῶν ἡμῶν δα-νειῶν ὑπέστη αὕτη ὑπὲρ τὴν ἡμίσειαν λίραν ὕψωσιν ὑπάρχουσα δὲ εἰδήσεις ἐξ Ἀγγλίας, ὅτι ἡ τιμὴ αὐτῶν λίαν προσεχῶς θέλει ὑποστῆ μεγάλην τοιαύτην ἕνεκα τῶν μεγάλων σχετικῶς ἀγορῶν ἐκ μέρους τοῦ Ἐλέγ-χου καὶ διὰ τοῦ τρόπου τοῦτου θέλει ἀφαιρεθῆ ἐκ τῆς κυκλοφορίας ἱκανὸν ποσὸν τοιούτων ὁμολογιῶν πρᾶγμα τὸ ὅποσον μεγάλως θὰ συντελέσῃ εἰς τὴν εἰ-ρημένην ὑπερτίμησιν καὶ μέχρι τοῦδε ἔχουσιν ἐξα-γορασθῆ ἐκ μὲν τοῦ δανείου τοῦ ἔτους 1881 περὶ τὰς 50,000 περίπου, ὡσαύτως δὲ 30,000 περίπου ἐκ τοῦ δανείου τοῦ ἔτους 1884 καὶ 16,000 ἐκ τοῦ δανείου τοῦ 1887 καὶ τοιουτοτρόπως ἐν λίαν προσεχῆ μέλ-λοντι θέλουν ἐκλείψει ἀρκεταὶ τοιαῦται ὁμολογίαι πρᾶγμα μαρτυροῦν καὶ ἐπιβεβαιοῦν τὴν ἀναμενομένην ὑπερτίμησιν.

Ὅστε ἡ χρηματαγορά μας παρουσίασε τὰς ἐξῆς διακυμάνσεις, ἦτοι αἱ μετοχοὶ Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἡ νοῖξαν 3885, κατῆμθον 3822 1)2 καὶ ἐκλείσαν 3830.

Μετοχαὶ Τραπεζῆς Ἀθηνῶν ἠνοῖξαν 126 1)2, κα-τῆλθον 122 1)2 καὶ ἐκλείσαν 121 1)2.

Μετοχαὶ Τραπεζῆς Ἀνατολῆς ἠνοῖξαν 134 3)4-κατῆλθον 131 1)2 καὶ ἐκλείσαν 131.

Μετοχαὶ Τραπεζῆς Κρήτης ἠνοῖξαν 138 1)2, κα-τῆλθον 135 καὶ ἐκλείσαν 134.

Λαϊκῆς Τραπεζῆς ἠνοῖξαν καὶ ἐκλείσαν 103.

Ὅσον δ' ἀφορᾶ τὰς μετοχὰς τῶν διαφόρων Ἐται-ραιῶν παρατηροῦμεν τὰ ἀκόλουθα :

Αἱ Μετοχαὶ Λαυρίου ἠνοῖξαν 68 1)2, ἀνῆλθον 69 1)4 καὶ ἐκλείσαν 59.

Μετοχαὶ Σιδηρ. Πελοποννήσου ἠνοῖξαν 102 1)4, κατῆλθον 98 1)2 καὶ ἐκλείσαν 97 1)2.

Σιδηρ. Θεσσαλίας ἤνοιξαν 128 1)2, κατήλθον 124 και ἔκλεισαν 129 1)2.

Δημοσίων Ἔργων ἤνοιξαν 60 1)2, ἀνῆλθον 61 και ἔκλεισαν 56 1)2.

Μετοχαί Πυριτιδοποιείου ἤνοιξαν 80 και ἔκλεισαν 79.

Ἐταιρίας Ὑπεργύων Προσόδων ἤνοιξαν 322 και ἔκλεισαν 320.

Ἡλεκτρικῆς Ἐταιρίας ἤνοιξαν 97 1)2, ἀνῆλθον 99 3)4 και ἔκλεισαν 97 1)2.

Ἐταιρία Μεταλλείων ἤνοιξαν 61 1)2, κατήλθον 58 και ἔκλεισαν 56.

Μετοχαί Προνομίου Ἐταιρίας και Ἰδρυτικοί τίτλοι αὐτῆς, ἡ τιμὴ αὐτῶν τῶν μὲν πρώτων ἤνοιξε 290, ἀνῆλθε 300 και ἔκλεισε 288, τῶν δὲ δευτέρων ἤνοιξε 54, ἀνῆλθε 55 και ἔκλεισε 50.

Μετοχαί Πανελληνίου Ἀτμοπλοίας ἤνοιξαν 140, κατήλθον 138 και ἔκλεισαν 134, ἐν τὸν μῆνα Ἰανουάριον ἐτιμῶντο 162. Ἡ τοιαύτη ἔκπτωσης τῆς τιμῆς αὐτῶν προήλθεν ἐκ τοῦ ὅτι οὐδὲν μέρος διένειμε κατὰ τὸ διάρρευσαν χρονικὸν διάστημα.

Σιδηρόδρομοι Ἀθηνῶν-Πειραιῶς ἤνοιξαν 351 κατήλθον 352 και ἔκλεισαν 346.

Ἐπισκοποῦντες τὰς διακυμάνσεις τῆς τιμῆς Λαχειοφόρων Ὁμολογιῶν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, παρατηροῦμεν ὅτι αἱ μὲν τῶν 3 ο)ο ἤνοιξαν 456, ἀνῆλθον 457 και ἔκλεισαν 455 1)2, τοῦ Κτηματικῆς δανείου τῶν 2 1)2 ο)ο ἤνοιξαν 3)4, κατήλθον 99 και ἔκλεισαν 99 1)4.

Ὡσαύτως αἱ ὁμολογίαι τοῦ Ἡνοπονημένου δανείου ἤνοιξαν 105 3)4 και ἔκλεισαν 104 1)4.

Ὡσαύτως αἱ ὁμολογίαι Πύργου-Μεγαλαῶν ἤνοιξαν 104 και ἔκλεισαν 103.

Τὸ Συνάλλαγμα ἐπὶ Παρισίων ὄψεως ἤνοιξε 112 1)4, κατήλθεν 110 3)4 και ἔκλεισε 110 1)2.

Τὸ Εἰκοσάφραγκον ἤνοιξε 22.35, κατήλθεν 22.10 και ἔκλεισε 22.

Τῶν Ἐθνικῶν ἡμῶν δανείων τοῦ 1881 και 1882 ἡ τιμὴ αὐτῶν ἤνοιξε 268, ἀνῆλθε 280 και ἔκλεισε 272 και τοῦ ἔτους 1887 ἤνοιξε 278, ἀνῆλθε 284 και ἔκλεισε 276.

ΙΘ. ΦΩΤΙΟΥ

ΟΙ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΕΣ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΙ

Ἀπὸ Κωνσταντίνου ἤρχισεν ἡ σειρά τῶν Αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου και εἰς Κωνσταντίνον ἀπέληξε. Ποιοὶ ὅμως και πόσοι Κωνσταντινοὶ ἐμεσολάβησαν και πότε ;

Τῷ 328 μ. Χ. ὁ Αὐγούστος Κωνσταντίνος κτίζει τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐπὶ τοῦ παλαιοῦ Βυζαντίου, και θνήσκει τῷ 337. Κωνσταντίνος ὁ Β' στέφεται μετὰ τῶν ἀδελφῶν τῷ 337 και θνήσκει τῷ 340.

Κωνσταντίνος ὁ Γ' υἱὸς τοῦ Ἡρακλείου γεννηθεὶς τῷ 612 στέφεται τῷ 641 ἀλλὰ μετὰ τρίμηνον βασιλείαν θνήσκει ἴσως δηλητηριασθεὶς ὑπὸ τῆς μητρικῆς του.

Κωνσταντίνος ὁ Δ' ὁ Πωγωνάτος ἔγγονος τοῦ προηγουμένου ἐβασίλευσεν ἀπὸ τοῦ 668 μέχρι τοῦ 685 ὅποτε ἀπέθανεν ἐκ δυσεντερίας.

Κωνσταντίνος ὁ Ε' Κοπρώνυμος μέγας εἰκονοκλάστης ἐβασίλευσε ἀπὸ τοῦ 741 και ἀπέθανεν ἐκ κακοήθους πυρετοῦ τῷ 775.

Κωνσταντίνος ὁ ΣΤ' Πορφυρογέννητος υἱὸς Εἰρήνης τῆς Ἀθηναίας ἐγεννήθη τῷ 770, ἐστέφθη τῷ 780 και ἐβασίλευσε μέχρι τοῦ 797 ὅποτε τῇ διαταγῇ τῆς μητρὸς του ἐτυφλώθη. Ἐκτοτε ἔζησεν ἄγνωστος.

Κωνσταντίνος ὁ Ζ' Πορφυρογέννητος ὁ Β' ἐγεννήθη τῷ 905 ἐστέφθη τῷ 911 ἐβασίλευσεν ἀφανῶς μέχρι τοῦ 944 και ἀπέθανεν τῷ 960.

(Ἐπάρχον ἱστορικοὶ, οἵτινες θέλουσιν ἀποδοῦναι τὸν Κωνσταντίνον Λεκαπηνὸν γυναικάδελρον τοῦ Κωνσταντίνου Ζ' ὅστις κατ' αὐτοὺς ἐβασίλευσε μετὰ τοῦ πατρὸς του Ρωμανοῦ Λεκαπηνοῦ ὑπὸ τὸ ὄνομα Κωνσταντίνος Η' ἀπὸ τοῦ 924 μέχρι τῷ 946. Ὁ ἐκ τούτου δὲ ἀναβιβάζονται εἰς 13 οἱ Κωνσταντινοὶ οἱ Βασιλεῦσαντες τοῦ Βυζαντίου.

Οὐδὲν ὅμως ὑπάρχει μαρτύριον τῆς Βασιλείας ταύτης Κωνσταντίνος Η' διετῆς ἐβασίλευσε ἀπὸ τοῦ 963 ἐπιτροπείαν. Τῷ 976 συνεβασίλευσε μετὰ τοῦ περσικοῦ ἀδελφοῦ του Βασιλείου τοῦ Βουλγαροκτόνου, τῷ 1028 ἐβασίλευσε και ἀπέθανεν τῷ 1028.

Κωνσταντίνος Θ' ὁ Μονομάχος ἐστέφθη τῷ 1042 και ἠνθάνει τῷ 1054.

Κωνσταντίνος ὁ Ι' ὁ Δούκας ἐστέφθη τῷ 1059 και ἠνθάνει τῷ 1067.

Κωνσταντίνος ΙΑ' ἐστέφθη μὲν τῷ 1067 ἀλλὰ δὲν ἐβασίλευσε ποσῶς, ἐνεκλείσθη δὲ εἰς Μοναστήριον τῷ 1070 και τέλος :

Κωνσταντίνος ΙΒ' ὁ Παλαιολόγος Δραγῶσης, ἐστέφθη τῷ 1448 και ἐφρονεῖ ἐπὶ τῶν πειχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τὴν ἄλωσιν τῆς τῷ 1453.

ΓΕΝΗΘΗΤΩ ΦΩΣ

Γ. Ν. ΧΑΤΖΙΔΑΚΙ

Καθηγητοῦ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου

Πολλὰκις συμβαίνει, ἐσάκις διεξάγονται μακροὶ ἀνταρτακοὶ ἀγῶνες, νὰ ἐμφανίζονται διάφοροι γινώσκοντες και σχολαί, και τούτων πάλιν ἄλλαι ὑποδιαίρεσεις και ἀποχρώσεις, ὥστε ἐπὶ τέλους οὐχὶ μόνον νὰ προσκύπτῃ μεγάλη σύγχυσις τῶν γινωμῶν και διδασκαλῶν τούτων ἀλλὰ και αὐτῶν τούτων τῶν λέξεων, ὧν δηλοῦνται αἱ σχολαὶ ἢ αἱ αἰρέσεις και αἱ μισήσεις ὑποδιαίρεσεις και ἀποχρώσεις αὐταί, νὰ γίνονται συγκεχυμένη χρῆσις.

Ὅστω μοι φαίνεται ὅτι ἔχουσι σήμερον και τὰ τοῦ παρῆκτου λεγομένου παρ' ἡμῖν ζητήματος (καίτοι κατ' ἀλήθειαν τοιοῦτο ζήτημα, και μάλιστα ὅπως τίθεται και λέγεται, δὲν ὑπάρχει παρ' ἡμῖν). Ἐνεκα δὲ τῆς μεγάλης συγχύσεως ταύτης ἄλλοι μὲν διατείνονται ὅτι αὐτοὶ εἶναι ὀπαδοὶ τῆς δημοτικῆς, δημοτικιστῆς, (ὡφείλουσιν νὰ λέγῃται τῆς νέας Κοινῆς Ἑλληνικῆς, τῆς συνήθους ἡμῖν, τῆς ἐν ταῖς πόλεσι λαλομένης), ἄλλοι δὲ ὁ δεῖνα και ὁ δεῖνα εἶναι Ἀττικιστῆς ἄλλοι δὲ οἱ συνήθως λεγόμενοι μαλλιαροί, δισχυρίζονται ὅτι ἀμεταχειρίζονται τὴν γλῶσσαν ἡμῶν λαλομένη ἐν ταῖς ἐπισημοτάταις οἰκίαις και τὴν γνησίαν δημοτικὴν γλῶσσαν (τὸ ψεῦδος τοῦτο ἐξηλέγχθη μνημονεύσας μέχρι τοῦδε, και προχθὲς ἀκόμη, τῇ 4ῃ Φεβρουαρίου, ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Βουλῇ ἐπισήμως και μετὰ τῆς ἀλλ' οὔτε οἱ ἐν τῇ Ἐσπερίᾳ φίλοι αὐτῶν ἄλλοι αὐτοὶ οὔτε μεταπίθονται, ἐξακολουθοῦσι δὲ πάντως διδάσκοντες τὰ ἀναλήθη ταῦτα). Ἐπ' ἐσχάτων μάλιστα ἐτόλμησαν και τι πλέον, ἦτοι νὰ κηρύξωσιν ὅτι «ἐντὸς ἐλαχίστου χρόνου ἀνήγαγον τὴν γλῶσσαν τῶν δημοτικῶν ἀσμάτων εἰς ὄργανον νέας και βίωσης φιλολογίας». Ἐπειδὴ δὲ ἐπιθυμοῦσι νὰ μὴ ἀπομνησθῶσιν ὅτι μόνον οὔτοι ἔχουσι τὰς γνώμας ταύτας, γράφουσιν ὅτι και ὁ δεῖνα και δεῖνα, οἷον ὁ κ. Χριστοδασίλης, ὁ κ. Λυκούδης κλπ. κλπ. εἶναι ὀπαδοὶ τῆς δημοτικῆς, ἀναγκάζοντες αὐτοὺς οὕτω νὰ

διαμαρτύρωνται ἐπὶ τῇ ἐπωνυμίᾳ ταύτῃ, ἣν ὡς ὕβριν καθ' ἃ φαίνεται ὑπολαμβάνουσιν. Ἄλλοι πάλιν τολμῶσι νὰ λέγῃται και περὶ ἐμοῦ ἄλλοτε μὲν ὅτι εἶμαι ὀπαδὸς τῆς δημοτικῆς (ἂν ἔλεγον ἐρευνητῆς αὐτῆς, θὰ ἠλήθευον), ἄλλοτε δὲ ὕπερ ἀκόμη παραδοξότερον, ψυχαραστῆς. Καὶ τὴν ἀλλόκοτον και γελοῖαν ταύτην ἀπόφανσιν πειρώμενοι νὰ αἰτιολογήσωσι λέγουσιν ὅτι, εἰ και φρονῶ ὅσα αὐτοὶ διαδίδουσι, διὰ προσωπικοῦς λόγους δὲν θέλω νὰ ὁμολογήσω τοῦτο. Εἰς ταῦτα παρατηρῶ α') ὅτι, ὡς φαίνεται, ταῦτα διατείνόμενοι κρινουσιν ἐκ τῶν ἰδίων, και δι' αὐτὸ φαντάζονται, ὅτι θὰ ἦτο ποτὲ δυνατόν νὰ ὑποστηρίξω μὲν ἐγὼ τι παρὰ τὴν ἐπιστημονικὴν μου πεποίθησιν, (πρᾶγμα ὕπερ παρρησίᾳ δύναμαι νὰ καυχῆθῶ, ὅτι οὐδέποτε ἐν τῷ βίῳ ἐπραξα), νὰ παρεμβάλλω δ' οὕτω προσκόμματα εἰς ἐπικράτησιν ἀληθείας και ταύτης τοσοῦτον μεγάλην ἐχούσης ἐθνικὴν σπουδαιότητα! Καὶ β') ὅτι ὁ χαρακτηρισμὸς οὗτος τοσοῦτων ἄλλων ἀνδρῶν και ἐμοῦ ὡς ψυχαραστῶν ἀναμιμνήσκει με τοὺς ἐν ταῖς ὁδοῖς τῶν Ἀθηνῶν πωλητὰς ὄντων, οἵτινες ἐπιθυμοῦντες κατὰ πάντα τρόπον νὰ προσελκύσωσιν ἀγοραστὰς ἐπαινοῦσι τὰ πωλούμενα βοῶντες κάστανα Κρητικὰ, Ἀνδριώτικα σῦκα ! κτ. και ἀπατῶντες οὕτω τοὺς ἀπλοϊκωτέρους.

* *

Αἰτία τῆς συγχύσεως ταύτης εἶναι τοῦτο μὲν ἡ σκόπιμος ἐνέργεια τῶν ἐπιθυμούντων νὰ ἀλειύσωσιν εἰς θολερὰ ὕδατα, τοῦτο δὲ ὅτι τὰ ὄρια και αἱ διακρίσεις τῶν ἐννοιῶν τούτων, τῆς συνήθους ἡμῖν ἢ νέας κοινῆς Ἑλληνικῆς, τῆς δημοτικῆς και τῆς ψυχαραστῆς γλῶσσης δὲν εἶναι σαφῆ και εὐδιάκριτα τοῖς πολλοῖς. Ἀνάγκη ἄρα, ἂν θέλωμεν νὰ νοηθῶσιν ὀρθῶς ὑπὸ πάντων αἱ περὶ ὧν ὁ λόγος ἐννοιαί, νὰ φροντίσωμεν

νά διαστείλωμεν αὐτάς ἀκριβῶς. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον λέγομεν τάδε :

Α'. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ἢ ΤΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ

Τὴν γλῶσσαν μανθάνομεν οἱ μὲν καθ' ἓνα, οἱ δὲ κατὰ δύο τρόπους, ἥτοι ἀκούοντες αὐτὴν ἐν τῇ μικρᾷ ἡλικίᾳ προφορομένην ὑπὸ τῆς μητρὸς καὶ καθόλου ὑπὸ τῶν πλησίον ἡμῶν, μιμούμεθα αὐτὴν καὶ κατὰ μικρὸν μανθάνομεν ταύτην δὲ τὴν οὕτω γινωσκομένην γλῶσσαν λέγομεν *μητροδίδακτον* καὶ *φυσικὴν*, τὴν δὲ παράδοσιν αὐτῆς, ἅτε προφορικῶς γινόμενην ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν καλοῦμεν *προφορικὴν παράδοσιν*. Ἐπειδὴ δὲ τῆς Ἑλλάδος μᾶλλον κατὰ κώμας ἢ κατὰ πόλεις οἰκουμένης, οἱ πλείστοι ἡμῶν γεννώμεθα, ἀνατρεφόμεθα καὶ διδασκόμεθα αὐτὴν ἐν τῇ μικρᾷ ἡλικίᾳ κατὰ κώμας, δηλὸν ὅτι μανθάνομεν οὐχὶ τὴν ἐν ταῖς πόλεσι λαλουμένην καὶ εὐχρηστον, ἀλλὰ τὴν ἐν ταῖς διαφόροις κώμας καὶ χώραις, ἥτοι ἀλλαχοῦ ἄλλην, διάλεκτον ἢ καὶ ἰδιώματι διάφορον κατὰ τοὺς φθόγγους, τοὺς τύπους, τὰς λέξεις, τὰς συντάξεις, τὰς σημασίας κλπ. Πρὸς τὰ Κύπρια, τὰ Κρητικά, τὰ Ποντικά, τὰ Μακεδονικά, τὰ Θεσσαλικά, τὰ Μκνικὰ, τὰ νησιωτικά κλπ. Τὰς ποικίλας ταύτας διαλέκτους καὶ τὰ ἰδιώματα λέγομεν καὶ πρέπει νὰ λέγωμεν *δημοτικάς*, *δημώδεις*, ὅπως καὶ τὰ ἐν αὐταῖς συντεταγμένα ἄσματα λέγομεν *δημοτικά*. Ἐπειδὴ δὲ πᾶσαι αἱ δημοτικαὶ αὐταὶ τοῦτο μὲν λαλοῦνται ὑπὸ Ἑλλήνων καὶ εἶναι Ἑλληνικά, τ. ἔ. πᾶσαι ἔχουσι πολλὰ κοινὰ γνωρίσματα, τοῦτο δὲ ἀντιδιαστέλλονται πρὸς τὴν μίαν γραφομένην καὶ ἐν ταῖς πόλεσι λαλουμένην ἐπίσημον γλῶσσαν (περὶ ταύτης ἰδὲ κατωτέρω), διὰ ταῦτα γίνεται χρῆσις καὶ τοῦ ἐνικοῦ ἀριθμοῦ περὶ αὐτῶν, ἥτοι λέγεται καὶ καθ' ἓν. ἀριθμὸν ἢ *δημοτικὴν νέαν Ἑλληνικὴν*, καίτοι καθ' ἀλήθειαν μία μόνη δημοτικὴ εὐχρηστος πανταχοῦ, ἄλλη νέα Κοινὴ Ἑλληνικὴ, ἐκτὸς τῆς ἀπορρυσάσης ἀπὸ τῆς καθαρειούσης, δὲν ὑπάρχει παρ' ἡμῶν. Ὁ κ. Ψυχάρης ἠμφισβήτησε τὴν ἀλήθειαν ταύτην, ἐκήρυξε μάλιστα ὅτι αὐτὸς εὑρε καὶ γράφει τὴν γλῶσσαν ταύτην ἄλλ' ὅτι τοῦτο εἶναι πλάνη, καὶ ἐπιστημονικῶς ἀπεδείχθη καὶ ὁμολογεῖται σήμερον ὑπὸ πάντων.

Αἱ δημοτικαὶ δ' αὐταὶ αἱ ἐκασταχοῦ λαλούμεναι πρὸς τὴν κατὰ τόπους ποικίλᾳ ἔχουσι καὶ τότε τὸ χαρακτηριστικόν, ὅτι εἶναι περιορισμέναι ὡς πρὸς τὰς λέξεις, τὰς φράσεις κλπ., ἰδιαίτερος δὲ ὡς πρὸς τὰς σημασίας τῶν λέξεων, καθ' ὃν τρόπον καὶ ἡ διάνοια τῶν λαλούντων αὐτάς διότι πάντοτε, ὡς γνωστόν, ἰσχύει τὸ γλωσσικὸν ἀξίωμα, καθ' ὃ ἡ γλῶσσα λαοῦ τινος ἐκφράζει τὸσας ἐννοίας, ὅσας ὁ λαὸς αὐτὴν λαὸς ἔχει ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτοῦ, καὶ τὰνάπαλιν, τοσαύ-

τας ἐννοίας κέκτηται λαὸς τις ὅσας ἡ γλῶσσα αὐτοῦ παριστᾷ καὶ ἐκφράζει.

Β'. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΚΟΙΝΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

Ὅσοι ἠτύχησαν νὰ μάθωσι ν' ἀναγινώσκουσιν ἢ ἄλλα βιβλία καθὼς καὶ ὅσοι ζῶντες ἐν πόλει καὶ θόλου ἐν ἐπικοινωνίᾳ μετ' ἀνθρώπων ἐγγραμμοῦ οὗτοι μανθάνουσιν ἄλλην γλῶσσαν ἢ καὶ ἄλλαν (ἐν πρότερον ἔμαθον διάλεκτον ἢ ἰδιώματι), διαφέρουσαν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον τῶν δημοτικῶν. Τὴν γλῶσσαν ταύτην τῶν βιβλίων, τοῦ τύπου, τῆς ἐκκλησιαστικῶν σχολείων, τῶν συμβολαίων, τῆς ἐπιστολογραφικῆς κλπ. κλπ. ἅτε καθόλου εἰπεῖν γραπτῶς καὶ διὰ τῶν λογίων διασωθεῖσαν, διδαχθεῖσαν καὶ παραδοθεῖσαν ἡμῖν ὀνομάζομεν *γραπτὴν ἢ λογίαν*, καθὼς καὶ τὴν παράδοσιν αὐτῆς εἰς ἡμᾶς *λογίαν παράδοσιν*. Διαφέρει δ' αὕτη τῆς ἐκασταχοῦ μητροδίδακτου, ὅτι οὕτως διάλεκτος, οὕτε ἰδιώμα εἶναι, ἀλλ' ἡ αὕτη πανταχοῦ ὅπου ταύτην μανθάνουσιν Ἑλληνες, καὶ εὐχρηστὴ ἐν πάσῃ πόλει καὶ ἀνεπτυγμένη κοινωνίᾳ ἐξ Ἰσοῦ, δὲν εἶναι ἢ κατ' ἐξοχὴν *ἐθνικὴ γλῶσσα*, ἅτε εἰς ἐν ἑκάστῃ ἐνοῦσα πάντας τοὺς ἀπὸ τῶν διαφόρων χωρῶν ὁμοθυθεῖς, καὶ ἡ πράγματι κοινὴ γλῶσσα. Πρὸς δὲ τοῦτοις εἶναι πολὺ πλουσιωτέρα εἰς λέξεις, φράσεις, ἔκφρασεις, συντάξεις καὶ σημασίας κατὰ λόγον τῆς πνευματικῆς καταστάσεως τῶν ἀνεπτυγμένων ἢ ὀπωδῆποτε ἐγγραμμάτων, οἵτινες μεταχειρίζονται αὕτη.

Πρόδηλον δ' ὅτι ὅπως ἡ μητροδίδακτος εἶναι τοσοῦτῃ ποικιλωτέρα καὶ ἀλλαχοῦ ἄλλη ὅση μᾶλλον κενωρισμένοι γεωγραφικῶς, πολιτικῶς, κοινωνικῶς, θρησκευτικῶς κλπ. κλπ. ἀπ' ἄλλῃων εἶναι οἱ λαλοῦντες αὐτὴν ἐκασταχοῦ, οὕτω καὶ τὰνάπαλιν ἡ λογία εἶναι τοσοῦτῃ μᾶλλον διαδεδομένη καὶ γνωστὴ ὅση μᾶλλον τὰ γράμματα εἶναι κοινότερα καὶ ἡ μόρφωσις καθολικωτέρα, ὅση μᾶλλον ἐπικοινωνοῦσα προφορικῶς καὶ γραπτῶς οἱ μεταχειριζόμενοι αὐτὴν ὅπως ἐν ταῖς πόλεσι γίνεται, κλπ. κλπ.

Τῆς λογίας ταύτης παραδόσεως μέγα μέρος, μάλιστα λέξεις, ἀλλὰ καὶ τύποι τινές, ὄρμηθὲν ἀπὸ τῶν βιβλίων, τοῦ σχολείου, τοῦ τύπου, τῆς καλῆς συναναστροφῆς, καὶ ὃν ἀπλούστερον μὲν καὶ εὐαρμωστότερον εἰς τὸν νεώτερον ἡμῶν λόγον, ἀναγκαῖον δὲ συμπλήρωμα τοῦ ἡμετέρου βίου καὶ πολιτισμοῦ, εἰσεχώρησεν ἤδη εἰς τὴν κοινὴν χρῆσιν καὶ συνήθειαν. Τοῦτο προεῖδεν ὁ ἀοιδιμὸς Καραῆς πρὸ ἐνός αἰῶνος, διὸ παρήγγελλε : *Πράξτε μετὰ προσοχῆς καὶ μελέτης...σπεῖρε εἰς τὴν γλῶσσαν τὰ Ἑλληνικά σπέρματα...καὶ θέλει ἀπορῆσαι πρὸς εἰς ὀλίγον καιρὸν καὶ αἱ λέξεις καὶ αἱ φράσεις αὐτῆς ἐπέρασαν ἀπὸ τὰ βιβλία σου εἰς τοῦ λαοῦ τὰ στόμα*

Πρὸς τοῦτοις ἀναμέχθεῖσα, μάλιστα ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ Βασιλείᾳ, ἐν τοῖς σχολείοις, τοῖς δικαστηρίοις, τῇ ἐκπαίδευσί: κλπ. πρὸς ἄλλα κοινότερα καὶ εἰς πολλοὺς τόπους γνωριμώτερα στοιχεῖα τῆς δημοτικῆς τῆς Πελοποννήσου καὶ τινῶν ἄλλων τόπων, οἷον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, νήσων τινῶν κλπ., ἀπήρτισε τὴν γλῶσσαν, ἥτις εἶναι σήμερον ἐν χρῆσει ἐν πάσῃ πόλει καὶ κομπούλει τῆς Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας καὶ ἰδίᾳ ἐν πάσῃ συναναστροφῇ τῶν ἀνεπτυγμένων τάξεων.

Ἡ γλῶσσα δὲ αὕτη, τὴν ὅποιαν ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν ποικίλας διαλέκτους καὶ τὰ ἰδιώματα τῶν ἐκασταχοῦ ἀγροτῶν, ὀνομάζομεν *νέαν Κοινὴν Ἑλληνικὴν πολιτικὸν ἡμῖν λόγον* (πολιτικὸν λόγον καὶ πολιτικὰ ἰδιώματα λέγουσι καὶ οἱ ἀρχαῖοι ἐπὶ τοῦ συνήθους λόγου καὶ τῶν κοινῶν καὶ συνήθων λέξεων), ἡ γλῶσσα λέγω, αὕτη εἶναι διφυῆς (*) κατὰ λόγον τῆς καταγωγῆς αὐτῆς ἐκ τε τῆς λογίας καὶ τῆς προφορικῆς παραδόσεως, καὶ τούτου ἕνεκα κανονίζεται κατὰ δύο γραμματικὰς, τὴν ἀρχαίαν καὶ τὴν νέαν. Πρὸς τὴν ἀρχαίαν καὶ αἱ ἐλπίδες, αἱ τιμαί, κατηργήθη πρὸ πολλοῦ ἡ δουλεία, ζήτη ἡ βασιλεία τοῦ Γεωργίου, εὐτυχία, καὶ ἔχω μὰ σπουδαία δουλειὰ, ἔγραψε μίαν ἐξάρτητον πραγματείαν καὶ πουλεῖ πραγματείας (ἐν Κρήτῃ πραγματεῖας, ἡκουσα δὲ πολλὰκις ἐν Ἀθήναις καὶ πραγματείας καλῆς!), ἀκριβῆς ἄνθρωπος καὶ ἀκριβὸς ἄσπυρος καὶ ἀκριβὸ τὸ ψωμί, ἀκριβῶς οὕτως ἔχει καὶ ἀκριβὰ πουλεῖς, ἀκριβέστατα λέγεις καὶ ἀκριβότατα φάσι, ἡ ἀκριβεία εἰς τὰς πληρωμὰς καὶ ἡ ἀκριβεία τοῦ ψωμοῦ, ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ εὐλογία ἐπιλάκωσεν εἰς τὴν πόλιν μας, στρατιωτικὰ τάγματα καὶ τὰ τάματα τοῦ ἁγίου, πένθος ὑπενθυμίζω καὶ βεβίδη, κόκκινη κολοκύθα, ὁ στρατὸς κατέλαβε τὴν χῆραν καὶ δὲν κατάλαβα τίποτε, κλπ. κλπ.

Ἐκάτερα τούτων ἡμεῖς ἐμάθομεν οὕτω διὰ τῆς προφορικῆς καὶ διὰ τῆς λογίας παραδόσεως καὶ σήμερον δὲν ἀρρασκόμεθα εἰς ἄλλην αὐτῶν ἐκφορὰν, ἀλλως γίνονται γελοῖα ἢ παντάπασιν ἀκατανόητα, πρὸς τὸ πένθος, πεθῶ, ἔγραψε μὰ πραγματεία, κατηργήθη ἡ δουλεία, ἡ ἑλληνικὴ κοινωνία ἀντὶ τῆς κοινωνίας κλπ.

Πρῶτος ἄρα καὶ κύριος χαρακτήρ δι' οὗ ἀντιδιαστέλλεται ἡ δημοτικὴ τῆς λογίας, γραφομένης τε καὶ λαλουμένης, εἶναι οὗτος : ὅτι τῆς μὲν δημοτικῆς τὰ στοιχεῖα ρυθμίζονται φωνητικῶς, κλιτικῶς κλπ. καθόλου εἰπεῖν κατὰ μίαν μόνην γραμματικὴν, τὴν νεωτέραν, τὰ δὲ τῆς λογίας, γραφομένης καὶ λαλουμένης, κατὰ δύο, τὴν ἀρχαίαν καὶ τὴν νέαν τούτου δ' ἕνεκα καὶ αὐτὴ γλῶσσα ὁ κ. Ψυχάρης ἀπεκάλεσε τὸν λαλούμενον ἡμῶν λόγον. Τὴν διαφορὰν τούτων ταύτην κρίνω

(*) Οὕτω διφυῆ ὀνόμασα αὐτὴν ἐν ἔτει 1883 ἐν διατριβῇ περὶ τῶν φθολογικῶν νόμων καὶ τῆς σημασίας αὐτῶν, ἐκτελεσθεῖσα ἐν Μεσαιων. καὶ Νέοις Ἑλληνικοῖς Τόμοις, σελ. 193.

ὡς τὴν μόνην ἀληθῆ καὶ ἱκανὴν νὰ χαρακτηρίσῃ μὲν ἐπαρκῶς ἐκατέραν παράδοσιν, νὰ πείσῃ δὲ καὶ τοὺς ἡμετέρους νεανίσκους, ὅσοι λέγονται *δημοτικισταί*, ὅτι καθ' ἀλήθειαν δὲν δύνανται νὰ καλῶνται οὕτως, ἀφοῦ οὐχὶ δημοτικὴν χώρας τινός, ἀλλὰ τὴν μεικτὴν τῶν πόλεων ἀπλοποιομένην ὅπως λαλεῖται ὑφ' ἡμῶν, ἀξιοῦσι νὰ μεταχειρίζονται καὶ ἀφοῦ καθ' ἑκάστην διαλαμβάνομεν περὶ δημοτικῶν ἡμετέρων, ποιηθέντων ὡς γνωστόν, ἐν ταῖς διαλέκτοις.

Εἶναι δὲ πρόδηλον καὶ τότε ὅτι ὅπως τοῦ Κρητὸς μητροδίδακτος καὶ φυσικῆ γλῶσσα εἶναι ἡ Κρητικὴ, τοῦ Κυπρίου ἢ Κυπρία, τοῦ Ζακυνθίου ἢ Ζακυνθία, τοῦ Ποντικῶ ἢ Ποντικὴ, τοῦ Αἰτωλοῦ ἢ Αἰτωλικὴ κτλ., οὕτω καὶ πάντων τῶν ἐν ταῖς πόλεσι γεννωμένων μητροδίδακτος, φυσικῆ γλῶσσα εἶναι αὕτη αὕτη ἢ οὕτω καταρτισθεῖσα ἐκ τῆς γραπτῆς καὶ προφορικῆς παραδόσεως νέαν Κοινὴν. Ἡ ἐπανειλημμένως ἄρα προφορομένη δισχυρίσις ὅτι φυσικὴ γλῶσσα ἡμῶν πάντων εἶναι ἡ δημοτικὴ, εἶναι καθ' ὅλοκληρίαν ἐσφαλμένη. Τοῦναντίον ἡ μεικτὴ αὕτη νέαν Κοινὴν εἶναι φυσικὴ μὲν πάντων τῶν ἐν ταῖς πόλεσι γεννωμένων, γνωστὴ δὲ καὶ ἀσπαστὴ εἰς πάντας ὅσοι ζῶμεν ἐν ταῖς πόλεσι ταύταις, καὶ αὕτη εἶναι ἀκριβῶς ἢ καθ' ἑκάστην ἐξαπλουμένη ἀνά τὴν ὑπαιθρον χώραν ἐκβάλλουσα τὰς διαλέκτους καὶ τὰ ἰδιώματα.

Ὅτι τὰ στοιχεῖα τῆς νέας Κοινῆς ταύτης, τοιαῦτα ἔντα, παρέχουσι δυσκολίας τινὰς εἰς τοὺς διδασκόμενους τὴν γλῶσσαν ταύτην καὶ μάλιστα ξένους, ὁμολογῶ προθύμως, καθὼς καὶ ὅτι ἀπὸ γλωσσολογικῆς ἀπόψεως, ἥτοι ἐπιστημονικῶς ἐξεταζόμενα ταῦτα εἶναι δυσάρεστα. Ἀλλ' ἐπ' ἴσης θὰ μοι ὁμολογήσῃ ἕκαστος ὅτι ἄλλο χρῆσις καὶ ἄλλο ὁμαλότης γλωσσικῶν στοιχείων, καθὼς καὶ ὅτι οὐδὲν ἔθνος μετέβαλε ποτὲ τῆς γλῶσσης αὐτοῦ τι χάριν τῶν ξένων. Πρὸς τοῦτοις παρατηρῶ καὶ τότε ὅτι αἱ εἰς μέγα ὕψος ἐξαίρεται διαφοραὶ καὶ δυσκολαὶ αὐταὶ σὺν τῷ χρόνῳ ἐλαττοῦνται ἐνίαν μὲν δημοτικῶν εἰσαγομένων εἰς τὸν πολιτικὸν λόγον καὶ τὰνάπαλιν ἄλλων ἐκ τοῦ πολιτικοῦ λόγου καθισταμένων πασιγνώστων καὶ πασιχρήστων καὶ οὕτως ἀμοιβαίως ἐξομαλιζομένων. Ἰπάρχει ἄρα οὐχὶ ἐλπίς ἀλλὰ βεβαιότης ὅτι τὸ κακὸν σὺν τῷ χρόνῳ θέλει περιορισθῆ.

ΠΑΡΑΣΙΤΟΙ ΤΗΣ ΠΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΛΟΓΙΑΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ

Ἡ παρατηρούμενη σήμερον ἀμοιβαία αὕτη ἐπίδρασις τῆς πολιτικῆς καὶ τῆς δημοτικῆς γλῶσσης συνέβαινε καὶ συμβαίνει πάντοτε καίτοι οὐχὶ μετὰ τῆς αὐτῆς ἐντάσεως ἕκαστος ἄρα ἐπιστάμενος ταύτην θὰ ἤλπιζεν ὅτι καὶ παρ' ἡμῶν ἐκ τῆς ποικιλίας ταύτης θὰ προέκυπτεν ἤδη πρὸ πολλοῦ ἀπλοποίησις καὶ καταρτισμὸς μιᾶς ἐνιαίας καὶ ἀσπαστῆς πᾶσι

γλώσσας. Καί βεβαίως θά ἐγένετο τούτο, ἂν μὴ ἀνεφαίνοντο δύο αἰρέσεις μεγάλως παρακωλύσασαι τὸ ἐπιθυμητὸν ἔργον. Ὅπως δηλαδὴ κατὰ τὸν Πλάτωνα παρὰ τὴν πολιτικὴν ἀνεφάνη παράσιτος ἡ ρητορικὴ, παρὰ τὴν ἱατρικὴν ἢ ὀφθοποιῖα καὶ παρὰ τὴν γυμναστικὴν ἢ κομμωτικὴ καὶ κατὰ μικρὸν ἠξίωσαν νὰ ἐκβάλωσι τὰς κυρίας τέχνας, οὕτω καὶ παρὰ τὴν λογίαν καὶ τὴν προφορικὴν παράδοσιν ἀνεφύησαν δύο παράσιτοι καὶ ἐτόλμησαν νὰ ἐκβάλωσι τὰς γνησίας παραδόσεις ταύτας καὶ ἐνθρονισθῶσιν ἀντ' αὐτῶν. Παράσιτος τῆς λογίας παραδόσεως ὑπῆρξεν ὁ Ἀττικισμὸς, τ. ἔ. ἡ γνώμη καθ' ἣν «τὴν τῶν προγόνων γλώττιαν διαλέγεσθαι χρὴ», τῆς δὲ μητροδιδάκτου ἢ προφορικῆς ὁ ψυχαραισμὸς, τ. ἔ. ἡ γνώμη καθ' ἣν ἔδει νὰ ἀποκοπῆ καὶ ἀποβληθῆ πάσα ἡ ἐπίδρασις τῆς λογίας παραδόσεως καθὼς καὶ πᾶν στοιχεῖον αὐτῆς, νὰ ρυθμισθῆ δὲ σύμπας ὁ νεώτερος λόγος ἡμῶν κατὰ μίαν μόνην, τὴν νεωτέραν γραμματικὴν.

Οὕτως ἐνθ' ἀπὸ δύο περιπίου χιλιετηρίδων ὑπάρχει παρ' ἡμῖν λογία παράδοσις γραφομένη μὲν ὀπωσδήποτε ὑπὸ τῶν ἐγγραμμάτων καὶ αὐτῶν τῶν μικρῶν τι πεπαιδευμένων, νοουμένη δὲ καλῶς ὑπὸ πάντων τῶν Ἑλλήνων, ἱκανῶς πλουσία καὶ διὰ τοῦ ἀοιδίμου Κοραῆ συσταθεῖσα, ἀνεφάνη ἢ θεωρία ὅτι ἡ γλῶσσα αὕτη δὲν εἶναι ἡ ἀρμόζουσα εἰς τοὺς Ἑλληνας, παραθαίνει πολλαχῶς τοὺς κανόνας τῆς ἀρχαίας γραμματικῆς κτλ., ὅτι ἄρα πρέπει τῶν στοιχείων αὐτῆς ἄλλα μὲν νὰ ρυθμισθῶσι κατὰ τοὺς κανόνας τῆς ἀρχαίας γραμματικῆς, ἄλλα δὲ νὰ ἐκβληθῶσιν ὅλως καὶ ἀντ' αὐτῶν νὰ εἰσαχθῶσιν ἄλλα, ἀρχαία οὐχὶ θὰ γράψω ἀλλ' ἀπλῶς γράψω, οὐχὶ εἶναι ἀλλ' ἐστὶ καὶ εἰσὶ κλπ. Καθόλου ἀνεκηρύχθη ὡς κύριος μόνος ὁ ἀρχαῖος κανὼν καὶ ἐδιδάχθη ὅτι οὐδεμία ἀνάγκη ἵνα τις γράφων ἢ λαλῶν μοχθῆ νὰ ρυθμίξῃ τὴν νέαν γλῶσσαν κατὰ κανόνας νέας τινὸς γραμματικῆς, ἦτις οὔτε συνετάχθη οὔτε δύναται, ὡς διετείνοντο, νὰ συνταχθῆ ἀντὶ ταύτης ἔχεις τὴν ἀπταιστον στάθμην, τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν καὶ γραμματικὴν, ἦτις καὶ ἐξηκριβωμένη καὶ γεγραμμένη καὶ γνωστὴ τοῖς λογίοις εἶναι· πρὸς ταύτην ρυθμίξῃ τὴν γλῶσσαν σου καὶ τὸ πᾶν ἔξει καλῶς. Τοιαῦτα περίπου ἐδίδασκε ζῶντος ἀκόμη τοῦ ἀοιδίμου Κοραῆ ὁ Νεόφυτος Δούκας· τοῦτον δὲ ἠκολούθησε βραδύτερον ὁ Βυζάντιος, ὅστις, εἰ καὶ ἔγραφε καθόλου κατὰ τὸ σύστημα τοῦ Κοραῆ, ὠνεύετο καὶ ἠλπίζε σὺν τῷ χρόνῳ ἀνάστασιν ἀρχαίου λόγου, ὅποιος ὁ τοῦ Χρυσοστόμου καὶ Στράβωνος, ὅπερ μεθερμηνεύομενον δηλοῖ ὅτι ἠλπίζε πληρεστέραν ἢ καὶ πλήρη ἀποβολὴν τῶν νεωτέρων στοιχείων, λέξεων, τύπων, κλπ., ἐπαναφορὰν δὲ τῶν ἀρχαίων, ὥστε ὁ νέος ἡμῶν λόγος νὰ ἔχη τύπους, λέξεις, συντάξεις, σημασίας, πλοκὴν κλπ. ὁποίας ἡ γλῶσσα τῶν εἰρημένων δύο συγγραφῶν. Μετὰ τὸν Βυζάντιον ἦλθον

ἄλλοι τε καὶ μάλιστα ὁ Π. Σούτσος, ὅστις ἐτόλμησε κηρύξῃ μὲν ἀπηρχαιωμένον καὶ ἀνάξιον προσοχῆς ἔργον τοῦ Κοραῆ καὶ τῶν προγενεστέρων αἰώνων κρυφθῆ δὲ ὅτι αὐτὸς διὰ τῆς διδασκαλίας ἀνεγείρει εἰς ἀνάστασιν καὶ ζῶν τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν. (Νέα σχολὴ τοῦ γραφομένου λόγου ἢ διδασκαλίαι τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσας ἐκδοθεῖσαι ὑπὸ πάντων 1856).

Κατὰ τῆς παρεκδόσεως ταύτης ἠγέρθησαν πολλοὶ καὶ ἔγραψαν οὐκ ὀλίγα τὰ μὲν καλὰ καὶ δὲ καὶ οὐχί. Ἀναγράφω ὅσα ἐξημοσίευσεν ἡ Ἐστία 1883 σελ. 422 κέξ. «Συμβαίνει παρ' ἡμῶν τὸ παράδοξον ὅτι γράφοντες δὲν σκεπτόμεθα ἡμετέρας ἐπιπέσεις πῶς λέγεται ἢ πῶς συντάσσεται τοῦτο ἢ ἐκεῖνο παρ' ἡμῖν, ἀλλὰ πῶς ἐλέγετο ἢ συντάσσεται ὑπὸ τῶν παλαιῶν.... Οἱ ἀξιούντες νὰ ζῶνται ἀκριβεστάτα τὰ καθ' ἡμᾶς πρὸς τὰ παλαιὰ ἡμαρτάνουσι ὀλιγώτερον τῶν ἀξιούντων νὰ γράψωσι εἰς τὴν θάλασσαν τὴν γραφομένην τῶρα γλῶσσαν καὶ νὰ γράψωμεν τοῦ λοιποῦ τὴν πρὸς οὐδὲν ἐξαρκέσαι ῥομέικη γλῶσσα.... Ὅτι νομίζομεν δυνατόν ἐστὶν ἄνευ βλάβης εἶναι τὸδε: νὰ μὴ προβαίνομεν ἀπορροῦντες ἐκ τῆς γραφομένης ὅτι ἐν αὐτῇ ὑπάρχει κενὸν τοῖς πολλοῖς.... Νὰ καταστήσωμεν δὲ τὴν Ἑλληνικὴν ἐκπαίδευσιν ὑποχρεωτικὴν, ὥστε τὸ μέγιστον μέρος τοῦ λαοῦ καὶ ἐν τῷ σχολείῳ νὰ μνησθῆται τὴν ῥομῆ καὶ μεταχειρίζεται ὀπωσδήποτε τὴν κοινὴν γλῶσσαν καὶ κατόπι ἐν τῷ βίῳ. Καὶ τρίτον ἐπιμελήσεται τῆς δημοτικῆς νὰ φροντίζωμεν νὰ παραλαμβάνομεν ἐκ ταύτης, ἐξακριβωθείσης, εἰς τὸν γραπτὸν λόγον ὅτι ἡ πείρα διδάξῃ ἡμᾶς ὅτι εἶναι χρηστὸν καὶ δικαίον Διότι ἀνάγκη νὰ ἐνθυμώμεθα πάντοτε τὸ ὑπὸ τῆς σοφοῦ (τοῦ Οὐμβόλδου) ρηθέν, ὅτι μέχρι τῆς ἀπαιτίας μόνον ἡ γραφομένη γλῶσσα μένει ζῶσα καὶ ἀπαιτῶσεται, ἐφ' ὅσον ἀδιάκοπον ρεῦμα ἐξ αὐτῆς εἰσέρχεται εἰς τὴν λαλουμένην καὶ ἐκ ταύτης πάλιν εἰς τὴν γραφομένην ἄλλως ἀπολιθοῦται ἡ γραφομένη ἀεὶ μὲν ἀμετάβλητος καὶ τελευταῖον διαφθείρεται.... Πρὸς τὴν σήμερον οὔτε γράφομεν οὔτε λαλοῦμεν τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ἀλλ' ἀπλῶς παραλαμβάνομεν ἐξ αὐτῆς ὅτι δὲν ἔχει μὲν ἡ νέα, κρίνεται δὲ ἀναγκαῖον ν' ἀποκαταστήσῃ οὐδὲ ξῶμεν ἐν τοῖς ἀρχαίοις ἀλλ' ἐν τοῖς παλαιῶν χρόνοις καὶ δὴ γράφομεν καὶ λαλοῦμεν τὴν νέαν Ἑλληνικὴν συμπεληρωμένην.... Διατί δὲ ἡμεῖς σήμερον καὶ καλὰ ὀφείλομεν νὰ μεταβάλλωμεν διαρκῶς τὴν γραφομένην ἡμῶν γλῶσσαν, μέχρις οὗ ἐφαρισθῇ τὴν ἀρχαίαν; ποῦ κεῖται τὸ ἄγιον ἐν τῇ ἀρχαίᾳ τῆς θιστῶν ἀναγκαίαν τὴν ταύτησιν;... Ἡ ταύτησιν αὐτὴ θὰ ἦτο καθ' ἡμᾶς μεγάλη ἐθνικὴ συμφορὰ... Λοιπὸν μὴ περαιτέρω πρὸς τὸν ἐξαρκέσαι τῆς γλώσσας, ἀναγνωρισθῆτω καὶ τῇ νέᾳ γλῶσσῃ κῦρος...»

τῶν ἀγῶνων τούτων καὶ τῶν τοιούτων ἢ παρὰ αὐτῆς κατεστάλη, ὥστε σήμερον οὐδεὶς, φρονησάμενος παρ' ἡμῖν πιστεύων ὅτι ἡ παρούσα τοῦ γραφομένου λόγου ἡμῶν μορφή εἶναι μεταβατικὴ τις μορφή πρὸς τὴν ἀρχαίαν, ὅτι κατὰ μικρὸν πᾶν τὸ ἡμετέρον τυπικὸν θὰ ἐπανέλθῃ εἰς χρῆσιν καὶ θὰ εἰσέλθῃ ἐν τῷ ἡμετέρον λόγον κλπ. τούναντίον πάντες ἐπιμένουσιν ὅτι τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τῶν ἀρχαίων στοιχείων ἢ ἀνεγείρει ἢ νέα ἡμῶν γλῶσσα, ὃ μεθερμηνεύομενον εἶναι ὅτι ὑπὸ πάντων ἀνεξαίρετως ἀνομολογεῖται ὅτι ἐπὶ τὸ ἀδύνατον τῆς θάσσον ἢ βράδιον ἀναστάσει τοῦ ἀρχαίου λόγου καὶ τῆς ἀρχαίας γραμματικῆς ἐπίστευον παλαιότεροί τινες, οἷον Δούκας, Σούτσος κλπ.

Πρὸν ἢ καταπαύσωμεν τὸν λόγον περὶ τῆς παρεκδόσεως ταύτης δίκαιον εἶναι νὰ λεχθῆ πρῶτον μὲν ὅτι ἡ ἀνομολογουμένως ὠρμάτω ἐξ εὐγενούς σκοποῦ, τῆς ἀναστάσεως τῆς ἀρχαίας γλώσσας, καὶ δεύτερον ὅτι ἱκανῶς συνετέλεσε πρὸς πλουτισμὸν τῆς νέας γλῶσσας διὰ λέξεων γνησίως Ἑλληνικῶν. Καὶ ἀκόμη ἢ συλλογισθῆ τις ποῖα τις θὰ ἦτο ἡ γλῶσσα ἡμῶν σήμερον, ἂν ἀντὶ τῆς ροπῆς ἐκείνης ἐκράτει ἡμεῖς ὁ μαλλιαρισμὸς. Ὅτι ἐθήρευεν ἀδύνατα καὶ ἐκ τούτων ἄρα δηλον ὅτι εἶναι ἀνάληθες καθ' ὅλοκληρίαν τὸ λεγόμενον ὅτι τὸ ψυχαρικὸν κατασκευάσμα εἶναι ὁ τῶν ἀνεπτυγμένων τάξεων παρ' ἡμῖν λόγος.

Ἄλλ' ἂν ἢ ἀπὸ τοῦ γραπτοῦ λόγου ἡμῶν παρέκδοσιν πρῶτη ἀντιπαρήλθεν ἡδη, ἢ ἄλλη ἢ ἀπὸ τῆς μητροδιδάκτου ἢ προφορικῆς γλώσσας· δὲν παρελήθη ἀκόμη, καίπερ ἐπανειλημμένως μέχρι τοῦδε ἐξεκηρύχθη καὶ ὑπὸ παντὸς τοῦ Ἑθνους ἐπισήμως καὶ ἐκπεσήμως ἀποκηρυχθεῖσιν. Ἐντεῦθεν ἢ μερὶς τῶν ἀρχαίων πρῶτον μὲν τολμᾷ ἀσυστόλως νὰ διατεινῆται ὅτι ἡ νῦν γραφομένη ἡμῶν γλῶσσα εἶναι ἔργον ἰσχυρῶν τινῶν τῶν ἀρχῶν τοῦ 10' αἰῶνος, καὶ ἐπιπέσει ὅτι ὅπως κατὰ τὸ λέγειν αὐτῆς σχολαστικῶν ἢ ἐπιπέσει νὰ πλάσσωσι καὶ νὰ συστήσωσιν εἰς τὸν νέον ἡμῶν ἐπ' ἐσχάτων νέαν γραπτὴν γλῶσσαν, ὅπως θὰ ἐπιτύχωσι καὶ αὐτοὶ νὰ πλάσσωσι καὶ εἰσαγάγῃσιν ἄλλαν νέαν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, καὶ οὕτως ἐπιπέσει τὴν δόξαν τοῦ γλωσσοπλάστου. Δὲν βλέπομεν δὲ ὅτι κατ' ἀλήθειαν ὁ νέος γραπτὸς ἡμῶν λόγος δὲν εἶναι κατασκευάσμα σχολαστικῶν οὐδὲ τῶν ἀρχῶν τοῦ 10' αἰῶνος ἀλλ' ἱστορικὸν ἐπιγέννημα ἰσχυρῶν αἰώνων, ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Σωτῆρος, οὐδ' ὅτι δὲν εἶναι ἔργον ἐνός ἢ δύο ἀνδρῶν ἀλλὰ πολλῶν ἀνδρῶν καὶ ποικίλων ἐθνικῶν ἀναγκῶν καὶ περιπετειῶν (πρὸλ. τὰ εἰρημένα μοι ἐν τῇ Γαλλιστί ἐκδεδομένην πραγματείᾳ La Question de la langue française νεο-grecque σελ. 133 κέξ.)- Ἐπίσης τολμᾷ ἢ μερὶς αὕτη νὰ ὑποδύηται τὸ πρόσωπον τῆς ἡμετέρας ἡμῖν καθὼς καὶ τῆς δημοτικῆς καὶ

μέγαν νὰ ἐγείρῃ θόρυβον διατεινομένη ἄλλοτε μὲν ὅτι γράφει αὐτὴν ταύτην τὴν δημοτικὴν, τὴν τῶνδημ οτικῶν ἀσμάτων, τὴν μητροδιδάκτον πολλῶν ἐξ ἡμῶν γλῶσσαν ἢ μάλιστα καὶ τελειοποιῆσιν αὐτῆς (ἰδὲ ἀνωτέρω), ἄλλοτε δὲ ὅτι μεταχειρίζεται τὴν ἐν ταῖς ἐπισημοτάταις οἰκίαις λαλουμένην. Δὲν βλέπομεν δὲ ὅτι, ἀφοῦ ἡμεῖς οἱ ἐν ταῖς πόλεσι ζῶντες ὁμολογουμένως δὲν μεταχειρίζομεθα τὴν δημοτικὴν ἀλλὰ τὴν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν παραδόσεων σχηματισθεῖσαν μεικτὴν κατὰ τὰ ἀνωτέρω εἰρημένα, δὲν δύναται οὔτοι ν' ἀληθεύωσι τοιαῦτα διατεινόμενοι πράγματα, καθ' ὅσον προδήλως, ἂν ἢ ὑπ' αὐτῶν γραφομένη γλῶσσα εἶναι ἡ δημοτικὴ, δὲν δύναται ἅμα καὶ νὰ λαλῆται ἐν ταῖς ἀρίσταις οἰκίαις, ἂν δὲ πάλιν λαλῆται ἐν ταῖς ἐπισημοτάταις οἰκίαις, δὲν δύναται νὰ εἶναι ἅμα καὶ δημοτικὴ.

Πρόσθετος τούτοις καὶ τὸδε ὅτι ἀφοῦ κατὰ τὸν κ. Πάλλην «ὁ Ρωμῶς τῶν καλῶν (;) (1) σπιτιῶν εἶναι συνήθως ἀληθινὸς Λεβαντίνος μὲ ἰδέας κ' ὄνειρα κυριεῖρη καὶ μ' ἤρωα ἀρχηγὸ τὸν ἀοιδίμο Κορνάβαλο», δὲν εἶναι βεβαίως δυνατόν τῶν τοιούτων οἰκῶν ὁ λόγος νὰ θεωρῆται ὑπὸ τῶν ἀναμορφωτῶν τούτων (διὰ τοιούτων ὕθρων!) τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος ἄξιος νὰ παραληφθῆ εἰς τὴν μέλλουσαν αὐτῶν γλῶσσαν. Καὶ ἐκ τούτων ἄρα δηλον ὅτι εἶναι ἀνάληθες καθ' ὅλοκληρίαν τὸ λεγόμενον ὅτι τὸ ψυχαρικὸν κατασκευάσμα εἶναι ὁ τῶν ἀνεπτυγμένων τάξεων παρ' ἡμῖν λόγος.

Ἄλλὰ παραλείποντες τὰς ἀτοπίας ταύτας περιορίζομεθα νὰ παρατηρήσωμεν τὸ ἀληθῶς παράδοξον φαινόμενον, καθ' ὃ παρ' ἡμῖν τοῦτο μὲν καὶ ἡ Βουλὴ καὶ ὁ τύπος καὶ ἡ ἐκκλησία καὶ ἡ κοινὴν, πάντες μιᾷ φωνῇ βοῶσιν ὅτι ἡ ὑπὸ τῶν μαλλιαρῶν λεγομένην γραφομένη γλῶσσα δὲν εἶναι οὔτε ἡ δημοτικὴ τῶν δημοτικῶν ἀσμάτων οὔτε ἡ ἐπίσημος, ἢ τῆς Βουλῆς, τῶν δικαστηρίων, τῶν σχολείων, τῆς διοικήσεως κλπ. ἢ ἐθνικὴ ἡμῶν γλῶσσα, ἢ τῆς ἀφελοῦς συνηθείας ἡμῶν τοῦτο δὲ πάλιν οἱ μαλλιανοὶ καὶ οἱ φίλοι αὐτῶν καὶ ἐν τῇ Ἑλλάδι καὶ ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ διατεινόνται καὶ ἐπαναλαμβάνουσι καὶ πείθουσι τοὺς πανταχοῦ ἀπειροτέρους καὶ πρὸ πάντων τοὺς ἄλλογλωσσους, ὅτι ἡ μὲν γραφομένη ὑπ' αὐτῶν γλῶσσα καὶ μόνη αὕτη εἶναι ἡ φυσικὴ, ἡ δημοτικὴ, ἢ ἐν ταῖς ἀρίσταις οἰκίαις λαλουμένη κλπ., τούναντίον δὲ ἡ ἡμετέρα εἶναι νεκρά, ψύφια (οὔτω γράφει ὁ κ. Ψυχάρης), μισή κλπ. κλπ. Πρὸς τὴν μαρτυρικὴν ἄρα ὄλου τοῦ ἔθνους τολμῶσι ν' ἀντιτάσσονται οἱ εὐλογημένοι οὔτοι ἀνθρώποι καὶ νὰ διαψεύδωσιν αὐτό! Πρέπει νὰ ὁμολο-

(1) Τὸ ἐρωτηματικὸν σημεῖον μετὰ τὸ καλῶν ἀνήκει εἰς τὸν κ. Πάλλην ὡς φαίνεται ἀμυβῶδες ἂν ὑπάρχῃσι καλοῖ, ἐπίσημοι οἰκοὶ ἐν Ἑλλάδι! Καὶ βεβαίως ἀφοῦ κατὰ τὸν κ. Πάλλην εἶναι ἀληθινὸς Λεβαντίνος κλπ. δὲν δύναται νὰ εἶναι ἐπίσημο οἶκος!

γήσωμεν ότι τοιοῦτο τόλμημα οὐδέποτε ἄλλοτε εἶδεν ὁ κόσμος. Πλὴν ἀλλ' ὅμως, ἐπειδὴ κατὰ τὸν παλαιὸν Ξενοφῶντα πρέπει πάντα νὰ περιμένωμεν ὡς ἄνθρωποι, ἄς λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὴν δυσχέρειαν αὐτῶν ταύτην καὶ ἄς ἐξετάσωμεν κατὰ πόσον συμφωνεῖ πρὸς τὰ πράγματα. Διότι φρονῶ ότι εὐκόλως δύναται ν' ἀποδειχθῆ, ὅτι τὸ ψυχαρικὸν κατασκευάσμα εἶναι ἀλλότριον καὶ τῆς λαλουμένης ὑπὸ τῶν ἀνεπτυγμένων τάξεων καὶ τῆς δημοτικῆς γλώσσης. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον λέγομεν τὰ ἀκόλουθα:

Α') Εἶναι ἡ γλῶσσα τῶν μαλλιαρῶν ἄλλοτρία τῆς γλώσσης τῶν παρ' ἡμῖν ἀνεπτυγμένων τάξεων, τοῦ πολιτικοῦ ἡμῶν λόγου, τῆς κατ' ἐξοχὴν Κοινῆς, τῆς ἔθνικῆς ἡμῶν γλώσσης, καθ' ὅσον ἡμεῖς, ὡς ἀνωτέρω ἐδείχθη, ρυθμίζομεν τὸν ἡμέτερον λόγον καὶ αὐτὸν τὸν προφορικόν, μένος μὲν κατὰ τὴν ἀρχαίαν γραμματικὴν (φωνητικῶς, κλιτικῶς, συντακτικῶς κλπ.) μέρος δὲ κατὰ τὴν νέαν (πάλιν φωνητικῶς, κλιτικῶς, συντακτικῶς, σημασιολογικῶς κλπ), οἱ δὲ ψυχαρισταὶ τὴν ἰδίαν αὐτῶν γλῶσσαν κατὰ μίαν μόνην, τὴν νέαν ἐντεθεὴν στρεβλοῦσι καὶ ἐκχυδαῖζουσι τὰς λέξεις τῆς λογίας παραδόσεως ὑποβάλλοντες αὐτὰς διὰ τῆς βίας ὑπὸ τὸν τύπον τῆς νέας γραμματικῆς, ὅπως οἱ παλαιότεροι ἐβίαζον τὰς νέας λέξεις ὑπὸ τὴν ἀρχαίαν γραμματικὴν. Τὴν ἐνέργειαν αὐτῶν ταύτην ἐχαρακτήρισεν ἐξαισιῶς ὁ μακαρίτης Γ. Καραμήτσας ἐν Φιλολογ. Παρέργους σελ. 97 εἰπὼν «κρατοῦντες (οἱ ὀπαδοὶ τοῦ κ. Ψυχάρη) ἀνὰ χεῖρας ἀντὶ γραφίδος στρέβλην ἢ ἀκρωτηριασθῆρα, ὑποβάλλουσι τὴν καθαρῆσαν εἰς βασανιστήρια ἀληθῶς μεσαιωνικά, ὅπως μεταβάλλουσι αὐτὴν εἰς δημοτικὴν». Ὅμοίως γράφει ἡ Ἐστία ἐν τῷ φύλλῳ τῆς 19ης Φεβρουαρίου ἐ.ε. «... τοῦ ψυχαρικοῦ ἐξαμβλώματος, τὸ ὁποῖον ὀργανικῶς εἶναι ἀνάλογον μὲ τὰ παιδιὰ, τῶν ὁποίων τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας ἐξερθρώνουν οἱ Κραβαρίται.» Ἐντεθεὴν δὲ, ὡς εἰκόσ, προκύπτει κατὰ τὸν κ. Ξενοπόυλον «τὸ δυσχερές, τὸ ἀδύνατον, τὸ ἄσκοπον καὶ ἐνίοτε τὸ κομμικὸν καὶ ἀντικαλλιτεχνικὸν τῆς ἀντικαταστάσεως τῶν ὄρων ἢ τοῦ μεταπλασμοῦ ὄλων ἐν γενεῇ τῶν λέξεων συμφώνως πρὸς τὸ τυλικὸν καὶ τὸ φθογγολογικὸν τῆς νέας γραμματικῆς».

Ὅμοίως εἶναι ἄλλοτρία ἢ ψυχαρικὴ γλῶσσα τοῦ πολιτικοῦ ἡμῶν λόγου καὶ διὰ τοῦτο ὅτι ἡ νέα ἢ ἐπιστημὸς ἡμῶν γλῶσσα ἤρχισεν μὲν ἤδη ἀπὸ πολλοῦ μέλλει δὲ, ἐλπίζω, σὺν τῷ χρόνῳ εἶτι μᾶλλον νὰ ρυθμίζηται καθόλου εἰπεῖν κατὰ τὰς ἀκολουθούς τρεῖς ἀρχὰς τὰς ὁποίας πρὸ πολλοῦ διετύπωσα ὡς ἑξῆς:

Ἀνθ' ἡ μεταχειρίζομεθα ἀλλὰ θὰ φεύγωμεν πᾶσαν λέξιν, πάντα τύπον καὶ πᾶσαν σύνταξιν, αἵτινες λεγόμεναι ἐν ταῖς οἰκίαις τῆς καλῆς κοινωρίας παρ' ἡμῖν θὰ ἐκαμονοῦν κακὴν ἐντύπωσιν, τ. ε. θὰ προσεπιπτον ἢ χυδαῖαι ἢ ἀρχαῖαι.

Ὅμοίως θὰ φεύγωμεν κατὰ δύναμιν πᾶσαν ἢ φράσιν ἢ λέγον μὲν ἢ δὲν νοεῖται ἀμέσως ἀπ' εὐθείας, ἢ δὲν ἀνταποκρίνεται εὐθὺς καὶ κῶς πρὸς τὴν σημασίαν ἢν ἡμεῖς ἀπὸ μακροῦ συνάπτομεν μετὰ τινος λέξεως, ἀλλὰ ἔχει πρῶτον νάγκην μεταφράσεως εἰς τὴν συνήθη ἡμῖν γλῶσσαν. Ἡμεῖς ἀξιοῦμεν ἀκούοντες καὶ ἀναγινώσκοντες ἐξοχώμεθα εὐθὺς εἰς τὴν ὀρθὴν ἔννοιαν πάσης φράσεως, οὐχὶ δὲ κατὰ πρῶτον εἰς τινὰ ἄλλην παρασημασίαν, καὶ οὐχὶ μόνον διὰ τῆς μεσολαβήσεως ἄλλης λέξεως ἢ ἄλλου γλωσσικοῦ τύπου νὰ ἐρχώμεθα ἐπιπέσειν ἢ διὰ μεταφράσεως ἕτοιμα καὶ ἐνδομύχου εἰς τὴν ὀρθὴν κατανόησιν.

Ἐὰν δύο λέξεις, δύο τύποι, δύο συντάξεις κλπ. γωνται ἐν ταῖς εἰρημέναις συναναστροφαῖς ἐκ παραλήλου καὶ μήτε ἢ ἐτέρα ὄχη ἀρχαῖσμοῦ μήτε ἢ χυδαῖσμοῦ, ἡμεῖς θὰ προτιμῶμεν ἐν τῷ γραπτῷ καὶ προφορικῷ ἐπισήμῳ λόγῳ τὴν συνδέουσαν ἡμᾶς πρὸς τὴν λογίαν παράδοσιν, πρὸς τὴν ἐκκλησίαν, πρὸς τὴν παρελθόν ἡμῶν. Τοῦτο θὰ κάμνωμεν ἀκόμη καὶ τοῦτου ἕνεκα διὸ συνήθως τὰ στοιχεῖα ταῦτα συνδέουσι ἡμᾶς οὐ μόνον πρὸς τὴν ἀρχαιότητα καὶ τὴν ἐκκλησίαν ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀλλήλους μᾶλλον ἢ τὰ ποικίλα δημοικία.

Κατ' ἀκολουθίαν τῶν ἀρχῶν τούτων φεύγωμεν καὶ θὰ φεύγωμεν πάντοτε πᾶν ὃ τι ἐμποιεῖ χυδαῖαν ἢ ἀρχαῖκην ἐντύπωσιν, πᾶν ὃ τι ξενίζει, ὃ τι δὲν νοεῖται ἀπ' εὐθείας καὶ ἀμέσως, ἀλλὰ δεῖται πρῶτον μεταφράσεως, καὶ προτιμῶμεν τὰ ἀπαθέστερα στοιχεῖα τῆς γλώσσης καὶ τὰς Ἑλλην. λέξεις. Ἐν ἐνὶ λόγῳ βάσις τοῦ ἡμετέρου λόγου, γραπτῷ καὶ προφορικῷ, θὰ εἶναι ὁ λαλούμενος ἐν ταῖς ἐπισήμοις συναστροφαῖς καὶ οἰκίαις καθαθαμένος καὶ ἐξευγενισμένος ἢ ὅπως ὁ Κοραῆς εἶπε «γλῶσσα ζῶσα καὶ γραφάμενη ἀπὸ τοῦ συγχρόνου καλῶς ἀνατετραμμένους ἰδούσας».

Κατόπιν τούτων ἐπιτραπήτω μοι νὰ ἐκφράσω τὴν ἐκπληξίν μου ὅταν βλέπω πῶς, εἰ καὶ αἱ ἀνωτέρω ἀρχαὶ οὕτω σαφῶς πρὸ πολλοῦ διετυπώθησαν καὶ τάνωτέρω ἤδη πρὸ 25 ὄλων ἐτῶν ἐν τῇ «Ἐστίᾳ» ἐδημοσιεύθησαν, ὁ κ. Krumbacher ἐξακολουθεῖ ἀκόμη καὶ ἐν τῷ τελευταίῳ τεύχει τοῦ περιοδικοῦ αὐτοῦ (Τόμ. ΙΣΤ' σελ. 235) γράφειν περὶ ἐμοῦ «Ἄλλο καὶ τὸ Λεξικὸν τῆς νεωτέρας Ἑλληνικῆς δὲν θὰ ἐπιτευχθῆ, ἐὰν ὁ Χατζιδάκις καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ ἐξακολουθῆσιν διὰ τῆς παραδόξου στάσεως αὐτῶν ἐν τῷ γλωσσικῷ ζητήματι νὰ διατηρῶσι καὶ ἴσως μάλιστα νὰ ἐπισχύωσι τὰς ἐν Ἑλλάδι δυστυχῶς ἀκόμη διαδομένας προλήψεις κατὰ τῆς κοινῆς (τ. ε. τῆς φωνητικῆς) γλώσσης καὶ τῶν διαλέκτων». Ὡς φαίνεται, κ. Krumbacher οὐχὶ μόνον δὲν θέλει νὰ ὁμολογήσῃ τὸ ὀλισθημα εἰς τὸ περιέπεσεν ἀναμειχθεῖς εἰς τὴν γλῶσσην τῆς ἡμετέρας γλώσσης, «τὸ ὁποῖον ἐπὶ γλῶσσης ζήτημα ἡμῶν καὶ πάμπολλα σφάλματα καὶ ἀδικήσας καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος καθόλου καὶ ἐμὲ ἰδίᾳ, ἀλλὰ καὶ δὲν δύναται τοῦλάχιστον νὰ σπεί-

καίτοι διαρρήδην ὑπεσχέθη τοῦτο (Περιοδικῷ ΙΔ' σελ. 235). Τὸ δὲ πάντων χεῖριστον εἶναι ὅτι, καθ' ἃ φαίνεται, ἐξακολουθῶν τὸν κρυπτοπόλεμον τοῦτον, δὲν μάλιστα τοῦλάχιστον τὰ γραφόμενα, ἀλλ' ἐξακολουθεῖ ἐπιμένον πεπλανημένα καὶ οὕτως ἀδικῶν μὲν ἐμὲ, ἐπιμένον δὲ τοὺς ἀναγνώστας αὐτοῦ. Διότι ἐγὼ ἀληθῶς ἐδίδαξα ὅτι ἡ νέα κοινὴ Ἑλληνικὴ γλῶσσα, ἡ φωνητικὴ (οὐχὶ πάντων ἡμῶν φωνητικὴ, ὅπως νομίζει κ. Krumbacher ὡς φαίνεται, δὲν ἔδωκε τὴν ἀπαίτημένην προσοχὴν εἰς τὰ λεχθέντα ἐν Ἀπαντήσεσι σελ. 239 κ.ε.ε., διὸ σφάλεται ἀκόμη περὶ τὴν χρῆσιν τοῦ φωνητικῆς γλῶσσης) ἢ αἱ διάλεκτοι εἶναι ἀξιαί περιφρονήσεως. Ὅλως τάναντία τούτων διδάσκω ἤδη ἀπὸ πολλῶν ἡδὴ δεκαετηρίδων, διὸ καὶ διεμαρτυρήθη ἰσχυρῶς ὅτι ἐν τῇ Προβλήματι αὐτοῦ ἐξέφερε τὸ πρῶτον ὅτι ἄπονον κατηγορίαν ταύτην (πρὸβλ. Ἀπαντήσ. σελ. 246 κ.ε.ε.). Λοιπὸν δὲν εἶναι ἀληθές οὐδὲ δίκαιον νὰ λέγεται/καὶ ἐπαναλαμβάνονται ταῦτα περὶ ἐμοῦ.

Ἐπειτα φρονῶ ὅτι δύναμαι νὰ εἶπω μετὰ παρηγορίας καὶ ἄνευ τινὸς περιαιτολογίας, ὅτι περισσότερα ἀπέπραξα ἐγὼ ὑπὲρ τῆς ἐρεύνης τῶν δημοτικῶν διαλέκτων, καίτοι δὲν μεταχειρίζομαι αὐτὰς ἐν τῷ γραπτῷ λόγῳ, ἢ πάντες ὅμοι οἱ φίλοι τοῦ κ. Krumbacher, αἵτινες αἰεὶ μὲν ἀνὰ στόμα ἔχουσι τὴν νέαν γλῶσσαν, οὐδὲν δὲ ἀξιόλογον ὑπὲρ τῆς ἐπιστημονικῆς αὐτῆς ἐρεύνης κατώρθωσαν. Λοιπὸν δὲν εἶναι ὀρθὸν νὰ συγγένηται ἡ ἐπιστημονικὴ μελέτη, λεξικογραφία, γραμματικὴ κλπ. κατὰ τὴν πρᾶκτικὴν χρῆσιν καὶ νὰ διδάσκηται ὅτι ἐπειδὴ ἐν Ἑλλάδι κατίσχυσεν ἤδη μεϊκτὸς ἐξ ἀρχαίων καὶ νέων στοιχείων λόγος καὶ δὲν πείθονται ἡμέτερον οἱ Ἕλληνες νὰ ἀποβάλλωσι πᾶσαν τὴν γραπτὴν παράδοσιν, διὰ τοῦτο δὲν θὰ δυνηθῶσι νὰ κατεπίστανται τὸ λεξικὸν τῆς γλώσσης αὐτῶν. Τὰ πράγματα ταῦτα, πρακτικὴ χρῆσις καὶ ἐπιστημονικὴ ἐξέτασις, εἶναι παντελῶς διάφορα ἀλλήλων, καὶ σφάλεται ἐπὶ τούτοις ὁ κ. Krumbacher συνάπτων αὐτὰ ὡς αἷτιον καὶ ἀποτέλεσμα. Πρόσθετος τέλος τούτοις ὅτι καὶ ἂν τέλος κατορθωθῆ νὰ γράφωμεν τὴν νέαν κοινὴν Ἑλληνικὴν ἀκριβῶς ὅπως αὕτη λαλεῖται ἐν ταῖς πόλεσι, καὶ ἂν δὲν θὰ γράφωμεν βεβαίως οὔτε τὰ Κύπρια, οὔτε τὰ Κρητικὰ οὔτε τὰ Ποντικὰ κλπ.κλπ., τ.ε. οὐχὶ τὰς διαλέκτους καὶ τὰ ἰδιώματα ὥστε πάλιν τὰ στοιχεῖα αὐτῶν δὲν θὰ παραλαμβάνονται μὲν εἰς τὸν γραπτὸν λόγον, θὰ ἐξετάζονται δὲ ἐπιστημονικῶς. Διότι δὲν πιστεύω βεβαίως νὰ φρονῆ ὅτι καὶ τούτων θὰ κάμνωμεν χρῆσιν εἰς τὸν λόγον ἡμῶν.

Εἶναι δὲ ἰδίας παρατηρήσεως ἀξίον, ὅτι πρότερον μὲν ἐν τῇ Προβλήματι ἔλεγε περὶ ἐμοῦ ὅτι εἶμαι ὁ καταλλήλοτατος πάντων νὰ διευθύνω τὴν σύνταξιν τοῦτου τοῦ λεξικοῦ τῆς ἡμετέρας γλώσσης, «τὸ ὁποῖον ἐπὶ ἀρχῆς εἰς τὰς ἀξιώσεις τῆς ἐπιστήμης», νῦν δὲ διαφαίνεται ὅτι διὰ τὴν στάσιν μου ἐν τῇ γλωσσικῇ ζη-

τήματι οὐδὲ τῆς νέας Ἑλληνικῆς τὸ λεξικὸν θὰ ἐπιτύχωμεν κλπ. Καὶ ὅμως ἐγὼ δὲν μετέβαλον γνώμην περὶ τούτων οὐδὲ στάσιν, ἀλλὰ τὰ αὐτὰ φρονῶ ἀπὸ τριακονταετίας σχεδόν, ὁ δὲ κ. Krumbacher μετέβαλεν, ὡς φαίνεται, διάθεσιν περὶ ἐμοῦ, διὸ καὶ λέγει ἄλλοτε ἄλλα. Ἄλλ' ἐρωτῶ πάντα νοῦν ἔχοντα καὶ ἀπαθῶς κρίνοντα τὰ πράγματα: εἶναι ταῦτα ἀληθῆ; εἶναι δίκαια; εἶναι συμφέροντα εἰς τὴν ἐπιστήμην;

Θὰ ἦτο εὐχῆς ἔργον, ἂν ὁ ἀξιότιμος συνάδελφος ἐπείθετο τοῦτο μὲν περὶ τοῦ ὀλισθηματός αὐτοῦ, τοῦτο δὲ ὅτι καθ' ἃ προέλεγον ἤδη ἐν τῇ βιβλιοκρισίᾳ μου (Wochenschrift für klass. Philologie 1903 σ. 923) «κατ' οὐδὲν συνετέλεσεν εἰς τὴν διαφύλαξιν τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος παρ' ἡμῖν», καὶ ἐγκαταλιπὼν τοὺς πλαγίους τούτους διαφιτισμούς, δι' ὧν οὐδὲν ὠφελεῖ ἢ ὠφελείται, περιορίζετο ὅπως καὶ πρότερον, ἐν τῇ μελέτῃ τῶν μεσαιωνικῶν πραγμάτων. Τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ἤκουσεν ἤδη τοὺς λόγους αὐτοῦ τε καὶ ἐμοῦ καὶ ἐξέφερε τελεσιδικίως τὴν περὶ τοῦ ζητήματος κρίσιν αὐτοῦ, νομίζει δὲ δίκαιον νὰ παύσῃ πλέον ἢ ἀνάμειξις ἀλλογλώσσων καὶ ἀναρμωδίων κριτῶν εἰς τὰ τῆς οἰκίας αὐτοῦ καθὼς καὶ ὁ ἐκ τῆς ἀναμειξεως ταύτης ἐξουτελισμὸς αὐτοῦ ἐνώπιον τοῦ ξένου κόσμου. ὡς δὴθεν παραπαίοντος καὶ πλανωμένου.

Ἐχθροὶ τῆς νέας Κοινῆς Ἑλληνικῆς, ὅποια ἤδη κατεστάθη παρ' ἡμῖν ὡς ἐκ τῆς ἱστορίας τοῦ ἔθνους ἡμῶν, δὲν ὑπάρχουσιν ἄλλοι: πλὴν τῶν μαλλιαρῶν πάντες δ' ἡμεῖς οἱ ἄλλοι ἀκολουθοῦμεν τὰς τρεῖς ἀνωτέρω ἐκτεθείσας ἀρχὰς καὶ κατ' αὐτὰς προσπαθοῦμεν νὰ καταρτίσωμεν τὸν γραπτὸν ἡμῶν λόγον. Μόνοι οἱ μαλλιανοὶ δὲν παραδέχονται τὰς ἀρχὰς ταύτας, διὰ τοῦτο ὁ μὲν κ. Πάλλης διατείνεται ρητῶς ὅτι «εἶναι πέρα πέρα στραβά αὐτὰ τὰ λόγια τοῦ κ. Χ. Ὁ Ρωμηὸς τῶν καλῶν (:) σπιτιῶν κλπ.» (ἰδὲ ἀνωτ.), πάντες δὲ ἀνεξαίρετως ἐν τῇ πράξει καὶ χυδαῖα παραλαμβάνουσιν εἰς τὸν λόγον αὐτῶν καὶ τὰ ὑπ' αὐτῶν γραφόμενα δέονται μεταφράσεως καὶ ἐκ τῶν εὐχρηστῶν στοιχείων τοῦ ἡμετέρου λόγου προτιμῶσι τὰ μάλιστα ἐξηλλοιωμένα καθὼς καὶ τὰς ξένας λέξεις. Πρὸβλ. λέμε καὶ λέγομε ἀντὶ λέγομεν, περιοικαλιούνταν ἀντὶ παρεκάλει, γυρνάει ἀντὶ γυρίζει, μπροστά ἀντὶ ἐμπρός, πίσω ἀντὶ ὀπίσω, πειδῆς ἀντὶ ἐπειδὴ, κτλ. Ἐπειτα τὰ καθήρη, ἢ νευροτενωσιά, κυτλαβίγκος, τάνεμι ποῦ ξεφυσάει, παίρνει ὁ Διάβολος (τὸ Χριστὸ), ἰνάτι ἀντὶ πείσμα, ἔρημα, ἀοίκη, πλιάτσικα παρὰ τὸ λάφυρα, ρεζίλι, τὸ σιχνί, βλάμη, γι'τάκι, χαλκένιο ὀτόκο (=αἰχμὴ χαλκείη) κλπ.

Τὰς χυδαίότητας εἰς ἃς παρεπίπτουσιν ὁμολογοῦσι καὶ αὐτοὶ οἱ φίλοι αὐτῶν (καὶ ταῦτα ἐν τῇ μεταφράσει τοῦ Εὐαγγελίου (!) γνωστὸν δὲ ὅτι καὶ μυριόχρῶπως περὶ τὴν σημασίαν, τὴν ὀρθογραφίαν κλπ. κλπ. τῆς γλώσσης ἡμῶν σφάλονται. (Ὁ κ. Ψυχάρης γράφει

Υοίας εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς καὶ ἐνδύουσι καὶ ἐκφέρουσιν αὐτὰς ἔπειτα ἐν γλώσσῃ καὶ λέξει γνωστῇ καὶ οἰκείᾳ αὐτοῖς ἐντεῦθεν πᾶς ὁ λόγος αὐτῶν εἶναι φυσικός, διὸ καὶ προσπίπτει ἡμῖν πάντοτε σαφῆς τοῦναντίον τῶν μαλλιαροῦ ἀπειροὶ μὲν ὄντες τοῦ δημώδους λόγου, ἄτε οὐδέποτε μετὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ἐκ τοῦ συνεγγυς συναναστραφέντες, ἐπιβαλλόμενοι δέ, καθ' ἃ ἤδη ἐλέχθη, νὰ διαλαμβάνωσι περὶ πραγμάτων ἀλλοτρίων τοῦ πολλοῦ κόσμου ἐν γλώσσῃ διαφόρῃ τῆς συνήθους καὶ ἀγνώστῃ αὐτοῖς, σκέπτονται μὲν ἐν ταῖς λέξεσι τῆς λογίας παραδόσεως, ἴσως μάλιστα καὶ καταγράφουσι πρῶτον ἐν τῇ γνωστῇ καὶ συνήθει πάντων ἡμῶν—καὶ αὐτῶν τούτων—γλώσσῃ τὰς ἰδέας αὐτῶν, ἔπειτα δὲ ἔρχονται ἐπιπόνως εἰς μετάφρασιν τούτων εἰς τὴν νεόπλαστον ταύτην γλώσσαν ὡς εἰς κορακίστικα. Τοῦτο μαρτυροῦσιν αὐτοὶ οὗτοι (πρὸς τὰ ἐν τῇ Ἀπαντήσῃ εἰς τὸν Κ. Krumbacher σελ. 362 κεξ.)

Ἄλλὰ τώρα θὰ μ' ἐρωτήσῃ τις ἴσως, πόθεν ἐρμώμενοι οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ἐπεχείρησαν μὲν νὰ πλάσωσι τοιαύτην γλώσσαν, ἐτόλμησαν δὲ καὶ παρ' ἡμῖν καὶ ἀλλαχοῦ νὰ διακηρύξωσιν αὐτὴν ὡς γνησίαν Ἑλληνικήν; Εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην καταλληλότεροι ν' ἀπαντήσωσι θὰ εἶναι βεβαίως αὐτοὶ οἱ δημιουργοὶ αὐτῆς ἢ ἐγώ. Τοσοῦτο δὲ μόνον νομίζω εἶναι δύναμαι νὰ εἰκάσω. Γινώσκωμεν εἰς τὴν Γαλλίᾳ ἀνεφάνη ἄνθρωπος, μάλιστα καθηγητῆς τῆς ἱστορίας, ὁ Ἑρβέ, ὅστις καὶ τὴν ἱεράν ἐννοιαν τῆς πατρίδος ἐκήρυξε γελοῖον πρᾶγμα, καὶ τὴν Γαλλικὴν σημαίαν ῥάκος ἄξιον νὰ ριφθῇ εἰς τὴν κόπρον καὶ τὴν ἐν τῷ στρατῷ θητείαν μεγίστην βλακείαν. Λοιπὸν κάτω ἢ πατρίς, κάτω ἢ σημαία, κάτω ὁ στρατός! Ἐπ' ἴσης γινώσκωμεν εἰς πολλοὺς Γάλλους ἐπιθυμοῦντας νὰ ἀπαλλαγῶσι μὲν τῶν ἐν τῷ στρατῷ μόχθων, νὰ ἐξακολουθῶσι δὲ διάγοντες τὸν συνήθη τρυφηλὸν βίον ἐγένοντο ὄπαδοι τοῦ ἀπαισίου τούτου ἀνθρώπου, ὅστις οὕτω πρὸς μεγίστην καὶ ἀνεπανόρθωτον ἴσως ζημίαν τῆς Γαλλίας κατέστη δονομαστός, le maître. Λοιπὸν καθ' ὁμοίον τινα τρόπον καὶ ὁ κ. Ψυχάρης ἐν τῇ αὐτῇ χώρᾳ ἐν ἣ καὶ ὁ Ἑρβέ ζῶν καὶ ὁμοίως καθηγητῆς ὢν, ἠθέλησε νὰ γίνῃ δονομαστός (θέλω δόξα καὶ γοσθίης ἐκήρυξεν ὡς ἐμβλημα καὶ σημαίαν αὐτοῦ πρὸ δύο καὶ ἐπέκεινα δεκαετηρίδων). Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπιτύχῃ τὴν φήμην ταύτην δι' ἀγαθῶν καὶ γενναίων πράξεων, ἤλπισεν εἰς τὸ κατορθῶσθαι τοῦτο διὰ μεγάλης καταστροφῆς, ὅπως ὁ παλαιὸς ἐκεῖνος Ἡρόστρατος. Λοιπὸν κάτω ἢ νέα κοινὴ καὶ συνήθης ἡμῶν γλώσσα! Κάτω ἢ ἐνδοξὸς ἐπωνυμία Ἑλληνες! Κάτω ἢ Ἑλληνικὴ ἱστορία! Κάτω τὸ εὐαγγέλιον! Κάτω ἢ Ἑλληνικὴ κοινωνία! Κάτω τὰ ἐνδοξα ὀνόματα τῶν Μαυρομυχαλαίων καὶ Κουντουριωτῶν! Κάτω ἢ Ἑλληνικὴ Βουλὴ! Κάτω πᾶν εἰς ὑπερέχει ὅπως ἴσως ἐν Ἑλλάδι! Μία

ἀλήθεια ἐν τῷ κόσμῳ καὶ εἰς προφήτης αὐτῆς ὁ Ψυχάρης!

Ἐπειδὴ δὲ πολλοὶ παρ' ἡμῖν ἠθελον νὰ εὐνοήσωσι τοὺς ἀναγκαίους μόχθους, ἵνα μάθωσι τὴν γλώσσαν ἡμῶν καὶ μεταχειρίζονται αὐτὴν ὀρθῶς, προήλθον ἡσπασθησαν τὴν διδασκαλίαν ταύτην, καὶ « μῆτε μίαν κἄν ἡμέραν δὲν θὰ χρειάζεται νὰ μάθῃ νὰ γράφῃ τὴν γλώσσαν », ἀκριδῶς ὄντες ἀφιλότιμοι ἐκ τῶν Γάλλων στρατευομένων φεύγοντες τὴν στρατιωτικὴν θητείαν προτιμῶσι τὴν κατ' εἶς ἡσυχίαν. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ὠφελείας ἄλλας ὀλιγοὶ ἔχουσιν, ὡς ὁμολογεῖται ὑπὸ πάντων, οἱ ὄπαδοι τῆς νέας ταύτης αἰρέσεως παρ' ἡμῖν, οὐδὲν θαυμάσιον ἐφανατίσθησαν καὶ νῦν παριστάμεθα θεαταὶ παραξοιτάτου θεάματος. Καθ' ὃν δηλ. τρόπον οἱ ἐκ Χριστιανῶν γινόμενοι Μουσουλμᾶνοι ἀπαλλαγέντες τῶν ἐπιθησκευτικῶν ὑποχρεώσεων αὐτῶν ἐκτρέπονται ἐπὶ πᾶσαν ὕβριν, καταφρόνησιν καὶ καταδιωγμὸν τῶν ἀπαισίων δοξασιῶν καὶ τῶν προτέρων ἀδελφῶν καὶ οἰκείων οὕτω καὶ οὗτοι ἀπομακρυνθέντες καὶ ἀποξενωθέντες ἀφ' ἡμῶν φέρονται πάσῃ δυνάμει καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ μετ' ἀληθοῦς φανατισμοῦ καὶ μανίας ἐπὶ τὸν ἐξουλισμὸν παντὸς Ἑλληνικοῦ ἐν τε τῇ Ἑλλάδι καὶ τῇ ἀλλοδαπῇ, προσκαλοῦσι δὲ καὶ συμμάχους ἐξ ἄλλων εἰς τὸ ἀπαισίον αὐτῶν ἔργον. Καὶ αὐτὰ ἀκόμη τῆ παγκοσμίου φήμης Καταστήματα τῶν ἀδελφῶν ἡμετέρων, δυνάμενα νὰ εἶναι καύχημα τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους καὶ στήριγμα τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων καὶ τῶν Ἑλληνικῶν δικαίων μετεβλήθησαν ὑπ' αὐτῶν ἐν ὄργανον καταδιωγμοῦ ἡμῶν. Οὕτω συνέβη, καθ' ἃ ἐπ' ἐσχάτων ἔμαθον, ὥστε ὅτε πρὸ τινος ἐξῆστον χρήματα παρὰ τινος ὑπαλλήλου τῶν εἰρημένων Καταστημάτων χάριν τῶν Βουλγαρικῶν θυμάτων, ὅπως ἀπήντησεν εἰς ταῦτα προτιμᾶ νὰ δίδῃ πρὸς ἕκαστον τοῦ Νουμᾶ!

Ἄλλὰ ταῦτα δι' αὐτοὺς οὐδὲν σημαίνουσιν, ἀρκεῖ εἰς ἐπέτυχον τὸν σκοπὸν αὐτῶν—τώρα εἶναι ὄλοιστοι, ὁ δὲ κ. Ψυχάρης εἶναι ὁ δάσκαλος, le maître!

Ἡμεῖς βεβαίως δὲν δυνάμεθα νὰ ἀντιτάξωμεν πρὸς τὰς τερατώδεις τχύτας ἐνεργείας ἄλλο τι ἢ τὸν τὴν ἐνώπιον παντὸς τοῦ κόσμου διαβεβησιν εἰς τὰ τῶν μαλλιαρῶν κατασκευάσματα εἶναι ἀποδεδειγμένως καθ' ὀλοκληρίαν ἀλλότρια ἡμῶν εἶναι τὸ ἔθνος ἡμῶν δὲν δύναται οὔτε ν' ἀναγνώσῃ, οὔτε οὔτε νὰ νοήσῃ, οὔτε ν' ἀναγνωρίσῃ ὡς ἰδίαν αὐτῶν γλώσσαν, ὡς κοινὴν νέαν Ἑλληνικήν, τὸ μαλλιαρῶν κατασκευάσμα. Τοῦναντίον δὲ καὶ ἡ Βουλὴ, καὶ ὁ Πόπος, καὶ τὸ κήρυγμα καὶ τὰ δικαστήρια, καὶ τὰ σχολεῖα καὶ τὰ βιβλία καὶ ἡ δραματικὴ καὶ ἡ ἐπικὴ ποίησις καὶ τὰ συμβολαιογραφεῖα καὶ ἡ ἐπιστολογραφία καὶ καθόλου πᾶς ὁ ἐθνικὸς ἡμῶν βίος ἐπίσημος καὶ

κατασκευάσμα, προφανῶς καὶ ἀναντιλέκτως ἀσπάζεταιται καὶ παραλαμβάνει τὸν πολιτικόν, τὸν μεικτὸν ἐξ ἀρχαίων καὶ νέων στοιχείων γλωσσικὸν τύπον, κινεῖται ἐν αὐτῷ. Αὕτη ἄρα εἶναι κατ' ἀλήθειαν ἢ κατ' ἐξῆς ἡθνηκὴ γλώσσα, οὐχὶ δὲ τὰ μαλλιαρὰ κατασκευάσματα.

Κατὰ ταῦτα χαρακτηριστῆρες, δι' ὧν ἀντιδιαστέλλεται ἡ γλώσσα τῶν λεγομένων μαλλιαρῶν ἀπὸ τοῦ πολιτικοῦ λόγου καὶ ἀπὸ τῆς γνησίας δημοτικῆς ἡμῶν γλώσσῃς, εἶναι οἱ ἑξῆς:

1) Ὅτι ἐρμηθέντες ἀπὸ τῆς ἐσφαλμένης καὶ ἀνεπιστήμονος ἀρχῆς, εἰς λέξεις καὶ φράσεις σχηματιζόμεναι καὶ ρυθμιζόμεναι αἱ μὲν κατὰ τὴν ἀρχαίαν, αἱ δὲ κατὰ τὴν νέαν γραμματικὴν εἶναι ἀφόρητοι, ἐπεχείρησαν νὰ βιάσωσι πάμπολλα γλωσσικὰ στοιχεῖα, ἵνα καταστήσωσι πάντα ὁμοίμορφα.

2) Ὅτι ἀγνοοῦντες τὸν πολιτικὸν ἡμῶν λόγον καὶ στεροῦμενοι τοῦ γλωσσικοῦ αἰσθητικῆς περιπέπτουσι νῦν γυδαιότητος, εἰς ξενισμούς, προτιμῶσι τὰ μᾶλλον ἐξηλλοιωμένα, πλάττουσιν εἶδος esperanto καὶ δὲν εἶναι σαφῆς ὁ λόγος αὐτῶν.

3) Ὅτι ἀγνοοῦντες τὴν μεγάλην ἀλήθειαν ἣν ἐξαίσιως διετύπωσεν ὁ πολὺς Βιλαμόβιτς ἐπιχειροῦσι νὰ ἐκφράσωσι διὰ γλώσσῃς ὅλους ἀκαλλιεργήτου, λίαν πολυμερῆ καὶ ἀνεπτυγμένον νεώτερον πολιτικὸν ἔθνος βιάζουσι μὲν τὸν τύπον τῶν τῆς πολιτικῆς γλώσσῃς λέξεων, βιάζουσι δὲ καὶ τὰς σημασίας τῶν τῆς δημοτικῆς καὶ τέλος πλάττουσιν νέας παντάπασιν ἀκαταλήπτους καὶ τερατώδεις. Ἐκ τούτου γίνονται ἀηδεῖς καὶ ἀκατανόητοι.

4) Ὅτι τολμῶσι πρὸς πλουτισμὸν δῆθεν τῆς δημοτικῆς νὰ πλάττωσι νέα τερατώδη καὶ παντελῶς ἀκατάληπτα σύνθετα.

5) Ὅτι προτιμῶσι τὰς ξένους λέξεις ἀντὶ τῶν πασιγνώστων Ἑλληνικῶν.

6) Ὅτι σκεπτόμενοι ἐν τῇ καθαρευούσῃ ἢ καὶ ἐν ἑνῇ ὅλῃ γλώσσῃ μεταφράζουσιν ἔπειτα τὰς ἰδέας αὐτῶν εἰς τὸ ἴδιον αὐτῶν esperanto.

Λοιπὸν ἂν ἡ φωνὴ τῆς Βουλῆς, τῆς Ἐκκλησίας,

τοῦ Τύπου καὶ πάσης τῆς Ἑλληνικῆς Κοινωνίας δὲν ἴσχυσαν μέχρι τοῦδε νὰ πείσωσιν αὐτοὺς καὶ τοὺς φίλους αὐτῶν εἰς τὴν νεόπλαστον αὐτῶν γλώσσα οὔτε πρὸς τὸν πολιτικὸν ἡμῶν λόγον οὔτε πρὸς τὴν δημοτικὴν ἔχει σχέσιν τινά, διὸ ἐξακολουθοῦσι διαδίδοντες τὰ ἐναντία πρὸς τε τοὺς ἀπειροτέρους τῶν ἡμετέρων καὶ πρὸς τοὺς ξένους, ἀλλὰ τὰς ἀνωτέρω ἐκτεθείσας ἀληθείας οὐδεὶς οὐδ' αὐτὴ ἡ μεγίστη Θεὰ Ἀναίδεια θὰ δυνηθῇ ν' ἀρνηθῇ. Λοιπὸν καιρὸς πλέον ν' ἀφαιρεθῇ τὸ προσωπεῖον ἀδιάφορον τίνες εἶναι οἱ ἀπατῶντες καὶ τίνες οἱ ἀπατώμενοι. Πάντες οὗτοι εἶναι ξένοι καὶ ἀποκεχωρισμένοι ἀπὸ τῶν ἐθνικῶν αἰσθημάτων καὶ ἀπὸ τῶν ἐθνικῶν πόθων ἡμῶν. Ἄλλ' ἐπ' ἴσης καιρὸς πλέον νὰ παύσῃ καὶ παρ' ἡμῖν πᾶς λόγος περὶ τῶν νέων τούτων Ἡροστράτων τοὺς ἐτιμήσαμεν ἤδη ὑπερβαλλόντως τοσάκις ἀξιόσαντες τὰς γνώμας αὐτῶν ἀποδοκιμασίας, ἀποκηρύξεως καὶ ἀναρίσεως.

Καιρὸς ἄρα νὰ περιορισθῶμεν εἰς ἀνάπτυξιν καὶ καλλιέργειαν τῆς νέας ἡμῶν γλώσσῃς κατὰ τὰς τρεῖς ἀνωτέρω ἐκτεθείσας ἀρχὰς ἢ κατ' ἄλλας καλυτέρας, ἂν τυχὸν ἄλλοι τινὲς εὐτυχήσωσι νὰ ἐξεύρωσι καὶ διδάξωσιν. Βεβαίως δὲν ἀγνοῶ εἰς τὴν νέᾳ ταύτῃ γλώσσῃ ἐπικρατεῖ ἀκόμη σάλος πρὸς τε τὸν ἀρχαῖον λόγον καὶ πρὸς τὸν δημοτικόν· ἀλλ' εἰμαι πεπεισμένος εἶναι ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀνωτέρω ἀρχῶν χωροῦντες θὰ ἔλθωμεν κατὰ μικρὸν εἰς περιορισμὸν καὶ ἐλάττωσιν τοῦ σάλου τούτου. Σὺν τῷ χρόνῳ θὰ συνταχθῶσι καὶ λεξικά καὶ γραμματικά καὶ συντακτικὰ κλπ., ἅτινα θὰ καθορίσωσιν ἀκριδῶς τὴν χρῆσιν τῆς γλώσσῃς ταύτης, ὥστε ἐκ τοῦ νῦν σάλου θὰ προέλθῃ κανὼν καὶ ἀκρίβεια· ἀρκεῖ μόνον οἱ ἡμέτεροι ποιηταὶ καὶ συγγραφεῖς νὰ σωφρονήσωσι καὶ παραιτήσαντες τοὺς φωνασκοὺς καὶ φημοθήρας τραπῶσιν ἐπὶ τὴν παραγωγὴν καλῶν ἔργων. Διότι καθὼς ἔλεγον πρὸ 15 περίπου ἐτῶν, αὐτὸ μέλλον ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν μελλόντων νὰ ἐργασθῶσιν ἐπιμελῶς, μεθοδικῶς καὶ δοκίμως... ἡμεῖς δὲ ὡς μαθηταὶ αὐτῶν μετὰ τῶν ἐννοειῶν θὰ παραλάβωμεν καὶ τὴν γλώσσαν αὐτῶν».

Γ. Ν. ΧΑΤΖΙΔΑΚΙΣ

ΧΡ. ΠΑΛΑΜΑ

Νομάρχου Ἀχαΐας

ΤΙΜΑΙ ΚΑΙ ΠΡΟΒΑΔΙΣΜΑ ΕΝ ΤΗ ΥΠΑΛΛΗΛΙΚΗ ΙΕΡΑΡΧΙΑ

Εἶναι μερικά πράγματα τὰ ὅποια φαίνονται τόσον ἀσήμαντα αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ καὶ νομοθετικαὶ ἠλλείψεις αἱ ὁποῖαι ἀπέναντι καθολικωτέρας ἐρημίας νομοθετικῆς παρ' ἡμῖν προνοίας οὐδὲ παρατηροῦνται κἄν ἀλλ' ἐκ τῶν ἀσημάντων αὐτῶν καὶ ἐπουσιωδῶν, πόσον σοβαρὰ ἐνίοτε περιπλοκαὶ γεννῶνται καὶ συνέπειαι ἀνερχόμεναι εἰς ἀνωτέραν περιωπὴν τῆς ἐξ ἧς προήλθον μικρᾶς ἀφορμῆς.

Οὕτω ἡ ἔλλειψις παρ' ἡμῖν ἐπισήμου διακανονισμοῦ ὑπὸ τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας τοῦ Κράτους τῶν σχέσεων καὶ τῶν διακρίσεων τῶν διαφόρων Ἀρχῶν αὐτοῦ, τῆς τάξεως, τοῦ προβαδίσματος καὶ τῶν πρωτείων τῶν ἐκπροσωποῦντων αὐτὰς κατὰ τοὺς διαφόρους βαθμοὺς τῆς ὑπαλληλικῆς ἱεραρχίας καὶ τῶν τιμῶν, αἵτινες δεόν νὰ ἀπονέμονται εἰς τινὰς τούτων καὶ εἰς ὀρισμένας περιστάσεις, ὅχι ὀλίγων δυσαρέστων ἐπεισοδίων ἐκάστοτε γίνεται ἀφορμὴ ἀλλὰ καὶ καταπτώσεως ἐνίοτε καὶ μειώσεως τοῦ ὀφειλομένου σεβασμοῦ πρὸς τὴν ἐξουσίαν, τὴν ὁποῖαν ἐκπροσωποῦσιν.

**

Παρ' ἡμῖν ὅλα τὰ τῆς δημοσίας τάξεως εἰκὴ καὶ ὡς ἔτυχε κανονίζονται· ἐκ παραδόσεως τὰ προγράμματα τῶν ἐπισήμων τελετῶν τὴν τελευταίαν στιγμὴν ἀντιγράφονται ἐκ παλαιότερων καὶ ξεσκονίζονται τὰ πρωτότυπα ἀπὸ παλαιᾶς ἀρχειοθήκας, μὴ ἐν παντὶ συνάδοντα πρὸς τὴν περίστασιν πολλάκις, καὶ πλεονάζοντα ἢ μειούμενα κατὰ ὅλα ἄρθρα τῶν προεκδοθέντων καὶ, ἐὰν μὴ ὑπῆρχε κάποια παράδοσις καὶ τυπικὴ τῆς ἐπὶ Ὀθωνος τάξεως, μᾶλλον συγκεκρωμένως καὶ ἐπιδητικῶς ἐκ τοῦ Μοναρχικοῦ ἐπιβάλλοντος θὰ ἀνετρέχονεν ἴσως καὶ ὡς πρὸς τοῦτο τὸ ἀντικείμενον εἰς τὴν Βασιλείον τάξιν τῆς Μακεδονικῆς Βυζαντικῆς δυναστείας ὅπως ἀνατρέχονεν διὰ τὴν λύσιν τῶν καθ' ἡμέραν σημερινῶν διαφορῶν μας εἰς τὸν Κώδικα τοῦ Ἰουστινιανοῦ.

Ποῦ νὰ σκοτιζώμεθα ὅπως συναρμολογήσωμεν ἓνα κανονισμόν ἐπίσημον ἢ εἰς ἓν Διάταγμα ἢ εἰς ἓν ὑποδειγματικὸν πρόγραμμα τοῦλάχιστον τὰς κατὰ μέρος, ἔστω, ἐσπαρμένας εἰς τοὺς καταστατικούς νόμους ἐκάστης τῶν ὑπηρεσιῶν σχετικὰς διατάξεις τὰς κανονίζουσας ἱεραρχίαν αὐτῆς καὶ τὸν βαθμὸν ἐκάστου τῶν δημοσίων λειτουργῶν καὶ τὰς δημοδόθους καὶ ἐν τινὶ καὶ ποῖα προτιμήσει ἀπονεμομένας τιμὰς ἢ νὰ ὀρίσωμεν ἀπαρεγκλίτως τὴν σειρὰν καὶ τὸ προβαδίζειν τῶν διαφόρων ὑπηρεσιῶν κατὰ τὴν γνωστὴν ἄλλως τάξιν αὐτῶν, τὸ προηγήσθαι καὶ ἀναμένειν τὸ κέντρον καὶ τὴν κεφαλὴν μιᾶς ἐπισήμου παρουσιάσεως ἢ τελετῆς, τὰ δικαιώματά μας καὶ τὰς ὑποχρεώσεις μας ἐπὶ τέλους τῆς ἐθιμοτυπίας ὡς λειτουργῶν τοῦ Κράτους!

**

Ἡμεῖς βαρυνόμεθα πολλάκις νὰ ἀπλώσωμεν τὴν χεῖρα ἵνα λάβωμεν ἐν φύλλον χάρτου ἐκ τῆς πηλοσκαλίσιμα τῶν ἐπισήμων ἡμῶν ἐγγράφων καὶ θεωροῦμεν ἀπλούστερον καὶ ὀλιγώτερον ἐπίπονον νὰ στρίψωμεν ἢ νὰ διπλώσωμεν τὸ ἀνά χεῖρας ἡμῶν ἐγγράφον καὶ εἰς πᾶν λευκὸν αὐτοῦ περιθώριον νὰ χαραξώμεν τὴν ἀπάντησίν μας. Ἐὰν δὲ ζητήσωμεν ἀπὸ τὴν προϊσταμένην ἀρχὴν ἢ τὴν κεντρικὴν ὑπηρεσίαν ὁδηγίαν ἢ τὴν λύσιν ἀμφιβολίας τινὸς σχετικῆς, ἢ οὐδεμίᾳς θὰ τύχωμεν ἀπαντήσεως παρ' αὐτῆς εὐλόγως εὐρισκομένης εἰς τὴν αὐτὴν μετ' ἡμῶν ἀγνοίαν ἢ θὰ τύχωμεν ἐκείνης ἧς ἔτυχε πρό τινων ἐτῶν παρὰ τοῦ Ἰπουργεῖου τῶν Ἐξωτερικῶν εἰς ἀφελῆς Νομάρχης ὅστις ἠθέλησε νὰ τὸ ἐρωτήσῃ περὶ ἐπισήμου ἐορταξένου Κράτους. Τὸ Ἰπουργεῖον τοῦτο, ἢ ὑπηρεσία τοῦ Διπλωματικοῦ μας Πρωτοκόλλου τοῦ ἐντεταλμένου τὴν ἐθιμοτυπίαν τῶν ἐπισήμων σχέσεων τοῦ Κράτους, ἐπέστρεψεν ἐπισημειωτικῶς τὴν ἀναφορὰν τοῦ Νομάρχου παραπέμπον αὐτὸν εἰς τὸ Ἡμερολόγιον τῆς Γόθας (!) διὰ τοῦ ὁποῖου φαίνεται ὅτι ἐφοδιάζειν

ἐφοδιάζειν τοῦλάχιστον τότε, τὰς διαφόρους ἀρχὰς τοῦτο.

Ἰπουργοὺν δὲ στοιχειώδεις κανόνες εἰς τὸ δημοσίον δικαίον, ὑπάρχουν δὲ καὶ διατάξεις, ὡς ἐρρήθη, καὶ τοὺς καταστατικούς τῶν Ἰπουργείων μας, τοῦλάχιστον νόμους σχετικαί, αἵτινες ἠδύναντο τοῦλάχιστον νὰ ἐνδειχθῶσιν εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ Κράτους ἢ μὴ ὅπως νομίζῃ καὶ καθ' ἣν διάθεσιν ἔχει ἕκαστος συμπεριφέρεται εἰς τὰς ἐπισήμους δεξιώσεις καὶ τελετὰς καὶ γίνεται ἀκουσίως ἢ ἐκουσίως ἀφορμὴ ἀκατάστατου καὶ ἀπρεποῦς θορύβου. Εἶναι αὐτόδηλον ὅτι ἐκδίδων τὸ πρόγραμμα μιᾶς ἐπισήμου τελετῆς ἡ ἀντιπρόσωπος τῆς Κυβερνήσεως προτίσεται καὶ διευκρινεῖ αὐτὴν καὶ δεόν ν' ἀναμένῃται ὅπως ἀρχηται καθεὺς καὶ ὁμοῦ ἄλλοτε Σωματάρχης κεκλημένος εἰς τὴν ἐπὶ τῇ Ἐθνικῇ ἐορτῇ δοξολογίαν, βαρυνθεὶς ν' ἀναμένῃ τὸν ἐκ διαφορᾶς τῶν ὄρολογίων εἰς ἐπαρρηματικὴν πόλιν προϊστάμενον τῆς διοικήσεως καὶ ἀντιπρόσωπον τῆς Κυβερνήσεως βραδύναντα πέντε λεπτά νὰ ἀφίχθῃ εἰς τὸν Ναὸν, ἀπεχώρησεν ἐπιδεικτικῶς αὐτοῦ παραλαβῶν μεθ' ἑαυτοῦ τοὺς ἀξιωματικούς τοῦ ἔθνους καὶ διαλύσας τὴν παράταξιν!

Ἐχομεν ὡς πρὸς τὸ προβαδίσμα εἰς ὄλους τοὺς ὀργανισμοὺς τῶν Ἰπουργείων καὶ τῶν διοικητικῶν ὑπηρεσιῶν τὴν ὁμοίομορφον ἱεραρχίαν τῶν διαφόρων βαθμῶν ἐν τοῖς βαθμοῖς Ἰπουργικοῦ γραμματέως Α' ἢ Β' τάξεως, Τμηματάρχου Α' ἢ Β' τάξεως καὶ Πενικῶν Γραμματέως καὶ ἔχομεν τὴν σειρὰν τῶν ἑπισημῶν Ἰπουργείων ἐνδεικνυομένην ὑπὸ τοῦ περὶ ὀργανισμοῦ τῶν Ἰπουργείων νόμου τοῦ 1846 καὶ ἐσπαρμένας καὶ τὸ προβαδίσμα τῶν διαφόρων λειτουργῶν αὐτῶν κατὰ τὴν αὐτὴν σειρὰν.

Ἐχομεν τὸν ὀργανισμόν τῶν δικαστηρίων ὁ ὁποῖος ὀρίζει τὴν δικαστικὴν ἱεραρχίαν καὶ ἀναλογίζετο πρὸς τὴν διοικητικὴν ἐπακρίβως.

Ὡς πρὸς τὰς τιμὰς μὴ ὑπάρχοντος εἰδικοῦ Διατάγματος κανονίζοντος τοιαύτας, ὡς εἰς ἄλλα Κράτη, ἔχομεν τὰ ἐν τοῖς στρατιωτικῶν κανονισμοῖς διατασσόμενα, ἢτοι ἐν τῷ Κανονισμῷ τῆς Χωροφυλακῆς καὶ τῷ Κανονισμῷ τῆς ἐν ταῖς πόλεσιν ὑπηρεσίας τῶν στρατευμάτων. Κατὰ τοὺς κανονισμοὺς τούτους αἱ ἀποδιδόμεναι στρατιωτικαὶ τιμαὶ συνίστανται εἰς τιμὰς ἀποδιδόμενας γενικώτερον καὶ πρὸς τὰς πολιτικὰς Ἀρχὰς ὑπὸ τοῦ σώματος τῶν ἀξιωματικῶν (τιμητικὰς ἐπισκέψεις ἐν σώματι), τιμὰς τῶν φυλακῶν καὶ φρουρῶν, τιμητικὰς συνοδείας καὶ ἐπικηδείους τιμὰς. Αἱ τιμαὶ δὲ αὐταὶ ἀπονέμονται παρεκτὸς εἰς τοὺς ἀρχηγούς στρατιωτικῶν σωμάτων, ἐκ τῶν πολιτικῶν ἀρχῶν καὶ τοὺς Ἰπουργοὺς, τοὺς Μητροπολίτας, Ἀρχιεπισκόπους καὶ Ἐπισκόπους καὶ τοὺς Νομάρχας. Σημειῶν ὅτι κανονίζόμενας ν' ἀποδίδονται — διότι βεβαίως οὐδέποτε πράγματι ἀπεδόθησαν — εἰς τὴν τελευταίαν τῶν

Ἀρχῶν τούτων τάξιν, τοὺς Νομάρχας, παραθέτων τὸ σχετικὸν 119 ἄρθρον τοῦ εἰρημένου κανονισμοῦ «ἄρθρ. 119. Ὅταν Νομάρχαι εἰσέρχονται ἐπίσημως κατὰ τὸ πρῶτον ἐν τῇ Πρωτεύουσῃ τοῦ νομοῦ ἢ ἐπισκέπτονται ἐπίσημως τὸ πρῶτον πόλιν τινὰ τοῦ νομοῦ τῶν τὰ στρατεύματα παρατασσόμενα κατὰ τὴν διάβασιν τῶν φέρουσιν ὄπλα. Οἱ σαλπικηταὶ λαμβάνουσι τὴν θέσιν τῆς σημάνσεως· φυλακὴ δὲ ἐκ δέκα ἀνδρῶν διοικουμένη παρὰ λοχίου ἐγκαθίσταται· εἰς τὸ κατάστημα τῆς Νομαρχίας χορηγοῦσα ἓνα σκοπὸν» καὶ ἄρθρ. 214. «Πρὸς τοὺς Νομάρχας ἐν ἐπισήμῳ στολῇ. Πρὸς τὰ Ἐφετεῖα καὶ Κακουργοδικεῖα ἐν σώματι καὶ ἐν ἐπισήμῳ στολῇ, ἢ φρουρὰ λαμβάνει τὰ ὄπλα ἢ ἐπιππεύει, τάσσεται πρὸ τοῦ φυλακείου καὶ φέρεται ὄπλα, οἱ σαλπικηταὶ λαμβάνουσι τὴν θέσιν τῆς σημάνσεως κτλ.»

Αἱ αὐταὶ τιμαὶ ἀποδίδονται ὑπὸ τῶν φυλακῶν καὶ πρὸς τὰ Πρωτοδικεῖα, τὸν Δήμαρχον ἀκόμη μετὰ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου ἐν σώματι καὶ ἐν στολῇ, μετὰ τὴν διαφορὰν ὅτι ἡ φρουρὰ δὲν φέρεται ὄπλα ἀλλὰ τάσσεται μετὰ τὰ ὄπλα παρὰ πόδας, καὶ ὑπὸ τῶν σκοπῶν ὅτινες πρὸς μὲν τοὺς Ἀνωτέρους ἀξιωματικούς καὶ τοὺς Νομάρχας παρουσιάζουσι ὄπλα, πρὸς δὲ τοὺς κατωτέρους ὡς ἄνω φέρουσιν ὄπλα.

Αἱ τιμητικαὶ συνοδεῖαι συνίστανται εἰς ἀνάλογον δύναμιν ὑπὸ ἀξιωματικῶν, χορηγοῦμένην εἰς τὰς ἐν λόγῳ ἀρχὰς ὡς ἐρρήθη κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐπισήμου ἐγκαταστάσεως τῶν ἢ τὴν μετάβασιν τῶν εἰς δημοσίας τελετὰς ἢ πρὸς παρουσιάσιν τῶν εἰς τὸν Βασιλέα.

Ἀλλὰ καὶ τὸ σύνθημα αὐτὸ τῶν στρατιωτικῶν φρουρῶν ἀποστέλλεται κατὰ τὸ ἄρθρ. 235 τοῦ αὐτοῦ κανονισμοῦ ἐκ τῶν πολιτικῶν ἀρχῶν πρὸς τοὺς Ἰπουργοὺς καὶ τοὺς Νομάρχας τῇ αἰτήσῃ τῶν, ὅταν διαμένωσιν προσωρινῶς εἰς πόλιν τινὰ ἐκτὸς τῶν Ἀθηνῶν ἐπίσημως.

Αἱ τιμαὶ αὐταὶ ὀρίζεται ὅτι ἀποδίδονται· εἰς τὰ πρὸς ἃ ὀρίζεται πρόσωπα ἐν στολῇ. Ἀλλὰ τίς ἡ στολὴ αὕτη διὰ τὰς πολιτικὰς ἀρχὰς καὶ τοὺς δημοσίους ὑπαλλήλους; Οἱ κανονισμοὶ τῆς πρώτης Βαυαρικῆς δυναστείας, ἢ ὅποια ἠθέλεν τὴν Ἀρχὴν νὰ παρουσιάζετο μετὰ ὄλον τὸν ὄγκον καὶ τῆς ἐξωτερικῆς παραστάσεως, παρεκτὸς τῆς κανονισθείσης διὰ τοὺς ὑπαλλήλους τῶν Ἐξωτερικῶν σχέσεων στολῆς, τῆς καὶ μέχρι σήμερον, μετὰ τινὰς μεταλλάξας, διατηρηθείσης διὰ τοῦ ἀπὸ 6 Ἀπριλίου 1833 Β. Διατάγματος ὀρίσαν στολὴν (uniforme) δι' ἅπαντας τοὺς δημοσίους ὑπαλλήλους, ἐν τῇ ἐκτελέσει ἐννοεῖται τῶν δημοσίων αὐτῶν καθηκόντων «παρασταίνοντας τὸν δημόσιον χαρακτήρα τῶν» ὅπως λέγει τὸ Διάταγμα καὶ ὀρίξε μάλιστα διπλὴν τοιαύτην, ἢτοι μικρὰν καὶ μεγάλην στολὴν. Ἡ στολὴ αὕτη καθορίζεται διὰ τοὺς κυβερνητι-

κούς και διοικητικούς κυρίως υπαλλήλους, ήτοι Γραμματείς, Επικρατείας (Υπουργούς) Συμβούλους τής Επικρατείας, Νομάρχας, Συμβούλους τών Γραμματειών, Επαρχούς και Γραμματείς τών Γραμματειών, πρὸς τούτοις δὲ ἐξωμοιοῦντο και ὡς πρὸς τὴν στολὴν και οἱ λοιποὶ υπάλληλοι τών ἀντιστοιχῶν βαθμῶν ἐν ἄλλαις ὑπηρεσίαις, καθότι και ὁ δικαστικὸς ὀργανισμὸς ὁ ὁποῖος καθόριζε τὰς δικαστικὰς θέσεις ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς ἐν τῇ διοικητικῇ ἱεραρχίᾳ βαθμοὺς, δίδων μόνον τὸ προβάδισμα εἰς τοὺς δικαστικούς υπαλλήλους, προσδιώριζε ἐν ἄρθρῳ 230, ὅτι ἅπαντες οὗτοι φέρουσι τὴν στολὴν τοῦ βαθμοῦ των, « οὖσαν ὅμως ἐξ ἐρέας χρώματος κυανοῦ κατακοροῦς, και ἔχουσαν κεντήματα και ἐπωμίδας ἐκ χρυσοῦ », ἐν ᾧ τῶν ἄλλων υπαλλήλων, ὡς τῶν Νομαρχῶν φέρ' εἰπεῖν, ἡ στολὴ ἦτο μὲν « ἐκ κυανοῦ ρούχου μὲ ἐσώπανον μὲ ὀρθὸν περιλαίμιον και ἐπιχειρίδια, και ἐπίπτερα τοῦ αὐτοῦ χρώματος, ἀλλὰ ταῦτα ἦσαν ἀργυροκέντητα και αἱ ἐπωμίδες ἀργυραὶ κροσσωταί. Ἄπαντες δὲ οἱ υπάλληλοι ἔπρεπε νὰ φέρουν και τρίπτυχον πῖλον μὲ μαῦρα πτερὰ οἱ ἀνώτεροι, χωρὶς πτερὰ οἱ κατώτεροι και σπάθην μὲ λαβίδα (sic) ἐκ λευκοῦ μετάλλου και μὲ παραρτήματα ἐξ ἀργύρου κροσσωτά.

Ἐννοεῖται ὅτι ἡ στολὴ καθηργήθη διὰ τῆς ἀχρηστίας και ὄχι διὰ τῆς χρήσεως, ὡς ὄριζεν ἐν Β. Δ. τροποποιήσαν προγενεστέραν στολὴν και διαλαμβάνον ὅτι ὅσοι ἔχουσι τὴν προτέραν στολὴν δύνανται νὰ φέρωσιν αὐτὴν ἕως ὅτου ἤθελε καταστῆ ἀχρηστος, κυρίως ἐννοεῖται ὡς ἐκ τῆς προσωρινότητος τῶν δημοσίων υπαλλήλων ἐν Ἑλλάδι, καθότι φαντασθήτε ἰσχυροῦσας τὰς περὶ στολῶν ταύτας διατάξεις εἰς τοὺς μεταγενεστέρους χρόνους τῶν ἐτησίων και μηνιαίων μεταβολῶν και ἀντικαταστάσεως αὐτῶν!

Σήμερον ἐπίσημος στολὴ ἀπάντων τῶν δημοσίων υπαλλήλων δύναται νὰ θεωρηθῆ μεγάλη μὲν τὸ φράκον μικρὰ δὲ ἡ δεδιγγοῖα και ὅμως πόσον ἀναγκαῖος ἤθελεν εἶσθαι και ἐπιτακτικὸς ὁ προσδιορισμὸς και τῆς ἀπλῆς αὐτῆς περιβολῆς τῶν δημοσίων υπαλλήλων εἰς τὰς συγκεκριμένας τοῦλάχιστον περιστάσεις τῶν παρουσιάσεων, ὑποδοχῶν, ἐπισήμων ἐπισκέψεων και δημοσίων τελετῶν, ἵνα μὴ παρουσιάσῃ τὸ μωσαϊκὸν και τὸ μὴ ὁμοιόμορφον τὸ ὁποῖον συνήθως παρουσιάζουσιν, ἕκαστος ὡς νομίζει και θέλει ἐρμηνεύων τὴν ὑποχρέωσιν του, τὸ ἐπίσημον ἢ τὸ μὴ ἐπίσημον και ἡμιεπίσημον τῆς παρουσιάσεώς του και παραστάσεώς του, ὅπου καλεῖται ἢ δὲν καλεῖται και προσέρχεται.

Και ἵνα καταλήξω μὲ τὰς νενομισμένας και ἀποδομένας τιμὰς μνημονεύω τὰς ὑπὸ τοῦ στρατιωτικοῦ και ἀνωτέρω κανονισμοῦ ὀριζόμενας διὰ τὰς κηδείας, αἵτινες ἠπλοποιήθησαν και αὐταὶ τελευταῖον, μὴ ἐπι-

τροπομένης τῆς συνοδείας, παρὰ μόνον παρατεταμένης ἀναλόγου στρατεύματος κατὰ τὴν ἐκφορὰν πρὸς τοὺς οἶκον τοῦ κηδευμένου ἐπισήμου. Ἄλλ' αἱ τιμαὶ αὐταὶ αἱ μόναι δυστυχῶς τηρούμεναι εἰσὶν αἱ ἡλικίαν ικανοποιῶσαι τὴν ἀνθρωπίνην ματαιοδοξίαν, και ὅτι οἱ μὲν ἀπερχόμενοι οὐδεμίαν ἐκ ταύτης ἀπόδοσιν ἔχουσιν πλέον ἢ ἀξιοῦσιν, οἱ δὲ ὑπολειπόμενοι και πράγματι πενηθῶντες ἐλαχίστην ἀντλοῦσι τὴν παραγορίαν. Αὐταὶ δὲ εἶναι παρὰ φόρος τιμῆς ἀναγκαῖος πλεον τῆς Πολιτείας, ὡς ἐσχάτη εἰρωνεία ἐπιφυλασσόμενος εἰς τοὺς ἐκ μακρᾶς βιοπάλης ἀναπαύμενους δημοσίους Ἑλλήνας λειτουργούς.

*
**

Και ταῦτα μὲν τὰ παρ' ἡμῖν περιωζόμενα ἐκ τῆς παλαιᾶς μάλλον ἡμῶν διοικητικῆς και στρατιωτικῆς νομοθεσίας ἀσύνητα και ἀσύστατα ἐν μέρει και ἀνεκρῶσεως διὰ τὰς ἀθησετέρας και τακτικωτέρας παραλείψεις και παραβλέψεις. Εἰς ἄλλα, ὅμως Κράτη βεβαίως πάντα ταῦτα εἶναι λεπτομερῶς ὀργανωμένα, κεκανονισμένα και ἐνδεδειγμένα δι' εἰδικῶν κανονισμῶν και διαταγμάτων και αἱ Ἄρχαι και οἱ δημοῖοι υπάλληλοι δὲν εὐρίσκονται πρὸ κενῶν, ἐκτρώπων και ἀταξίας συνεχῶς, ἢ δημοσία ἐθιμοτυπία δὲν θεωρεῖται ὡς δυναμένη νὰ παροραθῆ ὑπ' αὐτῶν και παρεκτὸς τῆς εἰδικῆς ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῶν Ἐξωτερικῶν ὑπηρεσίας τοῦ Πρωτοκόλλου ὡς πρὸς τὰς διεθνεῖς και ἐπισήμους σχέσεις, και αἱ ἐσωτερικαὶ μεταξὺ τῶν διαφόρων κλάδων τῶν ὑπηρεσιῶν τοιαῦτα εἰσὶν ἀκριβῶς καθορισμένα. Καὶ μὴ νομίσῃ τις ὅτι ἡ αὐστηρὰ ἐθιμοτυπία παρομαρτεῖ εἰς τὰ βασιλευόμενα μόνον Κράτη. Ἐν τῇ δημοκρατουμένῃ Γαλλίᾳ τελευταῖον ἐδημοσύνη Προεδρικὸν Διάταγμα τῆς 16ης Ἰουνίου 1905 ἀποκαθαίρον μὲν τὴν ἐθιμοτυπίαν ταύτην τῶν ἀπὸ τῆς Ἀυτοκρατορικῆς Ναπολεοντείου ἐπικρατίας και τῆς τελευταίας ρήξεως τοῦ ἐπισήμου Κράτους μὲ τὴν Ἐκκλησίαν πλεοναζόντων, ἐνισχύον ὅμως και προβάλλον τὸ κύρος τῶν ἀρχῶν τῆς Πολιτείας και ἀπονέμον εἰς αὐτὰς παρεμφερεῖς τιμὰς και διακρίσεις. Τὸ διάταγμα τοῦτο ἐνδιατρίβει μάλιστα κανονίζον λεπτολόγως εἰς πενήτην ὀκτὼ ἐκτενῆ ἄρθρα πλεῖστα σημεῖα, ὧν τὸ κενὸν ἢ ἡ ἀποσιώπησις, και τοῖς ἀπορροδῶντων ἀπὸ γενικῶν κανόνων τῆς ἰδιωτικῆς ἐθιμοτυπίας, ἢ δύνατο νὰ δώσῃ χώραν εἰς παρεξηγήσεις, προηγεῖται δὲ αὐτοῦ εἰσηγητικὴ ἐκθεσις αὐτοῦ τοῦ Πρωθυπουργοῦ και Ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν Κλεμανσὼ δίδουσα τὸν τόνον και προβάλλουσα τὴν δικαιολογητικὴν βᾶσιν τῶν κυριωτέρων αὐτοῦ διατάξεων.

Τοῦ διατάγματος τούτου και τῆς ἐκθέσεως δίδομεν βραχεῖαν ἀνάλυσιν καθόσον ἐν πολλοῖς δύναται νὰ

ἀναμείβῃ ὡς ὑπογραμμὸς και εἰς τὰ καθ' ἡμᾶς, ἔχοντες τὸ αὐτὸ περίπου διοικητικὸν σύστημα, ἐφ' ὅσον ἢ ῥύθμισις παρομοίων ἀντικειμένων θεωρεῖται παρ' ἡμῖν περιττὸν τι χρῆμα και κενόν.

Ἡ Α' τίτλος τοῦ διατάγματος ἀνάγεται εἰς τὴν τμηθεῖσαν τάξιν ἢ τὸ προβάδισμα και τὰς διακρίσεις (rang et préséances) ἐν τῷ πρώτῳ μὲν τμήματι αὐτοῦ τῶν διαφόρων πολιτικῶν σωμάτων και ἀρχῶν καλουμένων ὁμοῦ, ἐν σώματι ἢ συλλογικῶς εἰς τὴν δημοσίαν τελετὰς, ἐν τῷ δευτέρῳ δὲ τμήματι αὐτοῦ καλουμένων ἀτομικῶς (individuellement) και εἰς δύο δὲ αὐτὰ κεφάλαιά του ὑποδιαιρεῖ και καθορίζει τὴν τάξιν Γ' ἰδίᾳ διὰ τὴν Πρωτεύουσαν τοῦ Κράτους και ἰδίᾳ διὰ τὰς Ἐπαρχίας.

Ἐν Παρισίοις τὴν προεξέχουσαν θέσιν δίδει εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Γερουσίας, μεθ' ὃν εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Βουλῆς, κατόπιν εἰς τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον, ἐπομένης τῆς Γερουσίας, κατόπιν τῆς Βουλῆς, τοῦ Συμβουλίου τῆς Επικρατείας, τῆς μεγάλης Καγκελαρίας τῆς Λεγεῶνος τῆς τιμῆς και τῶν Ἀνωτάτων Δικαστηρίων τοῦ Ἀκυρωτικοῦ και τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου, ἔπονται ἐν ὁλομειλείᾳ τὰ δικαστήρια, κατ' ἄστρον αἱ λοιπαὶ πολιτικαὶ και Στρατιωτικαὶ Ἄρχαι, και τὰ Ἐπιτελεῖα αὐτῶν και ἐν ἀντιπροσωπευτικαῖς Ἐπιτροπείαις τὰ ἄλλα σώματα τὰ φέροντα δημοσίον χαρακτήρα ὡς τῶν δικηγόρων κλπ. εἰς 42 ὄλας ἀποδείξεις.

Εἰς τὰς Ἐπαρχίας τὴν προεξέχουσαν θέσιν δίδει τὸ ἐν λόγῳ Διάταγμα εἰς τοὺς Νομάρχας (ὡς τοῦτο ἀπολογεῖ ἐν τῇ εἰσαγωγικῇ ἐκθέσει) ἐπομένων τῶν Γερουσιαστῶν και Βουλευτῶν, τῶν Στρατηγῶν, τῶν Μεγαλοσταυρῶν, τῶν Προέδρων και Εἰσαγγελέων τῶν Ἐφετῶν και ἐφεξῆς τῶν λοιπῶν σωμάτων, ἀρχῶν και σωμάτων κατὰ τὴν λεπτομερῶς ἀναγραφόμενην σειρᾷ.

Εἰς τὸ τρίτον τμήμα τοῦ Διατάγματος ὀρίζεται πῶς γίνεται ἢ σύγκλησις, αἱ προσκλήσεις ἢ τὰ προγράμματα εἰς δὲ τὸ Δ' τμήμα ἢ θέσις, ἢ λαμβάνουσιν ἐν ταῖς τελεταῖς οἱ προσερχόμενοι και εἰς τρόπον ὅστε τὸ πρόσωπον ὅπερ δικαιούται εἰς τὴν πρωτοκαθεδρίαν (la préceance), νὰ ἔχη πάντοτε εἰς τὰ δεξιά του ἐκεῖνο ὅπερ δέον νὰ κατέχη τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὰ ἀριστερά του ἐκεῖνο, ὅπερ δικαιούται εἰς τὴν τρίτην και ὀβτω καθεξῆς. Ἐὰν ὁ χώρος τοῦ τόπου τῆς τελετῆς τὸ ἐπιτρέπει, τὸ πρόσωπον εἰς ὃ ἀνήκει ἢ πρωτοκαθεδρία λαμβάνει τὸ μέσον, τῶν ἄλλων τοποθετουμένων κατὰ τὴν ἐνδειχθεῖσαν τάξιν εἰς ἐναντίον τῶν περιπτώσεων αἱ ἀρχαὶ διαιροῦνται εἰς δύο ὀμίλους, αἱ πολιτικαὶ λαμβάνουν τὸ δεξιὸν και αἱ στρατιωτικαὶ τὸ ἀριστερόν.

Τὸ ἄρθρον τοῦτο τοῦ Γαλλικοῦ Διατάγματος λύει

και τὸ ζήτημα, ὅπερ πολλὰκις ὡς εἴρηται ἀνωτέρω ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς διενέξεις παρ' ἡμῖν, ρητῶς διαλαμβάνον ὅτι ἡ τελετὴ δὲν ἀρχίζει προτοῦ ἢ Ἄρχῆς ἢ τις κατέχει τὴν πρώτην θέσιν καταλάβῃ αὐτήν. Ἡ ἀρχὴ αὐτὴ ἀποσύρεται και πρώτη.

Ὁ δεῦτερος τίτλος τοῦ Διατάγματος ἀφορᾷ εἰς τὰς ἀποδομένας πολιτικὰς τιμὰς, ἢτοι εἰς τὰς δεξιώσεις και ἐπισκέψεις τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ Κράτους, τῶν Ὑπουργῶν και λοιπῶν πολιτικῶν και στρατιωτικῶν Ἀρχῶν ἐν αἷς και αἱ δικαστικαί. Ὡς γενικὸς κανὼν διέπων τὰς ἐπισκέψεις ταύτας ἀναγράφεται ὅτι τὰ πρόσωπα τὰ ἐκπροσωποῦντα τὰς ἐν λόγῳ ἀρχὰς ἐγκαθιστάμενα εἰς τὰ καθήκοντά των ἐπισκέπτονται τοὺς πρὸ αὐτῶν ἀνεγνωρισμένους ἐν τῇ ἱεραρχίᾳ, δέχονται δὲ κατόπιν τὴν ἐπίσκεψιν τῶν μετ' αὐτοὺς κατατασσόμενων.

Ὁ ἐπόμενος τίτλος διαλαμβάνει τὰς στρατιωτικὰς τιμὰς τὰς ἀποδομένας εἰς τὰς ὡς εἴρηται Ἀρχὰς. Ἀναγράφομεν τὰς πρὸς τὸν Νομάρχην (pro domo sua) και ὑπὸ τὸ δημοκρατικὸν τῆς Γαλλίας πολιτεύμα. Πλὴν τῶν ἐπισκέψεων τῶν ἀξιωματικῶν ἐν σώματι, ἄστινας δέχεται ἐγκαθιστάμενος ἢ ἀφικνούμενος τὸ πρῶτον εἰς τὴν ἔδραν του, ἢ εἰς πόλιν ἔνθα ἔδρευε φρουρὰ, κατὰ τὰς ἑορτὰς και τὰς δημοσίας τελετὰς τιμητικῆς φρουρὰ ἐκ τριάκοντα ἀνδρῶν ἢ δύο ἐνωμοτιῶν τῆς χωροφυλακῆς ὑπὸ ἀξιωματικῶν συνοδεύει αὐτὸν μεταβαίνοντα εἰς τὸν τόπον τῆς τελετῆς και ἐπιστρέφοντα. Αἱ φρουραὶ ἢ οἱ σκοποὶ ἐνώπιον τῶν ὀπίων διέρχεται ὁ Νομάρχης ἐν στολῇ μετὰ ἢ ἀνευ συνοδείας λαμβάνουσι τὰ ὄπλα και ἀποδίδουσι τὰς τιμὰς τὰ τύμπανα κτυπῶσι, αἱ σάλπιγγες ἤχουσι ὁ Νομάρχης ἐν στολῇ δικαιούται εἰς τὸν τιμητικὸν χαριετισμὸν τῶν στρατιωτικῶν και ναυτικῶν παντὸς βαθμοῦ.

Ὁ ἐπόμενος IV τίτλος ἀναγράφει γενικὰς τινὰς διατάξεις κοινὰς διὰ τὰς στρατιωτικὰς και πολιτικὰς τιμὰς. Μεταξὺ αὐτῶν, τὸν κανόνα ὅτι αἱ τιμαὶ δὲν διαπιστεύονται (ne se delegent pas) και τὴν λύσιν τῆς πολλὰκις διδύσης χώραν εἰς ἐπεισόδια ἀμφισβήτησεως, ὅτι εἰς τὰς δημοσίας τελετὰς ὁ ἀκμπληρωτῆς κατέχει τὴν θέσιν τὴν ὀφειλομένην εἰς τὸν καθ' αὐτὸν τιτλοῦχον τοῦ ἀξιώματος.

Ὁ τελευταῖος τίτλος τοῦ Διατάγματος ἀναγράφει τὰς ἐπικηδείους πολιτικὰς και στρατιωτικὰς τιμὰς, ὡς ἐπιτραπέτω νὰ παρατρέξωμεν ἐνταῦθα ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περιλειπόμενοι. Ἄλλως ταύτας ἀναγράφουσι λεπτομερῶς και οἱ καθ' ἡμᾶς στρατιωτικοὶ κανονισμοί.

Τὸ Διάταγμα τοῦτο συνοδεύει ὡς ἐμνήσθη μακρὰ αἰτιολογικὴ ἐκθεσις τοῦ Πρωθυπουργοῦ και Ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν Κλεμανσὼ θελήσαντος πρὸ παντὸς νὰ

δικαιολογήσει τὰς τροποποιήσεις καὶ τοὺς νεωτερισμοὺς ἃς ἐπέφερε εἰς τὰ ἀπὸ ἑνὸς αἰῶνος καὶ πλέον, ἦτοι ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ Διατάγματος τῆς 24 Messidor τοῦ δεκάτου τῆς Δημοκρατίας ἔτους κρατοῦντα· ἀφοῦ μάλιστα πλείστα διατάξεις αὐτοῦ ἔπασαν εἰς ἀχρησίαν, ἄλλαι θέσεις καὶ δημόσια ἀξιώματα ἐξέλιπον καὶ ἐκ τοῦ χωρισμοῦ τοῦ Κράτους ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὸν τελευταῖον νόμον τοῦ 1903 αἱ ἐκκλησιαστικαὶ ἀρχαὶ δὲν ἀναγνωρίζονται πλέον ὑπ' αὐτοῦ. Καὶ μνημονεύει μὲν ἡ ἐκθεσις αὕτη τῶν πολλῶν ἀποπειρῶν καὶ τῆς ἐργασίας, ἣτις ἐγένετο ἔκτοτε ὑπὸ εἰδικῶν ἐπιτροπῶν καὶ τελευταῖον μίαις μεγάλῃς ἐκ μελῶν τῶν Ὑπουργείων τῆς Γερουσίας καὶ τῆς Βουλῆς διὰ τὴν ἀναθεώρησιν καὶ τὸν καταρτισμὸν νέου σχεδίου ἐπεξεργασθέντος ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, ἐπεξηγεῖ δὲ τὰς τροποποιήσεις, ἃς ἔκαμε ἰκαί εἰς τὸ σχέδιον τοῦτο, καὶ τὰς βάσεις ἃς ἔθηκεν.

Ἡμᾶς δὲν ἐνδιαφέρουσι ὅλαι αἱ λεπτομέρειαι αὐταὶ οὐδὲ ὁ δι' αὐτῶν ὑποβιβασμὸς ἐκ τῆς πρότερον τάξεως τῶν δύο Ὑπουργείων Στρατιωτικῶν καὶ Ναυτικῶν καὶ ἡ ἐξίσωσις αὐτῶν μὲ τὰ ἄλλα ἐκ τῶν νεωτέρων ἀντιστρατιωτικῶν ἰδεῶν, οὐδὲ ἡ κατάργησις τῆς ἐπισήμου θέσεως τῆς ἐκκλησίας εἰς τὰς δημοσίας τελετάς· τοῦναντίον ὁ ἰδιαιτέρος σύνδεσμος, ὅστις συνδέει τὸ Κράτος ἡμῶν μὲ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ὁ κύκλος ἰδεῶν, ὅστις σωτηριωδῶς ἐπικρατεῖ τοῦ νὰ θέτωμεν αὐτὴν εἰς προεξέχουσαν θέσιν ὡς προεξήρχε εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ σημερινοῦ Κράτους καὶ ἐξακολουθεῖ προμαχοῦσα σταθερώτερον ἴσως αὐτοῦ ἐν τῇ δούλῃ πρὸς τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν ἀποκατάστασιν, ἐπιβάλλει ὥστε καὶ ἐκ τῶν ἐπισήμων κανονισμῶν καὶ ἐκ

σεβασμοῦ νὰ ἀφήσωμεν εἰς τὰς παραλλήλους ἐκκλησιαστικὰς Ἀρχὰς τὰ πρωτεῖα. Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἐκ τῆς ἐκθέσεως ταύτης ἐθεώρησα ἄξιον λόγου νὰ ἀπὸ μνημονεύσω εἶναι αἱ περικοπαὶ καὶ σχετικαὶ πρὸς τὴν αἰτιολογίαν τῆς κατατάξεως τῶν πολιτικῶν Ἀρχῶν μεταξύ των καὶ τῆς ἐπὶ κεφαλῆς τῶν τοπικῶν τοιαύτων προστήσεως τοῦ Νομάρχου. Ἐπὶ τῆς τοσοῦτα παρ' ἡμῖν παραγνωρισθείσης καὶ παραγκωνισθείσης τελευταῖον θέσεως τοῦ Νομάρχου ἴσως ἐπανεέλθω ἐπὶ δικώτερον εἰς τὰς στήλας ταύτας· σήμερον περιορίζομαι εἰς τὴν ἐν λόγῳ περικοπὴν τῆς ἐπισήμου ἐκθέσεως.

«Τὸ Διάταγμα, λέγει ὁ Κλεμανσὼ, τάσσει κανονικῶς καὶ ἐκ παραλλήλου τοὺς δημοσίους λειτουργοὺς τοὺς ἐπιφορτισμένους τὴν διοίκησιν, τὴν υπεράσπισιν καὶ τὴν ἀπονομὴν τῆς δικαιοσύνης εἰς τοὺς πολίτας. Ἐν τῇ τάξει ταύτῃ τῶν ἰδεῶν ἡ κυριώτερα μεταρρυθμίσις ἀφορᾷ εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ Νομάρχου, ὅστις ἐδὲ νὰ λάβῃ θέσιν ἐπὶ κεφαλῆς ὄλων τῶν τοπικῶν ἀρχῶν. Ἡ διάταξις αὕτη δικαιολογεῖται ἐν πρώτοις ἐκ τοῦ ὅτι ὁ Νομάρχης ἔχει γενικὴν ἀποστολὴν καὶ εἶναι περιβεβλημένος μὲ καθήκοντα ἐκτεταμένα, θέτοντα αὐτὸν ἐκτὸς καὶ ὑπεράνω τῶν πεποιημένων Ἀρχῶν καὶ καθιστῶντα αὐτὸν ἀντιπρόσωπον ὄλων τῶν Ὑπουργείων καὶ ἀρχηγὸν ὄλων τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν ἢ διακρίσις αὕτη δικαιολογεῖται πρὸς τοὺς ἐκ τῆς μερίμνης τοῦ νὰ ἐξασφαλισθῇ εἰς τὸν ἀντιπρόσωπον τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας ἡ ὑπεροχὴ ἐφ' ὄλων τῶν ἄλλων ἀρχῶν κατ' ἀρχὴν κυρωθείσαν ὑπὸ τοῦ Κοινοβουλίου πάντοτε δσάκις συνεζητήθη ἐντὸς αὐτοῦ.»

ΧΡ. ΠΑΛΑΜΑΣ

ΠΑΝΤΙΑ Μ. ΚΑΡΑΛΗ

Ο ΒΙΟΣ ΚΑΙ Η ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΤΟΥ ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ⁽¹⁾

Ο ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

Ὁ Θουκυδίδης, ἀφ' οὗ τὴν μὲν Τρωϊκὴν στρατείαν ἐχαρακτήρισεν ὡς τὴν μεγίστην τῶν πρὸ αὐτοῦ (1) τὸν δὲ Μηδικὸν πόλεμον «ὡς τῶν πρότερον ἔργων μέγιστον» (2) συγκρίνων εἶτα ἀμφοτέρους τοὺς πολέμους τούτους πρὸς τὸν τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων, ἀπεφήνατο αὐτὸν «πάντων τῶν προγεγενημένων μέγαν καὶ ἀξιολογώτατον» (3). Συμπεραίνεται δὲ τοῦτο, διότι πάντων τῶν προτέρων ὑπερέβαλε κατὰ τε τὸ μῆκος τοῦ πολέμου, τὴν παρασκευὴν καὶ τὴν κίνησιν, ἣτις «μεγίστη δὴ τοῖς Ἑλλησιν ἐγένετο καὶ μέρει τινὶ τῶν βαρβάρων, ὡς δ' εἶπεν καὶ ἐπὶ πλείστον ἀνθρώπων». (4) Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω, καὶ διότι ἐν οὐδενὶ ποτε πολέμῳ — ὡς ἀναφέρει — ἐν ἴσῳ ποτὲ χρόνῳ, τοσαῦτα δεινὰ φόνων ἐρημώσεως λιμῶν καὶ στάσεις ἐγένοντο, οὐδ' ἐνεσχηψαν ποτὲ αὐχοὶ τόσῳ μεγάλοι ἢ ἐκλείψεις πυκναὶ ἡλίου τοιαῦται, ἢ λοιμώδης νόσος, ὅμοια τῇ ἐπισημῶσει κατὰ τὸ δεῦτερον ἔτος τοῦ Πελοποννησιακοῦ τούτου πολέμου (5). Ἐκ πάντων τούτων καὶ ἐξ ὅσων μελετήσας καὶ ἐπισκοπήσας ἐπὶ μακρότατον πάντα τὰ παλαιότερα, ἐπίεσθη — ὡς ἀναφέρει ὁ ἴδιος Θουκυδίδης — ὅτι κατὰ τοὺς ἀρχαιότερους ἐκείνους πολέμους, τοὺς πρὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ, οὐδὲν οὔτε μέγα στρατιωτικῶς οὔτε μέγα πολιτικῶς ἐγένετο (6). Ἀπὸ τῆς κατ' ἀκολουθίαν γνώμης ὁρμώμενος ὁ

ἱστορικός, τὸν μὲν Ὀμηρον κακίζει: «ὡς ποιητὴν ὄντα καὶ ἐπὶ τὸ μείζον κοσμήσαντα τὰ Τρωϊκά» (1), πάντας δὲ τοὺς πρὸ αὐτοῦ λογογράφους ὡς «ἐπὶ τὸ προσαγωγότερον τῇ ἀκρόασει ἢ ἀληθέστερον γράφοντας, ἀνεξελέγκτους δὲ καὶ ἀπίστους καὶ ἐπὶ τὸ μυθωδέστερον αὐτὰ εἰκονίσαντας» (2). Περαιτέρω δὲ χωρῶν ὁ συγγραφεὺς, ἐπάγεται, ὅτι ἂν λάβωμεν τὰ Τρωϊκά, ὡς ἐμεγαλοποιήθησαν καὶ ἐκοσμήθησαν, ἐπὶ τὸ ποιητικώτερον, ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου καὶ θελήσωμεν νὰ συγκρίνωμεν ταῦτα πρὸς τὰ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, θέλομεν ἀνεύρει καὶ πάλιν ἐκείνα, κατὰ πολὺ ἐνδεέστερα καὶ λειπόμενα τῶν κατὰ τὸν τελευταῖον τοῦτον πόλεμον γενομένων (3). Ἡ τοιαύτη ἐμμονὴ τοῦ Θουκυδίδου, ὅπως παραστήσῃ τὸν μεταξὺ Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων πόλεμον ὡς τὸν ἀξιολογώτατον τῶν προγεγενημένων, ἠνάγκασε τὸν Μύλλερν νὰ παρατηρήσῃ — καὶ οὐχὶ ἴσως ἀδικῶς — «ὅτι τὸ προσιμὸν τῆς ἱστορίας τοῦ Θουκυδίδου δὲν ἔχει τὸ εὐκρινὲς καὶ ἀπρόληπτον τῶν ἄλλων μερῶν τοῦ συγγράμματος αὐτοῦ». (4)

Καὶ τῶντι, ἐὰν ἀνατρέξωμεν εἰς τὰ Τρωϊκά, ὡς παρ' Ὀμήρῳ φέρονται, παρατηροῦμεν, ὅτι ὁ ἐκπλεύσας ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν παραλίων, ἐπὶ Τροίαν καὶ Μικράν ἐν γένει Ἀσίαν, Ἑλληνικὸς στόλος ἠρίθμει χιλίας καὶ διακοσίας τριήρεις, ἐφ' ὧν τῶν μὲν Βοιωτικῶν ἐπέβαινον εἴκοσι καὶ ἑκατὸν, ἐπὶ δὲ τὰς τοῦ Φιλοκλήτου, ἄνδρες πενήκοντα. Κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Θουκυδίδου — λαμβανομένου ὑπ' ὄψει τοῦ μέσου ὄρου αὐτῶν — τὸ ἐφ' ἐκάστης νηὸς πλήρωμα, ἀπετελεῖτο οὐχὶ ἐξ ὀλιγωτέρων τῶν ὀγδοήκοντα καὶ πέντε ἀνδρῶν. (5) Ἐν ἄλλοις λόγοις οἱ ἐπὶ Τροίαν στρατεύσαντες ἀνήρχοντο εἰς ἑκατοντακιςχιλίους κατ' ἐλάχιστον ἄνδρας, οἵτινες — καὶ ἂν μὴ χάριν τοῦ ὄρκου τῶν μνηστήρων αὐτῶν πρὸς τὸν Τυνδάρεω, τὸν πατέρα τῆς Ἑλένης — εἶνε βέβαιον, ὅτι ἠκολούθησαν τὸν τε Ἀγαμέμνονα καὶ τοὺς ἄλλους ἡγεμόνας εἰς τὴν κατὰ τῆς Τροίας τοιαύτην στρατείαν (6). Ἀλλὰ δύναμις τοσαύτη, ἐπὶ δέκα ὅλα ἔτη ἀναλαβοῦσα νὰ φέρῃ τὸν πόλεμον εἰς χώρας ἀπομακρυσμένας καὶ ἀπεχούσας μακρὰν τῆς Ἑλλάδος, διεξάγουσα δὲ καθαρῶς ἐπιθετικὸν καὶ οὐχὶ ἀμυντικὸν ἐν Ἑλλάδι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πόλεμον — ἀσυγκρίτως δὲ κατ' ἀκολουθίαν καὶ βαρύτερον καὶ ἐξαντλητικώτερον τῶν ζωτικῶν Ἑθνικῶν Δυνάμεων τῆς Ἑλλάδος — εἶνε δύσκολον νὰ ὑποτεθῇ, ὡς κατὰ

(1) Παραπομπαὶ εἰς ἐκδόσεις.

Μοσχελίνου περὶ βίου Θουκυδίδου.

Ἄνωνίμου Θουκυδίδου Βίος.

Ἐκ τῶν Σουΐδα. Ἐν ἐκδόσει Θουκυδίδου ὑπὸ Didot (1833).

Διον. Ἀλλικαρνασσέως. Περὶ τοῦ Θουκυδίδου χαρα-

κτήρια.

Fermin Didot. Ἐκδόσις Θουκυδίδου καὶ Observations

Preliminaires p. I — LXX (1833).

Μυλλέρου Καρόλου. Ἱστορ. Ἑλλην. Φιλολογίας μετὰ

ἑξήκοντα Κομπριανῶ (1868).

Lexis Pierron. Hist. de la Littérature grecque

(1834).

Alfred Croiset. Hist. de la littérature grecque

(1900).

William Mure acritical History of the language

and Littérature (1837).

Jules Girard. Etude sur Thucydide (dans le Ma-

gasin de librairie t. 3 καὶ 4 (1859).

Grote History of Greece (1869).

Κ. Παπαρηγοπούλου Ἱστ. Ἑλ. Ἔθνους (1885).

(1) Θουκ. I, 20.

(2) Θουκ. I, 23.

(3) Θουκ. I, 1.

(4) Θουκ. I, 1 καὶ 23.

(5) Θουκ. I § 23.

(6) Θουκυδ. I, 1.

(1) Θουκ. I, 10 καὶ 21.

(2) Θουκ. I, 21.

(3) Θουκ. I, 10.

(4) Μυλλέρου τόμ. 2 σελ. 381 σημ. (3).

(5) Θουκ. I, 10 καὶ Ὀμήρ. Ἰλιάδος B. 505—510.

(6) Θουκ. I, 9.

πολύ ένδεέστερος και λειπόμενος του Πελοποννησιακού —ως γράφει: ο Θουκυδίδης— πολέμου. (1) Άλλ' έτι μάλλον εκπληροσόμεθα, όταν από των Τρωϊκών, μεταβαίνοντες εις τὰ του Μηδικού, παρατηρούμεν τὸν Θουκυδίδην, ὑπομνηματίζοντα τὰ κατ' αὐτὸν ὡς ἐξής: «Κατὰ τὸν τοιοῦτον Μηδικόν, δύο μόνον ναυμαχίαι και πεζομαχίαι ἐγένοντο, ὁ δὲ πόλεμος οὗτος ταχέειαν εἶχε τὴν κρίσιν.» (2) Ἡ τοιαύτη βραχυλογία τοῦ ἱστορικοῦ ἀποβαίνει: ὅπως ἀνεξήγητος, ὡς παρατηρεῖ ὁ Ἄγγλος κριτικὸς Mure, ὅταν περὶ ἐπεισοδίων, ἀσχετῶν ἢ και ἐλάχιστα σχετιζομένων πρὸς τὸν ὑπ' αὐτοῦ ἱστορούμενον πόλεμον (3) ἀφιεροῖ ὁ συγγραφεὺς ὀλοκλήρους σελίδας. Δίκαιον, ἐπομένως, ἔχει ὁ Croiset ἀναφέρειν, ὅτι μεθ' ὅλα τὰ ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου ἀσήμεντα περὶ τοῦ Μηδικοῦ πολέμου γραφόμενα «ἡμεῖς οἱ νεώτεροι ἀδυνατοῦμεν νὰ θεωρῶμεν τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον, ὡς ὑπέρτερον ἢ ἀξιολογώτερον τοῦ Μηδικοῦ, διότι ὀφείλομεν νὰ μὴ λησμονῶμεν, ὅτι αἱ κατὰ τῶν βαρβάρων τῶν Ἑλλήνων νίκαι ἐσωσαν τὴν Ἑλλάδα και τὴν Εὐρώπην ὅλην ἀπὸ τοῦ ἐκβαρβαρισμοῦ: ἐν ᾧ ἀπεναντίας ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος συνετέλεσεν οὐ σμικρὸν εἰς τὴν ἐξάντησιν τῶν ζωτικῶν δυνάμεων τῆς χώρας, εἰς τὴν ἀλλοίωσιν τοῦ φρονήματος και εἰς αὐτὴν ἔτι τὴν μετέπειτα ὑποταγὴν τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τὴν Μακεδονικὴν και τὸν ξενικὸν βραδύτερον ζυγόν (4).

ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟ ΤΟΥ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΠΕΝΤΗΚΟΝΤΑΕΤΗΡΙΔΟΣ

Ἐπαυξάνει δ' ἔτι μάλλον τὴν ἀπορίαν ἡμῶν, ἢ σιωπῆ τοῦ ἱστορικοῦ περὶ τῶν πολιτικῶν και κοινωνικῶν μεταβολῶν και ἡ σιγὴ αὐτοῦ περὶ τῆς ἀναπτύξεως και τῆς συντελεσθείσης προόδου κατὰ πάντας τοὺς κλάδους τῆς τέχνης και τῆς ἐπιστήμης, κατὰ τὴν τελευταίαν ταύτην πεντηκονταετηρίδα, τὴν χωρίζουσαν τὰ Μηδικὰ ἀπὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου. (5) Καὶ ὅμως οὔτε μαρτυριῶν ἐστέρειτο ὁ συγγραφεὺς, διότι πολλοὶ εἰσὶν οἱ περὶ τῶν Ἑλληνικῶν και Βαρβαρικῶν γράφαντες και οὐκ ἐλάχιστα οἱ ταῦτα πραγματευθέντες. (6) Ἄτυχως περὶ οὐδενὸς τούτων ποιεῖται μνείαν ὁ Θουκυδίδης ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ, ὀνομαστί μόνον ἀναφέρων τὸν Ὀμηρον (7) τὸν Ἑλλάδικον (8) και τὸν Ἀντιφῶντα (9). Καὶ ὅμως

(1) Mure t. V p. 137.
 (2) Θουκ. I, 23.
 (3) Ὅρα λ. γ. τὰ περὶ Πεισιστρατιδῶν. (βιβλ. I 20 και VI, 54—59) τὰ περὶ Θεμιστοκλέους (βιβλ. I, 135—8) τὰ περὶ Πανσαίου (βιβλ. I 131—4) και ἄλλα, περὶ ὧν λεπτομερέστερον ἐν τοῖς ἐπομένοις.
 (4) Croiset t. 4 p. 134. Ὁ Firmin Didot ἀποδίδει πάντα ταῦτα εἰς τὴν ἐπιγράσειν τῶν σοφιστῶν (Observations Préliminaires t. i p. XXX III).
 (5) Mure t. v. p. 135.
 (6) Μεταξὺ δ' αὐτῶν ἀναφέρωμεν, Εὐγεῶν τὸν Σάμιον, Δημόζων τὸν Προικοννήσιον, Εὐδῆμον τὸν Πάριον, Δημοκλῆ τὸν Φυγαλέα, Εὐκταῖον τὸν Μεγίσσιον, Ἀκουσίλαον τὸν Ἀργεῖον, Χάρωνα τὸν Λαμφακηνόν, Ἀμελσαγόραν τὸν Χαλκηδόνιον και ἀμέσως πρὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου Ἑλάνικον τὸν Λέσβιον, Δαμάστιν τὸν Σιγέα, Ξενομίδην τὸν Χῖον, Ξανθὸν τὸν Λυδόν. (Διονύσιος, Ἀλικαρν. περὶ Θουκυδίδου § 5).
 (7) Θουκ. I, 10.
 (8) Idem I, 97.
 (9) Id. VIII, 48.

ἐκ τινος χωρίου αὐτοῦ τοῦ συγγραφέως, ἔχοντος ὡς ἑξής: «Ἐγραψα δὲ αὐτὰ και τὴν ἐκβολὴν τοῦ ἐπισημάνειν διὰ τὸδε, ὅτι τοῖς πρὸ ἐμοῦ ἄπασιν ἐκλήρουτο τὸ ἴσον και τὰ πρὸ τῶν Μηδικῶν Ἑλληνικὰ ξυνετέθησαν ἢ αὐτὰ τὰ Μηδικὰ» (1) — γίνεταί τινος, ὅτι δὲν ἐτύγχανον αὐτῶ ἀγνωστοὶ οἱ πρὸ αὐτοῦ Ἑλληνικὰ και Μηδικὰ διεξεληθόντες. Ἐν τούτοις και τοῖς ἡ πρὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ τούτου πολέμου παρατηρούμενοι, κρίνεταί: ὡς ἡ ἀξιολογώτερος ἢ ἄλλης ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Ἱστορίᾳ, δὲν μνημονεύει τῆς παντάπασιν σχεδὸν ὁ Θουκυδίδης, οὐδ' ἀφηγεῖται κατ' αὐτὴν ἢ ἀκροθιγῶς και ἐφ' ὅσον ταῦτα ἀπτονται στενωῶς ὄρισμένων τινῶν γεγονότων, συνδεμένων πρὸς τὸν ὑπ' αὐτοῦ ἱστορούμενον Πελοποννησιακὸν πόλεμον. Συνεπῶς οὐδὲν μνημονεύει οὔτε τῆς ἐσωτερικῆς πολιτείας τῶν διαφόρων Ἑλληνικῶν πόλεων οὔτε περὶ τοῦ ἐν Ἀθήναις ἢ ἐν Σπάρτῃ πολιτεύματος οὔτε περὶ τῶν πολιτικῶν φατριῶν ἢ τῆς πολιτικῆς δυνάμεως τῶν ἀρχηγῶν αὐτῶν Κίμωνος, Περικλέους οὔτε περὶ τῆς τροπῆς ἐν γένει: τῶν πολιτικῶν πραγμάτων και τῆς ἐπὶ τὰ κρείττω μεταβολῆς τῶν κοινωνικῶν ἠθῶν και ἔξωθεν τῶν πολιτῶν. Καίτοι: δὲ τοσοῦτον μάλλον ἐπισιθητὴ ἢ τοιαύτη εὐλειφίς, ὅταν ἀναγινώσκοντες τὸ ἐν τῷ ἐπιταφίῳ τοῦ Περικλέους Ἐγκώμιον, ὑπὲρ τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν και τοῦ μεγαλείου αὐτῆς, πειθόμεθα ὁποῖας ἐσορήσεν ἡμᾶς θαυμασίας περιγραφικῆς εἰκόνας, ἡσυχίας τοῦ Θουκυδίδου, μὴ θελήσαντος νὰ ἐξιστορήσῃ ἡμῶν ἐπιτελεσθέντα κατὰ τὴν ρηθείαν πεντηκονταετηρίδα ἔργα, ὅτε περὶ τῆς ἀρχῆς και τοῦ μεγαλείου τῶν Ἀθηνῶν, ἤριζον ὁ τε Κίμων και Περικλῆς και οἱ ὑπ' αὐτοῦ ἐργαζόμενοι δευτερεύοντες μεγάλοι πολιτικοὶ ἀστέρες. Τὸ ἔργον οὕτω τοῦ Θουκυδίδου παρέχεται μόνον ἀπὸ τῶν φωτεινῶν και ἐλαφρῶν ἐκείνων γραμμάτων, τὰς ὁποῖας συνηθίσαμεν νὰ ἀνακαλῶμεν κατὰ τὸν διὰ τῆς φαντασίας και νὰ ἀναπαριστῶμεν τὰ τελεσθέντα ἐν τῇ πεντηκονταετηρίδι: ἐκείνη ἔργα, ὡς τὰ τελειότερα και θαυμασιώτερα τῶν ἀριστουργημάτων τῆς μεγαλοφυΐας τοῦ Περικλέους και τοῦ δαιμονίου πνεύματος τοῦ Φειδίου και τῶν ἄλλων μεγάλων ἑκείνων ἀνδρῶν, οἵτινες ἤμασαν κατὰ τὸν Αἰῶνα τοῦτον.

* *

Δυνάμεθα κατ' ἀκολουθίαν νὰ χαρακτηρίσωμεν τὸν πρὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου πεντηκονταετηρίδα τούτην, ὡς τὴν εὐδαιμονεστέραν και ἀξιολογώτεραν πάσης προγενεστέρας ἢ μεταγενεστέρας, ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Ἱστορίᾳ. Τὸ πρὸ τῶν Μηδικῶν ἀνήσυχον και ταραχώδες τῶν πόλεων πνεῦμα εἶχεν ἀντικαταστήσῃ ἤδη ἢ πρὸς ἀπαλλαγὴν ἀπὸ παντὸς ἐξωτερικοῦ ἢ ἐσωτερικοῦ πολέμου ἐπιθυμία. Πασῶν τῶν πόλεων ἡ προσοχὴ εἶχε στραφῆ πρὸς τὰ ἔργα τῆς εἰρήνης πάντων δὲ τῶν πολιτῶν αἱ προσπάθειαι και ἡ ἀμειψία ἔτεινον εἰς τὴν ἀνάπτυξιν και τὴν καλλιέργειαν τῶν τεχνῶν, δι' ὧν και μόνον αἱ κοινωνία ἀναπτύσσονται και τὰ ἀτομικὰ προάγονται και εὐημεροῦσιν. Αἱ τέχναι αἱ ἐπιστήμαι, ἡ φιλοσοφία και αὐτὴ ἢ πολιτικὴ ἢ φθάσει εἰς τὸ κατακόρυφον τῆς τελειότητος, ἢ ὡς ἀπὸ

(1) Θουκ. I, 97.

τοῦ ἀγαθοῦ και καλοῦ εἶχεν ὑπερβῆ πᾶσαν Ἑλληνικὴν, ὡς μαρτυροῦσι: τὰ σωζόμενα ἔτι λείψανα ἀριστουργημάτων, ἅτινα ἠκρωτηριασμένα ἐκλήρουσαν ἡμῖν οἱ αἰῶνες. Τοσοῦτος δ' ἦτο ὁ καταπλάσας τὰς πόλεις πόθος πρὸς τὴν εἰρήνην, ὅσοι σύμπασαι αἱ νῆσοι και αἱ ναυτικαὶ τῆς Ἑλλάδος πόλεις παρηγοῦντο ἢ ἀπεξενόουντο μέρους τῆς ἰδίας ἀνεξαρτησίας, τιθέμενα: ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς τῶν Ἑλλήνων πολιτείας, ὅπως ἀσφαλέστερον προφυλάσσον οὕτω ἑαυτὰς ἀπὸ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν γειτόνων ἢ τῶν αὐθαρεσιῶν τῶν ἰσχυροτέρων. Αὐτὴ ἢ Σπάρτη και οἱ διατηρούσα τὸ πρότερον κράτος και τὸ γόητρον ἐπὶ τῶν Λακωνιζουσῶν Δωρικῶν πόλεων — ἡσυχαῖα — εἶχεν ἐπικρατήσει εἰς τὴν συνήθη ἀδράκεια και νάρκη, μηδαμῶς ποθοῦσα τὴν διατάραξιν τῆς εἰρήνης. Τοιαύτην ἀθήνη ἡσυχίας και γαλήνης ἔβην παρέιχεν ἢ Ἑλλάς σύμπασα ἀπ' ἀκροῦ εἰς ἀκρον. Ἐὰν δ' ἐξαιρετικῶς τὴν τοιαύτην ἡσυχίαν διεκράσων μικραὶ και ἀσήμενται φυλετικαὶ ἐριδες ἢ καὶ πόλεμοι, ταῦτα πάντα, εἴτε ἐλύοντο εὐθὺς ἀμέσως συμβασιτικῶ τῷ τρόπῳ, ἢ τῇ ταχείᾳ μεσολαβήσει τῶν ἀνδιεφερομένων ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τῆς εἰρήνης. Ἡ ἐπιτελεσθεῖσα οὕτω ἀνάπτυξις και πρόοδος ἐπικρατῆς, ἀνετέλεσεν, ὥστε τὰ μὲν Ἔσοδα τῆς πόλεως Ἀθηνῶν νὰ ἐξισῶνται σχεδὸν εἰς τὸ ἥμισυ, ἔσονται τῶν Ἐσόδων τῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν πόλεων ἀπὸ λαμβανομένων, (1) αἱ δὲ Ἀθηναὶ νὰ καταστῶσι τὸ Πεντικὸν Σχολεῖον πάσης Σοφίας και πάσης τέχνης (2). Τότε ἤμασαν ὁ Φειδίας, ὁ Καλλικράτης, ὁ Κόροιβος, ὁ Μνησικλῆς, ὁ Ἰκτινος και ἄλλοι (3) ὧν τὰ λείψανα τῶν ἔργων κινουσι τὸν θαυμασμὸν ἀπάντων τῶν πεπολιτισμένων. Τότε ὁμοίως ἐδιδάσκοντο ὑπὸ σκηπτοῦ αἱ τραγωδίαί τοῦ Αἰσχύλου, Σοφοκλέους και Εὐριπίδου (4) αἱ πολιτικαὶ και φιλολογικαὶ κωμῆσαι τοῦ Ἀριστοφάνους και ἡ διαλεκτικὴ σοφία τοῦ Σωκράτους και τῶν ἄλλων σοφιστῶν. Κατὰ τὴν τοιαύτην ἐποχὴν εἰς τοσοῦτον τελειότητος εἶχεν ἐξερθῆ τὸ δημοκρατικὸν φρόνημα και τοσοῦτον ἄγνος και ἀδολογία ἢ ὁ παρὰ τῷ Δήμῳ πατριωτισμὸς τῶν πολιτῶν, ὥστε τῶν Δημοσίων ἐπὶ δεκαετηρίδας ὄλας προϊστάντοισι ἐναρετώτεροι τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν, μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ Περικλέους, ὅτε και πάλιν οἱ διάδοχοι αὐτοῦ — «ἴσοι αὐτοῖς μάλλον πρὸς ἀλλήλους ὄντες και ὀρεγόμενοι τοῦ πρώτου ἕκαστος γίγνεσθαι, ἐτρέπαντο καθ' ἡδονὰς τῷ δήμῳ και τὰ πράγματα ἐνδιέδον» (5) ἦτο διεφθιρον και πάλιν τὰ τῆς πολιτείας αἰτίαι.

* *

Ἄτυχως τὴν τοιαύτην πραγματικὴν και ἀθήνη γαλήνην ἤρξατο ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ Περικλέους.

(1) Mure t. V p. 65.
 (2) Θουκ. II, 41.
 (3) Παπαρηγοπούλου Ἱστ. Ἑλ. ἔθνος τόμ. Α, σελ. 528. Καὶ τῶν ἄλλων ὡς τοῦ Φιλοκλέους νικήσαντος τὸν Περικλέα και λαβόντος τὸ ἀριστεῖον τοῦ Εὐφορίωνος, υἱοῦ τοῦ μεγάλου νικήσαντος τὸν Εὐριπίδην τοῦ Ξενοκλέους, Νικητοῦ. Ἀγάθωνος, Ἰωνος και πλείστων ἄλλων, ὧν ἀπὸ τῶν ὀνόματ' ἀτυχῶς περιεσώθησαν. (Παπαρ. Ἱστορία Ἑλλ. ἔθνος τόμ. Α, σελ. 526).
 (4) Θουκ. II, 65.

κλέους νὰ διαταράσῃ ἢ ὀσημέραι αὐξοῦσα και ὀλονέν μεγεθυνομένη δύναιμις τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν. Ἡ τοιαύτη δὲ συσώρευσις δυνάμεως, δόξης πλοῦτου και μεγαλείου, δὲν ἠδύνατο ἢ νὰ ἀφυπνίσῃ τῶν ἄλλων πόλεων, και μάλιστα τῶν Δωρικῶν, τὰς ἀντιζηλίαις, τὸν φθόνον και τὴν ὀργὴν και νὰ ἐξεγείρῃ ἐν τέλει ἀπὸ τῆς νάρκης και τοῦ ληθάργου τὴν ζηλότυπον τῆς Σπάρτης προτέραν ἔχθραν. Ταύτην ἐκορύφωσεν — ὡς ἦν ἐπόμενον — ἡ ὀλίγον ἔπειτα, ἐν ἔτει 432 π. Χ. ἀνάμιξις τῶν Ἀθηνῶν ἐν τῇ μεταξὺ Κερκυραίων και Κορινθίων ἐριδι, ἣτις τείνουσα πρὸς νέαν ἐπέκτασιν και αὐξησιν τῆς δυνάμεως αὐτῶν ἀπὸ τῆς ἀνατολικῆς μέχρι τῆς δυτικῆς ἀκρας τοῦ Ἑλληνικοῦ συμπλέγματος ἀπετέλεσε, κατὰ Θουκυδίδην, τὴν κυριωτάτην τῶν ἀφορμῶν πρὸς ἔκρηξιν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, οὐ τὴν διήγησιν ἀνέλαβε νὰ ἐξιστορήσῃ διὰ τοῦ συγγράμματος αὐτοῦ ὁ Ἀθηναῖος Μέγας Ἱστορικὸς (1).

ΠΩΣ ΚΡΙΝΟΥΣΙΝ Ο ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ, ΟΙ ΑΡΧΑΙΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΝΕΩΤΕΡΟΙ ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ

Μελετώντες τὴν εἰσαγωγικὴν ἐκθεσιν ἦν προτάσσει τῆς ἱστορίας αὐτοῦ ὁ Θουκυδίδης, παρατηροῦμεν, ὅτι ὀλόκληρον τὸ πρῶτον βιβλίον στρέφεται κυρίως περὶ ταῦτα, 1) Εἰς ἐρευναν και ἀνασκόπησιν τῶν μυθικῶν και ἱστορικῶν γεγονότων πρὸ τοῦ πολέμου 2) εἰς ἀνάπτυξιν ὄρισμένων ἐπεισοδίων ἀναγομένων εἰς προγενεστέρας ἐποχάς, ἀσχετῶν ἢ σχετιζομένων πρὸς τὰ ἐξιστορούμενα 3) εἰς ὀξυτάτην κριτικὴν κατὰ τῶν πρὸ αὐτοῦ γραφάντων ποιητῶν και λογογράφων και 4) εἰς διάκρισιν τῶν ἐπενεγκόντων τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον λόγων, οὓς ὁ συγγραφεὺς διαίρει εἰς ἀφανεῖς και φανερούς. Ἰδιαίτατα ὅμως διὰ τοῦ προοιμίου αὐτοῦ, ὁ ἱστορικὸς δύο τινα προτίθεται νὰ καταδείξῃ. Πρῶτον, ὅτι ὁ ρηθεὶς πόλεμος τῶν Πελοποννησίων και Ἀθηναίων, ὑπῆρξε μέγας και ἀξιολογώτατος τῶν προγεγεννημένων και δεύτερον ὅτι τὸ ἔργον τῆς συγγραφῆς αὐτοῦ ὑπερέβαλε πᾶσαν προγενεστέραν ἱστορικὴν μελέτην. Καὶ περὶ μὲν τοῦ πρώτου ἵκανὰ ἐρρήθησαν ἐν τοῖς προτέροις, περὶ δὲ τοῦ δευτέρου ἰδοῦ τίνι τρόπῳ ἀποφαίνεται ὁ ἱστορικὸς. Τὴν ἱστορικὴν ταύτην ἔγραψα «εἰς κτῆσιν και ἐπανειλημμένην μελέτην» — «Κτῆμα ἐς αἰεὶ» — και οὐχὶ ὡς ἀνάγνωσμα ἀπλοῦν και εὐχάριστον ἐκ τοῦ παραχρῆμα, διὰ τοὺς ἀκούοντας ἢ ἀναγινώσκοντας. Καὶ δὲν ἀγνοῶ, ὅτι δυνατὸν νὰ φανῇ ἀτερπῆς τοῖς πολλοῖς, ὡς ἐστερημένη παντὸς τοῦ μυθώδους, ἀλλ' ἔγραψα ταύτην μόνον δι' ἐκείνους τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες θὰ θελήσωσι σαφῶς νὰ μάθωσι τὰ γενόμενα και νὰ ὀφελθῶσιν ἐξ αὐτῶν, κρίνοντες ἀσφαλῶς περὶ τῶν μελλόντων, ὀπότεν — κατὰ τὸν ἀνθρώπειον νόμον — ἐπανέλθωσι ποτε ἐν τῷ κόσμῳ παρόμοιαι περιστάσεις.» (2)

* *

Τὸ ἀκριβὲς και ὀρθὸν τῆς κρίσεως ἀνεγνώρισαν και ἐκύρωσαν πάντες οἱ μετέπειτα ἀρχαῖοι και νεώτεροι ἱστορικοὶ και κριτικοὶ, οἱ περὶ Θουκυδίδου ἀσχολη-

(1) Mure t. V. p. 65.
 (2) Θουκ. I, 22 Μυλλέρου τόμ. 2 σελ. 373 Croiset t. IV p. 113.

μένου περί των Πλαταιαίων, ὧν τὸ μόνον ἐγκλημα ἦν, ὅτι ἐτάχθησαν ὑπὲρ τῶν Ἀθηναίων — ἀμυνόμενοι δὲ ὑπὲρ τῆς ἰδίας πόλεως, τοσοῦτον ἔδειξαν ἠρωισμόν, ὥστε καὶ τοῦτο μόνον ἔδει: νὰ κινήσῃ τὸν θαυμασμόν τῶν Λακεδαιμονίων — «αὐτοὺς μὲν οὐκ ἐλάσσους διακασίων, Ἀθηναίων δὲ πέντε καὶ εἴκοσι οἱ ξυνεπολιορκούντο διέφθειραν γυναίκας δὲ ἠνδραπώδησαν... τὴν δὲ πόλιν ἐκ θεμελίων καθείλον.» (1)

ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ

Κατὰ τὸν ἀρχαῖον βιογράφοι τοῦ ἱστορικοῦ Μαρκελλίνου, οἱ μὲν κατέτεμον τὸ ἔργον εἰς τρισκαίδεκα ἱστορίας, οἱ δ' ἄλλοι ἄλλως. Ἐκράτησεν ὁμοῦς ἡ διαίρεσις εἰς ὀκτώ βιβλία, ὡς καὶ νῦν φέρεται αὕτη (2). Ἐὰν τὸ ὅλον σύγγραμμα τοῦ Θουκυδίδου εἶχε συντελεσθῆ ἐξ ὀλοκλήρου καὶ δὲν διεκόπτετο κατὰ τὸ εἰκοστὸν πρῶτον ἀπὸ τοῦ πολέμου ἔτος, θὰ διηρεῖτο εἰς τρία ἴσα μέρη, — ἐκτὸς τοῦ Προλόγου — ἀνάλογα καὶ κάλλιστα πρὸς ἄλλα συναρμολογημένα.

Οὕτω τὸ πρῶτον ἐξ αὐτῶν (βιβλ. II, III, καὶ IV) θὰ περιελάμβανε τὰ ἀπὸ τῆς εἰσβολῆς τῶν Πελοποννησίων εἰς Ἀττικὴν μέχρι τῆς εἰρήνης τοῦ Νικίου, ἤτοι τὸν πρῶτον δεκαετῆ πόλεμον (3) τὸν βραδύτερον κληθέντα ὑπὸ τοῦ Λυσίου «Ἀρχιδάμειον» (4). Τὸ δεύτερον μέρος «τὴν διάμεσον ἀνακωχὴν καὶ τὰ Σικελικά» (βιβλ. IV, V καὶ VI) ἤτοι τὴν κατὰ Θουκυδίδην καλουμένην «ὑποπτιν ἀνακωχὴν καὶ διὰ μέσου ξύμβασιν» (5). Καὶ τὸ τρίτον μέρος, οὐ ἀτυχῶς μόνον τὸ ὀγδοὸν βιβλίον περιεσώθη, θὰ περιεῖχε τὸν «Ἰσπερον πόλεμον» (6) ὃν ὁ Ἰσοκράτης καὶ Δημοσθένης ἐκάλεσαν «Δεκελειακόν». Ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ ὀγδοῦ τούτου βιβλίου ἠγέρθησαν πολλὰ ὑπόνοιαι περὶ τῆς δῆθεν γνησιότητος αὐτοῦ, ἄλλων ἀποδόντων αὐτὸ εἰς τὴν θυγατέρα τοῦ ἱστορικοῦ καὶ ἄλλων εἰς τὸν Ξενοφῶντα (7). Εἰς τὰς ὑποθέσεις ταύτας ἀφορμὴν παρέσχον κυρίως ἡ ἔλλειψις δημηγοριῶν καὶ τὸ μὴ ἐπεξεργασμένον τοῦ ὕφους (8). Ἀλλ' οἱ σπουδαιότεροι τῶν κριτικῶν καὶ συγγραφέων παραδέχονται, ὅτι ἡ περὶ τὴν σύνθεσιν διαφορὰ καὶ ἡ παντελής ἔλλειψις δημηγοριῶν ἐκ τοῦ ὀγδοῦ βιβλίου, ἐξηγοῦνται ἐκ τοῦ ὅτι ἐνεκα τοῦ ἐπισυμβάντος θανάτου τοῦ συγγραφέως δὲν εἶχε προφθάσει οὗτος νὰ ἐπεξεργασθῆ αὐτὸ τελείως (9). Ὅπως δὲ ποτε ἐκ διαφορῶν χωρίων τοῦ Θουκυδίδου, πειθόμεθα ὁμοίως, ὅτι ἂν καὶ κατὰ τὴν γνώμην τῶν συγγραφέων, δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐπεξεργασθῆ τὸ ὀγδοὸν τοῦτο βιβλίον τῆς συγγραφῆς αὐτοῦ ὁ Θουκυδίδης, μόλα ταῦτα αἱ περὶ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου σημειώσεις αὐτοῦ, ἐφθانون πέραν τοῦ ρηθέντος βι-

βλίου. Καὶ πρῶτον, ἐκτὸς τοῦ ὅτι πλειστάκις ἀναφέρεται ἡ διάρκεια τοῦ πολέμου ὅλου (1) εὐρίσκονται ἐν τῇ Δημηγορίᾳ τῶν Ἀθηναίων πρέσβειων, τὴν ἀκόλουθον φράσιν — «ὕμεις γ' ἂν οὖν εἰ κχθελόντες ἡμᾶς ἀφῆξατε κλ.» — (2) ἐξ ἧς ἐμμέσως δύναται τις νὰ συμπεράνηται, ὅτι προσέθηκε ταύτην, μετὰ τὸ πέραν τοῦ πολέμου, ὅτε δηλονότι οἱ Λακεδαιμόνιοι εἶχον καταλύσει τὸ κράτος τῶν Ἀθηνῶν (3). Ἀλλ' ἔτι ἐναρτίστερον ἀποδεικνύεται τοῦτο, ἐκ τῆς μαρτυρίας τοῦ Μαρκελλίνου γράφοντος «Ἀφ' οὗ μὲν γὰρ ὁ πόλεμος ἤρξατο, ἐσημειοῦτο τὰ λεγόμενα ἅπαντα καὶ τὰ πραττόμενα... ὕστερον δὲ συνέταξε μετὰ κάλλους ἐξ ἀρχῆς μόνον ἐσημειοῦτο διὰ τὴν μνήμην.» (4). Ἀντιθέτως ὁμοῦς πρὸς τὰ ἀνωτέρω εἰρημένα, ἀνευρίσκωμεν τὰ παρὰ τοῦ ἰδίου Θουκυδίδου λεγόμενα, ὅτι οὐκ ἔγραψεν «ὡς ἕκαστα ἐγένοντο» (5) καὶ αὐτὰ, οὐκ αὐτὸς ὁ βιογράφος αὐτοῦ ἀντιθέτως πρὸς τὰ προρηθέντα ὑπ' αὐτοῦ ἀναφέρει ἄλλαχού: «μετὰ τὴν φυγὴν αὐτοῦ, διατρίβων ἐν Σκαπτῇ ὕλῃ ὑπὸ πλατάνῳ ἔγραψεν» (6). Ἀλλὰ καὶ ἂν ταῦτα πάντα, οὐδὲν μέγα ἀποδεικνύουσιν ἡ ὀρθότης τῆς τελευταίας ταύτης γνώμης πιθανώτερα δεικνύται ἐκ τῶν ἀκολουθῶν. Ἐκ διαφορῶν δηλονότι ἀφηγήσεων τοῦ Θουκυδίδου, αἰτινες καίτοι ὀρθαί καθ' ἑαυτὰς, ὅταν ἐγράφησαν, ἐληφθησαν ὁμοῦς ἐν ἀντιφάσει πρὸς τὰ κατωτέρω ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου ἱστοροῦμενα, ἅτινα ἀποδεικνύουσιν, ὅτι ἔγραψε «ὡς ἕκαστα ἐγένοντο» καὶ οὐχὶ βραδύτερον, ἢ τοι μετὰ τὸ πέραν τοῦ πολέμου καὶ ἐπὶ τῇ βίβασι: δηλαδὴ τῶν διαφορῶν αὐτοῦ σημειώσεων. Λάβωμεν ἐν παραδείγματι. Περιγράφων ὁ Θουκυδίδης λ. χ. τὴν κατὰ τὸ πέμπτον ἔτος γενομένην εἰσβολὴν τῶν Πελοποννησίων εἰς Ἀττικὴν, χαρακτηρίζει ταύτην, ὡς χαλεπωτάτην μετὰ τὴν δευτέραν, τὴν κατὰ τὸ δεύτερον δηλονότι ἔτος τοῦ πολέμου γενομένην (7). Τὴν δευτέραν ὁμοῦς ταύτην εἰσβολὴν περιγράφει ὡς ἐξῆς «τῆ δὲ εἰδολῇ ταύτῃ πλείστον τε χρόνον ἐνέμειναν καὶ τὴν γῆν πᾶσαν ἔτιμον ἡμέρας γὰρ τεσσαράκοντα μάλιστα ἐν τῇ γῇ τῇ Ἀττικῇ ἐγίνοντο» (8). Ἐκ τῆς παραθέσεως ἡδὴ ἀμφότερων τούτων τῶν χωρίων, γίνεται ὀρθόν, ὅτι ἀμφότερα ταῦτα, ἐγράφησαν πρὸ τῆς κατὰ τὸ δέκατον ἔννατον γενομένης εἰσβολῆς, ἣτις «πασῶν τῶν ἄλλων προγενεστέρων καὶ σπουδαιότερα καὶ διαρκεστέρᾳ μαρτυρεῖται, ἀφ' οὗ κατὰ ταύτην ἢ μὲν Δεκέλεια ἐτεχίσθη, ὁ δὲ στρατὸς τῶν Πελοποννησίων διαρκῶς πλέον καὶ μέχρι πέρατος τοῦ πολέμου ἔμεινεν ἐπὶ τοῦ Ἀττικοῦ ἐδάφους» (9).

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΗ ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ

Τὰ κατὰ τὸν πόλεμον, ὡς γράφει ὁ Θουκυδίδης «Γέγραπται ὡς ἕκαστα ἐγένετο κατὰ θέρη καὶ χειμῶνας» (10). Εἰς τὴν διαίρεσιν ταύτην, ἀφορμὴν ἴσως πα-

- (1) Θουκ. I, 13, II 65, V, 26.
(2) Θουκ. I, 77.
(3) Μυλλέρου τόμ. 2 σελ. 370 ὑπόσημ. (3).
(4) Μαρκελλίνου § 47.
(5) Θουκ. I, 1 καὶ V, 26.
(6) Μαρκελλίνου § 25.
(7) Θουκυδ. III, 26.
(8) Θουκυδ. II, 57.
(9) Θουκυδ. VII, 18. Mure t. v p. 11 ἔνθα καὶ ἄλλα πολλά παραδείγματα τοιαῦτα.
(10) Θουκ. I, 1 καὶ V, 26.

(1) Θουκ. III, 68.
(2) Μαρκελλίνου Θουκυδίδου Βίος § 58.
(3) Θουκυδ. V, 20 24 καὶ 26 ἐν τέλει.
(4) Θουκυδ. V, 26.
(5) Mure T. V. p. 119.
(6) Θουκ. V, 26.
(7) Μαρκελλίνου § 43 καὶ 44 «Οὐ γυναικείας τῆν φύσεως τοιαύτην ἀρετὴν τε καὶ τέχνην μιμήσασθαι» οὐδὲ Ξενοφῶντος ἐστὶν ὁ χαρακτήρ μονοουχί βοῶν.
(8) Μυλλέρου τόμ. 2 σελ. 370 Alexis Pierron p. 344 Mure t. V. σελ. 50 καὶ Διον. Ἀλικαρν. § 16.
(9) Καὶ αὐτὸς ὁ ἀνώνυμος βιογράφος τοῦ Θουκυδίδου λέγει «σφάλονται γὰρ μὴ Θουκυδίδου εἶναι τὴν ὀγδόην». Ἀνώνυμος § 8 ὅρα καὶ Μαρκελλίνου Θουκυδ. Βίος § 44.

ΠΗΓΑΙ ΠΡΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΝ

Ἐγγραφή κατὰ κόρον, ὅτι παῖς ἔτι ὢν ὁ Θουκυδίδης καὶ παρατυχὼν ἐν Ὀλυμπίᾳ κατὰ τὴν ἀνάγκωσιν τῶν ἱστοριῶν τοῦ Ἡρόδοτου, ὑπὸ τοσοῦτου κατελήφθη ἐνθουσιασμοῦ, ὥστε ἀφθονα ἔρρευσαν τὰ δάκρυα ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν του. (1) Τοῦτο δ' ἰδὼν ὁ Ἡρόδοτος καὶ στραφεὶς πρὸς τὸν πατέρα τοῦ Θουκυδίδου, εἶπεν αὐτῷ «ὦ ὦλορε, ὄργῃ ἢ φύσει τοῦ υἱοῦ σου πρὸς μαθήματα.» (2) Ἀλλ' ἡ τοιαύτη παράδοσις φαίνεται καθ' ὅλα ἀνακριβής (3) οὐ μόνον διότι ἐπὶ εἰκοσιπενταετίαν βλῆν ὁ μέλλων ἱστορικός, ἀπέσχε πάσης συγγραφῆς, ἀλλὰ καὶ διότι οὐδεμίαν ἐποίησατο ποτὲ μνείαν, βραδύτερον, τοῦ Ἡροδότου, ἐν τῇ ἰδίῃ συγγραμμάτι. Κατὰ τὴν κρατούσαν μάλιστα γνώμην, δριμύτατα φαίνεται ἐπιτεθεὶς καὶ κατ' αὐτοῦ ἔτι τοῦ Ἡροδότου, ὡς συμπεριλαβὼν καὶ αὐτὸν μετὰ τῶν ἄλλων, πρὸ αὐτοῦ λογογράφων, οὐς κακίζει «ὡς ἄκριτα, μυθώδη καὶ πρὸς ἠδονὴν ἢ πρὸς διδασκαλίαν γράψαντας.» (4) Ὁ δὲ Μύλλερους χωρῶν περαιτέρω, — ἀδελφὸν ποῦ στηριζόμενος — ἀποφαίνεται: ὅτι πιθανώτατα οὐδὲ τὸ σύγγραμμα τοῦ Ἡροδότου ἀνέγνωσε καὶ ὁ Θουκυδίδης (5). Ἐξ ὧν δ' ὁ ἴδιος ἱστορικός ἀναφέρει — ἂν καὶ ὀλιγα ἀπίθανα — οὐδένα ἄλλον ἐκτὸς τοῦ Ὀμήρου καὶ Ἑλλαντικοῦ, φαίνεται δεικνύων, ὅτι ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν κατὰ τὴν σύνταξιν τῆς ἱστορίας αὐτοῦ. Ὁμοῦς κατὰ τὰ παρὰ τοῦ Θουκυδίδου λεγόμενα, πρὸς συγγραφὴν τοῦ ἔργου αὐτοῦ, ἐστηρίχθη ἐφ' ὧν εἶδεν ἡ ἡκούσεν ὁ ἴδιος καὶ ἐπὶ τῶν πληροφοριῶν ἃς περὶ τοῦ πολέμου ἐλάμβανε παρ' ἄλλων, πυνθανόμενος οὐχὶ ἐκ τοῦ παρατυχόντος, ἀλλ' ἐλέγχων καὶ μετ' ἀκριβείας ἐπεξερχόμενος τὰς ὑπὸ τῶν ἄλλων προσκομιζόμενας αὐτῷ πληροφορίας, διότι ὡς παρατηρεῖ «οἱ παρόντες τοῖς ἔργοις ἐκάστοις, οὐ ταῦτα περὶ τῶν αὐτῶν ἔλεγον, ἀλλ' ὡς ἐκατέρων τις εὐνοίας ἢ μνήμης ἔχει» (6) Εἰδικώτερον δὲ περὶ τῆς συντάξεως τῶν Δημηγοριῶν γράφων, ἀναφέρει, ὅτι ἐπειδὴ ἦν «χαλεπὴ ἢ ἀκριβής διαμνημόνευσις τῶν τοιοῦτων λόγων, ἠναγκάζετο, οὐχὶ σπανίως νὰ θέτῃ ἐν τῇ στόματι τῶν ρητόρων, ὅσα ἐφαίνοντο αὐτῷ, ἐγυῖατα πρὸς τὰ ὑπ' αὐτῶν λεχθέντα καὶ σύμφωνα πρὸς τὰς γνώμας τῶν λαλούντων καὶ πρὸς τὰς περιστάσεις αὐτάς.» (7) Ἦντησεν ἐπομένως τὴν πρὸς συγγραφὴν ὕλην τῆς ἱστορίας αὐτοῦ ὁ Θουκυδίδης, οὐχὶ ἐκ τῶν βιβλίων ἢ τῶν ἐπισήμων ἐγγράφων, ἀλλ' ἐξ ὧν ἐξ αὐτοφίας αὐτὸς ἔμαθεν ἢ αὐτὸς παρ' ἄλλων ἤκουσε. Τὰς τοιαύτας πληροφορίας τοῦ ἱστορικοῦ, ὡς παρατηρεῖ ὁ Μύλλερους, εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐλέγξωμεν ἡμεῖς σήμερον, ἀφ' οὗ οὐδ' ἔχουν σῶζεται τῶν προφορικῶν ἐκείνων παραδόσεων, ἐφ' ὧν ὁ Θουκυδίδης βραδύμενος ἔγραψεν. (8) Ἀλλ' ἐὰν τοῦτο ἀδυνατούμεν νὰ πράξωμεν, δυνάμεθα ὁμοῦς εὐκόλως

(1) Μυλλέρου τόμ. 2 σελ. 365 Groiset t. IV p. 119.
(2) Ἀριστοφ. Νεφέλαι στ. 615.
(3) Θουκ. VI, 26 «μηνῶν δὲ τεσσαρῶν χειμερινῶν».
(4) Μυλλέρου τόμ. 2, 365 Groiset t. IV p. 119.
(5) Διονύσιος Ἀλικαρν. § 9.
(6) Θουκυδ. IV, 76.
(7) Θουκυδ. IV, 101.
(8) Θουκυδ. IV, 78 καὶ 106.
(9) Θουκυδ. IV, 78, 79.
(10) Θουκ. IV, 89 καὶ 102.
(11) Mure t. v. p. 124, ἔνθα πλείστα ἀναφέρονται παραδείγματα ἄλλα.

(1) Ἐκ τῶν τοῦ Σουῖδα Didot Observ. Prelim. t. I. p. CLIX. Alexis Pierron p. 342.
(2) Μαρκελλίνου § 54.
(3) Alexis Pierron p. 334.
(4) Θουκ. I, 21.
(5) Μυλλέρου τόμ. 2 σελ. 363.
(6) Θουκυδ. I, 22.
(7) Ὡς ἂν ἄνω' ἀλλὰ περὶ τούτων κατωτέρω γενήσεται εὐρύτερος λόγος.
(8) Μυλλέρου τόμ. 2 σελ. 371.

νά παρατηρήσωμεν, ὅτι οὐ μόνον τὸ ἀρχαιολογικὸν μέρος τῆς συγγραφῆς, αὐτοῦ, ὡς ἀπεκάλεσαν οἱ ὑπομνηματισταὶ — τὴν Ἐισαγωγικὴν ἔκθεσιν — ἀλλὰ καὶ τὰ διάφορα ἐπεισόδια καὶ αἱ παρεκβάσεις, αἱ ἀπαντῶσαι, ἐν τε τῇ προοιμίῳ καὶ τοῖς ἄλλοις βιβλίοις τοῦ Θουκυδίδου, εἶναι ἀδύνατον νὰ στηρίζωνται ἐπὶ μόνον τῶν προφορικῶν παραδόσεων, ὡς φαίνεται θέλων νὰ δείξῃ ὁ συγγραφεὺς. Ἐν ἄλλαις λόγοις οὕτε τὰ Τρωϊκά, οὕτε τὰ περὶ Μίνως καὶ τοῦ ἐν Ἑλλάδι ληστρικοῦ βίου οὕτε τὰ περὶ Πεισιστρατιδῶν, οὕτε τὰ περὶ συνωμοσίας τοῦ Κύλωνος καὶ πλείστα ἄλλα, ὅσα μνημονεύει ἔμαθεν ἐκ παραδόσεων καὶ μόνον ὁ Θουκυδίδης. Εἰδικώτερον τὰ περὶ ἐπεισοδίων ἔχουσιν ὡς ἔπεται:

Α') Τὰ περὶ Κυλωνείου ἄγους, ἤτοι τὰ τῆς συνωμοσίας ἐπὶ Κύλωνος (1) Β') Τὰ περὶ τοῦ Χαλκιοῖκου ἄγους, ἐν ᾧ ἐκτίθενται τὰ περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Πausανίου (2) Γ') Τὰ περὶ τοῦ Μηδισμοῦ τοῦ Θεμιστοκλέους καὶ αἱ περὶ τοῦ ἀνδρὸς κρίσεις τοῦ συγγραφέως (3) Δ') Τὰ περὶ καθαρισμοῦ τῆς Δήλου (4) Ε') Τὰ περὶ ἐξώσεως τῶν Πεισιστρατιδῶν (5) ΣΤ') Τὰ περὶ τῆς δυναστείας ἐν Ἀκαρνανίᾳ Ἀλκμαίωνος τοῦ Ἀμφιάρεω (6) Ζ') Τὰ ἐν Ἀττικῇ ἐπὶ Θησεῶς κρατοῦντα (7) Η') Τὰ περὶ τοῦ βασιλείου τῶν Ὀδρυσῶν (8) Θ') Τὰ περὶ πληθυσμῶν ἐν Σικελίᾳ (9) καὶ τὰ περὶ λοιμοῦ (10). Ἐὰν ἐξ αὐτοῦ ἀφαιρέσωμεν τὰ τρία τελευταῖα (II, Θ καὶ I), ὧν τὰ μὲν δύο πρῶτα ἐπεξηγοῦσι τὰ ἐν τῷ πολέμῳ συμβάντα, παρέχοντα ἡμῖν πολλὰς πληροφορίας περὶ τῶν κατοίκων καὶ τῶν διαφορῶν πληθυσμῶν ἐν Ὀδρυσαῖς καὶ Σικελίᾳ, ὡς καὶ τὰ περὶ λοιμοῦ, οὗ ἡ ἐξιστόρησις δὲν εἶνε καὶ ὅλως ἄσχετος—ὡς ὑπὸ πᾶσιν κρίνεται (ἡ περιγραφὴ τῆς νόσου ἰατρικῶς—γεννάται ἡ εὐλογος ἀπορία, τίνα λόγον ἔχει ἡ παρεμβολὴ τῶν ἐτέρων ἐπὶ εἰς τὴν σύνταξιν τῆς τοιαύτης Ἱστορίας; Κατὰ τὸν Croiset, ὁ Θουκυδίδης προτοῦ ἀρξῆται τῆς μελέτης τῶν κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον, ἐποίησατο πλείστα ἐρεῦνας καὶ μελέτας περὶ τῆς Ἀρχαιοτέρης Ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος, ὡς τοῦτο ἄλλως τε ἐμοσῶνται καὶ ἐξ ὅλου τοῦ ὑποκειμένου αὐτοῦ. Μελετῶν ἐπομένως, ἀναλύων καὶ συγκρίνων ταῦτα ὁ Θουκυδίδης ἔφθασεν εἰς συμπέρασματα καὶ γνώμας ἄλλοιαις τῶν κρατουσῶν. Τὰ πορίσματα αὐτοῦ δὲ ταῦτα, ἀνατρέποντα τὰς πλάνας τῶν πρὸ αὐτοῦ γραφάντων, ἠθέλησε νὰ ἀνασκευάσῃ ὁ συγγραφεὺς, παρεμβάλλων αὐτὰ, καθ' ὅσον τοῦτο ἦν δυνατόν, καὶ συνδέων πρὸς τὰ ὑπ' αὐτοῦ ἱστορούμενα, ὅπως δυναθῆν νὰ καταδείξῃ τὸ σφαιερὸν τῶν πρὸ αὐτοῦ ταῦτα διαπραγματευθέντων καὶ διδάξῃ τοὺς συγχρόνους αὐτῷ, πῶς ταῦτα ἀκριβῶς εἶχον κατὰ τὰς ὑπ' αὐτοῦ γενομένας μελέτας καὶ ἐρεῦνας. (11)

(1) Θουκυδ. I § 126.
 (2) Θουκ. I, 127—131.
 (3) Θουκ. I, 136—8.
 (4) Θουκ. III § 104.
 (5) Θουκ. I, 20 καὶ VI, 54—59.
 (6) Θουκυδ. II, 102.
 (7) Θουκυδ. II § 15.
 (8) Θουκ. II, 406 καὶ ἐφεξῆς.
 (9) Θουκ. VI § 1.
 (10) Id. II 47—54.
 (11) Ὅρα Θουκυδίδου I, 20 καὶ Mure t. V. σελ. 150—151.

Ὁρθότατα ἐπομένως παρατηρήθη, ὅτι μελετῶν καὶ συγκρίνας τὰ παρ' ἄλλων γραφέντα, ἔφθασεν εἰς ἴδια συμπέρασματα καὶ κρίσεις, ἀντιθέτους ἐν πολλοῖς πρὸς τὰς παρὰ τῶν ἄλλων ὑποστηριζόμενας. (1) Τοῦ μαρτυρεῖται καὶ ἐκ τῆς ἐπιθέσεως τοῦ Θουκυδίδου κατὰ πάντων τῶν πρὸ αὐτοῦ ποιητῶν καὶ λογογράφων, ὧν τὰ πλείστα συγγράμματα, οὐ μόνον ἀνέγνωσεν, (2) ἀλλὰ καὶ οὐκ ὀλίγα ἐξ αὐτῶν ἴσως παρέλασε δανεισθεῖς (3).

Ἐκ πάντων τῶν ἀνωτέρω, δῆλον νομίζομεν γίνεσθαι, ὅτι ἐκτὸς τῶν ὄσων ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως ἐγνώρισεν ἢ παρ' ἄλλων ἤκουσε καὶ ἔμαθεν ὁ Θουκυδίδης, ἐχρησίμευσαν αὐτῷ πρὸς συγγραφὴν 1) τὰ τῶν προγενεστέρων ποιητῶν καὶ λογογράφων ἔργα 2) αἱ ἀπανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος, ἐν ταῖς πόλεσι καὶ τοῖς ἱεροῖς σωζόμεναι ἀναθηματικαὶ καὶ ἐπιτύμβιαι στήλαι 3) τὸ διάφορα μνημεῖα καὶ τὰ ἐν τοῖς ἀρχαίοις δημοσῖα ἔγγραφα, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ αἱ διάφοροι περὶ εἰρήνης καὶ ἀνακωχῶν συνθήκαι (4) καὶ 4) αἱ ἐπισήμοι προφορικαὶ τῶν στρατηγῶν ἀναγγελίαι καὶ ἐπιστολαί. Κατὰ κανόνα αἱ ἀπὸ τῶν στρατηγῶν ἐκ τῆς οἰκείας πολιτείας γινόμεναι πολιτικαὶ ἀναγγελίαι ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν διπλωματικαὶ τοιαῦται, ἐγίνοντο εἰ ἐμπίστων ἀγγέλων, οἵτινες ἀφικνούμενοι ἐξέθετον προφορικῶς τὰ ἐντελθέντα, ἐνώπιον τῶν ἀρχόντων τῶν βουλῶν ἢ καὶ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Δήμου, κατὰ τὰ νόμιμα ἐκάστης πόλεως. Αἱ τοιαῦται ἐπισήμοι ἀναγγελίαι, καίτοι προφορικῶς γινόμεναι, ἐκ μὴ ἐστενογραφουῦντο, βεβαίως ἐγράφοντο καὶ ἐπισημοποιούμεναι ὑπεγράφοντο παρὰ τῶν ἀρμοδίων, κατατιθέμεναι εἴτα εἰς τὰ τῶν διαφορῶν πόλεων ἀρχεῖα, πρὸς φύλαξιν καὶ διατήρησιν. Σπανίως δὲ καὶ ἐξαιρετικῶς ἐγένετο χρῆσις, — ὡς φαίνεται, — τῶν γραπτῶν καὶ ἐπισήμων ἀναγγελιῶν. Τοιαύτην τινα γραπτὴν ἀναγγελίαν δὴλ. ἐπιστολὴν, πληροφορομένην, ὅτι ἔπεμψε δι' ἐπίτηδες κομιστοῦ ἐκ Σικελίας εἰς Ἀθήνας ὁ Νικίας, φοβούμενος — ὡς ἀναφέρει ὁ Θουκυδίδης — «μὴ οἱ πεμπόμενοι ἢ κατὰ τοῦ λέγειν ἀδυνασῶν ἢ καὶ μνήμης ἐλλειπεῖς γιγνόμενοι ἢ τῷ ὄχλῳ πρὸς χάριν τι λέγοντες οὐ τὰ ὄντα ἀπαγγέλλωσιν, ἔγραψεν ἐπιστολὴν, νομίζων οὕτως ἂν μάλιστα τὴν αὐτοῦ γνώμην μηδὲν ἐν τῷ ἀγγέλῳ ἀφανισθεῖσαν μαθόντας τοὺς Ἀθηναίους βουλευσασθαι περὶ τῆς ἀληθείας». (5) Τὴν τοιαύτην ἐπιστολὴν ὀλόκληρον ἀνευρίσκομεν ἐν τῷ ἑβδόμῳ βιβλίῳ τῆς Ἱστορίας τοῦ Θουκυδίδου (6). Ἐκ τοῦ προοιμίου ὁμοίως ταύτης — «τὰ μὲν πραχθέντα ἐν ἄλλαις πολλαῖς ἐπιστολαῖς ἴστε», — δυνάμεθα νὰ εἰκάσωμεν ἀσφαλῶς, ὅτι ἡ χρῆσις τῶν ἐγγράφων τοιούτων, πολιτικῶν ἀναγγελιῶν, δὲν ἦτο καὶ

(1) Mure t. V, 97.
 (2) Μυλλέρου τόμ. 2, σελ. 363.
 (3) Mure t. V. p. 109.
 (4) Ὅρα τοιαύτας Θουκυδ. I, 132—4. III, 57 V, 18 23 47, 56.
 (5) Θουκ. VII, 8.
 (6) Θουκ. VII, 11—15.

πολλάκις νὰ ὑποβάλληται εἰς τὸν αὐτὸν κόπον, εἰς ὃν ὁ μεταφραστὴς συμβολικῶν τηλεγραφημάτων—ὧν ἀπόλωσε τὴν κλεῖδα — ἢ εἰς τὴν ἐρμηνεῖαν γρίφων. (1) Πολλοὶ ἐκ τῶν Δημηγοριῶν τῶν ἐπιτυχάνουσι τοσοῦτον δυσκατάληπτοι ἢ καὶ ἐπὶ τοσοῦτον ἐπεξεργασμένοι τὸ ὕφος καὶ συνεσφιγμένοι τὴν ἔννοιαν, ὥστε ὡς παρατηρεῖ ὁ κριτικὸς Mure, οὐδεὶς εὐσυνειδήτως, ἐρωτώμενος, θὰ ἀπήντα, ὅτι ἀνέγνωσε ταύτας τὸ πρῶτον μετ' αἰσθήματος ἀληθοῦς εὐχαριστήσεως. Ἀλλὰ καὶ μεθ' ὅλας τὰς ἀστηγὰς τῶν κριτικῶν κρίσεις, οὐδεὶς ὑπάρχει ὁ μὴ ἀναγνωρίζων καὶ μὴ ὁμολογῶν, ὅτι ἐφ' ὅσον περισσότερο μελετᾶται καὶ γνωρίζεται τὸ ἔργον τοῦ Θουκυδίδου, ἐπὶ τοσοῦτον περισσότερο καὶ ἀγαπᾶται καὶ ἀποθαυμάζεται. (2)

ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΗ ΔΕΙΝΟΤΗΣ

Ὁ ἱστορικὸς Macaulay γράφων περὶ τοῦ σχηματισμοῦ τῆς ἀγγλικῆς γλώσσης ἀνέφερεν, ὅτι «οὐ μόνον ἄλλης πλὴν τῆς Ἑλληνικῆς ὑποδεεστέραν καὶ τὸν πλοῦτον, τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἰκανότητα, τῶν ἐκφρασιῶν τῶν διανοημάτων καὶ αἰσθημάτων τοῦ ἥρωος καὶ τοῦ φιλοσόφου, ἐθεώρει τὴν Ἀγγλικήν». Περὶ τοῦ Θουκυδίδου δὲ γράφων ἀλλαχοῦ, προσετίθει, ὅτι «ἡ διήγησις τῆς ἐν Σικελίᾳ στρατείας αὐτοῦ εἶνε ἀληθὲς ἀριστοῦργημα, οὐ ὅμοιον, ἐν λόγῳ, ἐν οὐδεμᾷ γῶρα καὶ ἐν οὐδενὶ χρόνῳ ἐγγραφή, υπερβαῖνον κατὰ τελειότητα καὶ αὐτὸν ἔτι τὸν ἀπαρβύλλον περὶ Στεφάνου λόγον τοῦ Δημοσθένους». Τῶντι, τοιαύτη εἶνε ἡ δύναμις καὶ ἡ περιγραφικὴ δεινότης τοῦ Θουκυδίδου καὶ τοιοῦτον τὸ ἀποφθεγγόμενον καὶ ἀξιωματικὸν τῶν χαρακτηρισμῶν καὶ ὀρισμῶν αὐτοῦ, ὥστε, ὡς δικαίως ἐλέχθη, ὅτι ὅπως ἀποκρίσθη ἀκριβῶς τὴν ἔννοιαν ἐνίων ἐξ αὐτῶν, θὰ ἠεὶ ἀναγκάσεται νὰ πληρώσῃ ὀλοκλήρους σελίδας ἀνευ πύλλου ἐπιτυχίας. Τὸ τοιοῦτον ὅμως παρὰ πολλῶν ἐθεωρήθη ὡς μέγα πρότερον, παρ' ἐνίων δὲ ἐκρίθη ἐν πολλοῖς καὶ ὡς ἐλάττωμα. Τοῦτο δὲ οὐκ οὐκί σπανίως ὁ ἱστορικὸς πειρώμενος δι' ἐλεγχτικῶν πλείστα νὰ σημάνῃ πράγματα καὶ νὰ συμπεριλάβῃ οὐκ ὀλίγας ἐννοίας, καθίσταται ἐπὶ τοσοῦτον ἀσαφὴς καὶ σκοτεινὸς, ὥστε ἡ κατανόησις αὐτοῦ καθίσταται δυσχερεστάτη καὶ ὑπὲρ τὸ δέον ἐπίπονος. Δύναται ἐπομένως ἡ μελέτη τοῦ συγγράμματος τοῦ Θουκυδίδου νὰ ἐξομοιωθῇ ἐν πολλοῖς πρὸς τὴν κριτικὴν κληρονομίαν ἐξελθόντος πρὸς θήραν, ἐν ἑκτεταμένῳ καὶ γραφικωτάτῳ πεδιάδι, ἣν διασχίζει τις εὐχρηστῶς καὶ τερπνῶς πρὸς ὄραν, ἀλλ' ἦν—κατ' ἀποκρίσεις—διαχωρίζουσι καὶ διακόπτουσιν ὅτε μὲν πυνάδαση, ὅτε δὲ βαθύτατα ἔλη καὶ ἀπότομοι χάρματα, ὅς ὅπως ὑπερβῆ καὶ ὑπερηγήσῃ, ἀναγκάσεται νὰ ὑποβληθῇ εἰς τεραστίους πολλακίς κόπους, ὅπως φθάσῃ εἰς τὸ ἀντιπέραν μέρος τῆς πεδιάδος. (3) Ὁ μελετῶν τὰς δημηγορίας αὐτοῦ ἀναγκάζεται οὕτω

πολλάκις νὰ ὑποβάλληται εἰς τὸν αὐτὸν κόπον, εἰς ὃν ὁ μεταφραστὴς συμβολικῶν τηλεγραφημάτων—ὧν ἀπόλωσε τὴν κλεῖδα — ἢ εἰς τὴν ἐρμηνεῖαν γρίφων. (1) Πολλοὶ ἐκ τῶν Δημηγοριῶν τῶν ἐπιτυχάνουσι τοσοῦτον δυσκατάληπτοι ἢ καὶ ἐπὶ τοσοῦτον ἐπεξεργασμένοι τὸ ὕφος καὶ συνεσφιγμένοι τὴν ἔννοιαν, ὥστε ὡς παρατηρεῖ ὁ κριτικὸς Mure, οὐδεὶς εὐσυνειδήτως, ἐρωτώμενος, θὰ ἀπήντα, ὅτι ἀνέγνωσε ταύτας τὸ πρῶτον μετ' αἰσθήματος ἀληθοῦς εὐχαριστήσεως. Ἀλλὰ καὶ μεθ' ὅλας τὰς ἀστηγὰς τῶν κριτικῶν κρίσεις, οὐδεὶς ὑπάρχει ὁ μὴ ἀναγνωρίζων καὶ μὴ ὁμολογῶν, ὅτι ἐφ' ὅσον περισσότερο μελετᾶται καὶ γνωρίζεται τὸ ἔργον τοῦ Θουκυδίδου, ἐπὶ τοσοῦτον περισσότερο καὶ ἀγαπᾶται καὶ ἀποθαυμάζεται. (2)

Τὰ ἐν αὐτῷ σφάλματα ὑποχωροῦσι τότε καὶ λησμονοῦνται· ἐκ τοῦ ὅλου δ' ἔργου ἀναλαμβάνει ἡ ἀπαράμιλλος συγγραφικὴ τέχνη, ἡ τελεία δεξιότης καὶ ἡ θαυμαστή καὶ ἀήθης περιγραφικὴ δεινότης τοῦ συγγραφέως, ἣν ἐπακολουθεῖ τὸ κάλλος τῶν λόγων καὶ ἡ ἀκρίβεια τῶν ἱστορουμένων. Ὅπως ἐπομένως ἐν τῇ ἀρχιτεκτονικῇ, τῇ ζωγραφικῇ καὶ τῇ μουσικῇ τὰ κινουῦντα τὸν θαυμασμὸν ἔργα, δὲν εἶνε πάντοτε τὰ ἐκ πρώτης ὀφθαλμοῦ ἀρεστά· οὕτω καὶ ἐν τῇ κατ' ἐξοχὴν ποιήσει καὶ ἐν τῇ πεζῇ τοῦ Θουκυδίδου λόγῳ ἡ εὐάρεστος ἐντύπωσις δὲν παρέχεται ἐκ τοῦ παραχρῆμα, ἀλλὰ δέον νὰ ἀναζητηθῇ. Πᾶσαι αἱ μεγάλαι ἰδέαι ἐν τῇ πρώτῃ αὐτῶν ἐμφανίσει, μὴ οὔσαι προσιταὶ οὐδὲ καταληπταί, ὅπως ἐκτιμηθῶσι—βραδυτέρον—προσαπαιτοῦσι καὶ χροῖον πολλακίς μακρὸν καὶ προετοιμασίαν οὐ μικρὰν τοιοῦτω τρόπῳ καὶ τὸ ἔργον αὐτὸ τοῦ Θουκυδίδου—ἐξερχόμενον τῆς πεπατημένης τρίβου—προϋποτίθῃσιν, ἐκτὸς τῆς μελέτης αὐτοῦ καὶ ποιᾶν τινα διανοητικὴν γύμνασιν καὶ παιδείαν, οὐ τὴν συνήθη, πρὸς κατανόησιν. (3)

Μετὰ τὰ ἀνωτέρω συμπεραίνοντες παρατηροῦμεν, ὅτι τοιαύτη τυγχάνει ἡ περιγραφικὴ ἐν τῷ ἔργῳ δεινότης τοῦ συγγραφέως, ὥστε ὁ διεξερχόμενος τὰς λεπτομερείας τῶν δεινῶν, ἀ συνεπάγεται ἡ ἀναρχία, φρίσσει νομίζων, ὅτι τὰ γενομένα τελοῦνται πρὸ τῶν ὀμμάτων αὐτοῦ τοῦ ἰδίου. (4) Ὅμοίως ἐν ταῖς περιγραφαῖς τῶν ἀξίων λόγου στρατειῶν καὶ ναυμαχιῶν ὡς λ.χ. ἐν τῇ πολιορκίᾳ τῶν Πλαταιῶν (5) ἐν τοῖς περὶ Πύλου (6) ἐν τῇ ἐξόχῳ καὶ παθητικωτάτῃ ἐν τῷ λιμένι τῶν Συρακουσῶν ναυμαχίᾳ (7) καὶ μάλιστα ἐν τῇ ἀναχωρήσει τῶν Ἀθηναίων ἐκ τοῦ στρατοπέδου αὐτῶν (8) ἡ διήγησις ἀποβαίνει πολλακίς τοσοῦτον ζωηρὰ καὶ τοσοῦτον τραγικῶς ποιητικῇ, ὥστε ὅπως ἐλεγέ τις τῶν ἀρχαίων καὶ ὁ ἦχος τῶν συλλαβῶν αὐτῶν καὶ ὁ ἦχος τῶν λέξεων καὶ ὁ σχηματισμὸς τῶν περιό-

(1) Διον. Ἀλικαρν. περὶ Θουκυδ. § 55 Μαρκελ. § 50 καὶ Mure t. v. p. 158.
 (2) Mure t. v. p. 178.
 (3) Mure t. v. p. 178.
 (4) Παπαρηγοπούλου τόμ. Α. σελ. 101-103.
 (5) Θουκυδ. III, 20—25.
 (6) Id. IV, 3-4 καὶ 33-35.
 (7) VII, 69 καὶ ἐφεξῆς.
 (8) VII, 75.

(1) Jules Girard t. 3 p. 412.
 (2) Ἱστορ. Ἀγγλ. Ἐθνους Μετὰφρ. Ροῦδου. Τόμ. Α'. σελ. 21.
 (3) Life of Macaulay ὅρα Croiset t. 4 p. 151.
 (4) Διον. Ἀλικαρν. περὶ Θουκυδ. § 24.
 (5) Mure t. v. p. 158.

δων, επαναφέρουσιν εν τῷ νῷ, τῶν ἀλληλοσυγκρουμένων ὄπλων τὴν σύρραξιν τῶν ἡττωμένων τὰς βόας τῶν συμπιπτουσῶν τριήρων τὸν γδοῦπον τῶν καταδυομένων ἀκόμη νηῶν τοὺς τριγμούς καὶ αὐτοὺς ἐτι τῶν ἀποσπασμένων καὶ κατασυντριβομένων ξύλων τοὺς κριγμούς (1). Οὐχ ἦσσαν ἐπιτυχᾶναι ὁ συγγραφεὺς εἰς τὴν περιγραφὴν καὶ ἀπεικόνισιν τῶν ἀνθρωπίνων συμφορῶν καὶ ταλαιπωριῶν ὡς καὶ ἐν τῇ ἐκτραγηδῆσει τῶν παθημάτων ἐκείνων καὶ τῆς ὀδύνης, αἵτινα ἀποτόμως καὶ ἰταμῶς ἐπερχόμενα, πλήσσοσι τυφλῶς τὴν φθειρομένην τῶν ἀνθρώπων γενεάν. Ἀπαράμιλλος καὶ θαυμασία οὕτω ἀποβαίνει ἢ τοῦ θροτολοιοῦ λοιμοῦ περιγραφῆς, (2) ἢ τῆς οὐδεμίας μέχρι τοῦδε ὁμοία ἐγγραφή (3) διότι ὁ μὲν ἱατρὸς ἀδυνατεῖ νὰ περιγράψῃ αὐτὴν κατὰ τρόπον καταληπτὸν εἰς πάντας, ὁ δὲ ἰδιώτης τῆς ἱατρικῆς ἱστορικὸς, δὲν δύναται νὰ ἀντιληφθῇ τῆς νόσου μετὰ τσοσούτης ἀκριβείας (4). Ἄλλ' οὐχὶ κατωτέρα, ἴσως δὲ καὶ πολλῷ θαυμασιωτέρα ταύτης δείκνυται, ἡ ἀριστοτεχνικὴ ἐκείνη περιγραφὴ τῆς ἐκλύσεως τῶν ἡθῶν κατὰ τὸν ἐνσκήψαντα ὡς ἄνω θροτολοιοῦν λοιμῶν, ἧτις τελευτᾷ διὰ τῶν ἀκολούθων «θεῶν δὲ φόβος ἢ ἀνθρώπων νόμος οὐδεὶς ἀπειργεῖ» τὸ μὲν κρίνοντες ἐν ὁμοίῳ καὶ σέβειν καὶ μὴ, ἐκ τοῦ πάντας ὄρα ἐν ἴσῳ ἀπολλυμένους τῶν δὲ ἀμαρτημάτων οὐδεὶς ἐλπίζων μέχρι τοῦ δίκην γενέσθαι βιοῦς ἂν τὴν τιμωρίαν ἀντιδοῦναι πολὺ δὲ μείζω τὴν ἡδὴ κατεψηφισμένην σφῶν ἐπικρεμασθῆναι, ἢ πρὶν ἐμπεσεῖν, εἰκὸς εἶνε τοῦ βίου τι ἀπολαῦσαι». (5)

ΠΟΛΙΤΙΚΑΙ ΓΝΩΜΑΙ

Ἐν πάσῃ ἀξίᾳ λόγου ἱστορικῆ μελέτῃ δύο εἰσι τὰ προεξέχοντα στοιχεία. Πρῶτον ἡ ἀκριβὴς τῶν ἱστορουμένων ἀφήγησις, γενομένη φιλαλήθως καὶ ἀμερολήπτως — ὅσον τοῦτο ἀνθρωπίνως δυνατόν — ἧτις ἀποτελεῖ — τὸ καθαρῶς ἀφηγηματικὸν τῆς ἐξιστορήσεως τῶν καθ' ἕκαστα γεγονότων καὶ πράξεων — καὶ δεύτερον ἡ ἀνάλυσις, μελέτῃ καὶ σύγκρισιν αὐτῶν πρὸς ἄλληλα, πρὸς ἀνεύρεσιν τῶν αἰτίων καὶ τῶν ἐλατηρίων, αἵτινα ἐπενήργησαν οὕτως ἢ ἄλλως ἐπὶ τῶν ἐνεργειῶν καὶ σκέψεων καὶ πρὸς ἐξαγωγήν ἐξ αὐτῶν τῶν ἀναγκαίων καὶ χρησίμων εἰτα διδαγμάτων, ὅπου ταν, κατὰ τὸν ἀνθρώπινον νόμον, ἐπανέλθωσι ποτε ἐν τῷ κόσμῳ παρόμοιαι περιστάσεις, ἕπερ ἀποτελεῖ — τὸ φιλοσοφικὸν καὶ διδακτικὸν τῆς ἱστορίας ἐν γένει (6) — τὸ δεύτερον τοῦτο ἦτοι τὸ διδακτικὸν καὶ φιλοσοφικὸν στοιχείον, σπανίως εὐρήναι παρὰ Θουκυδίδην ἐν τῇ ἀφηγηματικῇ ἐκτυλίξει τῶν ἱστορικῶν γεγονότων. ἀ-

(1) Θουκυδ. VII, 70, 71 Alexis Pierron p. 345.

(2) Θουκυδ. II 49-53.

(3) Grote t. v. σελ. 418. Alexis Pierron 316 Groiset t. 4 p. 151, 3 F. Didot t. 1 p. XIX.

(4) Μυλλέρου τόμ. 2 σελ. 273 στήμ. (2).

(5) Θουκυδίδου II, 53. Ὁ Λατίνος ποιητῆς Λουκρήτιος (Lucretius) ἐμμέτρως καὶ ἐπιτυχῆστα μετέφρασε τὸ πρῶτον μέρος τῆς περὶ λοιμοῦ περιγραφῆς τοῦ Θουκυδίδου. Ὁ Βοκάκιος ἐν ἔτει 1348 μ.Χ. ἀπειμύθη τὸν Θουκυδίδην, θαυμασιῶς περιγράφας τὸν κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο ἐνσκήψαντα ἐν Φλωρεντίᾳ λοιμῶν. Ἀρίστην δὲ κοίτην λειπομένην τῆς τοῦ Θουκυδίδου περιγραφῆς, ἔγραψεν ἐν τοῖς Μελλονύμοις ὁ Manzoni περὶ τοῦ ἐν Μιλάνῳ λοιμοῦ τοῦ ἐπισημάντος ἐν ἔτει 1630 μ.Χ. (δρα Jules Girard 4 σελ. 85 καὶ 93).

(6) Θουκυδ. I, 23 Mure t. v. p. 150.

παντᾶ ἔμωσ ἐν ἀφθονίᾳ ἐν ταῖς Δημηγορίαις — αἵτινες ὡς γνωστὸν ἀποτελοῦσι τὸ πέμπτον τῆς ὀλης συγγραφῆς — ἐν ταῖς παρεκβάσεσι καὶ τοῖς διαφορῶν ἐπεισοδίοις, τὰ ὅποια ὁ ἱστορικὸς παρεμβάλλει κατὰ τὴν διήγησιν τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἱστορουμένων. Ἀτυχῶς ἔμωσ διαλανθάνουσιν ἡμῖν καὶ τότε αἱ πολιτικαὶ καὶ προσωπικαὶ τοῦ συγγραφέως γνώμαι καὶ κρίσεις, ἃς ἐπιμελῶς ἀποφεύγων νὰ καταστήσῃ ἡμῖν γνωστάς, ἐμφανίζει ὡς ἀπορροεύσας ἢ ὡς κτῆμα τῶν ταύτας διατυπύοντων ἀγορητῶν. Τοσοῦτον, δὲ δεξιῶς πράττει τοῦτο, ὥστε μετὰ δυσκολίας διακρίνωμεν καὶ αὐτὰς ἐτι τὰς πολιτικὰς τοῦ συγγραφέως πεποιθήσεις καὶ γνώμας, ἃς φαίνεται διατυπῶν ἐνίοτε ὡς ἰδίας, εἰς διάφορα τοῦ συγγράμματος αὐτοῦ μέρη. Οὕτω ζήτημα ἠγέρθη, ἐὰν ὁ Θουκυδίδης ἦτο κεκρηυγμένος ὑπὲρ τῆς τοῦ λαοῦ κυριαρχίας ἢ τοῦναντίον ἐφρόνει τὰ τῶν ὀλιγαρχικῶν ἢ ἐτάσσετο ὑπὲρ τῆς πολιτικῆς ἢ — ἐπὶ μικρὸν — ἐγκατέστησαν βίαν καὶ δι' ἐπιβολῆς ἐν Ἀθήναις, ὁ Πείσανδρος, Ἀντιφῶν, Φρόνιχος καὶ Θηραμένης; Τὸ πρῶτον, ὅτι ἐτάσσετο ὑπὲρ τῆς τοῦ λαοῦ κυριαρχίας, δὲν φαίνεται παντάπασιν ἀκριβῆς, ἔταν ἀναλογισθῶμεν μετὰ πόσης περιφρονήσεως, ὀμιλεῖ περὶ τῆς ἀδελφείας καὶ τῆς ἐλαφρότητος τοῦ Δήμου ἐν γένει. (1) Ἄλλ' οὕτε, τὰ τῶν ἀριστοκρατικῶν ἡσπάζετο, ὡν τὴν ἄκραν φιλοδοξίαν καὶ τὴν πρὸς καταδυναστεύσιν ἐπιθυμίαν, αὐστηρότατα κακίζει καὶ ἐλέγχει. (2) Οὐδ' εἶναι δυνατόν ὁμοίως νὰ παραδεχθῶμεν αὐτὸν ὡς ὀπαδὸν τῆς τολμηθείσης πολιτικῆς μεταβολῆς ὑπὸ τοῦ Ἀντιφῶντος, οὗ ἐξαιρεῖ μὲν τὴν δεινότητα καὶ ἀξίαν, ἐπανεὶ δὲ τὴν κατὰ τὸν πρῶτον χρόνον λειτουργίαν τῆς Νέας τάξεως τῶν πραγμάτων, λέγων «καὶ οὐχ ἦκιστα δὴ τὸν πρῶτον χρόνον ἐπὶ γ' ἐμοῦ Ἀθηναῖοι φαίνονται εὐ πολιτεύσαντες» (3) ὅταν ἀναγινώσκωμεν ἀλλαχοῦ, ὅτι «χαλεπὸν θὰ ἦτο μετὰ ἑκατονταετίαν ἀπὸ τῆς καταργήσεως τῆς τυραννίας, ὁ δῆμος τῶν Ἀθηναίων, ὅστις ἐπὶ πεντηκονταετιανῆσιν καὶ πλεον συνήθισεν νὰ ἄρχῃ, νὰ ἐστερεῖτο νῦν τῆς ἐλευθερίας αὐτοῦ». (4) Γνωστότατα δ' ἄλλως, τυγχάνουσιν αἱ γνώμαι τοῦ Θουκυδίδου περὶ τυραννίδος καὶ τυράννων ἐν γένει «Τυράννοι δὲ ὅσοι ἦσαν ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς πόλεσι, τὸ ἐφ' ἑαυτῶν μόνον προορώμενοι, εἰς τε τὸ σῶμα καὶ εἰς τὸν ἴδιον οἶκον ἀβέβαι, δι' ἀσφαλείας, ὅσον ἐδύναντο μάλιστα, τὰς πόλεως ὄκνου». Ἐπράχθη τε ἀπ' αὐτῶν οὐδὲν ἔργον ἀξιόλογον κλπ.» (5)

Μετὰ τὰ ἀνωτέρω, δυνάμεθα νὰ ἐρωτήσωμεν, ποῖαι ἦσαν αἱ πολιτικαὶ τοῦ Θουκυδίδου γνώμαι καὶ ἀρχαὶ; Συνδυάζοντες τὰ παρὰ τοῦ ἰδίου περὶ τῆς πολιτικῆς μεταβολῆς τοῦ Πείσανδρου λεγόμενα, ὅτι κατὰ τὸν πρῶτον χρόνον οἱ Ἀθηναῖοι καλῶς ἐπολιτεύσαντο «μετρία γὰρ ἦ τε εἰς τοὺς ὀλίγους καὶ τοὺς πολλοὺς ξύγκρασις ἐγένετο» (6) καὶ πρὸς ὅσα περὶ Περικλέους ἀναφέρει, ὅτι κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους «ἐγένετο τε λόγῳ μὲν δημοκρατία, ἔργῳ δὲ ὑπὸ τοῦ πρῶτου

(1) Jules Girard t. 4 p. 398.

(2) Θουκυδ. VIII 66, 67 91 καὶ 94.

(3) Θουκυδ. VIII § 97.

(4) Idem VIII 68.

(5) Θουκ. I, 17.

(6) Θουκυδ. VIII § 97

ἀγέρως ἀρχῇ» (1) δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν εἰκότως, ὅτι ὁ Θουκυδίδης ἀπέκλινεν ὑπὲρ τῆς συγκεκριμένης ἐκείνης πολιτείας, τῆς ἐν μεταίχμιῳ τοῦ Δημοκρατικοῦ καὶ Ἀριστοκρατικοῦ, ἐν ἣ καὶ μόνῃ δυνατὴ ἀποβαίνει ἢ ἀπὸ τῶν Δημοσίων ἀπομάκρυνον τοῦ ὄχλου τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν, ἀνατίθεται δὲ ἀποκρίσιν αὐτῶν εἰς τοὺς κατ' ἀξίαν καὶ κατ' ἐξοχὴν ἀρίστους καὶ ἐντιμοτάτους ἐκ τῶν πολιτῶν.

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑΙ ΓΝΩΜΑΙ

Κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ βιογράφου Μαρχελλίνου ὁ Θουκυδίδης ἐκρίθη ὑπὸ τινῶν καὶ ἐχαρκτηρισθῆναι ὡς ἄθεος (2) «ἦκουσε δὲ διδασκάλων Ἀναξαγόρου μὲν ἐν φιλοσόφοις, ἔθεν φησὶν Ἀντυλλος καὶ ἄθεος ἦρέμα ἐνομήσθη τῆς ἐκείθεν θεωρίας ἐμφορηθείς.» Καὶ τοῦτο μὲν οὐδαμῶς γίνεται δῆλον ἐκ τοῦ συγγράμματος τοῦ Θουκυδίδου, ἀλλ' ἐκ τοῦ διήκοντος ἐν αὐτῷ πνεύματος καὶ τῆς ἐν γένει ἀδιαφορίας τοῦ συγγραφέως, ὡς πρὸς τὸν τρόπον καθ' ὃν ἐπροσωποιοῦντο αἱ ἀποφῶροι ἐν Ἑλλάδι θεότητες καὶ ἐτιμᾶτο τὸ Ἑλληνικὸν Πάνθεον, δυνάμεθα νὰ εἰκάσωμεν ἀσφαλῶς, ὅτι ἀνήκεν εἰς τὴν τάξιν τῶν σήμερον καλουμένων Ἐλευθεροφρονούντων (Libres penseurs) θρησκευτικῶς. Ἄλλ' ὡς ἐν ταῖς πολιτικαῖς αὐτοῦ γνώμαις παρετηρήθη ἀνωτέρω, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν θρησκευτικῶν δοξασιῶν τοῦ συγγραφέως, δεσπόζει πάντοτε τὸ αὐτὸ ἀμερόληπτον τῆς κρίσεως καὶ τὸ δύσκολον τῆς καθαρᾶς ἀναγραφῆς ἢ διακρίσεως αὐτῶν. Ἄν ἐπομένως οἱ θεοὶ καὶ αἱ θεαὶ σπανιώτατα παρ' αὐτῷ μνημονεύονται, οἱ χρησμοὶ ἔμωσ καὶ ἡ μαντικὴ τῶν χρησμοδοτῶν δυνάμεις, οὐδεμίαν εὐρίσκουσι παρὰ τῷ Θουκυδίδῃ χάριν. Οὕτω ἀναγινώσκωμεν «χρησμολόγοι τε ἦσαν χρησμοὺς παντοίους ὡν ἀκροᾶσθαι ὡς ἕκαστος ἄρητο» (3) καὶ ἀλλαχοῦ «ὅσα τε πρὸς ἱερεῖς ἰκέτευσαν ἢ τοῖς μαντείοις καὶ τοῖς τούτοις ἐχρήσαντο πάντα ἀνοφελῆ ἦν» (4). Ἄλλὰ σαρκαστικώτατα καὶ συνάμα χαριέστατα εἰσὶν αἱ ἀκόλουθοι περὶ χρησμῶν καὶ ἀνθρώπων σκέψεις τοῦ συγγραφέως. Ὅταν — λέγει — οἱ ἀνθρώποι πιέζονται ὑπὸ ἀναγκῶν ἢ ἐπιλίπονται αὐτοὺς αἱ φανεραὶ ἐλπίδες, στρέφονται πρὸς τὰς ἀφανεῖς, ἧτοι καταφεύγουσιν εἰς τὰς μαντείας καὶ τοὺς χρησμούς καὶ εἰς ὅσα τοιαῦτα μετ' ἐλπίδων λυμάνονται τοὺς πολλοὺς. (5) Ἄλλὰ μεστότατα εἰρωνείας εἰσι τὰ πρὸ τοῦ Σικελικοῦ πολέμου ὑπὸ τῶν χρησμοδοτῶν λεγόμενα, ὅταν συγκρίνωμεν ταῦτα πρὸς τὴν ἀτυχῆ καὶ τραγικωτάτην τοῦ πολέμου ἐκείνην ἐκδασιν ἐπάγεται «Πάντες δὲ τότε ὠργίζοντο κατὰ τῶν χρησμολόγων, τῶν μάντεων καὶ πάντων ἐν γένει τῶν ἐπικαλουμένων τότε τὴν δυνάμιν τῶν χρησμῶν καὶ διαβουκοληφάντων αὐτοὺς, ὅτι εἰς αὐτοὺς ἀνήκεν ἢ Σικελία» (6). Ἄλλ' ἐν ᾧ τοιαύτας περὶ χρησμῶν καὶ μαντεῶν εἶχεν ἰδέας ὁ Θουκυδίδης ἀπορον ἀποβαίνει,

πῶς εἰς μίαν καὶ μόνην περίπτωσιν φαίνεται, ὡσεὶ ἀποδοῦς πίστιν, εἰς τὰ παρ' αὐτῶν ἐξ ἀρχῆς χρησιμοδοτούμενα περὶ τῆς διαρκείας τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ὅτι δηλονότι «τρὶς ἐννέα ἔτη δέον γενέσθαι τὸν πόλεμον». Ἄλλ' ὡσεὶ κατιδὼν εὐθύς ἀμέσως, ὅτι ἡδύνατο ἴσως νὰ παρεξηγηθῇ ἀποδίδων πίστιν εἰς τοιαῦτα ληρήματα, ἐπάγεται — ἴσως — καὶ μετὰ ποιᾶς τινοῦς ἐλαφρᾶς εἰρωνείας «τοῖς ἀπὸ χρησμοῦ τι ἰσχυρισσάμενοι μόνον δὴ τοῦτο ἐχυρῶς ξυμβάν». (1) Ἐλεύθερον ἐπομένως ἔχων τὸν νοῦν ὁ συγγραφεὺς ἀπὸ πάσης θρησκευτικῆς προλήψεως καὶ δεισιδαιμονίας καὶ πολιτικωτάτην τὴν διάνοιαν, ἐμελέτα καὶ ἐψυχολόγει ἐπὶ τῶν γεγονότων καὶ τῶν πράξεων τῶν ἀνθρώπων, κύριον αὐτοῦ μέλημα ἔχων τὴν ἀναζητήσιν τῆς ἀληθείας καὶ τὴν ἐκ ταύτης διδασκαλίαν τῶν ἀνθρώπων. (2) Κατ' αὐτὸν ὁ ἀνθρώπινος βίος οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ σειρά γεγονότων διαρκῶς ἐπαναλαμβανομένων καὶ καθ' ὅρισμένους νόμους ἀναγκαίους καὶ ὁμοίους ἐπενεργούντων ἐπὶ τῶν ὁποίων οὐδεμίαν κέκτηται ποτε ἐπίδρασιν ἢ ἐπιρροὴν τὸ θεῖον. (3) Ἀνήκει δὴ ὁ Θουκυδίδης κατὰ ταῦτα εἰς τὴν σχολὴν τοῦ Ἴπποκράτους, ὅστις ἐδίδασκεν, ὅτι «οὐδ' ἐν, ἐκτὸς τῶν φυσικῶν καὶ μηχανικῶν νόμων, οὔτε ὑπῆρξεν οὔτε δύναται ποτὲ νὰ ὑπάρξῃ.» (4) Τὴν τοιαύτην τοῦ Ἴπποκράτους θεωρίαν ἀναπτύσσων εὐρύτερον ὁ Γάλλος φιλόσοφος Καρτέσιος (Descartes) ἔλεγεν. «Ὁ Θεὸς δυνατόν νὰ ἐπλασε ποτὲ τὸν κόσμον με ἕνα σκίναδρον (με μίαν μυτιὰν Γαλ. Chiquenaude) — ὡσεὶ παίζων — ἀλλ' ἀπ' οὗ ἐγένετο καὶ ἐπλάσθη, ὁ κόσμος διεξέφυγεν ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ Πλάστου καὶ ἔκτοτε πάντα τὰ ἐν τῷ κόσμῳ κινουῦνται ὑπήκουσι καὶ διέπονται ὑπὸ μόνων τῶν φυσικῶν καὶ μηχανικῶν νόμων.» (5)

ΦΙΛΑΛΗΘΕΙΑ ΚΑΙ ΑΜΕΡΟΛΗΨΙΑ

Σύμπασα σχεδὸν ἡ ἀρχαιότης καὶ πάντες οἱ νεώτεροι περὶ Θουκυδίδου γράψαντες ἀνεγνώρισαν καὶ ὠμολόγησαν τὴν φιλαλήθειαν καὶ τὸ ἀμερόληπτον τοῦ συγγραφέως (6). Διυνύσιος δ' ὁ Ἀλικαρνασσεὺς ὁ ἀναλυτικώτερον καὶ αὐστηρότερον περὶ τούτου γράψας, ἀποφαίνεται «κράτιστον δὲ πάντων, τὸ μὴδὲν ἐκουσίως ψεύδεσθαι, μὴδὲ μαινεῖν τὴν αὐτοῦ συνείδησιν.» (7) Δυνάμεθα ἐπομένως εἰπεῖν, ὅτι ὁ ἔρωσ τοῦ Θουκυδίδου πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἐξικνεῖται μέχρι πάθους. Καταπνίγων δ' οὕτω ἐν αὐτῇ οἰονόησθε ἄλλο αἰσθημα, ἐπισκοπέζον τὴν διάνοιαν — ὡς παρὰ τοῖς κοινῶς τῶν ἀνθρώπων συμβαίνει — ἀνεδείξεν ἑαυτὸν ἀληθῆ ἱεροφάντην τῆς ἀληθείας καὶ φιλόσοφον (8). Ἐξ ἄλλου ἀποστέρων τὰς ἐπευφημίας καὶ φεύγων τοὺς ἐπαίνους τῶν συγχρόνων, μὴδαμῶς δὲ μνησίκακος καὶ τὰ ἦθη μέτριος τυγχάνων, οὔτε αὐτὸν τὸν Κλέωνα, οὔτε τὸν Βρασιδαν, τοὺς αἰτίους τῆς ἰδίας συμφορᾶς, ὡς ὀργι-

(1) Θουκ. V, 26.

(2) Mure t. v. p. 363.

(3) Croiset t. 4 p. 107.

(4) Ἴπποκράτους περὶ Ἀέρων καὶ Ὑδάτων Croiset ὡς ἄνω.

(5) Ὅρα ἐν πλάτει ταῦτα Croiset t. 4. 106—110.

(6) Alexis Pierron p. 348 ὅρα καὶ τὰ πρότερον εἰρημμένα

«Κρίσεις ἀρχαίων καὶ νεωτέρων» σελ. 35.

(7) Διον. Ἀλικαρν. περὶ Θουκυδ. § 8 ἐν τέλει.

(8) Croiset t. 4 p. 114 καὶ 119.

(1) Θουκυδ. II, 65.

(2) Μαρχελλίνου § 22

(3) Θουκυδ. II, 24.

(4) Ἰδίου II, 47.

(5) Ὅρα τὸ κείμενον V, 103 καὶ τὰ χωρία I, 26,

II, 8 καὶ V, 16.

(6) Ὅρα τὸ κείμενον VIII, 4.

ζόμενος κατ' αὐτῶν ζέγραψεν (1). Ἀνέγκλητον μάλιστα καὶ καθαρὰν ἀπὸ παντὸς φθόνου ἔχων τὴν προαίρεσιν — προκειμένου ἰδίᾳ περὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν — ἠδύνατο περὶ πάντων ἀκριβῶς νὰ κρίνῃ καὶ ν' ἀποφαίνεται ἀβίαστον τὴν γνώμην. (2) Ἐκ φύσεως δὲ, οὔτε φανατικὸς δημοκρατικὸς οὔτε ἀριστοκρατικὸς τυγχάνων καὶ δυνάμενος νὰ κρίνῃ κατ' ἀκολουθίαν περὶ τῶν πολιτικῶν μερίδων ἀπατριάστως, — ὡς ἐξετάζων ἀπὸ σκοπιᾶς τὰ γινόμενα — ἐμόρφωνε τὴν τε γνώμην δικαιοτάτην καὶ τὴν κρίσιν ἀσφαλεστάτην περὶ πάντων. Τοῦτο καταφαίνεται ἰδίᾳ, ἐκ τῶν Δημηγοριῶν ἐν αἷς ὁ συγγραφεὺς ἐμβάλλων εἰς τὸ στόμα τῶν διαφόρων αὐτοῦ ἀγορητῶν τὰ εἰκότα, πράττει τοῦτο μετὰ τσαύτης ἐπιμελείας καὶ ἀμεροληψίας, ὥστε ἀδυνατοῦμεν νὰ διακρίνωμεν, πρὸς ποίαν τῶν ἀντιθέτων γνώμων τάσσεται ἢ τούλάχιστον τίνα ἐξ αὐτῶν δέχεται ὡς τὴν ὀρθοτέραν. Ἡ τοιαύτη τοῦ ἱστορικοῦ ὁρμὴ πρὸς τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ ἀμερόληπτον τοῦ ἀνδρός, συνδυαζόμενα καὶ συμβοηθούμενα ὑπὸ τῆς ἐν αὐτῷ ψυχολογικῆς ἄκρας δυνάμεως καὶ τοῦ ἑταστικοῦ τοῦ πνεύματος τοῦ συγγραφέως, κατορθοῦσι νὰ παρέχουσιν ἡμῖν ἀπαραμίλλους καὶ πιστοτάτας τὰς εἰκόνας τῶν ὑπ' αὐτοῦ εἰκονιζομένων ἀνδρῶν μετὰ πάντων τῶν προτερημάτων καὶ ἐλαττωμάτων αὐτῶν. Οὕτω ὁ Θουκυδίδης γράφων λ. χ. περὶ Νικίου, οὐ τὴν ἀρετὴν θαυμάζει καὶ ἐξυμνεῖ ὁ ἱστορικὸς (3) οὔτε τὰ ἐλαττώματα αὐτοῦ ἀποκρύπτει, οὔτε τὸν ἄκρον αὐτοῦ θιασμόν παρέρχεται ἐν σιγῇ καὶ ἄνευ ἐπικρίσεως (4). Ὁμοίως κατακρίνων τὰς ἀδικίας, εἰς ἃς θραδύτερον προέβησαν οἱ μετὰ Πεισάνδρου συμπράξαντες οὐδαμῶς κωλύεται, ἔπως στερήσῃ αὐτοὺς τῶν ἐπαίνων καὶ τοῦ θαυμασμοῦ αὐτοῦ, διὰ τὴν ἐν αὐτοῖς ἄλλην ἀρετὴν καὶ ἀξίαν (5), Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι ἐπὶ τοῦ πνεύματος τοῦ συγγραφέως οὐδεμίαν ἐξασκεῖ ἐπιρροήν. οὔτε τὸ ἀγχίστροφον τῆς τύχης, οὔτε τὸ εὐμετάβολον καὶ παλίμδουλον τῆς γνώμης τοῦ Δήμου.

Τούτου ἕνεκα βλέπομεν αὐτὸν καὶ μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, τὸν μὲν Περικλέα ἀποθαυμάζοντα καὶ ἐπαινοῦντα, τὸν δὲ Δῆμον ἐλέγχοντα, ὡς ἀσταθῆ ἀδουλον καὶ κακῶς πολιτεύσαντα. (6) Περὶ τῆς τοιαύτης φιλαληθείας καὶ ἀμεροληψίας τοῦ Θουκυδίδου, ὁμιλῶν ὁ Grote, παρατηρεῖ, ὅτι ἡ ἀνάπτυξις τοῦ Πανελληνίου ἐν αὐτῷ πνεύματος, ἢ φιλαλήθεια καὶ τὸ ἀμερόληπτον τοῦ συγγραφέως ὀφείλονται πρωτίστως εἰς τὴν ἐξορίαν τοῦ Θουκυδίδου. Ἡ ἐπιβληθεῖσα τότε αὐτῷ ἐξαναστατικὴ σχολὴ καὶ ἡ ἀπομάκρυνσις αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ἐνεργοῦ πολιτικῆς — προστίθῃσιν ὁ Grote — ἀφ' ἐνὸς μὲν ἐδώρησαν εἰς τὴν Ἀνθρωπότητα τὸν Μέγαν Ἱστορικόν, εἰς αὐτὸν δὲ τὸ ἀμερόληπτον καὶ ἀνεξάρ-

(1) Μαρκελλίου § 26. Ὅρα καὶ Richard Shilleto M. A. Thucydides or Grote? (1851) ἐπιτιθέμενον σκαιότατα κατὰ τοῦ Grote ὡς ἀναλαβόντος τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ Κλέωνος καὶ κακίσαντος τὸν Θουκυδίδην. Ὁμοίως ὅρα καὶ τὴν εἰς ταῦτα ἀπάντησιν a Few Remarks on a Pamphlet by Mr Shilleto by J. G. (1851).

(2) Διονυσ. Ἀλικαρν. περὶ Θουκυδ. § 8.

(3) Θουκυδ. VII, 86.

(4) Ἰδίου VII, 50.

(5) Ἰδίου VIII, 68.

(6) Θουκ. II, 65.

τητον τῆς γνώμης καὶ τοῦ φρονήματος. (1) Τὴν αὐτὴν γνώμην ἀποφαίνεται καὶ ὁ Ἄγγλος κριτικὸς Mure (2) ἀλλὰ μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι ὁ Grote ἀναφέρει τὰ ἀνωτέρω καὶ ὁμιλῶν ἀλλαγῶν περὶ Κλέωνος, ὃν ἐκάκισεν ὁ Ἀθηναῖος ἱστορικὸς ἐπάγειται «Ἐνταῦθα ὁ Θουκυδίδης ἐλησμόνησε τὴν συνήθη ἀμεροληψίαν αὐτοῦ, ἐπικρίνας καὶ ἐλέγξας, οὕτω αὐστηρῶς τὸν προσωπικὸν αὐτοῦ ἐχθρόν.» (3)

ΤΑ ΕΝ ΑΜΦΙΠΟΛΕΙ

Ἦιοι τὰ περὶ τῆς Ἑξορίας
τοῦ βίου καὶ τῆς πολιτείας
τοῦ συγγραφέως.

Μετὰ τὰ ἀνωτέρω ρηθέντα περὶ τῆς ἐξορίας τοῦ Θουκυδίδου, γεννάται τὸ ἐρώτημα τίνας ἔνεκα κατεδικάσθη καὶ ἠναγκάσθη φεύγων τὴν ἰδίαν, ἐτῆ εἰκοσι, νὰ διατρίβῃ μακρὰν τῶν Ἀθηνῶν; (4) Ἄτυχῶς οὐδὲν περὶ τῆς εἰς ἐξορίαν καταδίκης οὔτε περὶ τοῦ βίου, οὔτε τῆς ἄλλης πολιτείας αὐτοῦ, πρὸ ἢ μετὰ τὴν ἐκπτώσιν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς στρατηγίας, μανθάνομεν παρὰ τοῦ ἰδίου. Ἀνάγκη κατ' ἀκολουθίαν, ὅπως ἀναζητήσωμεν καὶ ἀνεύρωμεν ταῦτα ἀλλαγῶν. Ὡς γνωστὸν ὁ Θουκυδίδης ἦν Θρᾶξ τὸ γένος (5) πολίτης Ἀθηναῖος (6) καὶ τὸν Δῆμον Ἀλιμούσιος (7). Ἐγεννήθη δὲ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος τῆς 77ης Ὀλυμπιάδος ἤτοι περὶ τὰ 471 π.Χ. (8).

Ἦγε συνεπῶς κατὰ τὴν ἑναρξίν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου τὸ τεσσαρακοστὸν ἔτος (9). Ταῦτα ἀντίκεινται πρὸς ὅσα ὁ βιογράφος αὐτοῦ ἀντιφατικὰ λέγει: «παύσασθα: τὸν βίον ὑπὲρ τὰ πενήκοντα ἔτη» (10) συμφωνοῦσι δὲ μὴ πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου περὶ αὐτοῦ λεγόμενα «Ἐπεδίωξεν δὲ διὰ παντὸς τοῦ πολέμου, αἰσθανόμενος τε τῆς ἡλικίας καὶ προσέχων τοῖς πράγμασι» (11) ἀπερ ἀποκρούουσι τὸ νεαρὸν τῆς ἡλικίας κατὰ τὴν ἑναρξίν τοῦ πολέμου. Κατήγητο δὲ ἐξ ἐπιφανεστάτης οἰκογενείας, ἐκ τοῦ γένους τῶν Φιλαϊδῶν μητρῶθεν, συγγενέων οὕτω πρὸς τὸν νικητὴν τοῦ Μαραθῶνος Μιλτιάδην καὶ πρὸς τὸν Κίμωνα. Κατ' ἄλλους δ' ὅτι εἴλετο τὸ γένος ἀπὸ τῶν Πεισιστρατιδῶν, οἵτινες ἀνεβίβαζον τὴν ἀρχὴν μέχρις Αἰακοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ Δίος. (12) Ἐκαλεῖτο δὲ ὁ μὲν πατὴρ αὐτοῦ Ὀλορος ἢ Ὀρολος ἢ δὲ μήτηρ Ἠγησιπύλη. Μεγάλην δὲ ἐκέκτητο, ὡς φαίνεται ἰδίᾳ περιουσίαν, ἣν ἐπηύξησε, νυμφευθεὶς γυναῖκα σφόδρα πλουσίαν καὶ μεταλλεῖα κεκτημένην.

(1) Grote VI, p. 197.—8.

(2) Mure V, p. 62-63.

(3) Ὅρα ὁμοίως καὶ ἀνωτέρω, σ. 33—34 ὅσα ὁ Μύλλερσκαὶ Croiset ἀναφέρουσι περὶ τῆς μεροληψίας τοῦ Θουκυδίδου. Grote VI, p. 257-260 Contra Mure t. v. p. 43-6 καὶ 146-147.

(4) Θουκ. V, 26.

(5) Ἐξάγεται τοῦτο ἐμμέσως καὶ ἐκ τῶν ἐν βιβλ. IV, 104, 105, ὑπὸ τοῦ ἰδίου λεγομένων, ὅρα Mure t. v. p. 5.

(6) Θουκ. I, § 1.

(7) Μαρκελλίου § 16.

(8) Croiset t. 4 p. 92 Mure t. v. p. 7. Alex. Pierron p. 342.

(9) Pamph. apud Gell. Noct. Att. XV 23. Μύλλερσκαὶ t. 2 p. 359. Ὁ Croiset ὑποτίθεισιν αὐτὸν ἄγοντα ἡλικίαν μεταξύ 30 - 40. (Croiset t. 4 p. 90).

(10) Μαρκελλίου § 34 καὶ § 45.

(11) Θουκ. I, 1 καὶ V 26.

(12) Μαρκελ. § 2 καὶ 16 Ἄνων. § 1 καὶ 2.

ἐν τῇ Θρᾶκῃ (1). Τσοστος δ' ἦτο ὁ ἐκ τῶν χρυσαυχέων πλοῦτος αὐτοῦ, κατὰ τὴν διαβεβαίωσιν τοῦ ἰδίου, ὥστε παρὰ πάντων καὶ αὐτοῦ ἔτι τοῦ Βρασίδου, θεωρεῖτο ὡς μέγα δυνάμενος καὶ ἐν τοῖς πρώτοις τῶν ἡπειρωτῶν. (2) Ἄγνωστον, κατόπιν τῆς τοιαύτης δεισιφροσύνης τοῦ Θουκυδίδου. ποῦ στηριζόμενος, ὁ Croiset ὑποτίθει τὰ ρηθέντα μεταλλεῖα, ὡς ἀνήκοντα τῷ δήμῳ τῶν Ἀθηναίων καὶ δι' ἐνοικιάσεως ἐκμεταλλεῦμενον αὐτὰ τὸν Θουκυδίδην (3). Ἐὰν πράγματι, τῶν ρηθέντων μεταλλείων χρυσοῦ, ὡς ἀναφέρει ὁ Θουκυδίδης ἦν μόνον ἐνοικιαστής, οὐχὶ δὲ καὶ ἰδιοκτήτης, δὲν θὰ ἀπεσιώπα τοῦτο ὁ συγγραφεὺς, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν εἰς ἐξορίαν καταδίκην αὐτοῦ, θὰ ἐκηρύσσετο αὐτῶν ἐκπτώτος ὅπερ παρ' οὐδενὸς πιστοῦται, ἀλλ' ἀντιθέτως βλέπομεν αὐτὸν διατρίβοντα — καὶ τότε — παρὰ τῇ Σκαπτῇ Ἰγλῆ τῆς Θρᾶκῆς, ἐνθα ἔκειτο τὰ ἰδία μεταλλεῖα. (4)

Οὕτω εἰς τὰ ἰδία ἔργα καταγινόμενος ὁ Θουκυδίδης — μάλιστα πρὸ τοῦ πολέμου — δὲν φαίνεται πρὸ τῆς ἐν Ἀμφιπόλει στρατηγίας, οὔτε πολιτευθεὶς οὔτε ἐνεργὸν ἄλλως λαθὼν μέρος εἰς τὰ Δημόσια. οὔτε στρατεύσας πρὸ τοῦ ὀγδόου τοῦ πολέμου ἔτους. Οὐδὲν ἄλλο ἐπομένως μανθάνομεν παρὰ τοῦ ἰδίου ἢ ὅτι προσεβλήθη ὑπὸ τοῦ ἐναρκήσαντος ἐν Ἀθήναις λοιμοῦ κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος. Ὁ Mure ὁμῶς ἐκ τινος χωρίου τοῦ ἱστορικοῦ (5) συμπεραίνεται, ὅτι ὁ Θουκυδίδης ἀνμὴ ἐστράτευσεν, ἦτο παρὼν κατὰ τὴν ἐν Μαντινείᾳ μάχην (6) Ὁμοίως ὁ ἀνόνητος βιογράφος αὐτοῦ πληροφρεῖ ἡμᾶς περὶ τοῦ συγγραφέως, ὅτι «δεινὸς ἦν ἐν τῷ λέγειν καὶ προσέτη τῶν πραγμάτων πρὶν ἀρξῆται τῆς συγγραφῆς» (7). Ἐπίδειξιν δὲ τῆς ἐν τῷ λέγειν δεινότητος ἐποιήσατο ὁ Θουκυδίδης, — κατὰ τὸν αὐτὸν βιογράφον — ἀναλαβὼν τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ Πυριλάμπου, ὅστις ζηλοτυπήσας ἐφόνευσε τὸν φίλον καὶ ἐρωμένον αὐτοῦ (Son ami et son mignon). Τσαύτην δὲ λέγεται, ὅτι ἐπεδείξατο σφίαν κατὰ τὴν ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου διεξαγομένην δίκην — καίτοι κατήγορον εἶχε τὸν Περικλέα — ὥστε οὐ μόνον τὸν πελάτην αὐτοῦ ἠθώωσεν, ἀλλὰ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι θαμβωθέντες, ἐξελέξαντο αὐτὸν ἀμέσως στρατηγὸν καὶ τοῦ Δήμου ἄρχοντα. (8) Ταῦτα παρέπεισαν, ὡς φαίνεται, καὶ τὸν Pierron, ὅπως γράψῃ, ὅτι κατὰ τὰ πρώτα τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἔτη, ἀνετέθησαν τῷ Θουκυδίδῃ σπουδαῖαι λειτουργίαι. (9) Ἀλλὰ πάντα τὰ ἀνωτέρω ἀντίκεινται πρὸς πολλὰς ἀξιοπίστους μαρτυρίας. Οὕτω πληροφροῦμεθα, ὅτι «οὐκ ἐπολιτεύσατο δὲ ὁ συγγραφεὺς γενόμενος ἐν ἡλικίᾳ, οὐδὲ προήλθε τῷ βήματι, ἐστρατήγησε δὲ ἀρχέαινον ἀρχὴν παραλαβὼν ἀπὸ γὰρ ταύτης φυγαδεύεται.» (10) Ὁμοίως ὁ Κικέρων λέγει, ὅτι

(1) Μαρκελλίου § 15 καὶ 19.

(2) Θουκ. IV, 105.

(3) Croiset t. 4 p. 91 σημ. 6.

(4) Didot t. I p. GLXVI ἀποσπ. ἀρχ. καὶ Λατίνων Grote VI. σελ. 198 Θουκ. V, 26 καὶ 105.

(5) Θουκυδ. V, 68.

(6) Mure t. v. p. 47.

(7) Θουκυδ. Βίος § 6.

(8) Ὅρα ἀνωτέρω.

(9) Alexis Pierron p. 343.

(10) Μαρκελλίου § 23.

οὐδέποτε ὁ Θουκυδίδης ἠγγόρευσε. (1) Πρὸ τῶν ἀντιθέτων τούτων γνώμων εὐρισκόμενοι, καθίσταται φανερόν ὅτι ὁ ἀνόνητος ἀνωτέρω βιόγραφος γράφων, ἐσύγχυσε τὸν ἱστορικὸν πρὸς τὸν ὁμόνημον ρήτορα καὶ πολιτικὸν Θουκυδίδην, περὶ οὗ ὁ Πλουτάρχος ἀναφέρει: «Ἦν μὲν γὰρ ὁ Θουκυδίδης τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν καὶ πλείστον ἀντεπολιτεύσατο τῷ Περικλεῖ.» (2) Ἐκ πάντων τούτων συνάγεται ἀσφαλῶς, ὅτι πρὸ τοῦ ὀγδόου τοῦ πολέμου ἔτους, ὁ Θουκυδίδης, οὐδὲν σπουδαῖον διεδραμάτισε πρόσωπον ἐν τῇ τῶν Ἀθηναίων πολιτείᾳ. Βλέπομεν ἐπομένως αὐτὸν, τότε πρώτον στρατηγὸν καὶ ἀμέσως πάλιν μετὰ τὴν ἀπώλειαν καὶ τὴν κατάληψιν τῆς Ἀμφιπόλεως ὑπὸ τοῦ Βρασίδα, ἐκπύπτοντα τῆς στρατηγίας καὶ διαμένοντα ἐπὶ εἰκοσιν ἔτη μακρὰν τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν. Τὴν τοιαύτην ἐκπτώσιν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς στρατηγείας, δικαιολογῶν, τρόπον τινα, ὁ ἱστορικὸς ἀναφέρει, ὅτι κληθεὶς ὑπὸ τῶν ἐν Ἀμφιπόλει πολιτορχουμένων καὶ τοῦ συστρατηγοῦντος αὐτῷ Εὐκλέους — ὅστις διέμενε πάντα τὸν χρόνον ἐν τῇ πόλει ταύτῃ — ὅπως ἐγκαταλείπων τὴν Θάσον, πλεύσῃ μετὰ τῶν πλοίων πρὸς βοήθειαν τῆς κινδυνευούσης Ἀμφιπόλεως, ἔδραμε μὲν κατὰ τάχος, μετὰ τῶν ἐπτά πλοίων αὐτοῦ, ἀλλ' ἐφθασεν, ὅταν ἡ μὲν Ἀμφιπολις εἶχε παραδοθῆ εἰς τὸν Βρασίδαν, αὐτὸς δὲ δὲν ἠδυνήθη νὰ προκαταλάβῃ εἰμὴ μόνον τὴν Ἠϊόνα, τὸ ἐπίνειον τῆς Ἀμφιπόλεως. (3) Ἐκ τῆς φράσεως ὁμῶς τοῦ Θουκυδίδου — «ἔνδεδι μοι φεύγειν τὴν ἑμαυτοῦ κλ.» — δυνατὸν νὰ εἰκάσῃ τις, ὅτι φοβηθεὶς οὕτως τὴν ὀργὴν τῶν Ἀθηναίων, προὔτιμψε πρὸ πάσης δίκης, νὰ ὑποβάλλῃ ἑαυτὸν εἰς ἐκουσίαν φυγὴν. Τοῦτο ὁμῶς δὲν φαίνεται ἀκριβές, δι' ὃ καὶ κατὰ τὴν γνώμην τῶν πλείστων συγγραφέων πιστεύεται, ὅτι εἰσαχθεὶς εἰς δίκην (γραφῆ προδοσίας) καὶ ἐρημοδικήσας, κατεδικάσθη εἰς ἐξορίαν (4). Εἶναι ἀπίθανον, ἐὰν μετὰ τοῦ Θουκυδίδου κατεδικάσθη ὁμοίως καὶ ὁ ἕτερος στρατηγὸς Εὐκλῆς. Τοῦτο δὲν φαίνεται οὐδαμῶς πιθανόν, ἀφ' οὗ οὔτε τὸ καθήκον του παρέβη, οὔτε ἐγκατέλειπε ποτε τὴν Ἀμφίπολιν, ὡς ἔπραξεν ὁ Θουκυδίδης. (5)

Ἐρωτᾶται ἤδη, ἢ κατὰ Θουκυδίδου ἐπιβληθεῖσα ποινὴ τῆς ἐξορίας, ἦτο ἀδικος, υπερβολικὴ ἢ δικαία; Οἱ πλείονες τῶν ἱστορικῶν καταδικάζουσι τὸν Δῆμον

(1) F. Didot Observ. Prélim. GLXII.

(2) Πλουτάρχου Περικλῆς VIII 19—21.

(3) Θουκυδ. IV, 104 καὶ 106.

(4) Μύλλερσκαὶ τόμ. 2 σελ. 361. Croiset t. 4 p. 96.

Μαρκελλίου § 23. Ὁ μακαρίτης Παπαρρηγόπουλος (Ἱστ. Ἑλλῆν. Ἔθνος τόμ. Α. σελ. 121) ἀναφέρει, ὅτι κατηγορήθη ἐπὶ παραβάσει καθήκοντος καὶ ἐξωρίσθη, μηδαμῶς μνησικακήσας κατὰ τῆς ἰδίας πατρίδος. Ὁ δὲ κ. Λάμπρος, ὅτι ἡ καταδίκη αὐτοῦ ὀφείλεται εἰς τὰς συκοφαντίας τοῦ Κλέωνος. Ὁ Ἄγγλος ὁμῶς ἱστορικὸς Grote, ἐξετάζων τὸ ζήτημα διὰ τριπλασίων σελίδων ἢ ὅσων γραμμῶν οἱ ἡμέτεροι ἱστορικοὶ, εὐρίσκει τὴν μὲν διαγωγὴν τοῦ Θουκυδίδου ἀσύγνωστον τὴν δὲ καταδίκην αὐτοῦ ὀρθὴν καὶ δικαίαν (Grote VI p. 191—199.) Κατὰ τῆς τοιαύτης γνώμης τοῦ Grote ὁμιλούμενα ἐπιτίθεται ὁ R. Shilleto ἐν τῷ προμνημοσυθέντι ἔργῳ αὐτοῦ «Thucydides or Grote» ὅρα ἀνωτέρω σελ. 44.

(5) Ὁ Grote θεωρεῖ πιθανὴν τὴν καταδίκην καὶ τούτου, ὅ δὲ κ. Λάμπρος βεβαίαν, ἂν καὶ οὐδὲν φέρει ἐπιχειρήμα.

των Ἀθηναίων, αποδίδοντες τὴν τούτου ὀργὴν καὶ τὴν εἰς ἐξορίαν καταδίκην τοῦ ἱστορικοῦ, εἰς τὰς συκοφαντίας καὶ μόνον τοῦ Κλέωνος. (1) Ἄλλ' ὁ Grote καὶ Mure, βαθύτερον ἐξετάζοντες τὸ ζήτημα διαφόρων ὅλων ἀποφαίνονται γνώμην καὶ κρίσιν. Καὶ πρῶτον, ἀπειλουμένης καὶ κινδυνευούσης τῆς Ἀμφιπόλεως, ἥτις κατὰ τὴν μαρτυρίαν αὐτῆν τοῦ Θουκυδίδου, ἐκρίνετο πρῶτον ὡς ὠφέλιμος διὰ τὴν παροχὴν ἀφθόνου ναυπηγησίου ξυλείας εἰς τὴν πόλιν τῶν Ἀθηναίων, δεύτερον διότι πολλὰς παρεῖχε τὰς χρηματικὰς προσόδους, καὶ πρὸ παντὸς διότι, ἐχρησίμευεν ὡς πᾶροδος αὐτοῖς μέχρι τοῦ Στρυμόνος, ὥστε ἕνεκα πάντων τούτων ἢ ταύτης ἀπώλεια «εἰς μέγα δέος κατέστησεν αὐτοὺς» (2) ἐρωτῶσι, τίνα λόγον εἶχεν ὁ Θουκυδίδης, ἐν ᾧ ἢ τῶν Ἀθηναίων πολιτεία δ' ὁ ἀνθ' ἑνὸς — λόγῳ τῆς σπουδαιότητος τῆς διατηρήσεως τῆς Ἀμφιπόλεως — εἶχεν ἐκπέμφει στρατηγούς, νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν Ἀμφίπολιν ἀπειλουμένην καὶ κινδυνεύουσαν, αὐτὸς δὲ νὰ διατρίβῃ μένων περὶ Θάσον; Ἐκινδύνευεν ἄραγε ἢ Θάσος ἢ ἠπειλεῖτο τοῦλάχιστον ἐν τῇ νήσῳ ἀποστασία τις τῶν κατοίκων; Οὔτε τὸ ἐν οὐτε τὸ ἕτερον συνέβαινε. Διότι, ἐὰν τὸ πρῶτον ἐγένετο, ἂν καὶ ἡ νήσος ἦν ἀπροσπέλαστος, δὲν θὰ ἀπεισιώπατο τοῦτο ὁ Θουκυδίδης, ἀλλὰ θὰ ἀνέφερον αὐτὸ, ἀπολογούμενος διὰ τὴν ἐκεῖ διαμονὴν του. Ἐκτὸς δὲ τούτου οὐδεμία ὁμοίως ὑπὸ τῶν κατοίκων ἐν Θάσῳ ἠπειλεῖτο ἀποστασία, ἀφ' οὗ οὐδὲ μετὰ τὴν ἀναχώρησιν ἐκείθεν τοῦ Θουκυδίδου καὶ μετὰ τὴν κατάληψιν αὐτῆν τῆς Ἀμφιπόλεως, βραδύτερον καὶ ἐπὶ μακρὸν ἔτι ἢ Θάσος διετέλεσε πιστὴ καὶ ἀστασίαστος. Τὴν ἐπομένως ἐπραττεν ὁ Θουκυδίδης διατρίβων ἐν Θάσῳ; Κατὰ τὸν Mure, τὸ πιθανώτερον φαίνεται, ὅτι ἐπεμελεῖτο τῶν ἰδίων, καθ' ὃν χρόνον τὰ Δημόσια ἀπήτουν ἀμέριστον τὴν προσοχὴν αὐτοῦ. (3)

Ἡ τοιαύτη κατ' ἀκολουθίαν ἀπώλεια τῆς Ἀμφιπόλεως, ἥτις κατὰ Θουκυδίδην «εἰς μέγα δέος κατέστησε» τοὺς Ἀθηναίους, δέον νὰ ἀποδοθῇ εἰς ἀσυγγνωστον ἀμέλειαν, μηδαμῶς οὐτε δικαιολογουμένην οὐτε μετριάζουσαν τὴν εὐθύνην τοῦ στρατηγοῦ Θουκυδίδου. Οὐδαμῶς ἐπομένως δικαιολογεῖται, ὅταν ὡσεὶ μεμφόμενος τὴν τῶν ἰδίων συμπολιτῶν αὐστηρότητα γράφῃ «τὴν μὲν Ἀμφίπολιν Βρασίδης ἄρτι εἶχε, τὴν δὲ Ἥλιονα παρὰ νύκτα ἐγένετο λαβεῖν· εἰ γὰρ μὴ ἐδοθήσαν αἱ νῆες διὰ τάχους, ἅμα ἔφ' ἂν εἶχετο» (4). Οὐχὶ ἀδίκως οὐδ' αὐστηρῶς ἐτιμώρησαν οἱ Ἀθηναῖοι τὸν Θουκυδίδην, ἀλλὰ δικαίως καὶ ὀρθῶς πολιτευθέντες. Ἀποδεικνύεται δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τῆς ὅλης διαγωγῆς αὐτῶν, ἥτις οὐδέποτε ἐδείχθη ἐπὶ τοσοῦτον αὐστηρὰ, προκειμένου περὶ ἀτυχημάτων ἐπισυμβάντων εἰς τοὺς ἰδίους στρατηγούς (5). Ἐκεῖνο, ὅπερ ἀπήτουν οἱ Ἀθηναῖοι παρὰ τῶν ἰδίων στρατηγῶν ἦν ζῆλος, δραστηριότης καὶ ἀφοσίωσις εἰς τὸ καθήκον. Ὅταν δὲ ταῦτα ἐπέβησαν, ὅτι ὑπῆρχον παρὰ τοῖς στρατηγοῖς αὐτῶν καὶ ἂν τὰ ἀποτελέσματα, διαφεύδοντα τὰς προσδο-

(1) Μύλλερσος τόμ. 2 σελ. 361 Groiset, Παπαρηγόπουλος καὶ Λάμπρος. R. Shilletto p. 13—15.

(2) Θουκυδ. IV, 108.

(3) Mure t. v. p. 70.

(4) Θουκυδ. IV § 106.

(5) Ὅρα III. 94 VI 104 καὶ VII 42.

κίας αὐτῶν, ἀπέβαινον ἐναντίον αὐτοῖς, οὔτε αὐτοὶ οὔτε αὐστηροὶ ἐδείκνυντο κατ' ἀρχήν.

Δυνάμεθα ἐπομένως μετὰ τοῦ Grote νὰ ἐμολογήσωμεν, ὅτι ἐὰν ἡ ἀμέλεια καὶ ἡ διαγωγὴ τοῦ Θουκυδίδου ὡς στρατηγοῦ καὶ πολιτικοῦ λυσιπυγῆς ἡμᾶς ὡς ἄτομα, μετριάξῃ· δμως τὴν ἐκ τῆς καταδίκης ταύτης λύπην ἡμῶν, ἐπικισθητῶς ἢ εἰς ταύτην ἀφειλομένη ἀπόκτισις τῆς ἀθανάτου αὐτοῦ συγγραφῆς περὶ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου. (1)

ΑΙ ΔΗΜΗΓΟΡΙΑΙ

Συμπληροῦντες τὰ περὶ δημηγοριῶν ἐν προηγουμένῳ κεφαλαίῳ ρηθέντα, παρατηροῦμεν, ὅτι ἐν ἀπάσαις ταῖς δημηγορίαις διακρίνει τις οὐχὶ τοὺς λόγους καὶ τὸ ὕφος τῶν ἀγορητῶν, ἀλλὰ τὸ ἐπεξεργασμένον καὶ ἐπιμελετημένον τοῦ λόγου καὶ τὸ διήκον ἐν αὐτῇ ἀπανταχοῦ πνεῦμα τοῦ συγγραφέως. (2) Αἱ ἐν ταῖς Δημηγορίαις πολλάκις ἀπαντῶσαι ἐπαναλήψεις καὶ ὁμοιότητες τῶν φράσεων καὶ τῶν λόγων· εἰσὶ τοσαῦται, ὥστε ἀναγκάζεται τις νὰ παραδεχθῇ, ὅτι ἡ μέθοδος τοῦ Θουκυδίδου ἐν αὐταῖς προσομοιάζει ἐν πολλοῖς, πρὸς τὴν μέθοδον τῶν ζωγράφων ἐκείνων τῆς Ἀναγεννήσεως, οἵτινες συνήθιζον νὰ ὑπαγάγῃσι τὰ ὑπ' αὐτῶν εἰκονιζόμενα, ὑπὸ ὀρισμένον ἰδανικὸν τύπον, κατέχοντα τὴν διάνοιαν τοῦ γράφοντος τὰς τοιαύτας εἰκόνας. Ταῦτα δ' ἔτι μᾶλλον καταφαίνονται, ὅταν ἀναγινώσκωμεν τοὺς λόγους τοῦ Βρασίδα (3) ἢ τῶν ἐκ Σπάρτης ἀπεσταλμένων (4), οἵτινες προδίδουσι τελείαν παιδείαν παρὰ τινὶ τῶν πεφημισμένων Ἀθηναϊκῶν ἢ Σικελικῶν σχολῶν ἢ φυσικῆν τοιαύτην εὐφράδειαν καὶ καλλιπέειαν, ὣν ἀμφοτέρων οἱ Λακεδαιμόνιοι — καὶ οἱ ἄριστοι αὐτῶν — ἐτύχχανον ἑσπερημένους καὶ ὅλων ἄμοιροι (5). Τὰς δημηγορίας τοῦ Θουκυδίδου ἀποκαλεῖ ὁ Μαρκελλίνος «τελείας εἰκόνας», διακρίνει δὲ εἰς συμβουλευτικὰς, πανηγυρικὰς καὶ δικανικὰς. (6) Ἀνέρχονται δ' αὐταὶ εἰς τριάκοντα καὶ ὀκτὼ (7), ὧν εἴκοσι καὶ ὀκτὼ εἰσὶ προσωπικαὶ (ἀποδιδόμεναι εἰς ὀρισμένα πρόσωπα), καὶ δέκα ἀνώνυμοι, ὧν τὰ ὀνόματα τῶν κυρίως ἀγορητῶν εἴτε δὲν ἐγνώρισεν ὁ συγγραφεὺς, εἴτε προτίμησεν νὰ παραδώσῃ ἡμῖν ἀνώνυμος, ὡς ἐκδηλουσῶν κατὰ γενικώτερον, οὕτως εἰπεῖν τρόπον, τὰς γνώμας τῶν πλείστων πολιτῶν ἢ μᾶλλον τῶν πόλεων αὐτῶν. (8) Ἐκ τῶν ἐν γένει δημηγοριῶν ἄρισται ἐκτὸς τοῦ Ἐπιταφίου καὶ τῶν ἄλλων δύο δημηγοριῶν τοῦ Περικλέους (9) κρίνονται, ἢ πρὸς τοὺς Σπαρτιάτας Ἐπιτρόπους θαυμασιὰ τῶν Πλαταιῶν (10), ἦν μιστὸ μικρὸν τὸ πολὺ τῶν

(1) Grote VI, p. 198.

(2) Jules Girard t. 4 p. 412.

(3) Θουκυδ. IV 85.

(4) Idem. IV. 17.

(5) Mure t. V. p. 148—9.

(6) Μαρκελλίνου § 38 καὶ 42.

(7) Πλὴν τούτων ἔχομεν καὶ τὸν μεταξὺ Ἀθηναίων πρὸς ὁμοῦ καὶ Μηλίων διάλογον. V, 85—113.

(8) Jules Girard t. 8 p. 410. Αἱ Ἀνώνυμοι δημηγορίαι ἀναφέρονται εἰς τὰ πρῶτα τοῦ πολέμου ἑπτὰ ἔτη μετὰ ταῦτα οὐδεμία ἀνώνυμος ἀπαντᾷ. (Mure t. V. p. 104).

(9) I, 140 καὶ ἐφεξῆς II, 35 καὶ ἐφεξῆς II, 60 καὶ ἐφεξῆς II, 61.

(10) III, 64.

ἑσῶν (1), ἢ τοῦ Νικίου τελευταία παρακείμεσις, πρὸς τοὺς καταπεπονημένους καὶ ἀποτεταρηνένους ἀπὸ τῆς ἡττῆς καὶ τῶν δεινῶν στρατιώτας (2) αἱ δημηγορίαι τοῦ Ἀλικιάρχου (3) καὶ Ἐρμοκράτους (4) τοῦ Κλέωνος κατὰ τὴν σφαγὴν τῶν Μυτιληναίων (5) ἦτις εἶναι ἡ μόνη ἐξ ὄλων, ἥτις μετὰ πολλῆς τέχνης ἀποδίδουσα τοῦ ρήτορος τὸ πνεῦμα, συγματοῖς μετὰ φαινομενικῆς εὐκρινείας τὰς ἐμφύτους εἰς τὸν χαλαρότητα τοῦ Κλέωνος κακίας. (6) Ἡ δημηγορία Διοσκύτου τοῦ Εὐκράτους, ἥς τὴν ἀνάγνωσιν διὰ τὰς ἐν αὐτῇ ἠθικὰς καὶ πολιτικὰς γνώμας, καλῶς θὰ ἐπραττοῦν οἱ παρ' ἡμῖν πολιτευόμενοι, ἐὰν ἀνεγίνωσκον τοῦλάχιστον ἅπαξ τοῦ μνηῶς (7).

Ἄξιον παρατηρήσεως ὁμοίως ἀποβαίνει, ὅτι ἐφ' ἑσῶν ἢ διήγησις τῆς ἱστορίας προβαίνει· καὶ τὰ γεγονότα καθίστανται ἐπιβλητικώτερα καὶ σπουδαιότερα ἐπὶ τοσοῦτον ὁ ἀριθμὸς τῶν δημηγοριῶν μειοῦται. Τοῦτο κυρίως παρατηρεῖται ἐν τοῖς βιβλίοις ἕκτῳ καὶ ἑβδόμῳ, εἰς ᾧ ὁ ἀριθμὸς τῶν δημηγοριῶν περιορίζεται, καταπαύουσι δ' αὐταὶ ἐντελῶς ἐν τῷ ὀγδόῳ. (8) Συμβαίνει δὲ τοῦτο κατὰ Κράτιππον, οὐ μόνον διότι αἱ δημηγορίαι ἐμποδῶν ἐγένοντο εἰς τὴν τῶν ἱστορικῶν γεγονότων ἀνάπτυξιν, ἀλλὰ καὶ διότι ταύτας ὁ κόσμος εὐρίσκεν ὀχληράς, ὅπερ συνέειδεν ὁ Θουκυδίδης «ἐν τοῖς τελευταίοις βιβλίοις τῆς ἱστορίας — φησὶ Κράτιππος — μηδεμίαν τάξαι ρητορίαν.» (9)

Ο ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ ΛΟΓΟΣ

Ὁ περιβόητος, κατὰ Διονύσιον τὸν Ἀλικαρνασσεά, Ἐπιτάφιος λόγος τοῦ Περικλέους, δὲν προϋτίθετο — ὡς κοινῶς πιστεύεται — τὸν δημοσίᾳ ἔπαινον τῶν ἐν πολέμῳ πεσόντων — οἵτινες οὐδὲν τὸ λαμπρὸν ἐπέτελεσαν, κομδῆ δ' ὀλίγοι ἦσαν καὶ οὐχὶ πλείονες τῶν δεκαπέντε ἱππέων, (10) — ἀλλ' ἐχρησίμευσεν ἅπλως, ὡς ἀφορμῇ, ὅπως διὰ τοῦ στόματος τοῦ Περικλέους ἐκφωνηθῇ ὑπ' αὐτοῦ ὁ Πανηγυρικός τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς δόξης τῆς πρώτης τῆς Ἑλλάδος πόλεως — τῶν Ἀθηναίων — αἵτινες ὑπὸ κοινωνικῆν πολιτικῆν καὶ ὑπὸ πᾶσαν ἐν γένει ἔσποιν, εἶχον καταστῆ τὸ Γενικὸν Διδασκαλεῖον συμπάσης τῆς Ἑλλάδος. (11) Διὰ τοῦ ρηθέντος λόγου αὐτοῦ ὁ Περικλῆς «δυνατὸς ὦν τῷ τε ἀξιώματι καὶ τῇ γνώμῃ» καὶ κεκρυγμένος ὑπὲρ τοῦ ἀναποδράστου καὶ τῆς διὰ πάσης θυσίας ἐξακολουθήσεως τοῦ πολέμου, ἠθέλησεν ἐξάρῃν τὴν δύναμιν καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς πόλεως τῶν Ἀθηναίων, νὰ ἀναθαρρύνῃ τὸ καταπεσὸν φρό-

(1) Mure t. V p. 173.

(2) Θουκυδ. VII, 77.

(3) VI, 16 ἐφεξῆς.

(4) VI, 76.

(5) III, 37.

(6) Mure t. V p. 174.

(7) Θουκυδ. III 42 ἐφ.

(8) «Ἡ ὀγδοῆ βίβλος καίτοι «περὶ καὶ μεγάλας συντάξεις» ἀπείκει δημηγορικῶν σπανίζει λόγων» ἐν ᾧ «ἡ πρῶτη μικρὰ περιέχουσα πλῆθει τῶν ρητοριῶν.» Διον. Ἀλικαρν. Περὶ Θουκυδίδου § 16.

(9) Διον. Ἀλικαρν. ὡς ἄνω § 16.

(10) Διονύσιος. Ἀλικαρν. περὶ Θουκυδ. § 18 ὅρα καὶ Θουκυδ. βιβλ. II § 22.

(11) Mure t. V. p. 402.

νημὰ τῶν ἰδίων συμπολιτῶν, καταδεικνύων αὐτοῖς ὅτι ὑπὲρ τοιαύτης πόλεως ἀμυνόμενοι καὶ πολεμοῦντες, ὠφελον νὰ προτιμήσωσι μᾶλλον νὰ καταστραφῶσιν ἢ νὰ ἐνδύσωσιν ὑποχωροῦντες. (1) Ἀποτελεῖ δ' ὁ ρηθεὶς ἐπιτάφιος λόγος, ἐκτὸς τοῦ Πανηγυρικοῦ λόγου, ὑπὲρ τοῦ Μεγαλείου καὶ τῆς Δόξης τῶν Ἀθηναίων καὶ αὐτὸ τὸ Ἐγκώμιον τοῦ Ἑλλόγου Δημοκρατικοῦ Πολιτεύματος, καθ' ὃ καλῶς λειτουργοῦντος καὶ ἐν ὀργανωμένη πολιτεῖα, λόγῳ μὲν γίνεται Δημοκρατία, ἔργῳ δὲ ἢ τῶν ἀρίστων ἐπικράτησιν ἐν τῇ Πολιτεῖα. Διότι πρέπει καλῶς νὰ νοηθῇ τοῦτο, οὐδ' ὀφείλομεν νὰ λησμονώμεν, ὅτι ἐν καλῶς ὀργανωμένη πολιτεῖα δυνατὸν μὲν τὰ πλήθη νὰ παρασύρῶνται ἐπὶ στιγμῆν, ἀλλ' οὐδέποτε οὔτε τιμῶσι οὔτε σέβονται τοὺς ἠγέτας αὐτῶν, ὅταν βλέπωσιν αὐτοὺς ἐλάχιστα διαφέροντας αὐτῶν καὶ περὶ ποταπὰ καὶ εὐτελῆ διαρκῶς καταγινομένους. Τούναντίον οἱ Λαοὶ πρὸ τῆς ἀληθοῦς ἀξίας κύπτοντες, δύνανται μὲν προσωρινῶς νὰ ἐξανίστανται κατὰ τῶν ἰδίων ἠγετῶν καὶ νὰ ζημιώσωσιν αὐτοὺς — ὀργιζόμενοι· ὡς οἱ Ἀθηναῖοι, οἵτινες χρημίωσαν ἐζημίωσαν τὸν Περικλέα — ἀλλ' οὐχὶ πολλῶν ὕστερον πρὸς αὐτοὺς ἐνατενίζουσι καὶ πάλιν παρ' αὐτῶν ἀναμένουσι τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν, ὡς ἔπραξαν οἱ Ἀθηναῖοι, οἵτινες καὶ στρατηγὸν ἐβλόντο τὸν Περικλέα καὶ εἰς αὐτὸν ἀνέθηκαν εὐθὺς ἔπειτα τὴν τῶν Κοινῶν διεύθυνσιν. (2) Μετὰ τὰ ἀνωτέρω γενεῶν τὸ ἐρώτημα, ὁ ρηθεὶς ἐπιτάφιος λόγος τοῦ Περικλέους ὡς καὶ αἱ ἕτεροι δύο δημηγορίαι αὐτοῦ, εἰσὶν ὡς πᾶσαι αἱ ἄλλαι Δημηγορίαι τοῦ Θουκυδίδου, ἔργα αὐτοῦ ἰδίου, ἢ ἐξαρετικῶς δέον νὰ ὑποθέσωμεν ταύτας ὡς ἀνηκούσας τῷ Περικλεῖ; Τὸ τελευταῖον τοῦτο εἶναι δύσκολον νὰ δεχθῶμεν, διότι ἂν καὶ ἐν ταῖς ρηθείαις δημηγορίας ἀνευρίσκομεν αὐτὸ τὸ μεγαλεῖον τῆς ψυχῆς τοῦ Περικλέους, ἢ ἐξωτερικῆ ὑψὲς τοῦ λόγου — μεθ' ὅλην τὴν δεινότητα καὶ τὴν δύναμιν τῶν ἐννοιῶν — μαρτυρεῖ, ὅτι δὲν εὐρισκόμεθα πρὸς τοῦ Ὀλυμπίου ἐκείνου Περικλέους, ὅστις κατ' Ἀριστοφάνη «Ἡστραπτεν, ἐβρόντα, ξυνεκύκα τὴν Ἑλλάδα» (3) διὰ τῆς ἀριστοτεχνικῆς καλλιπέειας καὶ τῆς δεινότητος τοῦ λόγου αὐτοῦ. Καὶ τῶντι εἶναι ἀναμφισβήτητον, ὅτι εἰς πάντα λαὸν καὶ αὐτὸν ἔτι τὸν εὐφύεστατον τῶν Ἀθηναίων καὶ τὸν μᾶλλον εὐφάνταστον παντὸς ἑτέρου, ὁ λόγος ἔδει νὰ ἦ καὶ ἀναλυτικώτερος καὶ σαφέστερος πρὸς κατανόησιν. Αἱ Δημηγορίαι κατ' ἀκολουθίαν τοῦ Περικλέους, ὅστις ἦν ὁ τελειότερος τύπος τοῦ ἀρχαίου ἀττικισμοῦ καὶ πλείονα θὰ ἐκέκτητο εὐστροφίαν καὶ μεῖζονα χάριν καὶ μεγαλειέταν εὐέπειαν ἐν τῷ συνόλῳ, ὧν στεροῦνται αἱ τοῦ Θουκυδίδου. αἵτινες ὡς ἔχουσιν οὔτε εἶναι δυνατὸν νὰ ἀπηγγέλθησαν ποτὲ ἢ ἀπαγγελθῆσαι νὰ κατενοήθησαν. (4) Ἀλλὰ καὶ δι' ἕτερον λόγον αἱ ρηθείαις Δημηγορίαι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀνήκωσιν εἰς τὸν Περικλέα. Παρατηρήθη, ὅτι αἱ ἐν αὐταῖς ἐπαναλήψεις καὶ ὁμοιότητες ὀρισμένης τινὸς ἰδέας ὅτι: «τὰ ἔργα δέον νὰ δεσπάζωσι τῶν λόγων» — καίτοι ἐκφραζομένη διαφοροτρόπως εἶναι ἀληθὲς πολλαχοῦ τῆς ἱστορίας — ἀπαντᾷ δεκαπεντάκις ἐν τῷ

(1) Θουκυδ. II, 41.

(2) Jules Girard t. 3 p. 570 καὶ 580 Θουκυδ. II, 65.

(3) Ἀριστοφ. Ἀχαρν. στίχ. 534.

(4) Jules Girard t. 3 p. 576.

κροτήσεως τῆς τοιαύτης ἐπιχειρήσεως, προκαλοῦντες καὶ ἐπιτυχάνοντες τὴν ἐν αὐτῇ συμμετοχὴν κατὰ τὸ δυνατόν πλειόνων Ἑλληνικῶν οἰκῶν ἐδρευόντων ἐν Αἰγύπτῳ, Κωνσταντινουπόλει, Σμύρνῃ, Ὀδησσῷ, Τεργέστῃ, Μασσαλίᾳ καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ, ἵνα οὕτω διεγερθῇ ἐπὶ μᾶλλον καὶ τὸ ἄμεσον ἐνδιαφέρον τῶν ἐν τοῖς κέντροις τούτοις Ἑλληνικῶν κοινοτήτων.

Ὡς ἐκ τῆς ἐκτάσεως δὲ καὶ τῆς ἀποστολῆς ἦν προώρισται νὰ ἐχῇ ἡ ἱδρυθησομένη ἀτμοπλοῖα δέον ἐξ ἄπαντος, μικτὸν ἀκολουθοῦσα σύστημα, νὰ συνδυάσῃ τὸν ἐφοπλισμὸν ἀτμοπλοίων φορτηγῶν ἅμα καὶ ταχυδρομικῶν (Cargo-postal) ἐξυπηρετούτων γραμμὰς μεμακρυσμένας, οἷον ἀπὸ τῶν παραλίων τῆς Ἀγγλίας, τῆς Ἡπειρωτικῆς Εὐρώπης (Βορείου θαλάσσης καὶ Ἀτλαντικοῦ) μέχρι τῶν παραλίων τῆς Μεσογείου, πρὸς τὸν ἐφοπλισμὸν ἀτμοπλοίων χρησίμων δι' ἀκτοπλοῖαν (Cabotage) ἐξυπηρετούτων τὰς Ἑλληνικὰς ἐν γένει καὶ ὑπὸ Ἑλληνικοῦ ἐμπορίου δεσποζομένας ἀκτὰς τῆς τε Μεσογείου καὶ τῆς Μαύρης θαλάσσης. Ὅποια δὲ ἡ δύναμις τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐμπορίου κατέδειξεν ἡ πανωλεθρία, ἦν ὑπέστη ἡ Ρουμανικὴ ἀτμοπλοῖα κατὰ τὴν τελευταίαν περίοδον τῆς διακοπῆς τῶν μεταξύ Ἑλλάδος καὶ Ρουμανίας διπλωματικῶν σχέσεων, ὁπότε ἐν τῇ Διοικητικῇ συμβουλίᾳ αὐτῆς διεκηρύχθη, ὅτι ἡ ἀποχὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐμπορίου τοῦ νὰ χρησιμοποιοῦν τὰ ἀτμόπλοια αὐτῆς ἐπιήνεγκε μεγάλας ζημίας καὶ κατέστησε προβληματικὴν τὴν λειτουργίαν αὐτῆς.

Ἐν πάσῃ δὲ σκέψει περὶ τοῦ ὅλου συστήματος κα τοῦ εἶδους τῶν ἐφοπλιστέων ἀτμοπλοίων δέον νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν τὸ ἀσφαλὲς καὶ βέβαιον μέλλον τῶν δύο κυριωτάτων διὰ τὴν ἐπιχειρήσιν λιμένων, ἤτοι τοῦ λιμένος τῆς Ἀλεξανδρείας, ὡς ἐκ τῆς διαρκῶς ἀνατὴν Αἰγυπτῶν συντελουμένης προόδου, τῆς ἀναπτυσσομένης καλλιεργείας τῆς Σουδανικῆς χώρας καὶ τῆς προεκτεινομένης σιδηροδρομικῆς συγκοινωνίας, καὶ τοῦ λιμένος Πειραιῶς, ὡς ἐκ τῆς ἐπικειμένης εὐτυχῶς ἐνώσεως τῶν Ἑλληνο-Τουρκικῶν σιδηροδρόμων, δι' ὧν θὰ κατέρχωνται ἐφεξῆς ἐκ τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν Ἑλλάδα οἱ περιηγηταί, ἀποφεύγοντες μακρὰ θαλάσσια ταξείδια, καὶ οὕτω διὰ τοῦ Πειραιῶς θὰ κατευθύνωνται εἰς Κωνσταντινούπολιν, Μικρὰν Ἀσίαν καὶ Αἴγυπτον. Ἄλλ' ἐντεῦθεν ἐπιβάλλεται ἡ ἀνάγκη ταχυπλοίων ἀτμοπλοίων διὰ τὰς γραμμὰς Πειραιῶς—Ἀλεξανδρείας καὶ Πειραιῶς—Σμύρνῆς—Κωνσταντινουπόλεως.

Ἐνταῦθα δὲ προσήκει νὰ ἐξαρθῇ ἡ σημασία τοιαύτης συγκοινωνίας, συμπληρούσης οὕτως εἰπεῖν τὴν διεθνή σιδηροδρομικὴν γραμμὴν, ὡς καὶ ἡ σημασία καλῶς ὀργανωμένης ἀκτοπλοΐας ἐξυπηρετούσης τὴν κίνησιν τῶν ἐπισκεπτομένων τὴν Ἑλλάδα ξένων καὶ ὁμογενῶν. Διότι τοιαύτη ἄνετος διὰ θαλάσσης συγ-

κοινωνία θέλει συμβάλλει κατὰ πολὺ εἰς τὸν πλοῦτον παραγωγὸν σκοπὸν τῆς προσελκύσεως ξένων περιηγητῶν, σκοπὸν ἐπιδιωκόμενον καὶ διὰ τῶν μεγάλων πηδῶν ἔργων τῆς ἱδρύσεως μεγάλων ξενοδοχείων ἐν Ἀθήναις, Κηφισίᾳ καὶ διαφόροις ἀρχαιολογικοῖς τόποις.

Ὡς ἐκ τῶν προειρημένων καὶ τῆς ποικιλίας τῶν ἀναγκῶν, ἃς θὰ ἐξυπηρετήσῃ ἡ Ἑταιρεία, προκύπτει κατ' ἀνάγκην καὶ ἡ ποικιλία τῶν χρησιμοποιοθησομένων σκαφῶν, ἅτινα δέον νὰ προσαρμύζωνται εἰς τοὺς διαφόρους σκοποὺς.

Αἱ προσδοκίαι τῆς εὐδοκίμησης καὶ προόδου τοιαύτης εὐρείας ἅμα καὶ συστηματικῆς ἀτμοπλοΐας ἐπιχειρήσεως στηρίζονται καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν δεδομένων τῆς πείρας. Καὶ ὅσον ἀφορᾷ μὲν τὸν κλάδον τῆς ἀκτοπλοΐας γνωστὸν ὅτι πᾶσαι αἱ ἑλληνικαὶ ἀτμοπλοῖαι, ἐφ' ὅσον δὲν ἐνεῖχον ἐν τῇ ὀργανώσει καὶ διοικήσει αὐτῶν τὰ νοσογόνα σπέρματα τῆς συναλλαγῆς καὶ τῆς ἀτάσθαλίας, κατώρθωσαν οὐ μόνον νὰ ἐπιπλεύσωσιν, ἀλλὰ καὶ νὰ παγιωθῶσι καὶ κατὰ τὸ ἐφικτὸν νὰ μεγαλυθῶσιν ἀναλόγως πρὸς τὰ γλισχρά μέσα δι' ὧν ἤρξαντο. Παράδειγμα ἀξιολύτου προέκειται κατ' ἐξοχὴν ἡ ἀτμοπλοῖα «Διακίκη», ἣς πρὸ 12 μόλις ἐτῶν ἀρξαμένη δι' ἐνὸς ἀτμοπλοίου μόνον, τοῦ «Λαυρίου» τόνων 110, προήχθη εἰς τὸ σημεῖον τοῦ νὰ περιάγῃ τὴν ἑλληνικὴν σημαίαν ἐπὶ πέντε ἀτμοπλοίων χωρητικότητος ἐν ὄλῳ 4800 τόνων, ἀπὸ Θεσσαλονίκης διὰ τῶν ἑλληνικῶν ἀκτῶν μέχρις Ἀλεξανδρείας, παρὰ πάντα τὸν δεινὸν ἐν τῇ ἐσωτερικῇ καὶ ἐξωτερικῇ συναγωνισμὸν. Τοιαύτη δ' ὑπῆρξεν ἡ πρόοδος τῆς Ἑταιρείας ταύτης, ὥστε ἱδρυθεῖσα τὸ πρῶτον διὰ τῆς καταθέσεως ἀτομικοῦ κεφαλαίου δρ. 30,000, δοθέντος ἀπέναντι τοῦ τιμήματος τοῦ «Λαυρίου», ἠδυνήθη ἐκ τῶν βαθμιαίων κερδῶν νὰ ἐξαγοράσῃ τὸν ὡς εἴρηται στολίσκον ἐκ 5 ἀτμοπλοίων καὶ ν' ἀναπτύξῃ πολυτρόπως τὸ ἐνεργητικὸν αὐτῆς κεφάλαιον. Ἔτερον δὲ παράδειγμα ἀλματικῆς προόδου ἑλληνικῆς ἀκτοπλοΐας ἐκμεταλλευομένης τὴν ἀκτοπλοῖαν ὑπῆρξεν ἡ ἀτμοπλοῖα Γουδῆ, προαχθεῖσα ἐπίσης ἐξ ἐλαχίστων εἰς περιωπήν ἀξιολύτου ἐντὸς βραχυτάτου χρόνου.

Πῶς δ' ἄλλως ἢ ὅτι τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον ἀνήκει εἰς τὴν ἑλληνικὴν σημαίαν ἐν τῇ ἀκτοπλοΐᾳ τῆς Ἀνατολῆς δύναται νὰ ἐξηγηθῇ ἡ κατίσχυσις τῆς ἐπίσης θαυμασίως προαχθείσης καὶ δεξιῶς διευθυνομένης ἀκτοπλοΐας Τζῶν-Μάκ-Δούαλλ ἐχούσης 7 ὄρατα ἀτμόπλοια, ἐπὶ δὲ καὶ τῆς ἀκτοπλοΐας Πανταλέοντος πρὸς ἀνταγωνισμὸν μὲ Γαλλικὰ μὲν καὶ Αὐστριακὰ ἀτμόπλοια ἐν τῇ γραμμῇ τῆς Συρίας, πρὸς Ἀραβικὰ δὲ καὶ Ρωσικὰ ἐν τῇ γραμμῇ Ἀλεξανδρείας, πρὸς πάντα δὲ τὰ ἄλλα ὁμοῦ ἐν ταῖς γραμμαῖς Κωνσταντινουπόλεως, Θεσσαλονίκης καὶ Ἡπείρου.

ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸν κλάδον φορτηγῶν ἀτμοπλοίων πρὸς μεταφορὰν ἐμπορευμάτων ἀπὸ τῆς Ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Ἀνατολὴν (μὴ ἀποκλειομένης καὶ μεταφορᾶς ἐπιβατῶν) αἱ ἐκτελούμεναι ἐργασίαι διαφόρων λειτουργουσῶν ἤδη ἀτμοπλοϊκῶν εταιρῶν στηριζομένων ἰδίως εἰς τὸ ἑλληνικὸν ἐμπόριον, ἀποβῶσιν ἀρκούντως ὅποιαν δύναται βαθμηδὸν νὰ ἀνάπτωσιν, ἐφαμίλλως συναγωνιζομένη ἀτμοπλοῖα ὑπὸ σημαίαν οἰστηλατοῦσαν τοὺς ἑλληνικοὺς ἐπιχειρητοὺς καὶ τοὺς Ἑλληνας ἐμπόρους, οἵτινες, ὡς ἤδη ὑπῆρξαν οἱ σπουδαιότεροι συντελεσταὶ τῆς ἀκτοπλοϊκῆς εὐδοκίμησης, ἦν ἐντὸς ὀλίγιστων ἐτησίων ἐσημείωσεν ἡ Γερμανικὴ Ἀνατολικὴ Ἑταιρεία «Deutsche Levante Linie», ἣς τῇ 1891 μὲν ἐκτελοῦν ἀτμόπλοιοι καὶ τοῦτο ὑπὸ ἐνοίκιον, ἕκαμε τὸ πρῶτον ἀναχώρησιν ἐξ Ἀμβέρσης μὲ φορτίον 400 τόνων τόνων διὰ Σύρον καὶ τινὰς λιμένας τῆς Τουρκίας ἣς τὸ ἐπόμενον ἔτος κατώρθωσε νὰ ἐχῇ εἰς τὴν κατοχὴν αὐτῆς 3 ἀτμόπλοια μὲ ἀναχωρήσεις ἐξ Ἀμστερδὰμ ἡμέτερον καὶ ἤδη κέκτηται στόλον ἐκ 10 περιπυ σκαφῶν ἀπὸ 3,000 μέχρι 5,500 τόνων, ἐπέτυχε δὲ νὰ ἱδρῦσῃ μετὰ τῆς Hamburg America-Linie τὴν Μεσόγειον γραμμὴν Deutsche-Mittel-see Linie καὶ νὰ συμπήξῃ ἰδίᾳ πρωτοβουλίαν ἀπείρου σπουδαιότητος καὶ ζωτικότητος ἕνεκα τῆς ἐπιχειρήσεως μεταξὺ Γερμανίας καὶ Ἀνατολῆς, ἐν συνδυασμῷ δηλ. πρὸς τὰ δίκτυα τῶν Γερμανικῶν σιδηροδρόμων (Deutschen Levante-Verker).

Ἄλλὰ παραλλήλως πρὸς τὰς τοιαύτας προόδους ἐξέρχων ξένων ἀτμοπλοϊκῶν Ἑταιριῶν, ἐκμεταλλευομένων τὸ μεταξύ τῆς Ἡπειρωτικῆς Εὐρώπης καὶ Ἀνατολῆς λιμένων ἐμπόριον, ἀρκούντως εὐδοκίμη τῶν εὐμενεστέρων ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς σημαίας συνθηκῶν εἶνε ἡ σταθερὰ εὐδοκίμησις τῆς ἑλληνικῆς ἀναπτύξεως τῆς Ἑλληνικῆς ναυτιλίας ὑπὲρ τῶν ἑλλήνων φορτηγῶν ἀτμοπλοίων, ἀπὸ τῶν ὧν ἀποβῶσιν ἀρκούντως ὅποιαν δύναται βαθμηδὸν νὰ ἀνάπτωσιν, ἐφαμίλλως συναγωνιζομένη ἀτμοπλοῖα ὑπὸ σημαίαν οἰστηλατοῦσαν τοὺς ἑλληνικοὺς ἐπιχειρητοὺς καὶ τοὺς Ἑλληνας ἐμπόρους, οἵτινες, ὡς ἤδη ὑπῆρξαν οἱ σπουδαιότεροι συντελεσταὶ τῆς ἀκτοπλοϊκῆς εὐδοκίμησης, ἦν ἐντὸς ὀλίγιστων ἐτησίων ἐσημείωσεν ἡ Γερμανικὴ Ἀνατολικὴ Ἑταιρεία «Deutsche Levante Linie», ἣς τῇ 1891 μὲν ἐκτελοῦν ἀτμόπλοιοι καὶ τοῦτο ὑπὸ ἐνοίκιον, ἕκαμε τὸ πρῶτον ἀναχώρησιν ἐξ Ἀμβέρσης μὲ φορτίον 400 τόνων τόνων διὰ Σύρον καὶ τινὰς λιμένας τῆς Τουρκίας ἣς τὸ ἐπόμενον ἔτος κατώρθωσε νὰ ἐχῇ εἰς τὴν κατοχὴν αὐτῆς 3 ἀτμόπλοια μὲ ἀναχωρήσεις ἐξ Ἀμστερδὰμ ἡμέτερον καὶ ἤδη κέκτηται στόλον ἐκ 10 περιπυ σκαφῶν ἀπὸ 3,000 μέχρι 5,500 τόνων, ἐπέτυχε δὲ νὰ ἱδρῦσῃ μετὰ τῆς Hamburg America-Linie τὴν Μεσόγειον γραμμὴν Deutsche-Mittel-see Linie καὶ νὰ συμπήξῃ ἰδίᾳ πρωτοβουλίαν ἀπείρου σπουδαιότητος καὶ ζωτικότητος ἕνεκα τῆς ἐπιχειρήσεως μεταξὺ Γερμανίας καὶ Ἀνατολῆς, ἐν συνδυασμῷ δηλ. πρὸς τὰ δίκτυα τῶν Γερμανικῶν σιδηροδρόμων (Deutschen Levante-Verker).

Ὡς εἴρηκεν δὲ κλάδος τῶν φορτηγῶν ἀτμοπλοίων πρὸς μεταφορὰν ἐμπορευμάτων δύναται νὰ περιλάβῃ τὸν ὅλον ὄρατον ἀρχόμενα, ὡς εἴρηται, ἀπὸ τῶν ὧν ἀποβῶσιν ἀρκούντως ὅποιαν δύναται βαθμηδὸν νὰ ἀνάπτωσιν, ἐφαμίλλως συναγωνιζομένη ἀτμοπλοῖα ὑπὸ σημαίαν οἰστηλατοῦσαν τοὺς ἑλληνικοὺς ἐπιχειρητοὺς καὶ τοὺς Ἑλληνας ἐμπόρους, οἵτινες, ὡς ἤδη ὑπῆρξαν οἱ σπουδαιότεροι συντελεσταὶ τῆς ἀκτοπλοϊκῆς εὐδοκίμησης, ἦν ἐντὸς ὀλίγιστων ἐτησίων ἐσημείωσεν ἡ Γερμανικὴ Ἀνατολικὴ Ἑταιρεία «Deutsche Levante Linie», ἣς τῇ 1891 μὲν ἐκτελοῦν ἀτμόπλοιοι καὶ τοῦτο ὑπὸ ἐνοίκιον, ἕκαμε τὸ πρῶτον ἀναχώρησιν ἐξ Ἀμβέρσης μὲ φορτίον 400 τόνων τόνων διὰ Σύρον καὶ τινὰς λιμένας τῆς Τουρκίας ἣς τὸ ἐπόμενον ἔτος κατώρθωσε νὰ ἐχῇ εἰς τὴν κατοχὴν αὐτῆς 3 ἀτμόπλοια μὲ ἀναχωρήσεις ἐξ Ἀμστερδὰμ ἡμέτερον καὶ ἤδη κέκτηται στόλον ἐκ 10 περιπυ σκαφῶν ἀπὸ 3,000 μέχρι 5,500 τόνων, ἐπέτυχε δὲ νὰ ἱδρῦσῃ μετὰ τῆς Hamburg America-Linie τὴν Μεσόγειον γραμμὴν Deutsche-Mittel-see Linie καὶ νὰ συμπήξῃ ἰδίᾳ πρωτοβουλίαν ἀπείρου σπουδαιότητος καὶ ζωτικότητος ἕνεκα τῆς ἐπιχειρήσεως μεταξὺ Γερμανίας καὶ Ἀνατολῆς, ἐν συνδυασμῷ δηλ. πρὸς τὰ δίκτυα τῶν Γερμανικῶν σιδηροδρόμων (Deutschen Levante-Verker).

στολαὶ δάμβακος Αἰγυπτιακοῦ ἀπὸ Ἀλεξανδρείας εἰς Βοστώνην ἤθελον λάβει μεγάλας διαστάσεις.

Ἐκτελοῦσα δὲ τοιοῦτους ὑπερωκεανεῖους πλόας τοιαύτη σοβαρὰ καὶ ἀξιοπρεπὴς ὑπὸ πᾶσαν ἐποφὴν Ἑλληνικὴ Ἀτμοπλοῖα ὑπὸ καλῶς ὀργανωμένην θαλασσίαν ὑπηρεσίαν θὰ ἠδύνατο, ἴσως, νὰ παράσχῃ ἀξίαν λόγου ἐκδούλευσιν εἰς τὸ Πολεμικὸν Ναυτικὸν τῆς Ἑλλάδος, δεχομένη ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ αὐτῆς ἐκ περιτροπῆς καὶ ἐπὶ βραχεῖα θητεῖα χάριν θαλασσίας ἀσκήσεως τοὺς κατωτέρους ἀξιωματικοὺς τοῦ Β. Ναυτικοῦ, τοῦθ' ἕπερ διὰ Νόμου ἠδύνατο νὰ κανονισθῇ κατὰ τρόπον διευκολύνοντά μᾶλλον τὰς ὑπηρεσιακὰς ἀνάγκας τῆς Ἑταιρείας, ἀναγομένης οὕτω διὰ τὴν Ἑλλάδα εἰς τὴν ἠθικὴν περιωπήν εἰς τὴν ἀνήχθη ἐν Γαλλίᾳ ἡ Γαλλικὴ Ἑταιρεία τῶν Ναυτικῶν Διαπορθμεύσεων.

Παρὰ πάντα ὅμως τὰ ἐκτεθέντα ἀναμφισβητήτου ἀκριβείας ἐνθαρρυντικὰ τεκμήρια ὀφείλομεν νὰ μὴ παρίδωμεν ὅτι εἰς τὴν εὐδῶσιν τοιαύτης ἀτμοπλοϊκῆς ἐπιχειρήσεως, τὰ μάλιστα συμβάλλουσι πολλαὶ καὶ διάφοροι λεπτομέρειαι, ἐνυπάρχουσαι εἰς τὸν τρόπον τῆς συστάσεως καὶ ὀργανώσεως καὶ λειτουργίας τῆς Ἑταιρείας. Τῶν λεπτομερειῶν τούτων θίγομεν ἐνταῦθα τὰς κυριωτάτας, ἐφ' ὧν δέον ἐκ τῶν προτέρων νὰ ἐφελκυσθῇ ἡ προσοχὴ τῶν ἱδρυτῶν.

Πρωτίστως προσέχει τὸ σοβαρὸν ὅσον καὶ ἀκανθῶδες ζήτημα τῆς ἀγορᾶς ἢ καὶ κατασκευῆς καταλλήλων διὰ τὸν οἰκείον προορισμὸν σκαφῶν ὅπερ εἶνε ζήτημα ἀπολύτως τεχνικόν. Συναφὲς δὲ εἶνε τὸ ζήτημα τῆς καταναλώσεως τῆς καυσίμου ὕλης, ὅπερ τοῦτο καὶ μόνον δύναται νὰ ἐξασφαλίσῃ ἢ καταστρέψῃ τὴν πρόσοδον τῆς ἐπιχειρήσεως.

Ἐπεταὶ εὐθὺς ἀμέσως τὸ ζήτημα τῆς καθόλου διοικήσεως τῆς Ἑταιρείας καὶ τῆς ἐν ξηρᾷ τε καὶ θαλάσσει ἐφαρμογῆς τῶν διοικητικῶν κανονισμῶν καὶ ἐνταῦθα παρομαρτεῖ ἡ ὀφειλομένη μεγίστη προσοχὴ διὰ τὴν ἐξεύρεσιν ἱκανῶν μὲν πλοιοάρχων, τιμίων δὲ πρακτόρων καὶ πρὸ πάντων ἱκανωτάτου καὶ ἐμπνευσμένου ὑπὸ τῆς ιδέας τῆς ἐπιχειρήσεως διοικητοῦ. Παρέπονται δὲ πλείστα εἰδικώτατα ζητήματα, οἷα ἡ ἀσφάλεια, ἀλληλασφάλεια ἢ μὴ τῶν σκαφῶν, ἢ διατύπωσις κατὰ τρόπον οὐ μόνον συμφερώτερον, ἀλλὰ καὶ δικαιοτέρον τῶν ὄρων τῆς φορτωτικῆς, ἢ ἐπιτυχῆς συνομολόγησις συμβάσεως μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως εὐτυχῶς δὲ αἱ ὑφιστάμεναι ἐμπορικαὶ συμβάσεις μετὰ τῶν λοιπῶν Εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν ἐξασφαλίζουσι τὴν πρὸς τὰ ἴδια αὐτῶν πλοῖα ἀφουμοίωσιν τῶν Ἑλληνικῶν καταπλεόντων εἰς τοὺς οἰκείους λιμένας.

Καὶ τοιαῦτα μὲν τὰ θεμελιώδη ζητήματα, περὶ ὧν δέον νὰ ληφθῇ πρόνοια κατὰ τὴν πρώτην τῆς Ἑταιρείας ὀργάνωσιν. Ὡς ἐπίσης ἐκ τῶν προτέρων δύνα-

ται νὰ γείνη μέριμνα καὶ πρόνοια πρὸς ἐξασφάλισιν ἐργασίων καὶ σταθερᾶς πελατείας διὰ συνεννοήσεων πρὸς ἐγκτεστημένους εἰς διαφόρους λιμένας καὶ χώρας ὁμογενεῖς καὶ ἰδίαι, τοὺς κατὰ τὰ προειρημένα, προσληφθησομένους μετόχους. Ἀλλὰ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἠδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ ἢ ὑπὸ ἔρους συμφέροντας ἐξαγορὰ ἢ συγχώνευσις, ὑφεστώσης τινὸς ἀτμοπλοῦτος εὐδοκίμως λειτουργούσης καὶ κερκτιμένης σταθερὰν πελατείαν.

Τέλος κυριώτατος ἔρος τῆς ὡς ὀν τὸ ἐπικερδεστέρας λειτουργίας τῆς Ἐταιρίας ἔσται ὁ ἐπιτυχὴς διακανονισμὸς καὶ ἡ ἀκριβὴς ἐκτέλεσις τῶν δρομολογίων, δι' ἃ καὶ παραθέτομεν ἐνδεικτικῶς τὸ ἀκόλουθον διάγραμμα :

1) Ἀλεξάνδρεια — Πειραιεὺς — Χίος — Σμύρνη — Κωνσταντινούπολις.

2) Θεσσαλονίκη — Βόλος — Πειραιεὺς (μετὰ συναντήσεως πρὸς τὸ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως) — Ἀλεξάνδρεια.

3) Παράλια Ἡπείρου (Αἰθῶν, Ἁγιοί Σαράντα) —

Κέρκυρα — Πάτραι — Πειραιεὺς (μετὰ συναντήσεως πρὸς τὸ ἐξ Ἀλεξανδρείας) — Κωνσταντινούπολις — Πύργος — Βάρνα — Σουλινᾶς — Ὀδησσός.

4) Παράλια Ἀζοφικῆς καὶ Εὐξείνου Πόντου — Κωνσταντινούπολις — Σμύρνη — Πειραιεὺς — Γύθειο — Καλάμαι — Κατάκλων — Πάτραι — Κέρκυρα — Βρυθέσιον — Τεργέστη.

5) Πειραιεὺς — Σῦρος — Παράλια Συρίας καὶ Καραμανίας.

6) Πειραιεὺς — Νεάπολις — Γένοα — Μασσαλία.

7) Λιμένες Ἡπειρωτικῆς Εὐρώπης καὶ Ἀγγλίας (οἶον Ἀμβούργον — Ἀμστελδάμον — Ρότερδαμ — Λονδίνον — Ἀμβέρσα — Χάβρη — Λισσαβὼν) — Ἀλγέριον — Μελίτη (ἢ Βαρκελώνη — Μασσαλία) — Πειραιεὺς.

8) Γράμμῃ Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης μέχρι Μασσαλίας, ἐπιπέδου τῆς Ἀδυσσινίας, ἢ ἐκμετάλλευσ. δὲ τῆς γραμμῆς δεόν νὰ καταστῇ σκοπὸς τοῦ ἑλληνικοῦ κερδοσκοπικοῦ καὶ ἐκπολιτιστικοῦ πνεύματος.

ΔΗΜΟΣΘ. Ν. ΠΑΠΑΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ

Νομ. Σύμβουλος τοῦ ὑπουργ. τῶν Ναυτικῶν.

ΛΗΣΜΟΝΗΜΕΝΟΙ ΣΤΙΧΟΙ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΒΑΛΛΩΡΙΤΟΥ

Η ΠΡΩΤΟΜΑΡΤΙΑ ἢ ΤΟ ΧΕΛΙΔΟΝΙ

Ἐκ τῶν ἐκδοθέντων τελευταίως Ἀπάντων τοῦ Ἀριστοτέλους Βαλλωρίτου, δημοσιεύομεν ἐκ τοῦ Β' τόμου ἐν ὠραίῳ ποίημα, ὑπὸ τὸν τίτλον « Ἡ Πρωτομαρτία ἢ τὸ Χελιδόνι » :

Καλῶς μᾶς ἦλθες, ἄκακο, πουλί χαριτωμένο,
καλῶς μᾶς ἦλθες, τοῦ Μαρτιοῦ πρωτόλουβρο λουλοῦδι !
Μὲ πόση, νᾶξερες, κρυφὴ λαχτάρα περιμένω
ν' ἀκούσω μὲς ἔς τὰ σύγνεφα τὸ πρῶτο σου τραγοῦδι .
Τόσο συνείθισα ὁ φτωχὸς νὰ βλέπω κάθε μέρα
χαραὶς κ' ἐλπίδες νὰ πετοῦν, νὰ πνίγωνται ἔς τὸ ρέμμα
τοῦ χρόνου τ' ἀνυπότακτου, πᾶκόμ' ἀκόμα ψέμμα
μοῦ φαίνεται ὅτι σὲ θεωρῶ νὰ σχίζῃς τὸν αἰθέρα
μὲ τὰ σπαθᾶτα σου φτερά... Γλυκό μου χελιδόνι,
μᾶς ἔφερες καλοκαιριῖ ;... ὄψιμο θᾶλθη χιόνι ;...

Μᾶς ἔπιασε λιγοψυχιά, πουλί ξενιτεμμένο,
καὶ νύκτα κ' ἀποκάρωμα... Κανεῖς μας δὲν ἀκούει
τοῦ γείτονα τ' ἀπόφωνα... τὸ αἶμα πετρωμένο
ἔς τὴν κλειδωμένη μας καρδιά, πουλάκι μου, δὲν κρούει...

Πόθος κανεῖς, οὔτ' ὄνειρα... Δὲ νείρεται ἡ ψυχὴ μας
παρὰ καθάριους ὄυρανοὺς, ἀστροφεγγιαῖς καὶ κύματα
χωρὶς ἀφροὺς νὰ ξεψυχοῦν ἔς περιγιάλια μνήματα !
Καθὼς ἡ νεκροθάλασσα κ' ἡ ἄκαρπ' ἡ ζωὴ μας
ἔχει βουβὸ παραδαρμό... Γιὰ μιὰ στιγμή φουσκώνει
ξερνᾷ τὰ φύκη τὰ νεκρὰ κ' ὕστερα μαρμαρώνει.

Πέτα, πουλάκι μου, γοργὰ, μὴ βαρεθῆς τὸ δρόμο,
κ' ἂν εὖρης σκέπη φτωχικὴ καὶ πλούσιο παραθύρι
κλειστὸ σὰ μάτι βάρυπνο, δίπλωσ' εὐθύς ἔς τὸν ὄμο
τὰ χρυσοπράσινα φτερὰ καὶ γένου ξυπνητήρι...
Καὶ πὲς ὅτ' ἦλθ' ἡ ἀνοιξη, κ' ὅτ' ἀνοιξη δὲν εἶναι
νὰ κελαδοῦν οἱ κέρδικοι σιμά ἔς τὴν σαστικιά τους
οὔτε νὰ ναναρίζουνε τ' ἀηδόνια τὴ φωλιά τους.
Δὲν εἶναι γάργαρα νερᾶ, ὄχι, πουλί, δὲν εἶναι
οὔτε φλογέρα πιστικοῦ, οὔτε χλωρὰ τριφύλλια...
Πὲς ὅτ' ἔδω τὴν ἀνοιξη τὴ φέρνουν καρυοφύλλια...

Κι' ἂν ἔς τὴ φωνή σου τὴ γλυκειὰ δὲ σηκωθοῦν οἱ εὐνοῦχοι,
πάρε, πουλάκι μου, φτερὰ, ναύρης παληὰ λημέρια.
Σύρε νὰ ἰδῆς τὸν Ὀλυμπο, τὴν Γκιώνα, τὸ Βελοῦχι,
χαιρέτ σε τὴ Λιάκουρα καὶ φώναξ' ὡς τ' ἀστέρια.
Κι' ἂν μείν' ἡ Κιάφα ἀκίνητη κ' ὁ βράχος τοῦ Ζαλόγγου
δὲ θυμηθῇ τὸ ζωντανὸ, τὸν ἄγριο καταρράχτη,
ποῦ ἐπάνωθ' ἐτοῦ ἐμούγγρισε... Ἄν μὲς ἔς τὸ Κοῦγγι ἡ στίχτη
τοῦ Σαμουὴλ δὲ θερμανθῇ κ' ἂν τὰ κλαριά τοῦ λόγγου
δὲ φορτωθοῦν μὲ φλάμπουρα καὶ δὲ σεισθῇ ἡ Χειμάρα,
φύγε, πουλί μου, γρήγορα κ' εἶναι Θεοῦ κατάρα.

Καὶ τὸ πουλί ἀνυπόμονο, γοργὸ σὰν τὴν ἐλπίδα
ἀρπάξει ἀπὸ τὸν ἥλιο μας μιὰ λάμπη, μιὰν ἀχτίδα
γιὰ νὰ τὴν ἔχη συντροφιά ἔς τὸ σκοτεινὸ τοῦ δρόμο,
καὶ χάνεται μισουρανίς... Πὲς μου γιατί μὲ τρόμο
τὸ γύρισμά σου καρτερῶ, γλυκό μου χελιδόνι ;...
Θὰ νᾶχωμε καλοκαιριῖ ;... ὄψιμο θᾶλθη χιόνι ;

ΤΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΦΥΤΟΙΣ ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΖΩΟΙΣ

[Ἐκ τοῦ «Ἐγκληματίου» τοῦ Καίσαρος Δομπρόζο — Μετάφρασις Μπάμπη Ἀννίνου]

Α' ΦΥΤΑ

1.— Ἀφοῦ ὁ Esrinas ἐφήρμοσε τὴν μελέτην τῆς ζωολογίας εἰς τὰς κοινωνιολογικὰς ἐπιστήμας καὶ ὁ Cognetti εἰς τὰς οἰκονομικὰς καὶ ὁ Huzeanu εἰς τὰς ψυχολογικὰς, ἐπόμενον ἦτο ὅπως καὶ ἡ νέα ποινικὴ σχολὴ ἢ τόσον ἐγκύπτουσα εἰς τὰς νεωτέρας περὶ ἐξιλέσεως μελέτας, νὰ προσπαθῆσιν νὰ ἐφαρμόσῃ αὐτὰς εἰς τὴν ἐγκληματολογικὴν ἀνθρωπολογίαν καὶ νὰ ἐπιχειρήσῃ μάλιστα νὰ τὰς καταστήσῃ τὸ κύριον αὐτῆς θεμέλιον. Καὶ ὅντως τὸ ἐμὸν περὶ τούτου δοκίμιον ἐπηκολούθησεν εὐθὺς ἕτερον τοῦ Lacassagne καὶ μελέτη τις, ἣτις δύναιται νὰ θεωρηθῇ ὡς πλήρης, τοῦ Ferri.

Οἱ παλαιοὶ νομολόγοι ὁμιλοῦσι περὶ θείας καὶ αἰωνίας δικαιοσύνης, σχεδὸν ἐγγενοῦς ἐν τῇ φύσει· ἂν ὅμως ριψώμεν βλέμμα ἐπὶ τῶν φυσικῶν φαινομένων, παρατηροῦμεν ὅτι αἱ πράξεις αἱ θεωρούμεναι παρ' ἡμῶν αἱ μᾶλλον ἐγκληματικαὶ εἰσὶν αἱ μᾶλλον φυσικαί, τόσον διαδεδομένα καὶ συχναί εἰσι παρὰ τοῖς διαφόροις ζώοις καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς φυτοῖς, παριστώσαι ὅπως εὐστόχος λέγει ὁ Ρενάν: «Τὴν φύσιν παράδειγμα τῆς ἀνηλεεστάτης ἀναισθησίας καὶ τῆς μεγίστης ἀνηθικότητος.»

Τίς ἀγνοεῖ τὰς λαμπρὰς μελέτας, ἃς μετὰ τὸν Δαρβίνον ὁ Drude, ὁ Kohn, οἱ Rees καὶ Wilt ἐποίησαν ἐπὶ τῶν ἐντομοβόρων φυτῶν, καὶ δὴ ἐπὶ 11 εἰδῶν Δροσερωδῶν, 4 Σαρακηνωδῶν, 5 Νηπενθωδῶν, Οὐτρικολαρίων καὶ ἐπὶ τοῦ Κεφαλωτοῦ τοῦ Κυστιώδους, ἅτινα διαπράττουσι ἀληθεῖς φόνους ἐντόμων; Ὅσαίς, ἐπὶ παραδείγματι, ἐντομόν τι, ὅσον μικρὸν καὶ ἂν εἴνε, ἔστω καὶ ἴσον τὸν ὄγκον πρὸς τὸ 1/124 τοῦ χιλιστοῦ τοῦ κόκκου, σταματᾷ ἐπὶ τοῦ δίσκου τῶν φύλλων Δροσερῶς τινος (φαίνεται δὲ ὅτι τοῦτο οὐχὶ πάντοτε συμβαίνει τυχαίως, ἀλλ' ὅτι τὸ προσελκίσουσιν αἱ ὄσμαι ἐκκρίσεών τινων τῶν φύλλων) ἀμέσως συλλαμβάνεται, ὡσεὶ κεκολλημένον δι' ἴξοῦ, πιεζόμενον ὑπὸ τῶν πολυαριθμῶν κεραιῶν, ἔξ ὧν ὑπάρχουσιν 192 περιπού ἐν ἐκάστῳ φύλλῳ, αἵτινες ἐπιπίπτουσι κατ' αὐτοῦ ἐντὸς 10 δευτερολέπτων καὶ φθάνουσιν εἰς τὸ κέντρον τοῦ φύλλου ἐντὸς μιᾶς καὶ ἡμισείας ὥρας, δὲν ἐγείρονται δὲ εἰμὴ ἀφοῦ τὸ θῦμα νεκρωθῇ καὶ ἐν μέρει χωνευθῇ, χάρις εἰς δὲ τι καὶ εἰς ζύμην ἀνάλογον πρὸς τὴν ἡμετέραν πεψίνην, ἐκκρινόμενα ἀφθό-

νως ὑπὸ τῶν ἀδένων τῶν ἐπενεργούντων ἐπὶ τὴν πλησίον καὶ τῶν πέριξ κεραιῶν μετὰ κινήσεως ὁμοίας, καθὰ δοξάζει ὁ Δαρβίνος, πρὸς τὴν ἀντανταξιακὴν κίνησιν τῶν ζώων.

Ὅτε τὸ ἐντομον σταματᾷ ἐπὶ σημείου τινὸς τοῦ δίσκου, αἱ πέριξ κεραιαὶ κυρτοῦνται πάσαι πρὸς τὸ σημεῖον τοῦ ἐρεθισμοῦ, ὅπουδῆποτε καὶ ἂν εἴηται ἢ κινήσειος ὀδηγίς, διαδιδόμενη ἀπὸ ἐνὸς πλείονων ἀδένων, διατρέχει τὸν δίσκον, φθάνει μὲν χρι τῆς βάσεως τῶν πλησιοχώρων κεραιῶν, ἐπαναίρει καὶ αὐτὴ ἐπὶ τοῦ σημείου τοῦ ἐρεθισμοῦ, καθὼς τὴν ἐκκρίσιν τῶν ἀδένων, οὔτοι δὲ πάλιν ἐπενεργούσιν ἐπὶ τοῦ πρωτοπλάσματος.

Ἐν τῇ *Λιονέτῃ τῇ μυιοπαγίδι* αἱ συστολαὶ τῶν φωνικῶν ἰνῶν δὲν προκαλοῦνται οὐδ' ἐκ τοῦ ἀέρος, οὐδ' ἐκ ρευστῶν σωμάτων, ἀλλὰ μόνων ἐκ σωμάτων στερεῶν, ὑγρῶν καὶ ἀζωτούχων πρὸς τούτοις δευτερευοῦνται ὅτι αἱ περιπλοκοὶ ἴνες ἀφίνοισι νὰ διαπύγῃσι τὰ λεπτὰ ἐντομα, τὰ μὴ χρήσιμα πρὸς τὴν αὐτῶν.

Ἐν ταῖς *Πυγκοϊκούλαις* αἱ ρανίδες τοῦ ὕδατος δὲν προκαλοῦσι τὴν ρίκνωσιν καὶ συστολὴν τῶν φύλλων, οὐδὲ κατορθοῦσι τὸ τοιοῦτο αἱ στερεαὶ καὶ μὴ ὀργανικαὶ οὐσίαι. Τὰ ἄνευ ὀξυγόνου, ἀλλὰ πρὸς ρευστὰ, προκαλοῦσι μὲν ἐκκρίσιν τῶν ἀδένων, ἀλλ' οὐχὶ ἀφθονον, οὐδ' ἐμπεριέχουσιν ὀξέα· ἐνθ' ἀφθονωτάτη καὶ θανατηφόρος εἶνε ἡ ἐκκρίσις, ταχὺ δὲ ἢ κύρωσις, ὅταν πρόκηται περὶ σώματος ἀζωτούχου.

Ἡ *Γελλιοῖα ἢ εἰμορφος* συλλαμβάνει τὰ ἐντομα ἀκριβῶς καθ' ὃν τρόπον οἱ ἀλιεῖς συλλαμβάνουσιν τὸν ἔγγελιν.

Ἡ *Ὀυτρικουλαρία ἢ ἀημέλιτος* προσελκίει τὰ ἐντομα διὰ τινων ἐξαρτημάτων τετρασχιδῶν· παίζοντα μὲν αὐτῶν τὰ ἐντομα συλλαμβάνονται ἀκουσίως τῶν ἰνῶν βουθῶν, ὅστις ὢν ἐλαστικὸς, κλείεται ὀπισθεν αὐτῶν καὶ τὰ καθείργει ἐντὸς θυλάκου, ἐνθα θνήσκουσι (Δαρβίνος).

Ἀναφέρω λεπτομερῶς τὰ περιστατικὰ ταῦτα, ὡς οἱ νομίζω ὅτι διὰ τὴν ἐξέλιξιν τῶν ἐντομῶν ἐπιπέσει, ἐπειδὴ οἱ μὴ γινώσκοντες τὴν ἀπόστασιν αὐτῶν ἐξάρτησιν ἐκ τῶν ἱστολογικῶν ὄρων, ἠδὲν ἴσως νὰ ὑποθέσωσιν ὅτι ἐνυπάρχει ἐν αὐτοῖς ἰσχυρὸν ἐνέργειαν, φόνον ἐκ πλεονεξίας, μέχρι δὲ τινος ἀνάλογον καὶ ἡ ἐλευθέρα ἐκλογὴ (ὡς ἐξάγεται ἐκ τῆς ἀποφύ-

φύσεως τῶν λίαν σμικρῶν ἐντόμων καὶ τῶν μὴ ἀζωτούχων τροφῶν), ἐφ' ἧς πολλοὶ ἐσφαλμένως διενόησαν νὰ στηρίξωσι τὴν βίασιν τῆς εὐθύνης.

Β'. ΖΩΑ

Ἐναργεστέρα ἔτι καθίσταται ἡ ἀναλογία ἐὰν ἐκ τῶν φυσικῶν μεταβῶμεν εἰς τὸν ζωολογικὸν κόσμον. Ἡδὴ ὁ Ferri ἠδυνήθη νὰ διακρίνῃ παρὰ τοῖς ζώοις εἴκοσι καὶ δύο εἶδη ἐγκλημάτων φόνου, ἔξ ὧν ἄλλ' ὀλίγα εἶνε ἀνάλογα πρὸς τὰ προβλεπόμενα παρὰ τῶν ἡμετέρων νόμων.

Τοιοῦτοι εἶνε οἱ φόνοι οἱ χάριν εὐρέσεως τροφῆς, αἱ κακώσεις καὶ οἱ φόνοι χάριν τῆς ἀρχηγίας, ἀντιποιοῦντες πρὸς τὰ παρ' ἡμῖν ἐγκλήματα ἐνεκα ἀποδοξίας κλπ. παρατηροῦμενοι δὲ παρὰ τοῖς ἴπποις, ταύροις καὶ ἐλάφοις.

Αἱ μέλισσαι μίαν μόνην ἔχουσι βασίλισσαν· ἐὰν δὲ ἐκ τύχης συνυπάρξωσι πλείονες, αἱ λοιπαὶ φονεύονται. Ἐπίσης θανατώνεται ἡ γηραιὰ βασίλισσα ἢ μὴ προφθάσασα νὰ καταρτίσῃ σμήνος, καθ' ἣν στιγμήν πρόκειται νὰ γεννηθῇ ἡ ἀντίζηλος τῆς. Τότε ἡ νεαυτέρα βασίλισσα ἐπιχειρεῖ πᾶν ὅ,τι δύναται ὅπως ἐμποδίσῃ τὴν εἰς τὸν θρόνον ἀνάρρησιν τῆς ἀντιζήλου τῆς· ὀρμᾷ εἰς τὰς κυψέλας ἐνθα φωλεοῦσιν αἱ ἀκόμηες τῶν βασιλισσῶν, κεντᾷ δὲ καὶ ἀποκτείνει τοὺς ἐν αὐτοῖς κατοικοῦντας.

Φόνος πρὸς ἀπόλιυσιν τῶν θηλειῶν.—Παρὰ πᾶσι τοῖς ζώοις τοῖς γεννωμένοις ἐκ τῆς μίξεως τῶν δύο φύλων εἶνε τόσον συνήθης ὁ λυσσώδης ἀγὼν πρὸς ἀπόκτησιν τῆς θηλείας καὶ ἱκανοποίησιν τῆς γενετησίου ὀρμῆς, ὥστε τὸ πρᾶγμα παρέσχεν ἀφορμὴν εἰς τὴν δαρβινικὴν ὑπόθεσιν περὶ τῆς ἐπιλογῆς.

Ἐκ τοῦ ἔρωτος ἀξάνει ἡ ζηλοτυπία καὶ τὸ κατὰ τῶν ἀντιζήλων μῖσος, συνάπτονται ἀγῶνες σφοδροὶ, καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ δειλοὶ καθίστανται τολμηροὶ καὶ μάχημοι. Οἱ λέοντες, αἱ τίγρεις, οἱ αἰλουρόπαρδοι, αἱ λεοπαρδάλεις εἶνε φοβεροὶ εἰς τοὺς μετὰ τῶν μόνων ἀγῶνας. Ὁ Hearne διηγεῖται ὅτι μετὰ τῶν μόνων ἀγῶνων (buoi muschiati) συνάπτονται ἀγῶνες τόσον δεινοὶ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς φιλότητος, ὥστε πολλοὶ ἔξ αὐτῶν θνήσκουσι, τότε δὲ αἱ θήλειαι πλεονάζουσι κατὰ πολὺ τῶν ἀρρένων. Ὁ Brehm ἀναφέρει τὰς ἐρωτικὰς μάχας τῶν σιμῶρων, τῶν γάτων, τῶν καγχοῦρων, τῶν σκυῶρων, τῶν καμήλων, τῶν μόσχων. Αἱ ἐλαφοὶ καὶ αἱ ἀλκαὶ φημίζονται ὡς λυσσώδεστατα περὶ τὴν τοιαύτην πάλην.

Φόνος ἐν ἀμύγῃ.— Γνωστὸν ὅτι αἱ μέλισσαι αἱ κατοικοῦσαι ἐν τινὶ κυψέλῃ δὲν δέχονται ἑτέρας μέλισσας ξένας εἰς τὸ σμήνος τῶν. Μελισσοργὸς τις ποτε λαβὼν μέλισσαν ξένην ἔθηκεν ἐν τῷ μέσῳ τῶν φύλλων τῶν φρουρουσῶν παρὰ τὴν εἰσόδον τῆς κυψέλης. Ἐπέπεσον τότε αὐταὶ κατὰ τῆς ἀκουσίτου ἐγκλήματος, ἢν ἐθανάτωσαν καὶ ἐρριψαν ἔξω τὸ πτώμα τῆς ξένης.

Ἐνίοτε συμβαίνει ἡ βασίλισσα ἐπιστρέφουσα ἐκ

τῆς γαμηλίου αὐτῆς πτήσεως ν' ἀποπλανηθῇ καθ' ὁδὸν καὶ νὰ εἰσέλθῃ εἰς ξένην κυψέλην, ἧς ἡ εἰσόδος ἀμελῶς φρουρεῖται. Ἀδύνατον τότε νὰ σωθῇ ἐκ βεβαίου διὰ πείνης, δι' ἀποπνιγμοῦ ἢ διὰ δηλητηρίου θανάτου.

Ἐνταῦθα νομίζω ὅτι συμπεριλαμβάνονται καὶ οἱ χάριν κοινῆς ὠφελείας φόνοι.

Γνωστὸν τυγχάνει ὅτι αἱ ἄρρενες τῶν μελισσῶν ἀποκλειστικὸν ἔχουσιν ἔργον τὸ γονιμοποιεῖν τὴν βασίλισσαν, ἐνθ' αἱ ἐργάτιδες μεριμνῶσι περὶ τῆς διατροφῆς τῆς κοινότητος. Ἀλλὰ κατὰ τὸ φθινόπωρον, ἢ περὶ τὰ τέλη τοῦ θέρους, μετὰ τὴν λήξιν τῆς γαμηλίου πτήσεως, ὅτε ἄρχεται ἡ ἐλάττωσις τῶν τροφίμων, αἱ ἐργάτιδες φονεύουσι τὰς ἄρρενας διὰ τῶν κέντρων αὐτῶν, ἢ ἀποβάλλουσι αὐτὰς ἐκ τῆς κυψέλης καὶ τὰς ἀφίνοισι νὰ θνήσκωσιν ἐκ τοῦ ψύχους καὶ τῆς ἀσιτίας.

Τὸ αὐτὸ παρατηρεῖται καὶ ὡς πρὸς τοὺς φόνους ἐνεκα πλεονεξίας, ὅπως παρὰ τοῖς μύρμηξι τοῖς ἀνατρέφουσι τοὺς ἀφιδίτας, οἵτινες ἐνίοτε προτιμῶσι νὰ προμηθεύονται δι' ἀρπαγῆς τὰς φωλεὰς ἐν αἷς ἀναπτύσσονται τὰ μικρὰ ταῦτα ὑμενόπτερα, ὅπως παρετήρησεν ὁ Forel παρὰ τοῖς μύρμηξι τοῖς τομεῦσι, φονεύοντες τοὺς νομίμους αὐτῶν ἰδιοκτητὰς.

Φόνος πολεμικοῦ.— Πάντες γινώσκουσιν, ὅτι πολλὰ ζῶα καὶ τοῦ αὐτοῦ προσέτι γένους διεξάγουσιν ἐνίοτε ἀληθεῖς πολέμους, ὑπαγορευομένους μὲν ἀμέσως ἐκ τῆς ἰδέας τοῦ περὶ ὑπάρξεως ἀγῶνος, ἀλλ' ἐπὶ τῇ ἀμέσῳ σκοπῷ τοῦ φρονεῖν χάριν αὐτοῦ τοῦ φόνου.

Εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ γορῖλλας πορευόμενος εἰς μάχην ἐκφέρει παρατεταμένην κραυγὴν πολεμικὴν, καὶ θόλου παρομοίαν πρὸς τὴν τοῦ ἀγρίου, ὅτι δ' ἐφορμᾷ κατὰ τοῦ ἐχθροῦ μὲ τὴν ὀργὴν καὶ τὴν ἀταξίαν τῶν κατοίκων τῶν δασῶν. Ἀλλὰ τὸ αἰσθημα τῆς ἀποκλειστικότητος καὶ τῆς ἐχθρότητος οὐδαμοῦ εἶναι τόσον καταφανὲς ὅσον παρὰ τοῖς μύρμηξι καὶ τοῖς τερμύταις.

Ἐὰν τεθῶσι ἐντὸς πυξίδος μύρμηκες μετὰ τῶν ἀντιπάλων αὐτῶν, φαίνονται ἀμέσως ἐπιπίπτοντες οἱ μὲν κατὰ τῶν δὲ. Ὁ κ. W ἐτοποθέτησεν ἔμπροσθεν τῶν φωλεῶν διαφόρων μυρμηκῶν πυξίδα κεκαλυμμένην διὰ διαφόρου ὑφάσματος, ὧν αἱ μὲν περιεῖχον μύρμηκας φίλους, αἱ δὲ μύρμηκας ξένους. Οἱ ἐν ταῖς φωλεαῖς μύρμηκες εἰς μὲν τοὺς πρώτους ἐκ τούτων οὐδέποτε προσεῖχον, ἐνθ' κατὰ τῶν τελευταίων ἐπετίθεντο ἀμέσως. Προσεπάθον νὰ διαρρήξωσι τὸ ὑφάσμα, ὅτε δὲ μετὰ πολλοὺς κόπους ἠθελον τὸ κατορθώσῃ, οἱ ἐν αὐτῷ ἐγκλειστοὶ διέτρεχον τὸν κίνδυνον νὰ θανατωθῶσιν, ἂν δὲν ἐπαινεβαίνεν ὁ φυσιοδίφης. Ὁ οἶρ Ἰωάννης Λῶμπκ (Luhbock) ἐποίησε τὸ αὐτὸ πείραμα καὶ εἶδε θανατωθέντας ὅλους τοὺς μύρμηκας τῶν ἐγκλειστούς εἰς τὰς πυξίδας. (Ferri).

Μήπως δὲν ὑπάρχει καὶ ὁ ἀπλοῦς καὶ ἀναίτιος κανιβαλισμός; Οἱ λύκοι, παρὰ τὴν παρομοίαν, τρώγουσι ἀλλήλους. Οἱ ἀρουραῖοι μῦς εὐθὺς ὡς ἐμπέ-

σωσιν εις παγίδα κατατρώγουσιν ἀλλήλους. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τοὺς κοινούς μῦς· γνωστὴ εἶναι ἡ ἀδηφαγία καὶ ἡ ἀλληλοφαγία τῶν ποταμίων λαυράκων· δύο γρούλοι τεθέντες ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ κλωβίου κατατρώγουσιν ἀλλήλους. Πρὸ τινων ἐτῶν ἐν τῷ Ζωολογικῷ κήπῳ τοῦ Λονδίνου δύο ὄφεις βόαι ἔξω ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ κλωβίου, ἡμέραν δὲ τινα ὁ φύλαξ μόλις ἐπρόφθασε νὰ σώσῃ τὸν μικρότερον, ἦδη κατὰ τὸ ἥμισυ καταποθέντα ὑπὸ τοῦ συντρόφου του. Συχνάκις οἱ κόνικλοι καὶ αἱ φῶκαι κατατρώγουσιν ἀλλήλας καὶ ὅταν ἔτι δαισιῶς τροφοδοτῶνται. (Lacasaagne).

Ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ τοῦ καθηγητοῦ Bizzozero, κύων τις ἀφθόνως τρεφόμενος, διημέλισε καὶ κατέφαγε τὸν σύντροφόν του.

Εἰς τὸ Ζωολογικὸν ἐργαστήριον τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Τουρίνου ἐντὸς τοῦ ἰχθυοτροφείου εὐρίσκοντο τινες βάτραχοι. Εἰς αὐτῶν, εὐμεγεθέστερος τῶν λοιπῶν, ἐπετέθη ἐκ τῶν ὀπισθεν κατ' ἄλλου μικροτέρου καὶ βαθμηδὸν κατεβρόχιζεν αὐτὸν, ὥστε δὲν ἐφαίνετο εἰμὴ ἡ κεφαλὴ τοῦ μικροῦ ἐντὸς τοῦ στόματος τοῦ μεγάλου. Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν οἱ ἰδόντες τὸ γεγονός ἐσπευσαν καὶ ἀπήλλαξαν τὸν βάτραχον, πρὶν καταποθῆ ἕξ ὀλοκλήρου.

Χαιτοκάμπη ἢ πομπικὴ καὶ ἡ Θυάτιρα ζῶσι κατὰ κοινότητος, ἀλλ' αἱ ἰσχυρότεραι ἕξ αὐτῶν κατατρώγουσι τὰς ἀσθενεστέρας ἢ τὰς νεοακρωμένας ἐκ τῆς πολλῆς βρώσεως. Τὸ αὐτὸ πράττουσι καὶ τὰ σκορπιειδῆ καὶ οἱ μεξικανοὶ μελιτομύρμηκες.

Οἱ μύρμηκες, ἐνῶ μεριμνῶσι περὶ τῶν πτωμάτων τῶν κατὰ τὴν μάχην πεσόντων φίλων αὐτῶν, διαμελίζουσι τὰ πτώματα τῶν ἐχθρῶν καὶ ἐκμυζῶσι τὸ αἷμά των.

Μυωξός τις τοῦ ἐν Βιέννῃ Ζωολογικοῦ Κήπου εὐρῶν ἕτερον μυωξὸν ἐν τῇ φωλεᾷ του, τὸν ἐφόνευσε καὶ τὸν κατέφαγεν. Οἱ δ' ἔλειοι ὅταν πεινώσι, κατατρώγουσιν ἀλλήλους.

Μήπως δὲν ὑπάρχει δὲ παρὰ τοῖς ζῴοις καὶ ὁ κανιβαλισμὸς ὁμοῦ μὲ τὴν πατροκτονίαν καὶ τὴν παιδοκτονίαν; Καὶ παρὰ τοῖς ζῴοις, λέγουσιν ὁ Houzeau καὶ ὁ Ferri, αἱ συνήθειαι φαντασιοπληξίαι περὶ τῆς ἐμφύτου φωνῆς τοῦ αἵματος καὶ τοῦ αἰσθήματος τῆς

πατρικῆς καὶ υἱικῆς στοργῆς διαψεύδονται διὰ τῶν νότων καὶ εἰς αὐτὰς τὰς μᾶλλον κοινὰς τῶν πτηνῶν τρηήσεων.

Ἡ θήλεια τοῦ κροκοδείλου τρώγει ἐνίοτε τὰ νεογνά της, ἅτινα ἀγνοοῦσι νὰ κολυμβῶσι. Παρατηροῦνται ὅμως ὅτι παρὰ τισι τῶν ζῴων, ὅπως καὶ παρὰ τισι τῶν βαρβάρων λαῶν, ἡ ἐλαττωματικὴ σοφία διὰ πλάσις προξενεῖ καταισχύνῃν καὶ περιφρόνησιν. Εἶδα ὄρνιθα, ἣς τινες τῶν νεοσσῶν εἶχον τεχνικὰ ἰσθηνικοὶ καὶ παραμεμορφωμένοι, νὰ ἐγκαταλίπῃ τὴν φωλεάν μετὰ τῶν ὑγιῶν τέκνων της, ἀδιαφοροῦσα τελείως περὶ τῆς τύχης τῶν μικρῶν ἐκείνων ἀθλίων.

Ὅπως τινὰ τῶν πτηνῶν θραύουσι τὰ ὄα των καὶ καταστρέφουσι τὴν φωλεάν των ὅταν ἐνοήσονται ὅτι ἄλλος τὴν ἠγγισεν, οὕτω καὶ τινὰ τρωκτικὰ καταιτρώγουσι τὰ νεογνά των ὅταν ἐνοχληθῶσι. Ὁ θήλυς μῦς κατατρώγει τὰ μικρά του τέκνα τὴν νύκτα ὅταν ἡ φωλεὰ αὐτοῦ διαταραχθῇ.

Ἐκ τῶν πιθήκων αἱ θήλειαι τοῦ γένους τῶν Οὐϊστίτων τρώγουσιν ἐνίοτε τὰς κεφαλὰς τῶν νεογνῶν των ἢ συντρίβουσιν αὐτὰ κατὰ τοῦ κορμοῦ δένδρου, ὅταν ἀποκάμωσι νὰ τὰ φέρωσι. Μία τοιαύτη θήλεια, ἐφ' ἣς ἐμελέτη ὁ Κυβιέρος ἐν Παρισίῳ, ἔφαγε τὴν κεφαλὴν τοῦ πρωτοτόκου τέκνου της, καὶ περ δεικνύουσα στοργὴν καὶ ἐπιμέλειαν πρὸς τὰ λοιπά.

Οἱ γουράμοι, ἰχθύες τῶν σινικῶν θαλασσῶν, τρώγουσι τὰ τέκνα των.

Οἱ κόρεις τῶν δένδρων προσπαθοῦσι νὰ φάγωσι τὰ τέκνα των καὶ ἐμποδίζονται παρὰ τῶν θηλειῶν.

Ἐκ τῶν γάτων, τῶν λαγῶν καὶ τῶν κόνικλων τινὲς τρώγουσι τὰ μικρά των τέκνα.

Καὶ ἐκ τῶν κυνῶν, ὧν τὸ ὀρμέμφυτον δεικνύει γαρυκατῆρα ἀγαθώτερον, τινὲς θήλειαι τρώγουσι τὰ τέκνα των.

Ὁ Κανιβαλισμὸς μετὰ τῆς πατροκτονίας παρατηρήθη καὶ εἰς τὰς ἀλώπεκας, ὧν αἱ νεώτεραι τρώγουσιν ἀλλήλας, ἐνίοτε δὲ τρώγουν, κατὰ τὸν Behm, καὶ τὴν ἑαυτῶν μητέρα.

(Ἐκ τοῦ «Ἐγκληματοῦ» τοῦ Καίσαρος Λομπρόζο)

(Μετάφρασις) ΠΑΠΑΜΠΗΣ ΑΝΝΙΝΟΣ

Ο ΒΡΑΧΟΣ ΤΟΥ ΑΕΤΟΥ

[Διήγημα τοῦ M. P. SHIEL — Μετάφρασις Θεοσ. Ζωϊοπούλου]

Τὸ χωριὸν Ἄρλι θὰ εἶνε ἀναμφιδόλως ὁ μικρότερος ἐκ τῆς γῆς συνοικισμὸς ἀνθρωπίνων υπάρξεων — τὸ εὐμφορρον Ἄρλι μὲ τὸν φουρνὸν του καὶ τὴν μικροσκοπικὴν του ταβέρναν.

Οἱ κάτοικοι τοῦ ζοῦν μίαν ζωὴν ὅλως ἀρχέγονον. Εἶνε ἄρα ἀμφίβια ὡς αἱ φῶκαι. Ἐπειδὴ κατοικοῦν ἐκεῖ ἐπάνω εἰς τὴν ὕψη τῶν Ἀπεννίνων, θὰ ἠδύνατό τις νὰ τοὺς εἴπῃ ἄρρωστους, ἀλλ' ἀπεναντίας εἶνε τέλειοι ψαράδες—ἀληθῆς ἀποτόντικοι μάλιστα—καὶ ἀπὸ τοὺς βράχους των θεῶνται ἐν ἡσυχίᾳ πρὸς τὴν φαίχρον ἀμμόδη παραλίαν, ἐπὶ τῆς ὁποίας κατὰ τὰς τρικυμιώδεις νύκτας σύρουσι τῆς μικρῆς των χαριτωμένης ψαρόβαρκος.

Ἀπὸ τὴν κορυφὴν τοῦ βουνοῦ ὅπου εὐρίσκεται τὸ Ἄρλι μέχρι τῆς παραλίας, ἐδῶ καὶ ἐκεῖ εἰς τοὺς βράχους βλέπει τις λευκάζοντα μικρὰ σπιτάκια. Ὁ παραπλέον θὰ ἠδύνατο νὰ υποθέσῃ βλέπων αὐτὰ ἀπὸ μακρῶν, ὅτι εἶνε αἱ φωλεαὶ τῶν ἀετῶν, οἱ ὁποῖοι περυσίλων μεγαλοκρεπῶς ὑπεράνω τῶν ἀπορρώγων βράχων. Καὶ θὰ ἠπέρει πῶς δὲν κυλίνονται ὡς τόπια ἀπὸ ἐκεῖ ψηλὰ ποῦ εἶνε κερφωμένοι.

Μία προσεκτικὴ διὰ τοῦ τηλεσκοπίου παρατήρησις σὰς πείθει ἀμέσως, ὅτι ἕκαστον ἀπὸ αὐτὰ εἶνε καὶ ἓνα

ἐρημοκλησάκι ἀσβεστόχριστον περιβαλλόμενον ἀπὸ τετράγωνον μάνδραν. Καὶ νομίζει τις ὅτι οἱ αἰετοὶ ἐπὶ αἰῶνας βραχέζομενοι ἔκτισαν τὰ μικροσκοπικὰ ἐκεῖνα ἐκκλησάκια—λευκὰ θυσιαστήρια τῆς λευκῆς θρησκείας τοῦ Ἀπείρου.

Εἰς τὸ Ἄρλι, καθ' οὓς χρόνους ἀρχεται ἡ διήγησίς μας, ἔξουσεν ἓνας γέρον πλούσιος καὶ σοφός. Τί σημαίνει ἂν δὲν ἤξευρε νὰ διαβάξῃ, ἀφοῦ εἶχεν ἰδῆ ὄλον τὸν κόσμον καὶ τὰ θαυμάσιά του. Ἡ στέγη τοῦ σπητιοῦ του ἦτο ἀπὸ πηλὸν ἢ καλάμια, ὅπως τῶν ἄλλων σπητιῶν τοῦ Ἄρλι, ἀλλ' ἀπὸ ἀληθινὰς καὶ γερῆς σανίδες ἦτο ἡ Γενεθῆς.

Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ὠνομάζετο Φραγκίσκος Τέστης, ἐ-

κυπτεν ὑπὸ τὸ βάρος τῶν ἐτῶν καὶ εἶχε λευκὰς τὴν κόμην καὶ τὴν γενειάδα σὰν τὸ χειμωνιάτικο χιόνι· ἀλλὰ τὰ μάτια του ἔλαμπον ἀκόμη ἀπὸ τὴν φλόγα τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἐνεργητικότητος. Καὶ τίνος ὁ βίος ἦτο τόσοσιν παρὰ τὸν ὅσον ἐκείνου; Κατὰ τὴν νεότητά του ἦτο αἰγιοβόσκος καὶ ψαρᾶς ἐπιτήδειος. Ἐκοπίασεν, εἰργάσθη, ἐπάλασε μὲ βουνὰ καὶ ὠκεανούς, ἀλλ' ἰδίτε τί εἶνε σήμερον, εἰς τὸ τέλος τῆς τετάρτης εἰκοσάδος τῶν ἐτῶν του.

Πλούσιος καὶ τιμώμενος βασιλεὺς τοῦ Ἄρλι, τοῦ ὁποίου οἱ κάτοικοι τὸν ἠγάπων καὶ διὰ τοὺς ὁποίους ὁ βίος του ἦτο σκεπασμένος μ' ἓνα πέπλον βαθυτάτου μυστηρίου.

Ἐνα μόνον ἦτο γνωστὸν καλῶς. Ὅτι μόλις ὁ Φραγκίσκος ἐγένετο δέκα ἐτῶν παιδί ἔφυγεν ἀπὸ τὸ χωριὸν του, ἐπῆγε εἰς τὴν Γενεθῆν, ἐμπῆκε νούτης εἰς ἓνα μεγάλο καράβι καὶ ἐγύρισεν ὑστερα ἀπὸ πολλὰ-πολλὰ χρόνια πλούσιος.

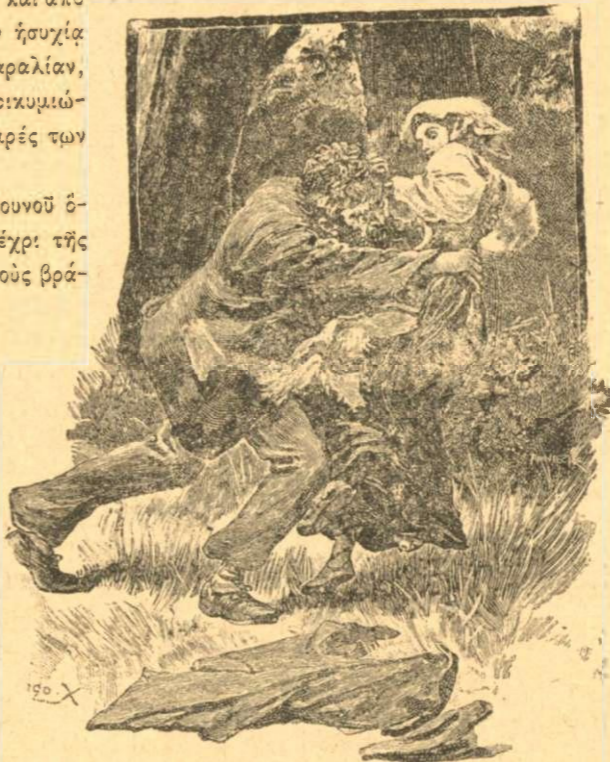
Μυστικῶς διεδίδετο ὅτι ὁ «Σινιὸρ-Φραντζέσκος» ἦτο κάτοχος χιλίων λιρῶν, τὰς ὁποίας εἶχε καταθέσει εἰς κάποιαν Τράπεζαν. Καὶ ὅτι ὅλα αὐτὰ τὰ χρήματα ἦσαν διὰ τὴν Σιμωνέτταν τὴν ἐγγονὴν του καὶ ὅτι ἐδίδοτο ὡς προῖκα εἰς τὸν ἄνδρα ποῦ θὰ ἔπερνε.

Ἡ Σιμωνέττα, σημειώσατε, ἦτο δεκαεπτά ἐτῶν, καὶ ὅταν ἐπλανᾶτο μόνη εἰς τὸ γειτονικὸν δάσος τῶν καστανεῶν συχνὰ ἐσκέπτετο διὰ τῆς «χιλίας λίρας της».

Ἦτο ὠραία ὡς ἡλιακὴ ἀκτίς, καὶ ὡς τοιαύτη συχνὰ μὲν ἐθώπευε, συχνότερον ὅμως ἐκένετα. Διότι μία ἡλιακὴ ἀκτίς εἶνε μᾶλλον κερφίτσα παρὰ ἀκτίς φωτός.

Ἡ ἐγγονὴ τοῦ Σινιὸρ-Φραντζέσκου ἦτο ἡ βασίλισσα τοῦ χωριοῦ καὶ πολλοὶ θὰ ἀπεφάσιζον ν' ἀπολάνωσι χάριν αὐτῆς. Οἱ νέοι λοιπὸν τὴν περιστοιχίζον καὶ τὴν ἐρωτοτροποῦσαν ἀλλ' ἔξ ἀποστάσεως τοιαύτης, ὥστε αἱ ἐρωτοτροπίαι των νὰ εἶνε ὅλως ἀκίνδυναι. . .

Μίαν ἡμέραν ὁ γέρον-Φραντζέσκος ἐγένετο ἄφαντος

... Ἐπέπεσε κατ' αὐτῆς ὡς ἰέραξ

ἀπὸ τὸ χωριὸ καὶ μάλιστα ἔλειψεν ἐπ' ἄρκετόν. Εἶχεν ὑπάγει εἰς τὴν πόλιν ποῦ εἶχε καταθέσει τὰ χρήματά του καὶ ὅταν ἐπέστρεψεν ἔφερε μαζί του καὶ ὄλον τὴν ἐπίγειον θησαυρόν του ὑπὸ μορφὴν δέσμης χαρτονομισμάτων. Καὶ τὸ ἔκαμεν αὐτὸ διότι ἡ ὄρεξις τοῦ νὰ ἴδῃ καὶ ἀπολαύσῃ τοὺς καρποὺς τῶν πολυτελῶν κόπων του, τοῦ εἶχε καταστῆ ἐπιθυμία ζωηρὰ, πόθος φλογερός, ὅστις ἠρξάνετο ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν.

Ἀνεχώρησε λοιπὸν διὰ νὰ πάρῃ ἀπὸ τὴν Τράπεζαν τὰ χρήματά του, καὶ τὴν νύκτα ποῦ ἐπέστρεψε τὰ ἔδειξεν εἰς τὴν μέθην τῆς χαρᾶς εἰς τὴν Σιμωνέτταν προτοῦ νὰ τὰ κλειδώσῃ μέσα εἰς ἕνα παλαιὸν σεντούκι.

Ἡ Σιμωνέττα, τὴν ἄλλην ἡμέραν τὸ εἶπεν εἰς τὴν Μαρίναν τὴν φίλην τῆς, ἐκεῖνη εἰς τὰς ἀδελφάς τῆς, καὶ οὕτω πως μετὰ δύο ἡμέρας ὄλον τὸ Ἄρλι ἐγνώριζεν ποῦ ἔχει τῆς χίλιες λίρας ὁ Σινιὸρ - Φραντζέσκος!...

Ἐξαφνα ὅμως τὴν πέμπτην ἡμέραν ἀπὸ τῆς ἐπιστροφῆς του τὰ χαρτονομίσματα ἔκαμαν φτερά!...

*
**

Τὸ γεγονός διεδόθη ἀστραπιαίως εἰς ὄλον τὸ χωριὸ, εἰς τὸ ὁποῖον ἐπροξένησε κατάπληξιν, "Ὀλοὶ ἐν σώματι ἦλθοι εἰς τὸ σπῆτι τοῦ γέρω Φραντζέσκου καὶ σταθέντες εἰς τὴν αὐλὴν του συνεζήτησαν χαμηλοφώνως τὸ γεγονός ἀνταλλάσσοντες διαφόρους γτώμας περὶ τῆς κλοπῆς.

Ἐπὶ ὥρας ἐπερίμεναν ἐκεῖ ὡς φρουρὰ ἐλπίζοντες νὰ ἰδοῦν τὴν δυστυχῆ Φραντζέσκον. Τέλος κατὰ τὸ δειλι- νὸν ἐβγήκεν εἰς τὴν θύραν ἡ Σιμωνέττα με ὄψιν κάτω- χρον με μάτια λουσιμένα στὰ δάκρυα καὶ κατακόκκινα ἀπὸ τὸ κλάμα.

— Ὁ παπποῦς μου σὰς εὐχαριστεῖ πολὺ γιὰ τὴν καλωσύνην σας καλοὶ μου συγχωριανοί, εἶπε καὶ ἐξερράγη εἰς λυγμούς. "Ἦθελε νὰ ἔλθῃ ὁ ἴδιος νὰ σὰς εὐχαριστήσῃ, ἀλλὰ ὁ δυστυχῆς...

— Ποῖος ἔκλεψε τὰ λεπτὰ, πές μας, Σιμωνέττα. Τί λέγει γι' αὐτὸ ὁ Σινιὸρ Φραντζέσκος, εἶπε μία φωνή.

— Μὰ κ' ἐκεῖνος δὲν ξέρει, ἀλλὰ κάποιος βεβαίως ἀπὸ τὸ χωριὸ. . .

Ἐνας ψίθυρος ἀγανακτήσεως ἠκούσθη τότε, ὅστις ὅμως ταχέως ἐκόπασε.

«Τί, ἐκεῖνοι ἦσαν τίμιοι ἄνθρωποι καὶ ποτὲ κανέναν ἀπ' αὐτοὺς δὲν ἔγεινε κλέπτης. . .»

— Τί λέει γιὰ τὸν Πίππο; Μήπως αὐτὸς ἔκαμε αὐτὴ τὴ βρωμοδουλειά; . . ἠρώτησε μιὰ γυναικεία φωνή.

Ἡ Σιμωνέττα ἐκίνησε τὸ κεφάλι τῆς ἐπ' ὀλίγον καὶ ἀπεκρίθη.

— Ὅχι αὐτὸ εἶνε ἀδύνατον. Ὁ παπποῦς μου εἶδε τὸν Πίππον στὸ Μιλᾶνον, ὅταν ἐπῆγε νὰ πάρῃ τὰ λεπτὰ. Ὁ Πίππος εἶνε μακρὰ ἀπ' ἐδῶ. . .

Ἐξαφνα κάποιος ἐξέβαλε κραυγὴν ἐκπληξέως. Καὶ ὁ κάποιος αὐτὸς ἦτο ὁ Νικολὸς ὁ βαρκάρης, ὁ τροποδότης τῶν κατοίκων τοῦ «Βράχου τοῦ Ἄετοῦ».

«Ὀλοὶ ἐστράφησαν πρὸς αὐτόν. Ὁ Νικολὸς βεβαίως κατὰ ἀνεκάλυψε γιὰ νὰ φωνάξῃ ἔτσι καὶ θὰ ἔρριπτε τε-

λος φῶς εἰς τὴν σκοτεινὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν. Πλὴν ὁ Νικολὸς δὲν εἶχε σκοπὸν νὰ εἴπῃ τίποτε, διότι ἐξάρωσε τὸ «ἀγριοκάτσιον» ἐκρέμασε τὸ κεφάλι καὶ δὲν ὤρισε καθέλου.

— Εἰς τίποτε δὲν ὠφελεῖ νὰ κάθεσθε ἐδῶ καὶ σκέπτεσθε ποῖος εἶνε ὁ κλέπτης, ἐξηκολούθησεν ἡ Σιμωνέττα. Καλλίτερα θὰ ἦτο νὰ πᾶτε στὴ δουλειά σας καὶ νὰ μᾶς ἀφήσετε καὶ μᾶς στὰ βάσανά μας. Ἄλλοι ὄχι! Ὅποιος ἔκλεψε τὰ λεπτὰ, γιὰ τὸ ὄνομα τῆς Παναγίας ἄς τὰ ἐπιστρέψῃ! Δὲν θὰ εἰπούμε τίποτε!... Δὲν ἐπιθελήσετε βέβαια νὰ σκοτώσετε ἕνα ἄνθρωπον, διότι αὐτὸς εἶνε σχεδὸν πεθαμένος... Καὶ ἔπειτα ἔχω νὰ σκεπασθῶ καὶ κατὰ ἄλλο ἀκόμη ποῦ μοῦ εἶπεν ὁ παπποῦς. Ἐκεῖνος ποῦ θὰ φέρῃ πίσω τὰ λεπτὰ αὐτὰ θὰ... Ὁ μὲν πάρῃ γυναῖκα. Ναι! ἔτσι μοῦ εἶπεν ὁ παπποῦς μου. Καὶ ἐγὼ παραδέχομαι. Τί νὰ κάμω; Νὰ τὸν ἀρῶσθαι πεθάνει δὲν μπορῶ!...

Μετὰ τὴν σύντομον αὐτὴν προσλαλιάν ἡ Σιμωνέττα τρέμουσα ἐκ συγκινήσεως, ἐμπῆκε μέσα καὶ ἔκλεισε τὴν θύραν τοῦ μικροῦ οἰκίσκου, ἐνῶ οἱ ἄλλοι συνεζήτησαν τὸ γεγονός. Πρὸς τὸ παρὸν ἕνα μόνον ὄνομα ἐστριφύθη στῆς κακῆς ἐκεῖνης γλώσσης: Τὸ ὄνομα τοῦ σιωπηροῦ Νικολοῦ...

*
**

Ὁ Νικολὸς κατέβη ἀπὸ τὸ βουνὸν εἰς ὀλίγον ἐπίστυγμα καὶ ἐστάθη ἐπὶ τινος λείας βραχώδους ἐπιφανείας.

Ἡ ὀλίγη πτωχὴ γλῶχη ἦτο σκεπασμένη ἀπὸ στρώμα αἰθαλοῦ χιόνος ποῦ εἶχε πέσει ἀπὸ τὴν παρελθούσαν νύκτα. Ἐκεῖ ἔμεινεν ἐπ' ἄρκετόν με τὰ μάτια κερφωμένα κάτω ὡς νὰ ἀνεζήτηε κατὰ... Τὸ κατὰ αὐτὸ τὸ εἶχεν ἰδεῖ γλῶχη καὶ ἐπεθύμει ἐκ νέου νὰ τὸ ἴδῃ.

Ἐπὶ τοῦ μέρους ὅπου εὕρισκετο τοῦτο εἶχε πέσει γλῶχη, ἀλλὰ τόσο ἀραιὸν, ὥστε δὲν τὸ εἶχε σκεπασεῖ καὶ πολὺ.

Ὁ Νικολὸς τὸ εἶδε καὶ ἀπὸ τὰ χεῖλη του ἐξέφυγε γρη- λισμὸς ἰκανοποιήσεως. Τὸ κατὰ τι αὐτὸ ἦτο ἕνα τεράστιον ἴχνος ποδοῦ, τυπωμένον ἐπάνω εἰς τὸ χιόνι. Ὁ Νικολὸς ἐγνώριζεν ὅτι εἰς ὄλην τὴν Ἰταλίαν ὑπῆρχον δύο μόνον ποδῖα τὰ ὁποῖα εἰμποροῦσαν νὰ κάμουν ἴχνη ὡς αὐτὸ. Τὰ ποδῖα τοῦ Πίππου τοῦ «καμπούρη». Καὶ ἐπὶ τούτοις ὄλοι ἐνόμιζον ὅτι ὁ Πίππος ἦτο μακρὰν ἀπὸ ἐκεῖ, εἰς τὸ Μιλᾶνον!..

Ὁ Πίππος αὐτὸς, πρέπει νὰ τὸ ὁμολογήσωμεν, ἦτο ἄρκετὰ παραδόξος ἄνθρωπος διὰ τὰ μέρη ἐκεῖνα. Δὲν περὶ ὄρεινός, ἀλλὰ κατήγετο ἀπὸ τὰ μέρη τῆς Καμπανίας. Πρὸ τριῶν ἐτῶν ἐφάνη ἔξαφνα εἰς ἐκεῖνες τῆς ἐπαρτίας καὶ εἶχεν ἐγκατασταθῆ εἰς τὸ Ἄρλι.

Κανεὶς δὲν ἐγνώριζε τί ἦτο καὶ ποῖος ἦτο. Ὀλοὶ ἔξυραν μόνον ὅτι ἦτο σπουδασμένος, ὅτι ἐγνώριζεν ἀρκετὰ ἀπὸ χημείαν, καὶ ὅτι ἐμελετοῦσε πολὺ. Ἦτο δὲ «ῥῶς» νερόν» ὅτι ἦτο πλούσιος καὶ ἔλεγον ὅτι ἦτο ἀπὸ ἐκεῖνους τοὺς αἰωνίους τύπους τῶν ἀέργων, ἢ ὅτι ἡ διαπραξία κάποιου μεγάλου ἐγκλήματος τὸν ἠνάγκασε νὰ καταφύγῃ εἰς τὰ ἔρημα ἐκεῖνα καὶ βραχῶδη μέρη, ὅπως ἀπομύτῃ τοὺς δυναστείας τῆς Δικαιοσύνης.

Δὲν εἰργάζετο ὅπως οἱ ἄλλοι, ἀλλὰ κατέτριβε τὴν

καρπὸν του εἰς τρελλὰς καὶ παραδόξους ἀφαιρέσεις τοῦ πλούτου — κατὰ τὰς ὡραίας ἡμέρας τῆς ἀνοίξεως — περὶ πλανώμενος ἀναμέσων τῶν βράχων καὶ μέσα εἰς τὴν δυσμορφὴν καὶ τερατώδη κεφαλὴν του πλάττων ἀνόητα ὄνειρα διὰ τὴν Σιμωνέτταν, ἐγένετο ἀντικείμενον ὀμι- λίας.

Κατ' ἀρχὰς ἐκεῖνη ἐγελοῦσε μαζί του, καὶ τὰ γέλοια τῆς ἐκεῖνα τὰ εἰρωνικά τόσο ἐμάγευσαν καὶ ἀναψαν τὸ πᾶθος τοῦ ἀθλίου, ὥστε μίαν ἡμέραν ποῦ τὴν εὔρε μόνην εἰς τὸ δάσος ἐπέπεσε κατ' αὐτῆς ὡς γεράκι καὶ με ἀ- γέρους λόγους τῆς ὠρκίζετο ὅτι θὰ τὴν καταστήσῃ βασινὴν τῶν.

Κατὰ τὴν κρίσιμον ἐκεῖνην ὥραν ἡ Σιμωνέττα ἀνε- δέχθη τραγικὴ ἥρωϊς. Ἡ ὑπερήφανος κόρη τῶν Ἀπεν- νίνων ἐτάλαισε γενναίως ἐναντίον τοῦ τερατός. Τὰ μικρὰ τῆς νύχια ἦσαν αἰχμηρὰ καὶ τὰ μετεχειρίσθη γιὰ νὰ βγάλῃ κοιολέιτες ἀπὸ τὰ μάγουλα τοῦ Πίππου. Ἡ γλῶσσά τῆς ἦτο δυνατὴ καὶ ἰκανὴ ὥστε νὰ βγάλῃ ἰσχυ- ρὰς φωνὰς καλοῦσα εἰς βοήθειαν. Ἀπὸ καιροῦ εἰς και- ρὸν ἔπτυνεν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ κτήνους ἐκεῖνου. Τέλος ἀπὸ μακρὰν ἠκούσθη βῆμα γοργόν. Καὶ μετ' ὀλίγον ἕνας βρωμαλέος ἀνὴρ ἐνεφανίσθη καὶ ἔσωσε τὴν κόρην.

Ἦτο ὁ Νικολός...

Ὅλα αὐτὰ ἦσαν πασιγνώστα εἰς τὸ Ἄρλι καὶ εἰς ὅλα τὰ γειτονικά χωρία. Ἄλλ' ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δὲν ἐγ- γνώριζε κανεὶς ἄλλος ἀπ' αὐτὸν ἦτο ἕνα μικρὸν ρωμα- ντικὸν ἐπεισόδιον — τὸ μόνον τοιοῦτον τῆς ζωῆς του — καὶ τὸ ὁποῖον ὁ Νικολὸς εἶχε κρύψει καὶ μυστικῶς δια- φυλάξει εἰς τὰ βάθη τῆς καρδιάς του.

Ὁ Νικολὸς ἦτο τριάντα περίπου ἐτῶν μελαγχροῖνς, με ἀθλητικὸν σῶμα καὶ μαύρην γενειάδα. Εἶχε φυσιο- γνομίαν ἀρρενωπῆν. Το ἐπεισόδιον περὶ τοῦ ὁποίου πρό- κειται ἐπροξένησεν εἰς τὴν εὐαίσθητον καρδίαν του τὴν ἐπιπτώσιν ποῦ γεννᾷ ὁ πρῶτος ἔρωις εἰς νεαρὸν μαθητὴν.

Συνέβη δὲ ὡς ἐξῆς: Μίαν ἡμέραν τῆ ἀνοίξεως ὁ Νικολός, ὅπως ἀποφύγη τὰς καυστικὰς ἀκτίνας τοῦ ἡλίου κατέφυγεν εἰς τὴν σκιάν φουντωτῆς πεύκης εἰς τὴν κλιτὴν τοῦ ὄρους. Ἐκεῖ διὰ νὰ περάσῃ τὴν ὥρα ἐβ- κάλε τὸ μαχαίρι του καὶ ἐχάραξε τὸ ὄνομα του ἐπὶ τοῦ κορμοῦ τοῦ δένδρου: «ΝΙΚΟΛΟΣ». Μετὰ μίαν ἐβδο- μάδα ὅταν ἐπανῆλθεν εἰς τὸ δένδρον εὐρέθη πρὸ ἐνῶς ἑξήματος. Κάποιον χεῖρι εἶχε χαράξει δύο λέξεις ἐπάνω εἰς τὸν φλοιὸν τοῦ δένδρου, κάτω ἀπὸ τὸ ὄνομα του. Καὶ αἱ δύο αὐτὰί λέξεις ἦσαν: «ΣΕ ΛΙ ΠΩ»!...

Ποῖος τὸ εἶχε κάμει αὐτό; Ὁ Νικολός με τὴν μαν- τικὴν δύναμιν τῶν ἐρωτευμένων ἐνόησεν ἀμέσως, μὴν- τεύσειν ὅτι τὸ εἶχε κάμει ἡ Σιμωνέττα. Καὶ μειδίαμα τῆς αὐτοῦ χαρᾶς ἐφώτισε τὴν ὄψιν του...

*
**

Μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῶν ἰχνῶν τοῦ ποδοῦ ἐπὶ τῆς γλῶχης, ὁ Νικολός ἐξηκολούθησε νὰ καταβαίνει τὸ ὄρος. Ἐκεῖνος δὲν ἀμφίβαλλε πλέον ποσῶς ποῖος εἶχε κλέψει τὰ χρήματα τοῦ Φραντζέσκου, τὸ ζήτημα ἦτο ποῦ εὕρι- σκετο τώρα τὰ χρήματα αὐτὰ!...

Ὁ κόσμος εἶνε γεμάτος ἀπὸ κρύπτας καὶ ὁ Πίππος, (τὸν ἐγνώριζεν ἐκεῖνος καλὰ) ἦτο πονηρότερος ἀπὸ τὸν Σατανᾶν.

Ὁ Νικολός ἐκάθησεν εἰς τὸ ἄκρον ἑνὸς βράχου ἀπὸ τῶν ὁποῖον ἐφαίνετο ἡ θάλασσα ὅλη καὶ προσήλωσε τοὺς ὀφθαλμούς του ἐφ' ἑνὸς μικροῦ ἀντικειμένου ἐξέχοντος ὑπεράνω τῶν ὕδατων...

Κατ' ἐκεῖνην τὴν ὥραν ἦτο σχεδὸν λυκόφως, ἀλλ' ἐ- κείνος εἶχεν ὀφθαλμούς ἰέρακος καὶ ἔβλεπε καλὰ τὸ ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον προφανῶς τὸν ἐνδιέφερε πολὺ. "Ὅταν τοῦτο ἐπλησίασεν ὁ Νικολός ἠδυνήθη νὰ διακρίνῃ ὅτι ἦτο ἕνα μικρὸν βαρκάκι καὶ ὅτι περιεῖχεν ἕνα μόνον ἐπιβάτην. Καὶ ὅτι ὁ ἐπιβάτης αὐτὸς δὲν ἦτο ψαράς. Ἐτρεξε ἀμέσως νὰ καταβῆ καὶ νὰ κρυβῆ ὀπισθεν συ- στάδος μύρτων, τὰ ὁποῖα ἐφύοντο πλησίον τῆς παραλίας.

Ἐκεῖ κρυμμένος εἶδε τὸ βαρκάκι νὰ πλησιάσῃ καὶ διέ- κρινεν ὅτι ὁ ἐπιβάτης του ἦτο ὁ καμπούρης Πίππος. ὁ ὁποῖος ἐπήδησεν ἔξω καὶ κατέβαλεν ὄλας τὰς δυνάμεις του ὅπως τὸ σύρῃ εἰς τὴν ἄμμον.

Ὁ Νικολός ἦτο τρελλὸς ἀπὸ τὴν χαρὰν του! Εἶχεν ἀνακαλύψει τὸ μυστικὸν καὶ μάλιστα ἄνευ μεγάλου κό- που. Τὰ χαρτονομίσματα εὕρισκοντο εἰς τὸν «Βράχον τοῦ Ἄετοῦ!...

Ὁ Βράχος αὐτὸς εὕρισκεται ὀλίγα μίλια μακρὰν τῆς ἀκτῆς. Οἱ παλαιοὶ ἀλιεῖς τῆς Ἐτρουρίας, κατὰ τὰς ἐν- δόξους ἡμέρας τῆς Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας, τὸν ὠνόμα- ζον «Rupes Aquilina» — «Βράχον Ἀέτειον», — ἕνεκα τοῦ παραδόξου σχήματός του κατὰ τὴν κορυφὴν, ἡ ὁποία ὁμοιάζει καθ' ὅλα πρὸς κεφαλὴν ἀετοῦ με τὸ ράμφος τῆς. Καὶ τὸ παλαιὸν ὄνομά του διατηρεῖται καὶ σήμερον ἀκό- μη. Ὑψοῦται δὲ ὑπερηφάνως ὑπεράνω τῆς εὐρείας ἐκεῖ- νης θαλάσσης εἰς ὕψος σχεδὸν δύο χιλιάδων ἀγγλικῶν πο- δῶν. Ὀλόκληρος ὁ βράχος ὁμοιάζει πρὸς κενὸν, ἐσχισμέ- νον κατὰ τὸ ἥμισυ ἀπὸ κορυφῆς μέχρι βάσεως καὶ εἶνε ὁμαλὸς κατὰ τὴν μίαν ὄψιν, ἐνῶ ἀπὸ τὴν ἄλλην εἶνε σχε- δὸν κυλινδρικός. Εἰς τὴν κυλινδρικήν αὐτὴν ὄψιν, τὴν πρὸς Νότον, κατοικοῦν σήμερον ὀλίγοι πτωχοὶ ψαράδες με τὰς οἰκογενεῖας των, δυστυχῆ ὄντα, ἀπόκληρα τῆς τύχης...

Ἡ πρὸς βορρᾶν ἐπιφάνεια σχηματίζεται ἀπὸ εἶδος τι βραχώδους τεύχους, τὸ ὁποῖον ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς θα- λάσσης ὑψοῦται μέχρι τῶν τριῶν τετάρτων τοῦ ὄλου ὕψους τοῦ «Βράχου τοῦ Ἄετοῦ». Εἰς τὴν ἄκραν αὐτοῦ τὸ τεῖχος ἔχει πλάτος τριῶν ποδῶν, ἐκεῖνοι δὲ ποῦ κα- τώρθωσαν ν' ἀναρριχηθῶσι μέχρι τῆς ἄκρας αὐτῆς λέ- γουσι ὅτι ἡ ἀπὸ ταύτης θεὰ πρὸς τὰ κάτω εἶνε φρι- κώδης, τρομάζουσα καὶ τὸν γενναίτερον. Ἐβυσσος χαί- νει κάτω, καὶ τὸ βραχώδες αὐτὸ τεῖχος δὲν ἔχει οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην προσεσχόν, ἀλλ' εἶναι λεῖον ὡς καθρέ- πτης...

Εἰς τὴν ἄκραν αὐτοῦ φυτρῶνουν μόνον ὀλίγοι θάμνοι καὶ ἄλλα ἀνερπιστικά φυτά...

*
**

Τὴν ἐπομένην τῆς ἀνακαλύψεως του καὶ πρὶν ἀκόμη ἀνατεῖλει ὁ ἥλιος, ὁ Νικολός εὕρισκετο ἐπὶ τῆς θαλάσ-

σις. Είχεν εργασθή συντόμως καθ' ὄλην τὴν νύκτα ἐφοδιάζων τὸ βαρκάκι του μὲ ὅλα τὰ ἀναγκαῖα διὰ μακρὰν ἐπὶ τῆς θαλάσσης διαμονήν.

Ἐπῆρε μαζί του ἀρκετὸν «τάσσο» ὅπως ἐνομάζον οἱ φαράδες τῶν μερῶν ἐκείνων τὰ μεγάλα κομμάτια παστοῦ κρέατος δορκάδος, ἐπῆρεν ἀρκετὸ νερὸ, καρπούς, ἕνα ἀσκοτύρι μὲ γιδίσιον τυρί, πετονιές καὶ ἀγκύστρια, καὶ φιᾶλην μὲ γενναῖον βράνδου. Κάτι τοῦ ἔλεγεν ὅτι ὁ Πίππος ὁ πονηρότατος καμπούρης, δὲν εἶχε κρύψει τὸν θησαυρὸν του μέσα εἰς τὸ ἔδαφος τοῦ βράχου. Καὶ διατί τάχα; Δὲν ἦτο εὐκόλον νὰ πάρῃ μέσα σφαίραν μολυβδίνην, νὰ κλεισθῇ ἀσφαλῶς τὰ χαρτονομίσματα μέσα εἰς αὐτήν καὶ νὰ τὰ κρύψῃ ἀπὸ κάθε ἀνθρώπινον μάτι, θυθίζων αὐτὰ ἀσφαλῶς εἰς τὸν βυθὸν τῆς θαλάσσης; Ἡ θάλασσα εἶνε λαμπρὰ ἐμπιστος διὰ τὰ καταχθόνια μυστικά καὶ αὐτὴ μόνον τὴν δυσχέρειαν παρέχει. Ὅτι πρέπει νὰ σημειώσῃ κανεὶς τὸ μέρος εἰς τὸ ὁποῖον εἶνε βυθισμένον τὸ ἀντικείμενον ποῦ ἔκρυψε, μὲ πρᾶγμα τι ἐπιπλέον, π. χ. μ' ἕνα μῆλον φελλὸν καὶ μ' ἕνα ξύλον. Καὶ τὸ σημάδι αὐτὸ ποῦ ἐφανερώσῃ τὸν τόπον τοῦ θησαυροῦ, ἐζητεῖ ὁ Νικολὸς ἐπιμόνως καὶ μετὰ μεθοδικότητος σπανίας...

Κατὰ τὴν νύκτα, ὁπότεν ἡ θάλασσα εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη ἔχει τὴν ἡμερίαν κοιμωμένης λίμνης, ἐκρέμασε δύο κλεποφάναρα εἰς τὰς δύο πλευρὰς τῆς βάρκας του καὶ οὕτω πως ἐσχημάτιζε περὶ αὐτὸν κύκλον ἀπλέτου φωτός. Διὰ τὰς ἐρεῦνας αὐτὰς κατηνάλωτεν ὀλοκλήρους δύο ἐβδομάδας πλέων μίλια ὀλοκλήρα περὶ τὸν βράχον. Τέλος ἠνύνησεν ὅτι δὲν εἶχεν ἀκολουθήσει καλὸν δρόμον εἰς τὰς ἀναζητήσεις του. Ὁ θησαυρὸς δὲν εὕρισκετο εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης...

Τὴν ἀκόλουθον ἐβδομάδα διήλθεν ὀλοκλήρον ἐπὶ τοῦ βράχου, ἐρευνῶν προσεκτικώτατα κάθε τετραγωνικὸν δάκτυλον ἐπὶ τῆς μόνης προσιτῆς πλευρᾶς, τῆς πρὸς νότον. Ἐνας ἀπὸ τοὺς ἐκεῖ διαμένοντας ἐνομιεῖται ὅτι εἶδε τὸν Πίππον νὰ κατεβαίνῃ τὸν βράχον μίαν νύκτα».

Ἐπολογίσας καλὰ ὁ Νικολὸς εὗρεν ὅτι ἡ νύξ ἐκεῖνη ἦτο ἡ ἐπομένη τῆς κλοπῆς τῶν χαρτονομισμάτων, ἡ νύξ κατὰ τὴν ὁποίαν εἶδε τὸν Πίππον νὰ ἔρχεται μὲ τὸ βαρκάκι του εἰς τὸ Ἄρλι, ἐνῶ ὅλοι τὸν ἐνόμιζον πολὺ μακρὰν ἀπ' ἐκεῖ εἰς τὸ Μιλᾶνον. Τί ἄλλο λοιπὸν ἐπῆγεν ὁ καμπούρης νὰ κάμῃ εἰς τὸν βράχον τοῦ Ἄετοῦ (τὸν ὁποῖον ἄλλως τε ὅλοι σπανίως ἐπισκέπτοντο) παρὰ νὰ κρύψῃ τὸν θησαυρὸν του...

Τὰ χρήματα λοιπὸν ἦσαν κρυμμένα κάπου ἐκεῖ εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ βράχου. Μὲ τὴν μεγαλειτέραν μαθηματικὴν ἀκρίβειαν, μὲ ὑπομονὴν Σισύφου ἀνεσκάλευσε—πρὸς ἀπορίαν μεγάλην τῶν ἰθαγενῶν οἱ ὁποῖοι δὲν ἐδύνατο νὰ ἐξηγήσουσαν τὰς ἐρεῦνας αὐτὰς τοῦ Νικολοῦ—τὸν βράχον ἀπὸ κορυφῆς μέχρι βάσεως.

Ἄλλ' αἱ ἐβδομάδες παρήρχοντο καὶ δὲν εὕρισκε τίποτε. Ἐνα δειλινὸν ὁ Νικολὸς ἐκάθητο εἰς τὴν ἄκραν ἐνὸς βράχου. Ὁ δίσκος τοῦ Ἡλίου ἐβυθίζετο πέραν εἰς τὰ κατακόκκινα νερὰ καὶ ἐπυρπόλει τὰ νερὰ. Ὁ Νικολὸς ἦτο ἀφηρημένος εἰς σκέψεις βαθείας. «Τί νὰ κάμω;» Αὐτὸ ἦτο τὸ ἐρώτημα ποῦ ἀπηύθυνε πρὸς ἑαυτόν. Ἐξῆρα ἕνα χαλίκι ἐσπρώχθη ἀπὸ τὸ πόδι του καὶ ἐκύλισε κάτω.

Οἱ ὀφθαλμοὶ του τὸ παρηκολούθησαν μηχανικῶς καὶ εἶδεν ὅτι εἶχε σταθῆ εἰς τὴν κάτωθεν ὀμαλὴν ἐπιπέδου πρὸς βορρᾶν. Μία ἰδέα ἀνεπήδησε τότε ὡς σπινθὴρ εἰς τὸν νοῦν τοῦ Νικολοῦ: «Ἄν τὰ χαρτονομίσματα ἦσαν ἐκεῖ; Ἄλλὰ, ἐτέκνιτο πάλιν, πιθανὸν ὁ Πίππος νὰ εἶχε τοποθετήσῃ τὰ χρήματα εἰς τὸ μὴ ἐξερευνηθὲν μέρος ἐκεῖνο, ἀλλὰ τίς τῶ ἐγγυᾶτο ὅτι κανεὶς ἄλλος ἀπὸ τοὺς διερχομένους φαράδες ἢ ἀπὸ τοὺς κατοίκους τοῦ βράχου δὲν τὰ εἶχε πάρει ἀπ' ἐκεῖ;...

Ὁ δυστυχὴς ἦτο ἀηλησιμύνης καὶ τὸ θάρρος του ἤρριψε νὰ τὸν ἐγκαταλείπῃ. Μετέπιπτεν ἀπὸ εἰκασίας εἰς εἰκασίαν. Ἐσχημάτιζεν ἀποφάσεις τὰς ὁποίας μετ' ὀλίγον ἀπέρριπτεν. Καὶ ἐφ' ὅσον αἱ ἡμέραι παρήρχοντο μίαν μόνην ἰδέαν, ἐν ἀρχῇ γεννηθεῖσα εἰς τὸν νοῦν του, ἤρριψε νὰ βάλῃ ἐν αὐτῷ ρίζας ἰσχυράς. Ὅτι ὁ Πίππος ἔκλεψε τὰ χαρτονομίσματα ὅπως τὰ καταστρέψῃ. Ὅτι ἀπελιπθεῖς ν' ἀποκτήσῃ τὴν Σιμωνέτταν τὴν ὁποίαν ἠγάπα μὲ τὸν κτηνώδη πόθον τῆς ἀπολαύσεως, ἐπειδὴ ἦτο πλούσιος ἤθελε νὰ τὴν καταστήσῃ πτωχὴν. Τότε θὰ ἤδύνατο ἐκλύσῃ νὰ τὴν νυμφευθῇ, διότι ἦτο πολὺ πλούσιος. Τὸ ἐλαττήριον λοιπὸν αὐτὸ καὶ ὄχι τὸ τοῦ κέρδους τὸν εἶχε ὠθήσει εἰς τὴν πρᾶξιν...

Τοιουτοτρόπως λοιπὸν, ἀρ' οὐ ἔκλεψε τὰ χαρτονομίσματα τὰ κατέστρεψε κατόπιν. Ἡ τὴν ἐπέταξεν εἰς τὴν θάλασσαν ἢ τὰ ἐξέσχισεν ἢ τὰ ἔκαψεν. Ποῖός ξέρει. Ἄλλὰ πάλιν ἂν τὰ κατέστρεψε τί ἐζήτησε; τὴν ὁποίαν ἠγάπα μὲ τὸν κτηνώδη πόθον τῆς ἀπολαύσεως, ἐπειδὴ ἦτο πλούσιος ἤθελε νὰ τὴν καταστρέψῃ διατι δὲν τὸ ἔκαμεν ἡσυχα—ἡσυχα καὶ ἀσφαλῶς εἰς τὸ σπῆτι του, ἀλλ' ἤλθεν ἐκεῖ ἐπάνω μὲ προφανῆ κίνδυνον νὰ τὸν ἰδοῦν ὅπως καὶ τὸν εἶδον;...

Κάτι ἔλεγεν εἰς τὸν Νικολὸν ὅτι ὁ Πίππος ἀπὸ σατανικὴν μοχθηρίαν καὶ κτηνωδίαν εἶχε πετάξει τὰ χρήματα εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος, εἰς τὴν ἄκραν ἐκεῖνην, ὅπου ἀνθρωπίνῃ ὑπαρξίᾳ δὲν θὰ εἰμποροῦσε ποτε νὰ τὰ ἐπανακτήσῃ—ἐκτός ἂν ἐπελεκοῦσε καὶ κατεσκευάσει σκαλοπάτια ἐπάνω εἰς τὸν βράχον!...

* * *

Νὰ καταβῇ κανεὶς τῆ βοήθειᾳ σχοινοῦ ἦτο δυσκολώτατον καὶ προφανῶς λίαν κινδυνώδες. Διότι τὸ σῶμα του θὰ ἐταλαντεύετο εἰς τὸν ἀέρα, εἰς τὴν κάτωθεν χαινουσαν ἀβυσσον, καὶ ὅπως πατήσῃ τὴν ἄκραν ἐκεῖνην, ἔπρεπε νὰ ἐκτελέσῃ ὡς ἐκκρεμὸς ὠρολογίου μεγάλας ταλαντεύσεις. Καὶ μόνον νὰ τὸ συλλογισθῇ κανεὶς ἀνατριχιάζει!...

Νὰ καταβῇ πάλιν μετὰ προσοχῆς, πατῶν ἐπὶ τῶν προεξοχῶν τοῦ βράχου καὶ τῶν φυτῶν; Ἐκεῖνος ποῦ ὄχι ἐπειράτο παρόμοιον πρᾶγμα ἔπρεπε νὰ εἶνε προικισμένος μὲ πνεῦμα διαβόλου καὶ ῥώμην γίγαντος. Ἐπρεπε νὰ εἶνε πανοῦργος καὶ ὑπομονητικὸς.

Φαντασθῆτε ἕνα ζῶον μετέχον ἰπποποτάμου, αἰγῆς, ἀετοῦ καὶ μύρμηκος καὶ ἔχον τὴν θέλησιν καὶ τὴν ἐπιθυμίαν προνοητικῶν ἀνθρώπων...

Ὁ Νικολὸς διήλθεν ὡρας ὀλοκλήρους ἐκεῖ ἐπάνω ἐξέταξάν τὰ μέρη, ποῦ ἤδύνατο νὰ ἰδῇ, κλίγων τὸ σῶμα του

ἐπὶ τοῦ χεῖλους τοῦ βράχου. Ἄλλ' ἀπ' ἐκεῖ, δὲν ἔπρεπε νὰ ἰδῇ τίποτε ἄλλο παρὰ ὀλίγα χαλίκια. Ἐπῆρεν εἰς τὴν ἄκραν ἐκεῖνην, ὑπεράνω τῆς χαινούσης ἄκρας ὁ Νικολὸς ἐπὶ ἡμέρας ὀλοκλήρους ἐσκέπτετο καὶ ἐκείνην προσεκτικὰ τί ἦτο δυνατόν νὰ γείνη καὶ τί ὄχι... Τέλος ἀπεφάσισε. Ἐμπῆκεν εἰς τὴν βάρκαν του, ἔβησε εἰς τὴν ἀπέναντι παραλίαν, τὴν ἔσυρεν εἰς τὴν ἀκτὴν καὶ πεζὸς ἐπῆγεν εἰς τὴν γειτονικὴν πόλιν. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐπέστρεψε μυστικά, ὅπως ἔφυγε, κρυπνὸν βαρὺ φορτίον. Καὶ τὸ φορτίον του αὐτὸσυνίστατο ἀπὸ διαφόρα γεωργικὰ ἐργαλεῖα καὶ τροφῆς.

Ὅταν ἐφθασεν εἰς τὸν βράχον τοῦ Ἄετοῦ ἠγχυροβόησε τὸ βαρκάκι του στερεὰ κάτω ἀπὸ τὸ ἀπόκρημνον βραχώδες τείχος τὸ πρὸς βορρᾶν καὶ τὸ ἐστερέωσεν ἀπὸ τὴν πύραν μὲ ἕνα δυνατό σχοινὶ καὶ μ' ἕνα «ἀρπάγι» εἰς μίαν σχισμὴν τοῦ βραχώδους ἐκείνου τείχους.

Ἐκεῖ δὲν ὑπῆρχεν ἀμμουδιά, καὶ τὰ νερὰ ἦσαν βαθεῖα «κρεμαστὰ νερὰ», ὅπως λέγονται οἱ θαλασσινοὶ τῶν τόπων μας. Ἐπειτα ἐπάνω εἰς τὸν πύρρον τῆς βάρκας τοῦ ὁ Νικολὸς ἐξῆλθε ἕνα γερὸ «μεισταμᾶν». Αὐτὸς ἦτο τὸ κρεβάτι του.

Ἀπὸ τὴν νύκτα ἐκεῖνην τέσσαρας μακροὺς μῆνας δὲν εἶδεν ἀνθρώπον ἢ σημεῖον ἀνθρωπίνης ζωῆς, παρὰ ἕνα ἥδον φαρμάκων ποῦ ἐδιάβηκαν μακρὰν εἰς τὸ πείλαρος, πρὸς τὸ ἀπέναντι μέρος.

* * *

Ἦρξιεν λοιπὸν ὁ Νικολὸς τὴν ἐργασίαν του, ἵνα ἀνέλθῃ ἀπὸ τὸ μέρος ἐκεῖνο, τὸν βράχον, ἀνοίγων ὅπως ἦτος αὐτοῦ καὶ ἐμπήγων εἰς αὐτὰς μεγάλα καρφιά. Εἰς τὰ καρφιά κατόπιν αὐτὰ ἔδενεν ἕνα μεγάλο σχοινὶ καὶ τοιουτοτρόπως ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἤλπιζε νὰ σχηματίσῃ μίαν καλὴν σκάλα. Εἶχε δὲ σκοπὸν, ἀργότερον ἐταν ἀμυθῶσεν τὰ ἐργαλεῖά του, νὰ τὰ ἀκονίσῃ, ἀλλὰ ἡ γρανιτώδης μᾶζα, τὴν ὁποίαν ἐπελεκοῦσεν ἦτον σχεδὸν σάν τὸ μεταλλοῦ τῆς σμίλης του. Τὰ θρύμματά καὶ οἱ σπινθῆρες ἐκατοῦσαν τὸ πρόσωπόν του καὶ τὸν ἐτύφλωναν.

Ἐνίοτε ἐταν μετὰ δέκα καὶ πλέον ὡρῶν ἐργασίαν κατάρθωνε νὰ σχηματίσῃ τὴν ἐπὴν, ἔβλεπεν, ὅτι αὐτὴ ἦτο πολὺ μεγάλη διὰ τὸ καρφί του, ὅτι ἐκεῖνο ἐχάνετο μέσα εἰς τὴν ἐπὴν καὶ ἐπρεπε νὰ ἀρχίσῃ πάλιν πρὸς ἀνοίγμα ἄλλῃ, διότι ἀπὸ τὴν στερεάν ἐφαρμογὴν τῶν καρφίων ἐπὶ τοῦ βράχου ἐκρέματο ἡ ζωὴ του!...

Ἐπειτα ἕνα ἄλλο: Εἶχεν ὑπολογίσει ὅτι θὰ τῶ ἐπῆρχον αἱ τροφαὶ νομίζων ὅτι θὰ πιάνη ψάρια συχνά. Ἄλλὰ πολλὰκις παρήρχοντο ἡμέραι πολλὰ καὶ δὲν ἐπιανεν ἕνα ἕνα σπᾶρον!... Ἰναγκάσθη νὰ περιορίσῃ κατὰ τὴν χρῆσιν τοῦ νεροῦ ποῦ εἶχε πάρει μαζί του,

διότι ἔβλεπεν, ὅτι καὶ ἐκεῖνο ἡμέρα τῆ ἡμέρα ἐξητμίζετο. Δὲν ἐπινε λοιπὸν παρὰ ὀλίγον τι, διότι ὅπως ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πόλιν καὶ ἐφοδιασθῇ μὲ νερὸ καὶ ἄλλα τρόφιμα, δὲν τὸ ἤθελε κατ' οὐδένα τρόπον. Πρῶτον διὰ νὰ μὴ διακόψῃ τὸ ἔργον του, καὶ δεύτερον ὅπως μὴ ἀνακαλύψουν ἄλλοι εἰς τί ἠσχολεῖτο.

Ὡ! ἦτο ἱκανὸς ν' ἀποθάνῃ ἀπὸ τὴν λύπην τοῦ ὁ Νικολὸς ἂν ἐμάνθανε κανεὶς τὸ μυστικὸν του!

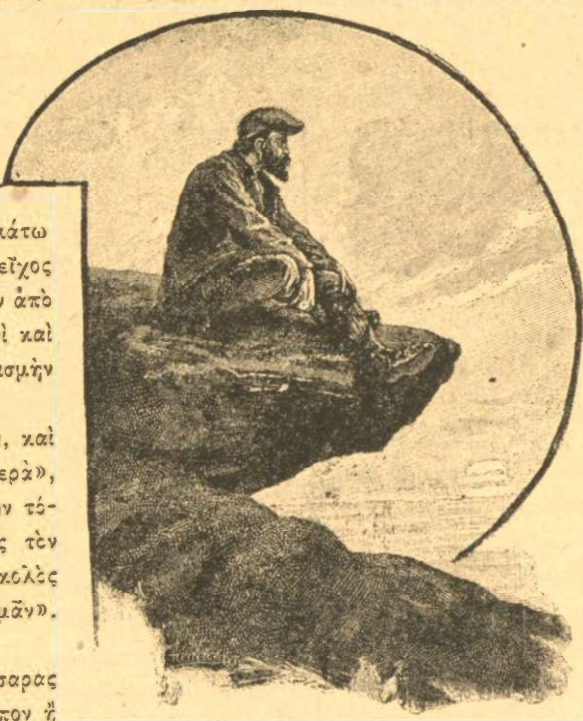
Ἦτο δὲ βέβαιος ὅτι κανεὶς δὲν τὸν εἶχεν ἰδεῖ ἐκεῖ.

Διότι οἱ ὀλίγοι φαράδες, ποῦ ἐκατοικοῦσαν εἰς τὸ ἄλλο μέρος τῆς νησίδος δὲν ἤρχοντο ποτε εἰς τὸ μέρος αὐτὸ τὸ βορεινόν. Ἐπίστευον ὅτι προσβάλλεται σχεδὸν πάντοτε ἀπὸ τὴν τρικυμίαν—πρᾶγμα ὄχι ἀληθές.

Ἀπὸ τὰ μεγάλα πλοῖα καὶ ἀτμῆπλοια ποῦ ἐπερνοῦσαν ἀπὸ μακρὰν ἦτο βεβαίως ἀθέατος, καθὼς ἐπίσης καὶ ἀπὸ τοὺς κατοικοῦντας τὴν πέραν ἀκτὴν, οἱ ὁποῖοι σπανιώτατα ἤρχοντο εἰς τὸν «βράχον τοῦ Ἄετοῦ» καὶ μάλιστα κατὰ τὴν χειμῶνα, καθὼς εἶπομεν ἄνωτέρω.

Ὁ Νικολὸς λοιπὸν ἦτο κελὰ κρυμμένος ἀπὸ ἀνθρώπινον μάτια ἐκεῖ κάτω.

Μένον τοῦ Θεοῦ τὰ μάτια τὸν ἔβλεπον.

Ἦλθε καὶ ἐκάθισεν εἰς τὴν ἄκραν τοῦ βράχου...

Μετὰ τινα καιρὸν ὅμως παρετήρησε μὲ λύπην τὸν, ὅτι δὲν εἶχε πάρει ἀρκετὸ σχοινὶ μαζί του. Ἐπρεπε νὰ προβῇ εἰς θυσίαν.

Ἐπῆρεν ἀμέσως τὸν μουσταμᾶν ποῦ τοῦ ἐχρησίμευεν ὡς στρώμα συνάμα καὶ ὡς ἐράπλωμά του καὶ ἀποφασιστικῶς μὲ τὸ σουγιά του τὸν ἐσχίσεν εἰς πολλὰς πλατεῖας λωρίδας, τὰς ὁποίας συνέστρεψε στερεῶς τὰς ἔδεσε τὴν μίαν μὲ τὴν ἄλλην καὶ τοιουτοτρόπως ἀπετέλεσεν ἕνα σχοινὶ στερεώτατον καὶ ἀρκετοῦ μήκους.

Εἰς τὸ μέλλον θὰ ἐκοιμᾶτο μὲ τὸ ζῶς τῶν ἀστέρων ὑπεράνω του καὶ μὲ τὴν δρόσον τοῦ Οὐρανοῦ, ὅπως ὁ ἄρχαῖος Βαβυλώνιος βασιλεὺς.

Ἄλλὰ τί τὸν ἐμελλε δι' αὐτὸ τὸν Νικολὸν, ἀφοῦ τὸ ἔργον του ἐπροχώρει πάντοτε, καὶ ἀφοῦ ἡ μία ἡμέρα τὸν εὕρισκε κατὰ ἕνα ἢ δύο πόδας ὑψηλότερον τῆς προηγουμένης;...

Ἐξῆρα ὅμως ἐνῶ εὕρισκετο εἰς τὸ μέσον τοῦ βράχου τοῦ συνέβη ἕνα δυστύχημα.

Ἦτο βράδυ καὶ ἠτοιμάζετο νὰ καταβῇ εἰς τὸ βαρκάκι του διὰ νὰ κοιμηθῇ.

Ἐκεῖ ὅμως ποῦ ἔδινε τὸ τελευταῖον κτύπημα, ἡ σφύρα γλυστρά ἀπὸ τὰ χεῖρα του τὰ κουρασμένα, καὶ πίπτει μέσα εἰς τὴν θάλασσαν!

Νὰ ἐργασθῇ χωρὶς αὐτὴν τοῦ ἦτο ἀδύνατον. Νὰ τὴν

γορα, γιατί δεν θά προφθάσης τὸ γάμο!..Καὶ ἀπεμακρύνθη.

Ὀλίγον παρ κάτω συνήντησεν ἕνα παιδί ὀδηγοῦν ἕνα μικρὸ κοπάδι αἰγῶν.

Καὶ ἐκεῖνο ἐστάθη καὶ τοῦ εἶπε :

— Τρέξε γρήγορα Νικολῶ, γιατί δεν θά προφθάσης τὸ γάμο!..

— Ποῖος πανδρεύεται, παιδί μου ;

— Καὶ δὲν τῶμαθες ; Νὰ, ὁ Πίππος κέρνει τὴν Σιμωνέττα ! Τὸν κέρνει γιὰ χατήρι τοῦ γέρω-Φραντζέσιου. Ὁ Πίππος εὐρῆκε τὰ λεπτὰ βλέπεις καὶ ὁ γέρω εἶχεν ὑποσχθεῖ...

Ὁ Νικολῶς δὲν ἐπερίμενε ν' ἀκούσῃ περισσότερα. Ἐσήκωτε μόνον τὰ μάτια πρὸς τὸν οὐρανόν, ὡς νὰ ἐξήτει ἐκεῖθεν βοήθειαν καὶ ἐτάχυνε τὸ βῆμα...

Ἡ μικρὰ ἐκκλησία τοῦ Ἄρλι ἦτο γεμάτη ἀπὸ κόσμον τὴν πρωίαν ἐκείνην. Ὁ ἱερεὺς περιβεβλημένος τὰ ἀμφιά του παρετῆρει μὲ λυπημένα μάτια περὶ ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ βωμοῦ, ὡσάν νὰ ἤσθάνετο ὅτι ὑπεβοήθει τὴν ἐκτέλεσιν μιᾶς τραγωδίας...

Μόλις ἤρχισε νὰ ψάλλῃ τὰς γαμηλίους εὐχὰς, εἰσήλθεν ἕνας παράδοξος ἄνθρωπος, μὲ ροῦχα κατακουρελιασμένα μὲ μακρὰ μαλλιά καὶ γένεια καὶ μὲ ἄγρια μάτια.

Ὅλοι τὸν ἀνεγνώρισαν...

Ἦτο ὁ Νικολῶς!..

Καὶ ἐνῶ ὄλοι τὸν ἐθεώρουν νεκρὸν — ὕστερα ἀπὸ τέσον μακρὰν ἀπουσίαν — τὸν ἐβλεπον τώρα μετ' ἐκπλήξεως μὲσφ αὐτῶν ὡς φάντασμα ἐγερθὲν ἐκ τοῦ τάφου...

Ἐκεῖνος ἐπροχώρησε καὶ ἐλθὼν ἐστάθη παρὰ τὸ πλευρὸν τῆς γλωμῆς νέμφης, μὲ τὴν κεφαλὴν κλίνουσαν πρὸς τὸ στήθος, καὶ τὰ χέρια σταυρωμένα.

Οὕτω πως ἡ νέμφη ἦτο μεταξὺ τοῦ Πίππου καὶ αὐτοῦ.

— Λαμβάνεις τὴν γυνοῖλα αὐτὴν ὡς σύζυγον ; ἠρώτησε μετ' ὀλίγον ὁ ἱερεὺς.

— Τὴν λαμβάνω ! ἀπήντησεν ἐμφαντικῶς ὁ Πίππος.

— Τὴν λαμβάνω !.. ἀπήντησεν ἐμφαντικώτερον ὁ Νικολῶς.

Ὅλοι ἐτοράχθησαν ἡ ἱεροτελεστία διεκόπη. Προσάνωδ' ἐπράγματα περιεπλέκοντο.

— Κόρη μου, εἶπεν εἰς τὴν Σιμωνέτταν, ποῖον ἐκ τῶν δύο ἐκλέγεις ὡς σύζυγον ;

Προσθὺ νὰ προφθάσῃ ν' ἀποκριθῇ ἐκείνη, ὁ Νικολῶς ἔσυρεν ἀπὸ τὸν κώλπον του τὰ χαρτονομίσματα καὶ ἀνύψων αὐτὰ ὑπεράνω τοῦ πλήθους ἐφώναξε :

— Κυττάξατε ὄλοι !.. Τὰ λεπτὰ τοῦ ἔγασεν ὁ Σινιέρ-Φραντζέσκος τὰ βρήκα ἐγὼ εἰς τὸν «Βράχον τοῦ Ἄετοῦ» ὅπου ἦσαν κρυμμένα ἀπὸ τὸν Πίππον!.. Αὐτὰ τοῦ ἔδωκεν εἰς τὸν γέροντα ὁ Πίππος εἶνε ἀπὸ δικὰ του.

Ἡ Σιμωνέττα λοιπὸν θά γίνῃ γυναῖκα μου!..

Ψίθυρος ἐκπλήξεως ὑπεδέχθη τοὺς λόγους αὐτοῦ τοῦ Νικολοῦ.

Ὅλοι συνωστίζοντο περὶ αὐτὸν μὲ βλέμματα συμπαιθείας καὶ θαυμασμοῦ.

Ὁ γέρω-Φραντζέσκος μὲ τὸ ἕνα χέρι ἔσυρεν ἕνα σφαιρὸ ναυτικὸ μαχαίρι, καὶ ἐσφιγξέ μετ' ἄλλο τὴν δεξιάν τοῦ γενναίου ἐκείνου θαλασσινοῦ, ἐνῶ ἡ νεαρὰ νέμφη, γλωμῆ, μὲ μάτια δακρυσμένα, ἔρριπτεν ἐπ' αὐτοῦ βλέμματα εὐγνωμοσύνης.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ ψίθυρος τοῦ λαοῦ μετετρέπη εἰς μυκηθμὸν ἀγανακτήσεως κατὰ τοῦ ἀπατεῶνος καὶ κλέπτου Πίππου, καὶ ὑπὲρ τὴν καταιγίδα ἐκείνην, μία μόνον γενική καὶ ὁμόφωνος κραυγὴ ἤκούετο δεσπύζουσα τοῦ θορόβου καὶ τῆς συγχύσεως :

— Πιάστε τον, τὸν κλέφτη !.. Πιάστε τον !

Καὶ ὄλοι ἐπέπεσαν κατ' αὐτοῦ ὡς χεῖμαρρος ἔρμητικός.

Ὁ Πίππος ἐννόησας τὸν κίνδυνον ὡπισθοχώρησε πρὸς

τὴν θύραν ταχέως, καὶ ἐκεῖ σταθεὶς ἔβγαλεν ἕνα περιστροφὸν καὶ τὸ ἐπρότεινε κατὰ τοῦ ἀνθρωπίνου ἐκτείνους. Ἦτο τρομερὸς ὁ Πίππος κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην. Κάτι τι τὸ διαβολικὸν ἐνυπῆρχεν εἰς τὴν φῆν του. Μίαν ἄγριαν λάμψιν—λάμψιν ὀφθαλμῶν—ἔχουσαν τὰ μάτια του.

Εἰς τὴν θέαν τοῦ περιστρόφου οἱ ἐφορμήσαντες ἐπὶ τὴν θύραν ἐπὶ τινὰς στιγμὰς. Σύγχυσις μικρὰ ἐγένετο μετὰ τὸ αὐτῶν, τῆς ὁποίας ἐπωρεληθεὶς ἐκεῖνος, ἐπὶ ταχέως καὶ ἐρρίφθη τρέχων ἔξω τῆς ἐκκλησίας.

Μερικοὶ νέοι ἐτρέξαν πρὸς καταδίωξίν του, ἕνας ἐξ αὐτῶν τὸν ἐφθασε, καὶ μ' ἕνα δυνατὸν κτύπημα ἐπὶ τὸν βραχίονα, τοῦ ἔρριψε κατὰ γῆς τὸ περιστρόφον. Πρὸ τοῦ ὅμως ὁ γενναῖος αὐτὸς προφθάσῃ νὰ τὸ πάρῃ καὶ μεταχειρισθῇ κατὰ τοῦ Πίππου, ἐκεῖνος εἶχε γίνῃ ἀπώτερος εἰς τοὺς στενοὺς δρομίσκους τοῦ χωρίου.

Διερχόμενος ὁ Πίππος πρὸ τοῦ οἰνοπωλείου τοῦ Ἄρλι ἐστάθη καὶ μὲ ἄγριεμένα μάτια ἐφώναξε πρὸς τὸν κτήλην :

— Δωσέ μου γρήγορα ἕνα μπουκάλι βράνδου ! Γρήγορα... Ὁ κάπηλος τοῦ ἔδωκε τὴν ζητηθεῖσαν γάλην ἀμέσως, ἐκεῖνος δὲ ροφήσας ἀπλήστως τὸ ἦμαρ τοῦ περιεχομένου τῆς, ἔρριπτεν ἐπὶ τῆς τραπέζης νόμισμα χρυσοῦν καὶ εἶπε πρὸς τὸν κάπηλον :

— Οἱ συγχωριανοὶ σου μοῦ πῆραν τὸ περιστρόφόν μου. Ἀλλὰ θά βροῦν ξαφνικὸν θάνατον ἔταν ὁ Πίππος, ξαναγυρῶν ἀρματωμένος. Νὰ τοὺς εἰπῆς ὅτι πηγάει ἐκεῖ τοῦ βρίσκονται περιστρόφα ἕνα σωρὸ !

Ἐπειτα μὲ τὴν φιάλην στὰ χέρια ἐξηφανίσθη πρὸς ἐπὶ τῆς ἔδου ἡ ὁποία φέρει πρὸς τὴν Γενεύην...

Καθ' ὄλην ἐκείνην τὴν νύκτα, παρ' ὄλην τὴν σφοδρὰν καταιγίδα τοῦ ἐμαίνετο ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς τῶν Ἀπεννίνων, οἱ νέοι τοῦ Ἄρλι περιήρχοντο ὠπλισμένοι τὸ χωρίον των, ἀναμένοντες τὴν ἐπάνοδον τοῦ Πίππου...

Πλὴν ὁ Πίππος δὲν ἐφαίνετο...

Μετὰ μίαν ἐβδομάδα τὸ πτώμα του, μισοσφαλισμένον ἀπὸ τὰ ὄρνεα, ἀνευρέθη παρ' ἑνὸς ποιμένου ἐντὸς βαθείας χαράδρας. Εἰς τὴν δεξιάν ἐσφιγγεν ἀκέραια τὸν λαιμὸν τῆς σπασμένης φιάλης. Πολλοὶ εἶπον ὅτι ἠτύχησεν περὶ αὐτὸν ἀπὸ τὸν ἀπέναντι βράχον, μεγάλη ὅμως πιθανότης ὑπάρχει ὅτι μεθυσθεὶς ἀπὸ τὸ βράνδου ἔπεσεν εἰς τὴν χαράδραν καὶ ἐρονεύθη τιμωρηθεὶς οὕτω διὰ τὰ τόσα ἀνομήματά του...

Τὴν ἄλλην Κυριακὴν ἐγένοντο οἱ γάμοι τῆς Σιμωνέττας καὶ τοῦ Νικολοῦ.

Ὁ γέρω-Φραντζέσκος ἤθελε νὰ τελεσθοῦν εἰς τὸν βράχον τοῦ Ἄετοῦ, πλὴν ἡ Σιμωνέττα ἀντέστη.

— Ὅχι, εἶπεν, ἐκεῖ θά μοῦ φαίνεται ὅτι θά ἰδῶ ἔξωθεν ἐπάνω μας τὸ κεφάλι τοῦ Πίππου νὸ μᾶς κυττάξῃ ἄγρια.

Οὕτω πως λοιπὸν οἱ γάμοι ἐτετέλεσθησαν εἰς τὴν μικρὰν ἐκκλησίαν τοῦ Ἄρλι, στολισμένην μὲ πλήθος ἀνθισμένων κλάδων πορτοκαλλέας.

Ὁ Νικολῶς δὲν ἐξαναπάτησε πλέον εἰς τὸν βράχον τοῦ Ἄετοῦ. Μετὰ τὰς 2,000 ναπολεῖνια — τὰ χίλια τοῦ Σινιέρ-Φραντζέσκου καὶ τὰ χίλια τοῦ Πίππου — ἤνοιξεν αὐτῷ πολὺ καλὸν παντοπωλεῖον εἰς τὸ Ἄρλι καὶ τὴν ἑξῆς ἡμέραν ὁ πρῶτος οἰκοκύριος τοῦ χωρίου του, περιστοιχισμένος ἀπὸ τὰ δύο εὐμορφα ἀγγελουδία τοῦ τοῦ ἐχάρισεν ἡ Σιμωνέττα του, ἡ ὁποία κυριολεκτικῶς τὸν λατρεύει...

Καμμία φορὰ δὲ, ὅταν συμβαίη ν' ἀντικρύσῃ τὸν κτηραμένον ἐκεῖνον βράχον τοῦ Ἄετοῦ, ὅπου ὡς ἐν θαύματός ἐσωσε τὴν ζωὴν του σταυροκοπεῖται εὐλαβῶς καὶ μὲ συγκίνησιν ψιθυρίζει μίαν προσευχὴν.

Ὁ γέρω Φραντζέσκος τέλος, δύο ἔτη μετὰ τοὺς γάμους τῆς ἐγγονῆς του, ἰδὼν οὕτω ἐκπληρούμενον τὸ μῆνός του ὄνειρον, εὐχαριστημένος καὶ γαλήνιος, ἔκλεισε τὸς ὀφθαλμούς του εἰς τὸν αἰώνιον ὕπνον...

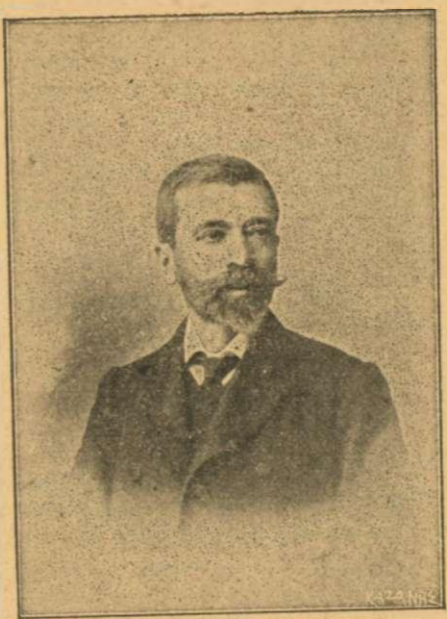
M. P. SHIEL

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ

ΚΩΝΣΤ. Ι. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΟΙ ΕΡΩΤΕΣ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΤΡΑΓΩΔΙΑ ΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΠΕΝΤΕ

Ὁ κ. Κωνστ. Ι. Ἀγγελόπουλος

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΗΣ ΤΡΑΓΩΔΙΑΣ

- ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ Γ' Αυτοκράτωρ τῆς Δύσεως,
- ΕΥΑΘΕΙΑ, Αυτοκράτειρα σύζυγός του.
- ΠΡΑΚΛΕΙΟΣ, Εὐνοῦχος ταμίας του.
- ΡΟΥΤΙΑΙΟΣ, Εὐνοῦχος τῶν Ἀνακτόρων.
- ΜΑΞΙΜΟΣ ΠΕΤΡΩΝΙΟΣ Ρωμαῖος Συγκλητικός.
- ΠΕΤΡΩΝΙΑ, Σύζυγός του.
- ΦΟΥΑΓΕΝΤΙΟΣ, Ταμίας τοῦ Πετρωνίου.
- ΑΕΤΙΟΣ, Στρατηγός.
- ΓΛΥΚΕΡΙΟΣ, Κατάσκοπος τοῦ Αυτοκράτορος εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Ἀτίλα.
- ΖΗΝΟΒΙΑ, Ἐμπιστος ἀκόλουθος τῆς Αυτοκρατειρας.
- ΑΙΑΙΟΣ } Ἐμπιστοὶ τοῦ Μαξίμου
- ΔΟΥΚΡΗΤΙΟΣ }
- ΣΑΛΟΥΣΤΙΟΣ }
- ΟΥΑΛΕΡΙΟΣ }
- ΠΟΥΛΧΕΡΙΑ } Σύζυγοι τῶν ἄνω
- ΚΑΙΚΙΛΙΑ }

ΑΥΛΙΚΟΙ, ΕΥΝΟΥΧΟΙ, ΘΕΡΑΠΟΝΤΕΣ, ΣΤΡΑΤΙΩΤΑΙ, ΗΘΟΠΟΙΟΙ, ΠΟΛΙΤΑΙ.

Ἡ σκηνὴ δρῶκεται ἐν Ρώμῃ ἐν ἔτει 455 μετὰ Χριστόν.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΤΡΑΓΩΔΙΑΣ

Ἡ ὑπὸ τοῦ κ. Κωνσταντίνου Ι. Ἀγγελοπούλου γραφεῖσα τραγωδία ἀνέκδοτος ἐντέλως ἔχει ἱστορικὴν βάσιν, ἀναφερομένην ὑπὸ τοῦ ἱστορικοῦ Προκοπίου, τοῦ Θεοφάνους, τοῦ Ἀντιοχέως Ἰωάννου καὶ ἄλλων.

✠

Ὁ ἱστορικὸς Προκόπιος γράφει: Μάξιμος ἦν τις ἐκ Γερουσίας, ἀνὴρ Ρωμαῖος ἐκ τῆς ἐκείνου Μαξίμου οἰκίας, ὃν προσβύτερος Θεοδόσιος τυραννοῦντα καθελὼν ἔκτεινε, ὑπὲρ οὗ δὴ καὶ τὴν ἐνιασίον ἐροτὴν ἄγουσι Ρωμαῖοι, τῆς τοῦ Μαξίμου οὐσῆς ἐπιωνύμου. Οὗτος ὁ νεώτερος Μάξιμος γυναῖκα ξυνώκει, σφόδρονί τε τὸν τρόπον, καὶ τὸ κάλλος διαβοήτη ἐς ἄγαν οὐση. Διὸ δὴ αὐτῇ ἐς κοίτην ἐλθεῖν Βαλεντιανῶ τις ἐπιθυμία ἐγένετο. Καὶ ἐπεὶ βουλομένη αὐτῇ ξυγγενέσθαι ἀμήχανον ἦν, ἐβούλευσέ τε ἀνόσια ἔργα, καὶ ἐπιτελῆ ταῦτα ἐποίησε.

Μεταπεμψάμενος γὰρ τὸν Μάξιμον ἐς Παλάτιον, ξὺν αὐτῷ ἐς τὸ πεττεῦεν καθίστατο, καὶ χρυσίου ορητὸν ἐτέτακτο ἢ ζήμια τῷ ἡτηθέντι. Νενικηκώς δὲ ὁ Βασιλεὺς ἐν τούτῳ τῷ ἔργῳ, καὶ τοῦ Μαξίμου δακτύλιον ἐπέχουρον τῷ ξυγγεμένῳ κεκομισμένους, εἰς τὴν ἐκείνου οἰκίαν πέμπει εἰπεῖν, ἐπιστείλας τῇ γυναίκα, οὐ δὴ αὐτὴν κελύσει Μάξιμος ὡς τάχιστα εἰς παλάτιον ἦκειν, τὴν Βασιλίδα Εὐδοξίαν ἀσπασομένην.

Καὶ ἡ μὲν τὸν λόγον τῷ δακτύλιῳ τεκμηραμένη Μαξίμου εἶνε, ἐοβῆσα ἐς τὸ φορεῖον, κομίζεται εἰς τὴν Βασιλέως Ἀδελφὴν οἷς δὲ αὐτὴ ἐκ Βασιλέως ἢ ὑπουργία ἐπέκειτο εἰσάγουσιν εἰς τι δωμάτιον τῆς γυναικωνίτιδος μακρὰν ἀποθῆν' οὗ δὴ αὐτῇ ὁ Βαλεντιανὸς ἐνιχνῶν οὐκ ἐκουσία βιάζεται.

Ἡ δὲ μετὰ τὴν ὕβριν εἰς τοῦ ἀνδρός τὴν οἰκίαν ἐλθοῦσα, δεδακρονομένη τε καὶ τῇ συμφορᾷ ὡς ἐνι μάλιστα συναλοῦσα, πολλὰς ἐπέβαλλε τῷ Μαξίμῳ ἄρας, αἵτε τοῖς πεπραγμένοις τὴν αἰτίαν παρεχομένη.

Περὶ αὐτῶν τοίνυν ὁ Μάξιμος τοῖς ξυμπροσούσι, αὐτίκα μὲν εἰς ἐπιβουλήν τοῦ Βασιλέως καθίστατο. Καὶ Βασιλέα οὐδενὶ πόνῳ ἔκτεινε Μάξιμος.

✠

Ὁ Ἰωάννης Ἀντιοχέως ἀναφέρει τὰ ἐπόμενα:

Ὁ Βαλεντιανὸς ἐρασθεὶς τῆς γυναικὸς Μαξίμου Συγκλητικῶ συρεπέτευεν αὐτῷ. Ἐπειδὴ δὲ ἡτήθη ὁ Μάξιμος, καὶ οὐκ εἶχεν

ὅ,τι δοίη, ἔλαβεν ὁ βασιλεὺς τὸν δακτύλιον αὐτοῦ, καὶ ἀναστὰς, ἐπιδίδωσι τὸν δακτύλιόν τινα συνήθει Μαξίμου, ὥστε ἀπελθόντα ὑποδεῖσαι τῇ γυναίκα αὐτοῦ, ὡς τοῦ ἀνδρός κελύουτος ἦκειν, εἰς τὰ βασιλεία συνδειπνήσουσαν τῇ αὐτοῦ. Ἡ δὲ ἀληθὲς τοῦτο νομίσασα ἦκε, καὶ ὡς μινυθὲν τῷ Βασιλεῖ ἀνέστη, καὶ ἀγνοοῦντος τοῦ Μαξίμου συνεφθάρη αὐτῇ. Μετὰ δὲ τὴν παιδίαν ἐλθόντι ὑπανιτίζει ἢ γυνὴ κλαίονσα, καὶ ονειδίζουσα αὐτὸν ὡς προδότην αὐτῆς.

✠

Τὸν Αὐτοκράτορα Οὐαλεντιανὸν Γ'. ὁ ἱστορικὸς Προκόπιος ὡς ἐξῆς χαρακτηρίζει:

Πλακιδία δὲ ἡ αὐτοῦ μήτηρ θηλυνομένην τε παιδείαν καὶ τρυφὴν τὸν Βασιλέα τοῦτον ἐξέθρεψέ τε καὶ ἐπαίδευσε, καὶ ἀπ' αὐτοῦ κακίας ἐμπλεως ἐκ παίδων γέγονε.

Φαρμακεῦσι τε ὡς τὰ πολλὰ καὶ τοῖς εἰς τὰ ἄσπρα περιέργως ὠμίλει, ἔς τε ἄλλοτριῶν γυναικῶν ἔρωτας δαμονίως ἐσπουδακώς, πολλῇ ἐχρητο ἐς τὴν διαίταν παρανομία, καίπερ γυναῖκα ξυνουκῶν εὐπρεπεῖ τὴν ὕψιν ἐς ἄγαν οὐση.

✠

Ἰπὸ τοῦ χρονογράφου Θεοφάνους ὡς ἐξῆς κρίνεται ὁ Αὐτοκράτωρ:

Ὁ Βαλεντιανὸς ὁ τῆς Ρώμης Βασιλεὺς πολλὴν τὴν παρανομίαν ἐν τῇ αὐτοῦ διαίτῃ διεκέρχρητο.

Εὐπρεπεστάτη γὰρ γυναῖκα Εὐδοξία τῇ θυγατρὶ Θεοδοσίου τοῦ Βασιλέως συνοικῶν, ἄλλοτριῶν δαμονιωδῶς ἐκέχρητο. Ὁμίλει δὲ συνεχῶς καὶ τοῖς τὰ περιέργα πράττουσι, διὰ καὶ αἰσχίστου παραδόται θανάτῳ. Μάξιμος ἔνδον τοῦ Παλατίου τὸν Οὐαλεντιανὸν ἀπέσφαξε. Δι' ὧν γὰρ ἀμαρτάνει τις, δι' αὐτῶν καὶ παιδεύεται.

✠

Περὶ τῆς ἐν τῷ δράματι ἀναφερομένης δολοφονίας τοῦ Ἀετίου ἰδοῦ τί γράφει ὁ χρονογράφος Θεοφάνης:

Τούτῳ τῷ ἔτει Οὐαλεντιανὸς Βασιλεὺς ἐν Ρώμῃ, ὑφορώμενος τὴν Ἀετίου τοῦ Πατρικίου στρατηγοῦ δύναμιν δολοφονεῖ τοῦτον, Ἡρακλείου τινὸς τῶν ἐδνούχων συμπράξαντος αὐτῷ.

(Θεοφάνους. Χρονογραφία ἔκδοσις Βόννης Α' τόμος σελ. 166-167).

✠

Ἰδοῦ καὶ τις πληροφορία περὶ τοῦ Ἡρακλείου, ἐν ἀναφέρει ἡ τραγωδία: Ἡρακλείου ἐδνούχου καὶ τὴν με-

γίστην παρὰ τῷ Βασιλεῦσι (Ὁ Βαλεντιανῷ) ἔχων ῥοπήν!

(Ἰωάννου Ἀντιοχέως)

✠

Τὰ περὶ τυχρῶν παιγνίων ἀναφερόμενα ἐν τῇ Γ'. πράξει τῆς τραγωδίας ἔχουσι ἱστορικὴν βάσιν. Ὁ ἱστορικὸς Ἰβέων ὀμιλῶν περὶ τῆς ἀδελφῆς τοῦ Οὐαλεντιανῶ Γ' γράφει τὰ ἀκόλουθα: «Τὰ εἰς ὑπερβολικὸν βυθὸν παιγνία ἦσαν ἐν τῶν ἐλαττωμάτων τῆς ἀδελφῆς τοῦ Οὐαλεντιανῶ. Ὁ Αὐτοκράτωρ οὗτος, εἴτε ἐκ τύχης εἴτε διὰ τεχνάσματος ἐκέρδισε οποιῶν χρηματικῶν ποσῶν τοῦ Μαξίμου, καὶ ἄνευ τινὸς λεπτότητος ἐξήτησεν, ὅπως ὁ Μάξιμος δώσει εἰς αὐτὸν τὸν δακτύλιόν του ἀπὸ ἐξασφάλισιν τοῦ χρέους του. (Πύθισις καὶ παρακμὴ τοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους Κεφ. XXXV.)

✠

Ὁ αὐτὸς ἱστορικὸς ἄριστα εἰκονίζων τὴν ἡθικὴν καὶ κοινωνικὴν κατάστασιν τῆς Ρώμης τῆς ἐποχῆς ἐκείνης γράφει ἐν Κεφ. XXXI τὰ ἀκόλουθα:

«Τὸ ἐπάγγελμα τοῦ παίκτη (= χαρτοπαίκτη τῆς ἐποχῆς) ἦν μόνον ἀσφαλές, ὅπως ἀποκτήσῃ τὴν οἰκειότητα τῶν μεγάλων. Οἱ καλοὶ γινώσκται τῆς θρηλῆς ταύτης τέχνης ἐν συμποσίῳ ἢ ἐν συναστραφῇ εἶχον καλλιτέραν θέαν ἢ ἄρχων οἷος δῆποτε.

✠

Περὶ τοῦ φόνου τοῦ Ἀετίου ὁ ἱστορικὸς Ἰβέων ἀναφέρει τὰ ἀκόλουθα:

«Ἐνῶ ὁ Ἀετίος ἐστενοχόρει τὸν Αὐτοκράτορα, ἴσως μετὰ περισσοτέρας τοῦ δέοντος ὀργῆς, ὅπως συνάψῃ τὸν γάμον τοῦ υἱοῦ του μὲν τὴν κόρην τοῦ Αὐτοκράτορος, ὁ Βαλεντιανὸς, ἐξαγαγὼν διὰ πρῶτην φορὰν τὸ ξίφος του, ἐβύβισε τοῦτο εἰς τὸ στήθος στρατηγῶν, ὅστις εἶχε σώσει τὸ Κράτος. Οἱ ἐδνούχοι καὶ οἱ ἀδικοὶ ἐσπευσαν ἐν ἀμίλλῳ νὰ μιμηθῶσι τὸ παράδειγμα τοῦ ἀθνήτου των, καὶ ὁ Ἀετίος, διατρυπηθεὶς ὑπὸ πλέον τῶν ἑκατὸν τραυμάτων, ἐξέπνευσεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ Αὐτοκράτορος».

✠

Εἴμεθα πεπεισμένοι ὅτι τὸ ὄρατον ἔργον τοῦ συγγραφέως τοῦ Ἀριστομένους θ' ἀναγνωσθῆ μετὰ μεγάλου ἐνδιαφέροντος, ὅταν δὲ παρῇ ἡ σκηνὴς θὰ ἔχη μεγάλην ἐπιτυχίαν ἀξίαν πρὸς τὴν ἐμπνευσιν, τὴν ἐπιμέλειαν καὶ τὴν εὐσυνειδησίαν ἐν τῇ ἱστορικῇ ἀποδόσει τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἣν κατέβαλεν ὁ διακεκριμένος πολιτευτὴς καὶ λόγιος.

ΚΩΝΣΤ. Ι. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΡΩΤΕΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΟΙ

ΤΡΑΓΩΔΙΑ ΙΣΤΟΡΙΚΗ

ΠΡΑΞΙΣ ΠΡΩΤΗ

ΣΚΗΝΗ Ι.

Ἐν Ρώμῃ. Αἶθουσα Ἀνακτόρων. Πλάγαι θύραι καλυπτόμεναι διὰ πολυτελῶν παραπετασμάτων. Οὐαλεντιανὸς, κατόπιον Ἡρακλείου. Αἰρομένης τῆς ἀδελφῆς, φαίνεται βηματίζων ἀνήσυχος καὶ νευρικός ὁ Οὐαλεντιανὸς: εἶτα ἴσταιται πρὸ τῆς πλαγίας θύρας δεξιᾷ.)

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ἡράκλειε!

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

(ἀναφανόμενος ὀπισθεν τοῦ παραπετάσματος)

Αὐθέντα!

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ὁ αὐθέντης σου

γνωρίζεις, ὅτι ὑποφέρει πρὸ καιροῦ; Τὸν ὕπνον μου, τὴν εὐθυμίαν μου, τὸ πᾶν ἀπόλεσα. Ἡ Ρώμη, ἔνθα εὗρισκον διασκεδάσεις ἄλλοτε καὶ ἡδονὰς τοσαύτας, τέρψιν δὲν παρέχει εἰς ἐμὲ καμμίαν πλέον. Ἐρημος μοι φαίνεται ἡ πόλις, ὅπου βασιλεύει ἡ χαρὰ, ἡ ζωηρότης, καὶ ὁ ἔρως. Σιγηλόν, ὡς τάφος, εἶνε τόρα τὸ Ἀνάκτορον, καὶ ὡς σκιά πλανῶμαι τάφου καὶ ἐγὼ ἐντὸς τῶν τοίχων τούτων τῶν βωβῶν, ἐν οἷς οἱ γέλωτες ἀντήχουν καὶ τὰ ἔσματα, καὶ τῶν ὠραίων γυναικῶν οἱ στεναγμοί, ἠδουπαθῶν ὀρέξεων ἀκούσιοι προδύται. Μὴ ἀναγνωρίζεις πλέον σὺ τὸν βασιλέα Οὐαλεντιανόν;

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Πραγματικῶς μοι φαίνεσαι ἀγνώριστος.

Ἡ ὕψις σου, οἱ τρόποι, ὅλα ἤλλαξαν

δὲν εἶσαι ὅ,τι ἦσο, πλὴν τὸ αἴτιον

τοσοῦτον αἴφνης ἀποτόμου ἀλλαγῆς

νὰ διαγνώσω μάτην προσεπάθησα.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Τὸ αἴτιον; Μὲ ἐρωτᾷς, Ἡράκλειε,

τὸ αἴτιον; Καὶ δὲν ἐμάντευσας λοιπόν;

Ἄ! δὲν ἐμάντευσας! Εὐνούχος εἶσαι σὺ,

πῶς νὰ μαντεύσῃς; Δύνασαι νὰ φαντασθῆς,

νὰ ἐννοήσῃς, ποῖα φλόξ, καὶ ποῖον πῦρ

τὰς σάρκας μου, τὸ σῶμα ὅλον πυρπολεῖ,

μὲ ποῖον δηλητήριον θανάσιμον φλογίζεται τὸ αἷμα εἰς τὰς φλέβας μου;

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Θὰ ἦναψε, πιστεύω, νέα καλλονὴ προσφάτως πάλιν τὴν πυρκαϊάν αὐτήν. Τοῦ Μωϋσέως εἶσαι σὺ, αὐθέντα μου, ἢ βάτος, ἦτις διαρκῶς ἐφλέγετο, ἀλλ' ἦτις ὅμως καὶ δὲν κατεκαίετο. Ἐπλάσθη πολὺ εὐφλεκτόν τὸ στήθος σου, καὶ πυρπολεῖτ' εὐκόλως ἡ καρδιά σου. Τοιαῦται εἶδον νὰ σὲ καύσωσι πολλὰ πυρκαϊὰ τρώντι ἕως τόρα, πλὴν ὅσον ἀνάπτουν μ' εὐκολίαν, εὐτυχῶς τόσον εὐκόλως δίχως βλάβην σβύνονται.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ὅμως αὐτὴ δὲν θὰ σβεσθῇ, Ἡράκλειε, ἐκτὸς ἂν ἡ ζωὴ μου ἐν ταῦτῳ σβεσθῇ.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Τὸ πρᾶγμ' ἀλλάσσει τότε. Ἀλλὰ ἤκουσα πολλάκις, ναί, νὰ ἐπαναλαμβάνεται ἡ φράσις αὕτη, θλιβερά, πλὴν πρόχειρος εἰς τοὺς ἐρωτευμένους ὄλους ἐπφδός. Ὅταν τὸ πρῶτον, ἐνθυμείσαι, πρὸ καιροῦ ὀλίγου μόλις, ἤστραψαν οἱ ὀφθαλμοὶ οἱ τακεροὶ τῆς κόρης τοῦ Συγκλητικῶ Οὐαλερίου, καὶ σὲ ἐπυρπόλησαν, ἐγὼ γνωρίζω, ὁ πτωχὸς εὐνούχος σου, τί ἤκουσα νὰ λέγῃς ἀνυπόμονος, ἀπλητισμένος, ἕως ὅτου συλληφθῇ τὸ ἄκακον ἐκεῖνο καὶ αἰθέριον πτηνὸν εἰς τὰ ἐρωτικά σου δίκτυα. Ἄλλ' ὅμως πλέον νὰ τὴν ἴδῃς δὲν ποθεῖς, —καιρὸς δὰ δὲν παρήλθεν ἐκτοτε πολὺς— καὶ ἱκετεύει μάτην καὶ ἐκλιπαρεῖ τὸν ἔρωτά σου ἢ πτωχὴν δακρύουσα.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ἡ Βαλερία; Ἀηδὲς κοράσιον, καὶ στιγμιαῖον πάθος, διαβατικόν, ποῦ μόλις ἐγεννήθη, καὶ ἀπέθανε. Περὶ αὐτοῦ τί μ' ὀμιλεῖς; Θαναμάζω πῶς ἐπὶ στιγμὴν μοῦ εἴλκυσε τὴν προσοχὴν παιδίσκη τόσον κλαυθμηρὰ ἀνόητος.

Ἐκεῖνο ὅμως τότε, ποῦ αἰσθάνομαι,
δὲν εἶνε ἔρωσ κορασιῶδους ἀφελούς,
ἀλλ' εἶνε πάθος φλογερὸν, ἀκράτητον,
οἷόν ποτε δὲν ἐβασάνισεν ἐμέ.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Θὰ ἦνε, ὑποθέτω, ἀπαράλλακτον,
πρὸς ὃ, τι θὰ ἦσθάνθης μὲ τὴν σύζυγον
τοῦ Σαλλουστίου, Καρυάτιδ' ἀληθῆ,
τῆς Ρώμης τὸν ἀστέρα τὸν λαμπρότερον,
πραγματικὴν τῆς κἀλλονῆς βασίλισσαν,
ἥτις τοσοῦτον πάθος σοῦ ἐνέπνευσεν,
ὥστε ἐγὼ ὁ δοῦλός σου ἀπηύδησα
τοὺς θρήνους σου ν' ἀκούω καὶ τοὺς στεναγμούς.
Κι' ἂν δὲν ὑπῆρχον εὐτυχῶς ἀδάμαντες
καὶ μαργαρίται εἰς τὸν κόσμον, δοκιμὴ
τῆς ἀρετῆς τῶν γυναικῶν ἀλάνθαστος,
ἀκόμη ἔως τότε θὰ ἐστέναζες.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Τοῦ Σαλλουστίου ἡ γυνή, Ἡράκλειε!
Τὸ ἄγαλμα μοι λέγεις τὸ μαρμάρινον,
τὸ ἄψυχον ἐκεῖνο, τὸ χωρὶς ζωῆν,
χωρὶς καμμίαν φλόγα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς,
χωρὶς καμμίαν χάριν εἰς τοὺς τρόπους; Ἄ!
Μὴ ἤμην τάχα Πυγμαλίων, ἱκανὸς
νὰ ἐμφυσησῶ σφρίγος εἰς αὐτὴν ζωῆν;

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Ἡ Καικίλια ὅμως ἡ χαρίεσσα,
ἡ πνευματώδης σύζυγος ἐκείνου δὲ
τοῦ ἠλιθίου νέου—ἀνομάζετο
Ἄτιλιος, ἂν ἐνθυμεῖσαι, Βασιλεῦ,—
ἐκεῖνη τάχα δὲν σε ἀπησχόλησε
τοσοῦτον, ὥστε δὲν ἠδύνασο στιγμὴν
μακρὰν αὐτῆς νὰ μένης; ὦ! οἱ πόδες μου
γνωρίζουν μόνον οἱ πτωχοί, τί ἔπαθον
νὰ τρέχουν ἀνάσως εἰς τὸν οἶκόν της,
τὰ δῶρά σου νὰ φέρουν, τὰς προσκλήσεις σου.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ἡ Καικίλια, ζωηρὰ καὶ φλόγαρος
νέα, κανὲν δὲν εἶχεν ἄλλο θῆλητρον,
ἐκτὸς αὐτῆς τῆς φλυαρίας. Φάρμακον
ἐνίστε κατὰ τῆς δυσθυμίας μου
καὶ τῆς μελαγχολίας ἐχρησίμεινε,
καὶ διὰ τοῦτο εἰς αὐτὴν κατέφευγον.
Ἄλλ' ἔρωτα, ὦ, ἔρωτα, Ἡράκλειε,
τοιοῦτο πάθος, οἷον νῦν αἰσθάνομαι,
ἀκούεις, οὔτε δι' αὐτὴν, οὔτε ποτὲ
ἠσθάνθην καὶ δι' ἄλλην ἔως σήμερον.
Τοῦ Νέσσου τότε τὸν χιτῶνα πῶς φορῶ
μοι φαίνεται, καὶ φλέγονται αἱ σάρκες μου,
πυρρίκανστον τὸ αἷμα εἰς τὰς φλέβας μου
ἀνακινεῖται, καὶ γοργῶς ταράσσεται,
καὶ ἡσυχίαν δὲν εὐρίσκω ἔξυπνος,
οὐδὲ τὴν νύκτα ὕπνον εἰς τὴν κλίνην μου.
Καίομαι ὅλος, καίομαι, ὡς Ἡρακλῆς.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Καὶ λέγεται ἡ νέα Διηάνειρα,
αὐθέντα;

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Πετρωνία.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Τοῦ Μαξίμου;

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ναί,

ἡ Πετρωνία, τοῦ Μαξίμου ἡ γυνή.
Μὴ εἶδες εἰς τὴν Ῥώμην ἐκλεκτότερον;
Τῆς Πετρωνίας πλάσμα, τελειότερον;
Τοῦ Πραξιτέλους σμίλη μὴ ἐλάξενσε
ὠραῖον τόσον ἄγαλμα ποτὲ θεᾶς;
Οἱ ἄγγελοι μὴ εἶνε ὠραιότεροι;
Ὁ Ἔσπερος μὴ λάμπει ζωηρότερον,
γλυκύτερον, ἢ ὅσον λάμπουσιν αὐτῆς
οἱ ὀφθαλμοί; Τὰ ῥόδα μήπως ἔχουσι
πορφύραν, ὅσην ἔχουσι τὰ χεῖλη της;
Βασίλισσα ἡ ποία, ἔστω, Αὐτοκράτειρα
νὰ ἐπιδείξῃ ἔχει μεγαλοπρεπές,
ὅσον ἐκεῖνη καὶ κομψὸν παράστημα;

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Ὁραία εἶνε πράγματι, αὐθέντα μου.
Οἱ ἄγγελοι δὲν εἶνε ὠραιότεροι.
Ὁ μέγας Πραξιτέλης καὶ ἡ σμίλη του,
ὁ Ἔσπερος, τὰ ῥόδα, αἱ Βασίλισσαι,
ὅ, τι ἐπλάσθη εἰς τὴν γῆν καὶ ἄνωθεν
τῆς γῆς, ὠραῖον, εὐγενές καὶ χάριεν
τῆς Πετρωνίας εἶνε, ναί, κατώτερον,
ἀλλά...

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ἄλλά;

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Αὐθέντα μου, ἀλλοίμονον!

Πάρα πολὺ τὴν λέγουσιν ἐνάρετον.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ἄλλ' ἔχουσι καὶ αἱ γυναῖκες ἄρετήν;

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

ὦ! αἱ γυναῖκες ἀγαποῦν τὴν ἀρετὴν,
καθὼς τὴν λειτουργίαν ὁ διάβολος.
Ἄλλ' ὅμως ὅταν οὕτως θέλῃ κάποτε
τοὺς ἄνδρας νὰ πειράξῃ, ἀρετῆς, τιμῆς
ἐμβάλλ' ἰδέας εἰς τὸν νοῦν τῶν γυναικῶν,
διασκεδάζων οὕτω τὴν ἀνίαν του
μὲ τὰ ἐρωτικά των βιάσανα. Θαρρῶ
τῶν γυναικῶν δὲν εἶνε ἄλλο, Βασιλεῦ
ἢ ἀρετὴ, ἢ κέισμα, ποῦ ὁ Σατανᾶς
χαιρετικῶν ἐμπνέει κατὰ τῶν ἀνδρῶν.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Τώρα εὐθὺς θὰ μάθωμεν, Ἡράκλειε.
Ἴδου ποῦ ἐπιστρέφει ὁ Ρουτίλιος.

ΣΚΗΝΗ II.

(Εἰσέρχεται ὁ Ρουτίλιος. Οὐαλεντινιανός,
Ἡράκλειος, Ρουτίλιος).

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ρουτίλιε!

ΡΟΥΤΙΛΙΟΣ

Αὐθέντα μου!

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Πλησίασον.

Μὴ δὲν γνωρίζεις, πόσον ἀνυπόμονος
ποῦ ν' ἀκούσω μῆνυμα εὐφρόσυνον;
Ναί, πειναλέον βρέφος δὲν ἐκόλλησε
μὲ τόσον πόθον καὶ ὀρμὴν τὸ στόμα του
εἰς τῆς μητρὸς τὰ στήθη τὰ θηλάζοντα,
μὲ ὅσην καὶ τὸ οὖς μου εἰς τὰ χεῖλη σου
προσεκολλήθη τότε. Τῇ ὀμίλῃσας;
Τὴν εἶδες; ναί; Ὅ, τι σοι εἶπον, ἔπραξας;
Παρηγορῆς τὸ κόσμημα ἐδέχθη, καὶ
ἐγνώμων αὐτὴ λόγους εἶπε συμπαθεῖς;

ΡΟΥΤΙΛΙΟΣ

Τὴν Πετρωνίαν εἶδον, ὡς διέταξας,
καὶ ἐπιστρέφω ἐκ τοῦ οἴκου τότε αὐτῆς.
Ἐπὶ κλιτήρος καθήμενης νοχελῶς
ἐκένιζον τὴν κόμην αἱ θεράπαινοι,
καὶ εὐώδη μῦρα ἤλειπον πολύτιμα.
Μέχρις ὀσφύς βόστρυχοι ἐκρέμαντο,
ἐκθαῖ τολύπαι, τοῦ χρυσοῦ ξανθότεραι,
καὶ δυνὰς γλυκεῖα ὀφθαλμῶν γλαυκῶν
γλυκεῖας ἐμαρμάρυζε μαρμαρυγὰς,
σπλιπὸν ἀστέρων σέλας ἐσελάγιζεν.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ (ἐνθους)

Ὁραία Πετρωνία! Δύναται λοιπὸν
τὸ κάλλος σου εὐνοῦχος νὰ μαγεύῃ, καὶ
νὰ συγκινή; Ζηλεύω, ναί, τὴν τύχην σου.
Τοιοῦτο πλάσμα εἶδες σὺ, Ρουτίλιε;

ΡΟΥΤΙΛΙΟΣ

Αὐθέντα μου, τὴν εἶδον, ναί. Βαρύτιμος
ἄσθης, τὸ χρῶμα τῆς θαλάσσης ἔχουσα,
καὶ λεπτοτέρα τοῦ ἰσοῦ ἀράχης...

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ἄ!

ΡΟΥΤΙΛΙΟΣ

Τὸ βλέμμα μου ἀφήκεν ἀγαλίνωτον,
νὰ παρεισδύσῃ, καὶ νὰ ἴδῃ ἄνετον...

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Καὶ εἶδες, εἶδες;

ΡΟΥΤΙΛΙΟΣ

Εἶδον, ὅτι τορευτοῦς
Ἡρακλίου καὶ στήθους ἔχει εὐπλαστον,
οἷόν ποτε δὲν εἶδον ὀφθαλμοὶ ἀνδρὸς,
ὅτι τὸ σῶμα εὐσταλὲς διέγραφε
καμψῶν καμπύλων εὐγραμμὸν διάγραμμα,
ὅσον δὲν εὖρε Πραξιτέλης πρότυπον,
ὅδ' ἐφαντάσθη κἂν ζωγράφος Ἀπελλῆς.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Τὴν εἶδες, καὶ τὸ βλέμμα σου, Ρουτίλιε,
δὲν ἐθαμβώθη ἐκ τῆς τόσης κἀλλονῆς;

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Ἄλλὰ τοιοῦτον κίνδυνον δὲν τρέχουσιν
οἱ ὀφθαλμοὶ εὐνοῦχου.

ΡΟΥΤΙΛΙΟΣ

Ἄλλ' αὐθέντα μου,

στενοχωρία ἄλλη μὲ ἀνέμενε,
καὶ εἰς ἀθυμίαν αὐτὴ μὲ ἐνέβαλε.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Στενοχωρία; Ποία; Πῶς; Ὁμίλησον!

ΡΟΥΤΙΛΙΟΣ (δειλῶς)

Νὰ εἶπω τάχα πρέπει ὅ, τι ἤκουσα;

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ν' ἀκούσω τοῦτο ἀναμένο πρὸ πολλοῦ.

Νὰ μάθῃ θέλει ἡ ψυχὴ μου καὶ ποθεῖ,
εἰς τὸ ὠραῖον στήθος, ποῦ ἐθαύμαζες,
συμπάθεια τις δι' ἐμὲ ἂν ἐνοικεῖ.

ΡΟΥΤΙΛΙΟΣ

Ἄλλοίμονον! Καμμία εἶμαι βέβαιος.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Καὶ πῶς γνωρίζεις;

ΡΟΥΤΙΛΙΟΣ

Ἄλλ' ἔξ ὅσων ἤκουσα.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Καὶ ἤκουσας;

ΡΟΥΤΙΛΙΟΣ

Ὅσα ν' ἀκούσης δύνασαι.

Μόλις εἰσῆλθον, ἐκνῆσα γονυκλινῆς,
καὶ τῆς ἐσθῆτος ἀσπασθεῖς τὸ κράσπεδον,
ἐξάγω ἐκ τῶν κόλπων μου τὸ κόσμημα,
τὸ δῶρόν σου, αὐθέντα, τὸ πολύτιμον.
«Ὁ Βασιλεὺς μὲ πέμπει, λέγω, Δέσποινα,
τὸ κόσμημα νὰ φέρω τοῦτο, δῶρόν του,
μαρτύριον τῆς συμπαθείας του πρὸς σέ,
ἀληθινὸν τῆς Ρώμης τοῦ ἀγλαΐσματος,
καὶ τῆς ἐρώσεως του ψυχῆς ἐντρούφημα.»
Μόλις τὰς λέξεις ἤκουσεν αὐτὰς, ὄχρᾶ,
ὀργίλον βλέμμα ρίπτουσα ἐπάνω μου,
χωρὶς τὸ δῶρον ν' ἀξιώσῃ προσοχῆς,
ἠγέρθη ἀλαζὼν καὶ υπερήφανος,
τὴν θύραν μὲ τὴν χειρὰ της δεικνύουσα...

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Τὴν θύραν;

ΡΟΥΤΙΛΙΟΣ

Ναί, καὶ ὕπαγε, Ρουτίλιε,
μοι λέγει, καὶ εἰς τὸν αὐθέντην σου εἶπέ
καὶ Βασιλέα, ὅτι ὁ Πετρώνιος
ὁ σύζυγός μου, καὶ ὁ μόνος κύριος,
μαργαριτῶν καὶ ἀδαμάντων θησαυρούς,
καὶ κοσμημάτων πλήθος μοι ἐδώρησεν,
καὶ ἡ Πετρωνία ἔχει ἤδη ἱκανὰ
καὶ βασιλίσσης νὰ στολίσουν μέτωπον.
Ἄλλὰ καὶ ἂν δὲν εἶχον, ἡ ὑπήκοος
ἢ πτωχοτέρα καὶ ἂν ἤμην, κόσμημα

ἐγὼ θὰ εἶχον πάλιν ἀνεκτίμητον,
ὑπέριον τῶν θησαυρῶν τῆς γῆς, ἐμοῦ
καὶ τοῦ συζύγου μου Μαξίμου τὴν τιμὴν.
Καὶ μὲ ἀφῆκε πρὸ αὐτῆς γονυπετῆ
μὲ βλέμμα φανερᾶς περιφρονήσεως,
ἐνῶ αἱ κύκλω πονηραὶ θεράπαινοι
ὑπεμειδίον σκωπτικὸν μειδίαμα.

(*Ἐγχειρῶν τῷ Βασιλεῖ τὸ κόσμημα, καὶ
ὑποκλινόμενος ἐξέρχεται.*)

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ἡ ἀλαζῶν! Τὸν ἔρωτα περιφρονεῖ
τοῦ Βασιλέως Οὐαλεντινιανῶ, ὡσάν
ἀπλοῦν νὰ εἶνε οὗτος κόσμημα,
καὶ τὸ ὁποῖον δύναται εἰς θρύμματα
νὰ θρυμματίσῃ κίνησις ἀπλῆ χειρός;

(*Ρίπτει ὀργίλως τὸ κόσμημα κατὰ γῆς.*)

Ἡράκλειε! Ἡ περιφρόνησις αὐτῆ
βαρύτερον μοῦ ἀναξείει τὴν πληγὴν,
καὶ πάθος ἔτι μοῦ γεννᾷ σφοδρότερον.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

(*Κύπτων καὶ ἀναλαμβάνων τὸ κόσμημα.*)

Αὐθέντα μου! Τῆς Πλακιδίας τὸ λαμπρὸν
διάδημα, τῆς σῆς μητρὸς κειμήλιον,
ἐξ ἀδαμάντων καὶ χονδρῶν μαργαριτῶν,
οἷους δὲν εἶδε γυναικὸς ὁ ὀφθαλμὸς;

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Εὐνοῦχος, οἷος σὺ, νὰ θέλῃς δύναται,
ἐμοῦ τὸ μῖσος, τὴν ἀποστροφὴν κινεῖ.
Ἐρωτικῶς μου ναυαγίου ἄγγελος
κακὸς, κακὸν νὰ εὖρη τέλος. Ἄκουσον,
Ἡράκλειε! Τὸ κόσμημα ποθεῖς αὐτό;
Νὰ ἀποκτήσῃς θέλεις; Εἶνε θησαυρὸς
ὀλόκληρος εἰς χεῖράς σου.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Αὐθέντα, πῶς;

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ἄπλούστατα εὐρίσκων τρόπον ἱκανὸν
τὴν Πετρωνίαν νὰ ἐλύσῃς πρὸς ἐμέ.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Ἡ ἐπιχείρησις δὲν εἶνε εὐκόλος,
αὐθέντα μου. Ἐν πρώτοις οἱ ἀδάμαντες,
κοσμήματα βαρύτιμα πολυτελῆ,
δὲν συντελοῦν εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν,
καθὼς δὰ εἶδες, ἀντελήφθῃς πρὸ μικροῦ.
Τῆς Πετρωνίας ἔπειτα ὁ σύζυγος
τῆς Ρώμης ἄρχων εἶνε εὐπορώτατος.
Ἄν Αὐτοκράτωρ εἶσαι σὺ, αὐθέντα μου,
ἐκεῖνος ὅμως εἶνε πλουσιώτερος.
Ἐκτεταμένα ἔχει κτήματα παντοῦ
τῆς Ἰταλίας, καὶ τὰ εὐφορώτερα.
Χρυσίου πλήρες εἶνε τὸ ταμεῖόν του.
Φουλγέντιος ὁ ἀλαζῶν ταμίας του
τοῦ Ἡρακλείου, τοῦ ταμίου σου ἐμοῦ,
ἀνώτερος δὲν εἶνε;

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ἄλλὰ πῶς; Εἰς τί;

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Ἄφου χρυσίον ἔχει περισσώτερον
εἰς τὸ ταμεῖόν του, ἢ ὅσον ἔχομεν
ἡμεῖς εἰς τὸ ταμεῖον τὸ Βασιλικόν.
Ἐκκληρικῶς ἡ τύχη τὸν ἠνένησεν.
Ἐν Ρώμῃ θεωρεῖται τυχερώτατος,
κ' ὕφ' ὅλων τῶν Ρωμαίων μακαρίζεται
ὡς ὁ θνητὸς ὁ πάντων εὐτυχέστερος,
δυνάμενος διὰ τῆς εὐτυχίας του
τὸν φθόνον ἔτι νὰ κινήσῃ τοῦ Θεοῦ.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ἐγὼ ἐξ ὅλων τῶν εὐτυχημάτων του
τὴν σύζυγόν του κρίνω ὡς τὸ κάλλιστον.
Τὸν φθόνον αὐτῆ μοῦ κινεῖ, Ἡράκλειε.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Ἄλλ' ὅμως ἂν ὁ Βασιλεὺς ἐπιθυμῇ
τὴν γνώμην μου ν' ἀκούσῃ, ἴσως τρόπος τις
ὑπάρχει. Αἱ γυναῖκες αἱ φιλάργυροι
ἀλίσκονται εὐκόλως μὲ ἀδάμαντας,
μὲ δόξαν καὶ τιμὰς αἱ ὑπερήφανοι.
Ἡ Πετρωνία εἶνε ἀλαζῶν πολὺ
καὶ μεγαλείων τρέφει ὄνειρα χρυσᾶ.
Ἐχει υἱὸν τὸν νεαρὸν Παλλάδιον
τῆς Εὐδοκίας ἄξιον τῆς κόρης σου
μνηστῆρα τοῦτον ἐθεώρει, καὶ πολλὴ
ἡ λύπη τῆς ὑπῆρξεν, ὅταν ἔμαθεν
γαμβρόν σου πῶς τοῦ Ἄετιου τὸν υἱὸν
ἐξέλεξας.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Πλὴν τοῦτο δὲν ἐγνώριζον.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Παρὰ τοῦ Φουλγεντίου τοῦτο ἔμαθον.
Ἐὰν ἐλπιδας ἠδυνάμεθά τινας
ἐπιτηδεῖας νὰ παρὰσχῶμεν αὐτῇ;

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ἐλπίδας; Τώρα πλέον; Πῶς; Ὡς σύζυγον
τῆς Εὐδοκίας τὸν υἱὸν ἐξέλεξα
τοῦ Ἄετιου, σήμερον δὲ πρόκειται,
ὡς ὑπεσχέθην εἰς τὴν Αὐτοκράτειραν,
ὡς ὑπεσχέθην καὶ εἰς τὸν Ἄετιον
ἡμέραν τῆς μνηστείας νὰ ὀρίσω.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Πλὴν

δὲν ἠμποροῦμέν ταύτην ν' ἀναβάλωμεν;

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ἄλλ' ἔδωκα τὸν λόγον μου ὡς Βασιλεὺς
καὶ ὡς πατὴρ ὁμοῦ, εἰς τὸν Ἄετιον.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Λόγοι, καὶ ὄρκοι, ὑποσχέσεις, καὶ τιμὴ
δὲν εἶνε ἄλλο Βασιλεῦ, ἢ ἄχυρα
εἰς τὴν πυρὰν ἐπάνω τοῦ συμφέροντος.
Προφάσεις καὶ αἰτίαι δὲν θὰ λείψωσιν
πρὸς πᾶσαν ἄρνησιν. Οἱ ὄρκοι δένουσι

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ναί, ἐναντίον σου.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Ἄλλ' ἐκκληρικὸς ἀκούω τοῦτο, Βασιλεῦ.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Καὶ ὅμως πρέπει νὰ ἀκούσῃς, Μάξιμε.
Μανθάνω ὁ υἱὸς σου ὁ Παλλάδιος
πῶς νεανίας ἀνεπτύχθη εὐγενῆς
τοὺς τρόπους, καὶ τὴν ὄψιν λιαν εὐμορφος.
Περὶ αὐτοῦ μὲ θαυμασμὸν ὠμίλησαν
καὶ εἰς ἐμὲ καὶ εἰς τὴν Αὐτοκράτειραν,
καὶ ἀπορῶ, πῶς ὁ πατὴρ του Μάξιμος
εἰς τὴν αὐλὴν μου δὲν τὸν παρουσίασεν.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Εἶνε εἰσέτι νέος, Βασιλεῦ, πολὺ
κ' ἐνόμισεν ἡ μήτηρ του, καθὼς κ' ἐγὼ,
ὅτι δὲν ἦτο ὁ καιρὸς εἰς τὴν αὐλὴν
τοῦ Βασιλέως ἴσως νὰ ἐμφανισθῇ.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ἄλλὰ δὲν εἶνε, ὑποθέτω, καὶ πολὺ
νεώτερος τοῦ Γαυδεντίου, τοῦ υἱοῦ
τοῦ Ἄετιου.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Εἶνε συνομήλικος.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ἄλλ' ἔσπευσε, καὶ πρὸ πολλοῦ, ὁ στρατηγὸς
εἰς τὴν αὐλὴν νὰ φέρῃ τὸν Γαυδέντιον.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Καὶ ἡ σπουδὴ ἐκεῖνη δὲν τὸν ἔβλαψεν.
Ἐν Ρώμῃ ὅλοι ἀναμένουν σήμερον
ν' ἀναγγελθῇ ἡμέρα τῆς μνηστείας του.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Μνηστείας; Τίνος; Περὶ ποῖον ὀμιλεῖς;

ΜΑΞΙΜΟΣ

Τῆς κόρης σου... τῆς Εὐδοκίας...

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Μὲ γαμβρόν;

ΜΑΞΙΜΟΣ

Τοῦ Ἄετιου τὸν υἱὸν Γαυδέντιον.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ἄλλ' ἔχουν τὴν συνήθειαν νὰ φλυαροῦν
ἐν Ρώμῃ, καὶ περὶ τῆς κόρης νὰ λαλοῦν
τοῦ Βασιλέως των, ὡς ἂν νὰ πρόκειται
περὶ τυχαίας κόρης ἀφανοῦς ἀστοῦ.
Γαμβρόν μου ἔτι δὲν ἐξέλεξα ἐγὼ
τῆς κόρης μου, τῆς Εὐδοκίας σύζυγον,
κ' ἂν οἱ Ρωμαῖοι γάμους ἀναμένουσι
Βασιλικούς, θὰ ἀναμένωσι πολὺ
ἐκτὸς ἂν εὖρω, ἐννοεῖς, γαμβρόν τινα,
ἀντάξιον τῆς κόρης μου καὶ ἐμαιτοῦ.
Τοιοῦτον δὲν νομίζω τὸν Γαυδέντιον.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Νομίζει ὅμως ὁ πατὴρ Ἄετιος,
καὶ εἰς τοὺς φίλους του τὸν γάμιον βέβαιον
τοῦ Γαυδεντίου πρὸ καιροῦ ἀνήγγειλεν

τοὺς ἀνόητους. Τοῦ Μαξίμου ἡ γυνὴ
πολλοὺς ἀξίζει λόγους Αὐτοκράτορος,
καὶ ἂν... ἂν ὁ αὐθέντης μου πραγματικῶς
ἐπιθυμῇ τῇ Πετρωνίᾳ ἀρεστοῦς
νὰ γείνη...

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ἄν ἐπιθυμῶ, Ἡράκλειε;

Ἄλλ' εἶνε λέξις ἱκανὴ τὸν πόθον μου,
τὸ πάθος νὰ ἐκφράσῃ τῆς καρδίας μου;
(*Ἐξέρχεται ὁ Ρουτίλιος ἀγγέλλων ἀπὸ τῆς θύρας.*)

ΡΟΥΤΙΛΙΟΣ

Πετρώνιος ὁ Μάξιμος Συγκλητικὸς
τὸ σέβας νὰ προσφέρῃ εἰς τὸν Ἄνακτα
ἐπιθυμῶ.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ὁ Μάξιμος Πετρώνιος!

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ (ταχέως)

Κατάλληλος ἡ ὥρα δὲν σοι φαίνεται;
Περὶ τοῦ Παλλαδίου λάλησον αὐτῷ
ἐπιτηδεῖας μὲ εὐμένειαν πολλήν.
Τῆς Πετρωνίας σύζυγος καὶ ἀλαζῶν
καθὼς ἐκεῖνη εἶνε. Νὰ ἐλπίζῃ δός.
Οἱ τέτιγες μὲ δρόσον μόνον τρέφονται,
μὲ ὑποσχέσεις καὶ ἐλπίδας οἱ μωροί.

(*Ἀπέρχεται διὰ πλαγίας θύρας, ἐνῶ ἐτέ-
ρωθεν εἰσέρχεται ὁ Μάξιμος.*)

ΣΚΗΝΗ ΙΙΙ.

Οὐαλεντινιανὸς — Μάξιμος

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Σὲ βλέπω χαίρων πάντοτε, Πετρώνιε.
Ἐξ ὅλων τῶν Ρωμαίων, ὅσοι εἰσοδὸν
εἰς τὴν αὐλὴν μου ἐλευθέρων ἔχουσιν,
δὲν εἶνε ἄλλος, Μάξιμε, εὐπρόσδεκτος
τοσοῦτον, ὅσον σὺ. Τοῦ Αὐτοκράτορος
καὶ Βασιλέως ἡ καρδιά, γνώριζε,
αἰσθάνεται εὐκρινῆ συμπάθειαν,
ἀληθινὴν πρὸς σὲ ἐκτίμησιν. Ποθῶ
τὸν Βασιλέα φίλον σου νὰ θεωρῆς.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Τὸν Βασιλέα μου εὐγνωμονῶ πολὺ,
καὶ ἀφωσιωμένος του ὑπήκοος
καὶ ὕπατος ὑπῆρξα πάντοτε πιστός.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Γνωρίζω τοῦτο πρὸ πολλοῦ, Πετρώνιε.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Ἐκ τῆς Ραβέννης ἔμαθον, πῶς σήμερον
εἰς Ρώμην ἦλθες αἰφνιδίως, Βασιλεῦ,
καὶ νὰ προσφέρω ἔσπευσα τὸ σέβας μου.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Καλῶς ποιῶν. Ἡ παρουσία σου χαρὰν
Πετρώνιε, μεγάλην εὐχαρίστησιν
μοὶ προσενεῖ. Ἄλλ' ἔχω ἕν παράπονον.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Ἄλλ' ἐναντίον μου;

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ὡς Βασιλεὺς σὲ βεβαιῶ, Πετρῶνιε,
ὡς φίλος δὲ σοὶ λέγω βεβαιότερον,
• πῶς τὸν Γαυδέντιον δὲν ὄρισα γαμβρόν.
Ἐπάρχουσιν ἐν Ρώμῃ ἄλλοι κρείσσονες,
καὶ ἀξιότεροι νὰ γείνωσι γαμβροὶ
τοῦ Βασιλέως Οὐαλεντινιανοῦ.
Ἐπιθυμῶ νὰ ἴδω τὸν Παλλάδιον,
καὶ θὰ χαρῆ ἐπίσης ἡ Βασίλισσα,
τὴν σύζυγόν σου Πετρωνίαν ἂν ἰδῆ
εἰς τὴν Αὐλήν. Τῇ φαίνεται παράδοξον,
πῶς ἕως τώρα τοῦ Μαξίμου ἡ γυνὴ
τῶν Ἀνακτόρων δὲν διῆλθε τὴν φλιάν.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Τῆς Βασιλείσης καὶ τοῦ Βασιλέως μου
οἱ πόθοι εἶνε δι' ἐμὲ διαταγαί.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Καὶ νὰ ἐκκληρωθῶσιν αὐταὶ φρόντισον.
(*Τείνει τὴν χεῖρα πρὸς τὸν Μάξιμον, ὅστις
δοκλινομένης ἐξέρχεται*)

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Κατέπιε τὸ δέλεαρ. Ἡ ὄψις του
ἐδείκνυε σαφῶς τὴν ἀγαλλίαισιν
καὶ τῆς ψυχῆς του τὴν ἐνδόμυχον χαράν.
Πλὴν νὰ μαντεύσης, Μάξιμε, δὲν δύνασαι
καὶ σὺ ὁμοίως τὴν ἐμὴν. Ἡράκλειε!
(*Ὁ Ἡράκλειος ἐμφανίζεται σπεύδων ὀπισθεν
τοῦ παραπειάσματος*)

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Μὲ ἤκουσας;

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Σὲ ἤκουσα, ἀθθέντα μου.
Ἐξαΐσια. Ἀλείφουν μέλι τοὺς ἰξοὺς,
καὶ συλλαμβάνουν τὰ ἀνύποπτα πτηνά.
Αἱ ὑποσχέσεις ἔχουν περισσότερον,
καὶ συλλαμβάνουν τοὺς μωροὺς καλλίτερον.
Ἡ Πετρωνία νῦν θὰ ἐνθουσιασθῆ
εἰς τὴν αὐλήν θὰ ἔλθῃ εἶτα βλέπομεν.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Πῶς θὰ χωνεύσῃ ὁμοῦς ὁ Ἀέτιος,
Ἡράκλειε, τῶν γάμων τὴν ἀναβολὴν,
ἐγκαίρως πρέπει νὰ φροντίσωμεν. Τραχὺς

ἐπλάσθη καὶ ὀργίλος ἀπὸ φύσεως,
καὶ προσβολὴν ἢ ὕβριν δὲν ἀνέχεται.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Καθὼς τὸ ὄξος τὸ δριμύ, ἀθθέντα μου,
φθειρεῖ μὲ τὴν ἰδίαν του τραχύτητα
τὸ ἴδιον ἀγγεῖον, καὶ τοῦ στρατηγοῦ
θὰ φθειρῆ ἢ τραχύτης τὸ γεροντικὸν
σαρκίον. Θὰ χωνεύσῃ τὴν ἀναβολὴν,
ἀφοῦ τοῦ Βασιλέως εἶνε θέλησις,
κι' ἂν δυσκολίαν εὕρῃ εἰς τὴν χώνευσιν...

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ν' ἀναστατώσῃ ὅλον τὸ Βασιλεῖον
ὁ πείσμων οὗτος γέρον εἶνε ἱκανός.
Ἡράκλειε, γνωρίζω τὸν Ἀέτιον.
Πολλὰς ὑπέστην ταπεινώσεις, προσβολὰς,
πολλὰς πικρίας οὗτος μὲ ἐπότισε.
Ἄλλ' εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς μου ἄπνυν
ἀκοίμητον τὸ μῖσός μου ἐρηγορεῖ
κατὰ τοῦ ἀλαζόνος τούτου γέροντος.
Τὴν ὥραν ἀναμένω τὴν κατάλληλον,
κ' αἱ προσβολαὶ καὶ αἱ περιφρονήσεις του
δὲν θὰ λησμονηθῶσι τότε παρ' ἐμοῦ.
Μὴ λησμονῆς, πῶς εἰς τὰ σύνορα ἡμῶν
Ἀττίλας ἐνεδρεῦει τερατόμορφος.

Ἄν συγκρατῆται ἕως τώρα ἡσυχος,
τοῦ στρατηγοῦ ἡ δύναμις τὸν συγκρατεῖ.
Ὁ φόβος τοῦ Ἀττίλα τὸν Ἀέτιον
μοὶ ἐπιβάλλει νὰ ἀνέχωμαι. Ἀλλὰ
οὐαὶ τρεῖς καὶ τετράκις εἰς αὐτὸν, καθ' ἣν
στιγμὴν ὁ φόβος οὗτος παύσῃ. Πάραυτα
κ' ἐκεῖνος δὲν θὰ εἶνε πλέον ἀνεκτός.
Εἰς Ρώμην ἂν ἐν τούτοις ἦλθε σήμερον
ὁ στρατηγὸς Ἀέτιος, προσπάθησον
νὰ μάθῃς, καὶ ἐγκαίρως εἰδοποίησον.

(*Ὁ Ἡράκλειος ἐξέρχεται*)

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ (Μόνος)

Μνηστεια δὲν θὰ γείνη, ὅ,τι κι' ἂν συμβῆ.
Καὶ χίλιοι ἂν πρόκειται Ἀέτιοι
νὰ ὀργισθῶσι κατ' ἐμοῦ, μιᾶς ἀρκεῖ,
μιᾶς καὶ μόνῃς Πετρωνίας, ἡ χαρὰ,
ὅπως περιφρονῆσω τὴν ὀργὴν αὐτῶν.

(*Ἐξέρχεται, ἐνῶ καταπειάννυται ἡ αὐλαία*)

Πλακίδιος Οὐαλεντινιανὸς Γ'.

Ἀυτοκράτωρ τῆς Δύσεως

(Χρυσὸν νόμισμα τοῦ Νομισματικῆς Μουσείου Ἀθηνῶν)

ΠΡΑΞΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΣΚΗΝΗ Ι.

(*Ἄδεια τῶν Ἀδιοκρατορικῶν Ἀνακτόρων, πολυ-
κελῶς διασκευασμένη, ὡς ἐν τῇ πρώτῃ πράξει.*)

Οὐαλεντινιανὸς — Εὐδοξία

ΕΥΔΟΣΙΑ

Σὲ βλέπω μόνον εὐτυχῶς, ὦ Βασιλεῦ,
καὶ νὰ σοὶ ὁμιλήσω κρίνω τὴν στιγμὴν
κατάλληλον.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ἡ Εὐδοξία, Ἄνασσα
καὶ σύζυγος, εἰς πᾶσαν ὥραν καὶ στιγμὴν
νὰ πρᾶτῃ τοῦτο εἶνε πάντοτ' εὐκόλον.

ΕΥΔΟΣΙΑ

Ναί, πλὴν ἐν Ρώμῃ ὅταν εὕρισκόμεθα,
τοσοῦτον ἀπασχολημένος φαίνεσαι,
τοσαῦται ἄλλαι σκέψεις σὲ πολιορκοῦν,
—καὶ μάλιστα ἀπὸ ὀλίγων ἡμερῶν,—
ὅστε ἡ σύζυγός σου μάτην τὸν καιρὸν
καταδοκεῖ νὰ εὕρῃ τὸν ἀρμόδιον
περὶ σπουδαίων νὰ λαλήσῃ μετὰ σοῦ.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Σπουδαίων; Ποῖα εἶνε ταῦτα ἄρα γε;

ΕΥΔΟΣΙΑ

Τῆς θυγατρὸς ἡμῶν ὁ γάμος. Ἄξιος
ν' ἀπασχολῆσῃ τοῦ πατρὸς στιγμὰς τινας
νομίζω, εἶνε οὗτος. Καὶ δὲν λησμονεῖς
βεβαίως, ὅτι ὑπεσχέθης, Βασιλεῦ,
εἰς τὸν Ἀέτιον, καθὼς καὶ εἰς ἐμὲ,
πῶς τὴν μνηστειάν θὰ τελέσῃς σήμερον
τῆς θυγατρὸς ἡμῶν μετὸν Γαυδέντιον.
Ἡ Ρώμη καὶ τὸ Κράτος σου ὀλόκληρον
περὶ τοῦ γεγονότος τούτου ὁμιλεῖ,
καὶ μόνος ἔτι ὁ πατὴρ νὰ σιωπᾷ
ἤσυχον, πῶς εἶνε ὅλος ἀκατάληπτον.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Τῆς κόρης Βασιλέως, ὦ Βασίλισσα,
οἱ γάμοι, γνώριζε δὲν ὁμοιάζουσι
τοὺς γάμους κόρης ἰδιώτου. Ἡ σπουδὴ
σπουδαίως δύναται νὰ βλάψῃ. Ἄγνοῶ,
δὲν ἐνθυμοῦμαι, ἂν ὑπόσχῃσιν ποτὲ,
καὶ ποῖαν περὶ τούτου ἔδωκα ἐγώ.

ΕΥΔΟΣΙΑ

Ἐπόσχῃσιν δὲν ἐνθυμεῖσαι, Βασιλεῦ;

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ἄλλὰ καὶ ἂν εἰς Βασιλεὺς ὑπόσχηται,
νομίζεις, ὅτι ἔχει ὑποχρέωσιν,
ὡς τις συνήθης ἄλλος καὶ κοινὸς θνητός,
ὅ,τι ὑπεσχέθη πράγματι νὰ ἐκτελῇ;
Οἱ γάμοι κόρης αἵματος βασιλικῆ
ὑπόθεσις δὲν εἶνε ἄλλως τοῦ πατρὸς
καὶ τῆς μητρὸς, ὅσον τοῦ Κράτους, καὶ αὐτοῦ
πρωτίστως πρέπει νὰ ἐξετασθῇ, ἐὰν

θὰ ἐξυπηρετήσῃ τὰ συμφέροντα.

Ὅσον εἰς τοῦτο ἀφορᾷ, δὲν ἔπεισα
εἰσεῖτε ἔμαυτον, καὶ θὰ ἀναβληθῆ
ὁ γάμος ἐξ ἀνάγκης.

ΕΥΔΟΣΙΑ

Θὰ ἀναβληθῆ;

Ἄλλ' ἐκκληκτος ἀκούω τοῦτο, Βασιλεῦ!

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ἡ ἐκκληξίς σου δὲν σημαίνει ἄλλο τι,
ἢ ὅτι σὺ ὡς μήτηρ μόνον σκέπτεσαι,
ὑποχρεοῦμαι ὁμοῦς νὰ σκεφθῶ ἐγὼ
ὡς Βασιλεῦς.

ΕΥΔΟΣΙΑ

Ἐσκέφθης ἤδη πρὸ πολλοῦ,
κ' ἡ σκέψις σου τὸν νεαρὸν Γαυδέντιον,
τοῦ Ἀετίου τὸν υἱὸν ἐξέλεξε.
Τοῦ Κράτους τὸ συμφέρον τότε' ἐξήτασας,
καὶ στήριγμα τοῦ Κράτους ἐθεώρησας
τὸν γάμον τοῦτον, καὶ συγχρόνως ὀφειλῆς
πρὸς εὐεργέτην ἱερᾶς ἐξόφλησιν.
Πῶς τώρα ἄλλως σκέπτεσαι, δὲν ἐννοῶ.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ἐὰν αἱ σκέψεις μου αἱ πρῶται σφαλεραὶ
ὑπῆρξαν, δευτέραι δὲν ἀποκλείονται.

ΕΥΔΟΣΙΑ

Αἱ δευτέραι δὲν φαίνονται σοφώτεραι.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ἄν φαίνονται τοιαῦτα εἰς ἐμὲ, ἀρκεῖ.

ΕΥΔΟΣΙΑ

Πλὴν πῶς; Δὲν εἶνε πλέον ὁ Ἀέτιος
ἐκεῖνος, ὅστις ἔσωσε τὸ Κράτος σοῦ,
καὶ σοῦ ὡς κηδεμῶν ἢ μᾶλλον ὡς πατὴρ
τὸν θρόνον καὶ τὸ στέμμα διεφύλαξε;
Ἡ δύναμις δὲν εἶνε ὁ Ἀέτιος,
ἡ δόξα τῆς πατρίδος καὶ τοῦ θρόνου σου;
Δὲν εἶνε πλέον τοῦ Ἀττίλα νικητῆς,
ὁ ὄλεθρος τῶν Οὐννων καὶ τὸ φόβητρον;
Καὶ μυριάδες ὄλοι ἐκλεκτοῦ στρατοῦ
δὲν ὑπακούουν πλέον εἰς αὐτὸν τυφλῶς;

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Θὰ πλησιάσῃ τότε πρὸς τὸν θρόνον μου
διὰ τοῦ γάμου ἔτι μᾶλλον τοῦ υἱοῦ.
Ἄν ὁ στρατὸς εἰς χεῖράς του εὕρισκεται,
τὴν ἄλλην εἰς τὸ Κράτος μου διοίκησιν
τοῦ Ἀετίου ὄργανα λυμαίνονται.
Ἐγὼ δὲν εἶμαι πλέον ἢ ἀπλῆ σκιά,
μὲ σκῆπτρον καὶ μὲ ἀλοσυργίδα ἀγάλμα,
εἰκόνημα χωρὶς κανένα λάτρη. Ἄν
εἰς τὸν υἱὸν του δώσω καὶ τὴν κόρην μου,
δὲν μένει ἢ ἀπλῆ τις κίνησις χειρὸς,
ὅπως ἀρπάσῃ οὗτος καὶ τὸ στέμμα μου.

ΕΥΔΟΣΙΑ

Ὅταν παιδίον ἔτι ἦσο ὄρφανόν,
νὰ πράξῃ τάχα τοῦτο δὲν ἠδύνατο ;
Ἄλλ' ἂν ἀνδρείος ἦτο οὗτος στρατηγός,
χρηστός ἐπίσης ἦτο καὶ πιστότατος.
Ὡς παρακαταθήκην διεφύλαξεν,
ὡς ἱερὸν τὸν θρόνον σου κεμήλιον,
καὶ ἄθικτον εἰς χεῖράς σου παρέδωκεν.
Τὸν θρόνον τοῦτον νέος δὲν ἐπόθησε,
μὴ γέρων θὰ ποθήσῃ τάχα σήμερον ;

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ἡ φιλαρχία γῆρας δὲν ἐγνώρισε,
ἀκοιμητος δὲ πάντοτε ἐγρηγορεῖ.
Ἡ θέλησίς μου εἶνε νὰ ἀναβληθῇ
ὁ γάμος οὗτος. Εἶπον ἤδη ἱκανά.
Μικρὰ παιδίσκη εἶνε ἄλλως τε
ἢ κόρ' ἡμῶν. Μνηστῆρες δὲν θὰ λείψωσι.
Δὲν βλέπω τόσον τὴν ἀνάγκην τῆς σπουδῆς.
Τὰς σκέψεις ταύτας πρέπει νὰ συμμερισθῆς.
Τοῦ Βασιλέως σκέψεις εἶνε καὶ πατρός.

ΕΥΔΟΣΙΑ

Αἱ σκέψεις αὐταὶ εἶθε νὰ μὴ φέρωσι
τὴν λύπην εἰς τὸν οἶκον καὶ τὸ Κράτος σου.
Εὐχεται τοῦτο μήτηρ καὶ Βασιλίσα.
(Ἐξέρχεται).

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ (μόνος)

Ὁ Πετρωνία ! χάριν σου τῆς κόρης μου
ἰδοὺ τὴν εὐτυχίαν ἐθυσίασα,
τοῦ Κράτους μου ἐκδέτω τὴν ἀσφάλειαν,
καὶ ἑμαυτοῦ, καὶ ἐπιφόβου στρατηγοῦ
νὰ προκαλέσω δὲν διστάζω τὴν ὀργήν.
Αἱ σκέψεις ὄλαι, ὄλαι αἱ φροντίδες μου
σὲ μόνην ἤδη μόνον κέντρον ἔχουσιν.
Ὅ,τι δὲν εἶνε Πετρωνία, εἶνε νῦν
ἐκτὸς τῶν σκέψεών μου, τῶν φροντίδων μου.
Ποῦ θὰ μὲ φέρῃ, ἀγνοῶ ὁ ἔρωσ μου,
τὸ πάθος τὸ λυσοῦδες, τὸ ἀκοιμητόν,
καὶ τὸ ὁποῖον ἰσχυρῶς κυριαρχεῖ,
ὡς ἄγριος δεσπότης καὶ ὡς τύραννος
τοῦ σώματός μου τῆς ψυχῆς μου καὶ τοῦ νοῦ.
Ἄλλ' ἄς μὲ φέρῃ, ὅπου θέλει οὗτος. Ὡ !
Ἄς με ἐκθέσῃ εἰς κινδύνους συμφορὰς,
ἄς προκαλέσῃ τοῦ Θεοῦ τοὺς κερανοὺς
ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μου. Πετρωνία, σὲ
ἀρκεῖ νὰ φέρῃ, σὲ, εἰς τὴν ἀγκάλην μου
καὶ τοῦ Θεοῦ οἱ κερανοὶ, τότε γλυκὴ
θὰ εἶνε ἄσμα εἰς τὸ οὖς μου, ὄνειρον,
σκιά ὄνειρου φευγαλέα ἀβλαβής,
θὰ εἶνε ὄλ' οἱ κίνδυνοι κ' αἱ συμφοραί.

ΣΚΗΝΗ ΙΙΙ.

(Εἰσέρχεται ἐν σπουδῇ ὁ Ἡράκλειος).

Οὐαλεντινιανός — Ἡράκλειος

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου, Ἄναξ, ἔφθασε
τῶν Οὐννων ταύτην τὴν στιγμὴν κατάσκοπος

περίρρυτος, ἀσθμαίνων καὶ κατάκοπος
ἐξηντημένος, ὅστις μόλις ἤρθρωσε
τὰς λέξεις : « πρὸς τὸν Βασιλέα φέρεται
κατέπεσε, λιπόθυμος, ἀναίσθητος,
εἰς τὸν διάδρομον τῶν Ἀνακτόρων.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Πῶς ;

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Προσέτρεξαν, καὶ προσπαθοῦν θεράποντες
εἰς τὰς αἰσθήσεις του νὰ φέρουν, πάλιν καὶ
ἐντὸς ὀλίγου θὰ τὸν ἴδῃς, Βασιλεῦ !

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Τί λέγεις ; Καὶ τίς εἶνε, ἀνεγνώριστος ;

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Ἄν ἡ ὄχρά του ὄψις δὲν μὲ ἀπατᾷ,
νομίζω, ὅτι εἶνε ὁ Γλυκέριος.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ἄν εἶνε οὗτος, ἀσφαλῶς, Ἡράκλειε,
εἰδήσεις φέρεῖ σοβαράς. Φοβοῦμαι, μὴ
ἐφάνῃ ὁ Ἀττίλας εἰς τὰ σύνορα,
τοὺς πειναλέους λύκους καὶ αἰμοδιψεῖς,
τοὺς Οὐννους, πάλιν σύρων ὄπισθεν αὐτοῦ,
τοῦ Κράτους νέαν ἀπειλῶν ἐρήμωσιν.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Θὰ μάθωμεν ἀμέσως τώρα, Βασιλεῦ.
(Εἰσέρχεται ὁ Γλυκέριος).

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Γλυκέριε !

ΓΛΥΚΕΡΙΟΣ

Ὡ Ἄναξ, χαῖρε.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ἡ χαρὰ

νὰ ἦνε εἶθε σύντροφός σου πάντοτε,
ἢ αἰφνιδία ὄμως παρουσία σου
εἰς Ρώμην καὶ εἰς τὴν Αὐλὴν, Γλυκέριε,
τὴν ἀγωνίαν φέρ' εἰς τὴν καρδίαν μου.
Κακὸν τὸ Κράτος ποῖον ἀπειλεῖ κ' ἐμὲ,
μαντεύω ἴσως, πλὴν θ' ἀκούσω παρὰ σοῦ.

ΓΛΥΚΕΡΙΟΣ

Κακὸν τὸ Κράτος σου δὲν ἀπειλεῖ κανέν.
Ἄττίλας δὲν ὑπάρχει πλέον, Βασιλεῦ !
Ἀπέθανε τὸ τέρας.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Ὁ Ἀττίλας ;

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Πῶς ;

Ἐδάμασεν ὁ θάνατος τ' ἀδάμαστον
θηρίον ; Εἶνε ἀληθές, Γλυκέριε ;
Δὲν σὲ ἠπάτησαν ; Ἡ μάλιστα τοῦ Θεοῦ,
τῆς γῆς αὐτῆς ὁ τρόμος καὶ ὁ σπαραγμός,
ἀντίπαλος τοῦ Χάρωνος ἰσόπαλος,
ὑπέκλυψε λοιπὸν, ὡς τις κοινὸς θνητὸς,
εἰς τῶν θνητῶν τὴν τύχην ; Εἶσαι βέβαιος ;

ΓΛΥΚΕΡΙΟΣ

Νεκρὸν τὸν εἶδον, Ἄναξ, τὸν κατάρατον,
ἐτίρῃφσε τὸ βλέμμα μου ἀχόρταστον
εἰς τοῦ ἀψύχου πτώματος τὸ θέαμα.
Ἄ ! δὲν γνωρίζω, ἂν ἡ γῆ θὰ τὸν δεχθῇ,
ἀφοῦ τῆς γῆς αὐτῆς δὲν ἦτο γέννημα,
ἀλλὰ τοῦ Ἄδου τέρας ἀποφώλιον.
Τὸν εἶδον ὅμως, εἶδον νὰ τὸν θιάπτωσιν.
Ἐνόμιζον, πῶς δὲν θὰ ἦτο ἱκανὴ
ἢ γῆ, ἢ οἰκουμένη ὅλη, τάφος του
νὰ χρησιμεύσῃ, καὶ ἐπιτυμβία πλάξ
ὁ Καύκασος ἂν ἔστω τὸν ἐσοκέπαζεν,
ὡς κόκκος ἄμμου ἐλαφρὸς ἐπάνω του
θὰ ἦτο πάλιν. Ὅμως δίπυχης ὀπῆ
εἰς ποταμοῦ τὴν κοίτην, ἦν ἐξήραναν,
ἐπίτηδες τὸ ρεῦμα μεταστρέφαντες,
τὸ ἐναγές του πτώμα περιέλαβεν.
Ἐν μέσω τῆς κλαγγῆς τῶν ὄπλων τῶν ξιφῶν
καὶ τοῦ θορύβου τῶν βαρβάρων. Κοιτετοὶ
τὸ πτώμα του καὶ θρηνοὶ δὲν συνώδευσαν,
ἀλλ' αἶμα πάλιν, αἶμα μόνον ἐβρέξε
τοῦ τάφου του τὸ χῶμα τὸ νεοσκαφές.
Πρὸ τοῦ τὸ πτώμα θέσουν εἰς τὸν τάφον του,
κατέσφαξαν τοῦ τάφου τοὺς πτωχοὺς σκαφεῖς.
Τὸ ρεῦμα πάλιν εἶτα ἐπανέφεραν
τοῦ ποταμοῦ εἰς τὴν προτέραν κοίτην του,
κ' ἐπιτυμβία πλάξ του ἐχρησίμευσε
τὸ ὕδωρ τὸ αἰέροσον, τὸ ἄφωνον,
ποῦ δὲν θὰ μαρτυρήσῃ τῆς ταφῆς ποτε
τὸ μέρος. Καὶ οἱ βάρβαροι μεθύοντες
ἐσπάραττον τὸ πρόσωπον, καὶ ἔχυνον
τὸ αἷμά των εἰς νεκρικὴν τοῦ τέρατος
σπονδήν.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Πλὴν πῶς ἀπέθανε, Γλυκέριε !

ΓΛΥΚΕΡΙΟΣ

Ὡς πρέπει ν' ἀποθνήσκωσιν οἱ βίαιοι.
Οἱ βίαιοι ; Τί λέγεις ; Τὸν ἐφόνευσαν ;
Καὶ τίς ;

ΓΛΥΚΕΡΙΟΣ

Ὁραία νεαρὰ αἰχμάλωτος,
ἢ Ἰλδικῶ. Μία γυνὴ ἀπήλλαξε
τὸν κόσμον ἐκ τοῦ τέρατος.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ (σύννοος)

Μία γυνή ;

ΓΛΥΚΕΡΙΟΣ

Εἰς γάμον ὁ Ἀττίλας τὴν ἠνάγκασε
διὰ τῆς βίας, καὶ ἐπανηγύριζεν
ἂν μέθῃ καὶ κραιπάλῃ ὀργιαστικῇ
τῶν γάμων του τὴν τελετὴν. Λίαν ὀψέ
εἰς τὸν κοιτῶνα μεθυσμένον ὀδηγοῦν
τῆς νύμφης. Μῖσος τὸν ἀνέμενεν ἐκεῖ,
οὐχὶ ὁ ἔρωσ γυναικός. Ἡ Ἰλδικῶ,
τὴν ὕβριν ἐκδικούσα, τὸν ἐφόνευσεν.
Τὴν βίαν του ἢ βία ἐτιμώρησε.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ὁ κόσμος ν' ἀναπνεύσῃ πλέον ἡσυχος,
τοιαύτῃ ἦτο τοῦ Θεοῦ ἢ πρόθεσις.
Πλὴν διὰ λόγους, οὓς θὰ σ' εἶπω ὕστερον,
ἐπιθυμῶ τὸ ἄγγελμα, Γλυκέριε,
νὰ μείνῃ ἔτι τοῦ θανάτου μυστικόν.
Συμφέροντα τοῦ Κράτους ἐπιβάλλουσι
μεγάλα τὴν προσωρινὴν ἀπόκρυψιν.

(Πρὸς τὸν Ἡράκλειον :)

Ἡράκλειε, ὁ Βασιλεὺς ἐπιθυμεῖ
εὐγνώμων νὰ φανῇ πρὸς τὸν Γλυκέριον.
Ἡ εἰδήσις, ἦν ἔφερον, οἱ κίνδυνοι
εἰς ὄσους ὑπεβλήθη ὡς κατάσκοπος,
ἢ ἀφοσίωσις, ἢ πίστις πρὸς ἐμὲ
εἰς τὴν ἐκτίμησίν μου προβιβάξουσιν,
καὶ ἐπιβάλλουσι γενναίαν ἀμοιβήν.
Ἡράκλειε, σὺ φρόντισον περὶ αὐτῆς.
Γλυκέριε, καὶ πάλιν σὲ εὐγνωμονῶ.

(Ὁ Γλυκέριος ἀσπάζόμενος τὴν χεῖρα τοῦ Βασιλέως ἀποχωρεῖ)

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ἡράκλειε ! Ἀνέπνευσα, ἀνέπνευσα.
Ὁ θάνατος τοῦ τέρατος τὸν θάνατον
τῶν ἀνησυχιῶν μου ἔφερον εὐθύς,
τῶν φόβων μου τὸ τέλος τὸ παμπόθητον.
Διπλοῦς ὁ ἐφιάλτης μὲ ἐπίεξε.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Διπλὴ θὰ ἦνε διὰ τοῦτο κ' ἡ χαρὰ.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ἐν ὄσῳ ἔζη τὸ θηρίον. Βασιλεὺς
ἐγὼ δὲν ἤμην, ἦτο ὁ Ἀέτιος.
Ἐξέλιπε τὸ σῶμα τώρα, ἢ σκιά
συγχρόνως θὰ ἐκλείψῃ. Ἦλθεν ἡ στιγμή,
ἦν τόσον χρόνον ἀναμένω ἐν σιγῇ.
Ἡράκλειε, γνωρίζεις τὰς ἰδέας μου.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Γνωρίζει καὶ ὁ Βασιλεὺς, ἂν δύναμαι
τὰ σχέδια, τοὺς πόθους, τὰς ἰδέας του
νὰ καταστήσω πρᾶγμα παρενθὺς, ἀρκεῖ
ἐν νεῦμα, ἐν καὶ μόνον τοῦ αὐθέντου μου.
(Εἰσέρχεται ὁ Ρουτίλιος)

ΡΟΥΤΙΛΙΟΣ

Ὁ στρατηγὸς Ἀέτιος ἐπιθυμεῖ
τὸ σέβας νὰ προσφέρῃ εἰς τὸν Ἄνακτα.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ἄλλὰ εἰς ὦραν ἔρχεται, πολὺ κακὴν,
Ἡράκλειε, ὁ στρατηγός. Ἐξάπαντος
διὰ τὸν γάμον τοῦ υἱοῦ του ἔρχεται.
Θὰ ἀρνηθῶ. Δὲν τὸν φοβοῦμαι πλέον. Ναί,
Ἀττίλας πλέον δὲν ὑπάρχει φόβητρον
νὰ μοῦ τὸν ἐπισείῃ. Εἶμαι Βασιλεὺς,
Ἡράκλειε ! Νὰ ἴστασαι πλησίον μου,
καὶ εἰς τὰς θύρας τοποθέτησον φρουρούς.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Αυθέντα μὴ ἀνησυχῆς ! Εἰς τὸ πλευρὸν
τοῦ Βασιλέως θ' ἀγρυπνῆ ὁ δοῦλός του.

(Ὁ Ἡράκλειος ἐξέρχεται πρὸς σιγμὴν διὰ πλα-
γίας θύρας, ἐνῶ εἰσέρχεται διὰ τῆς μεγάλης
θύρας ὁ Ἀέτιος. Καθ' ὃν χρόνον ὁμιλεῖ ὁ
Ἀέτιος, φρουροὶ ἔνοπλοι τοποθειοῦνται εἰς
τὴν θύραν καὶ εἰς τὸν ἐξ αὐτῆς φαινόμενον
διάδρομον).

ΣΚΗΝΗ IV.

Ἀέτιος—Ὁυαλεντινιανός—καὶ εἶτα Ἡράκλειος.

ΑΕΤΙΟΣ

Ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου ἦλθον, Βασιλεῦ,
τὸ σέβας νὰ προσφέρω εἰς τὴν Ἄνασσαν,
τὸ σέβας μου καὶ εἰς τὸν Αὐτοκράτορα.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Χαίρων σὲ βλέπω, στρατιγέ μου, πάντοτε.
Ἡ παρουσία σου ἐν Ρώμῃ σήμερον
εἶνε τῷ ὄντι πλεόν ἢ ἐπικαιρὸς.

ΑΕΤΙΟΣ

Ἐκ Ρώμης νὰ ἀπουσιάσῃ σήμερον
ἠδύνατο ὁ στρατιγὸς Ἀέτιος,
ἀλλ' ὁ πατήρ Ἀέτιος οὐδέποτε.
Ὁ προσφιλὴς υἱός μου ὁ Γαυδέντιος
τοὺς πόθους τοῦ πατρός του καὶ τοὺς πόθους του
νὰ πραγματοποιήσῃ μέλλει σήμερον,
καὶ τὴν χαρὰν του ἔσπευσα νὰ μερισθῶ.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Οἱ πόθοι τοῦ υἱοῦ σου καὶ οἱ πόθοι σου
—καὶ δὲν γίνωρίζω, περὶ ποίῳ μ' ὁμιλεῖς—
(Ἐκκληξίς τοῦ Ἀετίου)

νὰ πραγματοποιῶνται ὅλοι εὔχομαι,
ὅποιοι καὶ ἂν ἦνε. Ὅσον μ' ἀφορεῖ,
εἰς τὴν ψυχὴν μου ἀθυμία ἐνοικεῖ,
καὶ μέριμναι μὲ δάκνουσιν ἀνήσυχτοι.

ΑΕΤΙΟΣ

Τοὺς πόθους μου δὲν ἀγνοεῖ ὁ Βασιλεὺς,
ἀλλ' ἐκκληξίς ἀκούω, ὅτι ἀθυμεῖ
καὶ θλίβεται τοῦ Ἄνακτος μου ἡ ψυχὴ,
καθ' ἣν ἡμέραν ἔπρεπεν ἀκτὶς χαρᾶς
νὰ καταναλῆξαι εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ἀλλὰ δὲν βλέπω λόγον ἐξαιρετικὸν
τοῦ Βασιλέως νὰ φαιδρύνῃ τὴν ψυχὴν.
Τῶν Βασιλέων αἱ ἡμέραι πάντοτε
ὅμοιαι ὅλαι εἶνε, πικριῶν μεσταί.
Εἰδήσεις εἰς τὴν Ρώμην σήμερον πολὺ
δυσάρεστοι ἐκ τῶν συνόρων ἔφθασαν,
καὶ διὰ τοῦτο ἐκ Ραβέννης ἔσπευσα.
Οἱ Οὐννοι πάλιν φαίνονται κινούμενοι,
ἐπίθεσιν ἐκ νέου ἐτοιμάζοντες.

ΑΕΤΙΟΣ

Εἰς τοῦ Ἀττίλα τὸ στρατόπεδον πολλοὺς
πιστοὺς συγχρόνως κατασκόπους ἀριθμῶ,
οὐδὲν τοιοῦτον ἔτι μοι ἀνήγγειλαν.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Εἰς Ρώμην φθάνουν αἱ εἰδήσεις αἱ κακαὶ
ταχύτερον, ὡς φαίνεται, Ἀέτιε.

ΑΕΤΙΟΣ

Ἀλλὰ δὲν φιάνουν πάντοτε καὶ ἀκριβεῖς.
Ἐπὶ τοῦ ἵππου, ὃν ἱππεύουν, ἕκαστος
ἐναποθέτει τὸ φορτίον καθ' ὁδὸν
τῶν φόβων του, καὶ διὰ τοῦτο ἔρχονται
ἐξωγκωμέν' ἐνταῦθα καὶ ἀγνώριστοι.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Κατάσκοπος τοῦ Βασιλέως σου πιστὸς
ὡς ἀληθεῖς ἐν τάχει ἐξαπέστειλεν.
Γνωρίζεις, πόσον πονηρὸς καὶ ἀπιστος
ὁ Βασιλεὺς τῶν Οὐννων εἶνε.

ΑΕΤΙΟΣ

Ἄγριον
αἰμοδιψῆ ἐγνώρισα πολεμιστὴν
αὐτὸν, καὶ τίγριν, ὕαιναν φιλέκδικον.
Ἄλλ' εἰς τοὺς ὄρκους του πιστὸς καὶ ἀκριβής
ὑπῆρξεν οὗτος, εἰς τὰς ὑποσχέσεις του,
καὶ τὰς συνθήκας εὐλαβῶς ἐτήρησεν.
Τὸν λόγον του δὲν παρεβιάσε ποτε,
ὅσῳ καὶ ἂν τὸν ὀνομάζουν βάρβαρον.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ἐγκώμιον Ἀττίλα πλέξεις, στρατιγέ ;

ΑΕΤΙΟΣ

Ἄλλ' ὅστις, Ἄναξ, σέβεται τοὺς ὄρκους του,
δὲν εἶνε δὰ καὶ ἐγκωμίων ἄξιος.
Ἄλλ' ἀκριβῆ κι' ἂν ἦνε ὅσ' ἀγγέλλονται,
τὸ Κράτος σου δὲν εἶνε λεία εὐκόλος
τῶν Οὐννων. Ὁ Ἀττίλας ἔλαβε πολὺ
πικρὰ προσφάτως, Βασιλεῦ, μαθήματα.
Οἱ βάρβαροι γνωρίζουν τὸν Ἀέτιον,
κι' ἐλπίζω ἔτι, πῶς δὲν μ' ἐλησμόνησαν.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ἄλλ' εἶμαι περὶ τούτου κι' ἐγὼ βέβαιος,
κι' ἐπιθυμῶ νὰ σπεύσῃς εἰς τὰ σύνορα
ἀνευ τινὸς ἀναβολῆς. Εὐρ' σκεταί
εἰς χεῖράς σου τοῦ Κράτους ἡ ἀσφάλεια,
κι' ἐκ Ρώμης πρέπει νὰ ἀπέλθῃς τάχιστα.

ΑΕΤΙΟΣ

Βεβαίως τοῦτο καὶ ἐγὼ ἐπιθυμῶ.
Ἡ Ρώμη εἶνε δι' ἐμὲ ἀνιαρὰ
δυσάρεστος διαμονή. Διέρρευσεν
ὁ βίος ὅλος μου εἰς τὸ στρατόπεδον,
ὃ Ἄναξ, ἐν τῷ μέσῳ τῶν στρατιωτῶν.
Καὶ τὴν ψυχὴν μου θίγει περισσότερον
ὄπλων, ξιφῶν ὁ ἦχος ὁ ἀνδροπρεπῆς,
ἢ γυναικῶν οἱ γέλωτες καὶ τ' ἄσματα.
Σπανίως διὰ τοῦτο ἔρχομαι ἐδῶ,
καὶ σήμερον γνωρίζεις, τίς με ἔφευγεν
εἰς Ρώμην, Ἄναξ, εὐτυχῆς περιστάσις.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ (ψυχρῶς)

Νὰ εὐτυχῆς σοὶ εὔχομαι, Ἀέτιε,
ἀλλ' ἀγνοῶ τὴν εὐτυχῆ περιστάσιν,
ἣτις εἰς Ρώμην σήμερον σὲ ἔφευγεν.

ΑΕΤΙΟΣ (ἐκκληξίς)

Πῶς ; Ἄγνοεῖς ;
ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ
Βεβαίως.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ (σκιοπητικῶς)

Μὴ ὁ Βασιλεὺς
νομίσεις, ὅτι νὰ μαντεύῃ ἔμαθε ;

ΑΕΤΙΟΣ

(στρεφόμενος ἀγερόχως πρὸς τὸν Ἡράκλειον)
Ν' ἀκούουν πρέπει μαστροποὶ, ὡς εἶσαι σὺ,
σκιοπηλοὶ καὶ ἀναυδοὶ, ὅταν λαλῇ
ἀνὴρ, ὅποιος εἰμ' ἐγώ.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ (ἐπιπλήτων)

Ἀέτιε !

ΑΕΤΙΟΣ (ἐξημμένος)

Οἱ μάντις καὶ οἱ ἀστρολόγοι, Βασιλεῦ,
γνωρίζω, ὅτι κατακλύζουν τὴν Αὐλήν,
ἀλλὰ μαντεία δὲν χρειάζεται, φρονῶ,
νὰ ἐνθυμηταί τις τοὺς λόγους του. Ἐάν
ἐγὼ εἰς Ρώμην ἦλθον, σὺ ἠθέλησας,
διότι ὤρισας, πῶς σήμερον θὰ τελεσθῇ
τῆς Εὐδοκίας ἡ μνηστεία, κόρης σου,
καὶ τοῦ υἱοῦ μου Γαυδεντίου. Ἐννοεῖς,
ὅτι δὲν ἦτο ἐκ τῆς Ρώμης δυνατόν
ν' ἀπουσιάσω σήμερον.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ἀέτιε !

Τοιοῦτό τι δὲν εἶπα πώποτε ἐγώ.
Τῆς κόρης μου, τῆς Εὐδοκίας σύζυγον
δὲν ἦλθεν ἔτι νὰ ἐκλέξω ἡ σιγμῆ.

ΑΕΤΙΟΣ

Ἄλλ' ἐξελέγη ἤδη οὗτος πρὸ καιροῦ,
καὶ σὺ ρητὴν μοι ἔδωκας ὑπόσχεσιν,
πῶς τὴν μνηστείαν θ' ἀναγγεῖλῃς σήμερον,
καὶ θὰ ὀρίσῃς τὴν ἡμέραν τῆς χαρᾶς.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ἐγίγασας, κι' ἡ μνήμη σου Ἀέτιε,
ὡς βλέπω σ' ἐγκατέλιπεν.

ΑΕΤΙΟΣ (ἐν ἀγανακτήσει καὶ ὀργῇ)

Ἡ μνήμη μου

δὲν μὲ ἀφῆκεν, ὄχι, οὔτε ἡ τιμῆ.

(Πλησιάζει βιαίως πρὸς τὸν Βασιλέα καὶ σείει
ὀργισμένως τὴν ἀλουργίδα του).

Τὴν ἀλουργίδα ὅμως ταύτην, Βασιλεῦ,
ὅστις φορεῖ, νὰ ψεύδεται καὶ ν' ἀπατᾷ
δὲν πρέπει.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ψεύστην σὺ τὸν Βασιλέα σου

καλεῖς ;

ΑΕΤΙΟΣ

Ἄν Βασιλεὺς σὺ εἶσαι, ἀλλ' ἐγώ,
—καλῶς γνωρίζει Δύσις καὶ Ἀνατολή,—

ὁ στρατιγὸς πῶς εἶμαι ὁ Ἀέτιος.
Τὸν θρόνον τὸν χρυσήρη, ἐφ' οὗ κάθησαι,
τὸν ἔστησ' ὁ βραχίων μου, καὶ ἂν φορῆς
πορφύραν Αὐτοκράτορος, τὴν χρεωστέεις
εἰς τοῦτο μου τὸ ξίφος, μὴ τὸ λησμονῆς.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Τῆς ἀλουργίδος καὶ τοῦ θρόνου μου ἐγὼ
χρεώστης σου ὁ Οὐαλεντινιανός,
ὁ ἔγγονος Θεοδοσίου ! Ἀνανδρε !

ΑΕΤΙΟΣ

Μεγάλου πάππου ἔγγονε πολὺ μικρὸν,
μικρότατος θὰ ἦσο μεταξὺ μικρῶν,
ἂν δὲν ὑπῆρχε στρατιγὸς Ἀέτιος.
Ὡ ! ἀνανδρον σὺ τὸν Ἀέτιον καλεῖς ;
Πεδία Καταλανικὰ, ποῦ ἔπεσαν
αἱ μυριάδες τοῦ Ἀττίλα, ἀνανδρος
ὁ νικητὴς τῶν Οὐννων εἶνε ; Ἀνανδρος
ἐκεῖνος, ὅστις ἔσωσε τὸ Κράτος σου
καὶ σέ ; Ἄγνων ! Ἡ πορφύρα, ποῦ φορεῖς,
τοῦλάχιστον δὲν σοῦ δανεῖζει ἐντροπῆς
ἐρύθημα ὀλίγον εἰς τὸ πρόσωπον,
ποῦ ἐφθειραν αἱ νύκτες τῶν ὀργῶν ;

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

(θέτων τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ ξίφους)

Ἄ !

ΑΕΤΙΟΣ

Αἱ τρίχες αὐταὶ ἐλευκάνθησαν λοιπὸν
εἰς μάχας τόσας καὶ πολέμους ὑπὲρ σοῦ,
διὰ ν' ἀκούσω, ὅτι εἶμαι ἀνανδρος ;
Νὰ ἐπιβάλουν σέβας ἦσαν ἱκαναὶ
καὶ εἰς αὐτὸν τὸν μέγαν ἔτι πάππον σου.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ἄς ἐπιβάλῃ σέβας εἰς τὴν γλῶσσάν σου
τὸ ξίφος μου λοιπὸν, ἀκαταλόγητε.
(Πληττει αὐτὸν εἰς τὸν λαιμὸν διὰ τοῦ ξίφους.)

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

(πλήττων αὐτὸν δι' ἐγκειριδίου)

Δὲν θὰ προφῆρῃς ἄλλας ὕβρεις τοῦ λοιποῦ.

ΑΕΤΙΟΣ (πίπτων)

Μίαν καὶ μόνην, δολοφόνοι, μαστροποὶ.

(Φρουροὶ εἰσορροῦν εἰς τὴν αἴθουσαν.)

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ (δεικνὼν τὸ πτώμα τοῦ Ἀετίου)

Τὸν Βασιλέα νὰ φονεῦσῃ ὤρμησεν
ὁ στρατιγὸς, ὡς δολοφόνος ἐναγῆς,
καὶ θανασίμως νὰ τὸν πλήξῃ ἔμελλε.
Ἄλλ' εὐτυχῶς τὴν χεῖρά του ἐκράτησα,
ἐγκαίρως σώζων τὴν ζωὴν τοῦ Ἄνακτος.
Λυσσῶν δὲ τότε ἔκφρων ἠτύοκτονῆσεν.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ἡράκλειε, μὲ ἔσωσας σ' εὐγνωμονῶ.

(Ἐξέρχονται, ἐνῶ πίπτει ἡ Αὐλαία.)

Αὐτοκράτειρα Εὐδοκία

Σύζυγος Οὐαλεντινιανοῦ Γ'. Κόρη τῆς περιφήμου Ἀθηναίδος καὶ Αὐτοκράτειρας τοῦ Βυζαντίου Εὐδοκίας
(Χρυσὸν νόμισμα)

ΠΡΑΞΙΣ ΤΡΙΤΗ

ΣΚΗΝΗ Ι.

(Αΐθουσα πολυτελής τῶν Ἀνακτόρων τῆς Ρώμης, λαμπρῶς φωτισμένη πάντοθεν. Διὰ τῶν ἀπέναντι τοῦ θεατοῦ ἀνοικτῶν μεγάλων θυρῶν φαίνονται ὄμοιοι φαιδρῶν συμποτῶν. Ἀκούονται καὶ ἤχοι μουσικῆς. Τὸ Ἀνάκτορον ἐορτάζει.)

Οὐαλεντινιανὸς — Μάγος ἀστρολόγος

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Τῶν ἄστρον σὺ δὲ γνώστης ὁ ἀλάσαστος, μάντις καλῶν ἂν ἔρχεσαι ἢ καὶ κακῶν, πλησίασον. Ὅ,τι σοὶ εἶπον, ἔπραξας; Τὰ ἄστρα σοὶ ὠμίλησαν περὶ ἐμοῦ; Τοῦ ἔρωτός μου τὸ βαθὺ μυστήριον εἰς σὲ τὴν νύκτα ταύτην ἀπεκάλυψαν; Ἐμάντευσας τοῦ πάθους μου τὴν ἔκβασιν;

ΑΣΤΡΟΛΟΓΟΣ

Αὐθέντα, ναί. Τῶν ἄστρον τὴν περιφορὰν προσεκτικῶς τὴν νύκτα παρατήρησα, τοῦ ἔρωτός σου νὰ μαντεύσω προσπαθῶν τὴν ἔκβασιν.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Κ' ἐμάντευσας;

ΑΣΤΡΟΛΟΓΟΣ

Ναί, Βασιλεῦ!

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Καὶ εἶδες, λέγε, εἶδες τὸν ἀστέρα μου;

ΑΣΤΡΟΛΟΓΟΣ

Τῆς Ἀφροδίτης ὁ ἀστήρ ὁ πάγκαλος γλυκὺς πλησίον ἔλαμπε τοῦ Ἄρεως, ὅτε τὸν βλέπω μεθ' ὀσμῆς φερόμενον πρὸς τὸν ἀστερισμὸν τοῦ Κρόνου. Πρὸς στιγμήν τὰ δύο ἄστρα ἦνωσαν τὴν λάμπιν των, ἐσβέσθη ὅμως εἶτα καὶ διὰ μιᾶς ἡ λάμψις καὶ τῶν δύο, ἐνῶ ἔσπευδε τὴν θέσιν των νὰ καταλάβῃ τὴν κενὴν, σκορπίζων φλόγας ἐρυθρὰς περὶ αὐτὸν ὁ Ἄρης.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Καὶ ἡ τέχνη σου ἐξήγησεν ἡ κίνησις τῶν ἄστρον τί ἐσημαίνει;

ΑΣΤΡΟΛΟΓΟΣ

Μυστήριον δὲν ἔχει ἀνεξήγητον ὁ Οὐρανός, ὦ Ἀναξ, εἰς ἐμὲ κανέν.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Πλὴν λέγε τότε, ὅ,τι εἶδες τί δηλοῖ. Ὁ ἔρωτός μου θὰ λάμψῃ, καθὼς ἔλαμπε τῆς Ἀφροδίτης ὁ περικαλλὴς ἀστήρ; Τὴν Πετρωνίαν θὰ ἐλκύσῃ ἡ λάμψις μου, κ' ἐν τάχει θὰ τὴν φέρῃ πρὸς με χαίρουσαν;

ΑΣΤΡΟΛΟΓΟΣ

Ἡ Πετρωνία, Ἀναξ, εἰς τὴν κλίνην σου θὰ κοιμηθῇ, πλὴν Βασιλεὺς ὁ Μάξιμος θὰ ἐξυπνήσῃ.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Βασιλεὺς ὁ Μάξιμος;

ΑΣΤΡΟΛΟΓΟΣ

Τὰ ἄστρα τοῦτο εἶπον, Ἀναξ, πρόσχε.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Τὰ ἄστρα, Μάντι, εἶπον τὴν ἀλήθειαν. Εἰς Βασιλέως κλίνην ὡς Βασίλισσα ἢ Πετρωνία ἂν θὰ κοιμηθῇ, καλῶς τὸν σύζυγόν της Βασιλέα δύνασαι ν' ἀποκαλῆς. Τὰ ἄστρα σου ἐξέμαθον καλῶς τὴν τέχνην τοῦ χλευάζειν. Ὑπαγε.

(Ὁ Μάντις ἀπομακρύνεται.)

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ (μόνος)

Ἡ σύζυγος θὰ κοιμηθῇ ἔς τὴν κλίνην μου, κ' ὁ σύζυγος θὰ ἐξυπνήσῃ Βασιλεὺς. Ἀλλὰ τὸ πρῶτον ἄς συμβῇ, ὦ Οὐρανέ, καὶ ὕστερον τὸν Μάξιμον χαιρέτισον ἂν θέλῃς Βασιλέα. Ἐν Βασιλείῳ ἢ Πετρωνία δὲν ἀξίζει ἄραγε;

(Προσέρχεται ὁ Ἡράκλειος.)

Ἡράκλειε.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ (πλησιάζων)

Αὐθέντα.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ὁ Αὐθέντης σου

τὸ βλέμμα μάτην περιφέρει κύκλῳ του, τὸ ἄστρον ν' ἀντικρούσῃ τῶν ἐρώτων του, τῶν πόθων του τῶν λογισμῶν τὴν Ἀνασσα. Ἡ Πετρωνία δὲν ἐφάνῃ εἰς τὴν αὐλήν. Ὁ Μάξιμος καὶ πάλιν ἦλθε μόνος.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Ναί,

αὐθέντα, ἦλθε μόνος, καθὼς πάντοτε.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Εἰς πέλαγος ἂν πλῆθ' ὁ Ἀνάκτορον εἰς φάτων τὴν ἐσπέραν ταύτην πλήμμυραν, καλύπτει ὅμως σκότος τὴν ψυχὴν ἐμοῦ. Μάτην τὸ ἄσμα αἰοιδῶν, τῆς μουσικῆς σκορπίζουσιν οἱ τόνοι οἱ γλυκεῖς ἐδῶ τὴν ὥραν ταύτην εὐθυμίαν καὶ χαρὰν. Μάτην φαιδρὰ τῶν γυναικῶν ἢ λαλιὰ κ' οἱ γέλωτες ἠχοῦσιν εἰς τὰ ὄτα μου. Πολιορκεῖ ἡ λύπη τὴν καρδίαν μου, καὶ σύντροφον τὸ πείσμα τὸ ἀκάθεκτον τὴν λύσσαν ἐξεγεῖρον ἐπιθυμιῶν, οἶαι ποτὲ δὲν ἐβασάνισαν ἐμὲ.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Καὶ ὅμως τὴν ἐλπίδα δὲν ἀπώλεσα εἰσέτι.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ἄ! Ἐλπίζεις σὺ, Ἡράκλειε.

Ἀλλὰ δὲν βλέπεις πόσον, πῶς περιφρονεῖ

τὸν ἔρωτά μου προφανῶς ἢ ἀλαζῶν;

ὦ! αἱ θυσίαι μου αἱ τόσαι δι' αὐτὴν εἰς πέτραν ἔπεσαν, εἰς λίθον ἄστοργον.

Τοῦ Ἀετίου μάτην ἔχυσά λοιπὸν τὸ αἷμα, καὶ τὴν κόρην μου, τὴν σύζυγον ἐβόθισα εἰς λύπην ἀτελεύτητον.

Χάριν αὐτῆς τὸ πᾶν διεκινδύνευσά, τὸ Κράτος μου, τὸν θρόνον μου, καὶ τὴν ζωὴν. Καὶ ὅμως οὔτε νὰ με ἴδῃ συναινεῖ, εἰς τὴν αὐλήν δὲν θέλει νὰ ἐμφανισθῇ.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Εἰς τὴν αὐλήν θὰ ἔλθῃ, ἂν θελήσωμεν.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ἡράκλειε, θὰ ἔλθῃ, ἂν θελήσωμεν;

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Ἄφοῦ δὲν θέλει μόνη, θὰ τὴν φέρωμεν.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Καὶ πῶς; Τὸν τρόπον εὔρες σὺ, καὶ σιωπᾶς; Γνωρίζεις, πῶς τὴν ἀγαπῶ μανιωδῶς τοσοῦτον, ὥστε εἶμαι ἱκανὸς τὸ πᾶν, ἂν δὲν εὐδοκίμησῃ ἢ πειθῶ, τὸ πᾶν...

(σεῖον αὐτὸν νευρικῶς ἀπὸ τοῦ βραχίονος)

τὸ πᾶν, ἀκούεις, νὰ ἐπιχειρήσω, ναί.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Μεγάλα νὰ ἐπιχειρήσῃς πράγματα, φρονῶ, ἀνάγκη, πῶς δὲν εἶνε, Βασιλεῦ!

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Πλὴν πῶς;

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Νὰ παίξῃς τοὺς πεσσοὺς ἐπιχειρεῖς μετὰ τὸν Πετρόνιον;

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Δὲν σ' ἐννοῶ. Ἀλλὰ

τὴν Πετρωνίαν θὰ μοι φέρουν οἱ πεσσοὶ εἰς τὴν αὐλήν,

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Ἄλλ' ἄκουσον, αὐθέντα μου.

Δεινότητος ὁ Μάξιμος Πετρόνιος καὶ λυσσαλέος εἶνε παίκτης τῶν πεσσοῦν. Ποσὰ μεγάλα παίζει, ὅμως πάντοτε σχεδὸν κερδίζει. Εἶνε τυχερότατος. Οἱ παῖκται ὄλοι, καὶ ἐν Ρώμῃ σήμερον δὲν πράττουν ἄλλο ἢ νὰ παίζουν διαρκῶς, — φοβοῦνται, τρέμουν ἀληθῶς τὸν Μάξιμον. Πολλοὺς πλουσίους φίλους του ἐπτώχυνε, καὶ ἄφθονα τὰ κέρδη ὁ Φουλγέντιος ἐσώρευσε ὁ εὐτυχῆς ταμίης του εἰς λόφους ἐπὶ λόφων τὰ νομίσματα.

(Ἐξάγων κρυφίως ἐκ τῶν κόλπων του πεσσοὺς, καὶ προσέχων μὴ παρατηρηθῆ, δεικνύει πρὸς τὸν Βασιλέα.)

Μετὰ τοὺς πεσσοὺς θὰ παίξῃς ἀσφαλῶς αὐτοὺς, ἐκ τῶν προτέρων περὶ κέρδους βέβαιος, διότι εἶνε παρεσκευασμένοι.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ἄ!

Θὰ παίξω τάχα ἀπατῶν, Ἡράκλειε, ἵνα κερδίσω εὐτελεῖς ἀργύριον;

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Τὸν παίκτην θ' ἀπατήσῃς καὶ τὸν σύζυγον, καὶ θὰ κερδίξῃς ἔρωτα καὶ χρήματα.

Ὅλα σ' τὸν κόσμον τοῦτον εἶνε παίγνιον, εἰς τὸ ὁποῖον θριαμβεύῃ ἡ τύχη, ἂν ὁ δόλος κ' ἢ ἀπάτη δὲν προηγηθῶν. Κ' ὁ Μάξιμος θὰ χάσῃ ἀπατῶμενος τὴν Πετρωνίαν.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ἄ! Καὶ πῶς; Δὲν σ' ἐννοῶ.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Ὅταν θὰ χάσῃ, ὅσα φέρει χρήματα, νὰ παίξῃ ζητήσῃ καὶ τὸν δακτύλιον, ὃν φέρει ἐπὶ τοῦ μικροῦ δακτύλου του. Ὁραῖος εἶνε λίθος καὶ πολύτιμος. Αὐτὸν ἐγὼ λαμβάνων, εἰς τὴν σύζυγον θὰ φέρω καὶ θὰ πείσω, πῶς ὁ σύζυγος τὴν προσκαλεῖ νὰ ἔλθῃ εἰς τ' Ἀνάκτορον ἀμέσως, ἔνθα τὴν προσμένῃ ἡ Ἀνασσα. Ὁ γάμος τοῦ υἱοῦ της μετὰ τὴν κόρην σου θὰ εἶνε ἡ αἰτία τῆς προσκλήσεως. Εἰς τὴν παγιδά μου ἐμπίπτει ἀσφαλῶς θὰ με πιστεύσῃ. Τοῦ Μαξίμου ὁ μικρὸς δακτύλιος θὰ συμπληρώσῃ εὐχερῶς τὸ ἔργον. Ἐγγυῶμαι.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

ὦ! ἡ νύξ λοιπὸν

ἢ νύξ αὐτὴ τοὺς πόθους μου, ποῦ λυσσαδῶς ἀκοίμητοι μοῦ δάκνουσι τὰς σάρκας μου, τὸ αἷμα τῆς καρδίας μου φλογίζουσι, θὰ ἱκανοποιήσῃς; Ἄ! θὰ ἔλθῃ, ναί, τὴν νύκτα ταύτην, εἶπες;

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Ναί, αὐθέντα μου,

εἰς τὸν κοιτῶνά σου θὰ φέρω... Ἐπειτα...

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Εἰς τὸν κοιτῶνά μου; Πλὴν σπεύσον... Ἄγνοεῖς, πῶς αἱ στιγμαὶ, ποῦ με χωρίζουν ἀπ' αὐτῆς ὀλόκληροι μοὶ φαίνονται καὶ θλιβεροὶ αἰῶνες; Ἄ! μὴ πλησιάζει ἡ αὐγή;

Τὰ ἄστρα λάμπουσιν εἰς τὸ στερέωμα;

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Εἶν' ἐνωρὶς εἰσέτι, καὶ ὁ Ἔσπερος ἐφάνη μόλις.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ἄστρον εἶνε εὐμενές, καὶ τῶν ἐρώτων φίλον, προστατευτικόν.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Ἴδου, αὐθέντα, ἔρχεται ὁ Μάξιμος, καὶ οἱ συμποταὶ ὄλοι παρακολουθοῦν.

ΣΚΗΝΗ ΙΙΙ

(Φαίνονται ἀπὸ τῶν ἀνοικτῶν θυρῶν οἱ συμπό-
ται ἐγειρόμενοι τῆς τραπέζης, καὶ διευνό-
μενοι πρὸς τὴν Αἴθουσαν κατὰ μικροὺς ὀμί-
λους, καὶ πρὸς τὸ ἕτερον ἄκρον τῆς σκηνῆς.
Γέλωτες ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν. Εὐθυμία)

Οὐαλεντινιανὸς — Ἡράκλειος — Μάξιμος

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

(πρὸς τὸν Μάξιμον πλησιάζοντα)

Τὸ δεῖπνον ἦτο εὐθυμον, Πετρῶνιε.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Θὰ ἦτο εὐθυμότερον, ὁ Ἄναξ ἂν
δὲν ἦτο δυστυχῶς τοσοῦτον δύσθυμος.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ἡ δυσθυμία μου παρήλθεν εὐτυχῶς
μικρὸν τι νέφος ἦτο διαβατικόν.

Χάρις εἰς σέ θὰ εὐθυμήσω καὶ ἐγώ.

Ἡράκλειε! Ὁ Βασιλεὺς δὲν ἔπιε.

Θὰ πῆ ὅμως τώρα μετὸν Μάξιμον
τὸν κάλλιστον τῶν φίλων του.

(Ὁ Ἡράκλειος νεύει εἰς θεράποντα, ὅστις
φέρει κύπελλα οἴνου)

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ (πίνων)

Πετρῶνιε!

Ὁ Βασιλεὺς θὰ πῆ εἰς ὑγιάν σου.

ΠΕΤΡΩΝΙΟΣ

Ἔγω Ἄναξ, σὲ εὐγνωμονῶ.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Πετρῶνιε!

Παίζεις, νομίζω, τοὺς πεσσούς.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Ἐνίστε.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Πολλάκις, ὡς μοι εἶπον. Ἄλλὰ καὶ ἐγὼ
ἀρέσκομαι εἰς τῶν πεσσῶν τὸ παίγνιον.

Πετρῶνιε, ἂν θέλῃς, παίζομεν ὁμοῦ.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Ἄλλ' εὐχαρίστως ὅμως πρέπει, Βασιλεῦ,
νὰ σὲ εἰδοποιήσω, ὅτι καὶ δεινὸς
ὡς παίκτης εἶμαι τῶν πεσσῶν δεινότητος
καὶ τυχηρὸς εἰς ἄκρον τυχηρότητας.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ (ἀδιαφόρως)

Πλὴν τόσον τὸ καλλίτερον Ἡράκλειε,
θὰ παίξω τοὺς πεσσούς μετὸν Πετρῶνιον.

(Ὁ Ἡράκλειος νεύει εἰς θεράποντα, ὅστις φέ-
ρει τὰ χρυσοῦν διὰ τοὺς πεσσούς. Οὐαλεν-
τινιανὸς καὶ Μάξιμος κάθηται πρὸς τὸ ἐν
ἄκρον τῆς σκηνῆς, καὶ ἀρχίζουσι νὰ παίζουν
ἐνῶ ὁ Ἡράκλειος, ὄρθιος ὀπισθεν αὐτῶν,
προσφέρει ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν κύπελλά
οἴνου. Εἰς τὴν ἑτέραν ἄκρον τῆς σκηνῆς
πλησιάζει ὄμιλος κεκλημένων, ἐν οἷς ἡ Καί-
κιλια, Πουλχερία, Ἰουλία Σαλοῦστιος, Οὐ-
αλέριος).

ΚΑΙΚΙΛΙΑ

Παράδοξον μοι φαίνεται ὁ Βασιλεὺς
πεσσούς νὰ παίζει. Δὲν τὸν εἶδον ἄλλοτε
ποτέ νὰ παίζει.

ΣΑΛΟΥΣΤΙΟΣ (ειρωνικῶς)

Καὶ τὸν βλέπεις τακτικῶς;

ΚΑΙΚΙΛΙΑ (ζῶηρως)

Πιστεύω, ὅσον καὶ ἡ Πουλχερία σου.

ΟΥΑΛΕΡΙΟΣ

Ἐκόλλησε τὸ νόσημα τῆς ἐποχῆς
καὶ εἰς τὸν Βασιλέα, καθὼς φαίνεται.

ΠΟΥΛΧΕΡΙΑ

Τὸ παίγνιον εἰς Ρώμην ἐθανάτωσε
τὸν ἔρωτα. Οἱ νέοι ὄλοι σήμερον
δὲν πράττουσι ἄλλο, ἢ νὰ παίζουν διαρκῶς,
καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν. Εἶνε τρομερόν.

ΟΥΑΛΕΡΙΟΣ

Οἱ νέοι μόνον; Παίζουν καὶ οἱ γέροντες.

ΚΑΙΚΙΛΙΑ

Πλὴν δὲν ἐνδιαφέρει τοῦτο παντελῶς.
Οἱ γέροντες ἄς παίζουν, ἀφοῦ ἔπαυσαν
νὰ παίζουν μετῆς Ἀφροδίτης τὸν υἱόν.
Τί ἄλλο πλέον ἀπομένει εἰς αὐτούς;

ΟΥΑΛΕΡΙΟΣ

Τί ἄλλο; Τὰς ὄραιάς νὰ θαυμάζουν.

ΚΑΙΚΙΛΙΑ

Ἄ!

Ὁ τέτιξ μόνον ζῆ μετὰ δρόσον πρωινήν.

Ὁ θαυμασμός εἰς τὰς ὄραιάς δὲν ἀρκεῖ.

ΟΥΑΛΕΡΙΟΣ

Ἄλλά...

ΚΑΙΚΙΛΙΑ

Ἄλλά... Τὴν κόρην σου ἐρώτησον.

(Ἀπομακρύνεται γελῶσα πρὸς τὸ βάθος
ἐνῶ καὶ οἱ ἄλλοι παρακολουθοῦν)

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ἡ τύχη, βλέπω, σὲ ἀφήκεν ἐντελῶς,
καὶ ἡ τέχνη σου καθόλου δὲν σὲ βοήθει.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Πλὴν φαίνεται, ὦ Ἄναξ, ἐβαρύνθησαν
νὰ με συντρέχουν αἰωνίως. Διαρκῶς
δὲν πρέπει νὰ κερδίζω.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ὅμως διαρκῶς

ἀπόψε χάνεις, Μάξιμε.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Εἶν' ἀληθές.

(Πίπτει καὶ πάλιν τοὺς πεσσούς)

Ἴδου καὶ πάλιν ἔχασα. Παράδοξον.

Ἄλλὰ δὲν ἔχω πλέον ἄλλα χρήματα.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ (ἀδιαφόρως)

Οὐδὲν σημαίνει. Παίζομεν καὶ ἄλλο τι,
ἂν θέλῃς. Παίζομεν καὶ τὸν δακτύλιον,
ὅπου φορεῖς εἰς τὸν μικρὸν σου δάκτυλον,
καὶ ὃν θαυμάζω τόσην ὥραν Μάξιμε.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Ἄνευ ἀξίας εἶνε. Ὅμως ἀνεκτίμητον
καὶ ἱερὸν, ὦ Ἄναξ, εἰς ἐμὲ κειμήλιον.

Ἡ μήτηρ δῶρον θνήσκουσα μοι ἔδωκε,
καὶ μόνη εἰς τὸν δάκτυλόν μ' ἐφόρεσε.

Μὴ τὸν ἐκβάλῃς, εἶπε, Μάξιμε, ποτέ
ἐπιγμῆν ἂν φύγῃ τῆς χειρὸς σου, γινώριζε,
πῶς θὰ συμβῆ εἰς σέ καὶ εἰς τὸν οἶκόν σου
πῶς κακόν.»

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ (σκωπτικῶς)

Προλήψεις ἔχεις, Μάξιμε.

Ἄν ἤξευρον, πῶς εἶσαι κόρη ἀφελῆς,
καὶ εἰς ἀδυναμίας ὑποχείριος.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Ἐνθύμημα μοι εἶνε προσφιλέστατον
ἐκ τοῦ δακτύλου δὲν ἐξέβαλον ποτέ.
Ἠρόισθη, πῶς θὰ σεβασθῶ τὴν θέλησιν
ἐαίνην τῆς μητρός μου. Ἱερόσυλον
μοι φαίνεται νὰ τὸν ἀπαλλοτριωθῶ.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ἄλλ' ἔστω θὰ τὸν δώσης μόνον ὡς ἐνέχυρον,
ἀφοῦ πολῦτιμον σοῦ εἶν' ἐνθύμημα.
Καὶ αὖριον, ἂν χάσης, ὁ Ἡράκλειος
τὸν ἐπιστρέφει ὅσον εἰς τὰς χεῖράς σου,
τὰ χρήματα λαμβάνων, ὅσα ἔχασας.
Εἰς μίαν νύκτα δὲν θὰ σ' εὕρῃ τὸ κακόν.

ΜΑΞΙΜΟΣ (μετὰ τινα δισταγμὸν)

Ὁ Ἄναξ, ἀφοῦ θέλει, ἔστω παίζομεν.

(Ἀρχίζουσι πάλιν νὰ παίζουν. Ὁ Ἡράκλειος προσ-
φέρει κύπελλα οἴνου, ἐνῶ εἰς τὸ ἕτερον ἄκρον
τῆς σκηνῆς εἰσέρχονται θορυβωδῶς ὄμιλοι εὐθύ-
μων κεκλημένων καὶ ἀλικῶν, ἐν οἷς ἡ Πουλχε-
ρία, Σαλοῦστιος, Ἰουλία, Οὐαλέριος).

ΠΟΥΛΧΕΡΙΑ

Ἡ Ἰουλία φλυαρεῖ. Ἐμέθυσε.

ΣΑΛΟΥΣΤΙΟΣ

Εἶνε, δὲν εἶνε μεθυσμένη, φλυαρεῖ.

ΟΥΑΛΕΡΙΟΣ

Ἀπόψε ὅμως εἶνε ἀνυπόφορος.

ΣΑΛΟΥΣΤΙΟΣ

Πότε λοιπὸν δὲν εἶνε, δὲν μοι λέγετε;

ΟΥΑΛΕΡΙΟΣ

Ὁ Ἄναξ παίζει ἐτι μετὸν Μάξιμον.

ΠΟΥΛΧΕΡΙΑ

Ἄλλ' ἤκουσα, πῶς ἔχασεν ὁ Μάξιμος.

ΟΥΑΛΕΡΙΟΣ

Τὸν βλέπω κάπως σύνοφρον. Τὸ πρόσωπον
τοῦ Βασιλέως ἀπαστραπτει ἐκ χαρᾶς.

ΣΑΛΟΥΣΤΙΟΣ

Ἀκούετε, πῶς θορυβοῖ, καὶ πῶς γελᾷ
ἡ Ἰουλία; Ἐγεινεν ἔξω φρενῶν.

ΠΟΥΛΧΕΡΙΑ

Τὴν προσοχὴν τοῦ Ἄνακτος ἐπιθυμεῖ
νὰ προκαλέσῃ, ἀλλὰ μάτην προσπαθεῖ.

ΟΥΑΛΕΡΙΟΣ

Νὰ ἐξυπνήσῃ ἴσως καὶ τὸν σύζυγον

τὸν βλαῦκα, τὸν ἠλίθιον. Ἐμέθυσε,
καὶ ρέγγει οὗτος, ὡς χειρῶνας ἀηδῆς.

(Ἀπομακρύνονται συνομιλοῦντες, ἐνῶ διὰ τῶν
ἀνοικτῶν θυρῶν καὶ ἀπὸ τοῦ διαδρόμου
φαίνονται χορεύουσαι χορεύτριαι. Μουσική,
θόρυβος, εὐθυμία.)

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ἡ τύχη σὲ καταδιώκει, Μάξιμε,
τὴν νύκτα ταύτην.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Ἀληθῶς. Παράπονον

δὲν δύναμαι νὰ ἔχω ὅμως κατ' αὐτῆς.

Πολλάκις μοι ἐφάνη τόσον εὐμενῆς.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Θά σοι φανῆ τοιαύτη πάλιν ἄλλοτε.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Ἐλπίζω.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

(ρίπτων διὰ τελευταίαν φορὰν, καὶ ἐγειρόμενος)

Ὅμως τώρα μὴ ἐλπίσης τι.

Ἴδου, καὶ πάλιν ἔχασας, Πετρῶνιε.

(Ἐγείρονται ἀμφοτέρω)

Ἡράκλειε, θὰ λάβῃς τὸν δακτύλιον.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Θὰ λάβῃ τὸν δακτύλιον;

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ὡς εἴπομεν.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Φερέγγυος δὲν εἶμαι ἄραγε χωρὶς
ἐνέχυρον;

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Δὲν εἶπον τοῦτο, Μάξιμε.

Δὲν βλέπω, πλὴν τί βλάπτει τὸ ἐνέχυρον.

Θὰ σοὶ τὸν ἐπιστρέψῃ αὖριον πρῶτ',

τὰ χρήματα λαμβάνων, ὅσα ἔχασας.

ΜΑΞΙΜΟΣ

(Ἐξάγων δυσθύμως τὸν δακτύλιον)

Τοῦ Βασιλέως ἀφοῦ εἶνε θέλησις...

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Τῆς τύχης μόνον ἦτο τοῦτο θέλησις.

ΜΑΞΙΜΟΣ

(Ἐγχειρίζων τῷ Ἡρακλείῳ τὸν δακτύλιον)

Ἡράκλειε, λαμβάνεις τὸν δακτύλιον.

Ἄν δὲν ἀξίζει, ὅμως φύλαξον καλῶς.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ (φεύγων)

Ἄλλὰ ὡς κόρην θὰ φυλάξω ὀφθαλμοῦ.

Γνωρίζω, πόσον εἶνε ἀνεκτίμητος.

(Ὁ Ἡράκλειος ἀπομακρύνεται, ἐνῶ πλησιάζει πρὸς
τὸ μέρος τοῦ Βασιλέως καὶ τοῦ Μάξιμου ὄμιλος
κεκλημένων εὐθύνων, ἐν οἷς ἡ Καίκιλια, Σα-
λούστιος, Οὐαλέριος, Ἰουλία, Πουλχερία, ἀλικοί,
οἵτινες περιστοιχίζουσι τὸν Μάξιμον, συνομι-
λοῦντες ἰδιαιτέρως μετ' αὐτοῦ.)

ΙΟΥΛΙΑ

Μανθάνω, Ἄναξ, πῶς ἐκέρδισας.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

ὦραία Ἰουλία. ὦ! ναι,

ΙΟΥΛΙΑ

Λυπηρόν.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ἄ! πῶς!

ΙΟΥΛΙΑ

Θὰ χάσης εἰς τὸν ἔρωτα ἑξάπαντος.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Φρονεῖς;

ΙΟΥΛΙΑ

Ἄλλ' οὕτω λέγουν.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

ἔχουν ἄδικον.

Ὅσοι κερδίζουν εἰς τὸ παίγνιον, ὁμοῦ κερδίζουν κ' εἰς τὸν ἔρωτα. Τὰ χρήματα, καὶ τῶν ὠραίων γυναικῶν οἱ ἔρωτες νομίζω, ὅτι εἶνε ἀλληλένδετοι.

(Ἄπομακρύνονται βραδέως πρὸς τὸν διάδρομον συνομιλοῦντες κατ' ἴδιαν, ἐνῶ παρακολουθοῦσιν ὄπισθεν καὶ οἱ ἄλλοι).

ΜΑΞΙΜΟΣ (σύννοος)

Τὸν ὄρκον μου δὲν ἔπρεπε νὰ παραβῶ. Οἱ λόγοι τῆς μητρὸς μου ἐπανερχονται ἀδιακόπως εἰς τὸν νοῦν μου: Μάξιμε, ποτέ σου μὴ ἐκβάλης τὸν δακτύλιον ἐκ τῆς χειρὸς σου. Θὰ σὲ εὖρη συμφορὰ. Τοῦ ὄρκου ἐπιλήσμων τὴν παρήκουσα, καὶ τώρα ἡ προαίσθησις μὲ τυραννεῖ κακοῦ ἐπικειμένου. Ὁ δακτύλιος τὸν νοῦν μου βασανίζει. Ἐπράξα κακῶς.

(Προσέρχεται ὁ Ρουτίλιος)

ΡΟΥΤΙΛΙΟΣ

Πετρῶνιε, ὁ Βασιλεὺς σὲ προσκαλεῖ εἰς τὸν χορὸν νὰ ἔλθῃς.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Προθυμότατος.

(Ἄπομακρύνεται μὲ τὸν Ρουτίλιον, ἐνῶ δι' ἄλλης θύρας εἰσέρχεται ὁ Ἡράκλειος).

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ (μόνος)

Ἄ! ἕως ὅτου νὰ τὴν πείσω, ἴδρωσα. Τὸν Μάξιμον ἐζήτηι, τὸν δακτύλιον ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν περιέστρεφεν, ὡσὰν νὰ ἐδυσπίσται εἰς τοὺς λόγους μου.

Εἰς τὴν αὐλὴν νὰ ἔλθῃ, δὲν εἰξεύρω, τίς προαίσθησις κρυφία τὴν ἠμπόδιζε· καὶ μόνον ὅταν ἤκουσε, πῶς τὴν ζητεῖ ἡ Αὐτοκράτειρα, ἐπέισθη ἡ πτωχὴ. Ὁ γάμος τοῦ υἱοῦ τῆς τὴν παρέσυρε, καὶ τῆς μητρὸς τὸ φίλτρον ὑπερίσχυσε τῶν φόβων τῆς συζύγου καὶ τῆς γυναικὸς, (Προσέρχεται ὁ Βασιλεὺς)

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ἡράκλειε, ἐπέστρεψας;

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Ἐκέρδισας

εἰς τοὺς πεσσούς. Κερδίζω τὸ διάδημα τῆς Πλακιδίας. Συνελήφθη τὸ πτηνόν, καὶ ὅσον οὐπω κλείεται εἰς τὸν κλωβόν.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ἡ Πετρῶνία ἦλθεν εἰς τ' Ἀνάκτορα;

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Ναι, ἦλθεν.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Πῶς; Ἐπέτυχες;

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Αὐθέντα μου,

εἰς τὸν κοιτῶνά σου τὴν φέρουν.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ἄ!

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Ἴδε.

(Διὰ τῆς ἀνοικτῆς θύρας τῆς αἰθούσας φαίνονται, πορευομένου τοῦ Ρουτίλιον, ἐκνοῦχοι βασίζοντες μεγαλοπρεπῆς φορεῖον κεκαλυμμένον πᾶσι τοθεν διὰ πολυτελῶν παραπαισμάτων. Ὁ Ἡράκλειος δεικνύει διὰ τῆς χειρὸς τὸ φορεῖον εἰς τὸν Βασιλέα, ὅστις σπασμοδικῶς κρατεῖ τὸν ἔπιρον βραχίονα τοῦ Ἡρακλείου).

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

('Αφοῦ παρήλθε τὸ φορεῖον)

Τὸ αἶμα ἐσωρεύθ' εἰς τὴν καρδίαν μου.

Ἡ Πετρῶνία εἶνε εἰς τ' Ἀνάκτορα,

καὶ ὁ κοιτῶν μου ἤδη τὴν φιλοξενεῖ;

Ὅποια φρικιάσεις περιτρέχουσιν

ἠδονικαὶ τὸ σῶμά μου. ὦ ὄνειρον

ἠδυπαθές, ὠραῖον τῶν ἐρώτων μου,

ποῦ ἀσπλαγχνον ἐξώριζες τὸν ὕπνον μου,

καὶ τὴν ψυχὴν μου ἔδακνες χλευαστικῶν,

ἢ ὦρα ἦλθε νὰ πραγματοποιηθῆς.

(Ἀπέρχεται μετὰ τοῦ Ἡρακλείου, ἐνῶ πίπτει ἡ αὐλαία)

ΠΡΑΞΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΣΚΗΝΗ I.

Δίθουσα πολυτελής ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Μαξίμου, ὑποβασταζομένη ὑπὸ κίωνων. Ἐνθεν καὶ ἐνθεν θύραι καλυπτόμεναι διὰ πολυτελῶν παραπαισμάτων. Διάκοσμος πλούσιος καὶ μεγαλοπρεπής. Πλησίον κίονος κλιτήρ.)

ΜΑΞΙΜΟΣ (μόνος)

Ὡς ὄνειρόν μοι φαίνεται φανταστικόν, ὅσα ἐχθές εἰς τὴν Αὐλὴν συνέβησαν.

Ματαίως ἤδη νὰ πιστεύσω προσπαθῶ.

Τὸν νοῦν μου περιπλέκει ἀδιέξοδος

λαβύρινθος καὶ ἰδεῶν καὶ σκέψεων.

Ὁ τρόπος ἦτον ὅλως ἀνεξήγητος

τοῦ Ἀνακτος. Οἱ λόγοι ἦσαν εὐγενεῖς,

ὅμως ἐνεῖχον, δὲν ἠξέυρω κ' ἐγὼ πῶς,

δόσιν τινὰ εἰρωνικὴν, χροιάν λεπτὴν

δυσκόλως ὑποκρυπτομένου χλευασμοῦ.

Ἄλλ' ἢ ἀξίωσις νὰ λάβῃ τὸν δακτύλιον

κατεμαρτύρει δυσπιστίαν ἀγενῆ

καὶ πρόθεσιν ὑβριστικὴν. Ἐνέχυρον

νὰ δώσῃ ὁ Πετρῶνιος; Φερέγγυος

νὰ θεωρῆται ἔπαυσεν ὁ Μάξιμος

δι' εὐτελῆς καὶ ποταπὸν ἀργύριον;

Ἄλλ' ἤθελε νὰ μ' ἐξυβρίσῃ ἄρα γε,

ἢ μήπως ἦτο ἰδιοτροπία τις

συνήθης εἰς τοὺς παίζοντας ἀνευ σκοποῦ;

Νὰ ἐξηγήσω νὰ μαντεύσ' ἀδυνατῶ,

καὶ ἀμφιρρέπον σταματᾷ τὸ πνεῦμά μου.

Ἄλλ' ὅμως πρέπει τὸν δακτύλιον εὐθὺς

καὶ πάλιν νὰ φορέσω εἰς τὸν δάκτυλον.

Κενὸν ἐκεῖνος ὁ μικρὸς ὁ σμάραγδος

ἀφῆκε, καὶ ἀνησυχίαν προκαλεῖ

εἰς τὴν ψυχὴν μου καὶ τὸν νοῦν. Τὰ βλέφαρα

ὀλίγον μόλις ἐκλείσα, πόνοι δριμεῖς

δριμύτατοι εἰς τὸν μικρόν μου δάκτυλον

ἠσθάνθη ἐν τῷ ὕπνῳ μου νὰ μ' ἐνοχλοῦν.

Ἐξύπνησα περιαλγῆς, καὶ ἔφερα

μηχανικῶς εἰς τὸν πονοῦντα δάκτυλον

τὴν χεῖρά μου. Ἄλλ' ἐντρομος ἀπέσυρα,

μὴ ἀνευρίσκων πλέον τὸν δακτύλιον.

Ἴδέα ἀπνευκαίου με ἐτάραττε.

(Εἰσέρχεται ὁ Φουλγέντιος).

Φουλγέντιε!

ΦΟΥΛΓΕΝΤΙΟΣ

Αὐθέντα μου.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Πλησίαν.

Παίζων ἐχθές εἰς τὰ Ἀνάκτορα πεσσούς

μετὰ τοῦ Βασιλέως ἔχασα.

ΦΟΥΛΓΕΝΤΙΟΣ

Παράδοξον!

Πρώτην φορὰν ἀκούω, ὅτι ἔχασας.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Ἡ τύχη δὲν θὰ ἦνε εὖνους πάντοτε.

ΦΟΥΛΓΕΝΤΙΟΣ

Ὁ Βασιλεὺς μὴ εἶνε τυχηρότερος, αὐθέντα μου, ἢ παίζει τεχνικώτερον;

ΜΑΞΙΜΟΣ

Τίς οἶδε. Τοῦτο εἶνε ἀδιάφορον,

Φουλγέντιε. Ἄλλ' ἔχασα.

ΦΟΥΛΓΕΝΤΙΟΣ

Πολλά;

ΜΑΞΙΜΟΣ

Πολλά

δι' ἄλλον οἶον δήποτε, ἀσήμαντα

ὅμως διὰ τὸν Μάξιμον Πετρῶνιον.

Ἄλλ' ἔχασα καὶ ἄλλο τι, Φουλγέντιε,

ἀνώτερον χρημάτων, τιμώτερον

καὶ εἰς ἐμὲ ἀπείρωσ προσφιλέστερον.

ΦΟΥΛΓΕΝΤΙΟΣ

Ἄλλὰ τί;

ΜΑΞΙΜΟΣ

Τὸν σμαράγδινον δακτύλιον,

γνωρίζεις, τῆς μητρὸς μου τὸ ἐνθύμημα.

ΦΟΥΛΓΕΝΤΙΟΣ

Τὸν ἔπαιξα εἰς τοὺς πεσσούς; Ἄλλ' ἤκουσα

πολλάκις νὰ μοι λέγῃς ἀνεκτίμητον

κειμήλιον πῶς θεωρεῖς, κ' ἐφ' ὅσον ζῆς,

ἐκ τοῦ δακτύλου σου δὲν θὰ ἐξέβαλες.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Κακῶς ποιῶν παρέβην τὴν ὑπόσχεσιν.

Δὲν ἔπαιξα ἐν τούτοις, πλην τὸν ἔδωκα

ἐνέχυρον, καὶ ν' ἀναλάβῃς δύνασαι,

τὰ χρήματα πληρόνων, ὅσα ἔχασα.

Ἐπὸ τοιοῦτον ὄρον μόνον ἔδωκα,

καὶ νὰ τὸν φέρῃς ὑπαγε, Φουλγέντιε.

Θὰ σοὶ τὸν ἐπιστρέψῃ ὁ Ἡράκλειος.

('Ὁ Φουλγέντιος ἐξέρχεται).

ΜΑΞΙΜΟΣ (μόνος).

Σ' τὸν δάκτυλόν μου πάλιν ἀνυπομονῶ

ἐν τάχει νὰ φορέσω.

ΣΚΗΝΗ II.

(Εἰσέρχεται ἡ Πετρῶνία, ἣτις ἀκούει τὰς τελευταίας λέξεις τοῦ Μαξίμου).

ΠΕΤΡΩΝΙΑ

Ἄνυπομονεῖς

καὶ πάλιν νὰ φορέσῃς; Ἴδου, λάβε τον.

(Πίπτει περιφρονητικῶς τὸν δακτύλιον)

Ἐν τάχει εἰς τὸν δάκτυλόν σου φόρεσον.

Νὰ σοῦ ὑπενθυμίσῃ πρέπει διαρκῶς

ἐμοῦ τὸ αἶσχος καὶ τὴν ἀτιμίαν σοῦ.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Τὸ αἶσχος σοῦ, κ' ἐμοῦ τὴν ἀτιμίαν ; Ἄ !
Ἡ Πετρωνία ἀρά γε μοι ὄμιλεϊ ;
Μὴ ὄνειρον, θεέ μου, βλέπω ἔξυπνος ;
Δὲν μ' ἀπατοῦν οἱ ὀφθαλμοί μου ἀρά γε ;
Παρήκουσε τὸ οὖς μου τάχα ; Εἶσαι σὺ
(Πλησιάζων ὀλίγον)

Ἡ Πετρωνία, ἣ σκιά ἀπατηλῆ
τῶν φόβων καὶ τῆς ταραχῆς μου γέννημα;

ΠΕΤΡΩΝΙΑ

(στηρίζουσα τὰ νῶτα αὐτῆς ἐπὶ τοῦ κίονος,
ὅστις εἶνε πλησίον τοῦ κλινηῆρος)

Οἱ ὀφθαλμοί σου, ὄχι, δὲν σέ ἀπατοῦν
τὰ ὄτα σου, ὦ ! ὄχι, δὲν παρήκουσαν.
Τὴν σύζυγόν σου μόνον σὺ ἠπάτησας,
καὶ τὴν φωνὴν σὺ τῆς τιμῆς παρήκουσας.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Αἱ τρίχες μου ὀρθοῦνται εἰς τὴν κόμην μου,
κ' αἱ φρένες μου σαλεύουν ὡς παράφρονος.
Τῆς Πετρωνίας εἶνε ἡ φωνὴ αὐτῆ,
κ' ἐγὼ τὴν Πετρωνίαν μου ἠπάτησα ;

ΠΕΤΡΩΝΙΑ

Ἡ Πετρωνία, ὄχι πλέον, Μάξιμε.
Αὐτὴ δὲν ζῆ. Ἐν φάντασμα σοι ὄμιλεϊ.
Ἡ σύζυγος, ἡ Πετρωνί' ἀπέθανε.
Θὰ φέρῃ εἰς τὸν τάφον τῆς τὸ αἶσχος τῆς.
Σ' τὴν ἀτιμίαν σου ἄς ἐπιζήσης σὺ.
Συγχώρησιν ἂν λάβῃς παρὰ τοῦ Θεοῦ,
ἡ Πετρωνία ὅμως δὲν σέ συγχωρεῖ.
Κατηραμένος ζῆθι.

(*Εξάγει ἐκ τοῦ κόλπου τῆς φιαλίδιον, τὸ ὁποῖον
ἐν τάχει κενώνει εἰς τὸ στόμα τῆς, καὶ πίπτει ἐπὶ τοῦ
κλινηῆρος. Ὁ Πετρώνιος ἐξαλλος σπεύδει πρὸς
αὐτὴν καὶ γονυπετεῖ εἰς τοὺς πόδας τῆς).

ΜΑΞΙΜΟΣ

Πετρωνία !

ΠΕΤΡΩΝΙΑ

Ἄ !

Ἄν μὲ φονεύῃ τώρα δηλητήριον,
τὸ σῶμά μου φονεύει μόνον. Τὴν ψυχὴν
ἐφόνευσεν πολὺν φαρμακερώτερον.
Ἡ νύξ αὐτῆ μοῦ τὸ ἐπότισε καὶ σὺ.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Ἡ γῆ δὲν κρύπτει, ὄχι, εἰς τοὺς κόλπους τῆς
φαρμακερὸν τοσοῦτο δηλητήριον,
ὅσον αἱ λέξεις εἶνε καὶ οἱ λόγοι σου.

Ἡ νύξ αὐτῆ σέ ἐθανάτωσε κ' ἐγώ ;
Μυρίοι θάνατοι θὰ ἦσαν δι' ἐμὲ
μικρὰ θυσία, καὶ ἂν μία μόνον θριξ
τῆς κεφαλῆς σου ἐκινδύνευέ ποτε.

Ἡ νύξ αὐτῆ ; Θεέ μου, δὲν παραφρονῶ ;
Τὸ λογικόν μου δὲν με ἐγκατέλιπεν ;

Ἡ νύξ αὐτῆ ; Εἰπέ μοι, πῶς ;

ΠΕΤΡΩΝΙΑ

Τὸ ἀγνοεῖς ;

ΜΑΞΙΜΟΣ

Ἦ ! μὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς μου, ναί,
δοκίζομαι, τὸ ἀγνοῶ.

ΠΕΤΡΩΝΙΑ

Ὅρκιζεσαι ;

Ἄλλ' ἰδικός σου δὲν εἶν' ὁ δακτύλιος ;
(Ὁ Μάξιμος, ἀναλαμβάνει τὸν δακτύλιον
καὶ παρατηρεῖ)

ΜΑΞΙΜΟΣ

Ὁ ἰδικός μου εἶνε ὁ σμαράγδινος.

ΠΕΤΡΩΝΙΑ

Ἐκ τῆς χειρός σου ποῖος τὸν ἐξήγαγε ;
Δὲν εἶνε τῆς μητρὸς σου τὸ ἐνθύμημα,
εἰς χεῖρας τότε τίνος ἔδωκας αὐτόν ;

ΜΑΞΙΜΟΣ

Τοῦ ὄρκου ἐπιλήσμων, ἀλλ' ἀνύποπτος
παίξας πεσοὺς ἀπόλεσα. Τοῦ χρέους μου
ἐνέχυρον νὰ δώσω μὲ ἠνάγκασεν
ὁ Βασιλεὺς.

ΠΕΤΡΩΝΙΑ

Ἐνέχυρον ;

ΜΑΞΙΜΟΣ

Εἰς χειράς σου

ἐξαίφνης πῶς εὐρέθη ; Τίς σοι ἔδωκεν ;

ΠΕΤΡΩΝΙΑ

Μοὶ ἔφερ' ὁ Ἡράκλειος ἐκ μέρους σου.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Ἐκ μέρους μου ;

ΠΕΤΡΩΝΙΑ

Νὰ ἔλθω δὲν μ' ἐκάλεσας

εἰς τὴν αὐλὴν τὴν νύκτα ταύτην ;

ΜΑΞΙΜΟΣ

Ἦ Θεέ !

Ποίας πλεκτάνης εἶμαι θῦμα δολερᾶς !
Ποίας ἀπάτης κρύπτεται μυστήριον ;
Τίς συμφορὰ ὡς κεραυνὸς ἐνέσκηψεν ;
Εἰς τὴν αὐλὴν τὴν νύκτα ταύτην ἦλθες ;

ΠΕΤΡΩΝΙΑ

Ναί !

ΜΑΞΙΜΟΣ

Ἦ Πετρωνία, δὲν σ' ἐκάλεσα ἐγώ.

Ἦ ! λέγε, σέ ἀκούω.

ΠΕΤΡΩΝΙΑ

Ὁ Ἡράκλειος

μοὶ εἶπεν, ὅτι ἡ Βασίλισσα ποθεῖ
τοῦ Παλλαδίου τὴν μητέρα ν' ἀσπασθῆ,
κ' ὁ σύζυγος ὁ Μάξιμος ἐπιθυμεῖ
νὰ μὴ τὸν παρακούσω. Τὸν δακτύλιον
μοὶ ἔδωκε τῆς ἐντολῆς πειστήριον,
κ' ὑπήκουσα πρὸς χάριν σου, τοὺς φόβους μου
περιφρονούσα καὶ τὰς προαισθήσεις μου.
Εἰς τὴν Αὐλὴν μὲ ὀδηγεῖ ἀνύποπτος...
Ἡ νάρκη τοῦ θανάτου... Ἴδου ἔρχεται...
Ἦ εὐεργετικόν μου δηλητήριον !

Τὸ τέλος μὴ βραδύνῃς τῆς ζωῆς μου σὺ,
τὸ τέλος φέρε καὶ τοῦ αἰσχους μου.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Τοῦ αἰσχους σου; Εἰς τὴν Αὐλὴν; Τοῦ αἰσχους σου;

ΠΕΤΡΩΝΙΑ

Σ' τοῦ Βασιλέως... τὸν κοιτῶνα... μ' ὀδηγεῖ...
Ἡ ὄρα ἦλθε, ναί, ἡ τελευταία μου.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Προσκολόμενος ἀγωνιωδῶς εἰς τὰ χεῖλη τῆς.
Ὦ ! ὄχι ! Λέγε, σέ ἀκούω, λέγε, ναί,
καὶ ἂν ἐκάστη λέξις σου εἶνε πληγὴ
χειριδίου σ' τὴν πτωχὴν καρδίαν μου.

ΠΕΤΡΩΝΙΑ

Ἦ βλέμμα μου θαμβοῦται. Ἄ ! τὸσον γλυκὺς
ὡς λοιπὸν ὁ θάνατος ; Πετρώνιε,
σέ συγχωρῶ... Ἦ Μάξιμε, σ' ἠδίκησα.
Τοῦ αἰσχους μου ἂν εἶσαι σὺ ὁ αἴτιος,
δὲν εἶσαι ὅμως, ὄχι, καὶ ὁ ἔνοχος.
Ὁ Βασιλεὺς... ἡ βία... ὁ Ἡράκλειος...
Συγχώρησόν με, Μάξιμε, συγχώρει με.
(Ἐκπέει, καὶ πίπτει ὑπὲρ ἐπὶ τοῦ κλινηῆρος).

ΜΑΞΙΜΟΣ

(Γονυπετὴς πρὸ τοῦ κλινηῆρος).

Ὁ Βασιλεὺς ! Ἦ ! ἀτιμία παγερά !

Πῶς νὰ εἰσδύσῃ τις εἰς τὰς ἀβύσσους σου ;

Νὰ βλέπῃς τῆς ἡμέρας δύνασαι τὸ φῶς,
χωρὶς ἡ δηλητηριώδης σου πνοὴ
τὸν ἥλιον νὰ σβύνη ; Χωρὶς ἔρεβρον
καὶ ζόφον Ἄδου νὰ σκορπίζη εἰς τὴν γῆν ;
Νὰ μειδίῃς πῶς ἤμπορεῖς καὶ νὰ γελάς,
ἡ χεὶρ σου ὅταν κακουργῆ ἀμείλικτος ;
Ὁ Βασιλεὺς... ἡ βία... ὁ Ἡράκλειος !
Ὡς συνωμόται ἐναγεῖς συνώμοσαν
αποχὴ μου Πετρωνία ἐναντίον σου !

Ἀνηλεῶς, ὑπουλως ἐνεδρεῦσαντες,
τοὺς ὄνυχάς των, οἴμοι, σέ συνέλαβον
ἀνύποπτος, καὶ ἀσπλαγχοὶ σ' ἐσπάραξαν,
πηγὸν ὄραϊον ἄκακον, πανήγυρις
τῶν ὀφθαλμῶν, ὅσοι σέ ἔβλεπον, φαιδρὰ,
τρυφὴ καὶ χάριμα πάσης ἀγαθῆς ψυχῆς.
Κ' ἐγώ... τοὺς ἐβοήθησα ὁ σύζυγος.

Ὡς μαστροπὸς τὸ ἔργον διηγκόλυνα
τοῦ σαραγαμοῦ σου καὶ τῆς δυστυχίας μου !
Σ' τοὺς ὄνυχάς των σέ παρέδωκα ἐγὼ
τὸν ἀσπαστὸν, καὶ ὁ δακτύλιος αὐτός.

(Φορεῖ τὸν δακτύλιον).

Ἄνοσι δακτύλιε σμαράγδινε,
μητρὸς γλυκειάς ἦσο τὸ ἐνθύμημα,
τὸ μῖσος ὅμως τώρα τὴν ἐκδίκησιν
μὴ πάσης νὰ μοι ἐνθυμίζῃς ἄυπνος,
ὡς εἶν' ἐπίσης ἄυπνος ἡ λάμψις σου.
Τῆς συμφορᾶς μου ὄργανον ἀκούσιον,
τοῦ αἰσχους μου ὁ μάρτυς εἶσ' ὁ ἄφρωνος.
Ἄλλ' ἂν δὲν πρόκειται νὰ γείνης σὺ ποτε
καὶ τῆς στυγνῆς μου μάρτυς ἐκδικήσεως,

νεκροῦ δακτύλου τότε κόσμημ' ἄκοσμον
σποδὸς νὰ πέσῃς ἐπὶ τῆς σποδοῦ μου σὺ.
Τὸν δακτύλόν μου σφίγγε, ὦ ναί, σφίγγε τον,
καὶ ἂν νὰ τὸν συντριψῇς ἔστω πρόκειται,
καὶ ἂν ν' ἀνοξῆς μέλλῃς εἰς αὐτὸν πληγὴν,
ἔξ ἧς νὰ ρεῖσῃ καὶ τὸ αἶμα ὄλον μου.
Ἦ ! σφίγγε, ναί, ὦ, σφίγγε τον ἀνηλεῶς,
ὥστε δριμύς ὁ πόνος καὶ ἀκοίμητος
νὰ νύσῃ τὴν καρδίαν μου, ἀκοίμητον
νὰ μοῦ κρατῆ τὸ μῖσος, τὴν ἐκδίκησιν.

ΣΚΗΝΗ ΙΙΙ.

(Ἐισέρχεται ὁ Φουλγέντιος. Ὁ Μάξιμος βλέπων αὐ-
τὸν, ἀπομακρύνεται τοῦ κλινηῆρος πρὸς τὴν
ἀντίθετον διεύθυνσιν. Οὕτω ὁ Φουλγέντιος δὲν
βλέπει τὴν Πετρωνίαν.)

ΦΟΥΛΓΕΝΤΙΟΣ

Εἰς τὴν Αὐλὴν, αὐθέντα, τὸν Ἡράκλειον
δὲν εὔρον. Ὁ Ρουτίλιος, μειδίαμα
χλευαστικὸν ἅμα μὲ εἶδε μειδιῶν,
—τοῦ χλευασμοῦ τὸν λόγον δὲν ἐνόησα. —

ΜΑΞΙΜΟΣ (διακόπτων)

Θὰ ἐννοήσης ἄλλοτε, Φουλγέντιε.
Μυστήρια ὁ τάφος ἔχει, ὄχι ἡ ζωὴ.

ΦΟΥΛΓΕΝΤΙΟΣ

Μοὶ εἶπε πρὸ μικροῦ, πῶς ὁ Ἡράκλειος
ἐξῆλθε, καὶ εἰς τὸν οἶκον ἔρχεται ἡμῶν.
Θὰ φέρῃ, ὑποθέτω, τὸν δακτύλιον.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Ματαίως ἐκοπίασας, Φουλγέντιε.
καὶ βλέμματα ἐπέσυρας χλευαστικά.
Τὸν δακτύλόν μου ὁ δακτύλιος κοσμεῖ.
Ἴδου ! Δὲν εἶνε ὁ μικρὸς μου σμάραγδος ;
Ἐκ τῆς χαρᾶς διότι ἐπανέστρεψεν
εἰς τὴν προτέραν θέσιν του, φεγγοβολεῖ
μὲ διπλασίαν λάμψιν. Δὲν σοῦ φαίνεται ;

ΦΟΥΛΓΕΝΤΙΟΣ

Τόσον πρῶτ' εἶς ἔφερον, αὐθέντα μου ;

ΜΑΞΙΜΟΣ

Ἡ Πετρωνία πρὸ μικροῦ μοι ἔφερον.

ΦΟΥΛΓΕΝΤΙΟΣ

Ἡ Πετρωνία ; Πῶς ;

ΜΑΞΙΜΟΣ

Ἄλλ' ὁ Ἡράκλειος
τῆ ἔδωκε τὴν νύκτα ταύτην σ' τὴν Αὐλὴν.

ΦΟΥΛΓΕΝΤΙΟΣ

Ἡ Πετρωνία ἦτο χθὲς εἰς τὴν Αὐλὴν ;
Παράδοξον. Εἰς τὴν Αὐλὴν οὐδέποτε
τὸν πόδα θὰ πατήσῃ ἔλεγε συχνά.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Εἶθε νὰ ἦτο ἀληθές, Φουλγέντιε.
Καὶ ὅμως ἦτο, ἦτο χθὲς εἰς τὴν Αὐλὴν.
Δὲν με πιστεύεις ; Δὲν τὴν ἐρωτᾷς ;
Εἶνε ἐκεῖ... Τὴν βλέπεις ;

ΦΟΥΛΓΕΝΤΙΟΣ

(στρεφόμενος και βλέπων τὴν ὄπισθεν κειμένην ἐπὶ τοῦ κλιντήρος Πετρωνίαν)

Ἄ! Ἡ δέσποινα κοιμάται, καὶ ὀμίλου. Δὲν τὸ ἤξευρον.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Φοβεῖσαι μὴ τὴν ἐξυπνήσης; Ἄ! Βαρὺς εἶνε ὁ ὕπνος τῆς, βαρὺς, ὡς τάφου πλάξ, κωφός, ὡς ἡ ἐκδίκησις. Δὲν ἐξυπνᾷ, κι' ἂν ἡ φωνή σου εἶχεν, ἔστω, δύναμιν ὁμοῦ μυριῶν κεραυνῶν. Δὲν ἐξυπνᾷ. Θὰ ἐξυπνήσῃ τότε, ὅταν ἀκουσθῇ ἡ σάλπιγξ τοῦ Κυρίου εἰς τὴν πένθιμον κοιλάδα τοῦ Ἰωσαφάτ, ζῶντας, νεκρούς, καλοὺς, κακοὺς καλοῦσα ν' ἀπολογηθοῦν.

ΦΟΥΛΓΕΝΤΙΟΣ (ἐνεός)

Αὐθέντα μου, τί λέγεις;

ΜΑΞΙΜΟΣ

Τὴν ἀλήθειαν, Φουλγέντιε! Πλησίασον νὰ τὴν ἰδῆς.

(Πλησιάζουν ὁμοῦ πρὸς τὸν κλιντήρα).

ΦΟΥΛΓΕΝΤΙΟΣ

Θεέ μου: Τί συμβαίνει...εἶνε κάτωχρος.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Καθὼς ὁ φθόνος, νόθον τέκνον τοῦ κακοῦ, ὅστις ἐφθόνησε τὴν εὐτυχίαν μου.

ΦΟΥΛΓΕΝΤΙΟΣ (κύπτων πρὸς τὸ πτώμα)

Ἄλλὰ δὲν ἀναπνέει, ὕψιστε Θεέ!

ΜΑΞΙΜΟΣ

Ὡς ἄνθους λεπτὸν ἄρωμα, ποῦ ἤρπασεν ἀγρία λαίλαψ, ἡ πνοή τῆς ἔφυγεν. Ἡ πτέρυξ μοίρας, δυσμενοῦς τὴν ἡγγισεν. Ἀπέθανε, Φουλγέντιε.

ΦΟΥΛΓΕΝΤΙΟΣ

Ἀπέθανεν;

ΜΑΞΙΜΟΣ

Ναί, μόλις τώρα πρὸ δλίγου ἔκλεισε τοὺς ὀφθαλμούς.

ΦΟΥΛΓΕΝΤΙΟΣ

Νεκρὰ ἡ Δέσποινα, νεκρὰ;

ΜΑΞΙΜΟΣ

Ναί, πτώμα πλέον. Ἐν λαμπρὸν Ἀνάκτορον, ποῦ μένει ἀκατοίκητον, καὶ φθονερός ὁ χρόνος θὰ σωρεύσῃ εἰς ἐρείπια.

ΦΟΥΛΓΕΝΤΙΟΣ

Ὁ νοῦς μου, ὡς ἀμάξης ὁ θραυσθεὶς τροχός, ἔπαυσε νὰ κινῆται, ἐσταμάτησεν.

Αὐθέντα μου, νεκρὰ ἡ Δέσποινα; Νεκρὰ ἡ Πετρωνία; Θνήσκουσιν οἱ ἄγγελοι;

ΜΑΞΙΜΟΣ

Ὡ! ὄχι, ὄχι! Φεύγουσιν ἀπὸ τῆς γῆς ταχέως τῆς κατηραμένης. Φεύγουσι, καὶ ἔφυγεν.

ΦΟΥΛΓΕΝΤΙΟΣ (κλαίων)

Νεκρὰ!

ΜΑΞΙΜΟΣ

Πλησίον μου ἔλθε,

τοὺς ὀφθαλμούς μου παρατήρησον καλῶς, Μὴ βλέπεις κανὲν δάκρυον;

ΦΟΥΛΓΕΝΤΙΟΣ

Ἐγέμισαν

οἱ ἰδικοί μου, καὶ δὲν βλέπω εὐκρινῶς.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Ἄν ὄλος γεῖνη δάκρυα ὁ Τίβερις, καὶ ρεύσῃ ὄλος ἀπὸ τῶν ὀμμάτων μου, ὀλίγα κάλιν θέλω χύσει δι' αὐτήν. Ἄλλὰ κανὲν δὲν ἔχουσα, Φουλγέντιε. Ἰδέ με, ὦ, ἰδέ με κατὰ πρόσωπον.

Ὡχρός μὴ εἶμαι...; Μαρτυρεῖ ἡ ὄψις μου πῶς λυπημένους εἶμαι. Ἡ φωνή μου μὴ ὀργὴν ἐκφράζει, πόνον, ταραχὴν ψυχῆς; Καὶ ἦτο σύζυγός μου! Ἄ! γνωρίζεις σὺ, ἂν τὴν ἠγάπων. Ὅμως δὲν τὴν ἔκλαυσα ἀκόμη; δὲν τὴν ἔκλαυσα. Καὶ κλαίεις σὺ;

ΦΟΥΛΓΕΝΤΙΟΣ

Πτωχὸν παιδίον ἔκθετον ἡ Δέσποινα φιλόστοργος ἐκ τῶν ὁδῶν συνέλεξε, καὶ ὡς υἱόν τῆς ἴδιον ἀνέθρεψεν. Μητέρα δὲν ἐγνώρισα. Ἡ μήτηρ μου ἡ Πετρωνία ἦτο.

ΜΑΞΙΜΟΣ

(Λαμβάνων αὐτὸν ἀπὸ τῆς χειρὸς καὶ δεικνύων διὰ τῆς ἐτέρας τὸ πτώμα, μὲ φωνὴν χαμηλὴν)

Ὡς μητέρα σου

δὲν θέλεις νὰ τὴν ἐκδικήσῃς, ὡς υἱός;

ΦΟΥΛΓΕΝΤΙΟΣ

Ἐκδίκησιν νὰ λάβω; Τὴν ἐφόνευσαν; Καὶ τίς, αὐθέντα μου, εἶπέ μοι, τίς;..

ΜΑΞΙΜΟΣ

(χαμηλοφώνως)

Τίς;

Ἡ βία, ἡ ἀπάτη, καὶ ὁ Βασιλεὺς.

ΦΟΥΛΓΕΝΤΙΟΣ (ἐκπληκτικός)

Ὁ Βασιλεὺς!..

ΜΑΞΙΜΟΣ

Μὲ τὸν Ἡράκλειον ὁμοῦ.

Ἀκούεις;.. Τὴν ἐφόνευσαν... Τὴν νύκτ' αὐτῆς τὴν Πετρωνίαν, τὴν μητέρα σου, κ' ἐμοῦ τὴν σύζυγον.

ΦΟΥΛΓΕΝΤΙΟΣ

Θεέ μου!

(Ἐμφανίζεται ἀπὸ τῆς θύρας θεράπων).

ΘΕΡΑΠΩΝ

Ὁ Ἡράκλειος

ἐπιθυμεῖ νὰ ἴδῃ τὸν αὐθέντην μου.

ΦΟΥΛΓΕΝΤΙΟΣ (ἐξάγων ἐγχειρίδιον)

Τῆς ἀτιμίας του τὸ θῦμα ἔρχεται νὰ ἴδῃ; Δὲν θὰ ἴδῃ πλέον ἄλλο τι.

ΜΑΞΙΜΟΣ (κρατῶν τὴν χεῖρά του)

Φουλγέντιε, μὴ σπεύδῃς. Ἡ κατάλληλος στιγμή δὲν ἦλθε. Ἄλλ' ἔλθε πλησίον μου.

Ἐμὲ δὲν εἶδες, πόσον εἶμαι ἥσυχος; Ἄν πάσχω, ὦ! ἂν τώρα χίλιαι πληγαὶ ἐγχειριδίου τὴν ψυχὴν μου πλήττουσι, ἀλλὰ τὸ σῶμα ὄλον μου ἀναισθητεῖ. Ἐστείρευσε τὸ δάκρυ εἰς τῶν ὀφθαλμῶν τὰς κόγχας, καὶ τὸ αἷμα εἰς τὰς φλέβας μου τὸν ροῦν του τὸν συνήθη ἔξακολουθεῖ. Ἐντός μου ὅμως καίει, καίει ὁ σπινθήρ τοῦ μίσους, καὶ τὸ πῦρ τῆς ἐκδικήσεως. Πυρκαϊὰν θ' ἀνάψουν, ναί, Φουλγέντιε, ποῦ δὲν θὰ σβύσουν, ὄλοι ἂν τοῦ οὐρανοῦ ἀνοίξωσιν οἱ καταρράκται ἐπ' αὐτῆς. Βοήθησόν με νὰ τὴν μεταφέρωμεν. Σ' τὴν θέαν του θ' ἀνασκιρτήσῃ ἐξ ὀργῆς τὸ πτώμα τῆς τῶ ἄψυχον. Μὴ τὸν ἰδῇ ἡ Πετρωνία. Εἶνε ἡ βεβήλωσις πολὺ μεγάλη, καὶ φωνὴν τὰ χεῖλη τῆς ἐνδέχεται τὰ νεκρικά ν' ἀρθρώσωσι, κραυγὴν κατάρας, ἱκανὴν νὰ ἀκουσθῇ πέραν τοῦ τάφου, κ' εἰς τῆς γῆς τὰ ἔγκατα. Τὸ μυστικόν μου τότε θὰ προδώσῃ, ναί. Βοήθησον, Φουλγέντιε, βοήθει με,

(Βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ Φουλγεντίου μεταφέρει τὸν κλιντήρα μετὰ τοῦ πτώματος εἰς τὴν πλαγίαν θύραν, καὶ τὸ τοποθετεῖ ὄπισθεν τοῦ παραπέτασματος)

ΜΑΞΙΜΟΣ

Ἐδῶ δὲν θὰ τὴν ἴδῃ ὁ Ἡράκλειος, οὔτε αὐτὴ θὰ ἴδῃ τὸν φονέα τῆς. Πλησίον μένε, ἄφωνος, ἀκίνητος, καθὼς ἡ Πετρωνία. Φίλει, φίλησον τὰς χεῖρας τῆς μητρός σου, φίλησον, καὶ χῦσον, χῦσον ὅσα ἔχεις δάκρυα.

(Ἄρχει τὸ παραπέτασμα καὶ ἐπιστρέφει εἰς τὴν αἴθουσαν, ὅπου εἰσέρχεται ὁ Ἡράκλειος).

ΣΚΗΝΗ ΙV.

Μάξιμος — Ἡράκλειος

ΜΑΞΙΜΟΣ (καθ' ἑαυτὸν)

Προσπάθησον νὰ κρατηθῆς, καρδιά μου.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Ὁ Βασιλεὺς νὰ ἔλθω μὲ διέταξε τὸν ὕπατον νὰ χαιρετίσω Μάξιμον.

Προσφέρω χαίρων τὰς θερμὰς προσηύσεις του.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Ἐγγνωμονῶ τὸν Ἀνακτα. Πολλὴν χαρὰν ἐν τῇ καρδίᾳ μου κ' ἐγὼ αισθάνομαι, προσαγορεύων τὸν καλὸν Ἡράκλειον, τοῦ Βασιλέως μου τὸν φίλον τὸν πιστόν.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Ἄλλὰ καὶ τοῦ Μάξιμου.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Εἶμαι βέβαιος.

Καὶ τῆς φιλίας σου τρανὸν μαρτύριον ἔχω ἄπτόν καὶ πρόσφατον, Ἡράκλειε.

Ὁ Βασιλεὺς χθὲς παίζων μετ' ἐμοῦ πεσσοῦς,

μοὶ εἶπεν, ὅτι, ἂν ἐσκέφθῃ ὡς γαμβρὸν τῆς κόρης του νὰ δώσῃ τὸν Παλλάδιον, εἰς τὰς συστάσεις σου ἐπεισθῇ τὰς θερμὰς εἰς τοὺς ἐπαίνους σου ὑπὲρ τοῦ οἴκου μου. Σ' ἐγγνωμονῶ. Τὸν Μάξιμον, Ἡράκλειε, ποτὲ μὴ παύσης φίλον σου νὰ θεωρῆς.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Τοῦ Βασιλέως φίλος πάντοτε πιστός, καὶ τοῦ Μάξιμου θανατοῦς εἰλικρινῆς, εἰλικρινῶς τὴν γνώμην μου ἐξέθηκα. Τῆς Πετρωνίας τοῦ Μάξιμου ὁ υἱὸς ὁ μόνος ἦτο ἄξιος, ὡς σύζυγος νὰ ἐκλεγῇ τῆς Εὐδοκίας, καὶ χαρὰν ἰδιαιτέραν δοκιμάζω, Μάξιμε, βλέπων τὰς σκέψεις μου νὰ συμμερίζεται ὁ Βασιλεὺς, ἐξ ἴσου κ' οἱ ὑπήκοοι.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Καὶ τῆς χαρᾶς σου ταύτης, ὦ Ἡράκλειε, ποθῶ νὰ ἔχῃς ἐν μικρὸν ἐνθύμημα, ἐγγνωμονοῦντος φίλου σου ἀνάμνησιν. Κληρονομία παλαιὰ τῆς μάμμης μου, ὄραϊον εἶνε περιδέραιον κομψόν, ἔστολισμένον μὲ λαμπροὺς ἀδάμαντας καὶ εὐμεγέθεις μαργαρίτας περισσοῦς, οὗ ὅμοιον δὲν εἶδον ἄλλο ὀφθαλμοί. Εἰλικρινῆς τοῦ οἴκου μου σὺ θανατοῦς, καὶ τοῦ υἱοῦ μου Γαυδεντίου ὑμνητῆς, κειμήλιον τοῦ οἴκου μου εἰς χεῖράς σου νὰ ἔχῃς κρίνω, ὅτι εἶνε δίκαιον. Ὑπάγω νὰ σοὶ φέρω.

(Ὁ Μάξιμος ἐξέρχεται)

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ (μόνος σκοπιτικῶς)

Σὲ εὐχαριστῶ.

Ἄλλ' εἶσαι, βλέπω, τυχερός, Ἡράκλειε! ὡς εἶνε καὶ τὸ ζεύγος εὐγενέστατον τῶν Πετρωνίων. Χάρις εἰς τὴν σύζυγον, τὴν Πετρωνίαν, χθὲς τὴν νύκτα ἔλαβον εἰς ἀμοιβὴν μικρᾶς μου ἐκδουλεύσεως τῆς Πλακιδίας τὸ λαμπρὸν διάδημα. Καὶ σήμερον ὁ σύζυγος Πετρωνίου, ἐνθουσιώδης φίλος μου καὶ κάλλιστος, ἰδοὺ πῶς μοὶ χαρίζει περιδέραιον, κειμήλιον τῆς μάμμης του πολύτιμον, ποθῶν νὰ ἐνθυμίσῃ ἴσως εἰς ἐμὲ τὰς ἐκδουλεύσεις μου εἰς τὴν γυναῖκά του. Χαριτωμένος ἄνθρωπος, μὰ τὸν Θεόν! Εἰλικρινῶς θ' ἀρχίσω νὰ τὸν ἀγαπῶ. Ἐφαίνετο, πῶς εἶνε εὐθυμότατος.

(Ὁ Μάξιμος ἐπιστρέφει καὶ ἐγχειρίζεται εἰς τὸν Ἡράκλειον τὸ περιδέραιον)

ΜΑΞΙΜΟΣ

Ἰδοὺ, τοῦ φίλου σου ποθῶ, Ἡράκλειε νὰ σ' ἐνθυμίσῃ τὴν φιλίαν διαρκῶς.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Θὰ μ' ἐνθυμίσῃ πάντοτε τὸν Μάξιμον, τὸν ἄριστον τῶν φίλων μου. Σ' ἐγγνωμονῶ.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Ὁ Μάξιμος εὐγνώμων πρὸς τοὺς φίλους του
θὰ εἶνε πάντοτε.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Ἄλλ' ἐκινδύνευσα,
ἐκ τῆς χαρᾶς μου τῆς μεγάλης βλέπων σε,
μεθύων μὲ τὸ ἄρωμα τῶν λόγων σου,
νὰ λησμονήσω τὸν σκοπὸν, δι' ὃν πρωῒ,
σὲ ἐπεσκέφθην σήμερον, Πετρώνιε.
Ὁ Βασιλεὺς καὶ Κύριός μου αὔριον,
τῶν γενεθλίων του ἡμέραν, ἑορτὴν
θὰ ἑορτάσῃ καὶ πανήγυριν, φαιδρὰν,
περίλαμπρον. Ὁ Μάξιμος Πετρώνιος
ὁ πρῶτος εἶνε ἐκ τῶν κεκλημένων του,
ἀφοῦ ὁ πρῶτος εἶνε καὶ τῶν φίλων του.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Εἰς τὴν αὐλὴν θὰ ἔλθῃ ὁ Πετρώνιος.
Θὰ ἑορτάσῃ ἐν χαρᾷ, Ἡράκλειε,
τοῦ Βασιλέως φίλου του τὴν ἑορτὴν.
Τὸν Βασιλέα ὅταν τι εὐχαριστῇ,
τὸν Μάξιμον θ' ἀφήσῃ ἀδιάφορον;

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Πετρώνιε, σὲ χαιρετῶ. Εἰς τὴν αὐλὴν
θὰ ἰδωθῶμεν πάλιν.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Ναί, Ἡράκλειε,
θὰ ἰδωθῶμεν τὴν ἐσπέραν αὔριον.

(Ὁ Ἡράκλειος ἐξέρχεται)

ΜΑΞΙΜΟΣ (μόνος)

Θὰ ἰδωθῶμεν, ναί, Ἡράκλειε. Ἄλλὰ
οὐαί εἰς σέ! Ἐμπρὸς σου εἶνε κάλλιον

εἰς ἔρημον νὰ ἴδῃς μόνος ὕαινάν
καὶ τίγρεις πειναλέας, ἢ τὸν Μάξιμον
εἰς τὴν αὐλὴν νὰ ἴδῃς τὸν Πετρώνιον.
Τὸ σιδηροῦν σου προσωπεῖον δάνεισον,
ὃ δόλε, τώρα τὸ ἀδιαπέραστον
καὶ εἰς ἐμέ. Καὶ κρῖψον, θᾶψον σ' τῆς ψυχῆς
τὰ βάθη τὰ ἀπρόσιτα, τ' ἀφώτιστα,
ὅπου τὸ βλέμμα δὲν εἰσέδυσσε θνητοῦ,
στιγνοὺς μου πόθους μαύρης ἐκδικήσεως.
Τὴν συμφορὰν μου σὺ τὴν παρεσκεύασας,
καὶ δυστυχές σου θῦμα ἔπεσα ἐγώ.
Σὺ δός μοι πάλιν, σὺ καὶ τὴν ἐκδίκησιν.
Εἰς τὰ ὄχρα μου χεῖλη, σὺ, ναί, σκόρπισον
τὸν γέλωτα, καὶ φαιδρῶνον τὴν ὄψιν μου
μὲ τὸ πλαστὸν σου τὸ ψευδὲς μειδίημα.
Ἐμπόδισον τὸ δάκρυ μου, τῆς θλίψεως
τὸν λάλον καταδότην καὶ τὸν προπετῆ,
καὶ λάμπιν δὸς, ἀκτῖνα φωτεινὴν χαρᾶς
εἰς τὸ θαμβὸν ἐκ τῆς ὀδύνης βλέμμα μου.
Ἄ! μὴ προδώσῃς τῆς καρδίας τοὺς παλμούς,
καὶ τῆς ψυχῆς τὸν κλύδωνα τὸν ἄγριον,
τῆς συμφορᾶς μου ὅταν τὸν παραίτιον
θὰ ἀντικρῶσω πάλιν. Τόνον μουσικῆς
γλυκὴν, ὡς εἶνε τὸ κελάδημα πτηνοῦ,
ἄς ἔχη ἡ φωνή μου, ὅταν πρὸς αὐτὸν
θὰ ὀμιλῶ, μαρμάρου τὴν ἀπάθειαν
τὸ σῶμά μου, καὶ χάλυβος τὰ νεῦρά μου
τὴν ἀντοχὴν. Τὸν δόλον του ὁ δόλος μου
θὰ τιμωρήσῃ οὕτω μόνον ἀσφαλῶς.

(Διευθύνεται πρὸς τὴν θύραν, ὅπισθεν τῆς ὁποίας εἶνε
τὸ πτώμα τῆς Πετρωνίας, ἐνῶ ἡ ἀδελφὴ πίπτει)

Μάξιμος Πετρώνιος, Αὐτοκράτωρ τῆς Δύσεως
καὶ φονεὺς Διάδοχος Οὐαλεντινιανοῦ Γ',
(Χρυσὸν νόμισμα τῆς ἐποχῆς)

ΠΡΑΞΙΣ ΠΕΜΠΤΗ

ΣΚΗΝΗ Ι.

(Ποῦσα πολυτελής ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Μάξιμου)

Μάξιμος — Φουλγέντιος

ΜΑΞΙΜΟΣ

Ὅ, τι σοι εἶπον, ἔπραξας, Φουλγέντιε;
Μέδωκας τὴν εἶδησιν ἐπιτυχῶς;
Τῆς Ρώμης ἦδη οἱ πολῖται ἔμαθον,
ὡς ἐδολοφονήθη ὁ Ἄετιος
ὁ στρατηγὸς ἐντὸς τῶν Ἀνακτόρων;

ΦΟΥΛΓΕΝΤΙΟΣ

Ναί.

Καὶ χίλια ἐν Ρώμῃ τόρα στόματα
τὴν διαδίδουν ὀλονέν. Ὁ γεωργὸς,
ὁ σπείρων τὸν ἀγρόν του, τόσον ἀφειδῶς
τὸν σπόρον του δὲν ρίπτει, ὅσον ἔσπειρα
ἐν χρυσίον εἰς τῆς Ρώμης τὰς ὁδοὺς,
ὅπως στρατολογήσω λάλους κήρυκας
καὶ τῶν σχεδίων μου χρησίμους βοηθοὺς.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Πάλιν ὀλίγον ἔσπειρας, Φουλγέντιε!
Ἐπτόχηνεν ὁ Μάξιμος Πετρώνιος;
Οἱ θησαυροὶ του ὅλοι ἐξηντλήθησαν;
Δὲν ἔχει λοιπὸν ἄλλα τὸ ταμεῖόν του;
Δὲν ἔχω πλέον ἄλλο κανὲν κόσμημα,
ἐν πρᾶγμα οἶον δήποτε, ἀλλ' ἱκανὸν
νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὸν σκοπὸν μου ἀράγε;
Ἄλλὰ καὶ ἂν ἐν μόνον μένει κόσμημα,
ἀξίας ἔν, ἐν μόνον ἀντικείμενον
δαπάνησον καὶ τοῦτο, δὸς, ἀγόρασον
καὶ ἄλλους, ἄλλους ὄλους, ἐὰν δύνασαι
τῆς Ρώμης τοὺς κατοίκους διαλαλητὰς,
ὥστε ἐν στόμα ν' ἀνοιχθῇ διάπλατον,
εἰρὴ, ὡς εἶνε ὄλον τὸ Βασιλείον,
μυρία γλώσσαι νὰ προβάλωσιν ὁμοῦ,
ὡς ἔχιδναι λυσσώδεις καὶ φαρμακεραὶ,
μία κραυγὴ νὰ ἀκουσθῇ διάτορος,
ὡς κεραυνὸς, ὡς κεραυνὸς κτυπῶσ' αὐτόν:
«Ἄετιον τὸν στρατηγὸν ὁ Βασιλεὺς
ἰδιοχειρῶς τὸν ἐδολοφόνησε».

ΦΟΥΛΓΕΝΤΙΟΣ

Ἐν Ρώμῃ τοῦτο ἐπαναλαμβάνουσιν
τὴν ὥραν ταύτην οἱ πολῖται γενικῶς.
Ἡ εἶδησις τὰ πλήθη ἐξηγρίωσε,
καὶ νὰ γεννήσῃ στάσιν εἶνε ἱκανή.
Τὰ ἐργαστήρια τῆς Ρώμης ἔκλεισαν,
καὶ οἱ χειρῶνακτες τραχεῖς, ἀγριοποῖ,
τὸ βλέμμα στρέφουν πλήρες μίσους καὶ ὀργῆς
πρὸς τὰ Ἀνάκτορα. Εἰς τὰς σκηνὰς αὐτῶν
οἱ στρατιῶται κλαίουσι τὸν θάνατον
τοῦ στρατηγοῦ, καὶ δάκνουσι τὰ δάκτυλα

ἐκ λύσεως. Δίψα ἐκδικήσεως παντοῦ.
Μὲ τάχος τρέχει ἀστραπῆς ἢ εἶδησις
ὡς ἀνημμένη δᾶς, ὅθεν διέρχεται,
εἰς τὴν καλύβην μεταδίδει τοῦ πτωχοῦ
τὴν φλόγα, εἰς τῶν εὐγενῶν τὰ μέγαρα.
Ἡ πόλις εἶνε τόρα ὡς ἠφραΐσειον.
Ἐγγὺς, αὐθέντα, εἶνε καὶ ἡ ἔκρηξις.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Ἄ! βλέπεις, βλέπεις σὺ λοιπὸν, παρατηρεῖς;
Τῆς Ρώμης οἱ πολῖται ἐξεγείρονται,
νὰ κινδυνεύσουν ἔτοιμοι τὸ δέγμα τῶν
πτωχοῦ αὐτοῦ, καὶ ἄκακοι χειρῶνακτες,
τοῦ στρατηγοῦ τὸν φόνον ἐκδικούμενοι.
Μὴ ἦτον ὁ πατήρ των; Μὴ ἡ μήτηρ των;
Μὴ ἦτον σύζυγός των, ἦν ἐφόνευσεν
ὁ Βασιλεὺς, καθὼς τὴν Πετρωνίαν μου;
Καὶ ὁμως θέλουν, βλέπεις, νὰ ἐκδικηθοῦν.
Τὸ ἔγκλημα τὸ μῖσός των ἐξήγειρε.
Ποῖον λοιπὸν νὰ εὐρω ἐκδικήσεως
τρόπον ἐγώ, ὅστις νὰ ἦνε ἱκανὸς
τὸ μῖσός μου νὰ σβέσῃ; Ἄ! Φουλγέντιε!
Καὶ ἂν ὁ Ἄδης μοῦ δανείσῃ πρόθυμος
τῶν κολασμένων ὅλα τὰ μαρτύρια,
μαρτύριον ὦ! δὲν θὰ εὐρω ἱκανὸν
νὰ τιμωρήσω τὸν φονέα τῆς ἐγώ.
Ἄλλ' εἶδες τὸν Λουκρήτιον, Φουλγέντιε,
τὸν ἀδελφόν των, τὸν πιστόν μου Αἴλιον;

ΦΟΥΛΓΕΝΤΙΟΣ

Ἄλλ' ὅσον οὐπω ἔφθασαν, αὐθέντα μου,
καὶ ἔτοιμοι νὰ ἐκτελέσουν, πρόθυμοι,
ὅ,τι ζητήσῃ παρ' αὐτῶν ὁ Μάξιμος.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Πιστὰι καρδίαι εἶνε καὶ οἱ δύο, ναί,
καὶ ἀφωσιωμένοι. Θὰ συμμερισθοῦν
τὸ μῖσός μου καὶ τὴν ἐκδίκησιν ὁμοῦ,
διότι θὰ συμμερισθοῦν τὸ ἄλγος μου.

ΣΚΗΝΗ ΙΙ.

(Εἰσέρχονται ὁ Λουκρήτιος καὶ ὁ Αἴλιος)

ΦΟΥΛΓΕΝΤΙΟΣ

Ὁ Αἴλιος, αὐθέντα, ὁ Λουκρήτιος.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Λουκρήτιε, σὲ ἀναμένω, Αἴλιε,
σὲ χαιρετῶ. Οἱ ὀφθαλμοὶ μου χαίρουσι,
καὶ ἡ καρδία μου σκιρτᾷ, ὅταν πιστοὶ
καὶ ἀφωσιωμένοι φίλοι, ὡς ὑμεῖς,
ἐμβαίνουν εἰς τὸν οἶκόν μου.

ΛΟΥΚΡΗΤΙΟΣ

Αὐθέντα μου,
τὸν οἶκόν σου ὡς οἶκον τάχα καὶ ἡμῶν

νά θεωρῶμεν μὴ ἐπαύσαμεν ποτέ ;
Πατὴρ ἡμῶν δὲν εἶνε ὁ Πετρῶνιος,
καὶ ὡς υἱοὺς δὲν περιέθαλφεν ἡμᾶς ;

ΑΙΛΙΟΣ

Καὶ τὴν ζωὴν μὴ δὲν ὀφείλομεν εἰς σέ ;
Καὶ νά τὴν θυσιάσωμεν πρὸς χάριν σου,
κανένα ἔχει δισταγμὸν ὁ Αἴλιος,
ἢ μήπως θ' ἀποφύγη ὁ Λουκρήτιος ;

ΛΟΥΚΡΗΤΙΟΣ

Δεσμώτας εἰς τῶν Οὐννων τὸ στρατόπεδον
ἡμᾶς τοὺς δύο ἀδελφοὺς δὲν ἔσωσε
ἐξαγοράσας ὁ πατὴρ Πετρῶνιος ;
Δεσμὰ τοὺς πόδας ἐτυράνουν σιδηρᾶ.
Κατέτρωγεν ἢ λύπη τὴν ψυχὴν ἡμῶν,
ἐγκεκλεισμένων εἰς εἰρκτὴν ἀνήλιον,
καὶ τῆς πτωχῆς μητρὸς μας ἢ ἀνάμνησις,
ἣτις ἀπέθανε, χωρὶς νά μᾶς ἰδῆ,
ἐγέμιζε τοὺς ὀφθαλμοὺς μὲ δάκρυα.
Ἔτη διήλθομεν πικρά. Διηνεκῶς
ἢ πτέρυξ τοῦ θανάτου ἐπτερύγιζε
τῆς κεφαλῆς μας ἄνωθεν. Ὁ Μάξιμος
τὴν ἀπεδίωξε, καὶ εἰς ἡμᾶς ζωὴν
κ' ἐλευθερίαν πάλιν ἐπανεδῶκεν.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Ἡ ὥρα ἦλθε τώρα τὴν ζωὴν αὐτὴν
νά τὴν ζητήση πάλιν ὁ Πετρῶνιος.
Τὴν συμφορὰν τοῦ Πετρῶνίου, ὡς υἱοί,
συμμερισθῆτε τώρα, ἐκδικήσατε.

ΑΙΛΙΟΣ

Τὴν συμφορὰν νά ἐκδικήσωμεν ;
ΜΑΞΙΜΟΣ

ᾠ! ναί!

Τὴν συμφορὰν μου, Αἴλιε, τὸ αἰσχός μου.

ΑΙΛΙΟΣ

Τὸ αἰσχός σου ;

ΛΟΥΚΡΗΤΙΟΣ

ᾠ! λέγε, σὲ ἀκούομεν,
καὶ τρεῖς τετράκις εἰς ἐκείνον συμφορᾶ,
ὅστις ποτὲ τὸν Μάξιμον ἠδίκησε.
Δικαίωμα δὲν ἔχει ὁ Λουκρήτιος
νά ζῆ, ἂν ζῆ ὁ τοῦ Μαξίμου ὑβριστῆς,
δοπιὸς καὶ ἂν εἶνε.

ΑΙΛΙΟΣ

Καὶ ὁ Αἴλιος.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Ὅποιος καὶ ἂν ἦνε ;

ΛΟΥΚΡΗΤΙΟΣ—ΑΙΛΙΟΣ

Ναί.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Ὁρκίζεσθε ;

ΑΙΛΙΟΣ

Εἰς τῆς μητρὸς μας τὴν σκιὰν ὀμνύομεν.

ΛΟΥΚΡΗΤΙΟΣ

Κι' ἄς ἦνε ὁ τοῦ ὄρκου μας ἐγγυητῆς
ἢ ἱερὰ πρὸς σὲ εὐγνωμοσύνη μας.

ΜΑΞΙΜΟΣ

ᾠ! ἄλλον ὄρκον θέλει ὁ Πετρῶνιος.
Δὲν εἶνε οὗτος ὄρκος, Λουκρήτιε.

ΛΟΥΚΡΗΤΙΟΣ

Ἄς τὸν ὑπαγορεύσῃ.

ΑΙΛΙΟΣ

Καὶ ὀμνύομεν.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Ἄλλὰ κ' οἱ δύο ἔλθετε πλησίον μου.

(Ὁ Μάξιμος, ἀκολουθούμενος ὑπὸ τοῦ Φουλγέντιου
καὶ τῶν δύο ἀδελφῶν διευθύνεται πρὸς τὴν
ὄραν τὴν πλαγίαν, ὅπουθεν τῆς ὁποίας εὐρίσκειται
τὸ πτώμα τῆς Πετρῶνίας. Ὁ Φουλγέντιος ἀπο-
σύρει τὸ παραπέτασμα καὶ ἀποκαλύπτει τὸ
κλιτήρα, ἐφ' οὗ ὄπτις ἡ Πετρῶνία.)

ΜΑΞΙΜΟΣ

Λουκρήτιε, σὺ Αἴλιε, πλησίασον.

Ἰδέτε τὴν ! Ἰδέτε, τὴν γνωρίζετε ;

ΑΙΛΙΟΣ

Θεὲ καὶ Κύριε !

ΛΟΥΚΡΗΤΙΟΣ

Ἡ Πετρῶνία ;

ΜΑΞΙΜΟΣ

Ναί !

ΑΙΛΙΟΣ

Ἡ Δέσποινα ; Ἡ Πετρῶνία σου νεκρά ;

ΜΑΞΙΜΟΣ

Ὁ οὐρανὸς ἀφῆκεν ἀπροστάτευτον
τοῦ οὐρανοῦ τὸ πλάσμα τὸ αἰθέριον,
ἀγλαΐσμα τῆς πλάσεως καὶ στολισμόν.
Ὁ οὐρανὸς... κ' ἐγὼ, ὁ σύζυγος ἐγώ.
Ἡ ἀτιμία ὑπερίσχυσε τῆς γῆς,
καὶ τοῦ Θεοῦ τὴν προσοχὴν ἠπάτησε,
καὶ τοῦ συζύγου ἔκλεισε τοὺς ὀφθαλμοὺς.

ΑΙΛΙΟΣ

Θεὲ μου, τί συνέβη ; Τὴν ἐφόνευσαν ;

ΛΟΥΚΡΗΤΙΟΣ

Καὶ τίς ;

ΜΑΞΙΜΟΣ

Θὰ μάθης... Αἴλιε, Λουκρήτιε,
ς' τὸ πτώμα τῆς τὸ ἀλαλον, ὅπου ζητεῖ
μὲ τὰ κλειστά του χεῖλη τὴν ἐκδίκησιν
ὀρκίζεσθε, πῶς θὰ τὴν ἐκδικήσετε ;

ΑΙΛΙΟΣ (γονυπετῶν)

Αὐθέντα, ὀρκιζόμεθα.

ΛΟΥΚΡΗΤΙΟΣ (ἐπίσης)

Πετρῶνιε,

ὀμνύομεν. Τὸν ἔνοχον ὀνόμασον.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Τὸν ἔνοχον ; Νά ὀνομάσω θέλετε ;

Ἡ βία, ἢ ἀπάτη, καὶ ὁ Βασιλεὺς !

ΑΙΛΙΟΣ—ΛΟΥΚΡΗΤΙΟΣ (ὁμοῦ)

Ὁ Βασιλεὺς ;

ΜΑΞΙΜΟΣ

Μὲ τὸν Ἡράκλειον ὁμοῦ.

ΖΗΝΟΒΙΑ

Ἡμέρα τάχα τίς παρέρχεται ἢ νύξ,
χωρὶς νά ὀργιάξῃ τὸ Ἄνάκτορον ;

ΕΥΔΟΞΙΑ

Ἡ λύσσα τῶν ὀργίων εἶνε διαρκῆς,
καὶ τοῦ συζύγου Αὐτοκράτορος ὁ νοῦς,
ὡς λέμβος ἄνευ πηδαλίου σωστικοῦ
ἐπικινδύνως πρὸ πολλοῦ σαλεύεται
τὸν σάλον τῆς κραιπάλης καὶ τῶν ἡδονῶν.
Τὴν σύζυγόν του πρὸ πολλοῦ περιφρονεῖ,
κ' ἐγὼ, ἐγὼ ἢ κόρη Αὐτοκράτορος
ἣτις ὡς προῖκα ἔφερε Βασιλεῖον
ὀλόκληρον, τῆς τελευταίας γυναικὸς,
ἣτις πωλεῖ τὰ κάλλη τῆς εἰς τὰς ὁδοὺς
τῆς Ρώμης, εἶμαι κατωτέρα σήμερον.

(Ἀπομάσσει ἐν δάκρυον)

ΖΗΝΟΒΙΑ

Θεὲ μου ! Κλαίεις πάλιν, Δέσποινα,
καὶ ἢ ὠχρότης τοῦ προσώπου μαρτυρεῖ,
πῶς νέα λύπη δάκνει τὴν καρδίαν σου.

ΕΥΔΟΞΙΑ

Ἄλλ' ἀγνοεῖς, ὦ Ζηνοβία, μόνη σὺ
τῶν συμφορῶν μου μάρτυς τῶν ἀτυχιῶν,
ὅτι ἢ λύπη πρὸ πολλοῦ κυριαρχεῖ
εἰς τὴν ψυχὴν μου, σύντροφος ἀχώριστος ;
Ἄφ' ἧς ἐγὼ ὡς νύμφη ἐγκατέλιπον
τοῦ Βυζαντίου, τοῦ πατρὸς τ' Ἄνάκτορα
καὶ τὴν θερμὴν ἀγκάλην προσφιλοῦς μητρὸς,
ἢ λύπη κατὰ πόδας μὲ ἀκολουθεῖ.

Τὴν μίαν διαδέχεται ἄλλη συμφορὰ !

Ὁ Βασιλεὺς πατὴρ μου, τοῦ συζύγου μου
ὁ χαλινὸς, τοῦ Κράτους τούτου στήριγμα
ἀπέθανεν. Ἡ μήτηρ μου Ἀθηναῖς,
κόρη σοφῆ, σοφοῦ πατρὸς, ἀγλαΐσμα,
τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν καὶ καύχημα,
τοῦ Βυζαντίου ἢ σεμνὴ Βασίλισσα
ἐξόριστος στενάξ' εἰς Ἱερουσαλήμ.
Τὸ κόσμον ὥραϊον μέτωπον αὐτῆς
Αὐτοκρατείας δὲν κοσμεῖ διάδημα,
καὶ ἀλουργίδος χρυσοπάρυφος στολὴ
τὸ κάλλος δὲν στολιζει τὸ οὐράνιον,
ὁ ἔνθους πᾶσα ἀνευφήμησεν ἢ γῆ.
Τῆς μοναχῆς τὸ πένθιμον ἱμάτιον
φορεῖ ἐκείνη τώρα, καὶ τὸ σκοτεινὸν
στενὸν κελλίων μελαγχολικῆς Μονῆς
ὡς μόνον μένει εἰς αὐτὴν Ἄνάκτορον.
Δὲν γράφει πλέον στίχους καὶ ποιήματα
τοῦ φιλοσόφου Λεοντίου ἢ σοφῆ
θυγάτηρ. Πλήν παρὰ τὸν τάφον τοῦ Χριστοῦ
γονυκλινῆς προσεύχεται νυκθήμερὸν
νά εὖρη τάφον καὶ αὐτὴ ταχύτερον,
τὸ τέρμα τῶν βασάνων καὶ τῶν θλίψεων.

ΖΗΝΟΒΙΑ

Τὴν ὥραν ἐνθυμοῦμαι καὶ ἀναπολῶ
δακρύουσα, καθ' ἣν ἀνεχωρήσαμεν

ΑΙΛΙΟΣ

Τῆς ἀσπλαγχνίας ἦσαν ἀσπλαγχνότεροι,
καὶ ἀσπλαγχνον τὸ ξίφος μου...

ΛΟΥΚΡΗΤΙΟΣ

Καὶ τὸ ἐμόν.

ΑΙΛΙΟΣ

Ὅταν θελήσης, Μάξιμε, θὰ ἐμπηχθῆ
εἰς τὴν καρδίαν των.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Εἰς τὴν καρδίαν των :

ᾠ! τότε θ' ἀποτύχης, ναί. Δὲν ἔχουσι
καρδίαν. Θ' ἀποτύχης, κτύπησον ἄλλοῦ.
Τὸ κτύπημα θὰ ἦνε ἀσφιλέστερον.

Ἀπόψε, τὴν ἐσπέραν ταύτην ἐορτὴν
ὁ Ἄναξ ἐορτάζει τὴν γενέθλιον
καὶ εἶμαι κεκλημένος εἰς τ' Ἄνάκτορα.
Θὰ ἔλθῃτε μαζί μου ὡς ἀκόλουθοι
μὲ τὸν Φουλγέντιον ὁμοῦ. Πλησίον του
πλησίον καὶ τοῦ Ἡρακλείου θὰ σταθῶ.
Πότε θὰ ἦνε ἢ στιγμὴ κατάλληλος,
Λουκρήτιε, σὺ Αἴλιε, θὰ μάθετε.
Θὰ σὰς εἰδοποιήσῃ ὁ Φουλγέντιος.

ΑΙΛΙΟΣ

Αὐθέντα, ὅ,τι εἶπας καὶ θὰ πράξωμεν,

ΛΟΥΚΡΗΤΙΟΣ

Νεκροὶ θὰ πέσουν εἰς τοὺς πόδας σου.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Νεκροί ;

Τί μ' ὠφελεῖ ; Νά πέσουν θέλω ζωντανοί,
νά τοὺς φονεύω καθ' ἐκάστην, ὅσων ζῶ.
Τὸ μῖσός μου καὶ πάλιν δὲν θὰ κορεσθῆ.
Μικρὰ θὰ εἶνε πάλιν ἢ ἐκδίκησις.
Φουλγέντιε, ἢ ὥρα ἐπλησίασε.
Τῆς Ρώμης ἤδη οἱ πολῖται φρόντισον
τὴν νύκτα νά κυκλώσουν τὸ Ἄνάκτορον,
καὶ τοῦ Μαξίμου ὅλους εἰδοποιήσῃ
ὁμοῦ τοὺς φίλους τοὺς πιστοὺς του δπαδοῦς.
Ἡ νύξ αὐτὴ δὲν θὰ παρέλθῃ ἀσημος.

(Ἐξέρχονται συνομιλοῦντες κατ' ἰδίαν, ἐνφ
ἀλλάσσει ἢ σκηνή).

ΣΚΗΝΗ ΙΙΙ.

(Ἀΐθουσα τῶν Ἀνακτόρων τῆς Ρώμης)

Εὐδοξία — Ζηνοβία

ΕΥΔΟΞΙΑ

Καλὴ μου, Ζηνοβία, πάλιν σήμερον
πανηγυρίζει, βλέπω, τὸ Ἄνάκτορον.
Ὁ θόρυβος, ἢ κίνησις τῶν Αὐλικῶν
τῶν ἀστρολόγων μάγων ὁ συνωστισμὸς,
καὶ φαυλοβίων ἀναισχύντων συρφετὸς,
μόνον συντρόφων, οἴμοι, τοῦ συζύγου μου,
ὀργίων μέθης νύκτα προμηνύουσιν.

ἀπὸ τοῦ Βυζαντίου, τῆς ἐρατεινῆς
πατρίδος, τῆς ἀλησιμονήτου πάντοτε.
Ἡ μήτηρ σου μὲ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς
μὲ παρεκάλει, μὲ ἐκέλευε θερμῶς,
τῆς προσφιλοῦς τῆς Εὐδοξίας σύντροφος
ἀχώριστος νὰ ἦμαι πάντοτε ἐγώ.
Ἐρκίσθην εἰς τὰ δάκρυα, ποῦ ἔχυνε,
μητρὸς πονούσης δάκρυα σιωπηλά,
εὐγλώττως τῆς ψυχῆς τὸν πόνον λέγοντα,
πιστῶς ὡς μήτηρ ἐπὶ σοῦ νὰ ἀγρυπνῶ,
τῆς λύπης σου καὶ τῆς χαρᾶς συμμετοχος.

ΕΥΔΟΞΙΑ

Ἐτήρησας τὸν ὄρον, Ζηνοβία μου,
ἀλλ' ἦτο μοῖρα, οἴμοι, δυσμενῆς ἐμοῦ
μαζῆ μου μόνον θλίψεις νὰ συμμερισθῆς,
νὰ ἦσαι μάρτυς μόνον τῶν δακρύων μου.

ΖΗΝΟΒΙΑ

Τῶ ὄντι!

ΕΥΔΟΞΙΑ

Καὶ ὡσεὶ μὴ ἦσαν ἱκανὰ
τῆς κόρης καὶ συζύγου τὰ παθήματα,
αἱ τῆς μητρὸς ἐπήλθον ἄλλαι συμφοραί.
Τῆς κόρης μου, τῆς Εὐδοξίας τὴν χαρὰν
τὴν εὐτυχίαν ἔσσει συνέτριψεν
ὁ θάνατος τοῦ στρατηγοῦ, καὶ τοῦ πατρὸς
τοῦ Γαυδεντίου, προσφιλοῦς μνηστήρός της.
Ἡ λύσις τῆς μνηστείας τῆς ἐπότισε
τὴν τρυφερὰν ψυχὴν τῆς δηλητήριον,
τ' ὅποιον διπλασίως μὲ ἐπίκρανε.
Ἄν ἔστερήθη ἡ θυγάτηρ μου γαμβροῦ
τοιούτου, Ζηνοβία, τὸ Βασίλειον,
ἀπώλεσε τὸν δεξιὸν βραχίονα,
γενναῖον φίλον καὶ εἰλικρινῆ ἐγώ,
τοὺς φόβους μου νὰ ἀποτρέπη ἱκανόν.
Τοῦ Ἄετιου ἐκλιπόντος, θλιβεράς
φοβοῦμαι, μὴ ἡμέρας τὸ Βασίλειον
διέλθῃ καὶ ὁ Βασιλεὺς.

ΖΗΝΟΒΙΑ

Πλὴν, Δέσποινα,
ἐν Ρώμῃ διαδίδουσι τὰ στόματα
ἐχθρῶν ὑποῦλων, ὅτι τὸν Ἄετιον
ἐφόνευσε τὸν στρατηγόν...

ΕΥΔΟΞΙΑ

Θεέ μου, τίς;

ΖΗΝΟΒΙΑ

Τοῦ Βασιλέως ὁ πιστὸς Ἡράκλειος!
ΕΥΔΟΞΙΑ
Ἄλλοίμονον! Τί λέγεις Ζηνοβία μου;
ΖΗΝΟΒΙΑ

Ἐγὼ δὲν λέγω τοῦτο. Διαδίδουσι
ἐχθροὶ τοῦ Βασιλέως, κ' ἐξεγείρουσι
τῆς πόλεως τὸν ὄχλον ἐναντίον του.
Θεράπων τῆς αὐλῆς μοὶ εἶπε πρὸ μικροῦ,
πῶς ὄλ' ἡ πόλις εἶνε εἰς ἀναβρασμόν.
Μυστηριώδεις πράκτορες, καὶ ἀφανεῖς
ἐκ τίνων λόγων, ἀγνοῶ, κινούμενοι,

καὶ ἐκτελοῦντες ποῖα μαῦρα σχέδια,
παντοῦ σκορπίζουσι ἀφειδῶς τὰ χρήματα,
εἰς στρατιώτας εἰς πολίτας ἐν ταυτῶ,
ἐξεγείρουσι τοῦ πλήθους ἐτοιμάζοντες.
(Ὁ τρόμος καὶ ἡ ἀγωνία γενικῶς
κυριαρχεῖ.

ΕΥΔΟΞΙΑ

Εἰς μόνον εἶνε ἡσυχος,
ὁ Βασιλεὺς. Πανηγυρίζει εὐθυμος,
καὶ τὸ Ἀνάκτορόν του ὅλον ἀντηγεῖ
ἐκ τῶν θορύβου βδελυρῶν ὀργίων του.
Κραιγαὶ κραιπάλης, μέθης, Ζηνοβία μου,
μέχρις ἐδῶ δὲν ἔρχονται: Φοβοῦμαι, ναι,
μὴ ἐπὶ θύραις εἶνε ἄλλη συμφορὰ,
τρομερωτέρα, ὅσων προηγήθησαν.
Ἄλλ' ἔρχου, Ζηνοβία μου, νὰ μάθωμεν
καλλίτερον ἐν Ρώμῃ τὰ συμβαίνοντα.
Ὅταν τοιοῦτοι κραιπαλῶσι Βασιλεῖς,
νὰ ἀγρυπνῶσι πρέπει αἱ Βασίλισσαι.

(Ἐξέρχονται, ἐνῶ ἀλλάσσει ἡ σκηνή).

ΣΚΗΝΗ ΙV

[Πολυτελής καὶ εὐρεία αἴθουσα τῶν Ἀνακτόρων
κατάφωτος. Ἐνθεν καὶ ἐνθεν αὐτῆς καὶ ἀπέ-
ναντι τοῦ θεατοῦ νύκτες μεγαλοπρεπεῖς ἀποκα-
λύπτουσι εὐρεῖς διαδρόμους. Συμπόται ἄνδρες
γυναῖκες συνδειπνοῦσι. Ἦχοι μουσικῆς. Ἐλάτοις
γυναικῶν. Εἰς τὸ ἐν ἄκρον τῆς σκηνῆς Μάξιμος
Φουλγέντιος].

ΜΑΞΙΜΟΣ

Ὅ,τι σοὶ εἶπον, ἔπραξας, Φουλγέντιε;
Εἰς τὴν αὐλὴν προσῆλθον οἱ ἠθοποιοὶ
τῶν Ἀθηναίων; Καθ' ὅλα εἶνε ἐτοιμοὶ;
ΦΟΥΛΓΕΝΤΙΟΣ

Αὐθέντα μου, τὴν ὥραν ἀναμένουσι
νὰ τοὺς παρουσιάσω εἰς τὸν Μάξιμον.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Ἡ ὥρα αὕτη ἔφθασεν, Φουλγέντιε!
Νὰ τοὺς εἰδοποιήσης, σπεῦσον, φρόντισον.
(Ὁ Φουλγέντιος ἀπομακρύνεται)

ΜΑΞΙΜΟΣ (μόνος)

Ἡ ὥρα πλησιάζει, ναι, ἡ τρομερά.
Ὁ μαῦρα τῆς ψυχῆς μου νέφη! Κεραυνὸν
δὲν εἶσθε τάχα ἱκανὰ νὰ φέρετε;
(Βλέπων τὸν Ἡράκλειον πλησιάζοντα).
Ἴδου ὁ εἷς. Καρδία μου, μὴ προδοθῆς.
Ἡράκλειε!

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Σὲ βλέπω χαίρων, Μάξιμε,
ὅσον λυποῦμαι, ὅτι καὶ ἡ Δέσποινα,
ἡ σύζυγός σου Πετρωνία σήμερον
εἰς τὴν αὐλὴν δὲν ἦλθε.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Ἄλλ' Ἡράκλειε,
θὰ ἔλθῃ μετ' ὀλίγον, ἀγνοῶ κ' ἐγὼ
τοσοῦτον πῶς ἐβράδυνε. Ἡ σήμερον
ἡμέρα εἶνε δι' αὐτὴν πολλῆς χαρᾶς.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Φουλγέντιε!

ΦΟΥΛΓΕΝΤΙΟΣ (χαμηλῇ τῇ φωνῇ)
Αὐθέντα, ὄχλος, στρατιώται ἀναμιξ
ἐντὸς ὀλίγου ἔρχονται μαινόμενοι.
Ἡ στάσις ἐξεργάγη ἀκατάσχετος.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Θὰ ἐκραγῇ ὁμοίως καὶ τὸ μίσός μου.
Ὁ Αἴλιος ποῦ εἶνε, ὁ Λουκρήτιος;
ΦΟΥΛΓΕΝΤΙΟΣ
Ἄλλ' ὀπισθεν τοῦ Βασιλέως ἔρχονται.
Ἴδου αὐτοί.

(Πλησιάζει ὁ Βασιλεὺς, ὁ Ἡράκλειος, ἡ Ἰουλία,
Πουλχερία, καὶ ἄλλη συνοδεία πολυάριθμος αὐ-
λικῶν, ὀπισθεν τοῦ Βασιλέως καὶ Ἡρακλείου
ὁ Αἴλιος καὶ ὁ Λουκρήτιος)

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Πετρώνιε, σὲ χαιρετῶ,
καὶ χαίρων ἦλθον τοὺς καλοὺς ἠθοποιοὺς
τῶν Ἀθηναίων ν' ἀκούσω. Ἡ ἰδέα σου
ἐπιτυχῆς ὑπῆρξεν, ὄντως εὐγενής.
Πολλὰς ὁ Ἄναξ χάριτας σ' ὁμολογεῖ.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Τοῦ Βασιλέως τὴν χαρὰν ὁ Μάξιμος
ἐν τῇ ψυχῇ του ἔχει πόθον διαρκή.

ΙΟΥΛΙΑ

Τοῦ δράματος τίς εἶνε ἡ ὑπόθεσις;
Θὰ τὴν γνωρίζῃς βέβαια, Πετρώνιε!
ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Πρὸς τί νὰ σπεύδῃς; Τώρα θὰ ἀκούσωμεν.
ΜΑΞΙΜΟΣ

Θὰ τὴν ἐκθέσουν εὐκρινῶς οἱ ἴδιοι
ἠθοποιοί. Αὐτοὶ δὲν ἔχουν μυστικά.

ΙΟΥΛΙΑ

Φοβοῦμαι, μήπως εἶνε δρᾶμ' ἀνιαρὸν,
καὶ προκαλέσῃ ὕπνον.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Μὴ ἀνησυχῆς!

Σὲ βεβαιῶ, ὦραία Ἰουλία μου,
νὰ χασμηθῆς ἂν δὲν θὰ εὖρης τὸν καιρὸν,
ὄσω καὶ ἂν σοῦ ἔλθῃ ἡ διάθεσις.
ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ἐνδιαφέρον τότε προμηνύεται.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Πολύ. Δὲν θὰ βραδύνη τοῦτο νὰ φανῇ.

(Ὁ Βασιλεὺς ἔχων ἀφ' ἑνὸς τὴν Ἰουλίαν, ἀφ' ἑτέ-
ρον τὸν Πετρώνιον, κάθηται εἰς τὰ πρῶτα καθί-
σματα τῆς Αἰθούσης, καὶ εἰς τὸ ἐν ἄκρον αὐτῆς,
καθὼς καὶ οἱ ἄλλοι Αὐλικοί. Πλησίον τοῦ Ἡρα-
κλείου ὁ Φουλγέντιος. ὀπισθεν τοῦ Βασιλέως ὁ
Αἴλιος. ὀπισθεν τοῦ Ἡρακλείου ὁ Λουκρήτιος.
Εἰς τὸ ἕτερον ἄκρον τῆς Αἰθούσης μικρὰ σκηνὴ
παριστάσασα τὸν Ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς, καὶ τὸ ἱερὸν
Παλλάδιον ἐν τῶ μέσῳ).

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Πῶς λέγεται, τὸ δράμα τοῦτο, Μάξιμε,
δὲν εἶπες.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Αἴας, λέγεται, ὁ ἀσεβής.

Ὁμοίαν ἄλλην μὴ θὰ ἴδῃ ἄλλοτε;
Ἐὰ ἔλθῃ ὅσον οὕτω ἔφθασεν.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Ὁ Βασιλεὺς
προσίζεις, τρέφει εἰς αὐτὴν ἐκτίμησιν
μεγάλην. Εἶν' ἐνθουσιώδης θαυμαστῆς
τῆς ἀρετῆς, τῶν τρόπων, τῶν χαρίτων τῆς.
Ἡ μήτηρ τοῦ γαμβροῦ του εἶνε ἄλλως τε
τοῦ Παλλადίου, τοῦ υἱοῦ σου, καὶ ποθεῖ
εἰς τὴν αὐλὴν του νὰ τὴν βλέπῃ πάντοτε,
διότι τῆς αὐλῆς του θεωρεῖ ἀγλαΐσμα,
ὡς μόνον φίλον θεωρεῖ τὸν Μάξιμον.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Τοῦ Βασιλέως μου θεράπων ταπεινὸς
τοῦ Βασιλέως μου ποθεῖ ἢ θέλησις
νὰ πραγματοποιηθῆται πάντοτε. Ἄλλὰ
ὀλίγω πρὶν νὰ ἔλθῃ ἔσπευσα ἐγώ,
—ἡ Πετρωνία ἔρχεται μετ' οὐ πολὺ—
διότι ἐπεθύμουν ἐκκληξῆν τινα.
νὰ ἐτοιμάσω εἰς τὸν Ἄνακτα.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Ἄ! πῶς;

ΜΑΞΙΜΟΣ

Ἐν Ρώμῃ παρεπιδημοῦσι πρὸ τινος
τῶν Ἀθηναίων οἱ ἀριστοὶ ἠθοποιοί,
συμπατριῶται τῆς Αὐτοκρατείας.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Ἄ!

ΜΑΞΙΜΟΣ

Ἐκάλεσα νὰ ἔλθωσιν εἰς τὴν Αὐλὴν
νὰ δώσωσι τῆς τέχνης αὐτῶν δείγματα.
Εἶνε μεγάλη ἡδονή, ἀπόλαυσις
νὰ τοὺς ἀκούῃ τις, καὶ νὰ τοὺς βλέπῃ. Ναι
ἡ μίμησίς των, ἡ ἀπαγγελία των
εἶνε τελεία ἀληθῶς καὶ θαυμαστῆ,
καὶ μάτην δὲν καυχᾶται ἢ σοφὴ πατρις
τοῦ Σοφοκλέους καὶ Αἰσχύλου δι' αὐτούς.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Ἀρίστη ἡ ἰδέα σου, Πετρώνιε.
Θὰ εὖρη καὶ ὁ Βασιλεὺς εὐχάριστον
τὴν ἐκκληξῆν.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Εἰς τοῦτο καὶ ἀπέβλεψα.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Εἰδοποιῶ τὸν Ἄνακτα. Σὺ φρόντισον
περὶ τῶν ἄλλων.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Εἶνε ἤδη ἐτοιμοί,
τοῦ Ἄνακτος τὴν ἔλευσιν προσμένοντες.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Ἄλλ' ὅσον οὕτω ἔφθασε, Πετρώνιε!
(Ὁ Ἡράκλειος ἀπομακρύνεται)

ΜΑΞΙΜΟΣ (μόνος)

Τὸ οὖς μου πλήττει μακρυνὸς τις θόρυβος.
Ἡ Ρώμη ἐξεγείρεται.

(Ἐμφανίζεται ὁ Φουλγέντιος)

ΙΟΥΛΙΑ

Ἐπιθέσει μὴ ἔχει τραγικὴν πολὺ;

ΜΑΞΙΜΟΣ

Τραγικωτάτην, Ἰουλίαν, ἀληθῶς.

ΙΟΥΛΙΑ

Δὲν ἔχω ὄρεξιν νὰ χύσω δάκρυα.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Τόσον πολὺ δὲν εἶσαι δὰ εὐαίσθητος.

(Εἰς τὸ ἔναντι μέρος ἐπὶ τῆς προχείρου σκηνῆς ἐμφανίζεται ἡ Κασσάνδρα).

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ἐάν αἱ Ἀθηναῖαι εἶνε, ὡς αὐτῆ, πολὺ ὠραῖαι δὲν θὰ εἶνε, Μάξιμε.

ΙΟΥΛΙΑ

Στοιχηματίζω ὅμως, ὅτι θὰ εἴπῃ, πῶς εἶνε ὠραία, καλλονὴ ἀληθινή.

Ἐντὸς ὀλίγου βλέπετε.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Τοῦ ψεύδεσθαι μανθάνουσι τὴν τέχνην οἱ ἠθοποιοί.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ἴδου ἀρχίζον, Ἰουλίαν, Ἄκουσον.

ΚΑΣΣΑΝΔΡΑ

Τοῦ ἀτυχοῦς Πριάμου κόρη ἀτυχῆς ἢ μάντις εἶμαι ἢ Κασσάνδρα τῶν κακῶν. Τῆς καλλονῆς μου ὁ Ἀπόλλων ἐρασθεῖς... *(Γέλωντες θορυβώδεις τῆς Ἰουλίας).*

ΙΟΥΛΙΑ

Ἄλλοίμονον εἰς τὸν πτωχὸν Ἀπόλλωνα.

ΚΑΣΣΑΝΔΡΑ

χαρίζει δῶρον εἰς ἐμὲ ὀλέθριον, τὸ δῶρον τῆς μαντείας. Τῆς πατρίδος μου καὶ τοῦ πατρὸς προεῖπον τὴν καταστροφὴν καὶ μάτην εἰς τοὺς Τρῶας συνεβούλευσα νὰ εἰρηνεύσουν μὲ τὸ γένος τὸ σκληρὸν τῶν Ἀχαιῶν. Τοὺς λόγους μου πείσμων πατήρ ὡς λόγους ἐθεώρησε παράφρονος, καὶ ὡς παράφρονα εἰς τοῦτον ἐκλείσει, ἔρημον μόνην τὸν Ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς, εἰς τιμωρίαν τῶν φρονίμων συμβουλῶν.

ΙΟΥΛΙΑ

Εἰς τιμωρίαν καὶ τῆς ἀσχημίας σου.

ΚΑΣΣΑΝΔΡΑ

Τοῦ Ὀδυσσεῶς μάτην ἀπεκάλυψα τοῦ πονηροῦ τὸ τέχνασμα τὸ πονηρὸν, τὸν Δούρειόν του ἵππον καταγγέλουσα, τὸν ἵππον τὸν κατάρατον, ἐγκύμονα τοσοῦτον μαύρων τῆς πατρίδος συμφορῶν. Κανείς, κανείς δὲν ἤκουσε τοὺς λόγους μου, καὶ λεία εἶνε τοῦ ἄρπάγων Ἀχαιῶν ἢ Τροία, τοῦ Πριάμου τὰ Ἀνάκτορα, καὶ τῆς μητρὸς μου τῆς Ἐκάβης δώματα. Αἱ φλόγες οὐρανοῦψεις ἀχόρταστοι τὸ Ἴλιον τὸ δυστυχὲς περικυκλοῦν

ἐν μέσῳ θρήνων κοπετῶν ὀλολυγμῶν.

Τὸ ξίφος πίπτει ἄπλαγχρον τῶν νικητῶν.

Φονεῦνται οἱ Τρῶες, καὶ λυσίκομοι,

ὠχρὰ τοῦ φόβου θύματα ἀπέλιδα,

ἀπάγονται αἱ κόραι αἱ γυναῖκές των,

ὡς δοῦλαι, οἴμοι, εἰς τοὺς οἴκους τῶν ἐχθρῶν.

(Ἐμφανίζεται ἐπὶ τῆς προχείρου σκηνῆς ὁ Αἶας.)

ΙΟΥΛΙΑ

Ἄ! ποῖος εἶν' ὁ ἀγριάνθρωπος αὐτός.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Ἐλπίζω, πῶς θὰ μᾶς εἴπῃ ὁ ἴδιος.

ΑΙΑΣ

Ἐγὼ εἶμι, ὁ υἱὸς ὁ ἄτρομος τοῦ Οἰλέως. Μὲ ἐγνώρισαν καλῶς οἱ Τρῶες. Μάτην δὲν παρέστησεν ἐμὲ ὡς τὸν ὠκυποδέστερον τῶν Ἀχαιῶν ἢ φήμη. Πρῶτος εἰς τὴν Τροίαν εἰσελθὼν, τὰ λάφυρα εἰς ἄλλους ἐγκατέλιπον, διὰ νὰ τρέξω ἔς τὸν Ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς, τὴν κόρην τοῦ Πριάμου, τὴν ὠραίαν σὲ, ποθῶν νὰ λάβω τιμαλφές μου λάφυρον.

ΚΑΣΣΑΝΔΡΑ

Θεᾶ, προστάτις τῶν παρθένων, Ἀθηνᾶ, βοήθησον, καὶ σῶσόν με.

ΑΙΑΣ

Περιφρονεῖ

ὁ Αἶας τοὺς Θεοὺς, καὶ ἡ ὀργὴ αὐτῶν ποτὲ δὲν τὸν ἐφόβισεν. Ἡ Ἀθηνᾶ καὶ τοῦ Ὀλύμπου ὄλοι οἱ θεοὶ ὁμοῦ δὲν θ' ἀποτρέψουν τοῦ σκοποῦ. Τοῦ Αἴαντος τὸ μόνον εἶσαι λάφυρον.

ΚΑΣΣΑΝΔΡΑ

Τὸ ἱερὸν

Παλλάδιον ἰδοὺ ἐναγκαλιζομαι, τῶν ἐναγῶν καὶ ἀσεβῶν τὸ φόβητρον.

ΑΙΑΣ

Πλὴν φόβητρον ὁ Αἶας, δὲν ἐγνώρισεν, καὶ σὺ τὸν Αἴαντα θὰ ἐναγκαλισθῆς, θέλεις, δὲν θέλεις.

ΚΑΣΣΑΝΔΡΑ

Οἴμοι, οἴμ' ἢ δυστυχής.

(Ἐξέρχεται ἀπὸ τῆς βίβας τὴν Κασσάνδραν.)

ΙΟΥΛΙΑ

Τραχὺς ποῦ εἶνε, Μάξιμε, ὁ Αἶας σου. Τὴν δυστυχῆ παρθένον τὴν ἀπήγαγε.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Πιστεύω, ὅμως, θὰ τιμωρηθῆ σκληρῶς.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ἴδου αὐτὸς καὶ πάλιν ἐπανέρχεται.

ΙΟΥΛΙΑ

Ἄλλὰ δὲν εἶνε μετ' αὐτοῦ τὸ λάφυρον.

ΑΙΑΣ

Τὰ πλοῖά μου ἢ λαῖλαψ κατεπόντισε, καὶ τοὺς ἑταίρους κύματα πελώρια

ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ Α'

Τὸν δολοφόνον Οὐαλεντινιανὸν τὰ ξίφη ἀνυπόμονα ἀναζητοῦν.

ΦΟΥΛΓΕΝΤΙΟΣ

Τὸ πτώμα του θὰ εὑρῆς μόνον, φίλε μου, Ἴδου αὐτό.

ΑΙΛΙΟΣ

Ἐγὼ τύραννος ἀπέθανε.

ΛΟΥΚΡΗΤΙΟΣ

(δεικνύων τὸν Μάξιμον)

Ἐγὼ Μάξιμος Πετρόνιος ἀπὸλλομαι τὴν Ρώμην καὶ τὸ Κράτος ἐκ τοῦ τέρατος. Ἐγὼ Αὐτοκράτωρ καὶ ὁ Βασιλεὺς ἡμῶν Ἴδου!

ΠΟΛΙΤΗΣ Α'

Ἐγὼ Αὐτοκράτωρ Μάξιμε, βασίλευε καὶ ζῆθι εὖνους ἐφ' ἡμῶν.

ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ Β'

Τοῦ στρατηγοῦ τὸ αἷμα ἐξεδίκησας, κ' οἱ στρατιῶται ὄλοι σ' εὐγνωμονοῦν, καὶ χαίροντες θ' ἀνακραυγάζουν μετ' ἐμοῦ, ὁ Αὐτοκράτωρ ζῆθι, ζῆθι, Μάξιμε!

ΟΛΟΙ ΟΜΟΥ

Ἐγὼ Αὐτοκράτωρ ζῆθι, ζῆθι, Μάξιμε.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Ἐγὼ Νέμεσις κατὰ τῶν ἀσεβῶν. Τὸν Βασιλέα Οὐαλεντινιανὸν τοῦ στρατηγοῦ τὸν δολοφόνον, ἐπληξε δικαία τιμωρία. Ἦδη μετ' ἐμοῦ εἰς τὰς σκηνὰς τοῦ στρατοπέδου ἔλθετε. *(Ἐξέρχονται, ἐνῶ καταπετάνονται ἡ ἀδελφία.)*ἐκ τῶν ἀβύσσων τοὺς βυθοὺς κατέπνιξαν μέχρις ἐνός. Ὁ Ποσειδῶν μαινόμενος τὴν λύσσαν τοῦ ἐξέσπασ' ἐναντίον μου. Ἐγὼ τὸν βράχον τοῦτον τὸν ἀλίπτυπον σωθεῖς, καὶ Ποσειδῶνος τὴν ὀργὴν περιφρονεῖ τὸν Οἰλέως ὁ υἱὸς ὁ ἄτρομος: Ἐγὼ γλευσάμην τὴν τριαινάν του χαιρετῆ. Ἄνισχυρος καὶ τοῦ Διὸς εἶνε ἡ χεὶρ τὸν Αἴαντα νὰ συγκινήσῃ τὸν τραχὺν, τραχὺν, καθὼς ὁ βράχος, ἐφ' οὗ ἴσταται. *(Ἐμφανίζεται ἀνοπλος ἡ Ἀθηνᾶ.)*

ΑΘΗΝΑ

Θὰ τιμωρήσῃ ἡ ὀργὴ τῆς Ἀθηνᾶς τὸν Αἴαντα τὸν ἀσεβῆ, καὶ τὸν θρασὺν τοῦ ἱεροῦ μου Παλλάδιον ὑβριστήν. Τὴν ὕβριν σου θὰ τιμωρήσῃ ἀπηνῶς. Ἀβύσσων βάραθρα ἄς γείνουν τάφος σου. Ἐγὼ γὰρ Νέμεσις κατὰ τῶν ἀσεβῶν.

(Καθ' ἣν στιγμήν ἡ Ἀθηνᾶ πλήττει μὲ τὸ δόρυ τὸν Αἴαντα, καὶ κορμίζει αὐτὸν εἰς τὴν θάλασσαν, ὁ Δουλοῦτιος ἐν ἀκαρεῖ πλήττει δι' ἐγχειριδίου τὸν Ἡράκλειον, καὶ ὁ Αἴλιος τὸν Οὐαλεντινιανόν. Γενικὴ σύγχυσις καὶ φυγὴ τῶν Ἀδελφῶν. Βασιλεὺς καὶ Ἡράκλειος πίπτουσι νεκροί.)

ΙΟΥΛΙΑ

(Ἐντρομος φεύγουσα)

Βοήθεια! Βοήθεια! Ἐφόνευσαν τὸν Βασιλέα.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Γύναιον φιλοψευδές!

Ἡ Ἀθηνᾶ τὸν Αἴαντ' ἐτιμώρησε.

Τὸν Οὐαλεντινιανὸν ὁ Μάξιμος.

(Ἐξέρχεται εἰς τὴν Αἴθουσαν ὄχλος πολλὸς καὶ στρατιῶται.)

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΕΙΣ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑΣ

[Ἡ πληροστέρα βιβλιοθήκη τῆς Εὐρώπης ὡς πρὸς τὴν Ἱστορίαν τῆς Κρήτης εἶνε ἡ τῆς Γαλλικῆς Γερουσίας. Διακεκριμένος καὶ πολυμαθὴς ἡμῶν συμπολίτης, ἐπὶ μακρὸν ἔν τε Γαλλίᾳ καὶ Κρήτῃ διατριψάς, ἔσχε τὴν φιλικὴν καλωσύνην νὰ παράσχη διὰ τὸ Παράρτημα τῶν «Ἀθηνῶν» τὰς κάτωθι περιληπτικὰς περὶ τῆς Ἱστορίας τῆς Κρήτης πληροφορίας, ἐκ τῆς βιβλιοθήκης τῆς Γερουσίας ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου ἐρανοσθείσας. Εὐχαρίστως δημοσιεύομεν τὰς ἐνδιαφερόσας ταύτας εἰδήσεις, πρώτην ἴσως φορὰν οὕτω πλήρεις, ἴσως δὲ καὶ αὐθεντικῶς δημοσιευομένας].

Ἔτος 66 π. Χ. — Ἡ Κρήτη, μετὰ τριετῆ ἀντίστασιν ὑποτάσσεται εἰς τὴν Ρώμην ὑπὸ Μετέλλου τοῦ Κρητικοῦ.

337 μ. Χ. — Ἐπὶ Κωνσταντίνου ἡ Κρήτη ἀποτελεῖ μέρος τῶν εἰς τὸν Κώνσταντα ὑποτεταγμένων ἐπαρχιῶν.

673. — Πρώτη εἰσβολὴ τῶν Ἀράβων.

715. — Δευτέρα εἰσβολὴ τῶν Ἀράβων.

825. — Τρίτη εἰσβολὴ τῶν Ἀράβων, ἐγειρόντων μέγα ὄχρωμαμένον στρατόπεδον ἐπὶ τῆς Βορεινῆς ἀκτῆς. Ἐκ τοῦ Ἀραβικοῦ ὀνόματος τῶν τοιοῦτου εἰδους στρατοπέδων «Κανδὰκ» προήλθε τὸ ὄνομα Candie. — Ἡ κατοχὴ διήρκεσεν 135 ἔτη, ἡ δὲ Κρήτη κατέστη τὸ κέντρον τῆς Ἀραβικῆς Περιουσίας.

961. — Ὁ Νικηφόρος Φωκάς, ὁ μετέπειτα Αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου, ἐπανακτᾷ τὴν Κρήτην.

4η Σταυροφορία. — Ὅταν οἱ Φράγκοι καὶ οἱ Βενετοὶ διενεμήθησαν τὴν Ἑλληνικὴν Αὐτοκρατορίαν, ἡ Κρήτη ἐδόθη εἰς τὸν Βονιφάτιον Μαρκήσιον τοῦ Μομφερράτου καὶ Βασιλέα τῆς Θεσσαλονίκης.

1204. 4 Αὐγούστου. — Ὁ Βονιφάτιος ἀνταλλάσσει τὴν Κρήτην μὲ ἄλλας κτήσεις πλησιεστέρας εἰς τὸ Πριγκιπάτον του. — Ἡ Κρήτη καθίσταται τότε κέντρον ἐμπορίας.

1644. — Πρώτη εἰσβολὴ τῶν Τούρκων.

1645. 17 Αὐγούστου. — Ἀλωσις τοῦ Ἡρακλείου ὑπὸ τῶν Τούρκων.

1647. — Ὁ Μαζαρίνος ἀποστέλλει ἐννέα πλοῖα εἰς τὰ παράλια τῆς Κρήτης.

1648. — Πολιορκία τοῦ Ἡρακλείου κατεχομένου ὑπὸ τῶν Τούρκων.

1660. — Ἡ Γαλλία ἀποστέλλει 4 χιλιάδας στρατοῦ εἰς Κρήτην.

1667. — Τὰ Χανιά κατεχόμενα ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν πολιορκοῦνται ὑπὸ τῶν Τούρκων. Ἡ πόλις αὕτη ὑφίσταται, ἀπὸ τῆς 22 Μαΐου μέχρι τῆς 18 9)θρίου 1667, 22 ἐφόδους καὶ ἐκτελεῖ 17 ἐξόδους. Ἡ φρουρὰ συγκειμένη ἐξ 9 χιλ. ἀνδρῶν, ἀπόλλυσι 3,200 στρατιώτας καὶ 400 ἀξιωματικούς, οἱ δὲ Ὀθωμανοὶ 20 χιλ. ἀνδρας ἐκ τῶν 70 χιλιάδων.

Οἱ Γάλλοι ἐθελονταὶ ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ La Fenillade, ἀποσταλέντες πρὸς ἄρσιν τῆς πολιορκίας, δεκατίζονται καὶ ἀποχωροῦσιν. Ὁ Λουδοβίκος

XIV ἀποστέλλει 12 συντάγματα καὶ 3 χιλ. ἱππεῖς, ἧτοι 6 χιλ. ἀνδρας πρὸς βοήθειαν τῶν Κρητῶν.

Ὁ Πάπας Κλήμης IV διαλύει πολλὰς κοινότητας τῆς Ἰταλίας, τὰ δὲ κτήματα αὐτῶν ἐκποιεῖ πρὸς βοήθειαν τῶν Κρητῶν.

1669 19 Ἰουνίου. — Ὁ Γαλλικὸς στόλος, ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ ναυάρχου de Beaufort, ἀποβάλλει τοὺς ὑπὸ τοῦ Λουδοβίκου XIV ἀποσταλέντας 6 χιλ. ἀνδρας ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Κόμητος Νοάγι. — 21 Αὐγούστου. — Ὁ Νοάγι, ἀποκρουσθεὶς, δεκατισθεὶς ἀποχωρεῖ. — 6 7)βρίου. — Τὰ Χανιά συνθηκολογοῦσι μὲ τὰς τιμὰς τοῦ πολέμου. Εἶχον πλέον κατανησίαι ἐρείπια καὶ δὲν ἐμέτρουν ἢ 4 χιλ. κατοίκους καὶ μίαν φύχταν στρατιωτῶν εἶχον ὑποστῆ 69 ἐφόδους καὶ ἐνήργησαν 30 ἐξόδους.

Κατὰ τὸ διάστημα τῆς πολιορκίας ἀπωλέσθησαν 30 χιλ. Χριστιανῶν καὶ 100 χιλ. Τούρκων. Οὕτω τὴν 6 7)βρίου 1669 ἡ Κρήτη ὀριστικῶς πλέον εἶνε ὑποτεταγμένη εἰς τὴν Τουρκίαν. Οἱ Βενετοὶ κατεῖχον αὐτὴν ἐπὶ πέντε αἰῶνας, ἧτοι ἀπὸ τῆς 4 Αὐγούστου 1204 μέχρι τῆς 6 7)βρίου 1669.

1770. — Πρώτη ἐπανάστασις ὑποκινηθεῖσα ὑπὸ Αἰκατερίνης II.

1821. — 2α ἐπανάστασις τῆς Κρήτης.

1830. — Ἡ Πύλη παραχωρεῖ τὴν Κρήτην εἰς τὴν Αἴγυπτον ὡς δῆγμα εὐγνωμοσύνης διὰ τὰς ἐκδουλεύσεις τῆς.

1840. — Τρίτη ἐπανάστασις βραχείας διαρκείας.

1855 — 1858. — Τετάρτη ἐπανάστασις κατὰ τοῦ Βελγῆ Πασᾶ.

1866 — 69. — Πέμπτη ἐπανάστασις. (Ἀνάγνωθι Γεώργιον Περρῶ ἐν τῇ ἐπιθεωρήσει τῶν δύο Κόσμων.)

1878. — Ἑκτη ἐπανάστασις. Πρακτικὸν τῆς Χαλέπας καὶ συνθήκη τοῦ Βερολίνου.

1886. — Ἑβδόμη ἐπανάστασις. Ἀποκλεισμός τῆς Ἑλλάδος. Ἰανουάριος 1887.

1889. — Ὀγδὴ ἐπανάστασις, ἔνεκα φερμανίου καταργουμένου τῆς σύμβασιν τῆς Χαλέπας, ἧτις εἶχε εἰσὲν ἐφαρμοσθῆ.

1896. — Ἐνάτη ἐπανάστασις. Ἐπιτυχάνεται νέον καθεστῶς διὰ τῆς ὁμοφώνου ἐνεργείας τῶν 6 Δυνάμεων Γαλλίας, Ἀγγλίας, Ἰταλίας, Αὐστρίας, Γερμανίας καὶ Ρωσσίας.

1897. — Δεκάτη ἐπανάστασις (6 Φεβρουαρίου). Ἡ Κρήτη ἐπιτυγχάνει τὴν αὐτονομίαν.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Β. ΓΡΑΒΑΡΗ

Ἐπολόχαγοῦ τοῦ Μηχανικοῦ καὶ καθηγητοῦ τῆς Ἐφηρμοσμένης Μηχανικῆς παρὰ τῇ Σχολῇ τῶν Εὐελπίδων

Ἡ ΓΕΦΥΡΩΤΙΚΗ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΜΕΣΑΙΩΝΑ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΝΕΩΤΕΡΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ

Αἱ κατὰ τοὺς πρώτους μετὰ Χριστὸν αἰῶνας τελεσθεῖσαι ἐπιδρομαὶ τῶν βαρβάρων εἰς τὰς ἐπαρχίας τοῦ Ἀνατολικοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους συνεπήγαγον τὴν καταστροφὴν μεγάλου μέρους τῶν γεφυρῶν καὶ ὕδραγωγείων, τὰς ὁποίας, ὡς ἐν τῷ προηγουμένῳ ἡμῶν ἀρθρῷ εἶδομεν, ἐν ταύταις οἱ Ρωμαῖοι εἶχον ἰδρύσῃ. Ἀκολούθως αἱ συνέπειαι τῶν ἐπιδρομῶν τούτων, διηγε-

κεῖς πόλεμοι, λιμοὶ, λοιμοὶ κτλ. παρεκώλυσαν ἐπὶ πολὺ τὴν κατασκευὴν νέων ἔργων κοινῆς ὠφελείας ἐν τῷ τμήματι τούτῳ τοῦ ἀρχαίου Ρωμαϊκοῦ Κράτους.

Ἄλλ' ἐν τῷ Ἀνατολικῷ Κράτει ἡ ἐκτέλεσις δημοσίων ἔργων, καίτοι ποτὲ πλέον δὲν παρουσίασε τσαυτὴν δραστηριότητα, ὅσην ἐν τῇ Δύσει, ἐξηκολούθησεν εἰσέτι ἐφ' ἱκανόν.

Τούναντιον ἐν τῇ Δύσει δύο ἢ τρεῖς αἰῶνας μὲν μετὰ τὴν διάλυσιν τοῦ Καρλομαγνικοῦ Κράτους ἤρχισεν ἐν τοῖς νεωστὶ σχηματισθεῖσι Κράτεσιν ἡ κατασκευὴ μᾶλλον ἢ ἤττον ἀξίων λόγου γεφυρῶν.

Αἱ γέφυραι αὗται ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν κανονικότητα τῶν σχημάτων καὶ τῶν δομικῶν μεθόδων τῶν ρωμαϊκῶν ἔργων παρουσιάζουσι ποικιλώτατας διαθέσεις. Αἱ δ' ἐν αὐταῖς παρατηρούμεναι διαφοραὶ ὀφείλονται ἀναμφιβόλως εἰς τὸ γεγονός ὅτι τὴν ὑπερβολικὴν συγκέντρωσιν τοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους διεδέχθη ἑκτακτος κατὰ τμησιν. Διότι καὶ ἐὰν ἔτι τινα τῶν κατὰ τὸν μεσαιῶνα σχηματισθέντων Κρατῶν εἶχον μεγάλην ἑκτασιν, διηροῦντο καὶ ταῦτα εἰς πλῆθος διακεκριμένων τμημάτων, ὧν ἕκαστον διωκεῖτο μόνον, μὴ ὑπαχόμενον ἀμέσως εἰς τὴν κεντρικὴν διοίκησιν, εἰμὴ ἴσταν εἰδικὴ τις περίστασις, οἷα σπουδαῖος πόλεμος, ἀπῆλθε τὴν συνδρομὴν τοῦ συνόλου τῆς χώρας. Εἶνε ἔπομένως φυσικὸν ἐν τοιαύτῃ καταστάσει νὰ παρουσιαζώσιν ὅλα αἱ κατασκευαὶ ἐν γένει, μερικώτερον δ' αἱ γέφυραι, διαφορωτάτους χαρακτήρας. Οὕτως ἐν

Γαλλίᾳ, ἐν τῷ εἰς τὴν ἀρχαίαν ρωμαϊκὴν Γαλατίαν ἀναποκρινόμενῳ τμήματι, ὁ τρόπος τῆς κατασκευῆς τῶν γεφυρῶν προσήγγιζε πολὺ πρὸς τὸν τρόπον τῶν ὑπὸ τῶν Ρωμαίων κατασκευασθέντων ἔργων, ἡ δὲ γέφυρα τῆς Ανιγνον δίδει τῆς ἀληθείας ταύτης χαρακτηριστικὴν ἀπόδειξιν. Ἀλλὰ, καθ' ὅσον ἀπομακρύνεται τις τοῦ κέντρου τούτου τοῦ ἀρχαίου γαλατικοῦ

πολιτισμοῦ, τὰ ἔργα παρουσιάζουσιν ποικιλώτατα σχήματα, ἐν οἷς ἡ ἑλληφίς κανόνων εἶνε ὄλον ἐν καταφανεστέρα, αἱ διαθέσεις ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἀκανόνιστοι, ἡ δὲ στερεότης ἐν γένει ὄλον ἐν μικροτέρα. Τὸ αὐτὸ δὲ συμβαίνει καὶ εἰς τὰς ἄλλας χώρας, καὶ ἐν αὐτῇ ἔτι τῇ Ἰταλίᾳ, ἐν ἣ προφανῶς αἱ ἀρχαῖαι παραδόσεις διετηροῦντο πλείτερον, βλέπει τις ἐπὶ παραδείγματι τὴν κοινότητα τῆς Σπολέτης κατασκευάζουσας κατὰ τὸν 13ον αἰῶνα τὸ μέγα αὐτῆς ὕδραγωγεῖον ὑπ' ἐλαττωματικώτατας συνθήκας. Καὶ ἐν γένει αἱ κατὰ τὸν μεσαιῶνα ἰδρυθεῖσαι γέφυραι παρουσιάζουσι μεγάλας ἀνωφερείας καὶ κατωφερείας, τὰ μεταξὺ τῶν

Ὁ κ. Γεώργιος Β. Γράβαρης

κεφαλῶν αὐτῶν πλάτη εἶνε σμικρὰ, τὰ ἀνοίγματα τῶν ἀψίδων, αἵτινες ἔχουσι σχῆμα τόξου ὀλίγον καταβιβασμένου, ἢ ἡμικυκλικῶ, ἢ καὶ ἀναβιβασμένου, εἶνε ἀνισώτατα, αἱ δ' ἐν ὀριζοντιογραφίᾳ χαράξεις αὐτῶν συχνότατα ὀφιοειδεῖς εἴτε πρὸς διευκόλυνσιν τῆς ἀμύνης τῶν, εἴτε πρὸς κρείττονα χρησιμοποίησιν τῶν παρουσιαζομένων φυσικῶν σημείων στηρίγματος εἴτε συνεισφοράς κακῆς ἐκτελέσεως.

* *

Ἄλλ' ἐν ἀντιθέσει πρὸς τ' ἀνωτέρω ἐν μέσῳ τῶν νέων καὶ συχνότατα ἐλαττωματικώτατων διαθέσεων προέκυψαν κατὰ τὸν μεσαιῶνα καὶ καλὰ τοιαῦτα. Διότι τὰ μεσαιωνικὰ ἔργα εἰσὶν ἐνίοτε τολμηρότερα, αἱ τοπικαὶ συνθήκαι χρησιμοποιοῦνται ἐν αὐτοῖς οὐχί

σπανίως κάλλιον, α προόψεις καθίστανται ολοέν γραφικότεραι και τέλος ή εκτέλεσις οικονομικότερα. Ούτω τινές τών κατά τον μεσαιώνα κατασκευασθεισών γεφυρών, αι της Céret έν Γαλλία, της Βερώνης και πρό πάντων ή του Trezzo έν Ιταλία παρουσιάζουσιν άψιδας πολυ μείζονας της ρωμαϊκής εποχής, ευρέα δ' ανοίγματα έπραγματοποιήθησαν επίσης έν Τολέδο, Μαρτορελλίω και άλλαις Ισπανικαίς γεφύραις.

Συγχρόνως τά κατά την κλειδα πάχη έν γενει ή λαττοῦντο, ούτω δ' εις τάς γεφύρας της Guillotière και της Avignon έν Γαλλία ταῦτα δέν υπερβαίνουσι 0μ,65 και 0μ,87 δι' αντίστοιχα ανοίγματα 32 και 34 μέτρων, τινές δέ γέφυραι, ως αι γέφυραι της Albi και της Céret έν Γαλλία, παρουσιάζουσι κατά τάς όσφύς τών θόλων εκκενώσεις είτε έσωτερικάς είτε έξωτερικάς, αιτινες έλαττοῦσι τάς πιέσεις.

Τέλος εκπλήττεται τις και πρό του αριθμου τών γεφυρών, αιτινες κατασκευάσθησαν κατά τον μεσαιώνα παρά τούς σχεδόν συνεχείς πολέμους, οιτινες τότε έτελοῦντο. Ούτω έν Γαλλία από του 11ου αιώνου πολυαριθμοι γέφυραι ιδρύθησαν οὔ μόνον επί τών συνήθων υδατίνων ρείθρων, έφ' ών έτι έν μέρει υφίστανται, αλλά και επί τών πλείστων ποταμών, παρά τάς δυσκολίας, ως ή κατασκευή τοιούτων έργων παρουσιάζει.

Συνελόντι δ' είπειν ο χρόνος του μεσαιώου δέν άπωλέσθη διά την τέχνην της γεφυρωτικής, τούναντίον δέ προήγαγεν αὐτήν εισαγωγήν νέας ιδέας και διδων τό παράδειγμα νέων διαθέσεων παρουσιάζουσών μεγάλας διαφοράς πρός τάς ακολουθουμένας προγενεστεράς. Και υπάρχουν μὲν μεταξύ τών νέων τούτων διαθέσεων πολλαί, ών ή απομίμησις δέον ν' αποφεύγηται, άλλ' υφίστανται έτι και επιτυχείς τοιαῦται, αιτινες δικαιούνται εισέτι νά εφαρμόζωνται.

**

Η τόν Μεσαιώνα επακολουθήσασα Αναγέννησις επέδρασεν επί της Γεφυρωτικής από τών αρχών του 16ου αιώου διά της κατασκευής του Ponte Corvo επί του Mezza, ήν ταχέως επηκολούθησεν ή της Pont au Change τών Παρισίων. Έν αρχή ή επήρεια αὐτη ωφείλετο εις την επάνοδον εις κανονικά σχήματα και εις την εφαρμογήν καλών δομικών μεθόδων, αναλόγων πρός τάς ακολουθουμένας έν τη ρωμαϊκή εποχή. Έτη τινά όμως βραχύτερον ή απομίμησις αὐτη της ρωμαϊκών έργων δέν επήρκει πλέον, ούτω δ' ή εισαγωγή καταβιβασμένων θόλων ανεπτύχθη ταχέως, ή διακόσμησις επετέλεσεν έν σμικρῷ χρόνῳ μεγάλας προόδους, τά δ' έργα καταρθώθη νά παρουσιάζουσιν ιδιαίτερον χαρακτήρα κομψότητος. Έν δέ ταίς γεφύραις της Τριάδος έν Φλωρεντία και του

Rialto έν Βενετία τά έργα της εποχής ταύτης έλαγον τάς χαριεστεράς αὐτῶν εφαρμογάς.

Έν Γαλλία ή κομψότης δέν εξήχθη εις τοιοῦτο σημειον. Ούχ ήτον ή γέφυρα της Τουλούζης και ή Pont Neuf έν Παρισίοις παρουσιάζουσιν, ιδίως δ' ή τελευταία, διαθέσεις διακοσμήσεων, τάς οποίας εμφανῶς ενέπνευσεν ή Αναγέννησις.

Άλλ' ή πρόοδος δέν επετελέσθη συγχρόνως εις τά διάφορα τμήματα της αὐτης χώρας, μεγάλα δέ διαφοραί επί τινά έτι χρόνον έν τούτοις παρέμειναν. Ούτω, ένῳ έν τη κεντρία Γαλλία αι γέφυραι της Tournon και της Claix παρουσιάζουσιν έτι τούς αὐτούς χαρακτηριστάς σχήματος και εκτελέσεως πρός γεφύρας τινάς του μεσαιώου, τά πρό μικροῦ δομηθέντα έργα έν τοίς πλουσιωτέροις τμήμασι της χώρας είχαν ήδη πραγματοποιήσῃ σπουδαιοτάτας προόδους.

Έν Γερμανία σημαντικαί γέφυραι, ως ή της Πράγας και της Zwettau, ιδρυθείσαι κατά την αὐτήν περίοδον, δεικνύουσιν ότι τά δημόσια έργα αναπτύσσονται επίσης έν τη χώρα ταύτη. Άλλ' αι στήλαι τών γερμανικών γεφυρών εισιν έτι λιαν παχειαί, ή δ' όψις αὐτῶν παραμένει βαρεία.

Τέλος έν Ισπανία, καιτοι ο αριθμός τών κατά τον 16ου και τον 17ου αιώνα ιδρυθέντων έργων φαίνεται μικρός, τό παράδειγμα του υδραγωγείου της Ronda, ανεξαρτήτως της ιδιαιτέρας αρχιτεκτονικής της διακοσμήσεως αὐτου και τών ωραίων κατατομών τών κυματίων του, παρουσιάζει εξαιρετικόν χαρακτήρα τέλεμης, μεγάλην έντύπωσιν παράγοντα.

**

Κατά τον την Αναγέννησιν διαδεχθέντα 18ον αιώνα ή Γεφυρωτική επιτελεί τάς μεγαλειτέρας αὐτης προόδους έν Γαλλία. Και εινε μὲν αληθές, ότι οι πρόλεμοι, οιτινες κατηγάλωσαν τά τελευταία έτη της βασιλείας του Λουδοβίκου ΙΔ' και αι δαπάναι, εις ως ή χώρα αὐτη ένεκα τούτων υπεβλήθη, ήμπόδισαν την έν Γαλλία εκτέλεσιν γεφυρών όπωσοῦν σπουδαίων καθ' όλον τό πρώτον ήμισυ του εξεταζομένου αιώου.

Άλλ' από του 1750 ζωηροτάτη ωθησις έδόθη εις τάς κατασκευάς του είδους τούτου, μεγάλα δέ τροποποιήσεις όφειλόμεναι εις την μεγαλοφυάν του Perronet επετελέσθησαν έν τοίς σχήμασι τών γεφυρών διά της ελαττώσεως τών παχῶν τών στηλών αὐτῶν, διά συχνοτέρας χρήσεως τών θόλων σχήματος κυκλικου τόξου και τέλος δι' εισαγωγής επί μάλλον και μάλλον μεγάλης καταβιδάσεως. Άλλά και πολυκεντροι καμπύλαι πολλάκις κατά την χάραξιν τών θόλων έχρησιμοποιήθησαν, ιδίως έν τη μεσημβρινή Γαλλία, ένθα γέφυραι τινες, ως αι της Lavaur και της Gignac, εινε κατασκευαί αληθῶς μεγαλοπρεπέεις.

Άλλαις χώραις ή Γεφυρωτική δέν έλαβε τσαύ-
 άνάπτειν, όσην έν Γαλλία, δέν υπάρχουνι δέ
 θέματα αξία μνείας γεφυρών. Άλλά δύο με-
 υδραγωγεία αξιοσημείωτα διά διαφορούς λόγους
 έσθησαν έν Ιταλία και Πορτογαλλία, τό πλη-
 της Maddaloni εύρισκόμενον και καλούμενον
 Ponte della Valle και τό της Alcantara.

Τελευταίον ιδίως παρουσιάζει επιτυχή εφαρμογήν
 θόλων σχήματος άνυψωμένης άψιδος, ής ή χρη-
 σις τελείως δεδικαιολογημένη, όταν πρόκηται
 υποστηρικθῃ σταθερόν φορτίον, ως τό βάρος υδρα-
 γωγίου πνός, εάν δέ διαθέσεις έν τισι τμήμασι του έν
 έσο μνημείου δέν φαίνωνται επιτυχείς, αναπληρου-
 ούτως τό ελαττωματικόν αὐτῶν διά του εξαίρε-
 τικῆς δομήσεως, ήτις επέτρεψεν εις τό μέγιστον
 έργο έργον ν' άντιστή χρόνον τινά μετά την αποπε-
 ρισκωσιν αὐτου εις τον μέγαν σεισμόν της Λισσαβώου.

Τέλος περί τό πέρας του 18ου αιώου έδόθησαν
 εντός ξυλίνας γεφύρας ανοίγματα μέχρι της εποχής
 άγνωστα, ιδίως έν Ελβετία και Βαυαρία.
 Ούτω, ένῳ ανοίγματα μείζονα τών 15 μέτρων δέν ει-
 ραν έσυχθη έτι διά ξύλου άνευ παρενθέσεως ένδια-
 κτων υποστηρικμάτων, ή γέφυρα της Mellingen
 επί του Reuss κατασκευασθείσα εκ ξύλου τῷ 1794,
 έχει καθαρόν μεταξύ τών στηλών αὐτης μήκος 48
 μέτρων. Αί μεγάλα δ' αὐτα ξύλινα γέφυραι παρε-
 στήσαν έν τιν μέτρῳ την εισαγωγήν τών επί τών
 ήμερῶν μας κατασκευαζομένων μεγάλων μεταλλικῶν
 γεφυρών.

**

Από τών αρχῶν του 18' αιώου τῷ δυτι και πρό
 ήμερῶν από της δημιουργίας τών πρώτων σιδηροδρό-
 μων τά δημόσια έργα έλαβον έν Εὐρώπη και Αμερι-
 κῇ έκτακτον ανάπτυξιν, ήτις συνεπήγαγε την κατα-
 σκευήν μεγίστου αριθμου γεφυρών, ένῳ συγχρόνως αι
 αρχαί συνθήκαι, ως αι νέαι όδοι ωφείλον νά πληρω-

σιν, επέβαλον την ανάγκην νέων διαθέσεων διά πλεί-
 στας εκ τών κατασκευῶν τούτων.

Και όσον μὲν άφορᾷ εις τά εκ τοιχοδομίας έργα,
 δέν κατασκευάσθησαν ίσως κατά τον 18' αιώνα ώ-
 ραιότεραί γέφυραι τών κατά τον 18', μάλιστα δέ
 σπανίως επετεύθησαν τσαῦται τών τόξων χαμηλώ-
 σεις. Άλλ' επενοήθησαν νέαι μέθοδοι θεμελιώσεως,
 ιδίχ ή τόσον πολυτίμους ύπηρεσίας προσφέρουσα έ-
 εφαρμογή του συμπεπιεσμένου άέρος, επελειοποιήθησαν
 δ' αι μέθοδοι της εκτελέσεως, ούτως ώστε ή διάρκεια
 και ή δαπάνη τών κατασκευῶν του είδους τούτου ή-
 λαττώθησαν τά μέγιστα. Άφ' έτέρου ή δημιουργία
 τών σιδηροδρόμων συνεπήγαγε την ανάγκην κατα-
 σκευής μεγίστου αριθμου οδωγωγῶν γεφυρών, ταχέως
 δέ καταρθώθη ή έδρυσις ωραιστατων τοιούτων έργων
 διά μετρίων δαπανῶν. Ακριβῶς δ' ή επινόησις τών
 σιδηροδρόμων έγέννησεν ή τουλάχιστον άνέπτυσεν
 έντός ελαχίστου χρονικου διαστήματος τάς μεταλλικάς
 κατασκευάς, ών ή χρήσις, συχνάκις άπαραίτητος,
 όταν μικρά μόνον ύψη διατίθενται, επιτρέπει την
 πραγματοποίησιν σπουδαίων οικονομιῶν, όταν αι θε-
 μελιώσεις εινε δύσκολοι, εύκολύνει δέ την επίτευξιν
 μεγίστων ανοιγμάτων, τά όποια θα ήτον άδύνατον νά
 διαβῆ τις διά λιθίνων κατασκευασμάτων.

Τέλος αι κρεμασταί γέφυραι, αιτινες επενοήθησαν
 μὲν περί τά τέλη του 18' αιώου, άλλ', άφου περί τάς
 αρχάς του 18' επολλαπλασιάσθησαν ταχύτατα, άπό-
 λησαν συνεπεία επισυμβάντων αὐταίς δυστυχημάτων
 πᾶσαν έν Εὐρώπη υπόληψιν, φαίνονται ότι μέλλουσι
 κατόπιν τών βελτιώσεων, αιτινες εις ταύτας έν Αμε-
 ρικῇ επηγήθησαν, νά παράσχωσιν εισέτι μεγίστας
 ύπηρεσίας, ιδίχ όταν πρόκηται περί διαβάσεως κο-
 λλοσιαιών ανοιγμάτων, τά όποια μέχρι τουδε θεωρού-
 σιν άδύνατον νά διαβῶσι δι' άλλων μέσων.

Γ. Β. ΓΡΑΒΑΡΗΣ

ΓΕΝΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Δημοσιεύομεν κατωτέρω τούς υπό τοῦ Γραφείου τῆς Ἀπογραφῆς ἐκδοθέντας στατιστικούς πίνακας ἐπὶ τῆς τελευταίως ἐνεργηθείσης ἀπογραφῆς, τούς ἐμφαίνοντας τὸν πληθυσμὸν τοῦ Κράτους κατὰ νομοῦς ὡς καὶ τὸν τοιοῦτον τῶν πρωτεύουσῶν τῶν Νομῶν.

Ὁ ὅλος πληθυσμὸς τοῦ Κράτους ἀνέρχεται εἰς :

Ἀρρενες	Θήλειες	Σύνολον
1,324,942	1,307,010	=2,631,806

καὶ ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν τῆς ἀπογραφῆς τοῦ 1896 ὄντα :

Ἀρρενες	Θήλειες	Σύνολον
1,266,816	1,166,990	=2,433,806

παρουσιάζει ἀύξησιν κατὰ 198.146 κατοίκους.

Κατὰ τὰς πληροφορίες τοῦ Γραφείου τῆς Ἀπογραφῆς, ἡ ἐνεργηθείσα κατ' Ὀκτώβριον Ἀπογραφὴ ἐπέτυχε τελείως, εἰς βαθμὸν μάλιστα τοιοῦτον, ὥστε πολὺ εὐρωπαϊκὰ κράτη θὰ ἐξήλευον αὐτήν. Διότι ὅχι μόνον δὲν ἔμεινε χωρίον, τοποθεσία, καὶ ἡ μικροτέρα

καὶ πλέον ἀπομεμακρυσμένη νὰ μὴν ἀπογραφῆ, ἀλλὰ καὶ ἡ συμπλήρωσις τῶν δελτίων τοῦθ' ἔπερ το σπουδαιότερον, ὡς ἀποτελοῦν αὐτὴν τὴν βᾶσιν τῆς Στατιστικῆς, ἐγένετο μετὰ ζηλευτῆς ἀκριθείας, εἰς τρόπον ὥστε νὰ καθίσταται πλέον εὐχερῆς καὶ δυνατὴ ἡ κατάρτισις τῶν διαφόρων στατιστικῶν πινάκων, τῶν ἐγγραμμάτων καὶ ἀγραμμάτων, τῶν κατ' ἐπαγγέλματα τοιοῦτων, τῶν κατ' ἡλικίαν κτλ. τοῦ κατόπτρου τοῦτου, οὕτως εἶπειν, παντὸς πεπολιτισμένου Κράτους.

Ἡ ἐπιτυχία αὕτη τῆς ἀπογραφῆς τιμᾷ ὑπερβαλλόντως τὸν Τμηματάρχην καὶ Διευθυντὴν τοῦ ἀρμοδίου Τμήματος κ. Γεώργιον Χωματιανόν, ὅστις ἐν αὐτῇ συνειδῆσαι τῆς σπουδαιότητος τοῦ πράγματος, μὴ φεισθεὶς οὐδενὸς κόπου καὶ ἐπὶ νυχθήμερον ἐργαζόμενος κατώρθωσε νὰ ὑπερπηδῆσῃ πλείστα ἐμπόδια, νὰ διασκεδάσῃ διαφόρους προλήψεις καὶ νὰ παρουσιάσῃ σήμερον τοιαῦτα ζηλευτὰ ἀποτελέσματα, προσεγγίζοντα οὕτω μεγάλην ὑπηρεσίαν εἰς τὸ Κράτος.

Α' ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΚΑΤΑ ΝΟΜΟΥΣ

Νομοὶ	Ἀρρενες	Θήλειες	Σύνολον	Διαφορὰ 1906
1 Ἀττικῆς	181.818	159.429	341.246	85.269
2 Βοιωτίας	33.857	31.959	65.816	8.725
3 Φθιώτιδος	58.050	54.278	112.328	13.564
4 Φωκίδος	28.689	33.557	62.246	1.774
5 Αἰτωλοακαρνανίας	74.115	67.250	141.405	14.507
6 Εὐρυτανίας	23.105	24.087	47.192	3.525
7 Ἀχαΐας	77.441	73.477	150.918	6.092
8 Ἠλείας	53.319	50.491	103.810	12.385
9 Ἀργολίδος	39.966	41.977	81.943	1.248
10 Κορινθίας	33.911	37.318	71.229	6.652
11 Ἀρκαδίας	75.270	87.054	162.324	4.868
12 Μεσσηνίας	64.025	63.966	127.991	8.664
13 Τριφυλίας	45.618	44.905	90.523	4.052
14 Λακεδαιμόνος	38.700	48.406	87.186	2.177
15 Λακωνικῆς	28.289	33.233	61.522	1.317
16 Εὐβοίας	58.307	58.596	116.903	10.126
17 Κυκλάδων	63.990	66.388	130.378	4.369
18 Κερκύρας	49.642	49.929	99.571	4.885
19 Λευκάδος	20.645	20.541	41.186	1.992
20 Κεφαλληνίας	35.202	36.033	71.235	1.158
21 Ζακύνθου	22.231	20.271	41.502	2.530
22 Ἄρτης	20.801	40.479	41.280	2.136
23 Δαρίας	51.571	43.495	95.066	8.553
24 Μαγνητίας	54.094	51.648	102.742	10.914
25 Τρικκῶν	47.273	43.275	90.548	5.459
26 Καρδίτσης	47.973	44.968	92.941	12.175
Σύνολον	1.324.942	1.307.010	2.631.952	
Ἀπογραφὴ 1896	1.266.816	1.166.990	2.433.806	
Ἀύξησις τῶ 1907	58.126	140.020	198.146	
Ἐπερογὴ ἀρρένων ἐπὶ θηλέων τῶ 1896		99.826		
Ἐπερογὴ ἀρρένων ἐπὶ θηλέων τῶ 1907		17.932		
Διαφορὰ		81.894		

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΩΝ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ

	Ἀρρενες	Θήλειες	Ὀλικὸν
Ἀθῆναι	93.984	81.446	175.430
Πειραιεὺς	39.664	34.916	74.580
Λεβαδεία	3.787	3.302	7.089
Λαμία	5.738	3.947	9.685
Ἄμφισσα	3.029	2.648	5.677
Μεσολόγγιον	4.539	3.179	7.718
Καρπενήσιον	1.496	1.399	2.895
Πάτραι	20.498	17.225	37.723
Πύργος	7.265	6.425	13.690
Ναύπλιον	3.423	1.981	5.405
Κόρινθος	2.739	2.611	5.340
Τρίπολις	5.649	5.146	10.795
Καλάμαι	7.105	6.018	13.123
Σπάρτη	2.294	2.162	4.456
Γύθειον	2.734	2.696	5.430
Χαλκίς	6.116	4.842	10.958
Σύρος	8.407	9.725	18.132
Κέρκυρα	14.802	14.230	29.032
Λευκάς	2.971	2.448	5.419
Ἀργοστόλιον	5.133	4.868	10.001
Ζάκυνθος	8.322	7.459	15.781
Ἄρτα	3.559	3.301	6.860
Λάρισσα	10.453	7.588	18.041
Βόλος	12.464	11.099	23.563
Τρίκαλα	9.884	7.926	17.810
Καρδίτσα	5.474	4.190	9.664
Κυπαρισσία	3.321	2.474	5.792

Χημικοῦ καὶ Μεταλλειολόγου ἐν Βελγίῳ.

ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΣΑ ΕΦΕΥΡΕΣΙΣ

«Et quasi cursores, vitae lampada trandunt».

Λουκρήτιος (De natura rerum II, 79).

Ἡ θετικὰ ἐπιστήμη, διὰ τῶν γιγαντιαίων προόδων καὶ τῶν σπουδαιωτάτων ἐφευρέσεων, ἔδωσαν ὄνομα τῶν εἰς τὸν ρεύσαντα αἰῶνα, ἐπαληθεύσασαι τὰς ὑποθέσεις πολλῶν προηγηθέντων καὶ ὑπακούσασαι εἰς τὴν ὑστάτην εὐχὴν «mehr licht» τοῦ μεγάλου ἐφευρέσεως προειπόντος δαιμονίου ποιητοῦ καὶ φιλοσόφου Goethe.

Οἱ διάφοροι κλάδοι τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν, ὧν ἕως οἱ ἀριθμοὶ τοῦ Ἑλληνος φιλοσόφου, διὰ τῶν ἀποκαλυφθέντων αὐτοῖς ἐργατῶν, πλησιάζουν ἀπαύστως πρὸς τὸ ἰδανικὸν τοῦ Ἀληθοῦς, παρ' οὗ λαμβάνοντες τὴν φῶς, μεταδίδουσιν αὐτὸ εἰς τὴν ἀνθρωπότητα ἢ καὶ σώζουν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ ποικιλομόρφου δράκου καὶ ἀοράτου ἐχθροῦ της.

Ἐὰν ὁ ρεύσας αἰὼν ἐκλήθῃ αἰὼν τῶν ἐφευρέσεων, πῶς θὰ ὀνομασθῇ ἄρα γε, ὁ μόλις τὴν παιδικὴν ἡλικίαν διατρέχων εἰκοστὸς, ὁ ὁποῖος ἐνεφεύρησεν, ὡς ὁ ἀθλονίκης ἡμίθεος, διὰ τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ ζεύγους Curie καὶ Brémont ὡς καὶ δι' ἄλλων σπουδαίων ἐπιστημονικῶν ἐργασιῶν;

Οἱ δὲ ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις αὐτῶν κεκλεισμένοι μέλη τῆς ἀνθρωπότητος εὐεργέται, οἵτινες ἀπαύστως ἐπιμενοὶ κατὰ τῶν ἀοράτων ἢ μικροσκοπικῶν ἐχθρῶν της, οὐχὶ ἐν ἐλάσσονι κινδύνῳ τῶν ὑπὲρ παλαιῶν ἀγωνιζομένων εὐρισκόμενοι, ἐκπαλαί προσπαθοῦσι νὰ σώσουν τὸ παικτοτρόπως ἐκφυλιζόμενον γένος μας.

**

Ἐνε γνωστοτάτη ἡ ὑπὸ τὸν ἐπιστημονικὸν ὄρον Febris ἢ Colica saturnina ἢ τέλος ὑπὸ τὸν νεώτερον γαλλικὸν Saturnisme ἀσθένεια, δι' ἧς προσεβλήθησαν οἱ τὰ ἄλατα τοῦ μολύβδου ἐργαζόμενοι, πλὴν τῶν ἐν ταῖς μεταλλουργίαις τοῦ μολύβδου ἐργαζομένων, καὶ οἱ τὰ χρώματα ἐργαζόμενοι, οἱ ζωγράφοι, οἱ χρωματισταὶ οἰκίῶν, οἱ χαρτοποιοὶ κλπ, οἵτινες πληροῦσιν ἐκάστοτε τὰ νοσοκομεία προσεβλήμενοι ἐκ τῆς δεινῆς ταύτης ἀσθενείας ἢ καὶ ἀποθνήσκοντες, ἀν δὲν προληφθῇ ταχέως ἡ δηλητηριώδης ἀφορμὴ, ἣτις προέρχεται ἐκ τῆς, διὰ τῶν δηλη-

τηριωδῶν ἀλάτων τοῦ μολύβδου καὶ ἰδίως τῆς ἀνθρακικῆς αὐτοῦ ἐνώσεως (céruise), παρασκευῆς τῶν χρωμάτων.

Πρὸ ἑκατὸν ἤδη ἐτῶν ἀναζητεῖται ἡ θεραπεία τῆς μάλιστα ταύτης τῶν ἐργατῶν τοῦ χρωματῆρος. Πλείστοι δὲ ἐπιστήμονες καὶ πρακτικοὶ ἐπεδόθησαν ἔκτοτε εἰς τὴν ἀναζητήσιν ἀκινδύνου καὶ ἱκανοῦ ἀντικαταστάτου τῶν δηλητηριωδῶν ἀλάτων τοῦ μολύβδου, ὧν οἱ πλείστοι προσεπάθησαν νὰ κατασκευάσουν χρώματα διὰ τοῦ ὀξειδίου τοῦ ψευδαργύρου, ἀλλὰ τ' ἀποτελέσματά του ἦττον ἱκανοποιητικὰ καὶ ἐλάχιστα ἀποξηραντικὰ καὶ κατὰ συνέπειαν ἀσυγκρίτως ἀκριβώτερα δι' ὀρισμένας ἐργασίας καὶ ἰδίως διὰ τὴν ἐξωτερικὴν ἐπίχρυσιν τῶν οἰκίῶν, δι' ἣν ἀπλὴ ψιμυθίτου παρασκευὴ δύναται νὰ ἐπαρκέσῃ.

Ἐν τούτοις ἡ Γαλλικὴ Κυβέρνησις, κατόπιν ἐντόνων διαμαρτυριῶν τῶν τὰ χρώματα ἐργαζομένων καὶ διὰ συνεχῶν ἀρθρῶν πολλῶν ἡμερησίων φύλλων καὶ ἰδίως τῆς «Ἐφημερίδος» τῶν Παρισίων, ἐψήφισε κατὰ τὸν παρελθόντα Ἰούνιον ἀπαγορευτικὸν νόμον κατὰ τῆς θανατηφόρου ταύτης χρωματοποιίας, προταθέντα ὑπὸ τοῦ πρωθυπουργοῦ Κλεμανσῶ, τοῦ ὁποῖου ἡ πρότασις κατέληγεν οὕτω: «... Βλέπω ὅτι διὰ τὸ σπουδαιότατον τοῦτο ζήτημα πάντες ἀδιαφοροῦν. Δι' αὐτὸ ζητῶ τὴν σωτηρίαν ἐκ τοῦ ὀλέθρου τῶν ἀπειραριθμῶν τούτων ἀλάτων, οἵτινες κατ' ἐκάστην θνήσκουσιν, ἀφιέμενοι ἡλιθίως εἰς τὴν τύχην των, μὴ τολμώντες νὰ καλέσουν τὸν νομοθέτην εἰς βοήθειάν των. Θὰ φωνάξω δι' αὐτοὺς, ἐγὼ, θὰ φωνάξω τόσον δυνατὰ, ὥστε καὶ οἱ πλέον κωφοὶ νὰ μὲ ἀκούσουν».

Καὶ τῷ ὄντι, ἡ στεντορεία φωνῆ τοῦ φιλανθρώπου ἀρχηγοῦ τοῦ ριζοσπαστικοῦ κόμματος τῆς Γαλλίας, ἔτυχεν ἡχοῦς ἐν τε τῇ Βουλῇ καὶ τῇ Γερουσίᾳ καὶ ὁ προταθεὶς νόμος ἐψηφίσθη. Διὰ τοῦ νόμου δὲ τούτου ἀπηγορεύθη ἀπολύτως ἡ ἐκ τῶν ἀλάτων τοῦ μολύβδου κατασκευὴ χρωμάτων διὰ τὴν ζωγραφικὴν καὶ διὰ τὴν ἐπίχρυσιν τοῦ ἐσωτερικοῦ τῶν οἰκίῶν, ψηφισθείσης συγχρόνως ἀναλόγου ἀποζημιώσεως εἰς τοὺς μέχρι τῆς ἐποχῆς ταύτης ἐργοστασιάρχας τῶν θανασίμων τούτων χρωμάτων.

Ἄλλὰ καίτοι ἡ Γαλλία θὰ κέκτηται τῆς τιμῆς ὡς πρώτη ψηφίσασα τὸ ρύστην νόμον, ἐν τούτοις τὸ Βέλγιον θὰ κέκτηται μείζονος τοιαύτης, τὸ μὲν, διότι ἠκολούθησεν ἀμέσως τὸ παράδειγμα τοῦ γειτονίζοντος κράτους, τὸ δὲ, διότι ἐκράτυνε καὶ ἐγενίκευσε, διὰ τοῦ ἐκ Λιέγης ἐφευρέτου, τὸν ἀνωτέρω νόμον.

Οἱ ἐπὶ ἑκατονταετίαν ἀναζητηταὶ ἀκινδύου καὶ εὐνόου κατασκευῆς χρωμάτων εἰς οὐδὲν σχεδὸν ἀποτελέσμη ἐφθασαν, ὁ δὲ μᾶλλον προσεγγίσας εἰς τὴν ἐπιπλοῦσιν τοῦ ζητήματος τούτου, ἦτο ὁ διαπρεπὴς βέλγος χημικὸς Stus, ἐπὶ τῶν ἐργασιῶν τοῦ ὁποίου ὁ συμπατριώτης του Meurant, κατέληξεν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι μόνον τὰ ἄλατα τοῦ μολύβδου ἐνοῦνται εὐκόλως μετὰ τοῦ ἐκ λίνου, λίαν ἀποξηραντικοῦ, ἐλαίου. Ἐχων δὲ τοῦτο ὡς βάσιν ἠδυνήθη εὖρη ἓνα συνδυασμὸν διὰ τοῦ ὀξειδίου τοῦ μολύβδου, δι' οὗ κατασκευάζει ἅπαντα τὰ χρώματα πολὺ ὠραιότερα, ἀπολύτως ἀκινδύνα καὶ ἀσυγκρίτως εὐωδέτερα. Δηλαδή ἡ ἐφεύρεσις αὕτη τοῦ Βέλγου χημικοῦ, οὐ μόνον σώζει τὴν ζωὴν τῶν ἐργαζομένων τὰ χρώματα, ἀλλὰ καὶ τοὺς θύλακας αὐτῶν. Ἐχει δὲ ἐπίσης ἡ ἐφεύρεσις αὕτη τὸ μέγα προσὸν τῆς δι' ἀπιστεύτου ταχύτητος παραγωγῆς τῶν χρωμάτων, ἅτε παρέχουσα τελείως

διὰ χρῆσιν οἰονδήποτε χρῶμα εἰς μίαν καὶ μόνον ἑνὴν τὰ κάλλιστα ἄλατα τοῦ μολύβδου ἀπαιτοῦν δύο καὶ τριῶν μηνῶν παρασκευῆν.

Δὲν δύναμαι ἀτυχῶς νὰ γράψω λεπτομερεῖας τοῦ σπουδαιοτάτης ταύτης ἐφευρέσεως, καθότι ἀκόμη ἐν μόνον καθηγῆται τοῦ ἐν Λιέγῃ Πανεπιστημίου ζουν, ὡς καὶ τὰ μέλη τῆς ἐν Βρυξέλλαις Ἀκαδημιῶν Ἐπιστημῶν, ὁ δὲ ἀρτιστεφῆς ἐφευρέτης διαφίεται τὴν ἐφεύρεσίν του, διότι πλὴν τῆς ἠθικῆς αἰδοῦται ἔχει ἀνάγκην καὶ ὑλικῆς τοιαύτης, δυνάμενος οὐδένα ἐξακολουθήσῃ τὸ μέγα ἔργον του, πιστὸς τῇ λαοφρονίᾳ: «primum vivere, deinde philosophari».

Ἐν τούτοις πιστεύω μετὰ τινα χρόνον νὰ δυνηθῶ στειλῶ λεπτομερῆ περιγραφὴν τῆς ἐφευρέσεως ταύτης. Καὶ ἤδη τὸ βιομηχανικώτατον τοῦτο κράτος τοῦ Βορρᾶ προσέθεσεν ἐν τῇ χρυσῇ βίβλῳ του τὸ ὄνομα τοῦ Meurant, τὸ ὅποσον μετὰ τινα χρόνον θὰ φέρεται μετὰ σεβασμοῦ ὑπὸ τε τῆς Ἐπιστήμης καὶ τῆς εὐγνωμονούσης Ἀνθρωπότητος.

Βρυξέλλαι Φεβρουάριος τοῦ 1908

Π. Κ. ΧΑΤΖΗΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
Χημικὸς

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

ΨΙΛΙΚΩΝ
ΕΙΔΩΝ ΠΟΛΥΤΕΛΕΙΑΣ
ΚΑΙ
ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΠΙΔΩΝ

Χ. Δ. ΜΑΤΘΟΠΟΥΛΟΥ

ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΝ ΤΜΗΜΑ

ΕΙΔΩΝ

ΥΠΟΔΗΜΑΤΟΠΟΙΪΑΣ

ΚΑΙ

ΒΙΒΛΙΟΔΕΤΙΚΗΣ

16 ΟΔΟΣ ΑΘΗΝΑΪΔΟΣ - 16

ΤΙΜΑΙ ΩΡΙΣΜΕΝΑΙ

Α. Κ. ΔΑΜΒΕΡΓΗ

Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου

ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΗΛΕΦΩΝΟΥ 564

ΤΑΚΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΗΣ ΝΥΚΤΟΣ

ΠΡΟΤΥΠΟΝ ΦΑΡΜΑΚΕΙΟΝ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ

— EN ΑΘΗΝΑΙΣ —

Μέγαρον Πεσμαζόγλου. (Ἐναντι Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης)

Ἐκτέλεισις ἰατρικῶν συνταγῶν μετ' ἐλέγχου. — Χημικαὶ ἀναλύσεις καὶ ἐξετάσεις ἐδωδιμῶν καὶ ποτῶν, ποσίμων καὶ ἱαματικῶν ὑδάτων κλπ. — Ἐξετάσεις μικροσκοπικαὶ καὶ μικροβιολογικαί. — Ἐξετάσεις ὀργανικῶν συστημάτων δι' εἰδικῶν μηχανημάτων. — Ἀπολυμάνσεις οἰκημάτων. — Ἀποστειρώσεις ἐργαλείων καὶ ἐπιδημιολογικῶν εἰδῶν. — Ἀκτινογραφία. — Ἐλεγχος νεκροφανεΐας. — Ταριχεύσεις νεκρῶν.

ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΕΣ ΑΞΙΑΙ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ

- Ἀλεξικαπνον. — Ἀποτελεσματικὸς ὑγιεινὸς βάμβαξ διὰ τοὺς καπνίζοντας.
- ANODYNE. — Διὰ τὴν ἀνάδυσον ἐξαγωγῆν τῶν ὀδόντων.
- ANTICORS. — Κατὰ τῶν τύλων.
- ANTISCLEROSIN. — Κατὰ τῆς ἀρτηριοσκληρώσεως.
- BAUME DENTAIRE. — Κατὰ τῶν ὀδονταλγιῶν.
- BEIERSDORF. — Ἐμπλαστρα. Κατὰ τῶν ἐκ θηλασμοῦ διογκώσεων τῶν μαστῶν, κατὰ τοῦ κοκκύτου, κατὰ τῶν δοθιῶν καὶ κατὰ τῶν τύλων.
- BORNYVAL καὶ VALOFIN. — Κατὰ τῶν ὄστεριμῶν.
- BOROLITHINE. — Ἐξαιρετὸν κατὰ τῆς ψαμμιάσεως καὶ λιθιάσεως φάρμακον.
- CALMYREN. — Ἄριστον κατὰ τῶν ὄστεριμῶν.
- CRÈME HYGIENIQUE. — Ἀκίνδυνον ἄριστον κοσμητικόν.
- DIABETSERIN. — Κατὰ τοῦ διαβήτου.
- DISPNON. — Κατὰ τῶν δυσπνοιῶν φάρμακον.
- EMULSION à l'huile de foie de murue aux hypophosphites. — Γαλάκτωμα ἐξ ἐλαίου τοῦ ὄνισκου τῆς Νορβηγίας μετὰ ὑποφωσφορῶδων ἀλάτων.
- HAEMATOGEN ROLAND. — Τὸ ἄριστον τῶν αἰμοποιητικῶν καὶ τονωτικῶν φαρμάκων εἰς ὑγρὸν καὶ εἰς διακία μετὰ σοκολάτας.
- HAEMONEUROFÈNE. — Κατὰ τῆς νευρασθενείας καὶ ὑπερκοπώσεως.
- HAEMOSTAN. — Ἐξαιρετὸν κατὰ τῶν αἱμορραγιῶν.
- HAMAMELIS SALBE. — Ἀλοιφή θανατοουρῆς κατὰ τῶν αἱμορροΐδων.
- KONILLA, LARYLINE, ANTITUSSIN. — Ἐξαιρετὰ κατὰ τοῦ κοκκύτου φάρμακα.
- LAXINE, PURGINE, PURGYL, PURGEN, REGULIN. Κατὰ τῆς καθ' ἑξιν δυσκοιλότητος.
- LEVURETINE. — Κατὰ τῆς δοθιμώσεως.
- NIVEA. — Ἐξαιρετὸς σάπων τοῦ προσώπου.
- PEBECO. — Ἐξαιρετὸς ὀδοντόπαστα.
- POLYFORMIATE GRANULÉ. — Κατὰ τῆς ἐξαντλήσεως τοῦ μυϊκοῦ συστήματος.
- POLYGLYCEROPHOSPHATE GRANULÉ. — Κατὰ τῆς νευρικῆς ἐξαντλήσεως.
- POUDRE LAXATIVE. — Ἐὐγεστον ἥλιον καθαρτικόν.
- RHEUMASAN. — Ἀλοιφή κατὰ τῆς ἀρθρίτιδος καὶ τῶν ρευματισμῶν.
- SIROP CALMANT. — Ἄριστον καταπραϋντικόν.
- SIROP HYPOPHOSPHITES COMP. — Ἐξαιρετὸν τονωτικόν.
- Σταγόνες ἰνδικαὶ ἀντιπυρετικαί. — Κατὰ τῶν ἐλαδῶν πυρετῶν καὶ τῆς ἐκ τούτων κάχεξιας.
- TERPINE GRANULÉ καὶ TANOSAL. — Ἐπὶ χρονίων παθήσεων τῶν βρόγχων.
- TINCTURA FERRI ATHENSTAEDT. Ἐὐγεστον ἡδύποτον σιδηροῦχον ἐξαιρετὸν κατὰ χλωρώσεων ἀναιμιῶν καὶ γενικῆς ἐξασθενήσεως.
- TRIDIGESTIF. — Ἐπὶ δυσπεψιῶν καὶ στομαχικῶν παθήσεων.

ΙΑΜΑΤΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΛΟΥΤΡΑ ΚΑΤ' ΟΙΚΟΝ

Ἐν τῷ Φαρμακείῳ Δαμβέργῃ εὐρίσκονται εἰς φιάλας ἔτοιμα διαλύματα ἀλάτων ἀντιστοιχοῦντα πρὸς τὰ συστατικά τῶν ἱαματικῶν πηγῶν τῆς Αἰδηψοῦ, τοῦ Λουτρακίου, τῆς Κύθνου, τῶν Μεθάνων, τῆς Κυλλήνης καὶ τῆς Ἰπάτης. Τὰ διαλύματα ταῦτα εἶνε κατὰλληλα πρὸς παρασκευὴν λουτρῶν κατ' οἶκον ἐν ὥρᾳ χειμῶνος ἢ διὰ τοὺς ἀδυνατοῦντας νὰ μεταβῶσιν ἐν ὥρᾳ θέρους εἰς τὰς πηγὰς. Προσέτι εὐρίσκονται ἐν τῷ φαρμακείῳ τούτῳ τὰ λίαν ἐνισχυτικά διὰ τὰ νεύρα λουτρά τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος ὡς καὶ τὰ λίαν ἐνδυναμωτικά λουτρά ἐξ ἐκχυλίσματος πεύκης καὶ ἐλάτης ὡς καὶ ἐξ ἐκχυλίσματος ἀρωματικῶν φυτῶν.

Ο ΟΜΙΛΟΣ ΤΩΝ ΕΚΔΡΟΜΩΝ

Ἡ μελέτη τῆς κατὰ τὰ τελευταία ἔτη γενομένη παρ' ἡμῖν κινήσεως τῶν διαφόρων σωματείων, συνδυαζομένης μὲ σπουδαιότερα καὶ ζωτικώτερα τοῦ ἔθνους συμφέροντα, παρέχει ὄντως ἀποτελέσματα εὐχάριστα, δίδοντα πολλὰς διὰ τὸ μέλλον ἐλπίδας, ἀλλὰ καὶ συντελεῖ ἀφ' ἑνὸς εἰς τὴν ἠθικὴν ἐνίσχυσιν τῶν πρωτοστατούντων καὶ μοχθούντων ἐν αὐτοῖς, ἀφ' ἑτέρου δέεις τὴν ἀνεύρεσιν τῶν σημείων ἐκείνων τὰ ὅποια θὰ εἶχον ἀνάγκην μεγαλειτέρας προσοχῆς.

Διὰ τοῦτο δὲν θεωροῦμεν ἄσκοπον τὴν διὰ τῶν στηλῶν τοῦ Μηνιαίου Παραρτήματος παρέλασιν τῶν κυριωτέρων παρ' ἡμῖν σωματείων, καὶ τὴν δι' ὀλίγων ἐπισκόπησιν τοῦ ἔργου καὶ τῆς δράσεως ἐκάστου. Ἀρχόμεθα δὲ τῶν μελετῶν τούτων ἀπὸ τοῦ Ὁμίλου τῶν Ἐκδρομῶν τοῦ μοναδικοῦ μας τούτου σωματείου, τοῦ καταδείξαντος τί δύναται ἐν βραχυτάτῳ χρονικῷ διαστήματι νὰ ἐπιτελέσῃ ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία, δεξιῶς καὶ μετὰ φρονήσεως διευθυνομένη.

Ὁ Ὁμιλος τῶν Ἐκδρομῶν, τὸ πρῶτον καὶ μέγιστον τῶν τοῦ εἶδους τούτου σωματείων καθ' ἅπασαν τὴν Ἀνατολήν, ἰδρῆθη τῷ 1899 παρὰ τοῦ διακεκριμένου χημικοῦ καὶ ὑφηγητοῦ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου κ. Γεωρ. Ματθαίου, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ ὁποίου εἰσέτι διατελεῖ.

Ἐκ τῶν κυριωτέρων σημείων τῆς δράσεως τοῦ Ὁμίλου, εἶνε αἱ ἀνὰ τὰ τέσσαρα ἄκρα τῆς Ἑλλάδος καὶ Ἀνατολῆς ἐκδρομαὶ αὐτοῦ, αἱ ὁποῖαι οὐ μόνον εἶχον χαρακτῆρα διδακτικώτατον διὰ τῶν εἰς ἐκάστην ἐξ αὐτῶν γενομένων ἐπιστημονικῶν διαλέξεων, ἀλλὰ συντέλεσαν εἰς τὴν προσέγγισιν τῆς ἔσω καὶ ἔξω Ἑλλάδος, τοῦ δούλου καὶ τοῦ ἐλευθέρου Ἑλληνισμοῦ.

Τὰ ἀποτελέσματα μᾶς τοιαύτης ἐπικοινωνίας ἀπὸ

ἐθνικῆς ἀπόψεως εἶνε τόσο καταφανῆ, ὥστε δὲν χρῆζοῦσιν ἰδιαίτερας ἐξάρσεως.

Ὁ ἀπολογισμὸς τῶν ἐκδρομῶν τοῦ Ὁμίλου εἶνε καὶ κατὰ ποσὸν λίαν ἱκανοποιητικὸς. Ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως αὐτοῦ μέχρι σήμερον παρέσχεν εἰς τὰ μέλη αὐτοῦ καὶ εἰς τοὺς πολυπληθεῖς ξένους τοὺς ἀθρόως ἐκά-

Τὸ γραφεῖον τοῦ κ. Προέδρου

στάτε σπεύδοντας, πενήντα τέσσαρας ἐν ὄλῳ μικρὰς καὶ μεγάλας ἐκδρομάς, τὰς ὁποίας ἐτέλεσεν εἰς τὸν Διόνυσον, εἰς τὴν Σαλαμίνα, τὴν Αἴγινα, τὰ Μέθανα, τὸν Πόρον, τὴν Παλαιὰν Κόρινθον καὶ τὴν Ἀκροκόρινθον, τὴν Ζάκυνθον, τὸ Λαύριον, τὴν Κρήτην, τὴν Βουλιαγμένην, τὴν Πάρνηθα, τὸν Μαραθῶνα, τὴν Μονήν Πεντέλης, τὸ Δαφνί, τὴν Ἐλευσίνα, τὴν Νίσαιαν καὶ τὴν Μινῶαν τῶν Με-

γάρων, τὴν Καισαριανήν, τὰς Μυκήνας, τὸ Πικέριον, τὴν Τίρυνθα, τοὺς Δελφούς, τὴν Ἐπίδαυρον, τὸ Ναύπλιον, τὸ Πόρτο—Ράφτη, τὴν Χαλκίδα, τὰς Θήβας, τὴν Σμύρνην, τὴν Χαϊρώνειαν, τὴν Ὀλυμπίαν, τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τὴν Αἴγυπτον.

Εἰς τὰς ἐκδρομάς ταύτας συμμετέσχον ὑπὲρ τὰς 7.500 ἄτομα ἀμφοτέρων τῶν φύλων, ἐδίδαξαν δὲ ὑπὲρ τοὺς πενήντα διακεκριμένοι ἐπιστήμονες, μεταξὺ τῶν ὁποίων οἱ κ. κ. Σ. Λάμπρος, ἐπίτιμος τοῦ Ὁμίλου Πρόεδρος, Κ. Μητσόπουλος, Ν. Πολίτης, Δ. Καμπούρογλου, Μ. Ματθαίου, Θ. Σκουφός, Ἰάκ. Δραγάσης, Γ. Γέγλης, ὁ μακαρίτης Φίλιος, Σκιας, Βυζαντινός, Σωτηριάδης, Σβορώνος κλπ.

Αἱ ἐκδρομαὶ ὅμως καὶ αἱ παρακολουθοῦσαι ταύτας διδασκαλίαι καὶ διαλέξεις δὲν εἶνε αἱ μόναι ἐπιστημονικαὶ ἀσχολίαι τοῦ μοναδικοῦ τούτου Σωματείου. Ὅτι, πρὸ πάντων προσδίδει αὐτῷ χαρακτῆρα ἐξόχως ἐπιστημονικὸν καὶ κοινωφελῆ εἶνε αἱ εἰδικαὶ αὐτοῦ ἐκδόσεις, αἱ ὁποῖαι συμπληροῦμεναι θὰ ἀποτελέσωσι σε-

πὴν μοναδικήν, πληροῦσαν ἑλλεῖψιν αἰσθητοτάτην, καὶ ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως ὡς πυρὴν καὶ ὑπόδειγμα μελλούσης παρομοίας ἰργασίας.

Μέχρι τοῦδε ὁ Ὁμιλος ἐξέδωκε τὴν χωρογραφίαν τῆς Ἀχαΐας, τὰ Ἱεροσόλυμα, τὸ Βυζάντιον, Δρομολογίον τῶν σιδηροδρόμων καὶ ἀτμοπλοίων, ἔχει δὲ ἐκπληρῶσει τὴν συγγραμμὴν χωρογραφίας τῆς Ἑλλάδος, [Κεφαλληνίας, Πελοποννήσου καὶ Μακεδονίας, ἐκάστην τῶν ὁποίων προσφέρει ἀμοιβὴν 500 δραμῶν.

Ἐπίσης ὁ Ὁμιλος καὶ ἐπιτίθει ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους δι' ἀτρίτων ἀπόρων καὶ μεγίστων δαπάνων μοναδικὴν ἐν Ἀνατολῇ βιβλιοθήκην, περιλαμβάνουσαν μέχρι τοῦδε ὑπερχιλίας μονογραφίας γεωγραφικὰς καὶ τοπογραφικὰς τῆς τε ἐλευθέρας καὶ τῆς Ἑλλάδος.

Δὲν σταματᾷ ὅμως μέχρις ἐδῶ τὸ ἔργον τοῦ λαμπροῦ τούτου σωματείου. Χωρῶν περαιτέρω ὁ Ὁμιλος ἀπεφάσισε νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν διὰ διαφόρων μέσων διαφήμισιν τῆς Ἑλλάδος, τῆς ὁποίας τὸ μοναδικὸν ἄλλομα, αἱ θαυμάσιαι φυσικαὶ καλλοναὶ καὶ τὰ ἀθάλαττα τῆς ἀρχαιότητος μνημεῖα ἔμειναν μέχρι τοῦδε

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ. Τὰ ἐν σελ. 48 στήλῃ 2 στίχοις 34—41 ἀναγνωστέα ὡς ἐξῆς:

«Ὅπωςδὴποτε βέβαιον τυγχάνει, ὅτι εἴτε ἐν Θράκῃ ἀπεβίωσεν—καὶ μετεκομίσθησαν βραδύτερον τὰ ὄστα αὐτοῦ ἐν Ἀθήναις—εἴτε κατέστρεψε τὸν βίον, βίων

ἐντελῶς ἀνεκμετάλλευτα. Ὅτι εἰς ἄλλας χώρας πολὺ πλουσιωτέρας, ἐπιτελεῖ τὸ ἐπίσημον κράτος ἢ συνδικατὰ ἰσχυρά, ἀπεφάσισε νὰ ἐπιχειρήσῃ ἐδῶ ὁ Ὁμιλος τῶν Ἐκδρομῶν, τὸ πλήρες σθένους καὶ ζωῆς σωματεῖον νῦν μάλιστα, ὅποτε διὰ τῆς ἐνώσεως τῶν διε-

τῶν σιδηροδρόμων πρέπει νὰ καταβληθῇ πᾶσι ἐνέργεια ἵνα προσελκύσωμεν τοὺς ξένους ἡμῶν εἰς Ἑλλάδα.

Ἦρχισεν ἤδη ἡ προκαταρκτικὴ ἐργασία πρὸς σύνταξιν καὶ ἐκδοσιν εἰς τὰς κυριωτέρας εὐρωπαϊκὰς γλώσσας τῶν καταλλήλων ἐντύπων διαφημίσεων, ὁδηγίων, δρομολογίων τῶν διαφόρων τῆς συγκοινωνίας μέσων, περιγραφῶν τῶν φυσικῶν

Ἡ Βιβλιοθήκη τοῦ Ὁμίλου

τῆς χώρας καλλονῶν καὶ ὄλων ἐκείνων τῶν πληροφοριῶν, αἵτινες εἰσὶν ἀπαραίτητοι διὰ πάντα ξένον ἐπισκεπτόμενον διὰ πρώτην φορὰν χώραν τινά.

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι καὶ τὸ μέγα τοῦτο ἀπὸ ἐθνικῆς καὶ πλουτοπαραγωγικῆς ἀπόψεως ἔργον τοῦ Ὁμίλου θὰ στεφθῇ ὑπὸ ἐπιτυχίας, μὲ τὴν ὁποίαν συνείθισε πάντοτε νὰ ἐπιπέφῃ τὰ ἔργα του τὸ μοναδικὸν τοῦτο σωματεῖον.

ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ πόλει, κατὰ τὴν μαρτυρίαν ἀμφοτέρων τῶν ἀρχαίων αὐτοῦ βιογράφων, ἐτάφη ἐν Ἀθήναις, πλησίον τῶν Μελιτιδῶν πυλῶν, ἐν χωρίῳ τῆς Ἀττικῆς καλούμενῳ «Κοίλῃ» ἐνθα ἐπὶ στήλης ἐφέρετο «Θουκυδίδης, Ὀλώρου Ἀλιμουσίου ἐνθα κεῖται.»

ΘΕΡΑΠΕΥΤΗΡΙΟΝ

ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΚΟΣΗΛΙΑΤΟΣ

ΚΑΙ

ΑΝΑΡΡΩΝΥΟΝΤΩΝ

Ο "ΓΑΛΗΝΟΣ,"

Ἐν Πατησίοις παρὰ τὸν Ἅγιον Λουκᾶν

Δὲν γίνονται δεκτοὶ οἱ πάσχοντες δεξεία ἢ χρόνια μολυσματικὰ νοσήματα

ΘΕΡΑΠΕΥΤΗΡΙΟΝ Ο ΓΑΛΗΝΟΣ,
Κ. ΤΣΙΜΗΝΑΚΗ & Μ. ΟΙΚΟΝΟΜΑΚΗ

ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΝ ΚΑΤΑ ΤΟ ΠΡΟΤΥΠΟΝ
ΤΩΝ ΕΝ ΓΕΡΜΑΝΙΑ ΝΕΡΒΕΝΧΕΙΛΑΝΣΤΑΛΤΕΝ

ὑπὸ τὴν Ἱατρικὴν Διεύθυνσιν

ΚΩΝΣΤ. ΤΣΙΜΗΝΑΚΗ
ΚΑΙ
ΜΙΛΤ. ΟΙΚΟΝΟΜΑΚΗ

Ἐφηγητῶν τῆς Νευρολογίας καὶ Ψυχιατρικῆς
ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ

Βοηθὸς ἰατρὸς παραμένει ἐν τῇ
Κλινικῇ διαρκῶς

Πληροφορίαι ἰδιαίτεραι ὡς καὶ ὁ κανονισμὸς παρέχονται παρὰ τοῖς διευθύνουσιν ἰατροῖς
Κ. Τσιμηνάκη 8-11 π. μ.—ὁδὸς Πειραιῶς ἀρ. 25 καὶ Μ. Οικονομάκη 2-5 μ. μ.
Ὁδὸς Χαριλάου Τρικούπη (πρώην Πινακωτῶν) ἀρ. 18.

ΑΙ ΠΡΟΟΔΟΙ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΕΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΑΞΙΟΣΥΣΤΑΤΟΝ

Ανάμεγα να κάμωμεν εὔφημον μείαν τοῦ κομ-
ποῦ καὶ πάντοτε ἄριστα ἐφοδιασμένου καταστήματος
Ἰωάννου Κασδὸν 15 ὁδὸς Σταδίου (ἀντικρὺ Βασ.
Σταύλων). Τὸ κατάστημα τοῦτο ἰδρυθὲν τὸ ἔτος 1879
ἐπρομήθευσεν καὶ προμηθεύει πάντοτε, τὸν καλαίσθη-
τον κόσμον τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν Ἑσπαρχῶν.
Διὰ τῶν ἐνιαυσίων ἀνὰ τὴν Ἑυρώπην ταξιδιῶν τοῦ
διευθυντοῦ αὐτοῦ, εἶνε πάντοτε ἐνήμερον τῶν τελευ-
ταίων νεωτερισμῶν. Ἀπ' ἀρχῆς τῆς συστάσεώς του
τὸ κατάστημα τοῦτο εἶχεν ὡς ἀρχὴν, νὰ ἐφοδιάζεται
μὲ τὰ προϊόντα τῶν ἀρίστων ἐν Ἑυρώπῃ ἐργοστασίων.
Δι' αὐτὸ αἱ ὀνομαστότεροι εὐρωπαϊκαὶ Marques παρε-
λαύνουν ἐν αὐτῷ ἀδιακόπως. Ἐν αὐτῷ πωλοῦνται
πάντοτε τὰ καλαίσθητα καπέλα τῶν ἀγγλικῶν κατα-
στημάτων Lincoln et Bennett καὶ Wlyn et Co. Ἐπίσης
τῶν δύο ἀρίστων ἐν Βιέννῃ ἐργοστασίων Habig καὶ
Heinrich Jta. Ἐπίσης τὰ ἐλαφρότατα καπέλα Edredon
τοῦ Γάλλου κατασκευαστοῦ Rousselet, ὡς καὶ τὰ κομρὰ
μαλακὰ καπέλα τοῦ παγκοσμίου φήμης ἐργοστασίου
Borsalino. Τὰ πωλούμενα ἐν τῷ καταστήματι χειρό-
κτια προέρχονται ἐκ τῶν πρώτης τάξεως ἐργοστα-
σίων Vallier τῆς Grenoble, Zacharias τῆς Βιέννης καὶ
Ranniger τοῦ Altenbourg. Καὶ τὰ λοιπὰ δὲ ἀνδρικά
εἶδη αἴτια πωλεῖ τὸ κατάστημα, ἤτοι λαϊμοδέτες, ὑπο-
κάμισα, φωνόλ, κάλτσες, ὀμπρέλες, μπαστούνια, φανέ-
λες, κομβία εἶνε πάντοτε μὲ καλαισθησίαν διαλεγμένα.

Ἡ ΒΙΚΤΩΡΙΑ ΤΟΥ ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ ΓΕΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΕΙΩΝ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ

Ἐν Γερμανίᾳ διὰ Β. Α. τῆς 26 Δεκεμβ. 1853
Ἐν Ἑλλάδι » » » 11 Ἰουνίου 1906

ΓΡΑΦΕΙΑ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΣ ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
18Α Ἐν Ἀθήναις ὁδὸς Παρθενωγείου-18Α

ΑΣΦΑΛΕΙΑΙ ΖΩΗΣ, ΑΣΦΑΛΕΙΑΙ ΤΥΧΑΙΩΝ ΔΥΣΤΥΧΗΜΑΤΩΝ, ΑΣΦΑΛΕΙΑΙ ΛΑ'Ι ΚΑΙ

Ἀσφάλεια ἐν ἰσχύϊ τέλος τοῦ 1906 φρ. γρ. 1,722,332.90
Ἀποθεματικά τῆς ἑταιρίας φρ. γρ. 726,440.00
ὑπὸ τῆς ΒΙΚΤΩΡΙΑΣ ΤΟΥ ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ ἐνε-
γουνται ἅπαντες οἱ τελειότεροι συνδυασμοὶ ἀσφα-
λειῶν ζωῆς

Ἀσφάλεια αἰτία θανάτου. — Ἀσφάλεια μικταί.
Ἀσφάλεια ἰσοβίου εἰσοδήματος

ΠΡΟΙΚΙΣΕΙΣ, ΑΣΦΑΛΕΙΑΙ ΕΙΣ ΔΡΑΧΜΑΣ
ΣΥΜΒΟΛΑΙΑ ΑΝΑΜΦΙΣΒΗΤΗΤΑ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ

Συμμετοχὴ τῶν ἀσφαλιζομένων κατὰ 90 ο/ο εἰς
γενικά κέρδη, πληρωτέα τοῖς ἀσφαλιζομένοις ἐτησίως.
Λεπτομερεῖς πληροφορία παρέχονται τῷ αἰτούντι.
Γενικὸς Διευθυντὴς διὰ τὴν Ἑλλάδα
ΔΗΜ. Θ. ΣΑΥΤΑΣ
ΑΘΗΝΑΙ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΩΝ ΠΟΣΙΜΩΝ ΙΑΜΑΤΙΚΩΝ ΥΔΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΜΕΤΟΧΙΚΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 300,000 ΔΡΑΧΜΩΝ

Κυριώτερος μέτοχος ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος

ΥΔΑΤΑ

ΑΝΔΡΟΥ (Πηγὴ Σαρίζης) τὸ καλλίτερον ἐπι-
τραπέσιον, ἀνώτερον τοῦ Ἑβιάν καὶ Βισού.

ΛΟΥΤΡΑΚΙΟΥ. (Ἀποκλειστικὴ
παραχώρησις ὅλων τῶν πη-
γῶν), κατὰ τῆς φαρμιάσεως.
λιθιάσεως, ἀρθριτισμοῦ,
νόσων τῶν νεφρῶν ὀρ-
γάνων.

ΚΥΛΛΗΝΗΣ (Ἀπο-
κλειστικὴ παραχώρη-
σις) κατὰ τῶν παθήσεων
τῶν ἀναπνευστικῶν ὀρ-
γάνων, ἀσθματος, κατάρ-
ρων, δυσπεψιῶν, μητρι-
κῶν παθήσεων κλπ.

ΟΣΣΗΣ (ΤΣΑΓΕΖΙ
(Ἀποκλειστικὴ πα-
ραχώρησις. Μοναδι-
κὴ πηγὴ εἰς τὸν κό-
σμον ἀεριοῦχος, αἰχμηροῦχος
ἐπιτραπέσιον, εὐφραντικόν.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ, ΣΤΟΑ ΑΡΣΑΚΕΙΟΥ—Ἀριθμὸς 14

γράφου τοῦ Β. Ἰατροσυνοδίου, ὡς ἐκμεταλλουμένη τὰς πηγὰς καθ' ὅλας τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς ἐπιστήμης.—
καταναλωτῆς τῶν ὑδάτων τῆς Ἀνωμένου ἑταιρίας δύναται νὰ εἶνε βέβαιος ὅτι κάμνει χρῆσιν ὑδάτων γνησιωτάτων
νοποτάτων διατηρουμένων ὅλα των τὰ συστατικά.—Ἡ Ἀνωμένη ἑταιρία εἶχε τῆς ὑποστηρίξεως τῆς Ἐθνικῆς
Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, ἥτις ἔγινεν ἡ κυριώτερα μέτοχος αὐτῆς.—Ἡ Ἀνωμένη ἑταιρία τρεῖς τῆς ἐβδομάδος
κτικώτατα λαμβάνει ὑδάτα ἐκ τῶν πηγῶν.—**ΑΠΟΦΕΥΓΕΤΕ** τὰς δαμιζάνας εἰς τὰς ὁποίας τὸ ὕδωρ
χά νει τὰ δευτερευόντα.—**ΑΠΟΦΕΥΓΕΤΕ** ἄλλα ὑδάτα Λουτρακίου ἀντλούμενα ἀπὸ ΦΡΕΑΤΑ
διανορούμενα πρὸς βόθρον.—**Ζητεῖτε** τὴν σφραγιζέδα τῆς ἑταιρίας εἰς τὸ περιλάμβανον
τῆς φιάλης.—**ΠΡΟΤΙΜΑΤΕ** τὰ ὑδάτα τῆς ἑταιρίας, νωπότερα, ἀσφαλέστερα καὶ εὐθηνότερα τῶν
Εὐρωπαϊκῶν.
ΑΠΟΘΗΚΗ ΣΤΟΑ ΑΡΣΑΚΕΙΟΥ 14

ΥΔΑΤΑ

Ἀνδρου — Λουτρακίου
Κυλλήνης — Τσαγέζι

ΕΤΑΙΡΙΚΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ
Δραχμαὶ 300, 000

ΚΥΡΙΩΤΕΡΟΣ ΜΕΤΟΧΟΣ
Ἡ ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἡ Ἀνωμένη ἑταιρία ἔχει
τὴν ἀποκλειστικὴν ἐκμετάλ-
λευσιν τῶν πηγῶν Κυλλήνης
Ἄσσης (Τσαγέζι) καὶ τῆς
πηγῆς Λουτρακίου δι' ἐπι-
στήμων συμβολαίων.

Ἡ Ἀνωμένη ἑταιρία γε-
μίζει τὰς φιάλας ΣΑΡΙΖΗΣ
εἰς αὐτὴν τὴν πηγὴν ἀνευ με-
ταγγίσεως, ὅπως ὥστε τὸ
δωρ νὰ διατηρῆ ὅλα του
οὐστατικά.—Ἡ Ἀνωμένη ἑ-
ταιρία συνιστᾶται διὰ δύο ἐτ-
εταίρους.

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΚΙΝΗΣΙΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ-ΓΡΑΜΜΑΤΑ-ΤΕΧΝΑΙ

[Περιλήψεις ἐκ τῶν ξένων Περιοδικῶν]

Ἡ ΔΙΑΛΥΣΙΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ

ALBANY REVIEW (Λονδίον).—Ἡ διάλυσις
τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων δὲν ἐπιβάλλεται ἀκόμη
κατὰ τὸ ἄρθρον τοῦ Γκούς. Εἶνε ἀπαραίτητος καὶ ἡ
τετάρτη σύνοδος ἔπως ἐπιλύσῃ σοβαρώτατα ζητή-
ματα ἀπὸ μακροῦ ἐκκρεμῆ. Ἀπαιτεῖται ἀναθεώρησις
τοῦ περὶ ἀέργων καὶ ἀπεργῶν νόμου τοῦ 1905, ἐπι-
ψήφισις τοῦ περὶ γερωνικῶν συντάξεων νόμου καὶ τέ-
λος συνεννόησις τῆς κοινοβουλευτικῆς συνεργασίας
μεταξὺ τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων καὶ τῆς Βουλῆς
τῶν Λόρδων.

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΥΓΙΕΙΝΗΣ

ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ (Παρίσιος).—
Ἰατρός Σικάρ δὲ Πλωζὸν δημοσιεύει ἄρθρον περὶ
τρικίνης, ἡθικῆς καὶ κοινωνιολογίας, προσπαθῶν ν' ἀ-
ποδείξῃ, ὅτι ἂν ἡ κοινωνία ὀφείλῃ νὰ βοηθῇ τοὺς
ἀσθενεῖς, πρέπει ὡσαύτως νὰ συλλογίζεται καὶ
τοὺς ὑγιεῖς. Μόνον τὰ μέτρα τῆς ὑγιεινῆς πρέπει
νὰ καθορίζονται διὰ νόμου. Πᾶσα διοικητικὴ διάταξις
ἐπὶ τῶν ζητημάτων αὐτῶν εἶνε αὐθαίρετος. Ὁ νόμος
πρέπει νὰ εἶνε γενικὸς καὶ ἰδίως σεβαστός.

ΑΙ ΤΕΧΝΗΤΑΙ ΓΛΩΣΣΑΙ

«ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑ» (Παρίσιος).—Ὁ δόκτωρ Σαμπῶ
ἐπικρίνει τὰς κατὰ συνθήκην γλώσσας. Νομίζει, ὅτι
πρέπει νὰ παρατηροῦν πάντες τῶν τεχνητῶν γλωσ-
σῶν, (Σ. Π. Α.—Νὰ εἶχον τὰς ἰδέας αὐτὰς οἱ κ. κ.
Ψυχάρης Πάλλης καὶ Σια) καὶ ν' ἀρκεσθοῦν ὅπως
ὅλη ἡ ἀνθρωπότης ἔκαμεν εἰς τὰς φυσικὰς καὶ λογι-
κὰς γλώσσας. Αἱ νέαι γλώσσαί δύναται νὰ φέρουν
κάποιαν ὠφέλειαν εἰς τὸ ἐμπόριον, ἀλλ' ἡ ὠφέλεια
εἶνε τὸσον μηδαμινῆ, ὥστε τὸ πρᾶγμα δὲν ἀξίζει τὸν
κόπον.

Ἡ Ἱστορία τῆς Ἰδέας

«ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ» (Παρίσιος).—
Ὁ Μαυρικὸς Μιλλιού ποιεῖται λόγον περὶ τῆς «Φυσι-
κῆς ἱστορίας τῆς Ἰδέας». Παρέχει ὑποδείξεις τινὰς
εἰς τὸ παρελθόν, ὅπως δώσῃ ἰδέαν τινὰ περὶ τοῦ μέλ-
λοντος. Ταῦτοχρόνως προσπαθεῖ ν' ἀποδείξῃ πῶς ἐνια

τῶν μεγάλων πνευμάτων, τὰ ὅποια ἐπαιζαν μεγάλον
ρόλον εἰς τὴν ἱστορικὴν κίνησιν ἐπέισθησαν νὰ προσ-
παθῆσουν τὸν κανονισμόν τοῦ πραγματικοῦ κόσμου
ἐπὶ τῆ βάσει τῶν συλλήψεων τῆς φαντασίας των, μὲ
ἄλλους λόγους νὰ ρυθμίσουν διὰ τῆς φαντασιοπλη-
ξίας τὸν πραγματικὸν κόσμον.

Ὅστω ὁ Πλάτων συνέγραψε τὴν «Δημοκρατίαν» του,
ὁ Μῶρις τὴν «Οὔτοπιαν» του, ὁ Ρουσσὸ τὸν «Αἰμί-
λιον» καὶ ὁ Καβὲ τὴν «Ἰκαρίαν» του.

— Δὲν πρέπει, καταλήγει ὁ συγγραφεὺς, νὰ συγ-
χέωμεν τοὺς δνειροπόλους μὲ τοὺς ἀνθρώπους τῆς
δράσεως. Εἶνε ὡς νὰ ἐκλάβωμεν τὸν Φενελὼν ὡς Βί-
σμαρχ.

ΤΑ ΒΕΛΓΙΚΑ ΣΥΝΔΙΚΑΤΑ

ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ (Βρυξέλλαι).—Ὁ κ.
Γ. Δαυὶδ παρέχει στατιστικὴν τῶν Βελγικῶν συνδικά-
των τὰ ὅποια διαιροῦνται εἰς τρεῖς κατηγορίας. Ἡ
πρώτη περιλαμβάνει τὰς ομάδας τὰς κατὰ τὸ μᾶλλον
ἢ ἥττον συνενουμένας πρὸς τὸ ἐργατικὸν κόμμα. Ἡ
δευτέρα ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰ καθολικὰ συνδικάτα καὶ
ἡ τρίτη συνεστὶ τὰ ἀνεξάρτητα συνδικάτα τὰ ὅποια
οὔτε εἰς τὸ ἐργατικὸν κόμμα ἀνήκουν, οὔτε εἰς τινὰ
ἀπόχρωσιν τῶν πολιτικῶν φατριῶν οὔτε εἰς τινὰ θρη-
σκευτικὴν ὑπαγόρευσιν. Ἐν τῷ συνόλῳ ὑπάρχουν
158,116 μέλη συνδικάτων διαιρούμενα ὡς ἐξῆς: Ἐρ-
γατικὰ συνδικάτα 42,491. Ἀνεξάρτητα 84,625 καὶ
καθολικὰ 31,000.

Οἱ Διαφοροὶ Σοσιαλισμοὶ

«ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ» (Παρίσιος).—Ὁ
Ροβέρτος Μισσὲλ σχολιάζων τὴν φιλοπατριάν τῶν
γερμανῶν σοσιαλιστῶν καὶ τὰς δηλώσεις των εἰς τὸ
Σοσιαλιστικὸν Συνέδριον τῆς Ἔσσης, θλίβεται βλέπων
ὅτι ὁ σοσιαλισμὸς χωρεῖ εἰς φοβεράν καὶ τρομεράν
κρίσιν.

— Ἡ ἐνδοξος κίνησις, ἥτις εἶχε κατὰ τὸν παρελ-
θόντα αἰῶνα, τόσας ἐλπίδας ἀναπτέρωσει, ἀπειλεῖ νὰ
ὀδεύσῃ πρὸς τὴν θλιβερωτάτην τῶν χρεωκοπιῶν.

Ὁ ἐνιαῖος σοσιαλισμὸς ἐδιχάσθη, ἐχωρίσθη, ἀδυνά-
τησεν ἀπὸ τοὺς ὑποσοσιαλισμοὺς! Σοσιαλισμὸς τοῦ

Κράτους, Δημοτικός Σοσιαλισμός, Κοινοτικός σοσιαλισμός, Ήλευθεροτεκτονικός σοσιαλισμός, και τέλος ο «Φιλόπατρις σοσιαλισμός».

Και ο άρθρογράφος διερωτάται πότε θ' άκουσθη και ο «υπέρ του κεφαλαίου σοσιαλισμός».

«Ο Μισσέλ καταδικάζει πάσας αυτάς τας υποδιαιρέσεις, αιτινες αποτελούν αυτόχρημα πλάνας. Υποστηρίζει: ότι μόνος ο «Έργατικός σοσιαλισμός» έχει το δικαίωμα να πρωτοστατή εις την επαναστατικήν ταύτην κίνησιν, και ότι πρέπει ν' άποσκοραμισθούν τα πολιτικά κόμματα, τα όποια έν τή εφημέρῳ φιλοδοξία των ζητούν να εκμεταλλευθούν τον σοσιαλισμόν, άδιαφορούντα αν ή εκμετάλλευσις αυτή εκμυζῆ και τέλος συντρίβει τὰ δίκαια του έργάτου.

ΚΑΡΧΗΔΟΝΙΟΙ

MERCURE DE FRANCE (Παρίσιοι).— Ο κ. Μ. Πεζάρ ασχολούμενος με τὰ ιστορικά μυθιστορήματα κρίνει την «Σαλαμυδ», έν από τ' άριστουργήματα του Φλωμπέρ, και φέρει το έργον αυτό αντιμετώπον προς την Αρχαιολογίαν. Εύρίσκει θεδαίως ότι από συγγραφικής απόψεως ή «Σαλαμυδ» είναι έργον άπαραμίλλον, άλλ' από αρχαιολογικής απόψεως ού μόνον παρέστησε φαντασιωδώς τον Καρχηδονακόν βίον, άλλ' υπήρξεν άληθώς κωμική τυμβωρυχία. Αναγνωρίζει θεδαίως ότι το έργον του Φλωμπέρ υπήρξε μέγα και δυσχερές άλλὰ «μάταιον» διότι δέν εξεπλήρωσε τον σκοπόν του.

ΤΟ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΚΟΝ ΣΥΣΤΗΜΑ

«ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΩΝ» (Παρίσιοι).— Ο κ. Γ. Γκουϊγιώ συζητεί τας προταθείσας μεταρρυθμίσεις εις το γαλλικόν τελωνειακόν δασμολόγιον υπό των Προστατευτικῶν και ιδίως ε,τι ειρωνικώς αποκαλεί «Πολεμικόν δασμολόγιον». Μετά χάριτος κατειρωνεύεται την θεωρίαν αυτήν και ιδίως των προτάσεων του ύπουργού των Οικονομικῶν, όπως παρεμποδισθῆ ή έξοδος των κεφαλαίων.

— Μία, είπεν, υπάρχει μέθοδος να τὰ κρατήσωμεν. Είναι να ευρωμεν τρόπους χρησιμοποίησεως αυτών έν Γαλλία».

Και ο συγγραφεύς υποδεικνύει τὰ αποτελέσματα του προστατευτικού συστήματος. Αντι να παρέχουν εργασίαν εις τους εργάτας, τούναντίον περιορίζουν την εργασίαν. Ούτω τὰ κατασκευαζόμενα έν Γαλλία προϊόντα αριθμοῦν μόνον 58 ο)ο επί της ελης εξαγωγής, ένῳ εις την Άγγλίαν τὰ αὐτῶθι κατασκευαζόμενα έχουν αναλογίαν 85 ο)ο επί της ελης εξαγωγής. Τελικῶς οί Γάλλοι εξαγουν δι' 100 φράγκα, ένῳ οί Άγγλοι εξαγουν διὰ 210 φρ.

Οί θεωρητικοί, οτινες ασπάζονται το Προστατευτι-

κόν σύστημα κλειούν επιμόνως τὰ βλέφαρα εις ε,τι άφορᾷ την έλευθέραν επικαταλλαγῆν, ήτις αντιέμποδίση την Άγγλίαν από της παραγωγής, τῆ παρεχέει δύναμιν αναπτύξεως τοιαύτην, ώστε ή σύμπραξις των προστατευτικῶν κρατῶν κατ' αυτής δρώσα δέν δύναται να την καταβάλῃ.

Και όμως οί προστατευτικοί οὔτοι, οτινες αποτελούνται από 200 ή 300 ομάδας βιομηχάνων και από μικράν μειονοψηφίαν μεγαλοκτημόνων, επιβάλλονται εις την πλειονότητα. Πώς όμως δύναται ή πλειονότης να γίνῃ δούλη της μειοψηφίας;

Ο ΣΕΝΙΕ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΣ

MERCURE DE FRANCE (Παρίσιοι).— Η αντίληψις την όποιαν πάντες έχουν περί του Έλληνοσ την μητρικήν καταγωγῆν και γλυκυτάτου ψάλτου Άνδρέα Σενιέ τόσοσν από ήθικῆς όσον και από φυσικῆς απόψεως είναι απολύτως άόριστος. Δυνάμεθα μάλιστα να είπωμεν μαζῆ με τον κ. Κάρολον Μαρε όστις αφιερωσ μακρόν άρθρον εις τον Mercure de France, ότι μία μεγάλη ιδιοφυΐα του Σενιέ έμεινεν έντελώς εις το σκοτός της λήθης. Ο ποιητής των «Βουκολικῶν» υπήρξε και μεγάλης αξίας δημοσιογράφος. Ο «Παγκόσμιος Άγγελιαφόρος» τον επωνόμαζε μάλιστα τῷ 1794 «πολεμιστήν δημοσιογράφον». Ο κ. Μαρε καταγίνεται ν' αποδείξῃ και αποδεικνύει πόσον καλός δημοσιογράφος υπήρξεν ο Σενιέ.

Η ΑΛΛΑΣΚΑ

REVIEW OF REVIEW (N. Υόρκη).— Η Άλάσκα δέν είναι πλέον άγνωστος χώρα προς την όποιαν μετηνάστευον πρό δεκαετίας αι έλπίδες της ταχείας αποκτήσεως περιουσίας, μάλλον ένδιαφερόμεναι περί της κατακτήσεως του χρυσοῦ παρά περί της εκπολιτίσεως των ιθαγενῶν της ανεξερευνητου ακόμη εκείνης χώρας. Σήμερον ο πολιτισμός έχάραξε τον δρόμον του εις την βορειοδυτικήν αυτήν χερσόνησον της Άμερικῆς. Ο κ. Α. Δουπουή μάλιστα εξετάζει τους σταθμούς και τας άλματικές προόδους τας όποίας έκαμεν ο πολιτισμός εις την τέως άξενον ταύτην χώραν. Αποδεικνύει δ' έν τέλει ότι ή ανθρωπίνῃ θέλησις δύναται να κατορθώσῃ και τ' αδύνατα.

ΟΙ ΑΛΗΤΑΙ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

REVIEW OF REVIEW (N. Υόρκη).— Η μεγίστη μάλιστα των Ηνωμένων Πολιτειῶν είναι οί αλήται. Είναι ή άλγεινή άκανθα ήτις ενεπάγῃ εις τον πόδα του Μπάμπρα - Σάμ όστις δέν γνωρίζει πώς να την εκβάλῃ. Χρειάζεται νέος Άνδροκλής όπως βοηθήσῃ τον άλγούντα λέοντα. Και όμως ούδαμοῦ επιφαίνεται ο άπαραίτητος αυτός Άνδροκλής, καίτοι ή κίνησις

κατά της άλγτεούσεως Άμερικῆς, έπεκτείνεται με-
 λλωσ. Μία ένσωσις επιβάλλεται κατά της άλλης. Οί αλήται ευστόχως αντιτάσσονται κατ' εκείνων οτινες ζητούν να τους πολεμήσουν, κατ' εκείνων οτινες ζητούν να δώσουν έν τέρμα εις την μάστιγα αυτήν, της οποίας τους κινδύνους και τας καταστροφάς δια μελανῶν χρωμάτων περιγράφει εις περισπούδαστον άρθρον ο κ. Βζόρκμαν. Η Άστυνομία μετά ζήλου επέδθη εις τον καθαρισμόν και εις την κατά του κακοῦ τούτου αναγκαίαν αντίδρασιν. Η ειδική αυτή αστυνομία πάντως έχει να παρακάμψῃ σκοπέλους, θα χρειασθῆ δέ υπερανθρώπους μόχθους, άλλὰ θα επιτύχῃ τον σκοπόν της, διότι είναι όντως αξία της άποστολής της.

ΑΓΝΩΣΤΟΙ ΗΡΩΕΣ

NINETEENTH CENTURY. (Λονδίνον).— Ο κ. Α. Σμιθ αφηγείται την Όδύσειαν ένός ξερευνητοῦ των Πόλων, όστις έμεινεν άγνωστος όντως ήρωσ. Πρόκειται περί του Σκανδιναβοῦ Άμουδσεν όστις κατόρθωσε τον διάπλουν του Βορειοδυτικού Σημείου της Άρκτικής ζώνης με την Gzia, μικρότατον σκάφος, έχων ως όλικόν πλήρωμα εξ συντρόφους, αποφασισμένους όμως εις πάσαν θυσίαν. Οί άγνωστοί οὔτοι ήρωες του Κ' αιώνος κατόρθωσαν ότι εκάστισε την ζώνην εις τον σερ Τζων Φραγκλίνον και ε,τι έστοίχισε την άποτυχίαν και τους μεγιστους των κινδύνων εις τον σερ Λεοπόλδον Μάκ Κλίντοκ. Ήξιζαν δέ κάτι παραπάνω από την άδιαφορίαν και την λησμοσύνην των συγχρόνων των.

ΤΟ ΠΟΙΝΙΚΟΝ ΣΥΣΤΗΜΑ

NINETEENTH CENTURY and AFTER. (Λονδίνον).— Ο σερ Ρ. Άνδερσον επιτίθεται δια πολλῶν επιχειρημάτων κατά του έν ισχύϊ ποινικού συστήματος. Δέν προστατεύει την κοινωνίαν κατά της όργανώσεως του εγκλήματος. Επιφαίνεται επιεικῆς εις τους σκληροτραχήλους και επαναπίπτοντας εις τὰ αὐτὰ κακουργήματα εγκληματίας, ένῳ άφ' έτέρου είναι σκληρότατον και υπερμέτρως άπηνῆς δι' εκείνους οτινες αξίζουν την ήθικην βοήθειαν και την συγγνώμην. Ο άρθρογράφος ζητεί ριζικὴν μεταβολήν του συστήματος των εφηβείων. Ιδίως συνιστᾷ όπως οί κλέπται υποδεικνύουν τὰ κλοπιμαία υπό το κράτος του φόδου ότι ή ποινή των θα μεταβληθῆ εις ισόβια δεσμά. Και τούτο διότι οί πλείστοι κλέπται κρύπτουν τὰ κλοπιμαία με την έλπίδα να τ' απολαύσουν έλευθεροί όταν εκτίσουν την ποινήν των.

ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑ

NINETEENTH CENTURY and AFTER. (Λονδίνον).— Ο κ. Ι. Τσώρτον—Κόλλινς εύρίσκει:

«αν υπάρχει κάτι τι σάπιον» εις το Ηνωμένον Βασίλειον τούτο είναι ή Δημοσιογραφία. Τα δύο τρίτα των ασχολουμένων εις αυτήν δέν προκαλοῦν μόνον την έντροπήν δια την χώραν, άλλ' είναι άπλῶς και άπεριφράστως ανατάληπτοι. Πάσα ήθικῆ συνείδησις, πάσα υγιῆς σκέψις απέλιπεν άπ' αυτών. Και ε,τι κυρίως είναι θλιβερώτατον έν τῆ περιστάσει είναι ότι ένῳ οί όρνηθοσκαλισται αυτοί δέν έχουν τίποτε άφ' ε,τι θα είχε τις το δικαίωμα ν' αναμένη από αυτοῦς ως δημοσιογράφους, το μέγα κοινόν δέν ζητεί και τίποτε επί πλέον από αυτοῦς. Είναι δέ τοσοῦτω μάλλον άκατανόητος ή έλλειψις αυτή δημοσιογραφικής ικανότητος και γνώσεων καθ' όσον ή πρώτη εκπαίδευσις και ή έγκυκλοπαιδική μάθησις εύρίσκονται σήμερον εις την χρείαν του πρώτου τυχόντος και με καταπληκτικήν μάλιστα πρόδοον. Δια ν' απαλλαχθώμεν από το άξιοθρήνητον αυτό σημειον μόνον μία ριζική θεραπεία υπάρχει. Να ιδρυθούν εις τὰ Πανεπιστήμια έδραι από των όποιων να διδάσκεται ή σύγχρονος μόρφωσις της Δημοσιογραφίας. Βεβαίως τὰ Πανεπιστήμια της Όξφορδης και του Κάμπριτζ δέν θα δεχθούν. Θα δεχθούν όμως την άπαραίτητον καινοτομίαν νέα Πανεπιστήμια έχοντα ανάγκην πάσης κινήσεως, και ιδίως αγαθῶν αποτελεσμάτων ως συστατικῶν.

ΤΟ ΙΡΛΑΝΔΙΚΟΝ ΖΗΤΗΜΑ

NATIONAL REVIEW (Λονδίνον).— Ο κ. Ι. Χ. Κάμπελ νομίζει ότι εύρίσκεται έν τῆ άληθεία του Ιρλανδικού ζητήματος το όποιον θίγει πανταχόθεν και παντοῦ εξετάζει. Ήπειδῆ ή μεγαλόνησος δέν παρέχει πλέον ατμόσφαιραν πολιτικής και θρησκευτικής έλευθερίας, οί Ιρλανδοί μεταβαίνουν να ζητήσουν εις άλλο έδαφος αυτήν. Μεταναστεύουν άθροοι. Τῷ 1605 έγκατέλειψαν την πάτριον γῆν 30,000, τῷ 1906 έφυγαν 35,000, τῷ 1907 ανεχώρησαν 39,000 και βαίνουν ούτω αυξάνοντες. Το άληθές επί της Ιρλανδίας είναι ότι έρημοῦται κατοίκων.

ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

NATIONAL REVIEW (Λονδίνον).— Λίαν άπαισιόδοξος φαίνεται ο κ. Τζέιμς Ι. Χιλλ δια το μέλλον της Άμερικῆς δια το όποιον μακράν αφιερώνει πραγματείαν. Οί Άμερικανοί τυφλώτουν στηριζόμενοι επί των άγροτικών αυτών προϊόντων. Και όμως αὐτὰ δέν επαρκοῦν παρά μόνον εις το ήμισυ του πληθυσμοῦ. Ο κ. Χιλλ προβλέπει ότι λίαν προσεχώς, εάν εξακολουθήσῃ το πράγμα, θα επέλθῃ σιτοδεία. Φαίνεται ότι οί Άμερικανοί είναι υπερμέτρως άπησχολημένοι εις τὰ χρηματιστικά των παιγνίδια και δέν φροντίζουν να πληρώσουν τας σιταποθήκας των όπως πρέπει.

ΜΙΑ ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΕΜΠΟΡΙΚΩΣ

REVIEW OF REVIEW. (Λονδίνον). — Λίαν αναλυτικόν και διδακτικώτατον διάγραμμα παρουσιάζει τὰς προόδους τῆς ἐμπορικῆς και ναυτικῆς κινήσεως τῶν διαφόρων χωρῶν κατὰ τὴν δεκαετηρίδα ἀπὸ τοῦ 1897 μέχρι τοῦ 1907.

Τῷ 1897 τὸ εἰσαγωγικὸν και ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον ἠνωμένα τῆς Γαλλίας παρείχον 10,782,150,000 φ. Αἱ δὲ δαπάναι διὰ τὸ ναυτικὸν ἀνήλθον εἰς 265,250,000. Τῷ 1906, οἱ ἀριθμοὶ ἦσαν διὰ μὲν τὸ ἐμπόριον 140,480,750,000 διὰ δὲ τὸ ναυτικὸν 412,325,000.

Ἐπίσης χαρακτηριστικὴ εἶνε και ἡ ὑπὸ τῆς Γερμανίας παρεχομένη στατιστικὴ. Τὸ ἐμπόριόν τῆς κατὰ τὸ 1897 παρουσίαζε 11,603,000,000 τῷ δὲ 1906 ἀνήλθον εἰς 18,222,000,000. Διὰ τὸ πρὸστατεύη τὸ ἐμπόριον αὐτὸ τὸ μὲν 1897 ἐδαπάνη 109,300,000 τῷ δὲ 1906 φρ. 331,300,000. Διὰ τὴν Ἀγγλίαν παρουσιάζονται οἱ ἀριθμοὶ τοῦ ἐμπορίου κατὰ τὸ 1907 μὲν 25,304.750,000 φρ., κατὰ τὸ 1906 δὲ 47,656,900,000 φρ., τὸ ναυτικὸν δὲ τῷ 1897 μὲν 556,755,000, τῷ 1906 δὲ 839,375,000 φρ.

Ἡ μελέτη τῶν ἀριθμῶν αὐτῶν ἀποδεικνύει ὅτι ἐν τῷ δεκαετίᾳ τὸ Γερμανικὸν ἐμπόριον ἐδιπλασιάσθη ἐνῶ ἐτριπλασιάσθησαν αἱ ναυτικαὶ τῶν δαπάναι. Τοῦναντίον ἡ Ἀγγλία ἤτις τῷ 1897, εἶχε πενταπλάσια ἐξοδα ἀπὸ τὴν Γερμανίαν διὰ τὸ ναυτικὸν τῆς, τῷ 1906, πληρῶνει κατ' ἀναλογίαν μόνον τὰ τριπλάσια. Αἱ ναυτικαὶ τῆς δαπάναι ἠξήθησαν οὕτω κατὰ 50 ο)ο ἐνῶ αἱ τῆς Γερμανίας ἠξήθησαν κατὰ 300 ο)ο. Καὶ ἡ αὔξησις αὕτη τοῦ ναυτικοῦ προγράμματος τῆς Γερμανίας ἀξάνει. Ὁ προϋπολογισμὸς τῆς Γερμανίας τοῦ 1907—1908 ἔφερε 424,152,150 φρ. διὰ τὸ ναυτικὸν πρόγραμμα, τῷ 1909—1910 εἰς 550,000,000 και τοῦ 1911—1912 εἰς 575,000,000. Ἡ σημαντικὴ αὕτη αὔξησις τῆς ναυτικῆς ἀμύνης ὀφείλεται μᾶλλον εἰς στρατηγικοὺς λόγους παρά εἰς οἰκονομολογικοὺς.

Η ΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ

RASSEGNA NAZIONALE (Φλωρεντία). — Ἡ κυρία Μαρία Μαρσέλλη Βάλη, συνοψίζει τὰς στάσεις τῶν διαφόρων πολιτειῶν πρὸς τὴν γυναῖκα, τόσῃ ἐν τῇ Δύσει ὅσῃ και ἐν τῇ Ἀνατολῇ, τῶν πολιτειῶν ἔννοεῖται αἰτινες ἐμπνέονται ἀπὸ τὸν χριστιανικὸν πολιτισμόν. Ὅσοῦ ἀφορᾷ τὴν Ἰταλίαν, ἔχει τὴν γνώμη, ὅτι ἂν τὸ ζήτημα τῆς γυναικείας ψήφου ἐγένετο μετὰ τόσης ψυχρότητος ἀποδεκτὸν τοῦτο ὀφείλεται κυρίως εἰς τὸ ὅτι ἡ Ἰταλίς δὲν ἠγωνίσθη ὅσον ἔπρεπε διὰ τὴν ὀλικὴν και ἠθικὴν τῆς ἀπελευθέρωσιν ὥστε νὰ κάμῃ ἀγαθὴν χρῆσιν τοῦ μεγίστου τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου, τῆς ἐπὶ τῶν κοινῶν ψήφου.

ΤΟ ΜΑΡΟΚΙΝΟΝ ΖΗΤΗΜΑ

NATIONAL REVIEW (Λονδίνον). — Ὁ Δελαφὸς μετὰ δέους παρακολουθεῖ τὸ Γερμανικὸν πρόβλημα. Τὸ Μαροκινὸν πρόβλημα, ἀποτελεῖ δι' αὐτὴν πραγματικὸν δίλημμα. Ἐὰν ἡ Ἀγγλία δὲν συντρέψῃ τὴν Γερμανίαν, θὰ γίνῃ βορὰ αὐτῆς. Ἄλλη λύσις δὲν χωρεῖ ἐπὶ τοῦ Μαροκινῷ ζητήματος τοῦ ὁποίου τῆς προεισαγωγῆν τώρα παίζει ἡ εὐπιστος Γαλλία.

Η ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΤΟΥ ΚΑΟΥΤΣΟΥΚ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΤΟΥ Κ' ΑΙΩΝΟΣ (Παρίσιοι). — Ὁ κ. Α. Μπουσσωνὲ διαγράφει τὴν πρωτοφανῶς ταχέαν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας τοῦ καουτσούκ, χάρις εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ποδηλάτων, αὐτοκινήτων και τῶν ἀμαξῶν πολυτελείας, Ὁ συγγραφεὺς ἐξηγεῖ πῶς γίνεται ἡ συγκομιδὴ τοῦ ἀκατεργάστου καουτσούκ, και πῶς γίνεται ἡ κατεργασία του, πῶς κατασκευάζονται τὰ πνευματικά περιδμήματα τῶν αὐτοκινήτων, πῶς ἀνανεώνεται τὸ παλαιὸν καουτσούκ και πῶς τέλος γίνεται τὸ τεχνητὸν καουτσούκ.

ΕΙΣ ΤΑ ὙΨΗ

«ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ» (Παρίσιοι). — Ἡ ἀϋπνία φαίνεται ὅτι εἶνε τὸ μεγαλύτερον ἐμπόδιον διὰ τὴν ἀνάβασιν τῶν βουνῶν πέραν τῶν 7,000 μέτρων. Ὑπεράνω τοῦ ὕψους τούτου, τὸ δξύγονον σπανίζει τόσον ὥστε ἡ ἀναπνοὴ καθίσταται ἐπὶ μᾶλλον και μᾶλλον δυσχερῆς. Μόλις κατορθῶνει κανεὶς νὰ κλείσῃ τὰ ὀμματα και ἀμέσως ἀφυπνίζεται κατερχόμενος ἀπὸ ἀληθῆ ἀγωνίαν θανάτου. Αἱ παρατηρήσεις αὗται ἐγένοντο ὑπὸ Ἀγγλοῦ ὀρειβάτου ἀποπειραθέντος τὴν ἀνάβασιν τοῦ Νοῦν-Κοῦν εἰς τὴν Κασμιρίαν πρὸς βορρὰν τῶν Ἰνδιῶν.

Ο ΚΟΜΗΤΗΣ ΤΟΥ ΕΓΚΕ

«ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ» (Παρίσιοι). — Ὁ κομήτης τοῦ Ἐγκε τοῦ ὁποίου αἱ περίοδοι εἶνε 3 ἐτῶν και 299 ἡμερῶν, και ὅστις εἶχεν ἐξαφανισθῆ, ἀνευρέθη πρῶτον ἐν δόδομάδων ὑπὸ τοῦ Ἀστεροσκοπείου τῆς Αἰδελδέργης διὰ φωτογραφίας ληφθείσης τὴν νύκτα. Ἐνεφανίσθη ὑπὸ τὴν μορφήν ἀσθενοῦς νεφελώματος, ἡ δὲ θέσις του διέφερε ἀλλ' ἐπ' ἐλάχιστον τῆς ὑπολογισθείσης.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ

«ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ». (Παρίσιοι). — Ὁ σὲρ Μὰξ Βέχτερ ἐτέθη ἐν Ἀγγλίᾳ ἐπὶ κεφαλῆς ἐνὸς κομμάτου τοῦ ὁποίου σκοπὸν ἔχει τὴν δημιουργίαν τῆς «Εὐρωπαϊκῆς Ὀμοσπονδίας». Τὸ ζήτημα τῆς εἰρήνης δι' αὐτὸν εἶνε καθαρῶς οἰκονομικὸν ζήτημα. Ἀπέναντι τῶν ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς αἰτινες δὲν συντηροῦν ἐναντίον ἀλλήλων στρατὸν και ταμεία και ἄλλας διατυπώσεις, ἡ Εὐρώπη πρέπει νὰ ἀποτελέσῃ Ὀμοσπονδίαν. Ἄλλως τε αὐτὸς εἶνε ὁ μόνος τρόπος πρὸς ἐπίτευξιν τῆς εἰρήνης.

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΠΕΝΤΕ ΗΠΕΙΡΩΝ

[Τὰ ἐπὶ τῆς ὕδρογειοῦ]

Ἡ ὕδρογειος σφαῖρα ἔχει ἐμβαδὸν 510,000,000 τετρ. χιλιομέτρων. Ἐξ αὐτῶν 135,000,000 τ. χ. εἶνε θάλασσα. Ὁ γενικὸς πληθυσμὸς τοῦ πλανήτου ἀποτελεῖται ἀπὸ 1,500,000,000 ψυχᾶς ἐξ ὧν 740,000,000 ἀνδρῶν και 760,000,000 γυναῖκες.

Ὁ πληθυσμὸς οὗτος ἔχει τὰς ἐξῆς ἀναλογίας. Ἐβρωπαῖοι 370,000,000 Ἀσιανοὶ 840,000,000 Ἀφρικανοὶ 170,000,000 Ἀυστραλοὶ 6,000,000 Ἀμερικανοὶ 150,000,000 Ἀρκτικοὶ πληθυσμοὶ 80,000

Κατὰ θρησκείας διαιροῦνται ὡς ἐξῆς: Χριστιανοὶ 500,000,000 Μουσουλμάνοι 210,000,000 Ἰσραηλιταὶ 7,000,000 Ἰνδοὶ (Βραχμᾶνες) 210,000,000 Βουδδισταὶ 450,000,000 Εἰδωλολάτραι 160,000,000

Αἱ σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ ἐκτείνονται εἰς μῆκος 300,000 χιλιομέτρων. Οἱ τηλεγραφοὶ δὲ ἐκτείνονται εἰς καλῶδια μὲν 2,000,000 και εἰς σύρματα 6,000,000.

Ὁ ἐμπορικὸς στόλος τῆς ὕδρογειοῦ ἀποτελεῖται ἀπὸ 150,000 σκάφη 30,000,000 τόννων, ἐξ ὧν 15,000 ἀπόπλοια 10,000,000 τόννων.

Αἱ πολιτικαὶ διαιρέσεις ἔχουν ὡς ἐξῆς: 26 Δημοκρατίαι. 7 Αὐτοκρατορίαι. 18 Βασιλείαι. 1 Μεγάλον ἑνωμένον. 4 Πριγκιπέατα και πλείστα ἀπολιτίστα κράτεια ἐν Ἀσίᾳ και Ἀφρικῇ.

[Τὰ κατὰ τὴν Εὐρώπην]

Τὸ ἐμβαδὸν τῆς Εὐρώπης εἶνε 9,750,270 τετρ. χιλιομέτρα ἤτοι τὸ 1)15 τῆς ἐπιφανείας τῆς στερεᾶς καὶ τὸ 1)50 τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς. Ὁ πληθυσμὸς τῆς ἀνέρχεται εἰς 381,000,000 μὲ ἀναλογίαν 39 κατὰ τετρ. χιλιομέτρον.

Γερμανοὶ και Ἀγγλοσάξωνες 115,000,000 Σλαβοὶ 120,000,000 Ἑλληνολατῖνοι 130,000,000 Τοῦρκοι και Ἰουδαῖοι 15,000,000 Ἄλλαι φυλαὶ 1,000,000

Ἐξ αὐτῶν κατὰ θρησκείας γενικῶς εἶνε:

Καθολικοὶ 157,000,000 Ὀρθόδοξοι 130,000,000 Διαμαρτυρόμενοι 90,000,000 Ἄλλαι θρησκείαι 4,000,000

Τῆς Γεωργίας τὰ κυριώτερα προϊόντα εἶνε: Σίτος 420,000,000 ἑκατόλιτρα Ἄλλα δημητριακὰ 1,150,000,000 Ἔλαιον 200,000,000 Ὄϊνος 115,000,000

Τὰ ὄρυκτὰ παρέχουν τοὺς ἐξῆς ἀριθμοὺς: Χρυσὸς 20 τόννοι Ἄργυρος 300 Ἐλαιάνθραξ 500,000,000 Σιδήρος 17,000,000

Ἡ Βιομηχανία παράγει: Μέταξα 4,800,000 χιλιόγραμμα Ἐρίον 550,000,000 Κάναβις 360,000,000 Λίνον 510,000,000 Καπνὸς 225,000,000 Σάκχαρις 20,000,000 Κοιῦντάλια

Τὸ ἐμπορικὸν ναυτικὸν ἔχει 85,000 σκάφη 20,000,000 τόννων. Οἱ σιδηροδρομοὶ τῆς Εὐρώπης ἐκτείνονται εἰς 296,000 χιλιόμετρα ἤτοι ἔχουν τὰ 2)5 τοῦ ὄλου μήκους τῶν γραμμῶν.

Οἱ τηλεγραφοὶ κατέχουν 740,000 χιλιόμετρα εἰς καλῶδια και 2,400,000 χιλιόμετρα εἰς σύρματα.

Αἱ πολιτικαὶ διαιρέσεις παρουσιάζουσι 4 δημοκρατίας, 2 αὐτοκρατορίας, 12 βασιλείαι, 4 πριγκιπέατα, και ἓν Μέγα Δουκάτον.

Ὁ στρατὸς τῆς Εὐρώπης ἐν καιρῷ εἰρήνης ἀνέρχεται εἰς 3,650,000 ἀνδρας, ἀπαιτῶν ἐτησίως 4,500,000,000 φρ.

Τὰ Εὐρωπαϊκὰ κράτη ἔχουν ὑπὸ τὴν κατοχὴν τῶν ἔξω τῆς Εὐρώπης (μὴ συμπεριλαμβανομένης τῆς Ἀσιατικῆς Ρωσίας και Τουρκίας) 42,000,000 τετραγωνικὰ χιλιόμετρα, ἤτοι 4 1)2 φορές περισσότερον ἀπὸ τὴν Εὐρώπην και πληθυσμὸν 460,000,000 ψυχῶν.

[Τὰ κατὰ τὴν Ἀσίαν]

Ἡ Ἀσία ἔχει ἐμβαδὸν ὄλικὸν 44,062,000 τετρ. χιλιομέτρων, ἐξ ὧν τὰ 41,392,000 ἀνήκουν εἰς τὴν ἡπειρὸν και 2,700,000 εἰς τὰς νήσους. Ὁ πληθυσμὸς ἀνέρχεται εἰς 835,000,000.

Ἡ Ρωσικὴ Σιβηρία ἔχει ἐμβαδὸν 12,518,480, ἧτοι εἶνε κατὰ τὸ 1)3 μεγαλειτέρα τῆς Εὐρώπης καὶ διπλασία τῆς Ρωσίας καὶ πληθυσμὸν 5,800,000.

Ἡ Καυκασία ἔχει ἐμβαδὸν 248,114 τετρ. χιλιομ. (αἱ δύο κλιτεῖς 471,554) καὶ κατοίκους 9,725,000.

Τὸ Τουρκεστάν καὶ ἡ Κεντρικὴ Ἀσία ἔχουν ἐμβαδὸν 3,505,000 τ. χ. καὶ κατοίκους 7,500,000.

Ἡ Ἀσιατικὴ Τουρκία ἔχει γενικὸν ἐμβαδὸν 1,520,000 τ. χ. καὶ 15,000,000 κατοίκους. (Ἡ Μικρὰ Ἀσία 531.000 τ. χ. καὶ 9,172,000 κατοίκους.—Ἡ Ἀρμενία καὶ τὸ Κουρδιστάν 251,000 καὶ 2,437,000 κατοίκους.—Ἡ Μεσοποταμία 260,000 τ. χ. καὶ 1.550,000 κατοίκους.—Ἡ Συρία 298,000 τ. χ. καὶ 2,677,000 κατοίκους.

Ἡ Ἀραβία ἔχει γενικὸν ἐμβαδὸν 3,058,000 τ. χ. καὶ 3,470,000 κατοίκους. Ἐξ ὧν τὰ 550,000 τ. χ. καὶ 1.200,000 κατ. ἀνήκουν τῇ Τουρκίᾳ—20,000 τ. χ. καὶ 42,000 κατ. τῇ Ἀγγλίᾳ—καὶ 2,485,000 τ. χ. καὶ 2,100,000 κατ. εἶνε ἀνεξάρτητα.

Τὸ ὄροπέδιον τοῦ Ἰράν διαιρεῖται ὡς ἑξῆς :

Ἡ Περσία ἔχει ἐμβαδὸν 1,645,000 τ. χ. καὶ πληθυσμὸν 9,000,000 κατοίκων.—Ἡ Χίβα ἐμβαδὸν 60,000 τ. χ. καὶ πληθ. 700.000 κατ.—Ἡ Βουχάρα ἐμβαδὸν 200,000 τ. χ. καὶ πληθυσμὸν 2,500,000 κατ. καὶ τὸ Ἀφγανιστάν ἐμβαδὸν 558,000 τ. χ. καὶ πληθ. 5,000,000 κατοίκων.

Αἱ Ἰνδία ἔχουν ἐμβαδὸν 4,860,000 τ. χ. (ἧτοι τὸ ἕμισυ τῆς Εὐρώπης) καὶ πληθυσμὸν 295,000,000 κατοίκων, ἐξ ὧν 76.000 Ἀγγλοὶ. Ἦτοι μὲ ἀναλογίαν 64 κατὰ τετρ. χιλίόμετρον.—Τὸ Νεπὼλ ἔχει ἐμβαδὸν 140,000 τ. χ. καὶ 4,000,000 κατ. καὶ τὸ Βουλὰν 35,000 τ.χ. καὶ 200,000 κατ.—Ἡ Ἰνδοκίνα καὶ κυρίως τὸ Σιάμ ἔχει ἐμβαδὸν 628.500 τ. χ. καὶ πληθυσμὸν 6,000,000 κατοίκων.

Ἡ Σινικὴ Αὐτοκρατορία ἔχει ὅλικὸν ἐμβαδὸν 11,720.000 τ. χ. (ἧτοι 1)3 ὅσον ἡ Εὐρώπη) καὶ πληθυσμὸν 357,000,000 κατοίκων. Ἐξ αὐτῶν ἡ κυρίως Κίνα ἔχει 5,396,000 τ.χ. καὶ 346,000,000 κατ. ἡ Μαντσουρία 942,000 τ. χ. καὶ 7,500,000 κατοίκους, ἡ Μογγολία 3,543.000 τ. χ. καὶ 2,000,000 κατοίκους καὶ τὸ Θιβέτ 1,914,000 τ. χ. καὶ 1,750,000 κατοίκους.

Ἡ Κορέα ἔχει ἐμβαδὸν 218,650 τ. χ. καὶ 7.500,000 κατοίκους.

Ἡ Ἰαπωνία ἔχει ἐμβαδὸν 417,412 τ. χ. καὶ πληθυσμὸν 46,521,000 κατοίκους.

Τὸ Ἀσιατικὸν Ἀρχιπέλαγος ἔχει ὅλικὸν ἐμβαδὸν 3,808,000 τ. χ. καὶ πληθυσμὸν 75,000,000.

Αἱ κυριώτεροι νῆσοι του εἶνε αἱ ἑξῆς :

Βέρνεος	ἐμβαδ.	745,900 τ. χ.	1,757,000 κατ.
Σουμάτρα	»	453,000 »	3,542,000 »
Ἰάβα	»	125,000 »	20,000,000 »
Μικραὶ Νῆσοι τῆς Σόνδης	»	92,000 »	2,100,000 »
Μολοῦκοι	»	55,000 »	375,000 »
Σολέβαι	»	201,000 »	1,500,000 »
Φιλιππῖναι	»	296,000 »	6,701,000 »

(Τὰ κατὰ τὴν Ἀφρικὴν)

Ἡ Μαύρη λεγομένη Ἠπειρος ἔχει ἐμβαδὸν 29,000 τ.χ. (ἧτοι τρεῖς φορές μεγαλειτέρα τῆς Εὐρώπης) καὶ ἔχει πληθυσμὸν 200,000,000 κατ. ἧτοι 6 κατὰ τετρ. χιλίόμετρον. Ἡ Αἴγυπτος ἔχει ἐμβαδὸν 994,000 τ.χ. καὶ πληθυσμὸν 9,800,000 κατοίκων. Ἡ Αἰθιοπία ἔχει ἐμβαδὸν 700,000 τ.χ. καὶ πληθυσμὸν 8,000,000 κατοίκων. Τὸ Μαρόκον 500,000 τ.χ. 8,000,000 κατ. Ἡ Λιβύη 85,000 τ.χ. 1,000,000 κατ. Ἐλεύθερον Κόγκον 2,000,000 τ.χ. 30,000,000 κατ. Ὀράγκη 151,000 τ.χ. 200,000 κατ. Τράνσβααλ 365,000 τ.χ. 1,050,000 κατ. Ἀκρωτηριον 756,000 τ.χ. 1,750,000 κατ.

Τὰ λοιπὰ μέρη τῆς Ἀφρικῆς εἶνε ἀγγλικαί, γαλλικαί, ὀλλανδικαί, πορτογαλλικαί, γερμανικαί καὶ ἰταλικαί καὶ κτήσεις. Ἡ ἔρημος τῆς Σαχάρας ἔχει ἐμβαδὸν 500.000 τ.χ. ἧτοι 1)8 τῆς ὅλης Ἠπείρου.

Τὰ λοιπὰ μέρη τῆς Ἀφρικῆς εἶνε ἀγγλικαί, γαλλικαί, ὀλλανδικαί, πορτογαλλικαί, γερμανικαί καὶ ἰταλικαί καὶ κτήσεις. Ἡ ἔρημος τῆς Σαχάρας ἔχει ἐμβαδὸν 500.000 τ.χ. ἧτοι 1)8 τῆς ὅλης Ἠπείρου.

(Τὰ κατὰ τὴν Ἀμερικὴν)

Ἡ Βόρειος Ἀμερικὴ ἔχει ἐμβαδὸν 24,100,000 τ.χ. (ἧτοι 2)2 ὅση ἡ Εὐρώπη) καὶ πληθυσμὸν 96,000,000 κατοίκους. Οἱ σιδηρόδρομοὶ τῆς ἐκτείνονται εἰς 360,000 χιλίόμετρα ἧτοι πλέον τῶν εὐρωπαϊκῶν. Ἡ ἀναλογία τῶν κατοίκων εἶνε 4 κατὰ τετρ. χιλίόμετρον.

Ὁ Καναδᾶς ἔχει ἐμβαδὸν 9,584,000 τ.χ. καὶ πληθυσμὸν 5,572,000 κατ. Αἱ Ἠνωμένα Πολιτεῖαι ἔχουν ἐμβαδὸν 9.385.000 τ.χ. καὶ πληθυσμὸν 76,000,000 κατ. 8 κατὰ τ.χ. Αἱ σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ του ἐκτείνονται εἰς 312,742 χιλ.

Τὸ Μεξικὸν ἔχει ἐμβαδὸν 1,914,000 τ.χ. καὶ πληθυσμὸν 15,000,000 κατ. Αἱ Δημοκρατίαι τῆς Γουατεμάλας τοῦ Σαλβαδόρ, τῆς Ὀνδούρας τῆς Νικαράγουας τῆς Κόστα Ρίικας, τοῦ Παναμᾶ, τῆς Κούβας, τῆς Αἰτή καὶ τοῦ Ἁγίου Δομενίκου ἔχουν ἐμβαδὸν 720,000 τ.χ. καὶ πληθυσμὸν 7,000.000 κατοίκων. Ἡ Νότιος Ἀμερικὴ ἔχει ἐμβαδὸν 17,888,000 τ.χ. καὶ πληθυσμὸν 88,000,000 κατ. Οἱ σιδηρόδρομοὶ τῆς ἐκτείνονται μόνον εἰς 40,000 χιλίόμετρα. Διαιρεῖται δὲ εἰς 7 Δημοκρατίας εἰς 3 Ὀμοσπονδίας καὶ 3 εὐρωπαϊκὰς κτήσεις:

Κολομβία	ἐμβ.	1,120,500 τ.χ.	3,595,000 κατ.
Βενεζουέλα	»	1,020,000 »	2,444,000 »
Ἰσημερινὸς	»	507,000 »	1,264,000 »
Περουβία	»	1,700,000 »	4,520,000 »
Βολιβία	»	1,554,000 »	1,833,000 »
Χιλὴ	»	776,090 »	3,050,000 »
Ἀργεντινὴ	»	2,885,000 »	4,045,000 »
Παραγουάη	»	253,000 »	650,000 »
Οὐραγουάη	»	186,000 »	950,000 »
καὶ Βραζιλία	»	8,361,000 »	15,000,000 »

(Τὰ κατὰ τὴν Ὠκεανίαν)

Ἄσ. Ἀρχιπ.	ἐμβ.	2,040,000 τ.χ.	39,500,000 κατ.
Αὐστραλία	»	7,650,000 »	3,850,000 »
Τασμανία	»	67,000 »	172,000 »
Μελανησία	»	955,000 »	1,479,000 »
Ν. Ζηλανδία	»	27,000 »	650,000 »
Μικρονησία	»	540 »	95,000 »
Χαβάι	»	17,000 »	89,000 »
Πολυνησία	»	174,514 »	5,600 »

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ ΔΙΑ ΚΥΡΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑ ΠΑΙΔΙΑ

[Ὅλαι αἱ μέχρι τέλους σελίδες ἀφιερῶνται εἰς ὕλην διὰ τὰς οἰκογενείας, ἐπομένως ἀποσπώμεναι τοῦ τεύχους δύνανται ν' ἀποτελέσωσιν ἰδιαίτερον περιοδικὸν χρήσιμον ὡς παιδαγωγία, ὡς πληροφορία καὶ ὡς ὁδηγία.]

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Ἡ μνήμη ἐκδηλοῦται ἐν ὄλῃ αὐτῆς τῇ ἰσχύϊ ἀπὸ τοῦ δεκάτου μέχρι τοῦ εἰκοστοῦ ἔτους τῆς ἡλικίας. (Γκυζὼ)

Ἡ ΜΝΗΜΗ

Μέγα ζήτημα παιδαγωγικὸν εἶνε ἀναμφιβόλως καὶ ἡ γνώσις τῶν μεθόδων κατὰ τὰς ὁποίας πρέπει ἀσκήται ἡ μνήμη ὑπὸ τῶν ἐχόντων τὴν μερίαν ἢ τὴν εὐθύνην τῆς ἀντροφῆς καὶ διδασκαλίας τῶν παιδίων. Ἀντὶ πάσης ἄλλης ὁδηγίας παραθέμεν ἀπὸ εἰδικὴν μελέτην τοῦ μεγάλου Γκυζὼ σαφῆστατον συμπεράσματα μετὰ ὁδηγιῶν περὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν πρέπει ν' ἀσκήται ἡ μνήμη.

Ὁ Γκυζὼ γράφει τὰ ἑξῆς :

Πάντες πάντοτε ἀνεγνώρισαν, ὅτι ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἡλικίας πρέπει νὰ ἐνισχυθῇ καλλιεργούμενη κατὰ τὴν ἡλικίαν ἡ μνήμη. Εἶνε τόσῳ σύντομος ἡ ζωὴ ὥστε πρέπει νὰ λαμβάνωμεν πάντα τὰ μέτρα διὰ νὰ μὴ γίνωμεν ἀπολύτως εἰ δυνατόν τίποτε, καὶ ἰδίως διὰ τὴν χρησιμοποίησιν καλῶς κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχὰς. Δύναται τις εἰπεῖν ὅτι ἐκάστη ἰδιότης ἔχει τὴν ἡλικίαν της, ὠρισμένον τι χρονικὸν διάστημα κατὰ τὸ ὁποῖον λειτουργεῖ περισσότερον παντὸς ἄλλου χρόνου. Τὰ ἔτη δὲ κατὰ τὰ ὁποία ὁ ἄνθρωπος εἶνε ἀκόμη ἱκανὸς ὅπως κρίνη καὶ φαντασθῇ, εἶνε ἀναμφισβήτητος τὰ καταλλήλοτα ὅπως κατὰ τὴν ἐπισωρευθεῖσιν καὶ παρασκευασθῇ τὴν ὕλην ἣν βραχέως θέλει χρησιμοποίησιν. Ἄλλως τε, λεπτομερῆς εἶναι τοῦ πράγματος. Ἐναργῶς ἀποδεικνύει ὅτι τῆς μνήμης αἱ κάλλιστα τῶν ἰδιοτήτων παραμένον ἀνωφελεῖς καὶ ὅτι πᾶσα ἀληθῶς ὑπερέτερα ἰδιότης ἔχει ὡς βάσιν καὶ ὡς μέγα βοήθημα τὴν ἰσχυρὰν μνήμην.

Τὸ παιδίον δέχεται ἐντυπώσεις, τὰς ἀναμνηστικὰς, ὡς ἐπίσης ἀναμνηστικὰ καὶ τὰ ἀντικείμενα τὰ ὁποία παρήγαγον αὐτοῦ. Ἐντεῦθεν ἀρχεται τῆς γνώσεως. Τοιαύτη ἡ φυσικὴ τάξις καὶ ταύτην ἐρχεται ἡ παιδεία νὰ ἐνισχύσῃ, ἀλλὰ καὶ εἰς ταύτην πρέπει νὰ ὑποταχθῇ. Ἀτυχεῖς ἡ Παιδεία δὲν ἐξήτασεν ἐπαρκῶς πάντοτε τοὺς τρόπους καθ' οὓς ἐκγυμνάζεται ἡ μνήμη. Ποῖαι μέθοδοι συντελοῦν εἰς τοῦτο καὶ πρὸς ποίας ἄλλας ἰδιότητας συνδέεται ἡ μνήμη. Οὕτω, ἄλλοτε συχνάκις ἐλησιζόμενον ὅτι ἡ μνήμη οὐσιωδῶς ἐξαρτᾶται ὑπὸ τῆς προσοχῆς, ἐδιδασκον δὲ εἰς τὰ παιδία τὰ ὁποία δὲν ἠδύναντο νὰ ὑποκαύθωσιν τὴν προσοχὴν των, εἴτε διότι ἦσαν ταῦτα ὑπεράνω τῆς ἀντιλήψεως των εἴτε διότι δὲν εἶχον τι τὸ ἐλκυστικὸν δι' αὐτὰ. Ἡπατώντο δὲ μεγάλως νομίζοντες ὅτι ἐκαλλιεργεῖτο τοιοῦτοτρόπως ἡ μνήμη των. Αἱ διανοητικαὶ ἡμῶν ἰδιότητες συνδέονται πρὸς ἄλληλας δι' ἀμοιβαίας ἐξαρτήσεως, διὰ τῆς ἀλληλουχίας. Ἡ μία ἐπιδορᾷ ἐπὶ τῆς ἄλλης κατὰ ὠρισμένην γενεαλογίαν τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ γνωρίζῃ τις ἵνα ὑποβοηθῇ καὶ διευθύνῃ ἐπιτυχῶς τὴν ἐξέλιξιν των.

Πῶς τὸ παιδίον κατορθώνει νὰ ἐνθυμηθῇ; Τοῦτο κυρίως ἐνδιαφέρει νὰ γνωρίζωμεν πρὶν ἢ ἀναζητήσωμεν τοὺς τρόπους κατὰ τοὺς ὁποίους δυνάμεθα νὰ βοηθήσωμεν καὶ νὰ ἐνισχύσωμεν τὴν μνήμην.

Εἶπον ὅτι ἡ μνήμη ἐξαρτᾶται μεγάλως ἐκ τῆς προσοχῆς. Περὶ τούτου οὐδεὶς ὁ ἀντιλέγων.

«Εἶνε ἀναμφισβήτητον, λέγει ὁ Κουίντιλιανὸς, ὅτι ἡ προσοχὴ ἀποτελεῖ μεγίστην ἐπίδρασιν προσηλου-

μένη εις τὰ ὄμματα τοῦ σώματος, ἐπὶ τῶν ἀντικειμένων ἄτινα παρατηρεῖ, χωρὶς ποτὲ ν' ἀποτραπῆ ὑπ' αὐτῶν.

Ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ὁ Βάκων ποιεῖται τὴν ἐξῆς ἀπλουστάτην παρατήρησιν :

«Ἐάν ἀναγνώσῃτε εἰκοσάκις ἐν ἀπόσπασμα, δὲν θὰ τὸ μάθετε ἐκ στήθους τόσον εὐκόλα παρ' ὅταν τὸ ἀναγνώσῃτε δεκάκις μόνον, ἀλλ' ἐνῶ ταυτοχρόνως προσπαθεῖτε νὰ τὸ ἀποστηθίσετε παρατηροῦντες καὶ τὸ βιβλίον ὅταν ἡ μνήμη σᾶς ἐγκαταλείπει».

Πλείστοι γονεῖς βεβαίως ὑποχρεοῦσιν τὰ τέκνα των νὰ χρησιμοποιοῦν τὴν μέθοδον ταύτην διὰ νὰ βοηθῶνται εἰς τὰ μαθήματά των, δὲν ἀγνοοῦσιν δὲ ὅτι ἡ χρησιμότης αὐτῆς προέρχεται ἐκ τῆς προσπαθείας εἰς ἣν ὑπόκειται ἡ προσοχὴ τοῦ μαθητοῦ ὅστις γνωρίζει ὅτι ἀφοῦ ἀνέγνωσεν, θὰ ζητήσῃ ἀμέσως νὰ ἐπαναλάβῃ ὅ,τι ἀνέγνωσεν.

Δύναται τις λοιπὸν ἀφόβως νὰ βεβαιώσῃ, ὅτι ὅταν θέλωμεν νὰ μάθωμεν πῶς ν' ἀναμιμνησκόμεθα, πρέπει νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψει, ὅτι ἐκ τῆς ἐντάσεως τῆς προσοχῆς ἐξαρτᾶται πρὸ παντὸς ἡ ἐπιτυχία τῆς μνήμης.

* * *

Ἡ ἰδιότης ὅμως αὕτη λειτουργεῖ ἐνίοτε χωρὶς νὰ παρέμβῃ καμμία συναφῆς θέλησις. Ἐν ἀντικείμενον μία ἰδέα καὶ ἀναμιμνήσκει μυριάς ἄλλας.

Ἡ μνήμη κατ' ἀκολουθίαν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν συσσωρευσιν τῶν ἰδεῶν, καὶ ἡ πνευματικὴ αὐτῆ ἐνεργεῖα μεγάλως βοηθεῖ τὴν μνήμην. Παρουσιάζεται περιστασίς τις καθ' ἣν ἔχομεν ἀνάγκην ν' ἀναλογισθῶμεν πᾶν ὅ,τι γνωρίζομεν ἐπὶ ἐνὸς θέματος. Χάρις εἰς τὸν νόμον τῆς συσσωρεύσεως, ἡ περίστασις αὕτη γεννᾷ ἀλληλουχίαν συλλογισμῶν μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐκλέγομεν κατὰ βούλησιν ὅσας δύνανται νὰ μᾶς χρησιμεύσουν. Ἄνευ τῆς ἀρχῆς ταύτης, ἡ μνήμη, περιωρισμένη εἰς μεμονωμένας καὶ ἀσυνθέτους ἐνεργείας θὰ ἦτο ἀνεπαρκῆς καὶ ἀτελής, διότι ἐκ τῆς ἀλληλουχίας τῶν σκέψεων ἔχει τὴν ἔκτασιν αὐτῆς καὶ τὴν εὐχέρειαν.

Ἐχομεν ὅθεν τὰ δύο στοιχεῖα τῆς μνήμης, ἦτοι τὰς δύο ἰδιότητας, τῆ βοηθεῖα τῶν ὁποίων λειτουργεῖ. Ἄς μὴ ἀπολέσωμεν ποτὲ τὴν ἰδέαν τοῦ δεσμοῦ τούτου. Ἐφ' ὅσον κατορθώνομεν νὰ καθιστώμεν μᾶλλον ἀπαιτητικὴν ὑπομονητικὴν καὶ ἰσχυρὰν τὴν προσοχὴν, ἐπὶ τοσοῦτω ἡ μνήμη θὰ εἶνε ἀσφαλέςτερα καὶ πιστοτέρα.

ΓΚΥΖΩ

ΛΗΣΜΟΝΗΜΕΝΟΙ ΣΤΙΧΟΙ

Η ΑΓΡΑΜΠΕΛΗ

Λέγ' ἡ ἀγράμπελη μυριανθισμένη ἔς τὸν ἄγριο πλάτανο, ποῦ τὴ θωρεῖ καὶ μὲ τὸν ἴσκιον του συχνοδιαβαίνει πάντοτ' ἐπάνω της βράδυ κι' ἀγῆ.

«Δένδρο περήφανο, μὲ ἔς τὸν ἀγέρα τὰ φύλλα, οἱ κλώνοι σου θρασσομανοῦν· βρῖσκεις στενόχωρη τῶρα τὴ σφαῖρα ; Τ' ἄστρα, τὰ σύγνεφα δὲ σὲ χωροῦν ;»

«Τρέχει ἔς τὴ ρίζα σου νεράκι κρύο, βυζάνεις ἄκοπα τὴ καταχνιά κι' ἐμένα ἐξήλεψες σὺ τὸ θρηῖο γιατί μ' ἐπότιζε λίγη δροσιά ;»

«Τί θέλεις, πλάτανε, τί μοῦ γυρεύεις ; Διῶξε τὸν ἴσκιο σου κι' εἶμαι μικρῆ. Τ' ἄνθη μου ἐπάγωσαν, μὴν τὰ παιδεύεις ἄς τον τὸν ἥλιο μου νὰ τὰ χαρῆ...»

«—Ξανθὴ μου ἀγράμπελη, τί μὲ φοβάσαι· θέλεις νὰ σέρνεσαι πάντα ὀρφανὴ, μονάχη σου, ἔρημη τὴ νύχτα νᾶσαι νᾶχῃς κρεββάτι σου λιθάρια, γῆ ;»

«Τ' ἄνθη ζευγάρωσε μὲ τὴν ἀνδρεία μου, γένου βασίλισσα κι' ἐγὼ θρονὶ, στηλώσου ἐπάνω μου... ἔς τὴν ἀγκαλιά μου κάθε ἄλλο λούλουδο θὰ σὲ φθονῆ...»

Τὴν ἐξεγέλασε ἄγριο πλατάνι, τὴν ἐπερίπλεξε μὲς ἔς τὰ κλαριά... Τί κρῖμα ποῦδωκες, ξανθὸ βοτάνι, γιὰ λίγο ψήλωμα τὴν παρθενιά !

Φτωχὴ κι' ἀνύπανδρη ἔς τὴν ἐρημιὰ σου μοῦτανε τ' ἄνθη σου κρυφὴ χαρά· τῶρα θ' ἀρπάζουνε τὴν μυρωδιά σου τὰ νέφη κι' ὁ ἄνεμος ποῦσαι κυρά.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΒΑΛΑΩΡΙΤΗΣ

Η ΜΑΓΕΙΡΙΚΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΚΥΡΑΣ

ΦΑΓΗΤΑ

[Μύδια τηγανιτά]

Κόπουμεν τὰ μύδια εἰς μίαν καθαρισμένην χωρὶς νερὸ καὶ ἀφοῦ ἀποστῶμεν, παίρνομεν τὸ φαγί των, βοιοῦμεν εἰς ἓνα χυλὸ ἀπὸ ἀλάτι καὶ τὰ τηγανίζομεν εἰς κατσαρόλα μὲ λάδι.

[Οκταπόδι στυφάδο]

Κόπουμεν καλὰ τὸ ὀκταπόδι, κόπουμεν κρομμυδάκια τηγανισμένα μὲ λάδι, τὰ βάζομεν εἰς μίαν κατσαρόλα, μαχρίζομεν τὸ ὀκταπόδι καὶ κόπουμεν καὶ αὐτὸ εἰς τὴν κατσαρόλα, ρίπτομεν λάδι, κρασί καὶ ὀλίγη ντομάτα, τὸ ἀνάλογον νερὸ καὶ τὰ βάζομεν νὰ βράσουν. Ἐάν ἔχομεν βάζομεν καὶ σκόρδο.

[Μύδια πλαλὶ]

Κόπουμεν μέσα εἰς μίαν κατσαρόλαν φρέσκα κρομμύδια καὶ τ' ἀποστῶμεν νὰ κοκκινίσουν μὲ ὀλίγον νερὸ, βάζομεν ἄνθος, τὰ ἀφίνομεν καὶ μύδια καθαρισμένα νὰ μαχρῖσθουν μὲ ὀλίγον ζωμὸν λεμονιοῦ ἢ πομάτας, ὀλίγον νερὸ, τριμμένην ἄχνη ψωμοῦ, πιπέρι, ἀλάτι καὶ τὰ βάζομεν νὰ ψηθοῦν.

[Καλαμαράκια γεμιστά]

Καθαρίζομεν καλαμαράκια καλὰ ἀποστῶμεν ψιλὸ κρομμύδι, ὀλίγη ἄχνη ντομάτα ψιλὴ χωρὶς φλοῖον

τὰ βάζομεν νὰ ψηθοῦν ὀλίγον, ρίπτομεν ὀλίγον ρύζι, ἀλάτι, πιπέρι, τὰ ποδαράκια ἀπὸ τὰ καλαμαράκια εἰς μικρὰ τεμάχια, τὰ ἀφίνομεν νὰ ψηθοῦν μὲ τὸ λάδι καὶ τὸν ζωμὸν λεμονιοῦ καὶ ἅμα ψηθοῦν ὀλίγον γεμίζομεν τὰ καλαμαράκια τὰ τοποθετοῦμεν εἰς τὴν κατσαρόλα καὶ ὀλίγον λάδι καὶ ὀλίγον νερὸ νὰ βράσουν ἐπὶ τρεῖς τέταρτα τῆς ὥρας ἕως νὰ ψηθοῦν.

*Ολλανδικὴν κρέμαν, τὴν ὁποῖαν σεβρίζετε κρύαν.

[Κομπόστα]

Παίρνομεν 100 δρ. δαμάσκηνα 100 δρ. μήλα, 100 δρ. ἀχλάδια βάζομεν 300 δρ. νερὸ καὶ 50 δρ. ζάχαρι κανέλα, γαρούφαλα. Τὰ βάζομεν νὰ βράσουν χωρὶς νὰ δέσουν πολὺ.

[Χουρμάδες γεμιστοὶ]

Διιλέγομεν καλοὺς χουρμάδες, βράζομεν τὰ κοκκινύσια σιζιόντες αὐτοὺς κατὰ μήκος. Παίρνομεν φιστίκια ἢ ἀμύγδαλα, γεμίζομεν τοὺς χουρμάδες ἀπὸ τὴν χαραμάδα τὴν ὁποῖαν ἐκάμαμεν διὰ ν' ἀφαιρέσωμεν τὸ κοκκινύσιον. Τσιμποῦμεν κατόπιν κάθε χουρμά μὲ τὴν βελόνα καὶ ἔχομεν ζάχαρι πολὺ δεμένη καὶ βοιοῦμεν ἓνα-ἓνα χουρμά διὰ νὰ ζαχαρώσῃ.

ΓΛΥΚΥΣΜΑΤΑ

[Ὁλλανδικὴ κρέμα]

Ἡ Βασίλισσα τῆς Ὀλλανδίας εἶνε πρώτης τάξεως νοικοκυρά. Πολλάκις ἐποπτεῖ ἡ ἰδία εἰς τὴν βασιλικὴν κουζίαν καὶ οὐχὶ σπανίως ἀναμιγνύει μὲ τὰς βασιλικὰς τῆς χεῖρας τὰ διάφορα κερκεύματα τῶν φαγητῶν. Λέγεται μάλιστα ὅτι ἔχει ἑκακτον μαγειρικὴν ἰδιοφυῖαν, ἀφ' οὗ καὶ συνταγὴ μερικῶν ὠραισιῶν ὀλλανδικῶν γλυκυσμάτων ἀποδίδεται εἰς αὐτὴν.

Ὅττω ἐν εἶδος κρέμας τῆς ἀρεσκείας τῆς κατασκευάζεται ὡς ἐξῆς : Ἐξ κοχλιάρια τῆς σούπας ζάχαρον λεπτὴν καὶ κοσκινισμένην, ἔξ κοχλιάρια ὕδατος, ἔξ κοχλιάρια λευκοῦ οἴνου, ἔξ ὀδᾶ ὀλόκληρα καλοκτυπημένα, τὸ ξυγὸν καὶ τὴν φλούδαν ἐνὸς λεμονίου. Ἄς βράσωσιν ὅλα μαζί, ἀφ' οὗ ἀνακατενθῶσι καλῶς καὶ θὰ ἔχετε τὴν

LE CHAPEAU C' EST L' HOMME

Desireux de couserver votre elegance faites vous coiffer par J. CASDONIS 15x-RUE DE STADE-15x Vis-à-vis des écuries du Roi

— Ὁ ἄνθρωπος σῦρει μέχρι τοῦ τάφου του τὴν μακρὰν ἐλπίδαν των λελανθασμένων ἐλπίδων του. (Βοδδουέτος) — Πρέπει νὰ εἶνε τις λεπτὸς καὶ οὐδέποτε ζηλότυπος. Ἡ λεπτότης εἶνε πάντοτε τρυφερά, ἐνῶ ἡ ζηλοτυπία εἶνε συχνάκις σκληρά. (Σκριβ)

ΘΕΡΑΠΕΥΟΝΤΑΙ

ΑΙ ΠΑΝΑΔΕΣ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ ΤΑ ΣΠΥΡΑΚΙΑ ΤΩΝ ΠΑΡΕΙΩΝ Η ΠΙΤΥΡΙΑΣΙΣ Η ΠΤΩΣΙΣ ΤΩΝ ΤΡΙΧΩΝ Όλα τὰ νοσήματα τὰ ἐπικίνδυνα διὰ τὸ ΔΕΡΜΑ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΝ καὶ διὰ τὴν ΚΑΛΛΟΝΗΝ ΤΩΝ ΕΝ ΤΗ ΤΕΛΕΙΑ ΚΛΙΝΙΚΗ τοῦ ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν ἐν Παρισίοις εἰδικῶς ἀσχοληθέντος εἰς τὰ νοσήματα τοῦ δέρματος καὶ τοῦ τριχωτοῦ τῆς κεφαλῆς ἱατροῦ κ. Δ. ΚΕΦΑΛΟΠΟΥΛΟΥ Μεγάλῃ γωνίατὰ οἰκία τῆς ὁδοῦ Πατησίων καὶ Γ' ἀδδδτωνος 1. (Παρὰ τὰ Χάντζια)

ΕΤΑΙΡΙΑ ΣΙΔΗΡ. ΑΤΤΙΚΗΣ
ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΟΝ ΙΣΧΥΟΝ ΑΠΟ 1ης ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1907

Γραμμή Κηφισίας

Εξ Ἀθηνῶν Ἐκ Κηφισίας
Στροφῶλι Παλαιὸς Σταθμὸς

Πρὸ μεσημβρίας

6.—	6.55'	7.10'
8.—	—	9.40'
10.—	—	11.10' κατ'εὐθεΐαν
12.—	κατ'εὐθεΐαν	—

Μετὰ μεσημβρίαν

2.—	2.55'	4.20' κατ'εὐθεΐαν
4.—	—	5.40'
6.—	6.55'	7.10'
8.—	—	9.40'
10.—	κατ'εὐθεΐαν	10.40'

Κυριακὰς καὶ ἑορτὰς προστίθενται
2.30 μ. ταχ. | | 4.10' μ.μ.

Λαϊκὰ ἄμαξοστοιχία κατὰ πᾶσαν Τετάρτην
Ἀμαξοστοιχία νυκτὸς κατὰ Σάββατον ἐξ Ἀθηνῶν διὰ Κηφισίαν ὥρα 12 μεσονύκτιον.

Γραμμή Λαυρίου

Εξ Ἀθηνῶν Ἐκ Λαυρίου
8.45' π.μ. 7.10' π.μ.
3.50' μ.μ. 4.15' μ.μ.

Σ.Π.Α.Π.

ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΝ ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΟΝ

- Ἀναχωρήσεις ἐξ Ἀθηνῶν**
- 6.30 π. μ. Διὰ Κόρινθον, Ναύπλιον, Τρίπολιν, Μεγαλόπολιν, Κυπαρισσίαν, Καλάμας.
 - 6.50 » Διὰ Κόρινθον, Καλάβρυτα, Πάτρας, Κυλλήνην, Πύργον, Ὀλύμπια.
 - 8.30 » Τοπικὴ διὰ Κόρινθον.
 - 11.30 » Διὰ Κόρινθον, Ναύπλιον, Πάτρας.
 - 1.20 μ. μ. Ταχ. διὰ Πάτρας, κατὰ Δευτέραν, Τετάρτην καὶ Σάββατον.
- Ἀναχωρήσεις ἐκ Πατρῶν**
- 7.10 π. μ. Διὰ Κόρινθον, Ναύπλιον, Ἀθήνας.
 - 8.15 » Ταχ. δι' Ἀθήνας, κατὰ Τρίτην, Πέμπτην, Παρασκευήν.
 - 11.35 » Διὰ Καλάβρυτα, Κόρινθον, Ἀθήνας.
 - 6.30 » Δι' Ὀλύμπια, Κυπαρισσίαν, Καλάμας.
 - 3.45 » Διὰ Πύργον Ὀλύμπια.
- Ἀναχωρήσεις ἐκ Καλαμῶν**
- 7.00 π. μ. Διὰ Κυπαρισσίαν, Πύργον, Πάτρας, Μεγαλόπολιν, Τρίπολιν, Ἀθήνας.
 - 8.20 » Διὰ Μεγαλόπολιν, Τρίπολιν.
- ΑΦΙΞΕΙΣ ΕΙΣ ΑΘΗΝΑΣ**
- 2.50 μ. μ. Ταχ. ἐκ Πατρῶν (τοῖς ὡς ἄνω).
 - 4.40 » Ἐκ Πατρῶν, Τριπόλεως, Ναυπλίου.
 - 6.15 » Τοπικὴ ἐκ Κόρινθου.
 - 7.10 » Ἐξ Ὀλυμπίων, Κυλλήνης, Πατρῶν, Καλαβρύτων.
 - 8.20 » Ἐκ Καλαμῶν, Κυπαρισσίας, Μεγαλόπολεως, Τριπόλεως, Ναυπλίου.

SUN INSURANCE OFFICE
ΑΓΓΛΙΚΟΝ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ
Ο "ΗΛΙΟΣ,"

ΕΔΡΑ ΕΝ ΛΟΝΔΙΝΩ—THREADNEEDLE STREET

Ἰδρυθὲν τῷ 1710

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΤΕΡΟΝ ΕΝ ΤΩ ΚΟΣΜΩ, ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΩΣ
Πυρασφαλιστικὸν κατὰσθημα

Ἀναλαμβάνει παντὸς εἶδους κινδύνους κατὰ τοῦ πυρὸς, ἐπὶ οἰκοδομῶν, ἐνοικίων, ἐπιπέδων ἐμπορευμάτων κτλ.

ΤΑΧΕΙΑ ΠΛΗΡΩΜΗ ΖΗΜΙΩΝ

LONDON & LANCASHIRE LIFE ASSURANCE COMPANY

ΑΓΓΛΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Λονδίνον καὶ Λαγκαστρία

ΑΣΦΑΛΕΙΑΙ ΙΣΟΒΙΟΙ, ΜΙΚΤΑΙ, ΠΡΟΙΚΟΔΟΤΗΣΕΙΣ ΚΤΛ.

Ἀσφάλειαι εἰς Δραχμὰς

ΠΑΝΖΑΡΗΣ & ΚΟΝΤΟΣ

Πράκτορες ἐν Ἀθήναις

Ὅδὸς Σανταροῦ ἀρ. 3α

ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΟΝ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΗΣ ΑΤΜΟΣΠΟΤΗΣ
Α. ΔΙΑΚΑΚΗ

Ἀναχωρήσεις ἐκ Πειραιῶς :

ΔΕΥΤΕΡΑΝ ὥραν 7 μ. μ. διὰ Λαύριον, Ἀλιθέριον, Χαλκίδα, Λίμνην, Αἰδηψὸν (τὸ θέρος), Στυλίδαν, Ὠρεοῦς καὶ Βόλον.

ΤΡΙΤΗΝ ὥραν 7 μ. μ. διὰ Χαλκίδα, Αἰδηψὸν (τὸ θέρος), Βόλον καὶ Θεσσαλονίκην.

ΤΡΙΤΗΝ ὥραν 8 μ. μ. διὰ Μονεμβασίαν, Ἀγίαν Πελαγίαν, Νεάπολιν, Γύθειον, Πορτοκάγιον, Πελοπόννησον, Λιμένιον, Σαλινίτσαν, Καρδαμύλην, Καλάμας καὶ Νησίον.

ΠΕΜΠΤΗΝ ὥραν 8 μ. μ. διὰ Σύρον, Πάρον, Νάξον, ἼονΟϊαν καὶ Θήραν.

ΣΑΒΒΑΤΟΝ ὥραν 7 μ. μ. διὰ Λαύριον, Ἀλιθέριον, Χαλκίδα, Λίμνην, Αἰδηψὸν (τὸ θέρος), Στυλίδαν, Ὠρεοῦς καὶ Βόλον.

ΚΥΡΙΑΚΗΝ ὥραν μεσημερίαν ἀκριβῶς κατ'εὐθεΐαν δι' Ἀλεξάνδρειαν.

ΚΥΡΙΑΚΗΝ ὥραν 8 μ. μ. διὰ Σύρον, Τήνον, Ἄνδρον, καὶ Κόρθιον.

ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ : Ἐν Ἀθήναις ὁδὸς Σταδίου 16. Τηλέφωνον 232. Ἐν Πειραιεὶ Πλατεία Κοραΐδων ἀκ. Τηλέφωνον 94.

[Ἐκ τῆς Διευθύνσεως]

ΣΕΛΙΣ ΔΙΑ ΤΑΣ ΚΥΡΙΑΣ

ΤΟ ΚΑΛΛΥΝΤΗΡΙΟΝ

Η ΜΟΔΑ

[Ἡ κόμη]

Δὲν ἀρνεῖται κανεὶς τὴν σοβαρότητα, τὴν ὁποίαν προσεῖδει ἡ φαλάκρα. Ἄλλ' ἂν δὲν ἔχουν λόγους νὰ τὴν ἐπιζητοῦν οἱ κύριοι, βεβαίως ὅμως αἱ κυρίαι καὶ πολλοὶ ποιοῦνται τὴν κόμην των, διὰ τὴν καλὴν ἐκτέλεσιν τῆς ὁποίας συνιστῶ τὴν ἀκόλουθον συνταγήν :

Μετὰ μίαν λίτραν ὕδατος, εἰς τὸ ὁποῖον βράζετε 40 γραμμάρια λευκοῦ σάπωνος καὶ δύο κοχλιάρια πιτύλα, νὰ πλύνετε τὴν κόμην σας, μετ' ὅ, ἐν ὅσῳ ἀπορῆσθε εὐγρὰ, νὰ πλύνετε τὰς ρίζας τῶν τριχῶν μετὰ κρόκον ὄσῳ.

Ἐπὶ τέταρτον μετὰ τὴν ὄλην αὐτὴν διαδικασίαν νὰ πλύνετε τὴν κόμην μετὰ ψυχρὸν ὕδωρ καὶ νὰ φροντιστε νὰ μὴ μείνη οὐδὲ ἡ ἐλαχίστη ὑγρασία ἐπ' αὐτῆς.

Αἰτιασθῆναι πλύσεις πρέπει νὰ ἐπαναλαμβάνωνται κατὰ 10 ἡμέρας ἐντὸς τῶν δύο πρώτων μηνῶν, μετὰ τὴν πάροδον τῶν ὁποίων ἀρκεῖ νὰ γίνωνται δις τοῦ μηνός.

[Οἱ ὀνυχες]

Τὸ ἰδεώδες τῆς καλλονῆς διὰ τὰς ὀφθαλμίας κυρίας εἶναι οἱ δάκτυλοι οἱ ἀπολήγοντες εἰς ὄνυχας μακροῦς καὶ ἰσχυροῦς.

Πρὸς τούτων ὅμως εἰς τὴν παρουσίαν καλῶν ὀνυχῶν συντελεῖ πολὺ καὶ τὸ γυάλισμα τῶν ὀνυχῶν τῶν ὁποίων ἀποκοῦν χάρις εἰς τὸ ἐξῆς φάρμακον :

Oxale d' étain pulverisé	5 gr.
Acide borique pulverisé	1 gr.
Poudre de talc	5 gr.
Essence de violette	11 gouttes
Teinture de carmin	11 gouttes

Μετὰ τὴν κόμην αὐτὴν προσερίβετε τοὺς ὀνυχας, οἱ ὅποιοι ἀποκοῦν θανασιαν στυλινότητα.

[Τὰ στίγματα]

Ὅσον καὶ ἂν δὲν δίδεται σημασία εἰς τὰ λευκὰ στίγματα ἐπὶ τῶν ὀνυχῶν, βεβαίως ὅμως δὲν εἶναι ἐπιζήμιον νὰ τὰ ἐξῆ κανεὶς, εἴτε εἰς τὴν ἀριστερῇ χεὶρᾷ ὅπου λέγουσιν ἀντιπροσωπεύουν τὰς ἀράς, εἴτε ἐπὶ τὴν δεξιᾷ ὅπου ἀντιπροσωπεύουν τὰς εὐχάς. Καλοῦτάτα δύνανται τις νὰ ἀπαλλαγῇ αὐτῶν, καὶ τὸν γοῆσιν τοῦ κάτωθι μίγματος :

10 gram. de rois
10 gram. myrte

Τὰ λευκὰ αὐτὰ στίγματα φαίνονται πρὸ πάντων εἰς τὴν ἄνω χεὶρῶν ἀνδρῶν, καὶ δι' αὐτὸ συνιστῶ τὴν συνταγὴν εἰς τοὺς λέοντας τῆς ἐποχῆς, οἱ ὅποιοι δὲν θὰ λησμονοῦν τὴν παροιμίαν, ὅτι «ἐξ ὀνυχῶν ἴσονται».

Ὁραιοτάτη ἐνδυμασία τῆς ἐποχῆς πολλὴν προκαλεῖται ἐντύπωσιν εἰς τὸ ὄραϊον καὶ ἀριστοκρατικὸν κόσμον τῶν Παρισίων εἶνε ἡ παρισταμένη διὰ τῆς εἰκόνας αὐτῆς. Εἶνε συστήματος πρεσβῆς (πριγκιπισσῆς) μετὰ φισσοῦ ἀπὸ ἀντραντέ δαντέλες φιλέ κεντημένον.

Τὸ ἱσοζυγισσάκι εἶνε ἀπὸ μουνσελίαν πιεταρισμένον κομμένον δ' εἰς τὸ μέσον ἀπὸ ἀντραντέ πᾶ μ ἀπὸ φιλέ κεντημένον.

Τὰ μανίτια ἐπίσης ἀπὸ δαντέλλαν φιλέ.

Τὸ ὄφρασμα ἐξ οὗ κατασκευάζεται εἶνε συνήθως νιγρὰ χρώματος εἴτε σωματὸν εἴτε μὴ πλανοῦ καὶ ριζεῖα.

Ὡς ἐνδυμασία ἀνοίξεως διὰ τὴν ἐπερχομένην περίοδον εἶνε ἀληθῶς θελκτικὴ καὶ ἀρμόζει εἰς πᾶν ἀνάστημα καὶ εἰς πᾶσαν σωματικὴν διάπλασιν. Ἐκ τῆς εἰκόνας καθίσταται φανερὸς καὶ ὁ τρόπος καθ' ὃν εἶνε εὐχερὴς ἡ κατασκευὴ τῆς ὀφθαλμίας αὐτῆς ἀμφιέσεως δι' ἐπισκέψεις καὶ τοῦ ἐπίσης λίαν κομποῦ πύλου δυνάμενον νὰ κατασκευασθῇ ἐν ἀναλογία χρωμάτων πρὸς τὴν ὄλην ἀμφίεσιν.

ΙΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ LIMITED

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1839

ΕΔΡΑ ΕΝ ΛΟΝΔΙΝΩ — ΓΕΝ. ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ, ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

Εν Κερκύρα, Κεφαλληνία, Ζακύνθος, Πάτρας, Πειραιεῖ, Τριπόλει
Πρακτορεῖον: ἐν Ναυπλίῳ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ

Εἰς Τραπεζογραμμάτια

2 1)2 ο)ο	ετησίως	ἐπὶ ἀποδόσει εἰς πρώτην ζήτησιν διὰ ποσὰ μέχρι δρ. 100.000
1)2 ο)ο	»	» » » » » » πέραν τῶν »
3 ο)ο	»	» » » μετὰ 3 μῆνας
3 1)2 ο)ο	»	» » » » 6 » μέχρι 2 ἐτῶν
4 ο)ο	»	» » » » 2 ἐτη » 4 »
4 1)2 ο)ο	»	» » » » 4 » καὶ ἐπέκεινα.

Εἰς Χρυσὸν

2 ο)ο	ετησίως	ἐπὶ ἀποδόσει εἰς πρώτην ζήτησιν διὰ ποσὰ μέχρι δρ. 100.000
1 ο)ο	»	» » » » » » πέραν τῶν »
2 1)2 ο)ο	»	» » » μετὰ 3 μῆνας
3 ο)ο	»	» » » » 6 » μέχρι 1 ἐτους
3 1)2 ο)ο	»	» » » » 1 ἐτους καὶ ἐπέκεινα.

ΤΙΤΛΟΙ ΠΡΟΣ ΦΥΛΑΞΙΝ

Ἡ Ἴονικὴ Τράπεζα Limited δέχεται τίτλους πρὸς φύλαξιν ἀντὶ ἐλαχίστου δικαιώματος φυλάκτου 1)4 ο)ο ετησίως (ἐλάχιστον ὄριον (Δρ. 1) ἐπὶ τῆς ἀξίας τῶν τίτλων ὑπολογιζομένης εἰς τὴν τρέχουσαν τιμὴν τῆς ἡμέρας τῆς καταθέσεως.

ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΤΜΟΠΛΟΪΑΣ

“ΓΟΥΔΗ,,

ΑΝΑΧΩΡΗΣΕΙΣ ΕΚ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΔΕΥΤΕΡΑΝ ΤΕΤΑΡΤΗΝ	ΩΡΑΝ 8 Μ. Μ.	Διὰ Σύρον, Τήνον καὶ Μύκονον.
	» 7 Π. Μ.	Δι' Αἴγιον, Μέθανα (κατὰ τὸ θέρος), Πόρον, Ἰθύν, Σπέτσας, Χέλιον, Αεωνίδιον, Ἄστρος καὶ Ναύπλιον.
ΤΕΤΑΡΤΗΝ ΤΕΤΑΡΤΗΝ	Μεσημβρίαν	Διὰ Μήλον, Ἡράκλειον, Ρέθυμνον καὶ Χανία.
	ΩΡΑΝ 7 Μ. Μ.	Διὰ Λαύριον, Ἀλιβερίου, Χαλκίδα, Λάρυμνα, Αἰδηψὸν (κατὰ τὸ θέρος), Λίμνην, Ἀταλάντην, Στυλίδαν, Ὀρεοῦς, Βόλον καὶ Ἄλμυρον.
ΤΕΤΑΡΤΗΝ	» 8 Μ. Μ.	Διὰ Καψάλιον, Ἐλνὰ, Γύθειον, Γερολιμένα, Λιμένιον, Σελίνιτσαν, Καρδαμύλιν, Καλάμας καὶ Νησίον.
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ	» 7 Μ. Μ.	(Διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ). Διὰ Πάτρας, Μεσολόγγιον, Κυλλάνην, Ζάκυνθον, Κατάκωλον, Κυπαρισσίαν, Ἄγ. Κυριακὴν, Μάραθον, Πύλον, Μεθώνην, Κορώνην, Νησίον, Καλάμας, Καρδαμύλιν, Σελίνιτσαν, Λιμένιον, Γερολιμένα, Γύθειον καὶ Πειραιῶν.
ΣΑΒΒΑΤΟΝ	» 7 Μ. Μ.	Διὰ Χαλκίδα, Αἰδηψὸν (κατὰ τὸ θέρος), Βόλον, Θεσσαλονίκην, Δαρδανέλλια, Δεγεαγάτς καὶ Κωνσταντινούπολιν.

ΙΑΤΡΙΚΑ ΔΕΛΤΙΑ

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

[Διὰ τὴν ὄρεξιν]

Δὲν ὑπάρχει μεγαλύτερον μαρτύριον ἀπὸ τὴν ἀνορέξιν. Μόνον ὅσοι ὑπέφεραν ἀπὸ αὐτὴν ἠμποροῦν μαρτυρήσουν, ἀφοῦ... ἐμαρτύρησαν. Ἡξεύρετε τί ἐστὶν αἰσθάνεσθε τὸν στομάχον σας κενόν, νὰ φαγεῖτε, νὰ σᾶς ἀρέσων διανοητικῶς διάφορα φαγητά, καὶ ὅταν κάθεσθε εἰς τὸ τραπέζι, ὅταν μυρίζετε τὸν ἀχνὸν τῶν ὀσφύων ἐκείνων καρυκευμάτων, νὰ ἀηδιάζετε καὶ μὲ ἀποτροπιάσιν σχεδὸν νὰ ἐγειρέσθε διὰ νὰ μὴ τυραννῆσθε περισσότερον.

Εἶνε τρομακτικὸν ἀληθὲς. Εἰς πολλὰς κρίσεις οὔτε ὁ περίπατος, οὔτε ἡ κίνησις οὔτε συνεπῶς τὰ ὀρεκτικὰ ἠμποροῦν νὰ μετατρέσων τὴν πένθιμον αὐτὴν κατάστασιν. Γνωρίζω ὁμως θαυματουργὸν φάρμακον, τὸ ὁποῖον μυριάκις ἐφαρμόσας εἰς τοὺς ἀσθενεῖς μου, κατόρθωσα ἐπὶ τῶν 100 νὰ ἔχω 95 ἐπιτυχίας. Τὸ φάρμακον τοῦτο εἶνε ἀπλούστατον, ἔχει ὡς ἐξ ἑξῆς ἡ συνταγὴ του :

- Teinture de nadiane 3 gr.
- Teinture de rhubarbe 2 gr.
- Teinture de noix vomique 3 gr.

Αἰὰ νὰ μεταχειρισθῆτε ὁμως τὸ φάρμακον αὐτὸ πρέπει νὰ ἔχετε ὀρισμένην ὥραν προγεύματος, γεύματος καὶ δείπνου.

Πέντε ἀκριβῶς λεπτὰ πρὶν καθήσετε εἰς τὴν τράπεζάν σας λαμβάνετε ἕξ σταγόνας ἐντὸς μιᾶς χουλιανῆς νεροῦ καὶ τὸ πίνετε. Τὴν ἐπομένην λαμβάνετε ἀπὸ ἐπὶ σταγόνας πρὸ τῶν τριῶν γευμάτων σας, τὴν μεθεπομένην ὀκτῶ καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς, μέχρις ὅτου φθάσετε τὰς δέκα σταγόνας. Κατόπιν ἐξακολουθεῖτε νὰ λαμβάνετε ἀπὸ δέκα σταγόνας. Καὶ ὅχι διὰ πᾶν καιρὸν, διότι θὰ ἔχετε πλέον τόσιν ὄρεξιν, ὅσας θὰ λυτῆσθε διότι ἤρχισατε τὴν θεραπείαν.

[Διὰ τοὺς ὀδόντας]

Τὸ κάλλιστον τῶν ἀντισηπτικῶν διὰ τοὺς ὀδόντας εἶνε τὸ Thymol καθὼς ἀποκαλύπτουν αἱ τελευταῖαι ἐπιστῆται τῶν διασημοτέρων ὀδοντοϊατρῶν, διότι καὶ ἐν ὀδογονοτάκις χιλιοστὸν ἀρκεῖ, ὅπως περιστελεῖ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν μικροοργανισμῶν. Πρὸς τοῦτο συμβουλεύω τὰ ἑξῆς :

- Thymol 4 gram.
- Alcool rectifie 1000gram.
- Cohonille pulverise 3 gram.

Εἰς τὸ φάρμακον τοῦτο προσθέτετε μετὰ μίαν ἡμέραν :

- Essence de menthe poivrée 3 gram.
- Canelle de Ceylan 1,50 gram.

Ἐν κοχλιάριον τοῦ καφέ ἀρκεῖ ἐν ἀναλογία πρὸς τὸ ἕλκιστον καθαροῦ ὕδατος 100 γραμμαρίων.

I. Ἀτρεϊδῆς

[Κατασκευὴ ὄξους]

Ἡ οἰκοδέσποινα ἢ ὁποία δὲν τηρεῖ βιβλίον δαπανῶν εἶνε δύσκολον νὰ ὑπολογίσῃ πόσα ἐξοδεύει κατ' ἔτος εἰς ἀγορὰν ὄξους, τὸ ὁποῖον πωλεῖται ἐνίοτε ἀκριβώτερον τοῦ οἴνου καὶ συνήθως δὲν εἶνε καλόν. Πρὸς ἀποφυγὴν τῆς δαπάνης ταύτης, ἀγοράσατε ἀπαξ διὰ παντὸς μίαν ὀκτὴν καλοῦ ὄξους, προερχομένου ἐξ ἀρρητινώτου οἴνου, τὸ ὁποῖον τοποθετῆτε ἢ ἐντὸς μικροῦ βαρελίου, λίθου, ἢ πολὺ μεγάλης δαμιζάνας καὶ ἐκθέτετε εἰς τὸ ἥλιακόν. Προσθέτετε καθ' ἑκάστην ἀνὰ ἓν ποτήριον ὕδατος ἐπὶ πέντε ἡμέρας καὶ τὸ ἀφίνετε κατόπιν ἐπὶ δέκα ἡμέρας. Τότε ἀρχίζετε νὰ μεταχειρίζεσθε ἐκ τοῦ ὄξους τοῦτου, φροντίζουσαι νὰ ρίπτεται ἐντὸς αὐτοῦ, ὁσάκις βράσετε φασόλια, τὸν ζωμόν ἢ καὶ ὕδωρ ὁσάκις ἀφαιρέτε μεγάλην δόσιν. Μετὰ παρέλευσιν 3—4 μηνῶν, τρίβετε 50 δράμια μαύρης σταφίδος καὶ τὴν ρίπτετε εἰς τὸ ὄξος. Δύνασθε οὕτω μὲ τὴν ὀκτὴν ἐκείνην νὰ ἔχετε ὄξος δι' ὀλόκληρον ἔτος.

[Δερμάτινα ἐνδύματα]

Τὰ ἐκ λεπτοῦ δέρματος ἐνδύματα τὰ ὁποῖα μεταχειρίζεται τάξις τις ἐργατῶν, ἰδίως δὲ οἱ σὺ φέροντων αὐτοκινήτων, φθείρονται ταχέως καταστρεφόμενης τῆς ἐξωτερικῆς αὐτῶν ἐπιφανείας. Διὰ νὰ διατηρηθοῦν ἐπὶ μακρὸν καταφεύγομεν εἰς τὸ ἑξῆς :

Διαλύομεν εἰς ἓνα λέβητα 60 γραμμάρια ἀσφάλτου καὶ 90 γραμμ. φυσικοῦ κηροῦ, τὰ θερμαίνομεν δὲ ἐπ' ἀρκετὸν καὶ κατόπιν ἀπορροφῶμεν αὐτὰ ἐκ τοῦ πυρὸς καὶ ρίπτομεν ἀναμειγνύοντες πάντοτε δύο ποτηράκια οἰνοπνεύματος καὶ 2 γρ. κυανοῦ τῆς Πρωσίας εἰς κόνιν καὶ ὀλίγον ἔλαιον ἄοσμον.

Οὕτω σχηματίζεται βερνίκιον διὰ τοῦ ὁποίου ἀλείφομεν διὰ σπόγγου τὸ δερμάτινον φόρεμα.

Ο ΤΕΧΝΙΤΗΣ

ΓΝΩΜΑΙ ΚΑΙ ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ

Ἐποὶ πολλοὺς ἀριθμῶν φίλους, οὐδ' ἓνα ἔχει γνήσιον τοιοῦτον. (Σοπεργάουερ)

— Ὁ βίος ἡμῶν εἶνε τοιοῦτος, ὥστε καὶ μόνῃ ἢ ἀπουσία φοβερῶν δυστυχημάτων πρέπει νὰ λογίζεται ὡς μέγα εὐτύχημα. (Β. Οὐγκὼ)

— Τὴν ἀρίστην πολιτείαν δυνάμεθα νὰ γνωρίσωμεν, καθ' ὅσον τρόπον καὶ τὴν ἀρίστην γυναῖκα—ἐκ τοῦ ὅτι οὐδεὶς ὁμιλεῖ περὶ αὐτῆς. *

— Μεταξὺ δύο ἀγαπημένων προσώπων τὸ ἰσχυρότερον εἶνε ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ὀλιγώτερον ἀγαπᾷ. (Βαλζάκ)

— Ἐπὶ ἑκατὸν ἀτόμων, τὰ πέντε ἀδιαφόρως ἔχουσι πρὸς τὸν ἔρωτα, τεσσαράκοντα πέντε θὰ ἐπεθύμουν νὰ ἀγαπήσουν· εἰκοσεννέα δοκιμάζουν, εἰκοσι νομίζουσι ὅτι ἐπιτυχῶς χάνουν, καὶ εἰς ἀγαπή. (Βαλζάκ)

— Ὁ πιστὸς φίλος εἶνε προτιμότερος τῶν συγγενῶν. (Σεβαλιῆ)

— Λύπη παιδίου καὶ δρόσος προινήν δὲν ἔχουσι διάρκειαν. (Γ. Σάνδον)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΟΙΝΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΝ

ΕΤΑΙΡΙΑ ΑΝΩΝΥΜΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣ ΚΑΤΑΒΕΒΑΗΜΕΝΟΝ ΔΡ. 6.000.000

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΑΠΟΘΗΚΑΙ ΚΑΙ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΟΠΟΙΕΙΑ
της 'Εταιρίας εν Μόλοις 'Αθηνών,
'Ελευσίνι, Νέφ Φαλήρω, Πάτραις,
Καλάμιας, Πύργω, Κύμη, Πάρω, και
τοίς κυριωτέροις οίνοφόροις κέν-
τροις της 'Ελλάδος.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ :

ΑΡΙΣΤΟΒΟΥΛΟΣ ΖΑΝΟΣ
ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ ΧΑΡΙΛΑΟΣ
ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΡΩΣ

ΤΜΗΜΑ ΦΩΤΙΣΜΟΥ

ΠΡΑΤΗΡΙΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Διαρκής έκθεσις ειδών φωτισμού, θερμάνσεως και κινήσεως εν οδώ Σταδίου και Κολοκοτρώνη.

Πρατήρια, εν οίς πωλούνται είδη φωτισμού και θερμάνσεως, ως και οινόπνευμα μετουσιωμένον προς τον σκοπόν τούτον, εύρισκονται εν 'Αθήναις μέν, παρά τη Κεντρική 'Αποθήκη, οδός 'Οφθαλματρείου αριθμός 2, Κυδαθηναίων αριθμός 17, Τριπόδων και Θέσπιδος, Μεγάλου 'Αλεξάνδρου, Χαλκοκονδύλη 30, διασταύρωσις Σόλωνος και 'Ιπποκράτους, Πειραιώς 17, 'Ερμού 86, Πλατεία 'Εξαρχείων, Πατήσια, 'Αγιον Λουκάν. 'Εν Πειραιεί οδός Παρθεναγωγείου 3.

ΠΩΔΗΣΙΣ

'Η τιμή του μετουσιωμένου οίνοπνεύματος ώρισθη εις λεπτά 80 κατά σταθμικήν οκάν (οκάν βάρους) επιβαρυνομένη εις τας έπαρχίας (όπου δεν υπάρχουν ήμέτερα έργοστάσια) διά των έξόδων μεταφοράς και διατυλίον τελών. Καθίσταται δε ένταύθα γνωστόν, ότι μεγάλη διαφορά υπάρχει μεταξύ μετρικής και σταθμικής οκας οίνοπνεύματος, λόγω του μικρού ειδικού βάρους αυτού (0,83). Ούτως ή συνήθης οκά του οίνου δύναται να περιλάβη μόνον 332 δράμα οίνοπνεύματος.

ΧΡΗΣΙΣ ΜΕΤΟΥΣΙΩΜΕΝΟΥ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΟΣ

'Η 'Εταιρία ήμών παράγει τό μετουσιωμένον οινόπνευμα, αποβλέπουσα εις τρεις ανάγκας του 'Ελληνικού λαού, ήτοι τον φωτισμόν, την θέρμανσιν και την κίνησιν.

ΓΕΝΙΚΑΙ ΟΔΗΓΙΑΙ ΔΙΑ ΤΗΝ ΧΡΗΣΙΝ ΤΟΥ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΟΣ

'Η χρήση του οίνοπνεύματος εις βεβαίως έντελώς ακίνδυνος, αρκεί να λαμβάνονται στοιχειώδεις τινές προφυλάξεις, αι όποια συνοψίζονται εις τό θεμελιώδες παράγγελμα : Μη πλησιάζετε οινόπνευμα εις φωτιάν.

1ον Δεν πρέπει να άφίνωμεν τά δοχεία του οίνοπνεύματος άβούλωτα, διότι και εξατμίζεται τούτο και απορροφά ύγρασίαν, όπότεν και κατέργεται κατά βαθμόν.

2ον Διά κανένα λόγον δεν επιτρέπεται να ρίπτετε οινόπνευμα εις αναμμένην λάμπαν, μαγειρείον, καμινέτο κτλ., διότι άλλως διατρέχετε τον κίνδυνον να ανάψη τό οινόπνευμα του δοχείου, να σπάζη τό δοχείον και να χυθή επάνω σας αναμμένον. Τόν αυτόν κίνδυνον διατρέχετε και με τό πετρέλαιον, με μόνην τήν διαφοράν, ότι τό οινόπνευμα σβύνει εύκολώτατα με νερό και μάλιστα με όλιγον. Μόλις τό νερώσετε παύει να καίη.

3ον Πρέπει να φροντίζητε να γεμίζητε τήν λάμπαν, καμινέτο, μαγειρείον κτλ. πριν τά ανάψητε. 'Αν δε παρουσιασθή, ανάγκη να ρίψητε και άλλο οινόπνευμα, σβύσατε πρώτον και άφού βεβαιωθήτε, ότι έσβυσε, τότε ρίψατε και άλλο.

4ον Μη επιτρέπετε να μεταχειρίζονται οινόπνευμα διά προσάναμμα καρβούνων, διότι πολλοί πολλούς δεν προσέχουν και ρίπτουν τοιούτον σε μισοαναμμένα κάρβουνα, όπότεν διατρέχετε τον κίνδυνον να ανάψη τό δοχείον και να γίνη δυστύχημα.

5ον Μη γεμίζετε ξεχειλιστά ούτε λάμπαν, ούτε μαγειρείον, ούτε κανέν έν γένει είδος. Τό οινόπνευμα πρέπει να μένη ένα τουλάχιστον δάκτυλον κάτω του στομίου, διότι με τήν θερμότητα διαστελλεται (φουσκώνει) και πρέπει να έχη τόπον, άλλως θα χυθή απέξω και θα ανάψη.

Τον 'Εάν γεμίσαντες έν είδος οινόπνευμα τό περιβρέξετε με οινόπνευμα, κατά λάθος, σκουπίσατέ το άμέσως πριν τό ανάψετε, με ό,τι δήποτε ύφασμα. Τό οινόπνευμα ούτε λερώνει, ούτε βρωμά.

6ον 'Αν κατά λάθος εις τό άναμμα τής λάμπας έτρομπάρατε περισσοτέρας, από ό,τι πρέπει φοράς και βγάξτε ή λάμπα επάνω από τό γυαλί μεγάλας φλόγαις, μη άνησχήσετε. Θα κατεβούν μόναι τους και ή λάμπα σας θα ανάψη κανονικά.

Τά είδη μας εις τελειότητα, εάν δε ακολουθήσητε τας άνωτέρω οδηγίας ούδέποτε δύναται να συμβή τό παραμικρόν.

ΜΙΚΡΟΙ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΙ

ΑΙΝΙΓΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

'Αριθμητικά άσκήσεις

Έστω τις εις τήν αγοράν κάλαθον πληρη ώών προς πώλησιν. Παρουσιάζεται τις θέλων να τά αγοράση και έρωτά τίς είναι τά ώά. 'Ο δε πωλητής άποκρίνεται ούτως : 'Εάν τού όλου αριθμού των ώων άφαιρεθί τό τέταρτον, τού δε υπολοίπου τό τρίτον προστεθί εις τόν όλον αριθμόν των ώων ταύτα θα γείνουν 75. Πόσα ήσαν τά ώά ;

Τη πρώτη λύση δοθήσονται πενήκοντα ταχυδρομικά δελτάρια εικονογραφημένα.

Δημώδες αίνιγμα

'Η μάνα μου μ' έγέννησε και ό φώσφορος με τρέφει, και άν με κτυπή ή μάνα μου λύομαι του θανάτου.

Ες τούς δύο πρώτους λύτας δοθήσονται ανά 25 εικονογραφημένα ταχυδρομικά δελτάρια.

Αντικατάστησον τας κατωτέρω στιγμάς διά γραμμάτων, ώστε να σχηματισθί ρομβοειδές κυβόλεξον.

Ω . . .
Ω . Ι . .
. Ι . Τ . .
. . Τ . Σ
. . Σ

ΛΥΣΕΙΣ

Α'.

Εις τά κατωτέρω γενά τετραγωνίδια θέσον τούς πολειπομ έναις από τών 1 μέχρι 49 αριθμους ούτω

ώστε τό άθροισμα εκάστης στήλης όριζοντίου, καθετου και των δύο διαγωνίων να ειςνε 175.

22	47	16	41	10	35	4
5	23	48	17	42	11	29
30	6	24	49	18	36	12
13	31	7	25	43	19	37
38	14	32	1	26	44	20
21	39	8	33	2	27	45
46	15	40	9	34	3	28

Λύσεις όρθάς απέστειλαν : 'Εξ 'Αθηνών αι Άδες Πηνελόπη Γεωργιάδου, Μαρίκα Δημητρίου και οι κ.κ. Εύάγ. 'Αντωνιάδης, Ν. Οικονόμου, Σωτ. 'Ανδρέου.

'Εκ των επαρχιών λύσιν όρθην απέστειλεν πρώτος ό κ. Νικόλ. Β. Καράκαλος εκ Τριπόλεως, εκ του έξωτερικού δε ό κ. Γεώργιος Α. Μαναρής εκ Χανίων τής Κρήτης, εις τούς όποιους θα δοθώσιν ανά 100 εικονογραφημένα ταχυδρομικά δελτάρια.

ΔΗΜΩΔΗ ΑΙΝΙΓΜΑΤΑ

Λύσεις

- 1= 'Ο Σπόγγος.
- 2= Τό 'Ονομα.
- 3= Κλήμα, σταφυλή, οίνος.
- 4= Πέννα.

'Ορθάς λύσεις απέστειλαν πρώτοι ή δις 'Ανδρομάχη Σταυροπούλου και ό κ. Γεώργ. 'Ελ. Καζάνης εξ 'Αθηνών, 'Ιω. Δ. Καμπούρης εκ Ζωριάννου τής Δωριδος, 'Ιωάννης Σ. Παπαδάκης εκ Σητείας τής Κρήτης, Ν. Β. Καράκαλος εκ Τριπόλεως και Γεώρ. Μ. Παραφέστας εκ Καρδίτσας.

Εις τούς τρεις πρώτους λύτας θα δοθούν ανά 50 εικονογραφημένα δελτάρια.

Ν. Γ. ΛΥΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΣ
ΟΔΟΝΤΟΓΙΑΤΡΟΣ

46 — 'Οδός 'Ερμού — 46

'Ανόδυνος εξαγωγή οδόντων.—'Εμφράξεις αυτών διά χρυσού, πλατίνης, αμαλγάματος κ.τλ.—Καθαρισμός οδόντων διά τής ηλεκτρομηχανής—Τεχνητοί οδόντες άπαρμίλλου φυσικότητος.—Τεχνητα κορώναι εκ χρυσού, ως και βιδωτοί οδόντες στηρίζομενοι επί των φυσικών ριζών.

9—12 π.μ. και 2—6 μ.μ.

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΑΤΜΟΠΛΟΪΑ

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

Νικ. Π. Καλογερόπουλος, Πρόεδρος — Μιλτ. Μαρίνος, Ἀντιπρόεδρος, — Κ. Ι. Ψαχαρόπουλος,
Δ. Σαμιωτάκης, Μ. Καμάρας, Στέφ. Π. Ράλλης, Σύμβουλοι
Κ. Ι. Ψαχαρόπουλος, Διευθύνων Σύμβουλος

ΑΤΜΟΠΛΟΙΑ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

Δίφρυς	τόνων	5,100	Ἰωνία	τόνων	1,600
Αἰών	"	4,400	Θράκη	"	1,600
Παντιᾶς Α. Ράλλης	"	4,000	Ἀλβανία	"	1,600
Σαπφώ	"	2,600	Σάμος	"	1,250
Σκαραμαγκᾶς	"	2,100	Θεσσαλία	"	800

ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΑ

ΤΑΚΤΙΚΗ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΗ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ ΜΕΤΑΞΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

- 1) Γυθείου — Καλαμῶν — Κατακόλου — Πατρῶν — Κερκύρας — Τεργέστης (ἀναχώρησις ἐκ Πειραιῶς κατὰ Δευτέραν, μεσημβρίαν).
- 2) Χίου — Σμύρνης — Μιτυλήνης — Λαοδανελίων — Κωνσταντινουπόλεως — Ἄμισοῦ — Ὀρδοῦ — Κερασούντος — Τραπεζούντος (ἀναχώρησις ἐκ Πειραιῶς κατὰ Πέμπτην μεσημβρίαν).
- 3) Σίφνου — Χανίων — Γεωργιουπόλεως — Ρεθύμνου — Πανόρμου — Ἡρακλείου — Χερσονήσου — Σεισίου — Ἁγίου Νικολάου — Σητείας (ἀναχώρησις ἐκ Πειραιῶς κατὰ Σάββατον πρωΐαν).

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- Παρουσιαζομένης ἀνάγκης ἢ ἐκ Πειραιῶς ἀναχώρησις γίνεται μίαν ἡμέραν πρότερον.
- Συνάντησις εἰς Πάτρας μετὰ τοῦ Σιδηροδρόμου κατὰ τὴν ἀνοδὸν καὶ κάθοδον.
- Ἀναχώρησις ἐκ Τεργέστης μετὰ τὴν ἀφίξιν τοῦ Σιδηροδρόμου Βιέννης.
- Ἐκ Πειραιῶς τὸ ἴδιον ἀτμόπλοιο, τὸ ἐκ Τεργέστης ἀφικθὲν ἀναχωρεῖ διὰ τὴν γραμμὴν τοῦ Εὐξείνου καὶ τὰνάπαλιν.
- Τὰ ἀτμόπλοια καταπλέοντα εἰς λιμένα πρὸ τῆς ὀρισμένης ὥρας ἀναχωροῦσιν εὐθὺς μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς ἐργασίας.

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ ΠΑΛΛΗ & ΚΟΤΖΙΑ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

16-20 — ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ — 16-20

ΤΟ ΜΕΓΑΛΕΙΤΕΡΟΝ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΤΕΡΟΝ ΤΩΝ ΕΝ ΑΝΑΤΟΛΗ ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΩΝ

ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΩ 1870

ΑΤΜΟΚΙΝΗΤΟΝ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ

Φακέλων, Καταστήων, Φωτογραφικῶν Χαρτονίων, Πενθίμου Χάρτου καὶ Φακέλων

ΑΤΜΟΚΙΝΗΤΟΝ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΕΙΔΙΚΟΝ ΤΜΗΜΑ ΧΑΡΑΚΤΙΚΗΣ

Διὰ Σφραγίδας, Ἐπιγραφὰς θυρῶν καὶ πᾶσαν ἄλλην Χαρακτικὴν ἐργασίαν ἐπὶ ξύλου καὶ μετάλλου

ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΖΟΝΤΑΙ

Σφραγίδες ἐλαστικοῦ καὶ Ἐπιγραφαὶ διὰ θύρας ἐκ πορσελάνης (Plaques émaillées)

ΕΚΤΥΠΟΥΝΤΑΙ ΕΠΙΣΚΕΠΤΗΡΙΑ ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΚΑ ΣΤΙΓΜΙΑΙΩΣ ΩΣ ΚΑΙ ΧΑΛΚΟΓΡΑΦΗΜΕΝΑ

ΜΕΓΑΛΑΙ ΑΠΟΘΗΚΑΙ ΧΑΡΤΟΥ ΚΑΙ ΓΡΑΦΙΚΗΣ ΥΛΗΣ ΠΑΝΤΟΣ ΕΙΔΟΥΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΟΣ

ΧΑΡΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΚΟΙΝΟΣ ΚΑΙ ΕΦΗΜΕΡΙΔΩΝ

ΜΟΝΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ

Τῶν Φωτογραφικῶν πλακῶν καὶ χάρτου τοῦ μεγαλειτέρου ἐν τῷ κόσμῳ Ἐργοστασίου

LUMIÈRE & FILS

Καὶ τοῦ Φωτογραφικοῦ Χάρτου Celloidine τῆς Δρέσδης

ΑΙ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑΙ

τοῦ τε Ἐσωτερικοῦ καὶ Ἐξωτερικοῦ ἐκτελοῦνται μετὰ μεγίστης ἀκριβείας καὶ ταχύτητος

ΠΩΛΗΣΙΣ ΔΙΑΝΙΚΩΣ ΚΑΙ ΧΟΝΔΡΙΚΩΣ

RUGGERI

ΣΗΜΕΙΑ ΑΝΑΙΜΙΑΣ

Ψυχρότης του προσώπου, των χειλέων και των ούλων. Κεφαλαλγία, άνορεξία, γαστροαλγία, καρδιακοί παλμοί και άναπνοή άγωνιώδης κατά πάσαν άνοδον κλίμακος (κτλ.). Άδυναμία των κάτω άκρων. Προσέτι δέ παρά τη γυναικί επιβράδυνσις της τακτικής έμφανίσεως, ελάττωσις ή έλλειψις ή άφθονος τοιαύτη.

Δ ό σ ι ς. — Λαμβάνονται έν γένει τρία σφαιρίδια άμέσως μετά τό γεύμα και τρία άμέσως μετά τό δείπνον.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΠΑΣΧΟΝΤΑΣ

Πάντες οι πάσχοντες εξ ολιγοαιμίας, οίτινες θέλουσι κάμει χρῆσιν του φαρμάκου τούτου θέλουσι πάραυτα πεισθή, ότι δέν υπάρχει έτερον φάρμακον έν τῷ κόσμῳ έχον την δύναμιν να θεραπεύη την πάθησιν ταύτην, έν διαστήματι δέκα πέντε ήμερών. Οίσοδήποτε πάσχων εκ βαρείας αναιμίας συναισθάνεται επί τη χρήσει αυτού βελτίωσιν, ήν ουδέποτε ήσθάνθη διά των άλλων φαρμάκων. Διά των σφαιριδίων τούτων αναπαύεται ή τε όρεξις και ή δύναμις, αι παρειαι γίνονται εντραφέστεραι και ερυθραίνονται. ο πονοδαλγος, οι καρδιακοί παλμοί, ή δύσπνοια και ή γαστροαλγία καταπαύουσι. — Διά τας αναιμικας νεάνιδας τα σφαιρίδια του ruggeri εινε θανάσια. Έν τούτοις μετά την βελτίωσιν της καταστάσεως δέν πρέπει να άρχήται τις εις έν μόνον κυτίον, και' ότι πολλοί συναισθανόμενοι καλλιτέρευσιν θεωροῦσιν εαυτούς ριζικώς θεραπευόμενους έν τῷ μετά πάροδον ενός ή δύο μηνών ή αναιμία αυτών ήποτροπιάζει. Έν γένει δύο μέχρι πέντε κυτίων επιφέρουσι την τελειαν θεραπείαν του εξ αναιμίας πάσχοντος ατόμου.

Τα σφαιρίδιά μου κατεσκευασμένα δι' ειδικής μεθόδου, ήτις άχει τουδε έτηρηθή μυστική, δέν βαρύνουσι ουδ'όλως τον στόμαχον και δύνανται να ληφθῶσι και επ' αυτών των παιδιών (τρία δι' ήμέρας). Τα κοράσια και οι έφηβοι λαμβάνουσι εξ δι' ήμέρας, ήτοι τρία κατά τό γεύμα και τρία κατά τό δείπνον άμέσως μετά τό φαγεῖν. Έάν ή αναιμική εινε έγκυος, δέν υφίσταται φόβος εκτροσεως. Μετά δέ τον τοκετόν, εάν επέλθη αναιμία, τα σφαιρίδια ταυτα ου μόνον αναπλάσσουσι τό αίμα, αλλά και επαυξάνουσι την εκκρισιν του γάλακτος. Το φάρμακόν μου ειναι επίσης κατάλληλον διά τας γυναίκας εκείνας, αιτινες έχουσι άφθονον τακτικήν. Τα σφαιρίδια ταυτα δύνανται να ληφθῶσι διαρκούσης αυτης και και' όλας τας ώρας του έτους, ιδία δε κατά τό θερος.

Π ρ ο σ ε κ τ ε ο ν. Μη παρέχητε πίστιν εις εκείνους, οίτινες σῶς λέγουσι να λάβητε ολιγώτερα κυτία, άλλ' εμμεΐνατε εις τας οδηγίας μου. Οί ευπορούντες δύνανται να υποβοηθῶσι την θεραπείαν αυτών λαμβάνοντες τροφήν θρεπτικήν. Ο πάσχων δύναται να τρώγη λαχανικά, όπωρας, φαγητά όξινα, σαλατικά και έν γένει πάν ό,τι άρέσκει αυτῷ.

Τα σφαιρίδια λαμβάνονται αυτούσια, όπως έχον δηλαδή, αλλά δύνανται και να λειοτριβηθῶσι και καταποθῶσι έντός αζύμων ή και έν διαλύσει έντός ύδατος.

Πρός τους δοκιμάσαντας τα σφαιρίδιά μου απευθύνω την εξης παρακλήσιν, να διαδίδωσι δηλ. εις τους συγγενεις και φίλους αυτών τό φάρμακον τουτο ουχι τόσον εξ ευγνωμοσύνης προς έμε όσον προς ευεργεσίαν εκείνων, οίτινες άγνοοῦσι τουτο.

Συνιστώ δέ θερμότατα εις τους πάσχοντας εκείνους, οίτινες επειραματίσθησαν όλων των άλλων γνωστών θεραπευτικῶν μέσων άνευ αποτελέσματος, να λάβωσι τα σφαιρίδιά μου και θέλουσιν ιδη, ότι ταυτα εινε πράγματι α λ ά ν θ α σ τ α και θ α υ μ α τ ο υ ρ γ ά.

Έκαστον κυτίον τιμάται δρ. 6 (εξ). — Πάσα παραγγελία δέν να συνοδεύηται υπό ταχυδρομικής επιταγής εκ δρ. εξ, επί πλέον δε 50 εκατοστών δια ταχυδρομικά τέλη.

ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟΝ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΝ ΑΘΗΝΩΝ

11 — Όδός Γερανίου — 11

ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΗ ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΠΡΟΝΟΜΙΟΥΧΟΣ

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΠΥΡΟΣ ΚΑΙ ΖΩΗΣ Ο ΑΥΣΤΡΙΑΚΟΣ ΦΟΙΝΙΞ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1860—ΕΔΡΑ ΕΝ ΒΙΕΝΝΗ

Κεφάλαια εταιρικά και αποθεματικά Πιρός—Ζωής κορώναι 84,000,000

Ένεργεί ασφαλείας κατά πυρκαϊάς επί οικοδομῶν, επίπλων, εμπορευμάτων κλπ. — **Κλάδος Ζωής** — Πολλοί και ποικίλοι ασφαλιστικοί συνδυασμοί, ασφάλιστρα και ὄροι μίαν συμφέροντες, ανεπίδεκτοι ανταγωνισμού. — **Η μόνη Έταιρεία ήτις έγγυάται έν τοις συμβολαίοις της ως ελάχιστον ὄρον μικτού τόκου 3 ο/ο.** — Δάνεια επί των συμβολακων της. — Τα συμβόλαια έλληνιστί.

Ειδική Διεύθυνσις διά την Ελλάδα, Κρήτην κλπ. έν Αθήναις ὁδός Σταδίου 6
Διευθυντής Ζ. Παδχαλίγκος Δικηγόρος

ΛΑΧΕΙΟΝ

ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΕΘΝ. ΣΤΟΛΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1908

4 Μεγάλα κέρδη	εξ	100,000	δραχ.	400,000
4 Κέρδη	εξ	25,000	>	100,000
4 Κέρδη	εξ	10,000	>	40,000
12 Κέρδη	εξ	5,000	>	60,000
20 Κέρδη	εξ	1,000	>	20,000
1644 Κέρδη	εξ	100	>	164,400
2312 Κέρδη	εξ	50	>	115,600
4000 έν ὄλῳ κέρδη αξίας δραχμῶν				900,000

Μέχρι της πρώτης κληρώσεως (27)10 Ἀπριλίου 1908) ὄκ εκδοθῶσι μόνον 300,000 τετραδράχμων γραμματίων, ὅπ' ἀριθ. 1—300,000. Μόνον οί ἀριθμοί οὗτοι ὄκ τεθῶσιν έντός της κληρωτέρας, κατῆ την κλήρωσιν ταύτην. Κατέτιν, ὄκ εκδοθῶσι μονόδραχμα γραμμάτια, ισχύοντα δια μίαν εκ των τριῶν τελευταίων κληρώσεων, ὅπ' ἀριθ. 300,001 ἄχρις 1,000,000 ὄκ προτεθῶσι δε έντός της κληρωτέρας και οι αντίστοιχοι ἀριθμοί.

Γραμμάτια πωλοῦνται πρὸς δραχμῆς τέσσαρις ἑκαστον, ισχύον δια τας τέσσαρας κληρώσεις, και πρὸς δραχμῆν μίαν ἑκαστον γραμματίων, ισχύον δια μίαν εκ των τριῶν τελευταίων κληρώσεων.

Διά πάσαν πληροφορίαν ή ζήτησιν γραμματίων απευθυντέον εις τό Γραφεῖον του Ἐθνικοῦ Στόλου και των Ἀρχαιοτήτων, ὕπουργεῖον Οικονομικῶν, εις Αθήνας.

Ἡ πώλησις των γραμματίων ἤρχιζεν από της 1)14 Ἰανουαρίου 1908

Ο Διευθύνων Τμηματάρχης
Γ. Ν. ΚΟΦΙΝΑΣ

ΘΑΝΟΣ Λ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ίατρος

ειδικῶς επί τετραετίαν έν Παρισίοις

σπουδάσας

Νοσήματα Μεταδοτικά, Δερματικά και του τριχωτού της κεφαλής.

Τελειοτάτη Κλινική ὁδός Βουλής ἀρ. 4

10—12 π. μ. και 4—6 μ. μ.

Ο ΛΑΡΥΓΓΟΛΟΓΟΣ - ΩΤΟΛΟΓΟΣ

ΙΑΤΡΟΣ Μ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Τέως chef-de-clinique της έν Παρισίοις κλινικής του καθηγητού κ. Fauvel.

Ειδικός ροσημάτων Λάρυγγος, ὠτων, Ρινός, Λαρυμόδ.

Τελειοτάτη Κλινική παρά την πλατείαν Ἁγίου Γεωργίου ἀριθ. 4, ἀντικρῦ της Ἐκκλησίας και του Συλλόγου Παρνασσῶν.

Ὁροι ἐπισκέψεως 10—12 και 3—5 Πλατεία Ἁγ. Γεωργίου ἀρ. 4.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Κατά τήν 31 Ιανουαρίου 1908

Table with columns for '31 Ιανουαρίου 1908' and '31 Δεκεμβρίου 1907'. It is divided into 'ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ' (Active) and 'ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ' (Passive) sections, listing various financial items like 'Ταμείον', 'Εξωτερικοί Λόγμοι', 'Δάνειον', 'Μετοχικά κεφάλαιον', etc., with corresponding values in Drachmas and Lepta.

Εν Αθήναις τῇ 9 Φεβρουαρίου 1903.

Ὁ Διευθυντής τοῦ Λογιστηρίου Π. Α. ΚΟΥΤΣΑΛΕΗΣ

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ: Ἐν Λονδίῳ (22 Fenchurch street), Ἀλεξανδρείᾳ, Καῖρῳ, Χαρτοῦμ (Σουδάν), Κωνσταντινουπόλει, Σμύρνῃ, Θεσσαλονίκῃ, Πειραιεῖ, Πάτραις, Βόλῳ, Σύρῳ, Καλάμαις, Χανίοις, Ἡρακλείῳ (Κρήτης).

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ 31ης ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1908

Table with columns for 'ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ' (Active) and 'ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ' (Passive) sections. It lists financial items like 'Ταμείον καὶ Ἐθνικὴ Τράπεζα', 'Κεφάλαιον Ἐταιρικόν', 'Ὁ Γενικὸς Διευθυντής', etc., with values in Drachmas and Lepta.

Ὁ Γενικὸς Διευθυντής Ζ. Κ. ΜΑΤΣΑΣ

Ὁ Διευθυντής τοῦ Λογιστηρίου Φ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Ἡ Τράπεζα Ἀθηνῶν ἐκτελεῖ Προξορλήσεις, Εἰσπράξεις γραμματίων. Προκαταβολὰς ἐπὶ χρεωγράφων καὶ ἐμπορευμάτων. Ἀνοίγει τρεχομένους λογαριασμούς ἡγγυημένους καὶ ἐν γένει ἀναδέχεται πᾶσαν ἐπιτελεστέαν τῆς τραπεζικῆς καὶ ἐμπορικῆς ἐπιχειρήσεως ὑπὸ συμφερωτάτους ὁρους. Δέχεται χρεωγράφου πρὸς φύλαξιν ἀντὶ ἐλαχίστων δικαιωμάτων, ἔνοικιαζέτω χηματοκλιβῶν ἐν ἰδιώτῃ, Δέχεται καταθέσεις χρημάτων εἰς χρυσὸν καὶ εἰς ἀργύριον, πληροῦσα τὸν τόκον:

Τ.
 ροι
 τριβί
 ατε
 Τ

ΕΚΑΣΤ. Η ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ον είσθημενον χωρίων τιμήται :
 εν τῷ Ἐσωτερικῷ φρ. 2 και εν τῷ Ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 2.50
 κωδεις ερον ταχυδοσειον
 τα την *